

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ 1999 - 2001

Δράση Δ.2:

Έκθεση στοιχείων για την κατάσταση του
φυσικού περιβάλλοντος της Ελλάδας

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΥΠΕΧΩΔΕ - ΕΚΒΥ 1999-2001

ΤΟΜΕΑΣ Δ: ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ
ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Δράση Δ.2: Έκθεση στοιχείων για την κατάσταση του φυσικού
περιβάλλοντος της Ελλάδας

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Ελένη Μιχαλάτου και Π.Α. Γεράκης

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΕΚΒΥ

Αναστασία Δαλάκα και Εύα Παπαστεργιάδου: Χλωρίδα

Ελένη Μιχαλάτου και Θάλεια Λαζαρίδου: Προστατευόμενες περιοχές.

Προγράμματα, έργα, ενέργειες

Εύα Παπαστεργιάδου, Θάλεια Λαζαρίδου,

Άννα Γιαννωτάκη και Μαρία Τσιαφούλη: Οικοσυστήματα και οικότοποι

Βασιλική Τσιαούση και Θάλεια Λαζαρίδου: Εύθραυστα οικοσυστήματα

Στέφανος Φωτίου: Επίδραση πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς
τομέα στο φυσικό περιβάλλον

Έλενα Χατζηχαράλαμπους: Πανίδα

Εξωτερικοί Συνεργάτες

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία: Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά και Ορνιθοπανίδα

Δ. Μπούσμπουρας, Χ. Αλιβιζάτος,

Σ. Καζαντζίδης, Σ. Μπουρδάκης,

Α. Δημαλέξης, Σ. Ξηρουχάκης,

Μ. Παναγιωτοπούλου, Δ. Πορτόλου

Κ. Παπακωνσταντίνου, Γ. Ρήγας,

Α. Σακούλης, Ρ. Τσιακίρης

Γ. Τσουγκράκης, Σ. Ζόγκαρης,

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Δεκέμβριος 2001

Η πλήρης αναφορά στην παρούσα εργασία είναι:

Μιχαλάτου, Ελένη και Π. Α. Γεράκης. 2001. (συντονιστές έκδοσης). Έκθεση στοιχείων για την κατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος της Ελλάδας. ΥΠΕΧΩΔΕ - ΕΚΒΥ. Θεσσαλονίκη. 308 σελ. + xi παραρτήματα

This document may be cited as follows:

Mihalatou, Helen and P. A. Gerakis. 2001. (editors). Report on the status of the natural environment of Greece. YPEHODE - EKBY. Thessaloniki. 308 p. + xi annexes

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α

Εισαγωγή – Σκοποί της έκθεσης.....	1
------------------------------------	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β

Πηγές πληροφοριών – Μέθοδοι εργασίας.....	5
Β.1. Πηγές πληροφοριών.....	5
Β.2. Μέθοδοι εργασίας.....	6

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ

Στοιχεία για την κατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος της Ελλάδας	13
Γ.1. Προστατευόμενες περιοχές.....	13
Γ.1.1. Προστατευόμενες περιοχές κηρυγμένες βάσει της Εθνικής Νομοθεσίας	18
Γ.1.1.1. Εθνικοί Δρυμοί - Εθνικά Πάρκα.....	18
Γ.1.1.2. Αισθητικά Δάση.....	19
Γ.1.1.3. Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης	20
Γ.1.1.4. Καταφύγια Άγριας Ζωής	22
Γ.1.1.5. Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές	43
Γ.1.1.6. Εκτροφεία θηραμάτων	44
Γ.1.1.7. Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους.....	45
Γ.1.2. Προστατευόμενες περιοχές με διεθνή χαρακτηρισμό.....	66
Γ.1.2.1. Υγρότοποι διεθνούς σημασίας σύμφωνα με τη Σύμβαση Ραμσάρ	66
Γ.1.2.2. Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές σύμφωνα με τη Σύμβαση της Βαρκελώνης (Πρωτόκολλο 4 «Περί των ειδικά προστατευόμενων περιοχών της Μεσογείου»).....	67
Γ.1.2.3. Βιογενετικά Αποθέματα.....	68
Γ.1.2.4. Αποθέματα Βιόσφαιρας	69
Γ.1.2.5. Περιοχές στις οποίες έχει απονεμηθεί το Ευρωδίπλωμα	70

Γ.1.2.6. Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς.....	70
Γ.1.2.7. Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά (ΣΠΠ)	70
Γ.1.2.7.1. Τα στοιχεία και τα κριτήρια των ΣΠΠ.....	71
Γ.1.2.7.2. Η αναθεώρηση των ΣΠΠ στην Ελλάδα	73
Γ.1.2.8. Περιοχές του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου «NATURA 2000»	75
Γ.1.2.8.1. Ζώνες Ειδικής Προστασίας	75
Γ.1.2.8.2. Προτεινόμενοι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (pSCI)	84
Γ.2. Επιπτώσεις του πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα στο φυσικό περιβάλλον της Ελλάδας	97
Γ.2.1. Οι ανθρώπινες δραστηριότητες στο φυσικό περιβάλλον.....	98
Γ.2.2. Αίτια που επηρεάζουν το καθεστώς διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος της Ελλάδας	103
Γ.2.2.1 Επιπτώσεις.....	103
Γ.2.2.2. Χρηματοδοτήσεις.....	111
Γ.2.3. Συμπεράσματα – Προτάσεις	111
Γ.3. Οικοσυστήματα και Οικότοποι ενδιαφέροντος	115
Γ.3.1. Στοιχεία για τους τύπους οικοτόπων του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ117	
Γ.3.1.1. Τύποι οικοτόπων προτεραιότητας.....	137
Γ.3.1.2. Οικότοποι που δεν περιλαμβάνονται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ ...	142
Γ.3.1.3. Συμπεράσματα.....	146
Γ.3.2. Εύθραυστα οικοσυστήματα	148
Γ.3.2.1. Έννοιες και ορισμοί	149
Γ.3.2.1.1. Ο όρος “εύθραυστα οικοσυστήματα” στα διεθνή κείμενα....	151
Γ.3.2.2. Τύποι εύθραυστων οικοσυστημάτων	155
Γ.3.2.2.1. Ορεινά οικοσυστήματα.....	157
Γ.3.2.2.2. Ξηρές, ημίξηρες και ξηρές – ύφυγρες περιοχές.....	164

Γ.3.2.2.3. Παράκτια οικοσυστήματα	169
Γ.3.2.2.3.1.Ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών	179
Γ.3.2.2.4. Νησιώτικα οικοσυστήματα	181
Γ.3.2.2.4.1. Πρόγραμμα για τη βιώσιμη ανάπτυξη των ελληνικών ακτών και νησιών.....	187
Γ.3.2.2.5. Υγρότοποι.....	188
Γ.3.2.2.5.1. Εθνική Στρατηγική για τους υγροτοπικούς πόρους.....	193
Γ.3.2.3. Γενικές παρατηρήσεις.....	194
Γ.4. Είδη φυτών και ζώων των Παραρτημάτων II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.....	196
Γ.4.1. Στοιχεία για τα είδη φυτών και ζώων των Παραρτημάτων II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.....	197
Γ.4.2. Έργα, προγράμματα και δράσεις για τη χλωρίδα και την πανίδα.....	217
Γ.4.3. Συζήτηση.....	220
Γ.4.4. Συμπεράσματα	225
Γ.5. Είδη ορνιθοπανίδας του Παραρτήματος I της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ.....	226
Γ.5.1. Η κατάσταση διατήρησης και το καθεστώς προστασίας των ειδών του Παραρτήματος I της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ	226
Γ.5.2. Στοιχεία για τα είδη προτεραιότητας της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ για τα οποία έχουν συνταχθεί Ευρωπαϊκά ή Διεθνή Σχέδια Δράσης.	238
Γ.5.3. Γενικές απειλές που δέχεται η ελληνική ορνιθοπανίδα, οι οποίες οφείλονται σε ανθρωπογενείς δραστηριότητες και ειδικότερα σε αναπτυξιακά έργα.....	240
Γ.5.4. Προτάσεις μέτρων διατήρησης σε θεσμικό και διαχειριστικό επίπεδο, με ειδική αναφορά στη πορεία εφαρμογής στην Ελλάδα των διαφόρων Διεθνών και Ευρωπαϊκών Συμβάσεων που σχετίζονται με την ορνιθοπανίδα	254
Γ.5.5. Συζήτηση - Συμπεράσματα	256

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ

Προγράμματα – Έργα – Ενέργειες που έχουν γίνει για την προστασία και διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος	259
Δ.1. Νομοθετικές ρυθμίσεις	260
Δ.2. Έργα και ενέργειες για την προστασία και διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος.....	262
Δ.3. Ενδεικτικά παραδείγματα έργων, προγραμμάτων και δράσεων.....	269

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε

Τελικά συμπεράσματα για την κατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος.....	283
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	289

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α

Εισαγωγή – Σκοποί της έκθεσης

Οι πρώτες προσπάθειες της Ελληνικής Πολιτείας για τη διατήρηση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος υλοποιήθηκαν στη δεκαετία του '30, με τη θεσμοθέτηση των πρώτων προστατευόμενων περιοχών το 1937. Η προσέγγιση που ακολουθήθηκε στα πρώτα στάδια του θεσμού αυτού συμφωνούσε με την τότε κυρίαρχη αντίληψη περί απόλυτης προστασίας φυσικών περιοχών, αποκλείοντας τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Στην πορεία του χρόνου η προσέγγιση αυτή εγκαταλείπεται και δίνει τη θέση της στην αντίληψη της ενσωμάτωσης των προστατευόμενων περιοχών στον περιβάλλοντα χώρο και της στενής σύνδεσης της προστασίας με την αειφορική χρήση των φυσικών πόρων.

Στη διαμόρφωση της ελληνικής περιβαλλοντικής πολιτικής που ακολουθήθηκε τα τελευταία 10 περίπου χρόνια συνέβαλαν η αναγνώριση της υψηλής βιοποικιλότητας της ελληνικής φύσης και της ανάγκης διατήρησής της από την Πολιτεία, σε συνδυασμό με τις διεθνείς εξελίξεις και την ευρωπαϊκή πολιτική και νομοθεσία για το φυσικό περιβάλλον. Τα κύρια σημεία της πολιτικής αυτής αφορούν α) τη διατήρηση της υψηλής βιοποικιλότητας, β) την υιοθέτηση μηχανισμών για την προστασία των απειλούμενων ειδών, γ) την ενσωμάτωση περιβαλλοντικών ζητημάτων σε όλες τις τομεακές πολιτικές, δ) την ενσωμάτωση των αρχών διατήρησης της φύσης στη διαχείριση των φυσικών πόρων και ε) την προώθηση της περιβαλλοντικής ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995, Γουνέλα και Αντωνέλλου 1999).

Οι ενέργειες σε εθνικό επίπεδο που πραγματοποιήθηκαν στο διάστημα αυτό, και ιδιαίτερα μεταξύ 1994 και 2000, για τη διατήρηση και διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος αφορούσαν την υλοποίηση ενός μεγάλου αριθμού προγραμμάτων, έργων και δράσεων για τις προστατευόμενες και υπό προστασία περιοχές καθώς και για τα προστατευόμενα είδη. Ιδιαίτερη σημασία δόθηκε στις υποχρεώσεις της Ελλάδας σε σχέση με τις Οδηγίες 92/43/ΕΟΚ «Για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας» και 79/409/ΕΟΚ «Περί της διατηρήσεως των άγριων πτηνών». Στο πλαίσιο εφαρμογής της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, υλοποιήθηκε ένα μεγάλο έργο, σε εθνικό επίπεδο, για την αναγνώριση των περιοχών Κοινοτικού ενδιαφέροντος και τη

διαμόρφωση του Εθνικού Καταλόγου με τις προτεινόμενες προς ένταξη περιοχές στο, υπό σύσταση ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο «NATURA 2000». Ο Εθνικός Κατάλογος αριθμεί σήμερα 236 περιοχές που περιλαμβάνουν χερσαία, υγροτοπικά, παράκτια και θαλάσσια οικοσυστήματα της ελληνικής φύσης. Στο δίκτυο «NATURA 2000» θα ενταχθούν και οι περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως Ζώνες Ειδικής Προστασίας (Special Protected Areas - SPA), σύμφωνα με την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ.

Οι δράσεις που χρηματοδοτήθηκαν για το φυσικό περιβάλλον, κυρίως μέσω Κοινοτικών Χρηματοδοτικών Μέσων, αλλά και Εθνικών Πόρων, αφορούσαν κυρίως τις περιοχές του Εθνικού Καταλόγου. Περιελάμβαναν την εκπόνηση Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών, την κατασκευή και λειτουργία Κέντρων Πληροφόρησης, την εγκατάσταση φυλακίων και παρατηρητηρίων, ενέργειες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, έργα αποκατάστασης και ανόρθωσης οικοσυστημάτων, την εκπόνηση προγραμμάτων παρακολούθησης, σχέδια δράσης για τη διατήρηση των ειδών, κ.λπ. Παράλληλα, πολλά έργα υλοποιήθηκαν σε περιοχές που δεν υπάγονται σε κάποιο καθεστώς προστασίας και αφορούσαν την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, την αντιμετώπιση μεγάλων ατυχημάτων, τη διαχείριση στερεών και τοξικών αποβλήτων, τη δημιουργία εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων, τη διαχείριση απορριμμάτων, τον χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό, τη δημιουργία του Εθνικού Κτηματολογίου, κ.ά.

Ταυτόχρονα, προωθήθηκαν και θεσμικές ρυθμίσεις για α) την ενδυνάμωση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, β) την ενσωμάτωση της προστασίας του περιβάλλοντος στις τομεακές πολιτικές και γ) την ικανοποίηση των υποχρεώσεων της χώρας που απορρέουν από την Κοινοτική νομοθεσία και τις Διεθνείς Συμβάσεις που έχει υπογράψει η Ελλάδα.

Η πείρα που αποκτήθηκε από την υλοποίηση των προγραμμάτων, έργων και δράσεων για το φυσικό περιβάλλον, σε συνδυασμό με την εφαρμογή ενεργειών για την υλοποίηση των διεθνών και Κοινοτικών υποχρεώσεων της χώρας, οδήγησαν σήμερα στη διαμόρφωση μιας ενιαίας πολιτικής διατήρησης και διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος της Ελλάδας.

Η παρούσα έκθεση συντάχθηκε στα πλαίσια των ενεργειών που γίνονται σε εθνικό επίπεδο για την προστασία και διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας και

εντάσσεται στο Πρόγραμμα Συνεργασίας ΥΠΕΧΩΔΕ – ΕΚΒΥ για την τριετία 1999 – 2001 (Τομέας Δ, Δράση Δ.2). Αποτελεί δε συνέχεια, υπό την έννοια της επικαιροποίησης στοιχείων, της έκθεσης που εκπονήθηκε σύμφωνα με το Πρόγραμμα Συνεργασίας ΥΠΕΧΩΔΕ - ΕΚΒΥ για τη διετία 1997-1998.

Γενικός σκοπός της έκθεσης είναι η παρακολούθηση της κατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος της Ελλάδας και συγκεκριμένα των προστατευόμενων περιοχών, των τύπων οικοτόπων του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, των ειδών φυτών και ζώων των Παραρτημάτων ΙΙ και ΙV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και των ειδών ορνιθοπανίδας του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ. Η έννοια της παρακολούθησης στην παρούσα εργασία δεν περιλαμβάνει πρωτογενή εργασία πεδίου, αλλά αφορά τη βιβλιογραφική παρακολούθηση των νέων στοιχείων που έχουν προκύψει σε σχέση με οικοσυστήματα, οικοτόπους και είδη την τελευταία τριετία. Κατά συνέπεια, δεν παρακολουθείται η κατάσταση διατήρησης των οικοσυστημάτων και ειδών με τη στενή έννοια του όρου, αλλά το γενικό επίπεδο των γνώσεων μας για αυτά.

Οι ειδικοί σκοποί της έκθεσης είναι οι ακόλουθοι:

- α) Συγκέντρωση των νέων στοιχείων για τις προστατευόμενες περιοχές στην Ελλάδα και καταγραφή του συνόλου των περιοχών αυτών.
- β) Συγκέντρωση και καταγραφή των νέων στοιχείων που προέκυψαν για τους τύπους οικοτόπων της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ από το έργο «Αναγνώριση και περιγραφή των τύπων οικοτόπων σε περιοχές ενδιαφέροντος της φύσης».
- γ) Συγκέντρωση και καταγραφή των νέων στοιχείων, που προέκυψαν από Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες και Διαχειριστικά Σχέδια, για τα είδη φυτών και ζώων της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ τα οποία απαντούν στην Ελλάδα, με έμφαση στα είδη του Παραρτήματος ΙΙ της οδηγίας.
- δ) Συγκέντρωση των διαθέσιμων στοιχείων για τα είδη ορνιθοπανίδας του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ, σε εθνικό επίπεδο.
- δ) Εκτίμηση του επιπέδου των γνώσεων που υπάρχουν για τα είδη αυτά (της κατάστασης διατήρησής τους), εντοπισμός των κενών που υπάρχουν και

προσδιορισμός των τομέων στους οποίους υπάρχει ανάγκη για περισσότερη έρευνα.

ε) Εκτίμηση του υφιστάμενου επιπέδου των γνώσεων για τους τύπους οικοτόπων και τα χερσαία, υγροτοπικά και παράκτια οικοσυστήματα και διαμόρφωση κριτηρίων χαρακτηρισμού για τα εύθραυστα οικοσυστήματα.

στ) Εκτίμηση των επιδράσεων του πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα στο φυσικό περιβάλλον.

ζ) Καταγραφή και συνοπτική παρουσίαση προγραμμάτων, έργων και δράσεων για το φυσικό περιβάλλον.

η) Καταγραφή και παρουσίαση των νέων νομοθετημάτων για την προστασία και διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος.

Ευχαριστίες απευθύνονται στο προσωπικό του Τμήματος Διαχείρισης του Φυσικού Περιβάλλοντος της Διεύθυνσης Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ για την παροχή πληροφοριών και συμβουλών. Επίσης, στην Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία για την ανταπόκρισή της να συμβάλλει με πολύτιμες πληροφορίες αλλά και με προτάσεις στην εκπόνηση της παρούσας έκθεσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β

Πηγές πληροφοριών – Μέθοδοι εργασίας

Β. 1. Πηγές πληροφοριών

Η συγγραφή της παρούσας έκθεσης στηρίχθηκε σε μελέτες, εργασίες, εκδόσεις, αναφορές, βάσεις δεδομένων, πρακτικά ημερίδων, κ.λπ. που συγκεντρώθηκαν από το ΕΚΒΥ. Βασική πηγή στοιχείων αποτέλεσαν 60 μελέτες (Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες και Διαχειριστικά Σχέδια) (βλ. Παράρτημα Ι, Πίνακας 1). Οι περισσότερες από αυτές τις μελέτες υλοποιήθηκαν το χρονικό διάστημα 1998 – 2000. Οι μελέτες αυτές περιέχουν στοιχεία που αφορούν 83 προτεινόμενους Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (pSCI) του Εθνικού Καταλόγου και 27 Ζώνες Ειδικής προστασίας (SPA) (βλ. Παράρτημα Ι, Πίνακας 2). Για τη διαχείριση της πληροφορίας αυτής δημιουργήθηκε από το ΕΚΒΥ ειδική βάση δεδομένων στην οποία καταχωρήθηκαν, για κάθε περιοχή μελέτης, τα στοιχεία που αφορούσαν κυρίως α) την καταγραφή και περιγραφή των τύπων οικοτόπων και των ειδών, β) την κατάσταση διατήρησης της βλάστησης, γ) την κατάσταση διατήρησης της χλωρίδας και της πανίδας, δ) τις ασκούμενες δραστηριότητες, ε) τις επιδράσεις του πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα στο φυσικό περιβάλλον, στ) τα προτεινόμενα μέτρα διατήρησης στοιχείων της βιοποικιλότητας και στ) τα υφιστάμενα και προγραμματιζόμενα έργα.

Για τη συγγραφή του κεφαλαίου Γ.3. (Οικοσυστήματα και Οικότοποι ενδιαφέροντος), η βασική πηγή πληροφοριών είναι τα αποτελέσματα του έργου «Αναγνώριση και περιγραφή των τύπων οικοτόπων σε περιοχές ενδιαφέροντος για τη διατήρηση της φύσης». Ειδικότερα για τη συγγραφή του κεφαλαίου Γ.3.2. (Εύθραυστα οικοσυστήματα), το θέμα διερευνήθηκε από τη διεθνή και ελληνική βιβλιογραφία και αξιοποιήθηκαν και τα στοιχεία από το προαναφερόμενο έργο.

Το κεφάλαιο Γ.1.2.7. για τις Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά και το κεφάλαιο Γ.1.3. για την ορνιθοπανίδα αποτελούν κατά το μεγαλύτερό τους τμήμα μέρος της μελέτης που εκπονήθηκε από την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία (ΕΟΕ) (ΕΟΕ 2001) για τους σκοπούς της παρούσας έκθεσης.

Παρότι η παρούσα έκθεση αφορά το χρονικό διάστημα 1999 έως 2000, για τη συγγραφή της χρησιμοποιήθηκαν και στοιχεία που περιλαμβάνονται σε παλαιότερες μελέτες, εργασίες και εκδόσεις έτσι ώστε να δοθεί πληρέστερη εικόνα των έργων και των προγραμμάτων που σχετίζονται με το φυσικό περιβάλλον καθώς και των διαθέσιμων πληροφοριών σχετικά με είδη φυτών και ζώων, με οικοσυστήματα και με προστατευόμενες περιοχές. Έτσι, στοιχεία αντλήθηκαν από εκδόσεις του ΕΚΒΥ που έχουν υλοποιηθεί μέσα από τις δράσεις των Προγραμμάτων Συνεργασίας ΥΠΕΧΩΔΕ – ΕΚΒΥ (1997 – 1998, και 1999 – 2001), από την Πρώτη Εθνική Αναφορά στη Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα (ΥΠΕΧΩΔΕ 1998) καθώς και από την Έκθεση για την Κατάσταση του Περιβάλλοντος στην Ελλάδα (ΥΠΕΧΩΔΕ, 1995).

Η καταγραφή του υφιστάμενου εθνικού νομοθετικού πλαισίου (Νόμοι, Προεδρικά Διατάγματα, Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις, κ.λπ.), των Διεθνών Συμβάσεων που έχουν υπογραφεί από την Ελλάδα και των Ευρωπαϊκών Οδηγιών, αναφορικά με το φυσικό περιβάλλον (βλ. Παράρτημα ΙΙ), στηρίχθηκε στη σχετική βάση που διατηρεί και ενημερώνει σε τακτά χρονικά διαστήματα το ΕΚΒΥ.

B.2. Μέθοδοι εργασίας

Οι μέθοδοι εργασίας που εφαρμόστηκαν για τη συγγραφή συγκεκριμένων κεφαλαίων της έκθεσης είναι οι ακόλουθοι:

Κεφάλαιο Γ.1. Προστατευόμενες περιοχές

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα διαθέσιμα στοιχεία σχετικά α) με τις προστατευόμενες περιοχές που έχουν κηρυχθεί βάση της εθνικής νομοθεσίας και β) με τις προστατευόμενες περιοχές με διεθνή χαρακτηρισμό. Οι πληροφορίες που δίνονται αφορούν α) την παρουσίαση των περιοχών που προστατεύονται ανά κατηγορία προστασίας, β) την έκταση κάθε περιοχής, τον νομό στον οποίο αυτή ανήκει και το διάταγμα κήρυξής της και γ) τη συνολική έκταση κάθε κατηγορίας προστασίας σε σχέση με τη συνολική έκταση της χώρας. Επίσης, δίνονται οι αλληλεπικαλύψεις μεταξύ των

προστατευόμενων περιοχών που έχουν κηρυχθεί βάση της εθνικής νομοθεσίας και των προστατευόμενων περιοχών με διεθνή χαρακτηρισμό.

Για τον υπολογισμό α) του ποσοστού της έκτασης κάθε κατηγορίας προστασίας που αντιστοιχεί στη συνολική έκταση της Ελλάδος και β) των αλληλεπικαλύψεων, τα όρια όλων των προστατευόμενων περιοχών καθώς και του χερσαίου τμήματος της χώρας ψηφιοποιήθηκαν με χρήση ειδικού προγράμματος Γεωγραφικού Συστήματος Πληροφοριών (Geographical Information System - GIS).

Κεφάλαιο Γ.2. Επιπτώσεις του πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα στο φυσικό περιβάλλον της Ελλάδας

Βασική πηγή πληροφορίας υπήρξε η βάση δεδομένων των μελετών, η οποία περιλαμβάνει κυρίως Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες (ΕΠΜ), την οποία διατηρεί το ΕΚΒΥ (βλ. Παράρτημα Ι, Πίνακας 1). Από το σύνολο των 60 αυτών μελετών χρησιμοποιήθηκαν 37 (βλ. Παράρτημα Ι, Πίνακας 3), διότι μόνο αυτές παρέχουν σχετικά επαρκή στοιχεία για τις δραστηριότητες και τις επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον και αναφέρονται σε εμβαδόν 12.430 km² (περίπου 9 % του εμβαδού της Ελλάδας). Από τις μελέτες αυτές έγινε «εξαγωγή» δεδομένων τα οποία αφορούν τόσο τις ανθρώπινες δραστηριότητες, όσο και τις επιπτώσεις αυτών στο φυσικό περιβάλλον στις περιοχές μελέτης. Για τα δεδομένα αυτά έγινε περιγραφική στατιστική ανάλυση, τα αποτελέσματα της οποίας παρουσιάζονται στις αντίστοιχες παραγράφους του κεφαλαίου.

Κεφάλαιο Γ.4. Είδη φυτών και ζώων των Παραρτημάτων ΙΙ και ΙV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

Το θέμα προσεγγίστηκε μέσα από την καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης της χλωρίδας και πανίδας και του υφιστάμενου νομικού πλαισίου προστασίας τους. Η καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης των ειδών συμπληρώνεται από την παρουσίαση δράσεων, ερευνητικών έργων και βάσεων δεδομένων, αναφορικά με την ελληνική βιοποικιλότητα.

- **Καταγραφή και ανάλυση δεδομένων για την υφιστάμενη κατάσταση:** Για τα είδη φυτών και ζώων των δύο παραρτημάτων της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ χρησιμοποιήθηκαν 54 ΕΠΜ και 6 Διαχειριστικά Σχέδια (ΔΣ), τα οποία αναφέρονται στο Παράρτημα Ι. Επισημαίνεται ότι από τις 60 μελέτες που χρησιμοποιήθηκαν συνολικά οι 21 αποτελούν προϊόν της τελευταίας διετίας (1999-2000), ενώ ελάχιστες μελέτες (μόνο 2) αφορούν στη διετία 1994-1995.

Κατά την αποδελτίωση των μελετών καταγράφηκαν, συνοπτικά, για τα είδη των Παραρτημάτων ΙΙ και ΙV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, οι πληροφορίες που αφορούσαν τα ακόλουθα πεδία:

Τάξον

Συνώνυμα

Κοινή ονομασία

Κλάση: αφορά τα ζώα μόνο και περιλαμβάνει θηλαστικά, αμφίβια, ερπετά, ψάρια και ασπόνδυλα

Κατάσταση διατήρησης: χαρακτηρισμός σύμφωνα με διεθνείς συμβάσεις ή με εκτιμήσεις των μελετών (π.χ. Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο)

Καθεστώς προστασίας: συμβάσεις, οδηγίες, κατάλογοι και νομικά πλαίσια προστασίας, στα οποία συγκαταλέγεται το είδος

Εξάπλωση

Περιοχή: όνομα περιοχής την οποία αφορά η μελέτη

Τοποθεσία: τοπωνύμιο ή άλλος χαρακτηρισμός της θέσης στην οποία αναφέρεται ότι βρέθηκε το είδος

Ενδιαίτημα: γνωρίσματα τυπικών ενδιαιτημάτων του είδους

Υψόμετρο

Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας

Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού: αναφέρεται ο αριθμός των ατόμων του είδους ή κάποια εκτίμηση του μεγέθους του πληθυσμού, στην περιοχή της μελέτης ή σε όλο το

εύρος της εξάπλωσης στη χώρα, όταν αυτό διευκρινίζεται. Πολύ συχνά δίνεται μόνο η εκτίμηση της σπανιότητας του είδους (π.χ. τοπικό αλλά άφθονο, σχετικά σπάνιο).

Απειλές-κίνδυνοι: αφορά σε όλο το εύρος της εξάπλωσης στη χώρα ή στην περιοχή μελέτης, όταν αυτό διευκρινίζεται

Προτεινόμενα μέτρα προστασίας: μέτρα προστασίας που προτείνει η μελέτη για το είδος

Βιβλιογραφία: αριθμητική παράθεση των μελετών, βάσει των κωδικών του Παραρτήματος I

Παρατηρήσεις: πληροφορίες που αφορούν το είδος και δεν εντάσσονται στα ανωτέρω πεδία

Τα πεδία αυτά κρίθηκε ότι αποδίδουν πληρέστερα το επίπεδο των γνώσεών μας, και επιπλέον μπορούν να συμβάλουν στον σχεδιασμό των κατάλληλων δράσεων για τη διατήρηση των ειδών. Έμφαση δόθηκε στα είδη του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και στα στοιχεία που αφορούν σε οικολογικές απαιτήσεις, πληθυσμιακές παραμέτρους, περιοχές εξάπλωσης και εύρεσης των ειδών, απειλές, διαχειριστικά μέτρα κ.ό.κ., εφόσον βεβαίως τα στοιχεία αυτά ήταν διαθέσιμα. Με τα διαθέσιμα στοιχεία από τις μελέτες που εξετάστηκαν και με τα στοιχεία που είχαν συγκεντρωθεί στην προηγούμενη έκθεση (1997-1998) συντάχθηκε ένα δελτίο για κάθε είδος των Παραρτημάτων II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ (βλ. Παράρτημα VII).

Ο αριθμός σε παρένθεση, που ακολουθεί το κείμενο ορισμένων πεδίων στα δελτία, αφορά στον κωδικό της μελέτης (Παράρτημα I), από την οποία αντλήθηκε η συγκεκριμένη πληροφορία. Όταν στο κείμενο ενός πεδίου δεν ακολουθεί αριθμός σε παρένθεση, τότε η παρατιθέμενη πληροφορία αφορά στο είδος γενικότερα, και προήλθε από επεξεργασία και σύνθεση της επιμέρους πληροφορίας από τις διάφορες μελέτες.

Η ανάλυση αφορά, κυρίως, στη συγκριτική παρουσίαση των δεδομένων ανά ομάδα οργανισμών (π.χ. φυτά, αμφίβια, ερπετά). Επισημαίνεται ότι η παρούσα καταγραφή και ανάλυση δεδομένων είναι συμπληρωματική αυτής που περιέχεται στην προηγούμενη έκθεση (1997-1998) και περιλαμβάνει, επιπλέον, παρουσίαση των ειδών του

Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, των οποίων τα στοιχεία επικαιροποιήθηκαν ενόψει του Γ΄ Βιογεωγραφικού Σεμιναρίου.

- **Παρουσίαση δράσεων παρακολούθησης και ερευνητικών έργων που σχετίζονται με την ελληνική χλωρίδα και πανίδα:** Από τις εκθέσεις του ΕΚΒΥ α) «Κατάλογος ερευνητικών έργων, σχετικών με το φυσικό περιβάλλον της Ελλάδας και πιο συγκεκριμένα με είδη και οικοτόπους της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, και με τις περιοχές του Δικτύου NATURA 2000» (Μιχαλάτου 2000α) και β) «Ενημερωμένος κατάλογος «συλλογών δεδομένων» για το φυσικό περιβάλλον της Ελλάδας (προγράμματα παρακολούθησης)» (Φυτώκα 2000), οι οποίες πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του έργου «Παρακολούθηση της Κατάστασης του Φυσικού Περιβάλλοντος της Ελλάδας» του Προγράμματος Συνεργασίας ΥΠΕΧΩΔΕ – ΕΚΒΥ 1999 – 2001, απομονώθηκαν και παρουσιάζονται οι σχετικές δράσεις και τα ερευνητικά έργα που εκπονήθηκαν κατά την τελευταία δεκαετία (1990-1999), ή βρίσκονται ακόμα σε εξέλιξη (βλ. Παράρτημα V).
- **Βάσεις δεδομένων για την ελληνική χλωρίδα και πανίδα:** Από την έκθεση του ΕΚΒΥ «Ενημερωμένος κατάλογος «συλλογών δεδομένων» για το φυσικό περιβάλλον της Ελλάδας (προγράμματα παρακολούθησης)» (Φυτώκα 2000), η οποία πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Παρακολούθηση της Κατάστασης του Φυσικού Περιβάλλοντος της Ελλάδας» του Προγράμματος Συνεργασίας ΥΠΕΧΩΔΕ – ΕΚΒΥ 1999 – 2001, απομονώθηκαν και παρουσιάζονται οι βάσεις δεδομένων που αναφέρονται σε είδη (βλ. Παράρτημα IX). Στη στήλη «Στοιχεία πεδίων της βάσης» περιγράφεται το περιεχόμενο των πεδίων της βάσης. Η παρουσίασή τους αποσκοπεί στο να παρέχει στον αναγνώστη τη δυνατότητα εκτίμησης της έως τώρα συγκεντρωμένης πληροφορίας για την ελληνική χλωρίδα και πανίδα.

Κεφάλαιο Γ.1.2.7. Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά (IBA), Κεφάλαιο Γ.5. Είδη ορνιθοπανίδας του Παραρτήματος I της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ

Τα στοιχεία που παρατίθενται στα κεφάλαια αυτά προέρχονται από ερευνητικά και άλλα έργα της ΕΟΕ, του BirdLife International¹ και άλλων επιστημονικών φορέων. Με την παρουσίαση αυτή συνοψίζονται στοιχεία για τα είδη και τα ενδιαιτήματά τους καθώς και για τις Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά της Ελλάδας. Τα πληθυσμιακά στοιχεία για τα είδη αφορούν κυρίως στην τελευταία πενταετία (1996-2000) ενώ τα γενικά στοιχεία αφορούν και προγενέστερες περιόδους.

Στο Παράρτημα IV παρουσιάζονται οι Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά της Ελλάδας που πληρούν τα κριτήρια για ένταξη στο δίκτυο των «Ζωνών Ειδικής Προστασίας», σύμφωνα με την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ, και η εκτίμηση των πληθυσμιακών τάσεων των ειδών βάσει των πιο πρόσφατων στοιχείων της ΕΟΕ και του BirdLife International (1996 – 2000).

Η επεξεργασία των στοιχείων για τα είδη περιορίστηκε σε αυτά που απαντούν τακτικά στη χώρα μας. Αποκλείστηκαν, δηλαδή, όσα είδη σύμφωνα με τους Handrinos και Akriotis (1997) έχουν εξαφανισθεί, έχουν εισαχθεί ή εμφανίζονται τυχαία. Έτσι, τελικά περιλήφθηκαν στην επεξεργασία 347 είδη πουλιών εκ των οποίων 119 είδη περιλαμβάνονται στο Παράρτημα I της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στα παγκοσμίως απειλούμενα είδη που απαντούν στη χώρα μας καθώς και στα είδη των οποίων οι πληθυσμοί και τα ενδιαιτήματά τους προστατεύονται ιδιαιτέρως (π.χ. τα είδη του Παραρτήματος I της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ). Στο Παράρτημα X παρουσιάζονται τα είδη που απαντούν τακτικά στη χώρα μας και για τα οποία έχουν διαμορφωθεί Ευρωπαϊκά ή Διεθνή Σχέδια Δράσης. Στο τέλος της παρουσίασης κάθε είδους παρατίθενται τα προτεινόμενα μέτρα διατήρησης για την Ελλάδα, όπως διατυπώνονται στο Διεθνές ή Ευρωπαϊκό Σχέδιο Δράσης για το συγκεκριμένο είδος.

¹ Το BirdLife International είναι ένα παγκόσμιο εταιρικό σχήμα μη κρατικών οργανώσεων προστασίας της φύσης με ειδικότερο ενδιαφέρον για τα πουλιά. Κάθε εταίρος αντιπροσωπεύει μία ξεχωριστή γεωγραφική περιοχή (συνήθως κράτος) και για την Ελλάδα εταίρος είναι η ΕΟΕ.

Κεφάλαιο Δ. Προγράμματα – Έργα – Ενέργειες που έχουν γίνει για την προστασία και διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος

Οι πληροφορίες που παρουσιάζονται στι κεφάλαιο αυτό αντλήθηκαν από α) τη βάση δεδομένων των μελετών (κυρίως ΕΠΜ) που διατηρεί το ΕΚΒΥ (βλ. Παράρτημα Ι, Πίνακας 1), β) τις εκθέσεις του ΕΚΒΥ (Φυτώκα 1999, Μιχαλάτου 2000β), γ) την έκδοση του ΥΠΕΧΩΔΕ «Υποπρόγραμμα 3. Διαχείριση και Προστασία Φυσικού Περιβάλλοντος» (Γουνέλα και Αντωνέλλου 1999), και δ) διάφορες εκδόσεις, εκθέσεις, πρακτικά ημερίδων, κ.ά. που συγκεντρώθηκαν από το ΕΚΒΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ

Στοιχεία για την κατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος της Ελλάδας

Γ.1. Προστατευόμενες περιοχές

Εισαγωγή

Η διατήρηση της φύσης μέσω της δημιουργίας προστατευόμενων περιοχών έχει θεσμοθετηθεί στην Ελλάδα εδώ και πολλά χρόνια. Οι πρώτες προστατευόμενες περιοχές, οι Εθνικοί Δρυμοί του Ολύμπου και του Παρνασσού, κηρύχθηκαν το 1938 με βάση τον Ν.856/1937 «Περί Εθνικών Δρυμών». Από τότε, η όλο και μεγαλύτερη αναγνώριση της υψηλής βιοποικιλότητας της ελληνικής φύσης και της υποχρέωσης της Πολιτείας για τη διατήρησή της, σε συνδυασμό με τις διεθνείς εξελίξεις στον τομέα του φυσικού περιβάλλοντος, οδήγησαν στην κήρυξη νέων προστατευόμενων περιοχών και στη θεσμοθέτηση νέων κατηγοριών προστατευόμενων περιοχών.

Η κήρυξη των προστατευόμενων περιοχών στις διάφορες κατηγορίες προστασίας βασίστηκε, έως τη δεκαετία του '80, σε διατάξεις κυρίως του Δασικού Κώδικα. Οι Εθνικοί Δρυμοί, τα Αισθητικά Δάση και τα Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης προβλέπονται από τον Ν. 996/1971 που αποτελεί μέρος του Ν. 86/1969 «Περί Δασικού Κώδικος». Τα Καταφύγια Άγριας Ζωής, οι Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές και τα Εκτροφεία θηραμάτων προβλέπονται από το Ν. 177/75, όπως τροποποιήθηκε από τον Ν. 2637/1998. Τα Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους προβλέπονται από το Ν. 1465/1950, ο οποίος συμπληρώνει το Ν. 5351/1932 «Περί αρχαιοτήτων».

Η προσέγγιση που ακολουθήθηκε στα πρώτα στάδια του θεσμού των προστατευόμενων περιοχών ήταν η απόλυτη προστασία φυσικών περιοχών αποκλείοντας τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Στην πορεία, η προσέγγιση αυτή εγκαταλείπεται και δίνει τη θέση της στην αντίληψη της ενσωμάτωσης της προστατευόμενης περιοχής στον περιβάλλοντα χώρο και της στενής σύνδεσης της προστασίας με την αειφορική χρήση των φυσικών πόρων. Σημαντικό βήμα στη νέα αντίληψη για τις προστατευόμενες περιοχές αποτελεί ο Νόμος Πλαίσιο 1650/1986 «Για την προστασία του περιβάλλοντος». Ο Νόμος αυτός, στο κεφάλαιο Δ' «Για την προστασία της φύσης και του τοπίου», περιέχει δύο σημαντικές ρυθμίσεις (άρθρα 18,

19, 21 και 22). Η πρώτη αφορά στην κατηγοριοποίηση των προστατευόμενων περιοχών σε πέντε νέες επιμέρους κατηγορίες (Περιοχή Απόλυτης Προστασίας της Φύσης, Περιοχή Προστασίας της Φύσης, Εθνικό Πάρκο, Προστατευόμενοι Φυσικοί Σχηματισμοί και Τοπία, Περιοχές Οικοανάπτυξης). Η δεύτερη αφορά στον καθορισμό ειδικής διαδικασίας κήρυξης και διαχείρισης των νέων προστατευόμενων περιοχών.

Οι κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών, σύμφωνα με την υφιστάμενη εθνική νομοθεσία (βλ. Παράρτημα II), είναι οι ακόλουθες:

- Εθνικοί Δρυμοί (Ν. 996/71)
- Εθνικά Πάρκα (Ν. 1650/86)
- Αισθητικά Δάση (996/71)
- Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης (Ν. 996/71)
- Καταφύγια Άγριας Ζωής (Ν. 177/75 όπως τροποποιήθηκε από τον Ν. 2637/98)
- Ελεγχόμενες κυνηγετικές περιοχές (Ν. 177/75 όπως τροποποιήθηκε από τον Ν. 2637/98)
- Εκτροφεία θηραμάτων (Ν. 177/75 όπως τροποποιήθηκε από τον Ν. 2637/98)
- Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (Ν. 5351/32 όπως τροποποιήθηκε με τον Ν. 1465/50)
- Περιοχές Απόλυτης Προστασίας της Φύσης (Ν. 1650/86)
- Περιοχές Προστασίας της Φύσης (Ν. 1650/86)
- Προστατευόμενοι Φυσικοί Σχηματισμοί και Τοπία (Ν. 1650/86)
- Περιοχές Οικοανάπτυξης (Ν. 1650/86)

Εκτός από την εθνική νομοθεσία, ειδικές υποχρεώσεις για την προστασία της φύσης απορρέουν από τις σχετικές Διεθνείς Συμβάσεις, τις οποίες η Ελλάδα έχει κυρώσει, και από τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες, τις οποίες η Ελλάδα έχει ενσωματώσει στη εθνική νομοθεσία (βλ. Παράρτημα II). Παράλληλα, η Ελλάδα, ως κράτος - μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι υποχρεωμένη να ακολουθεί και να εφαρμόζει την Κοινοτική πολιτική και νομοθεσία για το περιβάλλον. Σύμφωνα με τα παραπάνω, οι προστατευόμενες περιοχές διεθνούς σημασίας είναι οι ακόλουθες:

- Υγρότοποι διεθνούς σημασίας σύμφωνα με τη Σύμβαση Ραμσάρ

- Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές σύμφωνα με τη Σύμβαση της Βαρκελώνης (Πρωτόκολλο 4)
- Βιογενετικά Αποθέματα
- Αποθέματα Βιόσφαιρας
- Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς
- Περιοχές στις οποίες έχει απονεμηθεί το Ευρωδίπλωμα
- Ζώνες Ειδικής Προστασίας (Οδηγία 79/409/ΕΟΚ)
- Τόποι Κοινοτικού Ενδιαφέροντος, οι οποίοι έχουν προταθεί για ένταξη στο ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο «NATURA 2000» και θα χαρακτηρισθούν ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (Οδηγία 92/43/ΕΟΚ)

Σύμφωνα με τον Ν.1650/86, η κήρυξη μιας περιοχής ως προστατευόμενης περιλαμβάνει τρία στάδια. Το πρώτο είναι η εκπόνηση Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης (ΕΠΜ) και η σύνταξη σχεδίου Προεδρικού Διατάγματος (ΠΔ). Οι ΕΠΜ αποσκοπούν α) στην τεκμηρίωση και αξιολόγηση του προστατευτέου αντικειμένου και την ένταξή του σε μία από τις πέντε κατηγορίες του άρθρου 18 του Ν. 1650/86, β) στη διατύπωση προτάσεων και μέτρων προστασίας ή και διαχείρισης του προστατευτέου αντικειμένου ή και της ευρύτερης περιοχής του και στην τεκμηρίωση αυτών και γ) στην προετοιμασία της δημοσιοποίησης του σχεδίου ΠΔ που αφορά στην κήρυξη της περιοχής ως προστατευόμενης. Ακολουθεί η διαδικασία διαβούλευσης με το κοινό και τους ενδιαφερόμενους φορείς που καταλήγει στο οριστικό σχέδιο ΠΔ. Το τρίτο στάδιο είναι η υπογραφή και δημοσίευση του ΠΔ στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Το ΠΔ, εκτός από την κήρυξη, περιέχει τους σκοπούς διαχείρισης της περιοχής, διάφορες ρυθμίσεις χρήσεων γης και δραστηριοτήτων και ορίζει το οργανωτικό σχήμα διαχείρισης της περιοχής αυτής. Για να διασφαλισθεί η κατάσταση διατήρησης της φύσης σε μια περιοχή για την οποία έχει ολοκληρωθεί ΕΠΜ και έως την έκδοση ΠΔ, μπορεί να εκδοθεί μια Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ) ισχύος δύο ετών με δυνατότητα παράτασης ενός επιπλέον έτους. Οι ΕΠΜ που έχουν εκπονηθεί ή βρίσκονται σε εξέλιξη έως σήμερα παρουσιάζονται στο Παράρτημα ΙΙΙ.

Η αύξηση του αριθμού και της έκτασης των προστατευόμενων και υπό προστασία περιοχών και οι δεσμεύσεις έναντι των διεθνών και Κοινοτικών υποχρεώσεων έδειξαν τα κενά και τις ασάφειες της αντίστοιχης νομοθεσίας (του Ν.1650/86) σε

σχέση με την οργάνωση, διοίκηση και διαχείριση των περιοχών και την αναγκαιότητα σχεδιασμού και εφαρμογής μιας ενιαίας πολιτικής προστασίας και διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος της Ελλάδας. Η πολιτική αυτή διατυπώθηκε πρόσφατα στη μελέτη που εκπονήθηκε για λογαριασμό του ΥΠΕΧΩΔΕ το 1999 με τίτλο «Εθνικός Σχεδιασμός για το Φυσικό Περιβάλλον». Σύμφωνα με τη μελέτη, προβλέπεται ο σχεδιασμός, η οργάνωση και η διαχείριση ενός Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών μέσω των ακόλουθων κύριων δράσεων:

- Οριοθέτηση, καθορισμός όρων χρήσης και προστασίας των περιοχών του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών
- Οργάνωση και λειτουργία ενιαίου Εθνικού Συστήματος Διαχείρισης, Διοίκησης και Παρακολούθησης – επόπτευσης προστατευόμενων περιοχών
- Προστασία και διαχείριση οικοτόπων και προστασία ειδών χλωρίδας και πανίδας
- Αντιμετώπιση σημαντικών περιβαλλοντικών προβλημάτων και αποκατάσταση υποβαθμισμένων φυσικών οικοσυστημάτων σε προστατευόμενες περιοχές
- Προστασία, αποκατάσταση και αειφορική χρήση των φυσικών πόρων
- Αξιολόγηση και προώθηση αναγκαίων οργανωτικών, διοικητικών και θεσμικών μεταρρυθμίσεων.

Οι περιοχές που θα ενταχθούν κατά προτεραιότητα στο Εθνικό Σύστημα Προστατευόμενων Περιοχών αφορούν τους Προτεινόμενους Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (Οδηγία 92/43/ΕΟΚ), τις Ζώνες Ειδικής Προστασίας (Οδηγία 79/409/ΕΟΚ) καθώς και τις προστατευόμενες και υπό προστασία περιοχές που γειτονεύουν ή αλληλεπικαλύπτονται με αυτές. Σύμφωνα με τις υποχρεώσεις της χώρας (Οδηγία 92/43/ΕΟΚ και Οδηγία 79/409/ΕΟΚ), το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο και τη σημαντικότητα των επιμέρους περιοχών, προβλέπεται η ομαδοποίηση των προστατευόμενων και υπό προστασία περιοχών σε κατηγορίες με διαφορετική προτεραιότητα στην υλοποίηση των προβλεπόμενων δράσεων. Παράλληλα, λόγω της ύπαρξης γειτονικών περιοχών καθώς και των όποιων αλληλεπικαλύψεων μεταξύ των περιοχών προβλέπεται δεύτερη ομαδοποίηση σε ενιαίες περιοχές προστασίας. Σύμφωνα με τα ανωτέρω, το Εθνικό Σύστημα Προστατευόμενων Περιοχών

προβλέπεται να περιλαμβάνει 40 χωρικές ενότητες στις οποίες θα ιδρυθούν αντίστοιχοι φορείς διοίκησης και διαχείρισης.

Με την έκδοση του Ν. 2742/1999 για τον «Χωροταξικό σχεδιασμό και αειφόρο ανάπτυξη και άλλες διατάξεις», ο οποίος τροποποιεί και συμπληρώνει τον Ν.1650/1986, καθορίζεται πλέον το πλαίσιο της διοίκησης και διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών. Ειδικότερα, στα άρθρα 15 - 16 του Κεφαλαίου Ε' προσδιορίζονται οι φορείς που μπορούν να αναλάβουν τη διαχείριση μιας προστατευόμενης περιοχής και περιγράφονται αναλυτικά οι αρμοδιότητες και οι υποχρεώσεις τους, καθώς και οι πόροι που μπορούν αυτοί να εκμεταλλευθούν. Η διαχείριση ασκείται με βάση τον Κανονισμό Διοίκησης και Λειτουργίας και το Σχέδιο Διαχείρισης, τα οποία εγκρίνονται με ΚΥΑ των κατά περίπτωση συναρμόδιων Υπουργών (άρθρο 16). Επίσης, κάθε νέος χαρακτηρισμός Εθνικών Δρυμών, Αισθητικών Δασών και Διατηρητέων Μνημείων της Φύσης καθώς και κάθε τροποποίηση ορίων και καθορισμός αναγκαίων όρων και περιορισμών προστασίας αυτών υπάγεται στο άρθρο 21 του Ν. 1650/1986, όπως συμπληρώθηκε από το άρθρο 16 του Ν. 2742/1999.

Ο πρώτος φορέας διαχείρισης σε προστατευόμενη περιοχή, ο οποίος συστήθηκε βάσει του Ν. 2742/99, είναι ο Οργανισμός του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου. Ο Οργανισμός συστήθηκε το έτος 2000 και αποτελείται από 10μελές Διοικητικό Συμβούλιο, στο οποίο εκπροσωπούνται η Πολιτεία, η τοπική κοινωνία και οι σχετικές περιβαλλοντικές οργανώσεις. Αναμένεται, επίσης, η σύσταση φορέα διαχείρισης για το νεοσύστατο Εθνικό Πάρκο Σχινιά – Μαραθώνα.

Όσον αφορά τις υπόλοπες προστατευόμενες και υπό προστασία περιοχές, έως ότου εκδοθούν τα σχετικά ΠΔ και οι σχετικοί Κανονισμοί Λειτουργίας και Διαχείρισης, την αρμοδιότητα και ευθύνη σε κεντρικό επίπεδο για τη διαχείρισή τους φέρουν το Υπουργείο Γεωργίας (Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος) και το ΥΠΕΧΩΔΕ (Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος – Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού).

Γ.1.1. Προστατευόμενες περιοχές κηρυγμένες βάσει της Εθνικής Νομοθεσίας

Γ.1.1.1. Εθνικοί Δρυμοί - Εθνικά Πάρκα

Οι Εθνικοί Δρυμοί περιλαμβάνουν εκτάσεις, στις περισσότερες από τις οποίες κυριαρχεί ο δασικός χαρακτήρας, με ιδιαίτερο οικολογικό και επιστημονικό ενδιαφέρον. Στην Ελλάδα έχουν κηρυχθεί 10 Εθνικοί Δρυμοί, με συνολική έκταση 68.732 εκτάρια, βάσει του Ν. 996/1971 που αποτελεί μέρος του Ν. 86/1969 «Περί Δασικού Κώδικος» (Πίνακας Γ.1.1.1.). Οι Εθνικοί Δρυμοί Πρεσπών, Βίκου – Αώου, Πίνδου, Οίτης και Σουνίου περιλαμβάνουν πυρήνες και περιφερειακές ζώνες, ενώ οι υπόλοιποι περιλαμβάνουν μόνο πυρήνες. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκταση των Εθνικών Δρυμών αντιστοιχεί στο 0,58 % της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας.

Με τον Ν. 1650/1986 (άρθρα 18 και 19) τα Εθνικά Πάρκα εισάγονται ως νέα κατηγορία προστατευόμενων περιοχών. Όταν το Εθνικό Πάρκο, ή μεγάλο τμήμα του, καταλαμβάνει εκτάσεις δασικού χαρακτήρα μπορεί να χαρακτηρίζεται ως Εθνικός Δρυμός. Ανάλογα, όταν το Εθνικό Πάρκο καταλαμβάνει θαλάσσιες περιοχές μπορεί να χαρακτηριστεί ως Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο. Στην Ελλάδα, βάσει του Ν. 1650/1986, έχουν κηρυχθεί 2 Εθνικά Θαλάσσια Πάρκα, με συνολική έκταση 222.213 εκτάρια, και 1 Εθνικό Πάρκο, με έκταση 1.382 εκτάρια. (Πίνακας Γ.1.1.1.). Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκταση των περιοχών αυτών αντιστοιχεί στο 0,082 % της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας, ενώ το θαλάσσιο τμήμα τους καταλαμβάνει έκταση ίση με 212.737,47 εκτάρια.

Πίνακας Γ.1.1.1. Περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως Εθνικοί Δρυμοί, ως Εθνικά Θαλάσσια Πάρκα και ως Εθνικά Πάρκα. Δίνονται το εμβαδόν, το διάταγμα κήρυξης καθώς και ο νομός στον οποίον ανήκουν.

Εθνικοί Δρυμοί, Εθνικά Θαλάσσια Πάρκα και Εθνικά Πάρκα	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Εθνικός Δρυμός Πάρνηθας	3.812	155/A/1961	Αττικής
Εθνικός Δρυμός Σουνίου	3.500	80/A/1974	Αττικής
Εθνικός Δρυμός Πίνδου	6.927	120/A/1966	Γρεβενών και Ιωαννίνων
Εθνικός Δρυμός Οίτης	7.210	120/A/1966	Φθιώτιδος
Εθνικός Δρυμός Πρεσπών	19.470	19/A/1975	Φλώρινας
Εθνικός Δρυμός Βίκου – Αώου	12.600	198/A/1973	Ιωαννίνων

Πίνακας Γ.1.1.1. (συνέχεια)

Εθνικοί Δρυμοί, Εθνικά Θαλάσσια Πάρκα και Εθνικά Πάρκα	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς	4.850	200/A/1962, 33/A/1964	Χανίων
Εθνικός Δρυμός Παρνασσού	3.513	286/A/38, 1/A/1939	Φωκίδας και Βοιωτίας
Εθνικός Δρυμός Αίνου	2.862	199/A/1962	Κεφαλλονιάς
Εθνικός Δρυμός Ολύμπου	3.988	248/A/1938	Περίας και Λαρίσης
Εθνικό Πάρκο Σχινιά – Μαραθώνα Αττικής	1.382	395/Δ/2000	Αττικής
Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου – Βορείων Σποράδων	208.713	519/Δ/1992	Μαγνησίας
Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου	13.500	906/Δ/1999	Ζακύνθου

Γ.1.1.2. Αισθητικά Δάση

Τα Αισθητικά Δάση έχουν θεμοθετηθεί βάσει της δασικής νομοθεσίας και περιλαμβάνουν δασικά τοπία με ιδιαίτερο αισθητικό και οικολογικό ενδιαφέρον που έχουν σκοπό εκτός από την προστασία της φύσης να δώσουν την ευκαιρία στο κοινό να γνωρίσει και να απολαύσει το φυσικό περιβάλλον με διάφορες δραστηριότητες αναψυχής. Ως Αισθητικά Δάση έχουν χαρακτηριστεί 19 περιοχές (Πίνακας Γ.1.1.2.), με συνολική έκταση 32.506 εκτάρια. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκταση των Αισθητικών Δασών αντιστοιχεί στο 0,24 % της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας, ενώ το θαλάσσιο τμήμα τους καταλαμβάνει έκταση ίση με 9,8 εκτάρια.

Πίνακας Γ.1.1.2. Περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως Αισθητικά Δάση. Δίνονται το εμβαδόν, το διάταγμα κήρυξής τους καθώς και ο νομός στον οποίον ανήκουν.

Αισθητικά Δάση	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Φοινικόδασος Βάι Λασιθίου	20	170/A/1973	Λασιθίου
Δάσος Καισαριανής Αττικής	640	31/A/1974	Αττικής
Κοιλάδας Τεμπών Λάρισας	1.762	31/TA/1974	Λάρισας
Αγ. Γεωργίου – Καραϊσκάκη Καρδίτσας	252	31/TA/1974	Καρδίτσας
Δάσος Πευκιάς Ξυλοκάστρου Κορινθίας	27,5	31/A/1974	Κορινθίας
Περιαστικό Δάσος Ιωαννίνων	86	306/TA/1976	Ιωαννίνων

Πίνακας Γ.1.1.2. (συνέχεια)

Αισθητικά Δάση	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Προστατευόμενη περιοχή Λεκανών Απορροής Πανεπιστημίου Πατρών	1.850	99/Α/1974	Αχαΐας
Δάσος Φαρσάλων Λάρισας	34,5	103/Δ/1977	Λάρισας
Δάσος Στενής Εύβοιας	674	108/Δ/1977	Εύβοιας
Δρυοδάσος Μογγοστού Κορινθίας	520	175/Δ/1977	Κορινθίας
Δασικό Σύμπλεγμα Όσσας Λάρισας	16..900	175/Δ/1977, 160/Α/1985	Λάρισας
Παραλιακό Δάσος Νικοπόλεως Μύτικα Πρέβεζας	66	183/Δ/1977	Πρέβεζας
Δάση Νήσου Σκιάθου Μαγνησίας	3.000	248/Δ/1977	Μαγνησίας
Στενά Νέστου Καβάλας – Ξάνθης	2.380	283/Δ/1977	Ξάνθης
Δάσος Εθνικής Ανεξαρτησίας Καλαβρύτων Αχαΐας	1.750	404/Δ/1977	Αχαΐας
Περιαστικό δάσος Τιθορέας Φθιώτιδας	200	125/Δ/1979	Φθιώτιδας
Δάση Αμυγδαλέων Καβάλας	2.216	606/Δ/1979	Καβάλας
Δάσος Λόφων Κάστρου και Αηλιάς Τρικάλων	28	609/Δ/1979	Τρικάλων
Δρυοδάσος Κουρί – Αλμυρού Μαγνησίας	100	99/Α/1980	Μαγνησίας

Γ.1.1.3. Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης

Σε αυτά περιλαμβάνονται μεμονωμένα δένδρα ή συστάδες δέντρων με ιδιαίτερη βοτανική, οικολογική, αισθητική ή ιστορική και πολιτισμική αξία. Στην ίδια κατηγορία ανήκουν επίσης εκτάσεις με σπουδαίο οικολογικό, παλαιοντολογικό, γεωμορφολογικό ή άλλο ενδιαφέρον. Η θεσμοθέτησή τους υλοποιήθηκε βάσει του δασικού κώδικα. Έχουν κηρυχθεί 51 Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης (Πίνακας Γ.1.1.3.), με συνολική έκταση 16.840 εκτάρια. Η πλειονότητα των μνημείων αυτών καταλαμβάνει ελάχιστα τετραγωνικά μέτρα. Αξιοπρόσεκτο είναι ότι μόνο το Απολιθωμένο Δάσος της Λέσβου καταλαμβάνει το 89 % της συνολικής έκτασης των Διατηρητέων Μνημείων της Φύσης. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκταση των Διατηρητέων Μνημείων της Φύσης αντιστοιχεί στο 0,12 % της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας, ενώ το θαλάσσιο τμήμα τους καταλαμβάνει έκταση ίση με 21,32 εκτάρια.

Πίνακας Γ.1.1.3. Περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης. Δίνονται το εμβαδόν, το διάταγμα κήρυξής τους (όπου δεν δίνεται τιμή για το εμβαδόν σημαίνει ότι αυτό είναι κάτω από 1 εκτάριο) καθώς και ο νομός στον οποίον ανήκουν.

Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Οι δύο Πλάτανοι του Σχολαρίου	-	281/Β/1975	Θεσσαλονίκης
Το κλήμα των Καλαβρύτων	-	738/Β/1975	Αχαΐας
Το Πεύκο της Νικήτης Χαλκιδικής	-	738/Β/1975	Χαλκιδικής
Ο Πλάτανος στον Γεροπλάτανο Χαλκιδικής	-	738/Β/1975	Χαλκιδικής
Ο Πλάτανος της Βάβδου	-	738/Β/1975	Αχαΐας
Ο Πλάτανος του Πανυσανία στο Αίγιο	-	738/Β/1976	Αχαΐας
Οι Δώδεκα Βρύσες του Αιγίου	-	738/Β/1976	Αχαΐας
Οι Πλάτανοι των Κομποτάδων	-	113/Β/1976	Φθιώτιδας
Ο Πλάτανος της Άρτας	-	1113/Β/1976	Άρτας
Ο αειθαλής Πλάτανος της Φαιστού	-	590/Β/1977	Ηρακλείου
Οι Πλάτανοι της Βέροιας	-	590/Β/1977	Βέροιας
Ο Πλάτανος του Ναυπλίου	-	590/Β/1977	Αργολίδας
Η Ελιά του Ναυπλίου	-	590/Β/1977	Αργολίδας
Ο Φοίνικας του Ναυπλίου	-	590/Β/1977	Αργολίδας
Οι Ίταμοι Κρυονερίου Αργολίδας	-	590/Β/1977	Αργολίδας
Οι Ελιές της Δημαίνης Αργολίδας	-	590/Β/1977	Αργολίδας
Οι Ελιές του Αλμυροποτάμου Εύβοιας	-	590/Β/1977	Εύβοιας
Ο Πλάτανος της Δημητσάνας Αρκαδίας	-	121/Δ/1980	Αρκαδίας
Ο Σφένδαμος του Σιδηροκάστρου Μεσσηνίας	-	121/Δ/1980	Μεσσηνίας
Η Ελιά της Καλαμάτας	-	121/Δ/1980	Καλαμάτας
Το Δάσος Δενδροκέρδων στην Κυνουρία Αρκαδίας	74	121/Δ/1980	Αρκαδίας
Η Δρυς του Περιθωρίου Αρκαδίας	-	121/Δ/1980	Αρκαδίας
Συστάδα Δρυός και Φράξου (Μουριών)	9,2	121/Δ/1980	Κιλκίς
Η Δρυς στις Κορφές Ηρακλείου	-	121/Δ/1980	Ηρακλείου
Οι Βελανιδιές στην Καλαμιά Αιγίου	-	121/Δ/1980	Αχαΐας
Η Δρυς της Δόριζας Αρκαδίας	-	121/Δ/1980	Αρκαδίας
Ο Πλάτανος Βλάτους Χανίων	-	121/Δ/1980	Χανίων
Ο Πλάτανος της Αγ. Μαρίνας Φθιώτιδας	-	121/Δ/1980	Φθιώτιδας
Οι Πλάτανοι της Λαμίας	-	121/Δ/1980	Λαμίας
Το Δάσος της Οξιάς στην Τσίχλα Χαϊντού Ξάνθης	18	121/Δ/1980	Ξάνθης, Δράμας
Το Δάσος Οξιάς στο Πευκωτό Πέλλας	3,2	121/Δ/1980	Πέλλας

Πίνακας Γ.1.1.3. (συνέχεια)

Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Το Παρθένο Δάσος της Κεντρικής Ροδόπης	550	121/Δ/1980	Δράμας
Το νησί Πιπέρι στις Βόρειες Σποράδες	438	121/Δ/1980	Μαγνησίας
Ο Πλάτανος στην Ελαία Θεσπρωτίας	-	173/Β/1981	Θεσπρωτίας
Η Φτελιά της Αηδόνας Καλαμπάκας	-	173/Β/1981	Τρικάλων
Ο αειθαλής Πλάτανος των Αζωγυρών Χανίων	-	173/Β/1981	Χανίων
Το Κρητικό Κεφαλάνθηρο στις Καμάρες Ηρακλείου	-	589/Β/1985	Ηρακλείου
Ο Πλάτανος του Αγ. Φλώρου Μεσσηνίας	-	589/Β/1985	Μεσσηνίας
Το Απολιθωμένο Δάσος της Λέσβου	15.000	160/Α/1985	Λέσβου
Ο Πλάτανος του Ιπποκράτη στην Κω	-	589/Β/1985	Δωδεκανήσου
Ο Πλάτανος της Απολλωνίας - Σταυρός Θεσσαλονίκης	-	589/Β/1985	Θεσσαλονίκης
Ο Πλάτανος της Πλατανιώτισσας Καλαβρύτων	-	773/Β/1985	Αχαΐας
Το δάσος του Λεσινίου Αιτωλοακαρνανίας	45,9	773/Β/1985	Αιτωλοακαρνανίας
Ο Πλάτανος της Αγ. Λαύρας Καλαβρύτων	-	656/Β/1986	Αχαΐας
Ο Σφαγνώνας στο δάσος του Λαϊλιά Σερρών	3,9	656/Β/1986	Σερρών
Υπόλειμμα υδροχαρούς δάσους στην Ιστιαία Εύβοιας	-	656/Β/1986	Εύβοιας
Το Δάσος αείφυλλων πλατύφυλλων στο νησί Σαπιέντζα	240	656/Β/1986	Μεσσηνίας
Το Μικτό Δάσος Προμάχων - Λυκοστόμου Αριδαίας	192	656/Β/1986	Πέλλας
Το Φυσικό Δάσος κυπαρισσίου στον Έμωνα Ρόδου	135	656/Β/1986	Δωδεκανήσου
Το Μικτό Δάσος του Γράμου	130	656/Β/1986	Καστοριάς
Το Κυπαρίσσι της Πρασιάς Ευρυτανίας	-	520/Β/1997	Ευρυτανίας

Γ.1.1.4. Καταφύγια Άγριας Ζωής

Με την έκδοση του Ν. 2637/1998, τα Καταφύγια Θηραμάτων χαρακτηρίζονται πλέον ως Καταφύγια Άγριας Ζωής. Τα Καταφύγια Άγριας Ζωής που έχουν κηρυχθεί, έως και τον Ιούλιο του 2000, αριθμούν 585 (Πίνακας Γ.1.1.4), με συνολική έκταση 920.033 εκτάρια. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκτασή τους αντιστοιχεί στο 7,16 % της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας, ενώ το θαλάσσιο τμήμα τους καταλαμβάνει έκταση ίση με 8.406,4 εκτάρια.

Πίνακας Γ.1.1.4. Περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως Καταφύγια Άγριας Ζωής. Δίνονται το εμβαδόν, το διάταγμα κήρυξης καθώς και ο νομός στον οποίον ανήκουν.

Καταφύγια Άγριας Ζωής	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Κανάλα (Βάλτου)	3600	700/1980	Αιτωλ/νανίας
Πεταλάς (Αμφιλοχίας - Κεχρινιάς - Παπαδάτου - Στάνου)	13300	834/1979	Αιτωλ/νανίας
Περγάντι - Ξηρόμερος (Μοναστηρακίου - Βάτου - Θυρίου)	3960	419/Β/1985	Αιτωλ/νανίας
Πλάτη - Φούρκου - Άνεμοι - Κόθροι (Πεντακόρφου - Καστανούλας)	1100	706/Β/1976	Αιτωλ/νανίας
Δρυμόνας - Σπαρτιάς	2500	481/Β/1990	Αιτωλ/νανίας
Τούρκος Καβάλες - Μελίσσι Δήμου Αγρινίου	500	757/Β/1982	Αιτωλ/νανίας
Ξεροβούνι	1300	528/Β/1992	Αιτωλ/νανίας
Μέγας Λάκκος - Πύργος (Αβαρίκου - Αναλήψεως - Θέρμου - Πετροχωρίου)	1120	741/Β/1980	Αιτωλ/νανίας
Άγ. Κωνσταντίνος - Μαλαθούντα (Παλαιοπύργου - Ανθοφύτου - Σίμου - Ελευθεριανής)	2100	739/Β/1976	Αιτωλ/νανίας
Όρος Αράκυνθος (Ματαράγκας - Γαβαλούς)	1450	511/1982	Αιτωλ/νανίας
Καντήλια - Βαλτί (Αστακού)	3500	452/1985	Αιτωλ/νανίας
Δόβρος (Ποταμούλας - Γαβαλούς - Μεσαρίστης)	400	757/Β/1976	Αιτωλ/νανίας
Πουρί - Ασπρολίθι (Ανω Κερασόβου Προφ. Ηλίας)	550	713/Β/1980	Αιτωλ/νανίας
Αφροζυλιά - Βαμβακού (Μαμουλάδων - Αφροζυλιάς - Βαμβακούς)	1700	757/Β/1982	Αιτωλ/νανίας
Κονταράδες- Καμάρες-Μακυνεία-Καλαβρούζα-Τρικόρφου	1900	231/Β/1987	Αιτωλ/νανίας
Βαράσοβα (Γαλατά - Περιθωρίου)	1000	716/Β/1987	Αιτωλ/νανίας
Μπιτένια Αχείμαστος	2300	Υ.Α.462/1997	Αιτωλ/νανίας
Προφ. Ηλίας - Δελόκορμο (Μυκήνων)	800	157/Β/1976	Αργολίδος
Μάλιζα - Τούρνεζα (Αραχναίου - Μιδέας)	1293,2	341/Β/1981	Αργολίδος
Προφ. Ηλίας - Κυνόρτιο Όρος (Λυγουρίου - Παλ. Επιδαύρου)	1432,4	288/Β/1979	Αργολίδος
Σταυροπόδι - Καναπίτσα (Καρναζαΐικων - Ιρίων - Διδύμων)	1700	600/Β/1976	Αργολίδος
Νησίδες Ρόμβη - Δασκαλειό (Τολού)	96	604/Β/1976	Αργολίδος
Προφ. Ηλίας - Αυλώνας (Κρανιδίου - Φούρνων Ερμιόνης)	3400	668/1980	Αργολίδος
Αρκουδόρεμα - Χαλίκι (Πιάνας - Χρυσοβιτισίου)	1658,8	435/Β/1985	Αρκαδίας
Δασώδης περιοχή Αγ. Θεοδώρων (Τριπόλεως-Περιθωρίου)	500	604/Β/1976	Αρκαδίας

Πίνακας Γ.1.1.4. (συνέχεια)

Καταφύγια Άγριας Ζωής	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Προφ. Ηλίας (Ασέας - Τρυπίου -Φτερών - Αραχαμιτών)	1600	660/B/1976	Αρκαδίας
Λίμνη Μούστου (Μελιγούς - Κορακοβουνίου)	174	686/B/1979	Αρκαδίας
Τσεμπερού (Πάπαρη - Αγριακόνας – Ρουτσίου- Αναβρητού)	2550	209/1980	Αρκαδίας
Μονή Παλαιοπαναγιάς (Μελιγούς - Κορακοβουνίου - Άστρους)	700	520/B/1979	Αρκαδίας
Φονεμένοι - Κούτσουρα (Αγ. Πέτρου Επ.Κυνουρίας)	650	566/B/1985	Αρκαδίας
Τυρός - Σαπουνακέικα - Πέρα Μέλανα - Πραγματευτή (Λεωνιδίου)	1030	423/1994	Αρκαδίας
Μελισουργοί	1572	925/B/1989	Άρτας
Θεοδώριανα - Αθαμάνιο	2485	5862/1995	Άρτας
Μεσούντα	2375	5449/1995 ΠΔΑ	Άρτας
Ζυγός (Μακρυλιάδας – Κάτω Καλεντίνης	2250	5770/1994	Άρτας
Ρουβελίτσα Διάσελλου	1575	5449/95	Άρτας
Μεσονύχι – Φούντες (Σκουληκαριάς)	1640	925/B/1989	Άρτας
Κανελλοπούλου (Κλειδίου)	720	925/1989	Άρτας
Δημ. Δάσος Μαυροσουβάλας (Μαρκοπούλου – Ωροπού – Καλάμου)	910	638/B/1979	Αττικής
Βούτημα Αυλώνας	1128	691/B/1976	Αττικής
Δασόκτημα Τατοΐου – Σαλονίκης Λοιμικού – Συνιδιόκτητο Δάσος Γκούρα – Πάρνηθας	10070	446/1988	Αττικής
Ραπεντώσα (Σιαμάτας)	2450	689/B/1976	Αττικής
Πατέρας (Μάνδρας)	1500	96/B/1984	Αττικής
Μέγαρο – Βίλλια	2519,8	305/1986	Αττικής
Δημ. Δάσος Αιγάλεω (Καματερού – Πετρούπολης)	2700	683/B76	Αττικής
Μαρμαροζέρα (Μακρονήσου)	700	522/B/1986	Αττικής
Όρος Πέρδικας (Αίγινας)	850	566/B/1985	Αττικής
Νησί Αγκίστρι	900	441/1992	Αττικής
Θαλάρια (Νήσου Κυθήρων)	3000	698/1982	Αττικής
Ν. Μονή	135	566/B/1985	Αττικής
Τρανόρεμα – Δρακότρυπα (Ζηρίων)	600	494/B/1984	Αχαΐας
Άνω Καστρίτσι – Σούλι	2470	407/B/1981	Αχαΐας
Αλυκή (Αιγίου)	100	601/B/1978	Αχαΐας

Πίνακας Γ.1.1.4. (συνέχεια)

Καταφύγια Άγριας Ζωής	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Αγιαννιώτικο Βουνό (Λακκάς – Μυρόβρυσης – Τούμπας)	500	293/B/1983	Αχαΐας
Άγ. Νικόλαος – Γούρνα (Διακοφτού – Μαμουσιάς – Τράπεζας)	2000	698/B/1982	Αχαΐας
Βαλιμή – Περιστερά (Εξοχής – Βελλάς)	1000	584/B/1978	Αχαΐας
Κράστωνη – Σοκαρά	950	923/B/1976	Αχαΐας
Κομποβούνι (Μιτόπολης – Χιόνας)	1100	779/B/1976	Αχαΐας
Λαγκάδας – Φτέρες – Βαγένη – Καστράκι (Καστρίων)	520	625/1978	Αχαΐας
Δοξάρας – Κορίζα (Καρλεντζίου – Δροσιάς – Σπαρτιάς)	950	757/B/1976	Αχαΐας
Ασπρόχωμα – Ψιλό – Προντόλη – Κελάρι (Αράχωβας)	2200	1043/B/1976	Βοιωτίας
Κάνταλος – Άγ. Γεώργιος – Πυραμίδα – Στρώμα (Κάστρου)	1500	154/B/1989	Βοιωτίας
Ορχομενός (Διονύσου – Προσηλίου – Ακοντίου)	1150	402/B/1983	Βοιωτίας
Μύτικας – Φτελιά – Βρυστικά (Κοκκίνου – Ακραφνίου)	700	600/B/1976	Βοιωτίας
Λατσούδι (Διστόμου – Στερίου)	4150	961/1995	Βοιωτίας
Γαρδαβίτσα – Προφ. Ηλίας (Λεβαδέων – Λαφυστίου – Αγ. Γεωργίου)	1000	714/B/1977	Βοιωτίας
Κοκκινόβραχος (Θηβών)	1825	544/B/92	Βοιωτίας
Κίσσαβος (Εξάρχου – Κνίδης – Ποντίνης – Πυλώρων)	4000	492/B/1976	Γρεβενών
Βάλια Κύρνα (Σαμαρίνας)	2100	522/B/1986	Γρεβενών
Προφ. Ηλίας – Σταυρός (Γρεβενών)	520	447/B/1983	Γρεβενών
Ζοβόρδα (Παναγιάς)	1695	447/B/1983	Γρεβενών
Παλαιομονάστηρο – Μπατεφούρλο (Περιβολίου)	1400	522/B/1986	Γρεβενών
Σμιζιώματα – Αχυρώνες (Καπερού – Φελλίου)	1700	492/B/1976	Γρεβενών
Βουνάσια (Παλουριάς)	1000	407/B/1981	Γρεβενών
Ρουσιανή – Κανατσιόλα	820	713/B/1979	Γρεβενών
Κυρά Καλή – Τρυπημένη (Μοναστηρίου – Κρανιάς)	2600	522/B/1986	Γρεβενών
Τσούκα Καραλί – Βελόνι (Κρανιάς)	1800	321/B/1981	Γρεβενών
Βρύση Κούτρα – Τρέτιμος (Δασοχωρίου – Δεσκάτης)	900	617/B/1978	Γρεβενών
Παρθένο Δάσος Σίλλης (Παρανεστίου)	5312,2	234/B/1987	Δράμας

Πίνακας Γ.1.1.4. (συνέχεια)

Καταφύγια Άγριας Ζωής	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Αετοράχη (Παρανεστίου)	3250	759/B/1977	Δράμας
Κάτω Νευροκόπι	5626,4	698/B/1982	Δράμας
Πρινόλοφος - Μαυροκορδάτο (Πλατανιάς - Πτελέας)	3900	540/B/1990	Δράμας
Κορυλοβός - Προφ. Ηλίας - Γκόλα (Καλλιφύτου Δράμας)	2480	744/B/1977	Δράμας
Χαριτωμένη - Καλή Βρύση	1450	325/B/1997	Δράμας
Ξηροπόταμος - Πετρούσα	2310	325/B/1997	Δράμας
Ενοποίηση Μόντε Σμιθ - Μιραμάρε - Παραλιακή έκταση Ρόδου - Ιλυσσού - Κρεμαστής - Παραδείσιο	3300	646/B/1980	Δωδεκανήσου
Λακκί - Άλινδα (Λέρου)	1500	617/B/1978	Δωδεκανήσου
Τέλενδος (Καλυμνίων)	450	617/B/1978	Δωδεκανήσου
Μόντε Ρίτο - Σταυρός (Καλυμνίων)	350	617/B/1978	Δωδεκανήσου
Πηγή Βουτσάνι (Καλυμνίων)	800	617/B/1978	Δωδεκανήσου
Άγ. Πάντες (Καλύμνου)	450	622/B/1978	Δωδεκανήσου
Άγ. Φωκάς - Ψαλλίδι (Κω)	1901,3	723/B/1986	Δωδεκανήσου
Αγγυναρωπή - Γαλομάνδρα - Πύθος - Αλυκή - Βάι (Πυλίου - Ασφενδονίου - Κω)	437,5	441/B/1992	Δωδεκανήσου
Λαγούδι - Κοναριό (Ασφενδονίου - Πυλίου Κω)	1368,7	758/B/1986	Δωδεκανήσου
Παλιοράχη - Τσαγκάρη - Κάστρο - Κούκας (Αντιμάχεια Κω)	1610	441/B/1992	Δωδεκανήσου
Προφ. Ηλίας - Κατσουνδριά - Μεσόβουνο - Άμπελλα (Κω)	2160	577/B/1991	Δωδεκανήσου
Ενοποίηση Κέφαλος - Καμήλα & Λιμνιώνα - Σφακιά (Κέφαλου Κω)	687,5	758/B/1986	Δωδεκανήσου
Βίγλες - Αγριελιά - Θυμανός - Ρίχτης - Παναγιά Στυλώτη (Κέφαλου Κω)	675	577/B/1991	Δωδεκανήσου
Άγ. Ιωάννης Θεολόγος - Τραπεζίνα - Προφ. Ηλίας (Νισύρου)	960	577/B/1991	Δωδεκανήσου
Ερημονήσια Σέσκλι - Νιμός (Σύμης)	650	706/B/1982	Δωδεκανήσου
Ενοποίηση Τσαμπίκα Φαληράκι - Προφ. Ηλίας - Ψαλλίδι (Αρχαγγέλου - Αφάντου - Ρόδου)	2936,4	671/B/1982	Δωδεκανήσου
Βουνοκάλαθος (Λαέρμων - Λάρδου - Καλάθου Ρόδου)	3400	442/B/1983	Δωδεκανήσου
Μάσσαρη - Κάλαθος (Ρόδου)	420	671/B/1982	Δωδεκανήσου
Χορτής (Λάρδου Ρόδου)	650	437/B/1981	Δωδεκανήσου
Κισσός - Γκίνα (Λίνδου Ρόδου)	370	625/B/1978	Δωδεκανήσου

Πίνακας Γ.1.1.4. (συνέχεια)

Καταφύγια Αγρίας Ζωής	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Άσπρη Πέτρα – Πούα – χάι (Σπόων Καρπάθου)	600	757/B/1982	Δωδεκανήσου
Καμινάκια – Άγ. Επιφάνειος – Μακρύγιαλος (Μεσοχωρίου Καρπάθου)	1200	757/B/1982	Δωδεκανήσου
Βανάνα - Βουργούντα - Στιόι - Αυλώνας - Τρίστομο (Ολύμπου - Καρπάθου)	1750	925/B/1989	Δωδεκανήσου
Ντιά – Λαστός – Φλασκοούνια (Βολάδου Καρπάθου)	400	757/B/1982	Δωδεκανήσου
Μέλουρα – Όθως (Καρπάθου)	100	1014/B/1976	Δωδεκανήσου
Ρίζες Μενέτων (Καρπάθου)	1420	2494/1998	Δωδεκανήσου
Άγ. Ιωάννης – Λημνιώνας – Μολά – Σκάλα (Μενετών Καρπάθου)	200	464/B/1981	Δωδεκανήσου
Καστέλλο – Μακρύς Γυαλός (Μενετών Καρπάθου)	200	1018/B/1976	Δωδεκανήσου
Άγγελος (Κομάρων)	1300	779B/1976	Έβρου
Καλός Γυαλός (Πλάτης-Αρζου-Ριζίων)	400	354/B/1990	Έβρου
Πλούτος (Ζώνης)	750	707/B/1976	Έβρου
Βότσης (Ασβεστάδων)	1330	594/B/1986	Έβρου
Πουλιά (Μικρού Δερείου - Σουφλίου)	1930	343/1987	Έβρου
Καλλιθέα - Τρεις Βρύσες (Δαδιάς-Μικρού Δερείου)	9100	712/1997	Έβρου
Δρυμός Νίψας	534	757/B/1982	Έβρου
Πυλαία (Καθησού – Φερών)	650	342/B/1987	Έβρου
Δέλτα ποταμού Έβρου	4600	674/B/1991	Έβρου
Κατσαμπάς (Σαμοθράκης)	1900	540/B/1990	Έβρου
Αλωνούδια - Αλώνια (Σαμοθράκης)	500	444/B/1983	Έβρου
Γατούλα - Δόξα (Διδυμοτείχου)	108,5	602/B/1997	Έβρου
Ζιώγα - Καλύβια (Δαδιάς - Σουφλίου)	1187	305/B/1986	Έβρου
Δαδιά - Λυκόφως - Λευκίμμη	7160	305/B/1987	Έβρου
Κάμπος - Κατούνες - Τραχύ (Σκύρου)	895	574/1993	Εύβοιας
Αυτάκια - Αγώμαστος (Τελέθριου Όρους)	2300	944/B/1976	Εύβοιας
Ι. Μ. Γέροντα (Ροβιών)	1700	762/B/1986	Εύβοιας
Πεύκο - Άγ. Ιωάννης - Άγ. Παύλος	1200	111/B/1981	Εύβοιας
Νήσος Βάλαξα	450	111/B/1981	Εύβοιας
Ιερά Μονή Γαλατάκη	900	944/B/1976	Εύβοιας
Τσιρλονέρι – Ορτάρι (Κύμης – Βιτάλου)	1787,5	499/B/1988	Εύβοιας
Μαυρολίβαδο - Βιργινή - Κούτος (Παγώντος - Αγ. Σοφίας - Αττάλης)	2500	689/1976	Εύβοιας

Πίνακας Γ.1.1.4. (συνέχεια)

Καταφύγια Άγριας Ζωής	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Παλιοπλάτανα (Δαφνώντος - Παγώντος - Καμαρίτσας)	2500	689/1976	Εύβοιας
Κληματαριά – Κούτουπας – Πελεκάνια (Γλυφάδας)	500	437/1981, 64/1984	Εύβοιας
Αγριλίτσα – Καταβόθρα – Καλαμάκι (Ψαχνών)	550	540/1990	Εύβοιας
Στενής Δίρφους Χαλκίδας	677	700/1980	Εύβοιας
Ορεινός Όγκος (Αχλαδερής – Οχθονίας – Αυλωναρίου)	1200	499/1988	Εύβοιας
Τάμερα - Τούρα - Λουκίσια	1650	617/1978	Εύβοιας
Όλυμπος - Μαδαρή - Ράχη (Θεολόγου - Μίστρου - Γυμνού - Ερέτριας)	1900	717/1982	Εύβοιας
Κτύπας (Βαθέος - Αυλίδας - Λουκισίων Μουρικού)	1250	977/B/1976	Εύβοιας
Αργυρό - Προφ. Ηλίας - Παναγιά	5440	683/1976	Εύβοιας
Πόρτο Λάφια – Καψάλα (Στύρων)	1200	83/1985	Εύβοιας
Νταμάρια Μαρμαρίου Στουπαίων	790	683/1979	Εύβοιας
Κρύπη Λυκόρεμα (Δήμου Καρύστου)	1700	700/1980	Εύβοιας
Καδδίτικο - Πασσιώτικο - Μανιακάτικο Βουνό (Καδδίου - Αγ. Βλασίου - Μανικιών)	3400	689/1976	Εύβοιας
Γιάμινα	1270	1099/B/1998	Εύβοιας
Βράχος Κουμαρίου	808	1392/Δ/1999	Εύβοιας
Σερβοβούνι	1075	261/1997	Εύβοιας
Μάρτσα - Κοκκινόβρυση (Κλειστού)	690	708/B/1980	Ευρυτανίας
Μπεσιώτη - Μέγδοβα - Λαχανόρεμα (Μαυρομάτας)	1045	376/B/1981	Ευρυτανίας
Βούζια - Καπνοράχη (Φουρνών - Χοχλιά)	1364,8	1512/B/1976	Ευρυτανίας
Βίνιανη - Μαραθιά (Κερασσοχωρίου - Φραγκίστας)	2500	749/B/1986	Ευρυτανίας
Βελούχι - Αγ. Τριάδας	1200	923/B/1976	Ευρυτανίας
Ρόβια - Καραβάκι - Ροβόλακκα (Καρπενησίου)	1070	39/B/1976	Ευρυτανίας
Κοκκάλια - Κερασιά - Πετράλωνα - Αγκάθι (Σταυροπηγής Κρίκελλου)	2250	698/1992	Ευρυτανίας
Τουνέσι - Σταυρός - Σταυροπήγιο - Κρίκελλο - Στάβλοι	2000	393/1976	Ευρυτανίας
Προύσος	1150	707/B/1986	Ευρυτανίας
Τσούκα Σάκκα - Ασπρόρεμα	1420	405/B/1996	Ευρυτανίας
Αγ. Νικόλαος (Μοναστηράκι)	880	833/B/1998	Ευρυτανίας
Γρανίτσα - Τοπόλιανα - Λεπιανά - Λιθοχώρι	1500	945/B/1998	Ευρυτανίας

Πίνακας Γ.1.1.4. (συνέχεια)

Καταφύγια Άγριας Ζωής	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Βραχίονας (Γυρίου – Μαριών)	1020	575/B/1979	Ζακύνθου
Γούλας – Μελίσσι – Καλαμάκι (Δαφνιώτισσας – Κεραμιδιάς)	620	487/B/1997	Ηλείας
Κουκουναρίτσα (Καράτουλα – Κουτσοχέρας – Χειμαδίου)	1000	903/B/1976	Ηλείας
Δένδρο – Πέττας – Γουβαλάρια (Ξηροκάμπου – Καμένας)	537,5	441/B/1992	Ηλείας
Ζαχοβούνι - Πρεσκαβίτα (Καλλιθέας - Λιβαδακίων - Αμυγδαλεών)	1350	599/B/1976	Ηλείας
Κάτω Σάμικο - Ξηροχωρίο - Σμέρνα - Γραϊκά - Βρίνας	1800	541/B/1990	Ηλείας
Κιβούρια - Ροδινά (Καλιδόνας - Ροδινών - Σχινών)	560	595/B/1986	Ηλείας
Δημοτικό Δάσος Νάουσας	1720	265/B/1988	Ημαθίας
Κάτω Βέρμιο - Σέλι	3000	365/B/1989	Ημαθίας
Κουτσοχώρι	2990	503/B/1997	Ημαθίας
Άγ. Αθανάσιος (Αγκαθιάς)	1000	527/B/1986	Ημαθίας
Δέλτα Αλιάκμονα (Κλειδίου)	1200	378/B/1981	Ημαθίας
Ξηρολείβαδο	1160	513/1996	Ημαθίας
Μικρή Σάντα	2700	513/1996	Ημαθίας
Χαράδρα - Ελαφίνα - Βεργίνα	1570	919/B/1984	Ημαθίας
Ριζώματα	1670	677/B/1978	Ημαθίας
Χαρίεσσας Ειρηνόπολης (Νάουσας)	250	195/1995	Ημαθίας
Λουτρό	570	1021/1995	Ημαθίας
Κερί – Φαράγγι – Αλμυρό (Μαράθου – Τυλισσού – Ρογδιάς)	1500	494/B/1984	Ηρακλείου
Ξηροκαμάρες – Πυργιά (Μοχού – Ποταμίων – Χερσονήσου)	1700	652/B/1976	Ηρακλείου
Όφης Μαρίας – Επανωσήφη (Μεταξοχωρίου)	100	245/B/1978	Ηρακλείου
Δάσος Βιάννου - Αμίων (Κεφαλόβρυσου)	1300	604/B/1976	Ηρακλείου
Βίγλα - Κρύο Νερό (Αντισκαρίου)	1750	683/B/1976	Ηρακλείου
Ραβένη - Μαλούνιο - Πέντε Εκκλησιές	2500	314/1988	Θεσπρωτίας
Παλαιόκαστρο (Αράχοβας - Ελαίας - Αετού – Αχλαδέας - Σίδερης)	2360	709/1985	Θεσπρωτίας
Παραμυθιά - Πετούσι - Αγ. Κυριακή	2300	707/1976	Θεσπρωτίας
Βάλτος Καλοδικίου	300	1955/1996	Θεσπρωτίας
Βατάτσα - Διβάρι (Ηγουμενίτσας)	1780	256/1988	Θεσπρωτίας

Πίνακας Γ.1.1.4. (συνέχεια)

Καταφύγια Άγριας Ζωής	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Βαράθι (Μαυρουδίου - Νέας Σελεύκειας - Ηγουμενίτσας)	2400	561/1985	Θεσπρωτίας
Δημόσιο Δάσος Φλαμουρίου	5100	355/1996	Θεσσαλονίκης
Εξάλοφος – Πολύδενδρο – Χρυσαιγή	1800	914/B/1982	Θεσσαλονίκης
Κλαδερή (Ασκού – Σοχού)	1850	583/B/1983	Θεσσαλονίκης
Ταουσάν λόφος – Λαγοπλαγιά (Φιλαδελφίου)	500	698/1982	Θεσσαλονίκης
Δημ. Δάσος Ασπροβάλτας – Στεφανινών και Κοινοτικό Δάσος Στεφανινών	4550	423/1983	Θεσσαλονίκης
Λίμνη Λαγκαδά	2100	398/B/1983	Θεσσαλονίκης
Ωραιόκαστρο – Νεοχωρούδα	1850	441/1992	Θεσσαλονίκης
Προφήτης – Νυμφόπετρα	1050	423/B/1983	Θεσσαλονίκης
Εκβολή Ρύχειου – Βόλβη (Μικρή Βόλβη)	1052	569/1991	Θεσσαλονίκης
Παραλίμνιο δάσος Πλατάνων (Απολλωνίας)	500	172/1986	Θεσσαλονίκης
Σείχ Σου (Θεσ/νίκης – Συκεών – Νεάπολης – Χορτιάτη)	3658	Απόφ. Δ.Δ. 2099/1998	Θεσσαλονίκης
Δέλτα Αξιού (Χαλάστρας)	2170	275/1988	Θεσσαλονίκης
Τσαΐρι (Επανωμής)	500	473/1984	Θεσσαλονίκης
Ζαγκλιβέρι – Αδάμ – Πετροκέρασα – Λειβάδι	2000	673/B/1985	Θεσσαλονίκης
Βουρκοπόταμος – Γαννάδιο – Πύργος – Πυρσογιάννης	2341,9	378/B/1981	Ιωαννίνων
Πάδες	2080	925/1989	Ιωαννίνων
Χαράδρα Αώου (Κόνιτσας – Ελευθέρου – Πάπιγκου)	3600	527/1986	Ιωαννίνων
Βρυσοχώρι – Ηλιοχώρι	3900	452/1985	Ιωαννίνων
Πάπιγκο	1017	420/1993	Ιωαννίνων
Προσήλιο – Ρονίτσα (Δελβινακίου)	1525	757/1976	Ιωαννίνων
Μέτσοβο – Χρυσοβίτσα – Γρεβενίτιο	2300	643/B/94	Ιωαννίνων
Άγ. Αθανάσιος – Σιπιτούρα (Ασπραπαγγέλων – Ελάτης)	710	18/1985	Ιωαννίνων
Παναγιά Κουρούζα – Μακραλέξη (Λάβδανης – Αγ. Μαρίνας)	1350	342/1987	Ιωαννίνων
Κάλουτα – Νικούλιτσα (Καλαριτών)	1550	673/1985	Ιωαννίνων
Αγ. Παρασκευή – Κρανιές (Πραμάντων)	1440	494/1984	Ιωαννίνων
Αετομηλίτσα	2769	516/1995	Ιωαννίνων
Κουπάκια (Ελάφου – Άρδοσης – Ρωμανού – Δερβιζιανών)	1400	687/1994	Ιωαννίνων

Πίνακας Γ.1.1.4. (συνέχεια)

Καταφύγια Άγριας Ζωής	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Φλαμπουράριο – Βοβούσα	861	594/1986	Ιωαννίνων
Κεστενέ Νταγ – Μακρυχώριο – Ελευθεροχώριο – Ν.Καρβάλη	1885	771/Β/1988	Καβάλας
Άγιος Τιμόθεος – Κούπια	2430	733/Β/1976	Καβάλας
Περιοχή Παγγαίου Όρους	4500	757/Β/1982	Καβάλας
Λιμενάρι – Θεολόγος – Ποταμιά – Πρίνος – Μαριές	3174,4	698/Β/1982	Καβάλας
Καλλιράχη – Μαριές	2400	744/Β/1976	Καβάλας
Στενά Νέστου	1125	733/Β/1976	Καβάλας
Κοτζά Ορμάν (Νέστου)	7800	132/Β/1986	Καβάλας και Ξάνθης
Σωτήρας – Κάστρο Τιτανίου (Μεταμόρφωσης)	4567	511/1992	Καρδίτσας
Άγ.Γεώργιος – Κερασούλες (Αμυγδαλής)	1250	769/Β/1976	Καρδίτσας
Ι. Μ. Αγ. Γεωργίου – Σπηλιά Καραϊσκάκη (Μαυρομματίου και Ελληνοκάστρου)	572	246/1983	Καρδίτσας
Λογγιές (Καταφυγίου)	840	183/1983	Καρδίτσας
Κατάχλωμος (Κέδρου – Ανάβρας)	2800	764/1976	Καρδίτσας
Δημ. Δάσος Αγράφων – Καμάρια	1682,5	698/1982	Καρδίτσας
Μπεσιά – Ρευστά – Καροπλαισίου – Μαυρομάτας	1730	318/1981	Καρδίτσας
Πυλάκο – Λούτσα (Ανθηρού)	2000	276/Β/1977	Καρδίτσας
Καταφίκη – Μεγάλη Πέτρα – Σκάλα Γράμου	1100	522/Β/1986	Καστοριάς
Αρρενών (Γράμμου)	3200	527/Β/1986	Καστοριάς
Τρία Αλώνια – Μαντάνι – Βουνοπικά (Επταχωρίου)	1100	464/Β/1981	Καστοριάς
Καστανόφυτο – Μελάνθιο – Ζευγοστάσιο – Νίκη – Λάγκα	3700	717/Β/1997	Καστοριάς
Υψηλός Παντοκράτωρ – Λακώματα	600	600/Β/1979	Κέρκυρας
Παντοκράτωρ (Βίγλας – Αγ. Ματθαίου)	350	600/Β/1976	Κέρκυρας
Λεύκη – Σταυρός – Ανωγή (Ιθάκης)	1100	401/1984	Κεφαλληνίας
Νεοχώρι (Κομιτάτων – Καρυάς)	1382	636/Β/1996	Κεφαλληνίας
Βούλιστα (Φαρσών – Δαγάτων – Διλινάτων- Κουρουκλάτων)	1400	540/1990	Κεφαλληνίας
Λειβάδι Ληξουρίου	80	720/1976	Κεφαλληνίας
Βουνό Άτρος (Αγ. Νικολάου – Πόρου)	1787	441/1992	Κεφαλληνίας
Όρος Καστέλι – Μπλωστή (Θηναίας – Ζωλών – Λιβαδίου)	1080	631/1979	Κεφαλληνίας

Πίνακας Γ.1.1.4. (συνέχεια)

Καταφύγια Άγριας Ζωής	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Ερείπια Εξωχωρίου (Ροδώνος, Αμαράντων, Κεντρικού & Αντιγονείας)	1500	706/B/1976	Κυκλίκ
Παλμίτσι - Κάμπος (Ευζώνων & Μικρού Δάσους)	1310	698/B/1976	Κυκλίκ
Ειδομένη (Αλτσάκιου)	600	84/B/1977	Κυκλίκ
Γρίπας (Φανού)	2470	178/B/1989	Κυκλίκ
Γαλλικός Ποταμός (Επταλόφου - Κορωνούδας - Τερπύλλου - Αναβριτού)	2000	281/B/1980	Κυκλίκ
Υψωμα Καμπάνη (Κυκλίκ & Μεγ.Βρύσης, Κρήστωνος)	1462,5	686/B/1976	Κυκλίκ
Λεινύδριο (Καμπάνας Κυκλίκ)	1080	706/B/1976	Κυκλίκ
Μεγάλη Βρύση – Κρηστώνη	930	215/1995	Κυκλίκ
Κορώνα (Μεσοβουνίου)	900	729/3/1979	Κοζάνης
Κουρί (Πτολεμαΐδας)	3000	769/1976	Κοζάνης
Καρυχώρι – Σπηλιά	1850	568/B/1996	Κοζάνης
Λαμπανίτσα (Άρδασσας – Βλαστής)	1920	350/1993	Κοζάνης
Αυγή – Ίμερα Κοζάνης (Πολύμυλου)	3700	506/B/1997	Κοζάνης
Ανθότοπος – Σκήτη Σιδερών	1510	771/B/1994	Κοζάνης
Πράσινα (Εράτυρας – Γαλατινής – Καλονερίου)	2300	433/B/1985	Κοζάνης
Κουρί – Αγ. Ελευθέριος (Κοζάνης – Πτελέας – Δρεπάνου)	4200	405/1981	Κοζάνης
Νέα Σπάρτη (Τσοτυλίου – Βροντής)	2000	180/B/1989	Κοζάνης
Βουνό Σιάτιστας (Μικροκάστρου Καλονερίου)	1540	698/B/1982	Κοζάνης
Αγία Σωτήρα	2200	178/B/1989	Κοζάνης
Αβουζιανή – Μονή Αγ. Βαρβάρας – Μπλασιά (Βελβεντού)	2400	405/1981	Κοζάνης
Τσερβένα – Μπούρινος (Σιάτιστας – Παλαιοκάστρου)	1425	698/B/1982	Κοζάνης
Δόβρα – Βάλτα	6300	499/1980	Κοζάνης
Λάριο	2305	354/1990	Κοζάνης
Γεράνεια (Λουτρακίου – Περαχώρας)	1700	628/B/1988	Κορινθίας
Μπούτσιο (Καρνάς)	660	903/B/1976	Κορινθίας
Μεγαλοβούνι – Λόφος Παναγιάς – Μονή Βράχου (Νεμέας)	4000	338/1979	Κορινθίας
Γκράβα – Λάκκα (Κλημεντίου)	1300	594/1980	Κορινθίας
Στενιές – Μ. Αγ. Νικολάου	650	551/1977	Κυκλάδων

Πίνακας Γ.1.1.4. (συνέχεια)

Καταφύγια Άγριας Ζωής	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Γιδόμανδρα (Λαύκας)	800	689/1976	Κορινθίας
Νυφίτσα (Κλένιας Αγ. Βασιλείου – Στεφανίου – Αγιονορίου)	1500	689/1976	Κορινθίας
Πλάτανος – Πραθί – Μύλοι – Γαρβάτι (Λουτρακίου – Περαχώρας)	1600	771/1997	Κορινθίας
Όρος Χάρακα (Γαυρίου Άνδρου)	500	600/1976	Κυκλάδων
Συνέτιο (Άνδρου)	250	668/1980	Κυκλάδων
Κόλυμπος – Ζαγανιάρη (Παλαιόπολης)	470	171/1978	Κυκλάδων
Στενό – Κορθίου (Άνδρου)	1700	698/1982	Κυκλάδων
Ακρωτήριο – Οντζιά – Κορρησία (Κέας)	700	499/1988	Κυκλάδων
Πάνορμος (Πύργου Τήνου)	270	341/1984	Κυκλάδων
Αγ. Σέρης – Καμπούρι (Κέας)	550	499/1988	Κυκλάδων
Καρδιανή & Ιστερνία (Τήνου)	700	1858/1997 ΠΔ	Κυκλάδων
Κάτω Μεριά (Κέας)	1100	499/1988	Κυκλάδων
Άνω Μεριά (Σύρου)	190	1454/1997	Κυκλάδων
Τηγάνι - Προφ. Ηλίας (Άνω Μερές Μυκόνου)	650	540/1990	Κυκλάδων
Μαράθι (Μυκόνου)	250	687/1995	Κυκλάδων
Δήλος (Μυκόνου)	400	433/1985	Κυκλάδων
Χώρα - Αγ. Κυριακή (Σέριφος)	350	ΥΑ 2401/1998	Κυκλάδων
Κένταρχος - Γαλήνη (Σέριφος)	800	ΥΑ 2314/1994	Κυκλάδων
Ζα (Κορώνου Νάξου)	100	546/Β/1993	Κυκλάδων
Φανάρι (Φιλοτίου Νάξου)	346,2	698/1982	Κυκλάδων
Μπάλλα (Μελάνων – Εγγάρων – Κινυδάρου Νάξου)	350	433/1985	Κυκλάδων
Άγιοι Πάντες (Λευκών – Κώστου Πάρου)	600	659/1979	Κυκλάδων
Νότια (Παροιικιάς Πάρου)	400	143/1977	Κυκλάδων
Άγιος Χαράλαμπος Λαγκάδα (Πάρου)	500	435/1985	Κυκλάδων
Προφ. Ηλίας (Δαμαριωνού Νάξου)	150	659/1979	Κυκλάδων
Ράχη Πολιχνίου (Σαγκρίου Νάξου)	480	860/1988	Κυκλάδων
Τρούλος (Φιλοτίου Νάξου)	1200	430/Β/1987	Κυκλάδων
Κάστρο Σίφνου	400	641/Β/1995	Κυκλάδων
Προφήτης Ηλίας (Απολλωνίας Σίφνου)	150	318/1981	Κυκλάδων
Πράσο (Κιμώλου)	820	574/1983	Κυκλάδων
Γουρνάδο - Φυλακωτή (Τριοβασάλου - Μήλου)	680	520/1979	Κυκλάδων

Πίνακας Γ.1.1.4. (συνέχεια)

Καταφύγια Άγριας Ζωής	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Ανεμόμυλοι - Ψάθη - Κάλαμος - Προφ. Ηλίας (Ιου)	3700	600/1976	Κυκλάδων
Ραχίδια Τρυπούλες (Φολέγανδρου)	400	410/1984	Κυκλάδων
Φάρος Ακρωτηρίου - Οίας (Θήρας Θέση Καλντέρας)	2500	634/1994	Κυκλάδων
Μεγάλα Βράχια	500	2402/1998 Αποφ. Περιφ. Ν. Αιγαίου	Κυκλάδων
Κάμπος (Καρυνών)	1000	797/Β/1977	Λακωνίας
Ποταμός Οινώντας (Σελλασίας - Βρεσθενών)	800	503/Β/1988	Λακωνίας
Κουφοβούνι - Τσικούλιο (Βαμβακούς - Καστανίτσας)	800	599/Β/1976	Λακωνίας
Άγ. Γεώργιος ή Κάστρο (Γερακίου)	500	599/1976	Λακωνίας
Ζάρακας (Κουπιών - Κρεμαστής - Ρειχέας - Λαμπόκαμπου)	3000	793/1977	Λακωνίας
Βόντας - Ντάρτιζα (Απιδέας - Γουβών - Άγ. Δημήτριος - Ζάρακος)	1500	398/1983	Λακωνίας
Αναδασώσεις (Ποταμιά - Βασιλικής - Βασιλακίου)	500	668/Β/1980	Λακωνίας
Κουρκούλα - Μολάοι	800	599/1976	Λακωνίας
Λουτσάκα - Χαμοσπηλιά - Πέρα Βρύση (Γυθείου - Λαγίου - Πυργίου)	900	925/1989	Λακωνίας
Χαβαλάς - Χειμάτισσα (Φοινίκιων - Παπαδιάνικων)	1500	443/1985	Λακωνίας
Πράταγος - Αετοφωλιά (Ελικας - Αγ. Νικολάου)	2000	458/1985	Λακωνίας
Βαβίλα - Κούνος (Καστανέας - Νεάπολης)	1000	455/1985	Λακωνίας
Σιόποτο - Δούλος - Παλιάμπελα (Κοκκινοπηλός - Καλύβια)	6000	599/1976	Λάρισας
Μπίμπα - Σάπκα - Βάρνα - Αγριδιά - Βίγλα - Λιβάδι	2775	277/Β/1995	Λάρισας
Μαγκούτα - Αλωνάκι - Καραμάνο	1525	277/1995	Λάρισας
Καλλιθέα - Λόφος - Κοκκινογής - Λιβάδι - Δολίχη	4900	639/1997	Λάρισας
Ασπρόπετρα - Αηλιά (Καλλιπεύκης)	2250	925/1989	Λάρισας
Κρανέα - Λουτρό - Βαλανίδα	1950	639/1997	Λάρισας
Τσαϊρα - Γκόλιανη (Ραψάνης)	470	859/1984	Λάρισας
Καρνά - Συκαμινέα (Ελασσόνας)	4000	589/1997	Λάρισας
Αγιονέριο - Ευαγγελισμός - Παλαιόκαστρο	1700	648/1991	Λάρισας
Δέλτα Πηνειού (Στομίου)	370	319/1984	Λάρισας
Στεφανόβουνο - Δομενικό - Λευκή	1000	1888/1997	Λάρισας
Βερδικούση - Πραιτώριο - Συκέα	1750	277/1995	Λάρισας

Πίνακας Γ.1.1.4. (συνέχεια)

Καταφύγιο Αγρίας Ζωής	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Δασόκτημα Πολυδενδρίου	3529,8	599/1976	Λάρισας
Δασιά Πλατάνια (Σκήτης - Αμυγδαλής - Ποταμιάς)	803,9	599/1976	Λάρισας
Όρος Μαυροβουνίου (Σκλήθρου)	1091,5	430/B/1987	Λάρισας
Μαυροβούνι (Αγναντερής - Λάρισας)	2300	2708/1987	Λάρισας
Λιθόστρωτο-Καψάλα (Λυγαριάς-Αργυρουπουλείου)	800	729/B/1998	Λάρισας
Σταυραετοφωλιά - Βυθός - Μνημείο (Μεσοχωρίου Τυρνάβου)	1600	729/B/1998	Λάρισας
Κλαδαριές - Τρυπημένο - Μαγούλα - Σαμάρι (Δαμασίου Τυρνάβου)	1800	729/B/1998	Λάρισας
Κατσελιό (Βρουχά Μιραμπέλλου)	1000	692/1980	Λασιθίου
Σταυρός (Νεαπόλεως)	1000	671/1982	Λασιθίου
Ανάβλοχο (Βραχασίου)	1000	708/1982	Λασιθίου
Οξύα (Αγ. Νικολάου Ελούντας)	1000	797/1977	Λασιθίου
Χαλασιά (Ζενίων - Έξω Ποταμών - Μέσα Λασιθίου)	1100	779/1976	Λασιθίου
Αλμυρός (Αγ. Νικολάου - Κριτσά)	150	375/1984	Λασιθίου
Θύλακας (Αγ. Νικολάου Κριτσά)	1000	779/1976	Λασιθίου
Βαθύ - Φρούζι (Κριτσά - Καλού Χωριού)	400	510/1984	Λασιθίου
Μοναστηράκι (Παχειάς Άμμου Καβουσίου - Κάτω Χωριού)	700	180319/4826 ΠΕ/1985	Λασιθίου
Χαλανδριανή Κεφάλα (Χανδράς - Ζήρου - Απιδίων - Αρμένων)	500	757/1982	Λασιθίου
Κεφάλα (Χρυσοπηγής και Δάφνης)	1000	757/1982	Λασιθίου
Γιάννα Κορυφή - Πενταχέρης - Ρεθυμνιώτη (Κρούστα - Πρίνας)	1000	744/1977	Λασιθίου
Πευκοδάσος (Μεσελέρων)	500	976/1976	Λασιθίου
Νησί Κουφονήσι	362,5	510/1984	Λασιθίου
Μαραυγάδες (Μύθων - Ανατολής - Μαλλών Ιεράπετρας)	1000	706/1982	Λασιθίου
Αγ. Σαράντα (Αγ. Ιωάννου Ιεράπετρας)	1000	744/1977	Λασιθίου
Πλαγιές (Αγ. Τριάδας Σητείας)	360	566/1985	Λασιθίου
Νησί Χρυσή ή Γαϊδουρονήσι	490	562/1983	Λασιθίου
Ανάλουκα (Παλαιοκάστρου και Ρούσας Εκκλησιάς Ιτάνου)	780	1802/B/1999	Λασιθίου
Σκοπή (Σητείας)	1090	1802/B/1999	Λασιθίου
Φαράγγι (Χαμεζίου Σητείας)	240	1802/B/1999	Λασιθίου

Πίνακας Γ.1.1.4. (συνέχεια)

Καταφύγια Άγριας Ζωής	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Πισκοκέφαλο (Σητείας)	470	1802/B/1999	Λασιθίου
Τουρλωτό (Αγ. Γεωργίου Σητείας)	180	1802/B/1999	Λασιθίου
Ζάκρος (Ιτάνου)	400	1802/B/1999	Λασιθίου
Παλαιόκαστρο - Αλεπότρυπες - Βουτσάδικα (Παναγίας - Πλάκας)	1200	578/1989	Λέσβου
Βουνί – Παλαιόκαστρο (Κατάλακκου – Σαρδών – Δάφνης)	585	578/1989	Λέσβου
Πολιόχνη – Θυμαρέλια (Λιβαδοχωρίου – Αγ. Δημητρίου – Ατσικής)	2000	578/1989	Λέσβου
Κώμη – Τούρλες – Χορταλίμνη (Ρωμανού – Ρουσσοπουλίου – Καλλιόπης)	950	578/1989	Λέσβου
Μίτακας – Αγ. Αθανάσιος – Αγ. Ιωάννης (Κορνού – Κάσπακα – Μύρινας)	710	578/1989	Λέσβου
Κάκαβος (Θάνους)	870	578/1989	Λέσβου
Πλάι – Κορακιά – Παρθενόμυτος (Μούδρου)	660	578/1989	Λέσβου
Άγιος Σώζων - Λιμνιώνας (Καμινίων - Φυσίνης)	860	578/1989	Λέσβου
Καστέλια Άγ. Δημήτριος (Μύθημνα- Αργενού – Λεπέτυμνου)	1350	234/1987	Λέσβου
Πλακωρτά – Βουνάρια – Κουφό – Καμάρα (Πελόπης)	500	406/1976	Λέσβου
Αχλάδα – Περιστεριές – Μανούλος (Μανταμάδου)	1000	273/1987	Λέσβου
Ξερολιμνί (Βατούσας – Σκαλοχωρίου)	1050	759/1977	Λέσβου
Κουκουβαγιές – Αχλαδιές (Δαφίων – Φίλιας)	620	628/1979	Λέσβου
Ξαμπέλια (Ν. Κυδωνίων)	1000	273/1987	Λέσβου
Βαθειά Κοιλάδα – Κελέμια (Άντισσας)	400	406/1976	Λέσβου
Απολιθωμένα (Σιγρίου)	800	406/1976	Λέσβου
Σκαμνιούδα (Άντισσας)	600	406/1976	Λέσβου
Μεσόρος (Άγρα)	600	469/1984	Λέσβου
Μαλιόντας – Ταβάρι – Κρούσο (Μεσότοπου)	900	625/1978	Λέσβου
Κούτρα - Χωράφι Αγριάς - Χωραφέλια (Αγιάσου)	700	602/1985	Λέσβου
Πλάτη (Ασωμάτων - Συκούντος - Μυχού)	820	234/B/1987	Λέσβου
Προφ. Ηλίας (Πολιχνίτου)	430	406/1976	Λέσβου
Δίβολο - Ακόθι (Λουτρών)	300	360/1984	Λέσβου
Κόκκινα - Κούκβας - Κιχρινιά - Αγουρόσυκο (Βρίσας)	900	706/1979	Λέσβου
Λακαρνού (Σκοπέλου)	600	627/1978	Λέσβου

Πίνακας Γ.1.1.4. (συνέχεια)

Καταφύγια Άγριας Ζωής	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Λογαράς (Πλωμαρίου)	600	625/1978	Λέσβου
Μεγαλονήσι - Νησιώτη (Σιγρίου)	80	464/1981	Λέσβου
Κεντρικό τμήμα Λευκάδας	3200	443/1985	Λευκάδας
Δάσος Ι. Μ. Φλαμπουρίου (Κεραμιδίου)	1800	354/1990	Μαγνησίας
Σαρακηνός – Καλιακούδα – Λουμπάρδα (Μακρυνίτσας)	2100	599/1979	Μαγνησίας
Άγ. Δημήτριος – Ίταμος (Καλαμακίου - Ξουριχτίου)	1100	234/1987	Μαγνησίας
Χολόρεμα (Αλμυρού – Κροκίου)	1300	468/1990	Μαγνησίας
Πύργος – Κάστρο – Άγ. Χαράλαμπος (Σκιάθου)	1100	458/1989	Μαγνησίας
Κάβος Γουρούνι (Γλώσσας)	430	156/1986	Μαγνησίας
Νησί Παλαιό Τρίκερι (Βόλου)	300	441/1992	Μαγνησίας
Πλάτανος (Πλατάνου - Αμπελιών - Κοκκωτών)	1470	240/1987	Μαγνησίας
Παλούκι (Σκοπέλου)	2000	156/1986	Μαγνησίας
Βαθύ Γκρέκι (Κοκκωτών - Ι. Μ. Ξένιας - Βρύναινας)	1310	240/1987	Μαγνησίας
Γκράντζια (Πτελεού - Σουρπής)	1246	409/1985	Μαγνησίας
Φαρδίκολη- Περία - Άγ. Βλάσιος (Βρύναινας - Άγ. Ιωάννου)	540	920/1984	Μαγνησίας
Άνω Γλιάτα (Μάνδρας)	1900	561/Β/1986	Μεσσηνίας
Άγ. Νικόλαος (Πύλου - Μεθώνης)	1100	696/1976	Μεσσηνίας
Ροντάικα - Άγ. Νικόλαος (Σέλλας -Ροδιάς)	1200	527/1986	Μεσσηνίας
Καλλιγάς (Τρικόρφου - Δραίνας)	2000	276/1987	Μεσσηνίας
Τούμπα (Πλατανόβρυσης)	1000	768/1988	Μεσσηνίας
Ευρετή – Δενδρούλη – Άγ. Νικόλαος (Μουζακίου)	1000	527/1986	Μεσσηνίας
Σκοτωμένος – Πετραλέξης (Γαργαλιάνων – Βάλτας - Φύλιατρών)	1100	696/1976	Μεσσηνίας
Αμυγδαλίτσα (Μανιακίου – Μεταμόρφωσης – Μεταξάδας)	1000	674/1991	Μεσσηνίας
Στόλος Ντισί (Λαδά – Καρβελίου)	1330	331/1995	Μεσσηνίας
Λίμνη Ντιβάρι – Βάλτος (Πύλου – Ρωμανού)	700	690/Β/1996	Μεσσηνίας
Βουνό Λυκόδημο (Σουληναρίου – Κόκκινου- Μεσοποτάμου)	1400	771/1988	Μεσσηνίας
Ντουμπίτσια (Εξωχωρίου)	1000	604/Β/1976	Μεσσηνίας
Δρυμός - Χαϊντού (Καρύφυτου)	2200	448/Β/1977	Ξάνθης

Πίνακας Γ.1.1.4. (συνέχεια)

Καταφύγια Άγριας Ζωής	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Κένταυρος - Πάχνη (Μύκης - Εχίνου - Κοτύλης)	4000	714/B/1977	Ξάνθης
Τσανάκτερε (Καρυοφύτων)	903	392/B/1989	Ξάνθης
Γέρακας - Ωραίο	3270	778/1982, 464/1984	Ξάνθης
Στενά Νέστου - Αριστερή Όχθη ποταμού Νέστου	3000	632/1994	Ξάνθης
Φύλια - Σήμαντρα (Σελέρου)	460	561/B/1985	Ξάνθης
Ντομούζ Ορμάν (Αβδήρων)	2900	458/B/1985	Ξάνθης
Δασοχώρι - Φωνή της Αμερικής (Ερασμίου)	930	778/B/1982	Ξάνθης
Λίμνη Βιστωνίδα	930 (χερ. τμήμα)	666/B/1978	Ξάνθης
Πίνοβο (Νοτιάς)	5198	67/1996	Πέλλας
Δημ. Δάσος Άνω Κορυφής – Δραγός – Όρμας	3775	67/1996	Πέλλας
Ν.Δ. Κλιτύων Όρους Πάικου (Γιαννιτσών – Μυλότοπου)	2100	604/B/1996	Πέλλας
Σκάρπατα – Σκαλάκια	500	602/2-7/1980	Πέλλας
Αραβησσός	900	627/1978	Πέλλας
Αρχοντικό – Δαμιανός – Μεσιανό (Γιαννιτσών)	2000	717/1982	Πέλλας
Τριγκά (Γιαννιτσών)	1700	625/11978	Πέλλας
Λειβαδίτσι – Τοβαρίτσι (Φλαμουριάς-Γραμματικού)	500	415/1984	Πέλλας
Σαάκ (Κρύας Βρύσης)	450	925/1989	Πέλλας
Σωτήρας	1050	646/B/1979	Πέλλας
Στέργιου – Αλιάκμονα (Αιγινίου)	2381	679/B/1997	Περίας
Σφενδάμη – Καταχάς (Παλαιού Ελευθεροχωρίου – Ν. Αγαθουπόλεως)	1690	668/1980	Περίας
Μικρή Μηλέα – Παλαιοστάνη	1400	314/1988	Περίας
Ξυλαμίδι – Παλαιόκαστρο – Κόκκαλα (Ρυακίων)	784	398/1983	Περίας
Αλυκή Κίτρους (Πύδνας)	1784	177/1988	Περίας
Μεσαίο – Λάπουση – Γκρίζος (Ρητίνης)	1439	706/1982	Περίας
Ανήλιο	5000	779/1976	Περίας
Βροντού (Καρίτσης – Δίου)	1816	628/1988	Περίας
Άγ. Ιωάννης – Τρόχαλο (Λιτοχώρου)	1226,2	706/1982	Περίας
Βαρικό – Καλύβια (Πόρων)	400	561/1985	Περίας
Δημόσιο Δάσος Κάτω Ολύμπου (Παντελεήμονα – Σκοτίνας)	997	485/1984	Περίας
Λεκατσά – Δύο Βρύσες – Μυρσίνη (Ριζών)	660	604/1976	Πρέβεζας

Πίνακας Γ.1.1.4. (συνέχεια)

Καταφύγια Αγρίας Ζωής	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Προφ. Ηλίας (Αγγελιανών – Πρίνου – Άλφα)	1100	161757/1981	Ρεθύμνου
Πετρέ (Γερανίου - Κατω Βαλσαμόνερου)	1150	30682/1595/1976	Ρεθύμνου
Βρυσίνα (Αρμένων – Καρέ – Σελίου – Πρασσών)	1700	30682/1595/1976	Ρεθύμνου
Νίδα (Ανωγείων)	1500	161978/3183/1981	Ρεθύμνου
Καρλίκ (Άδας – Πόας – Φωλέας)	1550	601/Β/1976	Ροδόπης
Πευκοδάσος Νυμφαίας	400	354/Β/1997	Ροδόπης
Αρριανά (Ν.Σάντας)	912,5	601/Β/1976	Ροδόπης
Χατήσιο (Κοσμίου)	1350	601/Β/1976	Ροδόπης
Κουρού Τσάι (Πολύανθου)	2200	601/1976,708/1982	Ροδόπης
Μαυρομάτιο - Λίμνη Μητρικού	1900	354/Β/1997	Ροδόπης
Φανάρι - Πόρτο Λάγος	400	666/Β/1978	Ροδόπης
Αναδασώσεις Ισμάρου	800	607/Β/1978	Ροδόπης
Άσπρος Βράχος Δενδριάς (Αμπέλου – Μανολάτων)	1330	779/1976	Σάμου
Τουρκομυλωνάς (Βαθέος)	620	698/1982	Σάμου
Χαμούλι – Γιαζί (Πλατάνου – Νεοχωρίου – Κουμαίικων)	500	341/1984	Σάμου
Ονίφι – Κερεμέ (Αγ. Κηρύκου)	500	528/1988	Σάμου
Δημ. Δάσος Κρούσης-Θεοδωρίου (Ανατολής)	2300	398/1983	Σερρών
Βαμβακόφυτο - Γεφυρούδιο - Καμαρωτό - Χορταρού (Σιδηροκάστρου)	2650	630/1980	Σερρών
Χριστός - Μελενικίτσιο - Σκοτούσσα	1485	618/1978	Σερρών
Μυρτιά- Ξηρόκαμπος- Χαλάσματα (Χειμάρρου - Λιθότοπου)	910	602/1980	Σερρών
Βίρος - Ι.Μ. Αγ. Νικολάου (Σερρών- Οινούσας - Επτάμυλων)	870	706/1982	Σερρών
Σκοπιά (Σερρών)	1180	753/1996	Σερρών
Ερ. Μακρυώτισσας - Αμπέλια - Νησί -Ριζανά (Ζευγολατείου)	1200	531/1986	Σερρών
Προφήτης Ηλίας (Πενταπόλεως)	960	625/1978	Σερρών
Νταμάρια - Κώστα Βρύση (Χρυσού - Μονόβρυσης)	1030	493/1976	Σερρών
Χειμάρρος Γάζωρου - Παλαιά Ζίχνη (Γάζωρου - Αγ. Χριστόφορου - Ν.Ζίχνης - Αναστασίας)	980	759/1977	Σερρών
Μεγαλόκαμπος- Πτελέα-Μακίνα (Νέου Σκοπού- Νεοχωρίου)	1200	591/1980	Σερρών
Αλιστράτη - Πετρωτό	1080	754/1996	Σερρών

Πίνακας Γ.1.1.4. (συνέχεια)

Καταφύγια Άγριας Ζωής	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Κορφοβούνι - Λουτρά - Μαγγίλα (Στρυμονικού – Καλόκαστρου)	564	493/1976	Σερρών
Λουγγάς – Κάβα - Τζίκια - Ντερμέντερσι (Κρηνίδος Φυλλίδος)	830	405/1981	Σερρών
Αγροτική περιοχή Θόλου (Νέας Πέτρας)	600	628/1983	Σερρών
Πέτρα Κορμίτσας Ηλιοκώμης (Ι. Μ. Εικοσιφοινίσσης)	1560	753/1996	Σερρών
Ροδόλιβος – Δόμιρο – Αγγίστα – Μυρίνη	1195	754/1996	Σερρών
Βάλτα – Λαζέικα – Σερραίικα (Αχινού – Ιβήρων)	835	493/1976	Σερρών
Γέφυρα Γκουλιαμαράκας (Νιγρίτας)	825	759/1977	Σερρών
Τερπνή Νικόκλειας	2310	348/1987	Σερρών
Νιγρίτα – Θερμές – Λαγκάδιο	2570	384/1987	Σερρών
Μεσολακκιά – Παλαιοκόμη	1250	446/1988	Σερρών
Κούτμος – Σκιάδα – Κούκουρα (Νέων Κερδυλίων)	816	759/1977	Σερρών
Αγιάννης – Ανάθεμα – Δάκρυσμα – Καγιάμπαση – Αηδονοχώρι (Καστανοχωρίου)	3000	717/1982	Σερρών
Τσουράκι – Γέφυρα (Αμφίπολης)	220	493/1976	Σερρών
Κοτρώνι Γερακαρίου	2000	464/1991	Τρικάλων
Καναλάκι (Καστρακίου – Βλαχάβας)	700	741/1980	Τρικάλων
Κατσουλίτσα – Νεστορίτσι	640	447/1997	Τρικάλων
Αρκουδόρεμα – Πλαστήρας (Σπαθάδων)	855	349/1981	Τρικάλων
Έλατος – Σεκάρες (Στεφανίου)	4437	698/1976	Τρικάλων
Σβόρος – Πετρομαγούλα («Ελληνοκάστρου» – Λιοπράσου)	1000	418/1985	Τρικάλων
Κούτσουρο (Τζακούτα – Μνήματα – Κατάφυτου – Ανθούσας)	1867,4	522/1986	Τρικάλων
Περδικοράχη	1600	575/1995	Τρικάλων
Φαρκαδώνα	1106	458/1989	Τρικάλων
Πηνειάδα	1750	595/1995	Τρικάλων
Βίγλα (Νεοχωρίου)	300	604/1976	Τρικάλων
Οιχαλία	1020	324/1997	Τρικάλων
Βαθύρεμα Παλαιοκαρυάς (Στουρναρείων)	1035	176/1997	Τρικάλων
Παληοκαΐτσα – Θερμάκια (Μακρυρράχης)	800	1602/Β/1981	Φθιώτιδας
Τσαμαδόραχη- Τρία δέντρα (Ομβριακής-Παναγίας-Δομοκού)	1300	834/Β/1976	Φθιώτιδας

Πίνακας Γ.1.1.4. (συνέχεια)

Καταφύγια Άγριας Ζωής	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Γόλινες (Νέας Μάκρης – Λευκάς)	1250	319/B/1984	Φθιώτιδας
Αν. Κλιτύς – Όρος Τυμφορηστού (Πιτσιωτών – Νεοχωρίου – Μαυρίλου – Μερκάδας)	7600	834/1976	Φθιώτιδας
Νεράιδας (Λογγιτσίου)	1230	578/B/1987	Φθιώτιδας
Σαπουνάς (Νεράιδας)	1700	856/B/1976	Φθιώτιδας
Προφ. Ηλίας – Αφράτη (Λαμίας)	3550	834/B/1976	Φθιώτιδας
Ταράτσα – Αετοφωλιά – Πελασγία – Μύλοι	1450	155/B/1989	Φθιώτιδας
Στύρφακας (Μοσχοκαρυάς)	1003,6	698/B/1982	Φθιώτιδας
Εκβολές Σπερχειού - Ανθλήλη - Ροδίτσα	1225	343/B/1987	Φθιώτιδας
Γουλινά (Παλαιοβράχας - Καλλιθέας - Σπερχειάδας)	1350	747/1985	Φθιώτιδας
Γέφυρα Σπερχειού (Μαγούλα Καραλί - Λιανοκλαδίου - Λαδικού - Ζηλευτού - Ροδωνιάς)	600	856/B/1976	Φθιώτιδας
Άγ. Θεόδωρος - Γαύρος (Γαρδικίου - Λευκάδος - Καμπίων)	1255	256/1988	Φθιώτιδας
Σκασμένη Φραντζή - Δύο Βουνών	960	357/B/1987	Φθιώτιδας
Όρος Καλλιδρόμου (Θερμοπυλών)	2000	856/B/1976	Φθιώτιδας
Σβαρνιάς (Ελατειάς)	700	365/B/1989	Φθιώτιδας
Πλατανιάς (Κομνήνης - Ρεγγινίου - Καμένων Βούρλων)	3500	759/B/1977	Φθιώτιδας
Καπένιτσα - Βερτζιανού - Αμφίκλεια	600	491/1980, 561/1985	Φθιώτιδας
Καραγκιόζης – Ασπρογιές (Αταλάντης)	2100	698/1982	Φθιώτιδας
Κοκκίνη (Λάρυμνας)	750	458/1989	Φθιώτιδας
Γαλάτα - Κακάρα (Πουρναρίου - Γερακλίου - Δομοκού)	1900	319/B/1984	Φθιώτιδας
Οίτης Παύλιανης	2950	644/B/1991	Φθιώτιδας
Αετοφωλιά - Πουρνάρες (Ξυλικών)	1050	305/B/1984	Φθιώτιδας
Τραγάνας - Κυπαρίσσι - Κόλακας	2300	Υ.Α./2109/1999	Φθιώτιδας
Σκοπός	4800	540/B/1990	Φλώρινας
Καλέ (Άνω Κλεινών)	1800	757/B/1982	Φλώρινας
Αρμενοχώρι – Τριπόταμος	800	463/B/1984	Φλώρινας
Ύψωμα 1033 (Φλώρινας)	500	757/B/1982	Φλώρινας
Σκοπιά (Φλώρινας)	210	713/B/1979	Φλώρινας
Βροντερό	900	468/B/1990	Φλώρινας

Πίνακας Γ.1.1.4. (συνέχεια)

Καταφύγια Άγριας Ζωής	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Καρά Ντουρού (Κλειδίου)	950	633/B/1978	Φλώρινας
Σφήνα (Πρεσπών)	6700	757/B/1982	Φλώρινας
Πολυπόταμος	1500	418/B/1984	Φλώρινας
Αμπέλια (Αμυνταίου)	2600	788/B/1977	Φλώρινας
Μανιάκι	440	442/B/1983	Φλώρινας
Νυμφαίο	1000	467/B/1984	Φλώρινας
Λίμνη - Βουνό Καστοριάς	7500	717/B/1997	Φλώρινας
Φλάμπουρο	650	468/B/1990	Φλώρινας
Χίντσκο Χειμάδι (Λιμνοχωρίου)	3140	450/B/1983	Φλώρινας
Λίμνη Χειμαδίτιδα	2650	713/B/1979	Φλώρινας
Ρικάς – Γουρλομούτα – Γκιώνα (Προσηλίου)	3300	528/B/1988	Φωκίδας
Λευκαδιτίου (Συκέας)	2894	540/1986	Φωκίδας
Μακρυά Ράχη, Δρυοδάσος Πενταγίων	1652,6	168/B/1995	Φωκίδας
Δασικό σύμπλεγμα ΝΑ Γκιώνας (Βουνιχώρας – Αμφισσας – Αγ. Ευθυμίας)	2100	305/B/1986	Φωκίδας
Μοναστηριακό Δάσος Ι.Μ.Βαρνακόβης (Τειχίου-Ευπαλίου)	1200	426/1979	Φωκίδας
Άγιοι Πάντες (Δελφών - Δεσφίνας - Χρυσού)	2400	343/B/1987	Φωκίδας
Ξηροβούνι (Καλλιθέας - Δαφνοχωρίου-Ελαίας-Μακρυνής)	1480	253/1981	Φωκίδας
Ξηροτύρι - Παλαιοπούρναρα - Καρβέλας (Γαλαξιδίου - Πεντεορίων)	1300	464/B/1981	Φωκίδας
Καναλάκια - Ψηλά Πλατάνια (Κρίκων Δαπατολάκων)	2000	ΥΑ 677/1976	Φωκίδας
Κρυονέρι - Καλογερικό (Σταγείρων - Στρατονίκης)	2800	976/1976	Χαλκιδικής
Μπροστόμνιτσα (Στρατονίκης)	2400	435/1984	Χαλκιδικής
Ντόνια - Κωτάκη (Αρναίας - Παλαιοχωρίου)	2800	574/1983	Χαλκιδικής
Σκουριές - Καστέλι - Κακκαβός (Μεγ. Παναγιάς - Γονατίου - Ιερισσού - Σταγείρων)	3500	977/1976	Χαλκιδικής
Χολομώντας (Αρναίας)	1650	435/1987	Χαλκιδικής
Άγ. Πρόδρομος (Βάβδου)	2000	713/1979	Χαλκιδικής
Προφ. Ηλίας - Τσουκαλάς - Ξυλογούρνα (Πολυγύρου)	2100	717/1982	Χαλκιδικής
Κατσίκια - Κρήνη (Πετραλώνων)	1990	630/1980	Χαλκιδικής
Δρουγουντέλι Ν. Μαρμαρά (Σιθωνίας - Συκέας - Σάρτης)	8500	154/1987	Χαλκιδικής

Πίνακας Γ.1.1.4. (συνέχεια)

Καταφύγια Άγριας Ζωής	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Άγ. Δημήτριος (Ν. Φώκαιας - Αφύτου)	850	353/1989	Χαλκιδικής
Κτήμα Καρά (Ν. Μαρμαρά)	1700	1090/1976	Χαλκιδικής
Κασσανδρεία - Φούρκα	1500	354/1990	Χαλκιδικής
Αναστασίτικο (Κασσανδρινού)	1000	353/1989	Χαλκιδικής
Παλιούρι - Αγ. Παρασκευή	1350	570/1991	Χαλκιδικής
Κάμπος	625	907/Β/1997	Χαλκιδικής
Παραλίες-Μεγ. Αμμούδα (Αμμουλιανής)	325	959/1976	Χαλκιδικής
Ρύακα - Πιακί - Όρμος Μένιες (Αφράτων - Ροδωπού)	2300	923/1976	Χανίων
Μονή Γουβερνέτου (Χωρδακίου)	1000	594/1986	Χανίων
Κίσσαμος (Λουσακίων -Γραμβούσας - Πλατάνου)	1625	360/1984	Χανίων
Στύλο - Κατωχώρι	1050	458/1985	Χανίων
Βάμος - Βρύσες	763	365/1989	Χανίων
Βάθη - Αμυγδαλοκέφαλος - Κεφάλι	1950	348/1987	Χανίων
Ξερόκαμπος - Φτέλια (Ψαρρών)	1230	441/1992	Χίου
Κουρούνια - Νενητούρια	775	409/1983	Χίου
Μοναστήρι Οινουσών	274,6	660/1978	Χίου
Κορακίες - Λυγάρι (Παρπαριάς)	500	409/1983	Χίου
Ζυγώματα (Βολισσού - Ποταμιάς)	610	713/1979	Χίου
Άγ. Μαρκέλλα - Εξούσα (Βολισσού - Πυραμάς - Παρπαριάς - Τρυπών)	637,5	713/1979	Χίου
Κύμινια (Βολισσού Πισπιλούντος-Φυτών - Σπαρταρούντος)	675	713/1979	Χίου
Μιτσούρα - Σκάφη (Πιτυούς)	1357	569/1991	Χίου
Πραστία - Πέρδικα (Βολισσού -Σιδηρούντας)	675	409/1983	Χίου
Άγ. Ιωάννης - Τριπατέ (Βροντάδων - Καρυών)	530	713/1979	Χίου
Μερικούντα - Λιμένας - Μεστά	1150	713/1979	Χίου
Σκηνώνας -Μαγιάτικο (Αρμολίων - Ελατιάς - Πυργίου - Βέσσης)	750	464/1984	Χίου

Γ.1.1.5. Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές

Οι Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές είναι 7 (Πίνακας Γ.1.1.5.), με συνολική έκταση 107.086 εκτάρια. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκτασή

τους αντιστοιχεί στο 0,84 % της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας, ενώ το θαλάσσιο τμήμα τους καταλαμβάνει έκταση ίση με 68,23 εκτάρια.

Πίνακας Γ.1.1.5. Περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές. Δίνονται το εμβαδόν, το διάταγμα κήρυξής τους καθώς και ο νομός στον οποίον ανήκουν.

Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Σερρών	24.600	1587/Β/1975	Σερρών
Νήσου Δία	1.250	474/Β/1977	Λασιθίου
Σαπιέντζας	850	1041/Β/1977	Μεσσηνίας
Αταλαντονήσου	185	1041/Β/1977	Φθιώτιδας
Όσσας	26.337	88/Β/1985	Λάρισας
Βορείων Σποράδων (Σκοπέλου)	5.464	156/Β/1986	Μαγνησίας
Κόζιακα	48.360	527/Β/1992	Τρικάλων

Γ.1.1.6. Εκτροφεία θηραμάτων

Τα Εκτροφεία θηραμάτων είναι 21 (Πίνακας Γ.1.1.6.), με συνολική έκταση 3.603,1 εκτάρια. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκτασή τους αντιστοιχεί στο 0,023 % της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας, ενώ το θαλάσσιο τμήμα τους καταλαμβάνει έκταση ίση με 14,51 εκτάρια.

Πίνακας Γ.1.1.6. Περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως Εκτροφεία Θηραμάτων. Δίνονται το εμβαδόν, το διάταγμα κήρυξής τους καθώς και ο νομός στον οποίον ανήκουν.

Εκτροφεία θηραμάτων	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Χρυσοπηγή (Ορεινών Σερρών)	98	166/Β/9-2-76	Σερρών
Ντάμτες (Γρεβενών)	80	406/Β/29-3-76	Γρεβενών
Χρυσούπολη	1	419/Β/31-3-76	Καβάλας
Αγ. Παντελεήμονας (Φλώρινας)	305	224/Β/21-2-76	Φλώρινας
Αγ. Νικόλαος (Νάουσας)	120	451/Β/6-4-76	Ημαθίας
Κουρί (Κοζάνης)	130	157/Β/6-2-76	Κοζάνης
Αμφίκλεια	250	406/Β/29-3-76	Φθιώτιδος
Καλούσιο	102,3	779/Β/16-6-76	Αχαΐας
Δαφνιώτισσα (Κεραμιδιάς)	3	173/Β/26-3-81	Ηλείας
Μπαλάνου (Πόρτης Μουζακίου)	2,2	1326/Β/31-12-77	Καρδίτσας

Πίνακας Γ.1.1.6. (συνέχεια)

Εκτροφεία θηραμάτων	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	ΦΕΚ	Νομός
Θοδωρού	69,7	706/Β/27-5-76	Χανίων
Πάρνηθα (Αχαρνών)	114	393/Β/23-3-76	Αττικής
Παράδεισος Αρμένων	2	528/Β/27-7-88	Ρεθύμνου
Βούτυρο (Βουτύρου και Κορυτσάδων)	100	157/Β/6-2-76	Ευρυτανίας
Ι.Μ. Αγάθωνος (Υπάτης)	98,5	245/Β/24-3-78	Φθιώτιδος
Σούβαρδο	290,4	977/Β/27-7-76	Αχαΐας
Κίρκη (Αλεξανδρούπολης)	700	1325/15-5-96	Έβρου
Αντίμηλος	795	290/3-3-76	Κυκλάδων
Άγ. Πάντες	30	Αποφ. 16238/988/1-4-69	Λασιθίου
Σαραντάπηχο	102	175/Β/10-2-76	Κορινθίας
Βατάκι (Βλαχομάνδρας Ναυπακτίας)	210	461/Β/4-7-88	Αιτωλ/νίας

Γ.1.1.7. Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους

Η αρμοδιότητα για τα Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (ΤΙΦΚ) περιήλθε πλέον από το Υπουργείο Πολιτισμού στην Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ, βάσει του ΠΔ 161/1984 (ΦΕΚ 54/Α). Το ΥΠΕΧΩΔΕ ανέθεσε τον Νοέμβριο του 1995 στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο ερευνητικό πρόγραμμα με θέμα «Οριοθέτηση και Καθορισμός Μέτρων Προστασίας Τοπίων Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους». Κατά την εκπόνηση του προγράμματος αναπτύχθηκε μεθοδολογία για τον καθορισμό κριτηρίων επιλογής και αξιολόγησης των ΤΙΦΚ. Τα κριτήρια σχετίζονται τόσο με την ποιότητα (π.χ. ανάγλυφο, βλάστηση, χλωρίδα, ύπαρξη μνημείων, παραδοσιακός χαρακτήρας, κ.λπ.) όσο και με τη χρήση και διαχείρισή τους (ανάγκες και δυνατότητες προστασίας). Επίσης, σχεδιάστηκε και οργανώθηκε βάση δεδομένων με τις διαθέσιμες πληροφορίες που συλλέχθηκαν για την κάθε περιοχή και προτάθηκαν γενικά και ειδικά μέτρα προστασία και διαχείρισης.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του προγράμματος, 507 περιοχές έχουν κηρυχθεί από το Υπ. Πολιτισμού στην πλειονότητά τους ως ΤΙΦΚ, αλλά επίσης ως παραδοσιακοί οικισμοί, διατηρητέοι οικισμοί, ως αρχαιολογικοί ή ιστορικοί χώροι και ως χώροι ειδικής προστασίας (Πίνακας Γ.1.1.7.). Βάση των κριτηρίων που διαμορφώθηκαν, αξιολογήθηκαν τα ήδη κυρηγμένα καθώς και 271 προτεινόμενα ΤΙΦΚ. Από αυτά, προτείνεται τελικά να κηρυχθούν, σύμφωνα με τη διαδικασία του Ν. 1650/86, 449

περιοχές ως ΤΙΦΚ. Στοιχεία σχετικά με την έκταση των περιοχών του παρουσιάζονται στον Πίνακα Γ.1.1.7. δεν είναι διαθέσιμα.

Πίνακας Γ.1.1.7. Προστατευόμενες περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους. Δίνεται ο το διάταγμα κήρυξης τους καθώς ο νομός στον οποίο ανήκουν.

Ονομασία περιοχής	Υπουργική Απόφαση	ΦΕΚ	Νομός
Μεσολόγγι, τμήματα της πόλης	21131/939/11.5.79	55/Β/15.6.79	Αιτωλοακαρνανίας
Ναύπακτος	Φ31/51494/3888/18.12.73	1486/Β/27.12.73	Αιτωλοακαρνανίας
Περιοχή Κλεισούρας μεταξύ Μεσολογγίου και Αγρινίου	Φ31/44305/3437/28.9.73	1195/Β/5.10.73	Αιτωλοακαρνανίας
Νησίδα Κλείσοβα	5448/766/8.7.72	519/Β/25.7.72	Αιτωλοακαρνανίας
Περιβάλλον Φρούριο Αγ. Μαύρας	Β1/Φ31/10192/3622/83		Αιτωλοακαρνανίας
Όρος Βαράσοβα	Φ31/4261/17010.3.75	325/Β/19.3.75	Αιτωλοακαρνανίας
Νησίδα και Λιμνοθάλασσα Κλείσοβας	5448/766/8.7.72	519/Β/25.7.72	Αιτωλοακαρνανίας
Η περιοχή των Μυκηνών	2160/12.2.64	67/Β/15.2.64	Αργολίδας
Η θέση του Κουτσούρια μέσα στο Ναύπλιο	24/843/3.12.71	995/Β/13.12.71	Αργολίδας
Η έκταση από τη θέση "Λαγράφι" μέχρι το νότιο τμήμα της Ευαγγελίστριας	24843/3.12.71	995/Β/13.12.71	Αργολίδας
Η περιοχή Ζυμβρακάκη κοντά στο Ναύπλιο	24843/3.12.71	995/Β/13.12.71	Αργολίδας
Η παραλιακή ζώνη της επαρχίας Τροιζήνας από το Γαλατά ως τα όρια του νομού Αργολίδας	37712/960/14.6.79	849/Β/25.9.79	Αργολίδας
Χώρος Α' Εθνοσυνέλευσης στη Νέα Επίδαυρο	Φ29/67/6/21.8.74	839/Β/29.8.74	Αργολίδας
Χώρος Δ' Εθνοσυνέλευσης στην Πρόνοια Ναυπλίου	ΥΠΠΕ/Β1/Φ29/67/6/21.8.74	839/Β/29.8.74	Αργολίδας
Πλατεία Άργους		839/Β/29.8.74	Αργολίδας
Δημητσάνα	9309/18.4.69	282/Β/26.3.69	Αρκαδίας
	(ΠΔ) 19.10.78	594/Δ/13.11.78	Αρκαδίας
	79/4.4.95	326/Δ/15.5.95	Αρκαδίας
	4701/3.3.67	183/Β/16.3.67	Αρκαδίας
Καρύταινα	Γ/51358/2102/10.10.78	910/Β/23.10.78	Αρκαδίας
	(ΠΔ) 19.10.78	594/Δ/13.11.78	Αρκαδίας
Καστανίτσα	10977/16.5.67	352/Β/31.5.67	Αρκαδίας
Ο χώρος όπου έγινε η μάχη των Βερβένων	Φ31/3523/5807/18.7.77	793/Β/23.8.77	Αρκαδίας
Ο Λόφος "Στόχος" Νεστώνης (Τσιπιανά)	Φ30/42334/3020/14.11.78	1073/Β/4.12.78	Αρκαδίας
Οικία Πατριάρχου Γρηγορίου Ε'	4701/3.3.67	183/Β/16.3.67	Αρκαδίας
Περιοχή Βραυρώνας	9560/412/5.7.80	706/Β/8.9.79	Αττικής
Περιοχή Σουνίου	Φ/31/17670/1328/9.8.75	759/Β/23.7.75	Αττικής
	35222/1610/23.6.79	767/Β/8.9.79	Αττικής
	3896/1243/11.7.80	852/Β/3.9.80	Αττικής
Περιοχή Αμφιαρείου	37724/1042/14.6.79	832/Β/20.9.79	Αττικής
Περιοχή Μαραθώνα	828/14/25.2.80	366/Β/11.4.80	Αττικής
Περιοχή Λαυρεωτικής (Ανάβυσσος - Δασκαλειό) και Λαύριο - Σούνιο	3869/1243/11.7.80	852/Β/3.9.80	Αττικής

Πίνακας Γ.1.1.7. (συνέχεια)

Ονομασία περιοχής	Υπουργική Απόφαση	ΦΕΚ	Νομός
Λίμνη Κουμουνδούρου, Σκαραγκάς	Φ31/41/2.1.74	5/Β/8.1.74	Αττικής
Ο λόφος των Νυμφών	2496/26.8.67	606/Β/3.10.67	Αττικής
Η λεωφόρος Βασιλίσσης Σοφίας από τη συμβολή της με την Πανεπιστημίου μέχρι την συμβολή της με την οδό ...	Φ31/13179/971/19.4.76	612/Β/30.4.76	Αττικής
Το τμήμα της Πλάκας που ορίζεται από τις δύο οδούς Βύρωνος, Ανδριανού, Αιόλου, Πανδρόσου, Άρεως, Ανδριανού μέχρι της έναντι του σταθμού ΟΑΣΑ στο Θησείο πλατείας	24946/26.8.67	606/Β/3.10.67	Αττικής
Οδός Λυσικράτους	Φ31/7901/1019/27.4.77	427/Β/5.5.77	Αττικής
Περιοχή Λίμνης Βουλιαγμένης	Γ/403/23043/31.3.81	322/Β/5.6.81	Αττικής
Μυλοπόταμος Κυθήρων, Κάτω Χώρα και Πίσω Πηγάδι	Β1/Φ26/31140/890/21.6.79	672/Β/13.8.79	Αττικής
	Β1/Φ26/27736/699/18.6.81	382/Β/1.7.81	Αττικής
	20374/8686.6.80	595/Β/1.7.80	Αττικής
Υμηττός, Πεντέλη, Πάρνηθα, Κορυδαλλός, Αιγάλεω	25638/23.11.68	669/30.11.68	Αττικής
Μεγ. Πεύκος, Καμαριζός και Λεγραινά Σουνίου	Φ31/1760/1328/9.8.75	759/Β/23.7.75	Αττικής
Σπήλαιο Διονύσου Πεντέλης	21739/1628/9.8.75	1063/Β/26.9.75	Αττικής
Γέφυρα "Πέντε Καμάρες" και ο περιβάλλον χώρος	2664/7415/3.2.79	255/Β/16.3.79	Αττικής
Περιοχή Μαλακάσας	1576/8404/9.2.80	300/Β/20.9.79	Αττικής
Οικισμός Πόρου	10977/16.5.67	352/Β/31.5.67	Αττικής
Κάστρο Καψαλίου	(ΒΔ) 25.2.22	28/Α/26.2.22	Αττικής
	Β1/Φ26/67002/1494/5.11.82	305/Β/31.5.83	Αττικής
Κάστρο Κυθήρων, οικισμός Χώρας Κυθήρων και ο περιβάλλον χώρος τους	Β1/Φ26/67002/1494/5.11.82	305/Β31.5.83	Αττικής
	Φ26/41112/1079/10.7.1980	788/Β/21.8.1980	Αττικής
Βλυχός Ύδρας	1097/16-5-67	352/Β/31-5-67	Αττικής
Ελλάνιο Όρος	21220/10.8.67	527/Β/24.8.67	Αττικής
	Α1/Φ02/46057/1837/5.9.80	1039/Β10.10.80	Αττικής
Μέγαρο Σερπιέρη	10977/16.5.67,	352/Β31.5.67	Αττικής
Μέγαρο Σερπιέρη (αποχαρκτηρισμός)	2564/9.4.70	267/Β/16.4.70	Αττικής
Οικία Π. Βόγλη	10977/16.5.67	352/Β/31.5.67	Αττικής
Οικία Π. Βόγλη (αποχαρκτηρισμός)	27197/23.10.68	651/Β/31.10.67	Αττικής
Ναϊσκος Αγ. Ζώνης	4701/3.3.67	183/Β/16.3.67	Αττικής
Τροιζηνία (πρώην Δαμαλάς): Ο χώρος της Γ' Εθνοσυνέλευσης	Φ29/67/6/21.8.74	839/Β/29.8.74	Αττικής
Περιοχή Ραμνούντα - Λοιμικού	37726/1097/14.6.79	767/Β/8.9.79	Αττικής
Χώρα Κυθήρων και Μέσα Βούργο	41112/1097/10.7.80	788/Β/21.8.80	Αττικής
Η περιοχή της Παλαιοπόλεως με ακτίνα 1500 μ. γύρω από τον λόφο	20374/868/6.6.80	595/Β/1.7.80	Αττικής
Νήσος Πόρος και Μόδι	Φ02/20372/867/6.6.80	559/Β/23.6.80	Αττικής
Περιοχή του λόφου Μεσοβουνίου (Σουβάλα) Θηβών	4879/21.8.63	382/Β/29.8.63	Βοιωτίας

Πίνακας Γ.1.1.7. (συνέχεια)

Ονομασία περιοχής	Υπουργική Απόφαση	ΦΕΚ	Νομός
Περιοχή παλαιάς αγοράς Αιγίου μεταξύ των οδών Αγ. Ανδρέου, Κλεομένους και των οδών Αγ. Ανδρέου, Κλεομένους και Κιλκίς	ΔΙΛΑΠ/Γ/794/31894/21.5.81	510/Β/4.9.81	Αχαΐας
	Γ/794/31894/21.5.81	510/Β/4.9.81	Αχαΐας
Λίμνη Παραλίμνη Νομού Βοιωτίας	Α1/Φ09/71912/3584/9.1.80	194/Β/26.2.80	Βοιωτίας
Ναός Αγίου Γεωργίου στον Αγ. Δημήτριο	24946/26.8.67	606/Β/3.10.67	Βοιωτίας
Μονή Οσίου Λουκά και περιβάλλον χώρος	ΑΡΧ/Β1/Φ26/70047/1903π.ε./9.1.81	124/Β/2.3.81	Βοιωτίας
Σπήλαιο (Γρεβενών)	Φ16/41594/4218/24.4.73	526/Β/8.5.73	Γρεβενών
Μονή Οσίου Νικάνορος (Μονή Ζαβόρδας)	4701/3.3.67	183/Β/16.3.67	Γρεβενών
Νήσος Γυαλί			
Οδός Ηφαίστου στην Κω	1953/84864/23.12.81	86/Β/26.2.82	Δωδεκανήσου
Τμήμα της παλαιάς πόλης στην Κω	ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/12232/125/31.1.83	162/Β/7.4.83	Δωδεκανήσου
Το χωριό Ασφενδιού	ΔΙΛΑΠ/Γ/127/12189/8.2.83	169/Β/11.4.83	Δωδεκανήσου
Παντέλι, Πλάτανος και Αγ. Μαρίνα Λέρου	Φ31/42650/3232/19.11.73	1389/Β/23.11.73	Δωδεκανήσου
Εμπορείς Νισύρου	1018/45813/24.6.81	455/Β/3.8.81	Δωδεκανήσου
	(ΠΔ) 19.10.78	594/Δ/13.11.78	Δωδεκανήσου
Μαντράκι Νισύρου	1018/45813/24.6.81	455/Β/3.8.81	Δωδεκανήσου
	(ΠΔ) 19.10.78	594/Δ/13.11.78	Δωδεκανήσου
Νικία Νισύρου	1018/45813/24.6.81	455/Β/3.8.81	Δωδεκανήσου
	(ΠΔ) 19.10.78	594/Δ/13.11.78	Δωδεκανήσου
Πόλλοι Νισύρου	1018/45813/24.6.81	455/Β/3.8.81	Δωδεκανήσου
Η νήσος Γυαλί Μανδρακίου Νισύρου			Δωδεκανήσου
Γροίκος Πάτμου	24151/15.12.71	1029/Β/22.12.71	Δωδεκανήσου
	28457/9.10.71	847/Β/16.10.72	Δωδεκανήσου
Κάμπος Πάτμου	24151/15.12.71	1029/Β/22.12.71	Δωδεκανήσου
	28457/9.10.71	847/Β/16.10.72	Δωδεκανήσου
Όλο το νησί της Πάτμου	24151/15.12.71	1029/Β/22.12.71	Δωδεκανήσου
	28457/9.10.71	847/Β/16.10.72	Δωδεκανήσου
	22323/23.11.68	669/30.11.68	Δωδεκανήσου
	94262/5720/28.12.59	24/22.1.60	Δωδεκανήσου
	7800/12.9.70	666/Β/23.9.70	Δωδεκανήσου
Σκάλα Πάτμου	24151/15.12.71	1029/Β/22.12.71	Δωδεκανήσου
	28457/9.10.71	847/Β/16.10.72	Δωδεκανήσου
	7800/12.9.70	666/Β/23.9.70	Δωδεκανήσου
Κλίτυς (Περιοχή μεταξύ Σκάλας και χώρας Πάτμου)	24151/15.12.71	1029/Β/22.12.71	Δωδεκανήσου
	28457/9.10.71	847/Β/16.10.72	Δωδεκανήσου
	22323/23.11.68	669/30.11.68	Δωδεκανήσου
Η χώρα της Πάτμου	24151/15.12.71	1029/Β/22.12.71	Δωδεκανήσου
	28457/9.10.71	847/Β/16.10.72	Δωδεκανήσου
	94262/5720/28.12.59	24/22.1.60	Δωδεκανήσου
Η περιοχή του Ροδινίου	23839/8.4.69	323/Β/13.5.69	Δωδεκανήσου

Πίνακας Γ.1.1.7. (συνέχεια)

Ονομασία περιοχής	Υπουργική Απόφαση	ΦΕΚ	Νομός
Η αρχαία Κάμρος	Φ31/21675/1783/16.7.73	948/Β/16.8.73	Δωδεκαννήσου
Λόφος Φιλερήμου στη Ρόδο	Φ218596/822/10.7.74	734/Β/22.7.74	Δωδεκαννήσου
Κοσκινού στη Ρόδο	17183/66/12.9.69	635/Β/30.9.60	Δωδεκαννήσου
Μεγάλο Λιβάδι Σερίφου	ΔΙΛΑΠ/Γ/2706/54922/2.9.83	595/Β/17.10.83	Δωδεκαννήσου
Χώρα Σερίφου	Γ/305/7324/15.4.83	274/Β/29.4.83	Δωδεκαννήσου
Η χώρα της Σύμης	24908/23.10.71	881/Β/3.11.71	Δωδεκαννήσου
	(ΠΔ) 19.10.78	594/Δ/13.11.78	Δωδεκαννήσου
Τμήματα της πόλης Χαλκίδας	7231/29.11.71	1003/Β/14.12.71	Ευβοίας
Η πόλη της Σκύρου και το επίνειό της	24946/26.8.67	606/Β/3.10.67	Ευβοίας
	30806/6.12.67	737/Β/18.12.67	Ευβοίας
Λίμνη Παραλίμνη στην Εύβοια	Α1/Φ09/71912/3584/9.1.80	194/Β/26.2.80	Ευβοίας
Η αρχαία Ολυμπία	55685/2138/22.9.80	1008/Β/4.10.80	Ηλείας
	Φ31/14136/1049/15.5.75	585/Β/4.6.75	Ηλείας
	Φ07/23610/958/7.6.80	633/Β/8.7.80	Ηλείας
	(ΒΔ) 10.1.69	38/Δ/18.2.69	Ηλείας
Η περιοχή νότια του Ποταμού Αλφειού Ολυμπίας	11364/19.8.63	378/Β/24.8.63	Ηλείας
Κλασσικιστικό κτίριο – πρώην Κεντρική αγορά	10977/16.5.67	352/Β/31.5.67	Ηλείας
Αρχαιολογικός χώρος Άνω Φιγαλείας	Α1/Φ07/25739/1006/7.5.82	414/Β/24.6.82	Ηλείας
Περιοχή Καϊάφα	Α1/Φ07/65037/2543/2.1.81	112/Β/24.2.81	Ηλείας
	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/ Φ43/ 44661/ 2352/8.10.91	899/Β/5.11.91	Ηλείας
Τμήματα της πόλης της Βέροιας	Φ31/61132/6993/4.3.77	464/Β/21.3.77	Ημαθίας
	2772/24295/2.7.79	464/Β/12.5.79	Ημαθίας
	983/25315/25.4.79	468/Β/9.5.80	Ημαθίας
	ΔΙΛΑΠ/Γ/1595/24915/26.6.85	453/Β/18.7.85	Ημαθίας
Αγ. Νικόλαος Ναούσης	Φ31/17224/1285/8.5.76	876/Β/5.7.76	Ημαθίας
Εβραϊκή συνοικία “Μπαρμπούτα”	Φ31/61132/6993π.ε/4.3.77	266/Β/21.3.77	Ημαθίας
	ΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/2772/24295/2.4.79	464/Β/12.5.79	Ημαθίας
Αγ. Ιωάννης Καμηλαριού	39038/2778/9.2.79	288/Β/22.3.79	Ηρακλείου
Σίβα Πυργιωτίσσης	77782/3004/30.1.80	300/Β/24.3.80	Ηρακλείου
Γόρτυς	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
	Α1/Φ23/16202/687/24.4.87	371/Β/22.7.87	Ηρακλείου
Φαιστός	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/ Φ23/39038/2778/9.2.79	288/Β/22.3.79	Ηρακλείου
Αρχάνες	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Βαθύπετρο	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
	3070/9415/14.2.80	289/Β/21.3.80	Ηρακλείου
Βώροι Πυργιωτίσσης	2389/7471/3.2.79	280/Β/20.3.79	Ηρακλείου
Καλοί Λιμένες	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Κανλί Καστέλι	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
	50387/2488/11.8.79	826/Β/20.9.70	Ηρακλείου

Πίνακας Γ.1.1.7. (συνέχεια)

Ονομασία περιοχής	Υπουργική Απόφαση	ΦΕΚ	Νομός
Κράσι, Κερά, Καρφί	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Λύττος ή Ξυδάς	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Μάταλα	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Μακρυτοίχος	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Μάλια	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ23/50948/1 914/2.10.84	784/Β/1.11.84	Ηρακλείου
Πρινιάς	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Σείσι	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Σταλίδα	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Τσουτσουρος ή Ιγνάτιος	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Τύλισος	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Χερσόνησος	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Γιούχτα	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Αμνισός	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Ειλειθια	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/ Φ23/71835/307/17.11.79	210/Β/1980	Ηρακλείου
Λιμήν Αγ. Θεοδώρων	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Λαστέα	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Το Κακό Όρος	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Νίρον	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Αστερούσια Όρη	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Λεβήν ή Λέντας	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Μονή Οδηγήτριας	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Αγία Τριάδα	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Το όρος Δίχτη	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Το Καρφί	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Ιδαίον Άντρον ή Αγ. Τριάδα	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Το Σπήλαιο Καμαρών	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Κνωσός	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
	(ΠΔ)6.11.76	373/Δ/10.11.76	Ηρακλείου
Προφήτης Ηλίας	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Γυψάδες	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Περιοχή Μπουγάδα Μετόχι	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Γέφυρα Αγ. Ειρήνης	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Μονή Βροντησίου	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Βαλσαμόνερο	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Ρογδιά	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Παλαίικαστρο	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Ρόκκα	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Λύκαστος	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Όρμος Αγ. Πελαγίας	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου

Πίνακας Γ.1.1.7. (συνέχεια)

Ονομασία περιοχής	Υπουργική Απόφαση	ΦΕΚ	Νομός
Ιστρον ή Καλό Χωριό	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Χερσόνησος Πεδιάδος	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Λασαία (Λιμάνι αρχαίας Γόρτυνος)	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ23/32140/1 442/14.7.79	767/Β/8.9.79	Ηρακλείου
Μάταλα	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Αγία Ειρήνη	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Χάνι Νηρού	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Βώροι	2389/7471/3.2.79	280/Β/20.3.79	Ηρακλείου
Ροδιά	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ηρακλείου
Οικισμός Πάργας	Γ/1496/29921/27.5.83	359/24.6.83	Θεσπρωτίας
Φοινίκη στην επαρχία Φιλιατών	Φ31/17397/1296/8.5.76	672/Β/20.5.76	Θεσπρωτίας
Κέδρινος Λόφος Θεσσαλονίκης	ΥΠΠΕ/ΔΙΛΑΠ/Γ/3503/72155 /2.1.84	148/Β/15.3.84	Θεσσαλονίκης
Δάσος Σεϊχ Σού	ΥΠΠΕ/ΔΙΛΑΠ/Γ/3503/72155 /2.1.84	148/Β/15.3.84	Θεσσαλονίκης
Ναός Αγ. Γεωργίου	4701/3.3.67	183/Β/16.3.67	Θεσσαλονίκης
Ναός Μεταμόρφωσης Σωτήρα	4701/3.3.67	183/Β/16.3.67	Θεσσαλονίκης
Δίλοφο	27702/25.1.69	84/Β/5.2.69	Ιωαννίνων
	(ΠΔ) 19.10.78	594/Δ/13.10.78	Ιωαννίνων
Δολό	10977/15.5.67	352/Β/31.5.67	Ιωαννίνων
	(ΠΔ) 19.10.78	594/Δ/13.10.78	Ιωαννίνων
Καπέσοβο	Γ/1150/43272/7.7.79	714/Β/28.8.79	Ιωαννίνων
	(ΠΔ) 19.10.78	594/Δ/13.10.78	Ιωαννίνων
Προμαχώνας Λιθαρίτσα	22347/23/12.11.71	930/Β/19.11.71	Ιωαννίνων
Μονοδένδρι	25777.8.11.68	648/Β/25.11.68	Ιωαννίνων
	(ΠΔ) 19.10.78	594/Δ/13.10.78	Ιωαννίνων
Το νησί της λίμνης Ιωαννίνων	25777/8.11.68	648/Β/25.11.68	Ιωαννίνων
	(ΠΔ) 19.10.78	594/Δ/13.10.78	Ιωαννίνων
Πάπιγκο και μικρό Πάπιγκο	25777/8.11.68	648/Β/25.11.68	Ιωαννίνων
	(ΠΔ) 19.10.78	594/Δ/13.10.78	Ιωαννίνων
Η Λίμνη των Ιωαννίνων (Παμβώτιδα)	Φ31/4425/212/75/4.3.77	266/Β/21.3.77	Ιωαννίνων
	Γ/1472/62023/15.9.81	660/Β/19.10.81	Ιωαννίνων
Ποταμός Βοϊδομάτης και χαράδρα του Βίκου	ΔΙΛΑΠ/Γ/2896/3623/11.1.79	95/Β/1.2.79	Ιωαννίνων
Φαράγγι Ποταμού Χρούσια (Συράκο – Καλλαρίτες)	Φ31/3624/182/22.7.75	929/Β/5.9.75	Ιωαννίνων
Λίμνη Ζαραβίνα	Γ/2154/42829/29.8.83	572/Β/4.10.83	Ιωαννίνων
Πόλη Μετσόβου	Α/Φ31/36635/20.9.74	1011/Β/8.10.74	Ιωαννίνων
	ΑΠΟΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ Α/Φ31/35193/4104/14.9.76	1175/Β/24.9.76	Ιωαννίνων
Παραδοσιακός Οικισμός Μετσόβου	Α/Φ31/36635/3653/20.9.74	1011/Β/8.10.74	Ιωαννίνων
	Α/Φ31/35193/4104/14.9.76	1175/Β/24.9.76	Ιωαννίνων
	(ΠΔ) 19.10.78	594/Δ/13.10.78	Ιωαννίνων
Χαράδρα Αώου	ΔΙΛΑΠ/Γ/2896/3623/11.1.79	95/Β/1.2.79	Ιωαννίνων

Πίνακας Γ.1.1.7. (συνέχεια)

Ονομασία περιοχής	Υπουργική Απόφαση	ΦΕΚ	Νομός
Σιράκο	Φ31/3824/182/22.7.75	929/Β/5.9.75	Ιωαννίνων
	(ΠΔ) 19.10.78	594/Δ/13.10.78	Ιωαννίνων
Καλαρίτες	Φ31/3824/182/22.7.75	929/Β/5.9.75	Ιωαννίνων
	(ΠΔ) 19.10.78	594/Δ/13.10.78	Ιωαννίνων
Τμήμα της Ελευθερούπολης	Γ/3364/72665/6.12.82	128/Β/23.3.83	Καβάλας
Η χερσόνησος - συνοικία γνωστή ως Παναγιά	23145/101/22.11.71	969/3.12.71	Καβάλας
	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ31/27174/2 521/10.8.74	822/22.8.74	Καβάλας
	773/8.4.70	280/Β/20.4.70	Καβάλας
	24145/101/22.11.71	969/Β/3.12.71	Καβάλας
Νέα Πέραμος	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ31/27174/2 521/10.8.74	363/Β/11.4.80	Καβάλας
Αγ. Ιωάννης Καβάλας	Γ/1224/29367/21.6.82		Καβάλας
Λιμένας Θάσου, Αρχαία Πόλις Θάσου	15794/19.12.61	35/2.2.62	Καβάλας
Θάσος: Μετόχι Μονής Βατοπεδίου	24946/26.8.67	606/3.10.67	Καβάλας
Ο οικισμός Θεολόγου, Αλυκή, Αστρίς, Θυμωνιά, Κύθηρα	22049/1356/26.9.72	875/23.10.72	Καβάλας
	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Φ31/28167/2649 /74/29.1.77	166/Β/3.3.77	Καβάλας
Οικισμός Ποτού	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ18/46592/2 305/24.7.79	52/Β/21.1.80	Καβάλας
Αλυκή	Φ31/28127/2649/74/29.1.77	166/Β/3.3.77	Καβάλας
Αστρίς	22049/1356/26.9.72	875/23.10.72	Καβάλας
	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Φ31/28167/2649 /74/29.1.77	166/Β/3.3.77	Καβάλας
Θεολόγος	22049/1356/26.9.72	875/23.10.72	Καβάλας
	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Φ31/28167/2649 /74/29.1.77	166/Β/3.3.77	Καβάλας
Κοίνυρα	22049/1356/26.9.72	875/23.10.72	Καβάλας
	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Φ31/28167/2649 /74/29.1.77	166/Β/3.3.77	Καβάλας
Παναγιά	22049/1356/26.9.72	875/23.10.72	Καβάλας
	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Φ31/28167/2649 /74/29.1.77	166/Β/3.3.77	Καβάλας
Θεολόγος Θάσου	22049/1356/26.9.72	875/Β/23.10.72	Καβάλας
Περιοχή Νότια του τείχους της αρχαίας Θάσου σε ακτίνα 1000μ. απ' αυτό	Φ/17/64991/7421/1.12.76	1501/Β/14.12.76	Καβάλας
Περιοχή των Μονών Μετεώρων και Καστρακι Καλαμπάκας	10977/16.5.67	352/Β/31.5.67	Καρδίτσας
Οικισμός Αγ. Γεωργίου Καρδίτσας	Γ/2975/63496/8.11.82	45/Β/3.2.83	Καρδίτσας
Ι. Ν. Αγ. Βησσαρίωνα	4701/3.3.67	183/Β/16.3.67	Καρδίτσας
Ι. Μ. Αγ. Τριάδος Δρακότρυπας	4701/3.3.67	183/Β/16.3.67	Καρδίτσας
Μονή Πέτρας και Παρεκκλήσιον Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Καταφυγίου	4701/3.3.67	183/Β/16.3.67	Καρδίτσας
Ι.Μ. Σπηλιάς Καμπουριανών	4701/3.3.67	183/Β/16.3.67	Καρδίτσας

Πίνακας Γ.1.1.7. (συνέχεια)

Ονομασία περιοχής	Υπουργική Απόφαση	ΦΕΚ	Νομός
I.M. Αγ. Γεωργίου του "Καραϊσκάκη" στο Μαυρομμάτι	4701/3.3.67	183/B/16.3.67	Καρδίτσας
I.M. Κορώνης στον Μεσενικόλα	4701/3.3.67	183/B/16.3.67	Καρδίτσας
I.M. Αγ. Γεωργίου Ρεντίνης	4701/3.3.67	183/B/16.3.67	Καρδίτσας
I.M. Κοιμήσεως Θεοτόκου Ρεντίνης	4701/3.3.67	183/B/16.3.67	Καρδίτσας
I.M. Ρεντίνης	4701/3.3.67	183/B/16.3.67	Καρδίτσας
Λίμνη της Καστοριάς	A/Φ31/26306/2367/6.6.74	640/B/26.6.74	Καστοριάς
Τμήμα της Πόλης της Καστοριάς	A/Φ31/3042/2367/75/12.4.77	412/B/28.4.77	Καστοριάς
Περιοχή Παλαιοκαστρίτσας στην Κέρκυρα	4701/3.3.67	183/B/16.3.67	Κέρκυρας
Το δάσος πάνω από το χωριό Αγ. Ματθαίος Κερκύρας	4701/3.3.67	183/B/16.3.67	Κέρκυρας
Περιοχή σε ακτίνα 2 χλμ. Από την περιοχή του Πέλεκα, Παραλία Γλυφάδας, Δρόμος που οδηγεί από τον Πέλεκα στη Γλυφάδα (μήκους 4 χλμ.)	4701/3.3.67	183/B/16.3.67	Κέρκυρας
Άγιοι Δέκα στην Κέρκυρα	(ΠΔ) 19.10.78	594/B/13.10.78	Κέρκυρας
	4701/3.3.67	183/B/16.3.67	Κέρκυρας
Τμήμα της πόλης της Κέρκυρας	4701/3.3.67	183/B/16.3.67	Κέρκυρας
Λάκωνες	4701/3.3.67	183/B/16.3.67	Κέρκυρας
Πέλεκας	(ΠΔ) 19.10.78	594/B/13.10.78	Κέρκυρας
Η χερσόνησος Κανόνι με την Πεζονησίδα	A/Φ31/15017/134927.5.75	599/B/10.6.75	Κέρκυρας
Φρούριο νήσου Άγιος Νικόλαος	17773/20918/23.3.82	305/B/26.5.82	Κέρκυρας
Η περιοχή των ανακτόρων Αχιλλείου με ακτίνα 2 χλμ.	4701/3.3.67	183/B/16.3.67	Κέρκυρας
Το νησάκι Βίδο	Φ31/399964/4438/16.12.76	1560/B/31.12.76	Κέρκυρας
Γαστούρι	(ΠΔ) 19.10.78	594/B/13.10.78	Κέρκυρας
Περίθεια	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ33/60311/1726/4.1.96	152/B/13.3.96	Κέρκυρας
Παξοί, Γάιος	ΔΙΛΑΠ/Γ/131/2934/24.1.84	148/B/15.3.84	Κέρκυρας
	Φ31/60694/5483/3.5.76	687/B/24.5.76	Κέρκυρας
	ΔΙΠΑΠ/Γ/17773/731/8.7.80	669/B/18.7.80	Κέρκυρας
Όρμος Οξιάς	Φ31/60694/5483/3.5.76	687/B/24.5.76	Κέρκυρας
Νησιά Αγ. Νικόλαος και Παναγιά στον όρμο Γαΐου	17773/20918/23.3.82	305/B/26.5.82	Κέρκυρας
Κτίσμα των παλαιών Ενετικών Αλυκών (Αλατόσπιτο)	4701/3.3.67	183/B/16.3.67	Κέρκυρας
Ο οικισμός και όλο το νησί της Ιθάκης	Φ51/23823/2555/8.5.76	661/B/17.5.76	Κεφαλλονιάς
Βορειοανατολική ακτή Κεφαλλονιάς	Γ/274/20918/23.3.82	305/B/26.5.82	Κεφαλλονιάς
Έρισσος Κεφαλλονιάς ή Έρυσσος	Γ/274/20918/23.3.82	305/B/26.5.82	Κεφαλλονιάς
Φισκάρδο	A/Φ31/33554/2632/21.7.75	607/B/27.8.75	Κεφαλλονιάς
Νεκροταφείο Αργοστολίου	A/Φ/2621907/20/6/1973	777/B/5.7.73	Κεφαλλονιάς
Η κοιλάδα που περιέχει τη Μονή Θεοτόκου Περαιώρας με όρια κάθε σημείο ορατό από τη μονή	10976/16.5.67	353/B/31.5.67	Κορινθίας
I.M. Αγ. Αντωνίου	10976/16.5.67	353/B/31.5.67	Κυκλάδων
I.N. Αγίου Ιωάννη Θεολόγου	10976/16.5.67	353/B/31.5.67	Κυκλάδων

Πίνακας Γ.1.1.7. (συνέχεια)

Ονομασία περιοχής	Υπουργική Απόφαση	ΦΕΚ	Νομός
Η περιοχή Ηραίου Παραχώρας	10774/16.8.62	305/Β30.8.62	Κορινθίας
	10771/16.8.62	305/Β/30.8.62	Κορινθίας
	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/29961/1 543/9.7.91	589/Β29.7.91	Κορινθίας
Η περιοχή Ισθμίας	Γ/43942/1950/24.7.79	765/Β/14.9.79	Κορινθίας
Η περιοχή της Ευαγγελίστριας στη Νεμέα			Κορινθίας
Χώρα Αμοργού	11679/9.9.65		Κυκλάδων
	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ29/42337/8 91/23.9.93	801/Β/6.10.93	Κυκλάδων
	Διόρθωση σφάλματος	873/Β/30.11.93	Κυκλάδων
Ι. Μ. Καλαμωτίσσης	10976/16.5.67	353/Β/31.5.67	Κυκλάδων
	Β1/Φ27/16249/415/26.4.85	327/Β/27.5.85	Κυκλάδων
Αστυπάλια	ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/126/12238/ 3.2.83	162/Β/7.4.83	Κυκλάδων
Κόλπος Ηφαιστείου Θήρας και νήσοι Θηρασία, Ασπρονήσι, Μικρή (Παλαιά) και Μεγάλη (Νέα) Καμένη	23732/28.9.72	820/Β/7.10.72	Κυκλάδων
	23732/22.12.72	1127/Β/28.12.72	Κυκλάδων
	10977/16.5.67	352/Β/31.5.67	Κυκλάδων
Οία	10977/16.5.67	352/Β/31.5.67	Κυκλάδων
	(ΠΔ) 19.10.78	594/Δ/13.11.78	Κυκλάδων
Πύργος Θήρας	10977/16.5.67	352/Β/31.5.67	Κυκλάδων
	(ΠΔ) 19.10.78	594/Δ/13.11.78	Κυκλάδων
Νοτιοανατολικό Τμήμα Νήσου Θήρας	10997/16.5.67	352/Β/31.5.67	Κυκλάδων
Όλο το νησί της Θήρας	23732/28.9.72	820/Β/7.10.72	Κυκλάδων
	10977/16.5.67	352/Β/31.5.67	Κυκλάδων
	(ΠΔ) 19.10.78	594/Δ/13.11.78	Κυκλάδων
	23732/22.12.72	1127/Β/28.12.72	Κυκλάδων
Η Χώρα της Ιου	Α/Φ31/5232/811/30.6.77	763/Β/10.8.77	Κυκλάδων
	Φ31/46432/4671/24.10.74	1119/Β/7.11.74	Κυκλάδων
	(ΠΔ) 19.10.78	594/Δ/13.11.78	Κυκλάδων
Όλο το νησί της Ιου	Φ31/5232/811/30.6.77	763/Β/10.8.77	Κυκλάδων
Όρμος Οτζιάς	Γ/830/16073/15.4.83	274/Β/24.5.83	Κυκλάδων
	Α1/Φ01/40293/1400/10.9.84	692/Β/1.10.84	Κυκλάδων
Το Κάστρο της Κιμώλου	16619/17.2.71	162/Β/2.3.71	Κυκλάδων
	4701/3.3.67	183/Β/16.3.67	Κυκλάδων
Η περιοχή γύρω από το Κάστρο της Κιμώλου	10976/16.5.67	353/Β/31.5.67	Κυκλάδων
	4701/3.3.67	183/Β/16.3.67	Κυκλάδων
	16619/17.2.71	162/Β/2.3.71	Κυκλάδων
Ναός Χρυσοστόμου	10976/16.5.67	353/Β/31.5.67	Κυκλάδων
Ναός Αγ. Αναργύρων	10976/16.5.67	353/Β/31.5.67	Κυκλάδων
Περιοχή "Δεμενεγάκι"	Α/Φ20/5449/519/24.4.73	550/Β/11.5.73	Κυκλάδων
Ο οικισμός της Μυκόνου	7122/14.6.63	286/Β/28.6.63	Κυκλάδων
	Φ31/34381/2777/4.10.73	1212/Β/28.6.63	Κυκλάδων
Νήσος Μύκονος	848/40/4.3.80	329/Β/31.3.80	Κυκλάδων

Πίνακας Γ.1.1.7. (συνέχεια)

Ονομασία περιοχής	Υπουργική Απόφαση	ΦΕΚ	Νομός
Ι. Ν. Υπαπαντής Μυκόνου	4701/31.3.67	183/Β/16.3.67	Κυκλάδων
Ι.Ν. Εισόδων Θεοτόκου Μυκόνου	4701/31.3.67	183/Β/16.3.67	Κυκλάδων
Ι.Ν. Παντανάσης Μυκόνου	4701/31.3.67	183/Β/16.3.67	Κυκλάδων
Ι.Ν. Παναγίας του Καμπάνη Μυκόνου	4701/31.3.67	183/Β/16.3.67	Κυκλάδων
Ι. Ν. Κοίμησης Θεοτόκου (Χιλά) Μυκόνου	4701/31.3.67	183/Β/16.3.67	Κυκλάδων
Ι. Ν. Μεταμόρφωσης Μυκόνου	4701/31.3.67	183/Β/16.3.67	Κυκλάδων
Ι. Ν. Αγίου Παντελεήμονος Μυκόνου	4701/31.3.67	183/Β/16.3.67	Κυκλάδων
Ι. Ν. Αγ. Βασιλείου (Χιλά) Μυκόνου	4701/31.3.67	183/Β/16.3.67	Κυκλάδων
Ι.Ν. Αγ. Ιωάννου (Καρύδη) Μυκόνου	4701/31.3.67	183/Β/16.3.67	Κυκλάδων
Ι. Ν. Αγ. Δημητρίου (Χιλά) Μυκόνου	4701/31.3.67	183/Β/16.3.67	Κυκλάδων
Ι. Ν. Αγ. Ιωάννου (Χιλά) Μυκόνου	4701/31.3.67	183/Β/16.3.67	Κυκλάδων
Η χώρα της Μυκόνου	7122/14.6.63	286/Β/28.6.63	Κυκλάδων
	(ΠΔ) 19.10.78	594/Β/13.11.78	Κυκλάδων
Συνοικία Κάστρο και Μπούργο Νάξου	714/21.8.63	382/Β/29.8.63	Κυκλάδων
Η χώρα της Νάξου	17163/8.4.69	86/Δ/2.5.69	Κυκλάδων
	Α1/Φ21/10720/486/10.6.80	608/Β/3.7.80	Κυκλάδων
	ΑΡΧ/Α1/Φ21/70612/2431/25.11.82	145/Β/5.4.83	Κυκλάδων
	4701/3.3.67	183/Β/16.3.67	Κυκλάδων
Η πόλη της Νάξου	4701/3.3.67	183/Β/16.3.67	Κυκλάδων
	17163/8.4.69	86/Β/2.5.69	Κυκλάδων
Οικοδομικά τετράγωνα: παραλίας Χώρας Νάξου	17163π.ε/8.4.69	86/Δ/2.5.69	Κυκλάδων
Συγκρότημα Πύργου και Κρήνης στο Φιλότι Νάξου	Α/Φ31/46437/3540/12.10.73	1259/Β/19.10.73	Κυκλάδων
Περιοχές Πλάκα και Κάστρο Πάρου	8842/21.8.63	382/Β/29.8.63	Κυκλάδων
Παροικία Πάρου	4701/31.3.67	183/Β/16.3.67	Κυκλάδων
	Α/Φ20/55013/4821/24.11.75	1455/Β/9.12.75	Κυκλάδων
	8842/21.8.63	382/Β/29.8.63	Κυκλάδων
Νάουσα Πάρου	17498π.ε./8.4.69	86/Δ/2.5.69	Κυκλάδων
	17163/8.4.69	86/Β/2.5.69	Κυκλάδων
	Α/Φ20/55013/4821/24.11.75	1455/Β/9.12.75	Κυκλάδων
Όλο το νησί της Πάρου	Φ20/55013/4821/24.11.75	1455/Β/9.12.75	Κυκλάδων
Ναός Επισκοπής	10976/16.5.67	353/Β/31.5.67	Κυκλάδων
Ναός Αγ. Γεωργίου	10976/16.5.67	353/Β/31.5.67	Κυκλάδων
Ναός Εισοδίων Θεοτόκου	10976/16.5.67	353/Β/31.5.67	Κυκλάδων
Οι Οικισμοί της Σίφνου	8299/21.7.62	280/Β/10.8.62	Κυκλάδων
Όλο το νησί της Σίφνου	Α/Φ31/36531/3992/6.7.76	917/Β/14.7.76	Κυκλάδων
	8299/21.7.62	280/Β/10.8.62	Κυκλάδων
	36531/3992/2.9.83	917/Β/14.7.76	Κυκλάδων
Μεγάλο Λειβάδι Σερίφου	Γ/2706/54922/2.9.83		Κυκλάδων
Χώρα Σερίφου	Γ/350/7324/15.4.83	274/Β/29.4.83	Κυκλάδων
Ναός Κοιμήσεως Θεοτόκου	10976/16.5.67	353/Β/31.5.67	Κυκλάδων
Ναός Ελεούσης	10976/16.5.67	353/Β/31.5.67	Κυκλάδων

Πίνακας Γ.1.1.7. (συνέχεια)

Ονομασία περιοχής	Υπουργική Απόφαση	ΦΕΚ	Νομός
Ερμούπολη και Άνω Σύρος	Α/Φ31/14325/1042π.ε/3.5.76	709/Β/28.5.76	Κυκλάδων
	(ΠΔ) 19.10.78	594/Δ/13.11.78	Κυκλάδων
	Β1/Φ27/28513/659/23.3.90	715/Β/15.11.90	Κυκλάδων
Τμήματα της πόλης της Τήνου	4701/3.3.67	183/Β/16.3.67	Κυκλάδων
Συνοικία Αγ. Νικολάου	4701/3.3.67	183/Β/16.3.67	Κυκλάδων
Κεντρική Πλατεία	ΥΠΠΕ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1099/4551/ 30.8.78	805/Β/22.9.78	Κυκλάδων
Η αγορά της Χώρας Τήνου	4701/3.3.67	183/Β/16.3.67	Κυκλάδων
Χώρα Φολεγάνδρου	Α/Φ31/5760/571/24.4.73	526/Β/8.5.73	Κυκλάδων
Ναός Παναγίας Θεοσκεπάστης	10976/16.5.67	353/Β/31.5.67	Κυκλάδων
Η χερσόνησος Μονεμβασιάς	25309/242/30.10.71	910/Β/12.11.71	Λακωνίας
	15794/19.12.61	35/Β/2.2.62	Λακωνίας
	1857/12.9.70	666/Β/23.9.70	Λακωνίας
Ο λόφος που βρίσκεται το μεσαιωνικό κάστρο Γερακιού	25309/242/30.10.71	910/Β/12.11.71	Λακωνίας
Αρεόπολη	Φ31/2206/201/19.4.76	612/Β/30.4.76	Λακωνίας
Βαθειά	Φ31/2206/201/19.4.76	612/Β/30.4.76	Λακωνίας
Γύθειο	Φ07/55293/4291/10.7.74	734/Β/22.7.74	Λακωνίας
	29568/67/8.4.70	267/Β/16.4.70	Λακωνίας
	Φ31/18717/2018π.ε./28.6.77	763/Β/10.8.77	Λακωνίας
	Α/Φ31/57458/7795/12.11.77	1249/Β/24.11.77	Λακωνίας
Κίττα	Α/Φ31/2206/201/19.4.76	612/Β/30.4.76	Λακωνίας
Μίνα	Α/Φ31/2206/201/19.4.76	612/Β/30.4.76	Λακωνίας
Η περιοχή του Ταΰγετου από Κοινότητα Λογγάστρας ως ρέμα Γεράνων	11146/369/2.2.79	279/Β/20.3.79	Λακωνίας
Ναός Αγίου Γεωργίου	4701/3.3.67	183/Β/16.3.67	Λακωνίας
Ναΐσκος Αγ. Θεοδώρου	4701/3.3.67	183/Β/16.3.67	Λακωνίας
Αμπελάκια	Α/Φ31/377/36/30.8.74	855/Β/4.9.74	Λάρισας
Κοιλάδα Τεμπών	25777/8.11.68	648/Β/25.11.68	Λάρισας
Σπήλαιο στην τοποθεσία Καλιούρα της Κοινότητας Αετοράχης Ελασσόνας	10775/15.11.71	936/Β/22.11.71	Λάρισας
Σπήλαιο στην τοποθεσία Γκορτσιά της Κοινότητας Αετοράχης Ελασσόνας	10775/15.11.71	936/Β/22.11.71	Λάρισας
Μιραμπέλλο	Φ32/42382/1611/31.8.79	1073/Β/24.11.79	Λασιθίου
Λίθινες Σητείας	42391/1610/31.8.79	1073/Β/24.11.79	Λασιθίου
Πέτρα Σητείας	41114/1083/10.7.80	852/Β/3.9.80	Λασιθίου
Σταυροχώρι Σητείας	9011/275/27.3.80	389/Β/17.4.80	Λασιθίου
Βασιλική	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Λασιθίου
	Φ31/24456/1834π.ε./5.5.76	699/Β/26.5.76	Λασιθίου
Βόιλας Σητείας	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Λασιθίου
Κάτω Ζάκρος	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Λασιθίου
Κριτσά	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Λασιθίου
Μαυρικιανός Ελούντας	2078/68763/6.11.79	1148/Β/29.12.79	Λασιθίου
Αλυκές Ελούντας	Φ24/5681/215/24.1.82	176/Β/21.4.82	Λασιθίου
Οροπέδιο Λασιθίου	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Λασιθίου

Πίνακας Γ.1.1.7. (συνέχεια)

Παλαίκαστρο	9597/12.9.70	666/B/23.9.70	Λασιθίου
Γουρνιές Παχιάμμου	9597/12.9.70	666/B/23.9.70	Λασιθίου
	Φ31/24456/1834π.ε./5.5.76	699/B/26.5.76	Λασιθίου
Μίλατος	9597/12.9.70	666/B/23.9.70	Λασιθίου
	Φ31/24456/1834π.ε./5.5.76	699/B/26.5.76	Λασιθίου
Μόχλος	9597/12.9.70	666/B/23.9.70	Λασιθίου
	Φ31/24456/1834π.ε./5.5.76	699/B/26.5.76	Λασιθίου
Μύρτος	9597/12.9.70	666/B/23.9.70	Λασιθίου
Νήσος Χρυσή ή Γαϊδουρονήσι	9597/12.9.70	666/B/23.9.70	Λασιθίου
Παχειά Άμμος	9597/12.9.70	666/B/23.9.70	Λασιθίου
Βρόκαστρο	9597/12.9.70	666/B/23.9.70	Λασιθίου
Δικταίο Αντρο	9597/12.9.70	666/B/23.9.70	Λασιθίου
	Φ31/24456/1834π.ε./5.5.76	699/B/26.5.76	Λασιθίου
Δρήρος	9597/12.9.70	666/B/23.9.70	Λασιθίου
	Φ31/24456/1834π.ε./5.5.76	699/B/26.5.76	Λασιθίου
Λατώ	9597/12.9.70	666/B/23.9.70	Λασιθίου
	Φ31/24456/1834π.ε./5.5.76	699/B/26.5.76	Λασιθίου
Σελάκανο	9597/12.9.70	666/B/23.9.70	Λασιθίου
Νησάκι Ψέρα	9597/12.9.70	666/B/23.9.70	Λασιθίου
	Φ31/24456/1834π.ε./5.5.76	699/B/26.5.76	Λασιθίου
Ολούς	9597/12.9.70	666/B/23.9.70	Λασιθίου
Σπιναλόγκα	Φ31/24456/1834π.ε./5.5.76	699/B/26.5.76	Λασιθίου
	9597/12.9.70	666/B/23.9.70	Λασιθίου
Πετσοφάς	9597/12.9.70	666/B/23.9.70	Λασιθίου
Καστρί	9597/12.9.70	666/B/23.9.70	Λασιθίου
Ιτανός	9597/12.9.70	666/B/23.9.70	Λασιθίου
	Φ31/24456/1834π.ε./5.5.76	699/B/26.5.76	Λασιθίου
Μονή Τοπλού	9597/12.9.70	666/B/23.9.70	Λασιθίου
Βάι	9597/12.9.70	666/B/23.9.70	Λασιθίου
Φαράγγι Αγ. Γεωργίου στο Σεληνάρι	9597/12.9.70	666/B/23.9.70	Λασιθίου
Τα νησιά Αγ. Πάντες και Μικρονήσι	Φ31/24456/1834π.ε./5.5.76	699/B/26.5.76	Λασιθίου
	Φ24/278842/1266/14.7.79	683/B/16.8.79	Λασιθίου
	A1/Φ24/27642/1266/14.7.79	683/B/16.8.79	Λασιθίου
Περιοχή Αρμυρού	A1/Φ24/39051/1817/16.7.79	814/B/19.9.79	Λασιθίου
Περιοχή Βρυονησίου	A1/Φ24/26007/1053/7.6.80	852/B/3.9.80	Λασιθίου
Όρος Δίκτη	9597/12.9.70	666/B/23.9.70	Λασιθίου
Περιοχή Σίσι	9597/12.9.70	666/B/23.9.70	Λασιθίου
Ελούντα	2078/68763/6.11.79	1148/B/29.12.79	Λασιθίου
Γουρνιά	Φ24/5559/214/29.1.82	176/B/21.4.82	Λασιθίου
	Φ31/24456/1834π.ε./5.5.76	699/B/26.5.76	Λασιθίου
	9597/12.9.70	666/B/23.9.70	Λασιθίου
Ζάκρος	9597/12.9.70	666/B/23.9.70	Λασιθίου
	2258/4.2.66	175/B/26.3.66	Λασιθίου
	6577/12.9.70	666/B/23.9.70	Λασιθίου
Περιοχή του μουσείου TERIADE στη Λέσβο	3068/13140/20.10.71	828/B/18.10.71	Λέσβου

Πίνακας Γ.1.1.7. (συνέχεια)

Ονομασία περιοχής	Υπουργική Απόφαση	ΦΕΚ	Νομός
Μήθυμνα ή Μόλυβος Λέσβου	13451/17.9.70	34/Β/18.1.65	Λέσβου
	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ20/13306/6 28/26.3.90	237/Β/60.4.90	Λέσβου
Το απολιθωμένο Δάσος Ερεσσού	26272/9.10.71	828/Β/18.10.71	Λέσβου
Ο χώρος μπροστά από το αρχ/κο Μουσείο και η προκυμαία της Μυτιλήνης	10977/16.5.67	352/Β/31.5.67	Λέσβου
Πέτρα Λέσβου	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/31460/1 570/22.7.92	505/Β/6.8.92	Λέσβου
	17054/24.9.65	644/Β/2.10.65	Λέσβου
	26272/9.10.71	828/Β/18.10.71	Λέσβου
	3068/13140/20.10.70	828/Β/18.10.71	Λέσβου
Το νησάκι Μαδουρή Λευκάδας	Φ31/53893/4062/29.4.74	503/Β/14.5.74	Λευκάδος
Η πόλη της Λευκάδας	Γ/1981/85006/30.12.81	103/Β/10.3.82	Λευκάδος
Βόρεια ακτή Λευκάδας (Γύρα) με ζώνη προστασίας	Φ31/22887/2034/29.8.74	865/Β/7.9.74	Λευκάδος
	Γ/180/85009/30.12.81	77/Β/22.2.82	Λευκάδος
Χερσόνησος Νυδρίου Λευκάδας	19645/3954/30.1.80	274/Β/20.3.80	Λευκάδος
Περιοχή Νυδρίου – Βλύχου	19645/3954/30.1.80	277/Β/20.3.80	Λευκάδος
Βόρεια παραλία Λευκάδας	Γ/180/85009/30.12.81	77/Β/22.2.82	Λευκάδος
Η παραλία του οικισμού Χόρτου	10977/16.5.67	352/31.5.67/Β	Μαγνησίας
Ο όρμος Κουκουναριές της Σκιάθου	10977/16.5.67	352//31.5.67/Β	Μαγνησίας
Βυζίτσα	10977/16.5.67	352//31.5.67/Β	Μαγνησίας
Τρίκερι	10977/16.5.67	352/31.5.67Β	Μαγνησίας
Η χώρα και το επίνειο της Σκύρου	24946/26.8.67	606/Β/3.10.67	Μαγνησίας
Το όρος Πήλιο	Φ31/24512/1858/3.5.76	652/13.5.76/Β	Μαγνησίας
Τσαγκαράδα	10977/16.5.67	352/31.5.67/Β	Μαγνησίας
Μπούρτζι Σκιάθου	63497/17.3.83	237/Β/29.4.83	Μαγνησίας
Δήμος Σκοπέλου	Φ31/11223/1445/26.6.77	763/Β/10.8.77	Μαγνησίας
Χώρα Σκύρου	30806/6.12.67	737/Β/18.12.67	Μαγνησίας
Δράκεια Πηλίου: Κεντρική πλατεία και οικίες επί της οδού προς αρχοντικό Τριανταφύλλα	10977/16.5.67	352/31.5.67/Β	Μαγνησίας
Αγ. Λαυρέντιος Πηλίου: Κεντρική πλατεία, Πλατεία Χατζίνη, χώρος πίσω από το ναό των Αγ. Αποστόλων	10977/16.5.67	352/31.5.67/Β	Μαγνησίας
Οδοί και πλατείες Μακρονίτσας Πηλίου	10977/16.5.67	352/31.5.67/Β	Μαγνησίας
Ζαγορά Πηλίου: Οικήματα περί την πλατεία Αγ. Γεωργίου	10977/16.5.67	352/31.5.67/Β	Μαγνησίας
Κορώνη	15532/647/11.4.79	527/Β/31.5.79	Μεσσηνίας
Κυπαρισσία (Άνω Πόλη)	Γ/2386/57155/3.11.79	1159/Β/29.12.79	Μεσσηνίας
	2386/57155/3.11.79	527/Β/29.12.79	Μεσσηνίας
Μεθώνη	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ30/3715/84 /15.2.85	163/Β/28.3.85	Μεσσηνίας
	Φ31/23433/2580/5.10.76	1289/Β/20.10.76	Μεσσηνίας
Πύλος (ή Ναυαρίνο ή Νιόκαστρο) και όρμος αυτής	Φ31/9507/1015/24.5.76	750/Β/7.6.76	Μεσσηνίας

Πίνακας Γ.1.1.7. (συνέχεια)

Ονομασία περιοχής	Υπουργική Απόφαση	ΦΕΚ	Νομός
Θέση Ταμπούρια Μανιακίου	Α/Φ31/12503/1158/25.5.74	613/Β/19.6.74	Μεσσηνίας
Καρδαμύλη	Γ/2415/63854/21.10.80	1103/Β/3.11.80	Μεσσηνίας
	1091/42139/15.7.80	700/Β/25.7.80	Μεσσηνίας
	ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1091/42139/15.7.80	700/Β/25.7.80	Μεσσηνίας
Τμήμα του τείχους Βέργας	10977/16.5.67	352/Β/31.5.67	Μεσσηνίας
Πύργος Καπετανάκη	24946/26.8.67	606/Β/3.10.67	Μεσσηνίας
Βραχώδης Όγκος Βόρεια της Σφακτηρίας	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ07/36856/1641/9.10.87	587/Β/4.11.87	Μεσσηνίας
Κόλπος Βοϊδοκοιλιάς	Α1/Φ07/29727/1193/8.7.80	853/Β/4.9.80	Μεσσηνίας
	Α1/Φ07/36582/1257/4.8.81	691/Β/12.11.81	Μεσσηνίας
Αρχαιολογικός Χώρος Διβαρίου	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ07/36856/1641/9.10.87	587/Β/4.11.87	Μεσσηνίας
Ύψωμα "Κούκουρας" βόρεια του υψώματος του Προφήτη Ηλία	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ07/36856/1641/9.10.87	587/Β/4.11.87	Μεσσηνίας
Το παλαιό τμήμα της πόλης της Ξάνθης	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ31/2206/201/19.4.76	612/Β/30.4.76	Ξάνθης
	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ31/10500.1151.5.5.76	661/Β/17.5.76	Ξάνθης
	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ3/52459/6006/17.2.77	142/Β/25.2.77	Ξάνθης
Τμήμα της πόλης της Ξάνθης	Φ31/2206/201/19.4.76	612/Β/30.4.76	Ξάνθης
	Φ31/10500.1151.5.5.76	661/Β/17.5.76	Ξάνθης
	Φ31/52459/6006/17.2.77	142/Β/25.2.77	Ξάνθης
Η περιοχή του Δήμου Αιγίνης	7826/7.5.65	409/Β/7.7.65	Πειραιώς
Η Πέρδικα	53883/5080/74/5.3.76	621/Β/7.5.76	Πειραιώς
Ο οικισμός του Πόρου	10977/16.5.67	352/Β/31.5.67	Πειραιώς
Ο οικισμός των Σπετσών και όλο το νησί	10977/16.5.67	352/Β/31.5.67	Πειραιώς
Ο οικισμός της Ύδρας	1824/10.2.62	75/Β/5.3.62	Πειραιώς
	Φ31/1518/650/10.3.75		Πειραιώς
Βλυχός Ύδρας	10977/16.5.67	352/Β/31.5.67	Πειραιώς
	1824/10.2.62	75/Β/5.3.62	Πειραιώς
	Α/Φ31/1518/650/10.3.75	334/Β/22.3.75	Πειραιώς
Μεγάλο Καμίνι Ύδρας	10977/16.5.67	352/Β/31.5.67	Πειραιώς
Μικρό Καμίνι Ύδρας	10977/16.5.67	352/Β/31.5.67	Πειραιώς
	1824/10.2.62	75/Β/5.3.62	Πειραιώς
	Α/Φ31/1518/650/10.3.75	334/Β/22.3.75	Πειραιώς
Ύψωμα και περιοχή στην Αίγινα	46057/1837/5.9.80	1039/Β/10.10.80	Πειραιώς
Πόρος και Μόδι	20372/867/6.6.80	559/Β/23.6.80	Πειραιώς
Όλο το νησί της Ύδρας	Φ31/1518/650/10.3.75	334/Β/22.3.75	Πειραιώς
Περιοχή Λόγγου Εδέσσης	Φ31/43631/3404/24.9.73	1147/Β/29.9.73	Πέλλας

Πίνακας Γ.1.1.7. (συνέχεια)

Ονομασία περιοχής	Υπουργική Απόφαση	ΦΕΚ	Νομός
Συνοικία Βαρόσι Εδέσσης	ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/94/2214/10.1.83	154/Β/7.4.83	Πέλλας
		184/Β/7.4.83	Πέλλας
Η πεδιάδα Εδέσσης με ζώνη προστασίας 500μ.	Α/Φ31/23211/1747/1975/27.1.77	86/Β/10.2.77	Πέλλας
Λίμνη Άγρα	Α/Φ31/23211/1747/1975/27.1.77	86/Β/10.2.77	Πέλλας
Λίμνη Βεγορίτιδα	Α/Φ31/23211/1747/1975/27.1.77	86/Β/10.2.77	Πέλλας
Αρχαία Έδεσσα ή Κάτω Πόλις	11707/14.6.66	429/Β/8.7.66	Πέλλας
	15189/12.9.69	653/Β/6.10.69	Πέλλας
	Φ31/43631/3404/24.9.73	1147/Β/29.9.73	Πέλλας
Περιοχή Κοινότητας Σκοτίνας Πιερίας			Πιερίας
Περιοχή Κοινότητας Κορινού Πιερίας			Πιερίας
Περιοχή Κοινότητας Μεθώνης Πιερίας	Φ31/36676/2920/4.10.73	1194/Β/5.10.73	Πιερίας
Περιοχή Κοινότητας Μακρυγιάλου Πιερίας	Φ31/36676/2920/4.10.73	1194/Β/5.10.73	Πιερίας
Ολόκληρος ο λόφος του Αγίου Αθανασίου	ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α/Φ28/11436/1058/24.4.73	526/Β/8.5.73	Πρεβέζης
Η χερσόνησος με τα ερείπια της Μονής Βλαχερνών	7828/7.5.65	404/Β/6.7.65	Πρεβέζης
	ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α/Φ28/11436/1058/24.4.73	526/Β/8.5.73	Πρεβέζης
Τα νησάκια μπροστά από το λιμάνι της Πάργας	ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α/Φ28/11436/1058/24.4.73	526/Β/8.5.73	Πρεβέζης
Ο Αχέροντας με τους παραποτάμους Κοκωτό και Βουβοπόταμο	ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α/Φ31/37633/74/22.12.76	7/Β/13.1.77	Πρεβέζης
Περιοχή Σπηλαίου Γερανιού	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Ρεθύμνου
Περιοχή Ιδαίου Άντρου	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Ρεθύμνου
		666/Β/23.9.70	Ρεθύμνου
Περιοχή Σπηλαίου Μελιδονίου	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Ρεθύμνου
Φαράγγι Πατσό	Α1/ Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Ρεθύμνου
Αργυρούπολη	Φ38/19283/538/7.6.80	570/Β/25.6.80	Ρεθύμνου
	21220/10.8.67	527/Β/24.8.67	Ρεθύμνου
	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Ρεθύμνου
Σίσσες Μυλοποτάμου	Α1/ Φ25/68506/2349/5.11.82	290/Β/30.5.83	Ρεθύμνου
Πρέβελι	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Ρεθύμνου
	21220/10.8.67	527/Β/24.8.67	Ρεθύμνου
	Φ38/49011/1841/10.10.79	209/Β/29.9.80	Ρεθύμνου
Κουρταλιώτης	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Ρεθύμνου
Περιοχή Αρχαίας Πόλεως Λάππα	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Ρεθύμνου
Περιοχή Σιβριτίου	Α1/ Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Ρεθύμνου
Φαράγγι Κοτσοφού	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Ρεθύμνου

Πίνακας Γ.1.1.7. (συνέχεια)

Ονομασία περιοχής	Υπουργική Απόφαση	ΦΕΚ	Νομός
Αγία Γαλήνη	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Ρεθύμνου
Αζός	16307/9.9.65	605/Β/1965	Ρεθύμνου
	21220/10.8.67	527/Β/24.8.67	Ρεθύμνου
	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Ρεθύμνου
Αρμένιοι	Α1/ Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Ρεθύμνου
Μπαλί	21220/10.8.67	527/Β/24.8.67	Ρεθύμνου
	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Ρεθύμνου
	Φ25/67975/2326/5.11.81	299/Β/31.5.83	Ρεθύμνου
Πλακιάς	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Ρεθύμνου
Πρινές	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Ρεθύμνου
Μαρουλή	Β1/Φ38/59736/1617/26.10.80	1226/Β/25.11.80	Ρεθύμνου
Χρωμοναστήρι	Β1/Φ38/19286/535/7.6.80	570/Β/25.6.80	Ρεθύμνου
Περιοχή Βαλσαμονέρου	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Ρεθύμνου
Τμήμα παλαιάς πόλεως Ρεθύμνου	24943/26.8.67	606/Β/3.10.67	Ρεθύμνου
	Β1/Φ38/1944/676/12.8.91	700/Β/30.8.91	Ρεθύμνου
Μαρουλάς	Β1/Φ38/59736/1617/26.10.80	1226/Β/25.11.80	Ρεθύμνου
Συβρίτα	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Ρεθύμνου
Αγία Γαλήνη	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Ρεθύμνου
Μαρώνεια	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ31/25402/3 643/10.8.74	815/Β/17.8.74	Ροδόπης
Πυθαγόρειο Σάμου	Α/Φ20/7692/738/24.4.73	526/Β/8.5.73	Σάμου
Άνω Βαθύ Σάμου	Α/Φ31/39803/593/30.8.74	867/Β/7.9.74	Σάμου
	Α/Φ31/36284/3035π.ε./8.5.76	661/17.5.76	Σάμου
Βαθύ Σάμου	Α/Φ31/39803/593/30.8.74	867/Β/7.9.74	Σάμου
	Α/Φ31/36284/3035π.ε./8.5.76	661/17.5.76	Σάμου
Μονή Βροντά Σάμου	10976/16.5.67	353/Β/31.5.67	Σάμου
Μονή Μεγάλης Παναγιάς	10976/16.5.67	353/Β/31.5.67	Σάμου
	6505/293π.ε./2.2.72	126/Β/11.2.72	Σάμου
Καθολικόν Μονής Τιμίου Σταυρού	10976/16.5.67	353/Β/31.5.67	Σάμου
	6505/293π.ε./2.2.72	126/Β/11.2.72	Σάμου
Υδρούσα: Συγκρότημα Ναών Αγ. Αθανασίου	10976/16.5.67	353/Β/31.5.67	Σάμου
	Β1/Φ27/341/12/28.1.85	79/Β/13.2.85	Τρικάλων
Πόλη Τρικάλων	10976/16.5.67	352/Β/31.5.67	Τρικάλων
Περιοχές της Μονής Δουσίκου	10976/16.5.67	352/Β/31.5.67	Τρικάλων
Περιοχή των Μονών Μετεώρων	10976/16.5.67	352/Β/31.5.67	Τρικάλων
Τοξωτή γέφυρα επί Πορταϊκού	10976/16.5.67	352/Β/31.5.67	Τρικάλων
Ο λόφος που βρίσκεται το φρούριο Μενδενίτσα	24946/26.8.67	606/Β/3.10.67	Φθιώτιδος
Λίμνες Βεγορίτιδα, Πέτρες Φλώρινας, Άγρα Πέλλης και Πρέσπα με ζώνη προστασίας 50 μ.	ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Α/Φ3/23211/174 7/1975/27.1.77	86/Β/10.2.77	Φλώρινας

Πίνακας Γ.1.1.7. (συνέχεια)

Ονομασία περιοχής	Υπουργική Απόφαση	ΦΕΚ	Νομός
Ο Δελφικός χώρος που περιλαμβάνεται μεταξύ του 168,5 και 171χλμ. της οδού Αράχωβας, Δελφών, Ιτέας	1385/22.4.72	384/Β/1.6.72	Φωκίδας
	1386/22.4.72	384/Β/1.6.72	Φωκίδας
	Α/Φ31/10362/745/15.5.75	589/Β/6.6.75	Φωκίδας
	ΑΡΧ/Α1/Φ10/13624/725/27.3.91	259/Β/25.4.91	Φωκίδας
Γαλαξείδι	4701/3.3.67	183/Β/16.3.67	Φωκίδας
	ΔΙΛΑΠ/Γ/6077/256/4.3.80	323/Β/29.3.80	Φωκίδας
Άφυτος	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4.10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Ποτίδαια	Φ31/36676/2920/4.10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Ιερισσός	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4.10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ16/13494/713/30.3.92	258/Β/14.4.92	Χαλκιδικής
Αρχαία πόλη Τορώνη	Φ31/51112/3872/5.1.74	30/Β/16.1.74	Χαλκιδικής
Νέα Ρόδα Αρναίας Χαλκιδικής	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4.10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Θέση Τούμπα Γαλαρινού Χαλκιδικής			Χαλκιδικής
Περιοχή Γερακινής Χαλκιδικής			Χαλκιδικής
Νέα Ρόδα. Διώρυγα του Άθω, περιοχή μεταξύ Τρυπητής και Νέων Ρόδων	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4.10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Ολυμπιάδα, Στάγειρα. Η θέση "Λιοτόπι"	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4.10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Ολυμπιάδα, Στάγειρα. Η θέση "Βίνα"	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4.10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Ολυμπιάδα, Στάγειρα. Η Θέση "Πετρόλακος"	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4.10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Πυργαδίκια, Θέσεις Άσπρος Κάβος και Αμπελάκια. Αρχαία Πόλη	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4.10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Άγιος Μάμας. Προϊστορικός οικισμός	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4.10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Άγιος Νικόλαος. Βετρίνο, Προϊστορικός Οικισμός	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4.10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Άγιος Νικόλαος. Βετρίνο. Αρχαιολογικός Χώρος	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4.10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Βραστά (Βράσταμα). Ο Λόφος με την Εκκλησία του χωριού	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4.10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Βραστά (Βράσταμα). "Αμυγδαλιές" Κελλίου. Η αρχαία πόλη	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4.10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Γαλάτιστα, Τούμπα	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4.10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Καλάνδρα, Αρχαιολογικός χώρος Μένδης	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4.10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ16/50884/2598/22.10.91	979/Β/27.11.91	Χαλκιδικής

Πίνακας Γ.1.1.7. (συνέχεια)

Ονομασία περιοχής	Υπουργική Απόφαση	ΦΕΚ	Νομός
Καλάνδρα, Ι.Ν. Κοιμήσεως της Θεοτόκου	ΥΠΠΕ/4701/3.3.67	153/Β/16.3.67	Χαλκιδικής
	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ35/62356/1 264π.ε./8.3.94	280/Β/18.4.94	Χαλκιδικής
Καλλιθέα, Ιερών Άμμωνος Διός	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4. 10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Μεταγκίτσι. Αρχαία πόλη στη θέση "Καστέλι" Κοκκαλά	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4. 10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Ν. Καλλικράτεια. Τούμπα	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4. 10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Νέα Σίλατα. Ύψωμα και Τράπεζα	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4. 10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Νέα Σίλατα. Αρχαιολογικός Χώρος σε επίπεδο λόφο κοντά στη Θάλασσα	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4. 10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Νέα Σκιώνη. Θέση Μύτικας Αρχαιολογικός Χώρος	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4. 10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ16/51283/2 531/13.10.92	677/Β/16.11.92	Χαλκιδικής
Νέα Τρίγλια, ύψωμα μεταξύ δύο ρευμάτων	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4. 10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Περιοχή Σταυρονικήτα στη Θέση Πίνας	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4. 10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Νικήτας. Τούμπα	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4. 10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Όλυνθος, Μολυόβοπυργος. Χαμηλός Λόφος	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4. 10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Όλυνθος. Δύο λόφοι και η οριζόμενη από την περίφραξη ζώνη	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4. 10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Ορμύλια. Ύψωμα με ναύδριο του Προφήτη Ηλία	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4. 10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Ορμύλια. Κορυφή. λόφου με ναύδριο του Αγίου Γεωργίου	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4. 10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Πολύγυρος, "Καλύβαι", Μυκηβέρνα. Αρχαιολογικός Χώρος	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4. 10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Πολύγυρος. Αγ Νικόλαος. Αρχαιολογικός Χώρος	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4. 10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Φλογητά. Αρχαιολογικός Χώρος μεταξύ των χωριών Πλάγια και φλογητών	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4. 10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Καλάνδα. Αρχαιολογικός Χώρος Μένδης	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4. 10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
	ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ16/50884/2 598/22.10.91	979/Β/27.11.91	Χαλκιδικής
Στάγγρα (Ολυμπιάδα) και νησίδα Κάπρος	ΥΠΠΕ/Α1/Φ31/36676/2920/4. 10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Άθντος	ΥΠΠΕ/ΑΡΧ/Φ31/36676/2920/4. 10.73	1194/Β/5.10.73	Χαλκιδικής
Άγιος Βασίλειος	192/12441/4.3.80	327/Β/29.3.80	Χανίων

Πίνακας Γ.1.1.7. (συνέχεια)

Ονομασία περιοχής	Υπουργική Απόφαση	ΦΕΚ	Νομός
Άγιος Παύλος	192/12441/4.3.80	327/Β/29.3.80	Χανίων
Αλικιανός	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
Αλμυρίδα Καλυβών	21220/10.8.67	527/Β/24.8.67	Χανίων
	Α/Φ31/20477/2664/18.6.67	654/Β/11.7.77	Χανίων
Άσπρο ή Κοπράνο	192/12441/4.3.80	327/Β/29.3.80	Χανίων
Γαβαλοχώρι	192/12441/4.3.80	327/Β/29.3.80	Χανίων
Νταλιανά (Δουλιανά)	192/12441/4.3.80	327/Β/29.3.80	Χανίων
Λουτρό	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
Νερόκουρος	Α/Φ31/20477/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
Μεσκιά	21220/10.8.67	527/Β/24.8.67	Χανίων
	Α/Φ31/20477/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
	Β1/Φ38/68229/1503/10.11.82	24/Β/21.1.83	Χανίων
Πολυρρήνεια	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
Σταύρος	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
Τμήμα παλαιάς πόλης των Χανίων που περικλείεται από τα Ενετικά Τείχη	6478/26.7.65	523/Β/16.8.65	Χανίων
Ο κόλπος των Χανίων	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
Απτέρα	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
	11512/3771131/6.4.59	150/Β/30.4.59	Χανίων
Η περιοχή των τάφων των Βενιζέλων στο Ακρωτήριο	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
Θέρισο	Α/ Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
Η περιοχή των Μονών Αγ. Τριάδας, Τζαγκαρόλων	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
Η περιοχή της Μονής Γωνιάς στο Κολυμπάρι	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
Η περιοχή του Δικτυνναίου Ιερού στο Ακρωτήριο Σπάθα	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
	15904/24.11.62	473/Β/17.12.62	Χανίων
Η περιοχή της αρχαίας πόλης Φαλάσαρνα	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
Ιμπριώτικο Φαράγγι	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
Η περιοχή της αρχαίας πόλης Τάρρα με το φαράγγι της Σαμαριάς και το οροπέδιο Ομαλού	Α/ Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
Η περιοχή των αρχαίων πόλεων Καντανος, Υρτακίνα και Έλυρος	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
	21220/10.3.67	527/Β/24.8.67	Χανίων
Το νησάκι Ελαφόνησος και η παραλία απέναντι από αυτό	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
Όρμος Καλαθά	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
Ο κόλπος Λιβάδι Κισσάμου	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
Η περιοχή πεδιάδας στο Φραγκοκάστελλο Σφακίων	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
	4701/3.3.67	183/Β/16.3.67	Χανίων
Χώρα Σφακίων	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων

Πίνακας Γ.1.1.7. (συνέχεια)

Ονομασία περιοχής	Υπουργική Απόφαση	ΦΕΚ	Νομός
Νήσοι Άγρια και Ήμερη Γραμβούσα	82094/3813/56/22.1.57	40/Β/7.2.57	Χανίων
	Α/ Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
Γραμβούσα	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
Καστέλι Κισσάμου	50387/2488/11.8.79	826/Β/20.9.70	Χανίων
Οικισμός Αλικιανού Κυδωνίας	Γ/2061/41493/30.8.83	596/Β/17.10.83	Χανίων
Λαφονήσι (Ελαφόνησος)	5778/8.7.72	519/Β/8.7.72	Χανίων
	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
Ι.Ν. Αγίας Μαγδαληνής	10977/16.5.67	352/Β/31.5.67	Χανίων
Κτήριο Παπαντωνάκη	4701/3.3.67	183/Β/16.3.67	Χανίων
Πύργος Καλλέργη	4701/3.3.67	183/Β/16.3.67	Χανίων
Ρόκκα	9597/12.9.70	666/Β/23.9.70	Χανίων
Κρήνη Ενετοκρατίας (Τοπόλια)	4701/3.3.67	183/Β/16.11.67	Χανίων
Μουσουλμανικό Τέμενος (Τσικαλαριά Κυδωνίας)	4701/3.3.67	183/Β/16.11.67	Χανίων
Σούγια	21220/10.3.67	527/Β/24.8.67	Χανίων
Λισσός	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
Φαλάσαρνα	3888/21.2.67	168/Β/9.3.67	Χανίων
	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
Παλαιόχωρα			Χανίων
Δικτύνα	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
Μονή Οδηγήτριας (Γωνιών)	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
	9252/294/5.2.48	29/Β/23.2.48	Χανίων
Υρτακίνα	Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
	21220/10.3.67	527/Β/24.8.67	Χανίων
Ελυρος	21220/10.3.67	527/Β/24.8.67	Χανίων
Κάντανος	21220/10.3.67	527/Β/24.8.67	Χανίων
	Α/Φ31/36852/2942/12.10.73	1242/Β/16.10.73	Χανίων
Άγ. Γεώργιος Συκούσης	17054/24.9.65	664/Β/2.10.65	Χίου
Λιθί	17054/24.9.65	664/Β/2.10.65	Χίου
Μεστά	17054/24.9.65	664/Β/2.10.65	Χίου
	501/10702/7.2.46	37/Β/23.2.46	Χίου
	787/10702/7.2.46	37/Β/23.2.46	Χίου
	35375/3681/18.11.72	1042/Β/2.12.72	Χίου
	18078/7.2.46	37/Β/23.2.46	Χίου
Πυργί	17054/24.9.65	664/Β/2.10.65	Χίου

Γ.1.2. Προστατευόμενες περιοχές με διεθνή χαρακτηρισμό

Γ.1.2.1. Υγρότοποι διεθνούς σημασίας σύμφωνα με τη Σύμβαση Ραμσάρ

Η Σύμβαση Ραμσάρ επικυρώθηκε με το Ν.Δ 191/74 (ΦΕΚ 350/Α/1974) «Περί κυρώσεως της Σύμβασης Ραμσάρ» και τον Ν.1950/91 (ΦΕΚ 84/Α/1991) «Περί κυρώσεως των τροποποιήσεων της Σύμβασης Ραμσάρ». Οι υγρότοποι που χαρακτηρίστηκαν από την Ελλάδα ως Διεθνούς Σημασίας σύμφωνα με τη σύμβαση (υγρότοποι Ραμσάρ) θεωρούνται ιδιαίτερα σημαντικοί για τη διατήρηση της πτηνοπανίδας και των φυσικών γνωρισμάτων τους. Έχουν συμπεριληφθεί στις προτεινόμενες για ένταξη περιοχές στο δίκτυο «NATURA 2000». Οι δράσεις υπέρ της προστασίας τους περιλαμβάνουν την εκπόνηση ΕΠΜ καθώς και την έκδοση σχετικών ΚΥΑ, έως ότου εκδοθούν τα σχετικά ΠΔ, οι οποίες έχουν υπογραφεί για όλους τους υγροτόπους Ραμσάρ εκτός των Λιμνών Κορώνεια και Βόλβη. Η Λίμνη Μικρή Πρέσπα έχει κηρυχθεί ως Εθνικός Δρυμός.

Οριστικοί χάρτες για όλους τους υγροτόπους Ραμσάρ έχουν σταλεί από την Ελλάδα στο Γραφείο Ραμσάρ. Ετήσιες εκθέσεις αποστέλλονται επίσης στο Γραφείο Ραμσάρ για την πρόοδο σε θέματα προστασίας και διαχείρισης των υγροτόπων Ραμσάρ αλλά και γενικά των υγροτοπικών περιοχών της χώρας. Υπεύθυνη υπηρεσία για τους υγροτόπους Ραμσάρ είναι η Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ.

Οι υγρότοποι Ραμσάρ είναι 10 (Πίνακας Γ.1.2.1.), με συνολική έκταση 167.301 εκτάρια. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκτασή τους αντιστοιχεί στο 0,85 % της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας, ενώ το θαλάσσιο τμήμα τους καταλαμβάνει έκταση ίση με 55.617,2 εκτάρια.

Πίνακας Γ.1.2.1. Υγρότοποι Διεθνούς Σημασίας σύμφωνα με τη Σύμβαση Ραμσάρ. Δίνονται τα νομοθετικά διατάγματα που έχουν εκδοθεί για την προστασία τους, έως την κήρυξή τους ως προστατευόμενες περιοχές, και ο νομός στον οποίον ανήκουν.

Υγρότοποι Διεθνούς Σημασίας σύμφωνα με τη Σύμβαση Ραμσάρ	Νομοθετικά διατάγματα	Νομός
Λίμνη Μικρή Πρέσπα	Π.Δ. 46/1974 (Εθνικός Δρυμός)	Φλώρινας
Τεχνητή Λίμνη Κερκίνη	ΚΥΑ 66272/1993	Σερρών
Λιμνοθάλασσες Μεσολλογίου	ΚΥΑ 1319/1993	Αιτωλοακαρνανίας
Δέλτα Έβρου	ΚΥΑ 8586/1838/1998	Έβρου
Λιμνοθάλασσα Κοτύχι	ΚΥΑ 66289/506/1993	Ηλείας
Δέλτα Νέστου και παρακείμενες λιμνοθάλασσες	ΚΥΑ 5796/1996	Καβάλας
Αμβρακικός Κόλπος	ΚΥΑ 30027/1193/1990, ΚΥΑ 16611/1993	Πρέβεζας, Άρτας
Λίμνη Βιστωνίδα, Πόρτο Λάγος, Λίμνη Ισμαρίδα και παρακείμενες λιμνοθάλασσες	ΚΥΑ 5796/1996	Ροδόπης, Ξάνθης
Δέλτα Αξιού, Αλιάκμονα, Λουδία	ΚΥΑ 14874/3291/1998	Θεσσαλονίκης, Πιερίας, Ημαθίας
Λίμνες Βόλβη και Κορώνεια	Δεν έχει υπογραφεί ΚΥΑ	Θεσσαλονίκης

Γ.1.2.2. Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές σύμφωνα με τη Σύμβαση της Βαρκελώνης (Πρωτόκολλο 4 «Περί των ειδικά προστατευόμενων περιοχών της Μεσογείου»)

Η σύμβαση της Βαρκελώνης με τα συνοδευτικά Πρωτόκολλα κυρώθηκε από την Ελλάδα με τον Ν. 855/78 (ΦΕΚ235/Α/1978) και τον Ν. 1634/86 (ΦΕΚ 104/Α/1986). Σύμφωνα με το πρωτοκόλλο «Περί των ειδικά προστατευόμενων περιοχών της Μεσογείου», τα συμβαλλόμενα Κράτη - Μέρη της σύμβασης δεσμεύονται να λάβουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία των σημαντικών θαλάσσιων περιοχών για τη διατήρηση των φυσικών πόρων, των φυσικών τοπίων και των περιοχών της πολιτιστικής κληρονομιάς της Μεσογείου.

Το Τμήμα Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος της Διεύθυνσης Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ έχει οριστεί ως Εθνικό Εστιακό Σημείο για τις Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές (Πρωτόκολλο 4 «Περί των ειδικά προστατευόμενων περιοχών της Μεσογείου» και Πρωτόκολλο 6 «Σχετικά με τις Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές και τη βιολογική ποικιλία στη Μεσόγειο», το οποίο δεν έχει τεθεί προς το παρόν σε ισχύ).

Σε εφαρμογή του Πρωτοκόλλου «Περί των ειδικά προστατευόμενων περιοχών της Μεσογείου», έχουν χαρακτηριστεί 9 περιοχές ως Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές (Πίνακας Γ.1.2.2.), με συνολική έκταση 260.176,5 εκτάρια. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκτασή τους αντιστοιχεί στο 0,32 % της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας, ενώ το θαλάσσιο τμήμα τους καταλαμβάνει έκταση ίση με 214.790,8 εκτάρια.

Πίνακας Γ.1.2.2. Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές σύμφωνα το Πρωτόκολλο 4 της Σύμβασης της Βαρκελώνης. Δίνονται το εμβαδόν και ο νομός στον οποίον ανήκουν.

Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές σύμφωνα με το Πρωτόκολλο 4 της Σύμβασης της Βαρκελώνης	Έμβαδόν (σε εκτάρια)	Νομός
Αισθητικό Δάσος Νικοπόλεως – Μύτικα	66	Πρέβεζας
Αισθητικό Δάσος Πευκιάς Ξυλοκάστρου	27,5	Κορίνθου
Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς (πυρήνας)	4.850	Χανίων
Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου και Βορείων Σποράδων	208.713	Μαγνησίας
Απολιθωμένο Δάσος της Λέσβου	15.000	Λέσβου
Αισθητικό Δάσος Νήσου Σκιάθου	3.000	Μαγνησίας
Εθνικός Δρυμός Σουνίου	3.500	Αττικής
Αισθητικό Δάσος Βάι	20	Λασιθίου
Αμβρακικός Κόλπος	25.000	Πρέβεζας, Άρτας

Γ.1.2.3. Βιογενετικά Αποθέματα

Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Βιογενετικών Αποθεμάτων ιδρύθηκε το 1976 από το Συμβούλιο της Ευρώπης και αποσκοπεί στη διατήρηση αντιπροσωπευτικών δειγμάτων χλωρίδας, πανίδας και φυσικών περιοχών της Ευρώπης. Υπεύθυνος φορέας για τον χαρακτηρισμό των Βιογενετικών Αποθεμάτων είναι η Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας. Ως Βιογενετικά Αποθέματα έχουν χαρακτηριστεί 16 περιοχές (Πίνακας Γ.1.2.3.), με συνολική έκταση 22.260,9 εκτάρια. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκτασή τους αντιστοιχεί στο 0,16 % της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας, ενώ το θαλάσσιο τμήμα τους καταλαμβάνει έκταση ίση με 4.433,6 εκτάρια.

Πίνακας Γ.1.2.3. Προστατευόμενες περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως Βιογενετικά Αποθέματα. Δίνονται το εμβαδόν και ο νομός στον οποίον ανήκουν.

Βιογενετικά Αποθέματα	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	Νομός
Φυσικό Μνημείο Δάσους Λεσινίου	45,9	Αιτωλοακαρνανίας
Εθνικός Δρυμός Πίνδου (πυρήνας)	3.393	Γρεβενών
Παρθένο Δάσος Κεντρικής Ροδόπης	550	Δράμας
Παρθένο Δάσος Παρανεστίου	500	Δράμας
Φυσικό Μνημείο Μικτού Δάσους Κυπαρισσίου Έμπωνα Ρόδου	135	Δωδεκανήσου
Κόλπος Λαγανά	2.450	Ζακύνθου
Φυσικό Μνημείο Μικτού Δάσους Γράμμου	130	Καστοριάς
Εθνικός Δρυμός Αίνου (πυρήνας)	2.862	Κεφαλληνίας
Αισθητικό Δάσος Κουρί - Αλμυρού	100	Μαγνησίας
Φυσικό Μνημείο Δάσους Αείφυλλων Πλατάνων Νήσου Σαπιέντζα	24	Μεσσηνίας
Φυσικό Μνημείο Δάσους Οξιάς στην Τσίχλα - Χαϊντού Ξάνθης	18	Ξάνθης
Φυσικό Μνημείο Μικτού Δάσους Αλμωπίας Αριδαίας	192	Πέλλας
Εθνικός Δρυμός Ολύμπου (πυρήνας)	3.988	Περίας
Εθνικός Δρυμός Οίτης (πυρήνας)	3.010	Φθιώτιδος
Εθνικός Δρυμός Πρεσπών (Δάσος Κέδρων)	13	Φλώρινας
Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς	4.850	Χανίων

Γ.1.2.4. Αποθέματα Βιόσφαιρας

Σύμφωνα με το πρόγραμμα της UNESCO «Άνθρωπος και Βιόσφαιρα» έχουν ενταχθεί στα «Αποθέματα Βιόσφαιρας» (Biosphere reserves) ο Εθνικός Δρυμός Ολύμπου (πυρήνας έκτασης 3.988 εκταρίων) και ο Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς (πυρήνας έκτασης 4.850 εκταρίων). Υπεύθυνος φορέας για τον χαρακτηρισμό των περιοχών είναι η Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκτασή τους αντιστοιχεί στο 0,07 % της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας.

Γ.1.2.5. Περιοχές στις οποίες έχει απονεμηθεί το Ευρωδίπλωμα

Το Ευρωδίπλωμα είναι ένας θεσμός του Συμβουλίου της Ευρώπης που ξεκίνησε το 1965, υιοθετήθηκε επίσημα το 1973, και οι αναθεωρημένοι κανονισμοί υιοθετήθηκαν το 1991 και το 1998. Το Ευρωδίπλωμα απονέμεται σε περιοχές οι οποίες αναγνωρίζονται ως περιοχές φυσικής κληρονομιάς Ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος και προστατεύονται κατάλληλα. Σε περίπτωση υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος είναι δυνατή η άρση του Ευρωδιπλώματος. Υπεύθυνος φορέας για την απονομή του Ευρωδιπλώματος είναι η Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας. Το Ευρωδίπλωμα (Α΄ κατηγορία) έχει απονεμηθεί στον Εθνικό Δρυμό Σαμαριάς (με εμβαδόν 4.850 εκτάρια). Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκτασή του αντιστοιχεί στο 0,04 % της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας.

Γ.1.2.6. Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς

Σύμφωνα με τη Σύμβαση για την Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά, η οποία λειτουργεί υπό την αιγίδα της UNESCO και κυρώθηκε από τη χώρα μας το 1981, έχουν κυρηχθεί ως Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς τα Αντιχάσια Όρη – Μετέωρα (έκτασης 387 εκταρίων) και το Όρος Άθως. Η έκταση του Όρους Άθως, αν και δεν ορίζεται, θεωρείται ότι αντιστοιχεί στη συνολική έκταση της χερσονήσου (33.700 εκτάρια). Υπεύθυνος φορέας για την κήρυξη των περιοχών είναι το Υπουργείο Πολιτισμού. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκτασή τους αντιστοιχεί στο 0,26 % της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας.

Γ.1.2.7. Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά (ΣΠΠ)

Ο όρος «Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά» (ΣΠΠ), ως απόδοση στα ελληνικά του «Important Bird Areas» (IBA), προήλθε αρχικά από έναν κατάλογο με τίτλο «Important Bird Areas in the European Community» (Osieck και Morzer Bruyns 1981), που εξέδωσε το BirdLife International (τότε ICBP¹) κατά παραγγελία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Επρόκειτο για έναν προκαταρκτικό κατάλογο περιοχών των εννέα, τότε, κρατών-μελών, από τις οποίες θα προέκυπταν οι Ζώνες Ειδικής

¹ International Council for Bird Preservation: Το πρόδρομο σχήμα του BirdLife International. Η αλλαγή του ονόματος έγινε το 1993.

Προστασίας (SPA) σύμφωνα με το άρθρο 4 της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ. Στα επόμενα χρόνια εκδόθηκαν περισσότεροι τέτοιοι κατάλογοι που κάλυπταν νέα κράτη-μέλη ενώ το 1989 στο βιβλίο «Important Bird Areas in Europe» (Grimmet και Jones 1989) δημοσιεύθηκε ο πρώτος πανευρωπαϊκός κατάλογος που περιλάμβανε 2.444 ΣΠΠ σε 39 κράτη ή αυτόνομες περιοχές της Ευρώπης. Για την Ελλάδα περιλάμβανε 113 ΣΠΠ για τις οποίες η ΕΟΕ το 1994 εξέδωσε αυτόνομο βιβλίο στα ελληνικά (ΕΟΕ 1994).

Τώρα πλέον οι ΣΠΠ έχουν παγκόσμιο χαρακτήρα. Το Πρόγραμμα των ΣΠΠ του BirdLife International είναι μία παγκόσμια πρωτοβουλία που αποσκοπεί στην καταγραφή και προστασία ενός δικτύου περιοχών που είναι ζωτικές για τη διατήρηση των πουλιών του πλανήτη. Η επιλογή των περιοχών αυτών βασίζεται σε διεθνώς αναγνωρισμένα πληθυσμιακά κριτήρια έτσι ώστε να σχηματίζονται δίκτυα περιοχών σε βιογεωγραφικό επίπεδο. Εκτιμάται ότι έως και 20.000 ΣΠΠ θα ενταχθούν στο παγκόσμιο δίκτυο. Η εξέλιξη του Παγκόσμιου Προγράμματος βασίζεται σε επιμέρους περιφερειακά προγράμματα.

Το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα των ΣΠΠ είναι το παλαιότερο από τα περιφερειακά προγράμματα. Άρχισε το 1990, ως άμεσο αποτέλεσμα της έκδοσης του πρώτου πανευρωπαϊκού καταλόγου και κατά την προηγούμενη δεκαετία κινητοποίησε τους εταίρους του BirdLife στην Ευρώπη για την οργάνωση και εκπόνησή του με χιλιάδες ορνιθολόγους και παρατηρητές πουλιών. Κατά την υλοποίηση του προγράμματος έγινε η αναθεώρηση των ΣΠΠ, η οποία στο αρχικό οργανωτικό στάδιο περιλάμβανε κυρίως τη διαμόρφωση των κριτηρίων και της βάσης δεδομένων των ΣΠΠ ενώ στη συνέχεια ακολούθησε η συλλογή και επεξεργασία των στοιχείων που ολοκληρώθηκε με τη σύνταξη του νέου καταλόγου των ΣΠΠ και την έκδοση του δίτομου έργου «Important Bird Areas in Europe: Priority sites for conservation» (Heath και Evans 2000). Ο νέος πανευρωπαϊκός κατάλογος περιλαμβάνει 3.619 ΣΠΠ σε 51 κράτη ή αυτόνομες περιοχές.

Γ.1.2.7.1. Τα στοιχεία και τα κριτήρια των ΣΠΠ

Τα στοιχεία που καταγράφηκαν για κάθε ΣΠΠ κατά την αναθεώρησή τους ήταν γενικά και γεωγραφικά (ονομασία, κωδικός, έκταση, ιδιοκτησία, κ.λπ.), ορνιθολογικά (είδη, εποχή παρουσίας, πληθυσμοί, τάσεις), τύποι ενδιαιτημάτων, χρήσεις γης, απειλές, καθεστώς προστασίας, ενέργειες διατήρησης, κ.λπ.

Η σπουδαία καινοτομία αυτής της αναθεώρησης είναι η καθιέρωση νέων ποσοτικών ορνιθολογικών κριτηρίων σύμφωνα με τα οποία έγινε η τελική επιλογή των ΣΠΠ. Το σύστημα που αναπτύχθηκε διασφαλίζει ότι οι ΣΠΠ έχουν πραγματική σημασία για τη διατήρηση των πουλιών σε διεθνές επίπεδο και παρέχει την δυνατότητα να αξιολογούνται και να συγκρίνονται οι ΣΠΠ σε παγκόσμιο, ευρωπαϊκό ή εθνικό επίπεδο. Τα κριτήρια που καθιερώθηκαν είναι είκοσι και με την εφαρμογή διαφορετικών πληθυσμιακών δεδομένων για κάθε είδος είναι δυνατή η κατάταξη της διεθνούς σημασίας μιας περιοχής σε τρία διακριτά γεωγραφικά επίπεδα:

Παγκόσμιο: κατηγορία 'Α' - 7 κριτήρια

Ευρωπαϊκό: κατηγορία 'Β' - 6 κριτήρια

Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ): κατηγορία 'C' - 7 κριτήρια

Τα κριτήρια της κατηγορίας C για την ΕΕ βασίστηκαν στα κριτήρια του πιο πρόσφατου καταλόγου ΣΠΠ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (Grimmett και Gammell 1989) και αναπτύχθηκαν σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ώστε να πληρούνται οι προϋποθέσεις που θέτει η Οδηγία 79/409/ΕΟΚ σχετικά με την επιλογή των SPA. Τα κριτήρια της κατηγορίας C είναι τα ακόλουθα:

C1 - Είδος παγκοσμίου ενδιαφέροντος διατήρησης: Η περιοχή τακτικά φιλοξενεί σημαντικούς αριθμούς ενός παγκοσμίως απειλούμενου είδους ή άλλου είδους παγκοσμίου ενδιαφέροντος διατήρησης.

C2 - Συγκεντρώσεις ενός είδους απειλούμενου σε επίπεδο ΕΕ: Η περιοχή είναι γνωστό ότι τακτικά φιλοξενεί τουλάχιστον το 1% ενός flyway² ή του συνολικού πληθυσμού της ΕΕ ενός είδους απειλούμενου σε επίπεδο ΕΕ (είδη του Παραρτήματος I της Οδηγίας 79/409).

C3 - Συγκεντρώσεις μεταναστευτικού είδους μη απειλούμενου σε επίπεδο ΕΕ: Η περιοχή είναι γνωστό ότι τακτικά φιλοξενεί τουλάχιστον το 1% ενός flyway πληθυσμού ενός μεταναστευτικού είδους μη απειλούμενου σε επίπεδο ΕΕ (σύμφωνα με το άρθρο 4.2 της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ).

² Ο όρος flyway population αναφέρεται σε υποπληθυσμούς μεταναστευτικών, υδροβίων και παρυδάτιων, κυρίως, πουλιών τα οποία συγκεντρώνονται σε συγκεκριμένες βιογεωγραφικές περιοχές και ακολουθούν διαφορετικούς διαδρόμους μετανάστευσης (Heath και Evans 2000).

C4 - Μεγάλες συγκεντρώσεις: Η περιοχή είναι γνωστό ότι τακτικά φιλοξενεί 20.000 μεταναστευτικά υδρόβια ή και 10.000 ζευγάρια ενός ή περισσότερων ειδών μεταναστευτικών θαλασσοπούλιων.

C5 - Περιοχές μεγάλης συγκέντρωσης (bottleneck): Η περιοχή είναι χώρος μεγάλης συγκέντρωσης (bottleneck) από την οποία τακτικά περνούν κατά την ανοιξιάτικη ή φθινοπωρινή μετανάστευση τουλάχιστον 5.000 πελαργοί (Ciconiidae) ή και 3.000 αρπακτικά (Accipitriformes και Falconiformes) ή και 3.000 γερανοί (Gruidae).

C6 - Είδος απειλούμενο σε επίπεδο ΕΕ: Η περιοχή είναι μία από τις πέντε σπουδαιότερες σε μία ευρωπαϊκή περιφέρεια (για την Ελλάδα ισχύει το επίπεδο 1 NUTS) για ένα είδος ή υποείδος απειλούμενο σε επίπεδο ΕΕ (είδη του Παραρτήματος I της Οδηγίας 79/409).

C7 - Άλλα ορνιθολογικά κριτήρια: Η περιοχή έχει ήδη χαρακτηριστεί ως ΖΕΠ (SPA) ή έχει επιλεγεί ως υποψήφια SPA βάσει ορνιθολογικών κριτηρίων (παρόμοιων αλλά όχι ίδιων με τα C1-C6) αναγνωρισμένων για την επιλογή SPAs.

Το C7 κριτήριο είναι το μόνο για το οποίο δεν εξετάζονται πληθυσμιακά δεδομένα. Στην πράξη εφαρμόστηκε μόνο σε ελάχιστες εξαιρετικές περιπτώσεις SPA ή υποψήφιων SPA οι οποίες δεν αποκλείονταν από τον κατάλογο των ΣΠΠ. Γι' αυτόν τον λόγο στην παρούσα έκθεση οι ΣΠΠ που πληρούν το C7 δεν περιλήφθηκαν στην επεξεργασία των στοιχείων.

Γ.1.2.7.2. Η αναθεώρηση των ΣΠΠ στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα, όπως και στους άλλους εταίρους, η αναθεώρηση των ΣΠΠ άρχισε το 1995 και ολοκληρώθηκε το 1999 με τη συγχρηματοδότηση της Royal Society for the Protection of Birds (RSPB) (ο εταίρος του BirdLife International στο Ηνωμένο Βασίλειο) του BirdLife, του ΥΠΕΧΩΔΕ και του Τμήματος Γεωργικής Πολιτικής της Ολλανδικής Πρεσβείας. Ο νέος κατάλογος περιλαμβάνει 196 ΣΠΠ (Πίνακας Γ.1.2.4.) από τις οποίες 112 είναι στην ηπειρωτική χώρα και 84 σε νησιά (Bourdakis και Vareltzidou 2000, Βαρελτζίδου και Μπουρδάκης 1999). Τα διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με την έκταση των 196 ΣΠΠ αφορούν τη συνολική έκτασή τους, η οποία ανέρχεται σε 3.433.200 εκτάρια.

Πίνακας Γ.1.2.4. Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά της Ελλάδας (ΣΠΠ) ανά Περιφέρεια.

Περιφέρεια	Αριθμός ΣΠΠ σε κάθε Περιφέρεια	Αριθμός ΣΠΠ των οποίων το μεγαλύτερο τμήμα υπάγεται σε περισσότερες της μίας Περιφέρειας
Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	18	
Κεντρικής Μακεδονίας	26	2
Δυτικής Μακεδονίας	7	1
Θεσσαλίας	14	6
Ηπείρου	15	3
Ιονίων Νήσων	6	
Δυτικής Ελλάδας	13	1
Στερεάς Ελλάδας	15	2
Πελοποννήσου	8	1
Αττικής	7	
Βορείου Αιγαίου	16	
Νοτίου Αιγαίου	28	
Κρήτης	22	
Άγιον Όρος	1	

Η συλλογή στοιχείων στο πεδίο αποτέλεσε μία πρωτοφανή για τα ελληνικά δεδομένα προσπάθεια, στην οποία πήραν μέρος περισσότεροι από 70 ορνιθολόγοι και παρατηρητές πουλιών με μεγάλη εθελοντική συμμετοχή. Έγιναν επισκέψεις σε περισσότερα από 300 νησιά και νησίδες καθώς και σε περισσότερους από 30 ορεινούς όγκους. Η έρευνα αυτή, η οποία έγινε κυρίως από το 1995 έως το 1997, ήταν η μεγαλύτερη σε έκταση και βάθος που διεξήχθη ποτέ στην Ελλάδα. Τα αποτελέσματά της ήταν πολύτιμα για τον εντοπισμό νέων περιοχών, αλλά πρέπει να σημειωθεί ότι εξακολουθούν να υπάρχουν περιοχές στην Ελλάδα, κυρίως ορεινές και νησιωτικές, για τις οποίες τα στοιχεία δεν είναι επαρκή και απαιτείται περισσότερη έρευνα.

Η επεξεργασία και ο έλεγχος των στοιχείων καθώς και η εφαρμογή των κριτηρίων ήταν ένα σπουδαίο και χρονοβόρο τμήμα της αναθεώρησης κατά το οποίο υπήρξαν αρκετές δυσκολίες λόγω της έλλειψης ποσοτικών δεδομένων είτε για αναπαραγόμενους πληθυσμούς (πχ. στρουθιόμορφων ειδών) είτε για μεταναστευτικούς. Έτσι, καθώς τα κριτήρια είναι ποσοτικά, σε πολλές περιπτώσεις σημαντικές περιοχές δείχνουν να μην πληρούν ορισμένα κριτήρια ή ακόμη και δεν περιλήφθηκαν στον νέο κατάλογο. Ιδιαίτερα για τις συγκεντρώσεις μεταναστευτικών ειδών η έλλειψη στοιχείων είναι πολύ μεγάλη. Η συλλογή τέτοιων στοιχείων στο

μέλλον θα αναδείξει την αξία πολλών μικρών υγροτόπων και άλλων περιοχών (ζώνες διάβασης) σημαντικών για την μετανάστευση οι οποίες δεν περιλήφθηκαν στον νέο κατάλογο λόγω έλλειψης στοιχείων.

Στο Παράρτημα IV παρουσιάζονται πληθυσμιακά στοιχεία των ειδών που πληρούν τα κριτήρια C1-C6, από τη βάση δεδομένων των ΣΠΠ, και οι ΣΠΠ που πληρούν τα κριτήρια για ένταξη στο δίκτυο των «Ζωνών Ειδικής Προστασίας» σύμφωνα με την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ. Η παρουσίαση γίνεται ανά είδος και στη συνέχεια ανά περιοχή για τις 175 ΣΠΠ που πληρούν τα κριτήρια αυτά, δηλαδή είναι επιλέξιμες για SPA σύμφωνα με την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ.

Ορισμένα από τα πληθυσμιακά στοιχεία είναι επικαιροποιημένα και μεταγενέστερα της αναθεώρησης. Τα κριτήρια, όμως, που πληρούνται παρουσιάζονται όπως στην αναθεώρηση. Έτσι, στις περιπτώσεις όπου τα νεότερα στοιχεία επηρεάζουν τα κριτήρια, αυτή η αλλαγή δεν παρουσιάζεται.

Στο Παράρτημα V παρουσιάζεται η αντιστοίχιση των ΣΠΠ με τους προτεινόμενους Τόπους Κοινοτικής Σημασίας του Εθνικού Καταλόγου. Το παράρτημα αυτό κρίθηκε αναγκαίο καθώς τα όρια των ΣΠΠ έχουν προκύψει από αξιολογήσεις των περιοχών βάσει της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ (ορνιθοπανίδα και ενδιαιτήματά της) ενώ τα όρια των Τόπων Κοινοτικής Σημασίας του Εθνικού Καταλόγου κυρίως βάσει της αξιολόγησής τους σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (τύποι οικοτόπων, χλωρίδα και πανίδα, εκτός ορνιθοπανίδας).

Γ.1.2.8. Περιοχές του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου «NATURA 2000»

Γ.1.2.8.1. Ζώνες Ειδικής Προστασίας

Οι Ζώνες Ειδικής Προστασίας (Special Protected Areas - SPA) έχουν χαρακτηριστεί βάσει της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ, η οποία κυρώθηκε με την ΚΥΑ 414985/1985 (ΦΕΚ 757/Β/1985). Η οδηγία αναφέρεται στη διατήρηση των ειδών άγριων πτηνών που ζουν και μετακινούνται στο ευρωπαϊκό έδαφος και αναφέρονται στο Παράρτημα Ι της οδηγίας, και περιέχει διατάξεις για την προστασία και διαχείρισή τους.

Υπεύθυνος φορέας για τις περιοχές αυτές είναι η Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας. Το σύνολο των Ζωνών Ειδικής

προστασίας ανέρχεται σε 52 (Πίνακας Γ.1.2.5.). Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η έκτασή τους ανέρχεται σε 552.986,7 εκτάρια. Από αυτά, τα 486.618,36 εκτάρια αφορούν χερσαίες εκτάσεις, οι οποίες αντιστοιχούν στο 3,68 % της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας, και τα 66.368,35 θαλάσσιες.

Πρόσφατα, στάλθηκαν από το ΥΠΕΧΩΔΕ στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τροποποιήσεις σχετικά με τις ΖΕΠ. Οι τροποποιήσεις αυτές περιλαμβάνουν τον χαρακτηρισμό νέων περιοχών ως ΖΕΠ, για τις οποίες τα συναρμόδια Υπουργεία ΠΕΧΩΔΕ και Γεωργίας βρίσκονται στη διαδικασία ολοκλήρωσης της οριοθέτησής τους, καθώς και αλλαγές ορίων σε ορισμένες από τις ήδη χαρακτηρισμένες ΖΕΠ (Πίνακας Γ.1.2.6.).

Πίνακας Γ.1.2.5. Ζώνες Ειδικής Προστασίας σύμφωνα με την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ. Δίνονται το εμβαδόν, ο νομός στον οποίον ανήκουν καθώς και ο κωδικός με τον οποίο έχουν προταθεί για ένταξη στο δίκτυο «NATURA 2000». (Οι εκτάσεις των περιοχών υπολογίστηκαν με χρήση προγράμματος Γεωγραφικού Συστήματος Πληροφοριών).

Κωδικός	ΖΩΝΕΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	Νομός
GR1110001	ΔΕΛΤΑ ΈΒΡΟΥ	9.219,026	Έβρου
GR1110002	ΔΑΣΟΣ ΔΑΔΙΑΣ - ΣΟΥΦΛΙ	7.465,366	Έβρου
GR1120004	ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΝΕΣΤΟΥ	2.335,866	Ξάνθης
GR1130010	ΛΙΜΝΕΣ ΒΙΣΤΩΝΙΣ, ΙΣΜΑΡΙΣ - ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ ΠΟΡΤΟ ΛΑΓΟΣ, ΑΛΥΚΗ ΠΤΕΛΕΑ, ΞΗΡΟΛΙΜΝΗ, ΚΑΡΑΤΖΑ	14.648	Ροδόπης
GR1140007	ΠΑΡΘΕΝΟ ΔΑΣΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΡΟΔΟΠΗΣ	568,914	Δράμας
GR1150001	ΔΕΛΤΑ ΝΕΣΤΟΥ ΚΑΙ ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ ΚΕΡΑΜΩΤΗΣ	9459,9	Καβάλας
GR1220009	ΛΙΜΝΕΣ ΒΟΛΒΗ, ΛΑΓΚΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΕΝΑ ΡΕΝΤΙΝΑΣ	15.671,25	Θεσσαλονίκης
GR1220010	ΔΕΛΤΑ ΑΞΙΟΥ-ΛΟΥΔΙΑ-ΑΛΙΑΚΜΟΝΑ-ΑΛΥΚΗ ΚΙΤΡΟΥΣ	13.764	Θεσσαλονίκης
GR1240001	ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΒΟΡΑ	40.328,291	Πέλλης
GR1240002	ΟΡΗ ΤΖΕΝΑ	12.580,5	Πέλλης
GR1240006	ΛΙΜΝΗ ΚΑΙ ΦΡΑΓΜΑ ΆΓΡΑ	1.385,756	Πέλλης
GR1250005	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΟΛΥΜΠΙΟΥ	4.595,123	Πιερίας
GR1260008	ΤΕΧΝΗΤΗ ΛΙΜΝΗ ΚΕΡΚΙΝΗΣ	10.996,248	Σερρών
GR1260009	ΚΟΙΛΑΔΑ ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ - ΜΕΝΟΙΚΙΟΝ	26.513,824	Σερρών
GR1270012	ΤΑΞΙΑΡΧΗΣ - ΠΟΛΥΓΥΡΟΣ	21.250,072	Χαλκιδικής
GR1310002	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΠΙΝΔΟΥ	3.293,82	Γρεβενών

Πίνακας Γ.1.2.5. (συνέχεια)

Κωδικός	ΖΩΝΕΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	Νομός
GR1340001	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΩΝ ΠΡΕΣΠΩΝ	26.621,722	Φλώρινας
GR1340005	ΛΙΜΝΕΣ ΧΕΙΜΑΔΙΤΙΔΑ-ΖΑΖΑΡΗ	4.064,387	Φλώρινας
GR1420003	ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΟΣΣΑΣ	19.521,123	Λάρισσας
GR1420005	ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΚΟΙΛΑΔΑΣ ΤΕΜΠΩΝ	1.335,914	Λάρισσας
GR1420006	ΟΡΟΣ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙ	36.456,922	Λάρισσας
GR1430005	ΝΗΣΙΑ ΚΥΡΑ ΠΑΝΑΓΙΑ, ΠΗΠΕΡΙ, ΨΑΘΟΥΡΑ ΚΑΙ ΓΥΡΩ ΝΗΣΙΔΕΣ	12.701,731	Μαγνησίας
GR1440005	ΠΟΤΑΜΟΣ ΠΗΝΕΙΟΣ – ΑΝΤΙΧΑΣΙΑ ΌΡΗ	55.224,294	Τρικάλων
GR2110003	ΚΟΙΛΑΔΑ ΑΧΕΛΩΟΥ	9.082,822	Άρτας
GR2110004	ΑΜΒΡΑΚΙΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ	21.225,397	Άρτας
GR2120005	ΥΓΡΟΤΟΠΟΣ ΕΚΒΟΛΩΝ (ΔΕΛΤΑ) ΚΑΛΑΜΑ	5.521,776	Θεσπρωτίας
GR2130001	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΒΙΚΟΥ – ΑΩΟΥ	12.794,252	Ιωαννίνων
GR2220002	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΑΙΝΟΥ	2.779,425	Κεφαλλονιάς
GR2310001	ΔΕΛΤΑ ΑΧΕΛΩΟΥ, ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ-ΑΙΤΩΛΙΚΟΥ, ΕΚΒΟΛΕΣ ΕΥΗΝΟΥ ΚΑΙ ΝΗΣΟΙ ΕΧΙΝΑΔΕΣ	34.944	Αιτωλοακαρνανίας
GR2320001	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΛΟΓΡΙΑΣ, ΔΑΣΟΣ ΣΤΡΟΦΥΛΙΑΣ ΚΑΙ ΈΛΟΣ ΛΑΜΙΑΣ	3.522,9	Αχαΐας
GR2320004	ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ	2.386,08	Αχαΐας
GR2320010	ΖΟΥΜΠΑΤΑ-ΆΓΙΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ-ΜΠΑΡΜΠΑΣ-ΚΛΩΚΟΣ	10.763,015	Αχαΐας
GR2330006	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΚΟΤΥΧΙ	1.647,017	Ηλείας

Πίνακας Γ.1.2.5. (συνέχεια)

Κωδικός	ΖΩΝΕΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	Νομός
GR2410002	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ	3.694,997	Βοιωτίας
GR2440004	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΟΙΤΗΣ	7.151,156	Φθιώτιδας
GR2440005	ΥΓΡΟΤΟΠΟΣ ΕΚΒΟΛΩΝ (ΔΕΛΤΑ) ΣΠΕΡΧΕΙΟΥ	3.966,383	Φθιώτιδας
GR3000009	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΠΑΡΝΗΘΑΣ	4.021,227	Αττικής
GR3000010	ΝΗΣΙΔΕΣ ΚΥΘΗΡΩΝ : ΠΡΑΣΟΝΗΣΙ, ΔΡΑΓΟΝΕΡΑ, ΑΝΤΙΔΡΑΓΟΝΕΡΑ	989,171	Αττικής
GR4110006	ΥΓΡΟΤΟΠΟΙ ΧΟΡΤΑΡΟΛΙΜΝΗ ΚΑΙ ΑΛΥΚΗ ΛΗΜΝΟΥ	1.302,549	Λήμνου
GR4110007	ΠΑΡΑΚΤΙΟΙ ΥΓΡΟΤΟΠΟΙ ΚΟΛΠΟΥ ΚΑΛΛΟΝΗΣ	6.461,599	Λήμνου
GR4120003	ΣΑΜΟΣ : ΌΡΟΣ ΚΕΡΚΕΤΕΥΣ - ΜΙΚΡΟ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟ ΣΕΪΤΑΝΙ - ΔΑΣΟΣ ΚΑΣΤΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΛΕΚΚΑΣ	6.400,615	Σάμου
GR4210012	ΒΡΑΧΟΝΗΣΙΔΕΣ ΑΣΤΥΠΑΛΛΙΑΣ (ΚΟΥΝΟΥΠΟΙ, ΦΤΕΝΟ, ΚΑΤΣΑΓΡΕΛΙ) ΚΑΙ ΤΡΙΑ ΝΗΣΙΑ (ΜΕΣΟΝΗΣΙ, ΠΛΑΚΙΔΑ, ΣΤΕΦΑΝΙΑ)	2.487,61	Δωδεκανήσου
GR4210013	ΒΡΑΧΟΝΗΣΙΔΕΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ : ΛΙΑΔΙ ΚΑΙ ΓΛΑΡΟΣ ΑΜΟΡΓΟΥ, ΠΗΓΑΝΟΥΣΣΑ ΛΕΡΟΥ, ΠΙΤΤΑ ΑΓΑΘΟΝΗΣΙ ΚΑΙ ΦΡΑΓΓΟΣ ΛΕΙΨΩΝ, ΤΕΛΕΝΔΟΣ ΚΑΙ ΕΠΑΝΩ ΚΑΛΥΜΝΟΥ	764,487	Δωδεκανήσου
GR4310007	ΔΥΤΙΚΑ ΑΣΤΕΡΟΥΣΙΑ	3.403,111	Ηρακλείου
GR4310008	ΑΝΑΤΟΛΙΚΑ ΑΣΤΕΡΟΥΣΙΑ	25.075,902	Ηρακλείου
GR4310009	ΚΡΟΥΣΩΝΑΣ - ΒΡΩΜΟΝΕΡΟ ΊΔΗΣ	7.877,021	Ηρακλείου
GR4320009	ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΒΑΙ	18,774	Λασιθίου
GR4320010	ΛΑΖΑΡΟΣ ΚΟΡΥΦΗ - ΜΑΔΑΡΑ ΔΙΚΤΗΣ	10.896,804	Λασιθίου
GR4320011	ΔΙΟΝΥΣΑΔΕΣ ΝΗΣΟΙ	506,458	Λασιθίου

Πίνακας Γ.1.2.5. (συνέχεια)

Κωδικός	ΖΩΝΕΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	Εμβαδόν (σε εκτάρια)	Νομός
GR4330006	ΣΩΡΟΣ - ΑΓΚΑΘΙ - ΚΕΔΡΟΣ	6.021,789	Ρεθύμνου
GR4340014	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΣΑΜΑΡΙΑΣ	5.068,427	Χανίων
GR4340016	ΜΕΤΕΡΙΖΙΑ-ΆΓΙΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣ-ΤΣΟΥΝΑΡΑ-ΒΙΤΣΙΛΙΑ ΛΕΥΚΩΝ ΟΡΕΩΝ	2.209,913	Χανίων

Πίνακας Γ.1.2.6. Τροποποιήσεις που στάλθηκαν στις 5/10/2001 από το ΥΠΕΧΩΔΕ στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με τις Ζώνες Ειδικής Προστασίας.

α/α	Κωδικός	Ζώνες Ειδικής Προστασίας	Τροποποιήσεις
1	GR1430005	ΝΗΣΙΑ ΚΥΡΑ ΠΑΝΑΓΙΑ, ΠΙΠΕΡΙ, ΨΑΘΟΥΡΑ ΚΑΙ ΓΥΡΩ ΝΗΣΙΔΕΣ ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΙ ΝΗΣΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ	αλλαγή ονομασίας- επέκταση ορίων
2	GR2120005	ΥΓΡΟΤΟΠΟΣ ΕΚΒΟΛΩΝ ΚΑΛΑΜΑ ΚΑΙ ΝΗΣΟΣ ΠΡΑΣΟΥΔΙ	αλλαγή ονομασίας- επέκταση ορίων
3	GR3000010	ΝΗΣΙΔΕΣ ΚΥΘΗΡΩΝ: ΠΡΑΣΟΝΗΣΙ, ΔΡΑΓΟΝΕΡΑ, ΑΝΤΙΔΡΑΓΟΝΕΡΑ, ΑΒΓΟ, ΚΑΠΕΛΛΟ ΚΑΙ ΓΥΡΩ ΝΗΣΙΔΕΣ	αλλαγή ονομασίας- επέκταση ορίων
4	GR4340014	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΣΑΜΑΡΙΑΣ, ΦΑΡΑΓΓΙ ΤΡΥΠΗΤΗΣ, ΚΟΥΣΤΟΓΕΡΑΚΟ	αλλαγή ονομασίας- επέκταση ορίων
5	GR1110001	ΔΕΛΤΑ ΕΒΡΟΥ	επέκταση ορίων
6	GR1110002	ΔΑΣΟΣ ΔΑΔΙΑΣ - ΣΟΥΦΛΙ	επέκταση ορίων
7	GR1120004	ΣΤΕΝΑ ΝΕΣΤΟΥ	επέκταση ορίων
8	GR1130010	ΛΙΜΝΕΣ ΒΙΣΤΩΝΙΣ, ΙΣΜΑΡΙΣ - ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ ΠΟΡΤΟ ΛΑΓΟΣ, ΑΛΥΚΗ ΠΤΕΛΕΑ, ΞΗΡΟΛΙΜΝΗ, ΚΑΡΑΤΖΑ, ΠΟΤΑΜΟΙ ΚΟΜΨΑΤΟΣ ΚΑΙ ΦΙΛΙΟΥΡΗΣ	επέκταση ορίων
9	GR1220010	ΔΕΛΤΑ ΑΞΙΟΥ-ΕΚΒΟΛΕΣ ΛΟΥΔΙΑ-ΔΕΛΤΑ ΑΛΙΑΚΜΟΝΑ-ΑΛΥΚΗ ΚΙΤΡΟΥΣ	επέκταση ορίων
10	GR1250005	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΟΛΥΜΠΙΟΥ	επέκταση ορίων
11	GR1260008	ΤΕΧΝΗΤΗ ΛΙΜΝΗ ΚΕΡΚΙΝΗΣ - ΟΡΟΣ ΚΡΟΥΣΙΑ	επέκταση ορίων
12	GR4320010	ΛΑΖΑΡΟΣ ΚΟΡΥΦΗ- ΜΑΔΑΡΑ ΔΙΚΤΗΣ	επέκταση ορίων
13	GR4330006	ΖΟΡΟΣ - ΑΓΚΑΘΙ - ΚΕΔΡΟΣ	επέκταση ορίων
14	GR4340016	ΜΕΤΕΡΙΖΙΑ - ΑΓΙΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣ- ΤΣΟΥΝΑΡΑ - ΒΙΤΣΙΛΙΑ ΛΕΥΚΩΝ ΟΡΕΩΝ	επέκταση ορίων
15	GR1220004	ΛΙΜΝΟΘΑΛΛΑΣΑ ΕΠΑΝΩΜΗΣ	νέα περιοχή
16	GR1220005	ΛΙΝΟΘΑΛΛΑΣΑ ΑΓΓΕΛΟΧΩΡΙΟΥ	νέα περιοχή
17	GR1230003	ΛΙΜΝΗ ΔΟΪΡΑΝΗ	νέα περιοχή
18	GR1230004	ΛΙΜΝΗ ΠΙΚΡΟΛΙΜΝΗ - ΞΥΛΟΚΕΡΑΤΕΑ	νέα περιοχή
19	GR1260002	ΕΚΒΟΛΕΣ ΠΟΤΑΜΟΥ ΣΤΡΥΜΟΝΑ	νέα περιοχή
20	GR1260010	ΟΡΟΣ ΜΠΕΛΕΣ	νέα περιοχή
21	GR1270004	ΛΙΜΝΟΘΑΛΛΑΣΑ ΑΓΙΟΥ ΜΑΜΑ	νέα περιοχή
22	GR1270013	ΥΓΡΟΤΟΠΟΙ ΝΕΑΣ ΦΩΚΑΙΑΣ	νέα περιοχή
23	GR1320003	ΛΙΜΝΗ ΟΡΕΣΤΙΑΣ (ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ)	νέα περιοχή
24	GR2120002	ΕΛΟΣ ΚΑΛΟΔΙΚΙ	νέα περιοχή
25	GR2210004	ΝΗΣΙΔΕΣ ΣΤΑΜΦΑΝΗ ΚΑΙ ΑΡΙΨΑ (ΣΤΡΟΦΑΔΕΣ)	νέα περιοχή
26	GR2230001	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΑΝΤΙΝΙΟΤΗ (ΚΕΡΚΥΡΑ)	νέα περιοχή
27	GR2230003	ΑΛΥΚΗ ΛΕΥΚΙΜΗΣ (ΚΕΡΚΥΡΑ)	νέα περιοχή
28	GR2230007	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΚΟΡΙΣΣΙΩΝ (ΚΕΡΚΥΡΑ) ΚΑΙ ΝΗΣΟΣ ΛΑΓΟΥΔΙΑ	νέα περιοχή
29	GR2310011	ΟΡΟΣ ΤΣΕΡΕΚΑΣ	νέα περιοχή
30	GR2320006	ΑΛΥΚΗ ΑΙΓΙΟΥ	νέα περιοχή
31	GR2420007	ΜΕΓΑΛΟ ΚΑΙ ΜΙΚΡΟ ΛΙΒΑΡΙ - ΔΕΛΤΑ ΞΕΡΙΑ	νέα περιοχή
32	GR2420008	ΛΙΜΝΗ ΔΥΣΤΟΣ	νέα περιοχή
33	GR2540006	ΥΓΡΟΤΟΠΟΙ ΕΚΒΟΛΩΝ ΕΥΡΩΤΑ	νέα περιοχή

Πίνακας Γ.1.2.6. (συνέχεια)

α/α	Κωδικός	Ζώνες Ειδικής Προστασίας	Τροποποιήσεις
34	GR2550008	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΓΙΑΛΟΒΑΣ ΚΑΙ ΝΗΣΟΣ ΣΦΑΚΤΗΡΙΑ	νέα περιοχή
35	GR3000011	ΝΗΣΙΔΕΣ ΜΥΡΤΩΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ: ΦΑΛΚΟΝΕΡΑ, ΒΕΛΟΠΟΥΛΑ, ΑΝΑΝΕΣ	νέα περιοχή
36	GR3000012	ΝΗΣΟ ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΠΡΑΣΟΝΗΣΙ, ΛΑΓΚΟΥΒΑΡΔΟΣ, ΠΛΑΚΟΥΛΙΘΡΑ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΘΥΜΩΝΙΕΣ	νέα περιοχή
37	GR4110008	ΝΗΣΙΔΕΣ ΚΑΙ ΒΡΑΧΟΝΗΣΙΔΕΣ ΛΗΜΝΟΥ: ΝΗΣΟΣ ΣΕΡΓΙΤΣΙ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΔΙΑΒΑΤΕΣ, ΚΟΜΠΙΟ, ΚΑΣΤΡΙΑ, ΤΗΓΑΝΙ, ΚΑΡΒΑΛΑΣ, ΠΡΑΣΟΝΗΣΙ	νέα περιοχή
38	GR4110009	ΝΗΣΙΔΕΣ ΛΕΣΒΟΥ (ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ ΤΟΜΑΡΟΝΗΣΙΩΝ, ΚΥΔΩΝΑΣ, ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΓΛΑΡΟΝΗΣΙ Κ.ΛΠ.)	νέα περιοχή
39	GR4120005	ΝΗΣΟΣ ΙΚΑΡΙΑ (ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ)	νέα περιοχή
40	GR4120006	ΝΗΣΟΣ ΦΟΥΡΝΟΙ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΘΥΜΑΙΝΑ, ΑΛΑΤΣΟΝΗΣΙ, ΘΥΜΑΙΝΑΚΙ, ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ, ΠΛΑΚΑ, ΜΑΚΡΙΝΗΣΙ, ΜΙΚΡΟΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΦΑΓΟΣ, ΑΓΙΟΣ ΜΗΝΑΣ	νέα περιοχή
41	GR4120007	ΣΑΜΟΣ: ΑΛΥΚΗ ΨΙΛΗΣ ΑΜΜΟΥ	νέα περιοχή
42	GR4130002	ΝΗΣΙΑ ΑΝΤΙΨΑΡΑ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΔΑΣΚΑΛΙΟ, ΜΑΣΤΡΟΓΙΩΡΓΟ, ΠΡΑΣΟΝΗΣΙ, ΚΑΤΩ ΝΗΣΙ, ΜΕΣΙΑΚΟ, ΚΟΥΤΣΟΥΛΙΑ	νέα περιοχή
43	GR4210009	ΝΗΣΙΔΕΣ ΚΑΛΥΜΝΟΥ: ΕΠΙΑΝΩ, ΝΕΡΑ, ΣΑΡΙ, ΤΕΛΕΝΔΟΣ	νέα περιοχή
44	GR4210010	ΝΗΣΟΙ ΚΙΝΑΡΟΣ ΚΑΙ ΛΕΒΙΘΑ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΛΙΑΔΑ, ΠΛΑΚΑ, ΓΛΑΡΟΣ, ΜΑΒΡΙΑ	νέα περιοχή
45	GR4210014	ΝΗΣΙΔΕΣ ΠΑΤΜΟΥ: ΠΕΤΡΟΚΑΡΑΒΟ, ΑΝΥΔΡΟΣ	νέα περιοχή
46	GR4210015	ΝΗΣΟΣ ΑΓΑΘΟΝΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ: ΠΙΤΑ, ΚΑΤΣΑΓΑΝΗ, ΝΕΡΟΝΗΣΙ, ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ	νέα περιοχή
47	GR4210016	ΝΗΣΟΣ ΛΕΙΨΟΙ (ΔΥΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ) ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΦΡΑΓΚΟΣ, ΜΑΚΡΟΝΗΣΙ, ΠΙΛΑΦΙ, ΚΑΠΑΡΗ, ΚΑΛΑΠΟΔΙΑ, ΜΕΓΑΛΟ ΑΣΠΡΟΝΗΣΙ, ΜΑΚΡΥ ΑΣΠΡΟΝΗΣΙ, ΚΟΥΛΟΥΡΑΝΟΤΙΑ ΑΣΠΡΑ, ΣΑΡΑΚΙΝΑ, ΠΙΑΤΟ, ΨΟΜΟΣ, ΣΤΑΒΡΙ, ΛΙΔΡΑ, ΑΡΕΘΟΥΣΑ, ΜΑΝΟΛΗ	νέα περιοχή
48	GR4210017	ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΑΡΚΙΟΝ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ: ΑΓΡΕΛΟΥΣΑ, ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ, ΣΠΑΛΛΑΘΙ, ΛΑΘΙ, ΣΜΙΝΕΡΟ, ΤΣΟΥΚΑ, ΤΣΟΥΚΑΛΙ, ΨΑΘΟΝΗΣΙ, ΚΑΛΟΒΟΛΟΣ, ΜΑΚΡΟΝΗΣΙ, ΑΒΑΠΤΙΣΤΟΣ, ΚΟΜΑΡΟΣ	νέα περιοχή
49	GR4210018	ΝΗΣΙΔΕΣ ΛΕΡΟΥ: ΠΗΓΑΝΟΥΣΑ, ΜΕΓΑΛΟ ΓΛΑΡΟΝΗΣΙ, ΜΙΚΡΟ ΓΛΑΡΟΝΗΣΙ, ΛΕΡΙΚΟ	νέα περιοχή
50	GR4210021	ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΑΣΤΥΠΑΛΛΙΑΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ: ΚΟΥΝΟΥΠΙ, ΦΤΕΝΟ, ΧΟΝΔΡΟΠΟΥΛΟ, ΤΗΓΑΝΙ, ΧΗΝΔΡΙ, ΛΙΓΝΟ, ΦΟΚΙΟΝΙΣΙΑ, ΚΑΤΣΑΓΚΡΕΛΙ, ΠΟΝΤΙΚΟΥΣΑ, ΟΦΙΔΟΥΣΑ, ΚΤΕΝΙΑ	νέα περιοχή
51	GR4210022	ΝΗΣΟΣ ΣΥΡΝΑ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ: ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΔΕΛΦΟΣ, ΜΙΚΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΣ, ΚΑΤΣΙΚΑΣ, ΜΕΣΟΝΗΣΙ, ΠΛΑΚΙΔΑΣΤΕΦΑΝΙΑ, ΝΑΥΑΓΙΟ	νέα περιοχή
52	GR4210023	ΝΗΣΙΔΕΣ ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ: ΜΕΓΑΛΟ ΣΟΦΡΑΝΟ, ΣΟΧΑΣ, ΜΙΚΡΟ ΣΟΦΡΑΝΟ, ΑΒΓΟ, ΔΙΒΟΥΝΙΑ, ΧΑΜΗΛΗ, ΑΣΤΑΚΟΝΗΣΙΑ	νέα περιοχή
53	GR4210024	ΝΗΣΟΣ ΤΗΛΟΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ: ΑΝΤΙΜΗΛΟΣ, ΠΕΛΕΚΟΥΔΙΑ, ΓΑΪΔΟΥΡΟΝΗΣΙ, ΓΙΑΚΟΥΜΗ, ΑΓΙΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ, ΠΡΑΣΟΥΔΑ, ΝΗΣΙ	νέα περιοχή

Πίνακας Γ.1.2.6. (συνέχεια)

α/α	Κωδικός	Ζώνες Ειδικής Προστασίας	Τροποποιήσεις
54	GR4210025	ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΝΗΣΟΥ ΚΥΜΗΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ: ΚΟΥΛΟΥΝΔΡΟΣ, ΣΕΣΚΛΙ, ΤΡΟΥΜΠΕΤΟ, ΜΑΡΜΑΡΑΣ, ΚΑΡΑΒΑΛΟΝΗΣΙ, ΜΑΓΑΛΟΝΗΣΙ, ΓΙΑΛΕΣΙΝΟ, ΟΧΕΙΑ, ΧΟΝΔΡΟΣ, ΠΛΑΤΙ, ΝΙΜΟΣ	νέα περιοχή
55	GR4210026	ΝΗΣΟΣ ΧΑΛΚΗ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ: ΚΟΛΟΦΩΝΑ, ΠΙΑΝΟ ΠΡΑΣΟΥΔΑ, ΤΡΑΓΟΥΣΑ, ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ, ΑΓΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ, ΜΑΕΛΟΝΗΣΙ, ΑΛΙΜΙΑ, ΚΡΕΒΒΑΤΙ, ΝΗΣΑΚΙ	νέα περιοχή
56	GR4210027	ΝΗΣΟΣ ΣΑΡΙΑ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΟ ΤΜΗΜΑ ΚΑΡΠΑΘΟΥ	νέα περιοχή
57	GR4210028	ΝΗΣΟΣ ΚΑΣΣΟΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ ΚΑΣΣΟΝΗΣΙΩΝ	νέα περιοχή
58	GR4220021	ΝΗΣΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΑ, ΝΗΣΟΙ ΜΑΚΑΡΕΣ, ΜΙΚΡΟΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΒΕΛΑΣ, ΝΗΣΙΔΑ ΒΕΝΕΤΙΚΟ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ	νέα περιοχή
59	GR4220022	ΝΗΣΟΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ	νέα περιοχή
60	GR4220023	ΝΗΣΙΔΕΣ ΑΝΑΦΗΣ, ΦΤΕΝΑ, ΠΑΧΕΙΑ, ΜΑΚΡΑ	νέα περιοχή
61	GR4220024	ΝΗΣΟΣ ΑΜΟΡΓΟΣ (ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΤΜΗΜΑ) ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ: ΨΑΛΙΔΙΑ, ΓΡΑΜΒΟΥΣΑ, ΝΙΚΟΥΡΙΑ, ΜΙΚΡΟ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟ ΒΙΟΚΑΣΤΡΟ, ΚΡΑΜΒΟΝΗΣΙ, ΠΕΤΑΛΙΔΙ	νέα περιοχή
62	GR4310003	ΝΗΣΟΣ ΔΙΑ	νέα περιοχή
63	GR4310010	ΟΡΟΣ ΠΙΟΥΧΤΑΣ	νέα περιοχή
64	GR4320012	ΚΟΡΥΦΗ ΚΟΥΡΑ (ΔΥΤΙΚΗ ΚΡΗΤΗ)	νέα περιοχή
65	GR4320013	ΦΑΡΑΓΓΙ ΣΕΛΙΝΑΡΙ - ΒΡΑΧΑΣΙ	νέα περιοχή
66	GR4320014	ΦΑΡΑΓΓΙ ΧΑΠΑΠΟΥΡΑΣ (ΔΥΤΙΚΗ ΚΡΗΤΗ)	νέα περιοχή
67	GR4320015	ΝΗΣΙΔΕΣ ΚΑΒΑΛΛΟΙ	νέα περιοχή
68	GR4330007	ΚΟΥΡΤΑΛΙΩΤΙΚΟ ΦΑΡΑΓΓΙ - ΦΑΡΑΓΓΙ ΠΡΕΒΕΛΗ	νέα περιοχή
69	GR4330008	ΠΡΑΣΙΑΝΟ ΦΑΡΑΓΓΙ	νέα περιοχή
70	GR4330009	ΟΡΟΣ ΨΙΛΟΡΕΙΤΗΣ (ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ)	νέα περιοχή
71	GR4340017	ΧΕΡΣΟΝΗΣΣΟΣ ΓΡΑΜΒΟΥΣΑΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ: ΗΜΕΡΗ ΚΑΙ ΑΓΡΙΑ ΓΡΑΜΒΟΥΣΑ, ΠΟΝΤΙΚΟΝΗΣΙ	νέα περιοχή
72	GR4340018	ΝΗΣΙΔΑ ΑΓΙΟΙ ΘΕΟΔΩΡΟΙ	νέα περιοχή
73	GR4340019	ΦΑΡΑΓΓΙ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ - ΑΡΓΟΥΛΙΑΝΟ ΦΑΡΑΓΓΙ - ΟΡΟΠΕΔΙΟ ΜΑΝΙΚΑ	νέα περιοχή
74	GR4340020	ΛΙΜΝΗ ΑΓΙΑΣ (ΧΑΝΙΑ)	νέα περιοχή

Γ.1.2.8.2. Προτεινόμενοι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (pSCI)

Σε εφαρμογή της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, η οποία κυρώθηκε με την ΚΥΑ 33318/3028/1998 (ΦΕΚ 1289/Β/1998), η Ελλάδα έχει καταρτίσει τον Εθνικό Κατάλογο των προτεινόμενων Τόπων Κοινοτικής Σημασίας για ένταξη στο ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο «NATURA 2000». Ο Εθνικός Κατάλογος περιελάμβανε μέχρι πρόσφατα 230 προτεινόμενους Τόπους Κοινοτικής Σημασίας. Μετά το Β' όμως Βιογεωγραφικό Σεμινάριο, το οποίο πραγματοποιήθηκε το 1999 στην Πορτογαλία, και για να καλυφθούν οι απαιτήσεις της οδηγίας, προστέθηκαν στον Εθνικό Κατάλογο έξι νέοι προτεινόμενοι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (Χερσόνησος Άθως (GR1270003), Όρος Αράκυνθος και Στενά Κλεισούρας (GR2310010), Λίμνες Υλίκη και Παραλίμνη - Σύστημα Βιωτικού Κηφισού (GR2410001), Παραλιακή ζώνη από Ναύπακτο έως Ιτέα (GR2450004), Όρος Πάρνωνας (GR2520006), Περιοχή Νεάπολης και Νήσος Ελαφώνησος (GR2540002)). Έτσι, στον Εθνικό Κατάλογο περιλαμβάνονται πλέον 236 προτεινόμενοι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (Πίνακας Γ.1.2.7).

Με την ολοκλήρωση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή των διαδικασιών για την οριστικοποίηση του καταλόγου των περιοχών του δικτύου «NATURA 2000», οι προτεινόμενοι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας θα χαρακτηρισθούν ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης.

Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκταση των 236 προτεινόμενων Τόπων Κοινοτικής Σημασίας του Εθνικού Καταλόγου ανέρχεται σε 2.738.595,82 εκτάρια. Από αυτά, τα 2.141.204,73 εκτάρια αφορούν χερσαίες εκτάσεις, οι οποίες αντιστοιχούν στο 16,18 % της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας, και τα 597.391,1 θαλάσσιες.

Πίνακας Γ.1.2.7. Προτεινόμενοι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας που περιλαμβάνονται στον Εθνικό Κατάλογο, σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ. Δίνονται το εμβαδόν και ο κωδικός με τον οποίο έχουν προταθεί για ένταξη στο δίκτυο «NATURA 2000». (Οι εκτάσεις των περιοχών υπολογίστηκαν με χρήση προγράμματος Γεωγραφικού Συστήματος Πληροφοριών).

Κωδικός	Προτεινόμενοι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (pSCI)	Έκταση (σε εκτάρια)
GR1110001	ΔΕΛΤΑ ΕΒΡΟΥ	9.219,03
GR1110003	ΤΡΕΙΣ ΒΡΥΣΕΣ	9.912,62
GR1110004	ΦΕΓΓΑΡΙ Σ ΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	9.603,07
GR1110005	ΒΟΥΝΑ ΕΒΡΟΥ	42.372,50
GR1120003	ΟΡΟΣ ΧΑΪΝΤΟΥ - ΚΟΥΛΑ ΚΑΙ ΓΥΡΩ ΚΟΡΥΦΕΣ	3.488,69
GR1120004	ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΝΕΣΤΟΥ	2.335,87
GR1130006	ΠΟΤΑΜΟΣ ΦΙΛΙΟΥΡΗΣ (ΑΝΩ ΡΟΥΣ)	2.058,44
GR1130007	ΠΟΤΑΜΟΣ ΚΟΜΨΑΤΟΣ (ΑΝΩ ΡΟΥΣ)	423,65
GR1130008	ΜΑΡΩΝΕΙΑ - ΣΠΗΛΑΙΟ	3,58
GR1130009	ΛΙΜΝΕΣ ΚΑΙ ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ - ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	29.284,42
GR1140001	ΔΑΣΟΣ ΦΡΑΚΤΟΥ	1.088,30
GR1140002	ΡΟΔΟΠΗ (ΣΗΜΥΔΑ)	6.708,90
GR1140003	ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΛΑΤΙΑ	7.431,51
GR1140004	ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΦΑΛΑΚΡΟ	9.845,62
GR1150005	ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΠΑΓΓΑΙΟ	10.345,47
GR1150008	ΟΡΜΟΣ ΠΟΤΑΜΙΑΣ	344,98
GR1150009	ΚΟΛΠΟΣ ΠΑΛΑΙΟΥ - ΟΡΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ	1.178,55
GR1150010	ΔΕΛΤΑ ΝΕΣΤΟΥ ΚΑΙ ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ ΚΕΡΑΜΩΤΗΣ - ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	22.687,56
GR1210001	ΟΡΟΣ ΒΕΡΜΙΟ	25.555,13
GR1210002	ΣΤΕΝΑ ΑΛΙΑΚΜΟΝΑ	3.623,73
GR1220001	ΛΙΜΝΕΣ ΒΟΛΒΗ ΚΑΙ ΛΑΓΚΑΔΑ – ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	26.947,80
GR1220002	ΔΕΛΤΑ ΑΞΙΟΥ – ΛΟΥΔΙΑ – ΑΛΙΑΚΜΟΝΑ – ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	33.676,35
GR1220003	ΣΤΕΝΑ ΡΕΝΤΙΝΑΣ - ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	2.905,16
GR1220004	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΕΠΑΝΩΜΗΣ	830,38
GR1220005	ΛΙΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΑΓΓΕΛΟΧΩΡΙΟΥ	377,20
GR1230001	ΛΙΜΝΗ ΠΙΚΡΟΛΙΜΝΗ	1.089,35

Πίνακας Γ.1.2.7. (συνέχεια)

Κωδικός	Προτεινόμενοι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (pSCI)	Έκταση (σε εκτάρια)
GR1230002	ΥΔΡΟΧΑΡΕΣ ΔΑΣΟΣ ΜΟΥΡΙΩΝ	775,01
GR1240001	ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΒΟΡΑ	40.328,29
GR1240002	ΟΡΗ ΤΖΕΝΑ	12.580,50
GR1240003	ΟΡΟΣ ΠΑΪΚΟ	35.265,76
GR1240004	ΛΙΜΝΗ ΑΓΡΑ	1.249,75
GR1240005	ΣΤΕΝΑ ΑΨΑΛΟΥ - ΜΟΓΛΕΝΙΤΣΑΣ	6.110,57
GR1250001	ΟΡΟΣ ΟΛΥΜΠΟΣ	19.139,59
GR1250002	ΠΙΕΡΙΑ ΟΡΗ	16.640,29
GR1250003	ΟΡΟΣ ΤΙΤΑΡΟΣ	5.325,05
GR1250004	ΑΛΥΚΗ ΚΙΤΡΟΥΣ - ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	1.440,56
GR1260001	ΛΙΜΝΗ ΚΕΡΚΙΝΗ - ΚΡΟΥΣΙΑ - ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΜΠΕΛΕΣ	82.956,65
GR1260002	ΕΚΒΟΛΕΣ ΠΟΤΑΜΟΥ ΣΤΡΥΜΟΝΑ	1.297,10
GR1260003	ΑΪ ΓΙΑΝΝΗΣ	445,94
GR1260004	ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΜΕΝΟΙΚΙΟΝ - ΟΡΟΣ ΚΟΥΣΚΟΥΡΑΣ	22.615,20
GR1260005	ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΟΡΒΙΛΟΣ	4.914,83
GR1260007	ΟΡΗ ΒΡΟΝΤΟΥΣ - ΛΑΪΛΙΑΣ	6.835,28
GR1270001	ΟΡΟΣ ΧΟΛΟΜΟΝΤΑΣ	15.543,63
GR1270002	ΟΡΟΣ ΙΤΑΜΟΣ ΣΙΘΩΝΙΑ	18.142,62
GR1270003	ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΑΘΩΣ	23.279,39
GR1270004	ΛΙΜΝΟΘΑΛΛΑΣΑ ΑΓΙΟΥ ΜΑΜΑ	633,15
GR1270005	ΟΡΟΣ ΣΤΡΑΤΟΝΙΚΟ	8.057,82
GR1270007	ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΕΛΙΑ - ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΚΑΣΤΡΟ	536,37
GR1270008	ΠΑΛΙΟΥΡΙ	287,21
GR1270009	ΠΛΑΤΑΝΙΤΣΙ - ΣΥΚΙΑ	994,58
GR1270010	ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΠΥΡΓΟΣ - ΟΡΟΣ ΚΥΨΑΣ	1.176,87
GR1310001	ΒΑΣΙΛΙΤΣΑ	8.012,78
GR1310003	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΠΙΝΔΟΥ - ΒΑΛΙΑ ΚΑΛΑΝΤΑ - ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	6.838,25

Πίνακας Γ.1.2.7. (συνέχεια)

Κωδικός	Προτεινόμενοι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (pSCI)	Έκταση (σε εκτάρια)
GR1320001	ΛΙΜΝΗ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	4.732,50
GR1320002	ΚΟΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΓΡΑΜΜΟΣ	34.469,96
GR1330001	ΟΡΟΣ ΒΟΥΡΙΝΟ - ΜΕΣΙΑΝΟ ΝΕΡΟ	764,05
GR1340001	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΠΡΕΣΠΩΝ	26.621,72
GR1340003	ΟΡΗ ΒΑΡΝΟΥΝΤΑ	6.071,16
GR1340004	ΛΙΜΝΕΣ ΒΕΓΟΡΙΤΙΔΑ - ΠΕΤΡΩΝ	12.569,02
GR1340005	ΛΙΜΝΕΣ ΧΕΙΜΑΔΙΤΙΔΑ - ΖΑΖΑΡΗ	4.064,39
GR1340006	ΟΡΟΣ ΒΕΡΝΟΝ - ΚΟΥΦΗ ΒΙΤΣΙ	8.202,13
GR1410001	ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΙΜΝΗΣ ΤΑΥΡΩΠΟΥ	2.982,05
GR1410002	ΑΓΡΑΦΑ	9.753,02
GR1420001	ΚΑΤΩ ΟΛΥΜΠΟΣ	12.437,76
GR1420003	ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΟΣΣΑΣ	19.521,12
GR1420004	ΚΑΡΛΑ - ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙ - ΚΕΦΑΛΟΒΡΥΣΟ ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΥ	43.086,55
GR1420005	ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΚΟΙΛΑΔΑΣ ΤΕΜΠΩΝ	1.335,91
GR1430001	ΟΡΟΣ ΠΗΛΙΟ	31.112,16
GR1430002	ΚΟΥΡΙ ΑΛΜΥΡΟΥ	100,23
GR1430003	ΣΚΙΑΘΟΣ: ΚΟΥΚΟΥΝΑΡΙΕΣ	89,60
GR1430004	ΕΘΝΙΚΟ ΘΑΛΑΣΣΙΟ ΠΑΡΚΟ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ - ΒΟΡΕΙΩΝ ΣΠΟΡΑΔΩΝ, ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΣΚΟΠΕΛΟΣ	249.145,60
GR1440001	ΑΣΠΡΟΠΟΤΑΜΟΣ	20.094,10
GR1440002	ΟΡΟΣ ΚΕΡΚΕΤΙΟ (ΚΟΖΙΑΚΑΣ)	50.431,17
GR1440003	ΟΡΗ ΑΝΤΙΧΑΣΙΑ - ΜΕΤΕΩΡΑ	60.625,02
GR1440004	ΣΤΕΝΑ ΚΑΛΑΜΑΚΙΟΥ	474,19
GR2110001	ΑΜΒΡΑΚΙΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ, ΔΕΛΤΑ ΛΟΥΡΟΥ ΚΑΙ ΑΡΑΧΘΟΥ - ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	28.780,13
GR2110002	ΟΡΗ ΑΘΑΜΑΝΩΝ (ΤΖΟΥΜΕΡΚΑ)	21.955,97
GR2110003	ΚΟΙΛΑΔΑ ΑΧΕΛΩΟΥ	9.082,82
GR2120001	ΕΚΒΟΛΕΣ (ΔΕΛΤΑ) ΚΑΛΑΜΑ	8.531,69
GR2120002	ΕΛΟΣ ΚΑΛΟΔΙΚΙ	786,78

Πίνακας Γ.1.2.7. (συνέχεια)

Κωδικός	Προτεινόμενοι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (pSCI)	Έκταση (σε εκτάρια)
GR2120003	ΛΙΜΝΗ ΛΙΜΝΟΠΟΥΛΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ	579,50
GR2120004	ΣΤΕΝΑ ΚΑΛΑΜΑ	1.820,30
GR2130001	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΒΙΚΟΥ ΑΩΟΥ	12.794,25
GR2130002	ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΣΜΟΛΙΚΑΣ	19.975,72
GR2130004	ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ	33.114,95
GR2130006	ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΤΣΟΒΟΥ (ΑΝΗΛΙΟ - ΚΑΤΑΡΑ)	7.328,82
GR2130007	ΟΡΟΣ ΛΑΚΜΟΣ (ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ)	20.123,52
GR2130008	ΟΡΟΣ ΜΙΤΣΙΚΕΛΙ	8.435,99
GR2140001	ΕΚΒΟΛΕΣ ΑΧΕΡΟΝΤΑ ΚΑΙ ΣΤΕΝΑ ΑΧΕΡΟΝΤΑ	4.630,16
GR2140003	ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ ΑΠΟ ΠΑΡΓΑ ΕΩΣ ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΑΓΙΟΣ ΘΩΜΑΣ (ΠΡΕΒΕΖΑ)	1.525,88
GR2210001	ΔΥΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΕΣ ΑΚΤΕΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ	21.419,24
GR2210002	ΚΟΛΠΟΣ ΛΑΓΑΝΑ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΜΑΡΑΘΩΝΗΣΙ ΚΑΙ ΠΕΛΟΥΖΟ	6.957,70
GR2210003	ΝΗΣΟΙ ΣΤΡΟΦΑΔΕΣ	525,43
GR2220001	ΟΡΟΣ ΚΑΛΟΝ ΚΕΦΑΛΗΝΙΑΣ	2.566,19
GR2220002	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΑΙΝΟΥ	2.779,43
GR2220003	ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΣ ΙΟΝΙΟΥ	88.411,74
GR2220004	ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ ΑΠΟ ΑΡΓΟΣΤΟΛΙ ΕΩΣ ΒΛΑΧΑΤΑ (ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ)	3.115,19
GR2230001	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΑΝΤΙΝΙΟΤΗ (ΚΕΡΚΥΡΑ)	189,69
GR2230002	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΚΟΡΙΣΣΙΩΝ (ΚΕΡΚΥΡΑ)	2.357,03
GR2230003	ΑΛΥΚΗ ΛΕΥΚΙΜΗΣ (ΚΕΡΚΥΡΑ)	242,96
GR2230004	ΝΗΣΟΙ ΠΑΞΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΑΞΟΙ	5.649,66
GR2230005	ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ ΑΠΟ ΚΑΝΟΝΙ ΕΩΣ ΜΕΣΟΓΓΙ (ΚΕΡΚΥΡΑ)	884,14
GR2240001	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ ΣΤΕΝΩΝ ΛΕΥΚΑΔΑΣ (ΠΑΛΙΟΝΗΣ - ΑΥΛΙΜΩΝ) ΚΑΙ ΑΛΥΚΕΣ ΛΕΥΚΑΔΑΣ	2.142,22
GR2240002	ΠΕΡΙΟΧΗ ΧΟΡΤΑΤΩΝ (ΛΕΥΚΑΔΑ)	1.255,59
GR2310001	ΔΕΛΤΑ ΑΧΕΛΟΟΥ, ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ - ΑΙΤΟΛΙΚΟΥ, ΕΚΒΟΛΕΣ ΕΥΗΝΟΥ ΚΑΙ ΝΗΣΟΙ ΕΧΙΝΑΔΕΣ	34.944,00
GR2310004	ΟΡΟΣ ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΟ	18.542,03

Πίνακας Γ.1.2.7. (συνέχεια)

νΚωδικός	Προτεινόμενοι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (pSCI)	Έκταση (σε εκτάρια)
GR2310005	ΟΡΟΣ ΒΑΡΑΣΟΒΑ	1.446,06
GR2310006	ΛΙΜΝΕΣ ΒΟΥΛΚΑΡΙΑ ΚΑΙ ΣΑΛΤΙΝΗ	3.236,86
GR2310007	ΛΙΜΝΗ ΑΜΒΡΑΚΙΑ	2.204,75
GR2310008	ΛΙΜΝΗ ΟΖΕΡΟΣ	1.258,49
GR2310009	ΛΙΜΝΕΣ ΤΡΙΧΩΝΙΔΑ ΚΑΙ ΛΥΣΙΜΑΧΕΙΑ	14.279,80
GR2310010	ΟΡΟΣ ΑΡΑΚΥΝΘΟΣ ΚΑΙ ΣΤΕΝΑ ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ	13.331,28
GR2320001	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΛΟΓΡΙΑΣ, ΔΑΣΟΣ ΣΤΡΟΦΥΛΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΟΣ ΛΑΜΙΑΣ	3.617,03
GR2320002	ΟΡΟΣ ΧΕΛΜΟΣ ΚΑΙ ΥΔΑΤΑ ΣΤΥΓΟΣ	17.493,03
GR2320003	ΦΑΡΑΓΓΙ ΒΟΥΡΑΪΚΟΥ	2.176,31
GR2320004	ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ	2.386,08
GR2320005	ΟΡΗ ΜΠΑΡΜΠΑΣ ΚΑΙ ΚΛΩΚΟΣ, ΦΑΡΑΓΓΙ ΣΕΛΙΝΟΥΝΤΑ	6.042,57
GR2320006	ΑΛΥΚΗ ΑΙΓΙΟΥ	32,49
GR2320007	ΟΡΟΣ ΠΑΝΑΧΑΪΚΟ	12.219,51
GR2320008	ΟΡΟΣ ΕΡΥΜΑΝΘΟΣ	19.332,14
GR2320009	ΣΠΗΛΑΙΟ ΚΑΣΤΡΙΟΝ	308,02
GR2330002	ΟΡΟΠΕΔΙΟ ΦΟΛΩΗΣ	9.741,96
GR2330003	ΕΚΒΟΛΕΣ (ΔΕΛΤΑ) ΠΗΝΕΙΟΥ	945,70
GR2330004	ΟΛΥΜΠΙΑ	314,83
GR2330005	ΘΙΝΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΙΑΚΟ ΔΑΣΟΣ ΖΑΧΑΡΟΣ, ΛΙΜΝΗ ΚΑΪΑΦΑ	3.274,27
GR2330006	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΚΟΤΥΧΙ	1.647,02
GR2330007	ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ ΑΠΟ ΚΑΛΟΓΡΙΑ ΕΩΣ ΚΥΛΛΗΝΗ	10.568,42
GR2330008	ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΟΛΠΟΥ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ	11.038,90
GR2410001	ΛΙΜΝΕΣ ΥΛΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΙΜΝΗ - ΣΥΣΤΗΜΑ ΒΟΙΩΤΙΚΟΥ ΚΗΦΙΣΣΟΥ	11.606,50
GR2420001	ΟΡΟΣ ΟΧΗ - ΚΑΜΠΟΣ ΚΑΡΥΣΤΟΥ - ΠΟΤΑΜΙ - ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΚΑΦΗΡΕΥΣ	15.948,13
GR2420002	ΔΙΡΦΗ: ΔΑΣΟΣ ΣΤΕΝΗΣ - ΔΕΛΦΟΙ	1.297,73
GR2420004	ΜΕΓΑΛΟ ΚΑΙ ΜΙΚΡΟ ΛΙΒΑΡΙ - ΔΕΛΤΑ ΞΙΡΙΑ - ΥΔΡΟΧΑΡΕΣ ΔΑΣΟΣ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	480,86
GR2420006	ΣΚΥΡΟΣ: ΟΡΟΣ ΚΟΧΥΛΑΣ	4.096,86
GR2430001	ΟΡΟΣ ΤΥΜΦΡΗΣΤΟΣ (ΒΕΛΟΥΧΙ)	3.407,86

Πίνακας Γ.1.2.7. (συνέχεια)

Κωδικός	Προτεινόμενοι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (pSCI)	Έκταση (σε εκτάρια)
GR2440002	ΚΟΙΛΑΔΑ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΕΣ ΣΠΕΡΧΕΙΟΥ - ΜΑΛΙΑΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ	47.547,07
GR2440003	ΦΑΡΑΓΓΙ ΓΟΡΓΟΠΟΤΑΜΟΥ	523,02
GR2440004	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΟΙΤΗΣ	7.151,16
GR2450001	ΟΡΗ ΒΑΡΔΟΥΣΙΑ	19.373,53
GR2450002	ΟΡΟΣ ΓΚΙΩΝΑ	21.879,82
GR2450004	ΠΑΡΑΛΙΑΚΗ ΖΩΝΗ ΑΠΟ ΝΑΥΠΑΚΤΟ ΕΩΣ ΙΤΕΑ	10.827,34
GR2450005	ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΠΑΡΑΝΑΣΣΟΣ - ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΠΑΡΑΝΑΣΣΟΥ - ΔΑΣΟΣ ΤΙΘΩΡΕΑΣ	18.422,57
GR2510003	ΑΚΡΟΝΑΥΠΛΙΑ ΚΑΙ ΠΑΛΑΜΙΔΙ	356,31
GR2520001	ΟΡΟΣ ΜΑΙΝΑΛΟ	22.673,07
GR2520002	ΛΙΜΝΗ ΤΑΚΑ	1.033,15
GR2520003	ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΑΡΑΛΙΟΥ ΑΣΤΡΟΥΣ ΚΑΙ ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΜΟΥΣΤΟΥ	366,44
GR2520005	ΜΟΝΗ ΕΛΟΝΑΣ ΚΑΙ ΧΑΡΑΔΡΑ ΛΕΩΝΙΔΙΟΥ	7.000,10
GR2520006	ΟΡΟΣ ΠΑΡΝΩΝΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΑΛΕΒΗΣ	55.767,53
GR2530001	ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΚΥΛΛΙΝΗ (ΖΙΡΕΙΑ) ΚΑΙ ΧΑΡΑΔΡΑ ΦΛΑΜΠΟΥΡΤΙΣΑ	23.423,92
GR2530002	ΛΙΜΝΗ ΣΤΥΜΦΑΛΙΑ	1.308,91
GR2530003	ΑΚΡΟΚΟΡΙΝΘΟΣ	589,79
GR2530004	ΟΡΟΣ ΟΛΙΓΥΡΤΟΣ	8.630,65
GR2530005	ΟΡΗ ΓΕΡΑΝΙΑ	6.836,55
GR2540001	ΟΡΗ ΓΙΔΟΒΟΥΝΙ, ΓΑΪΔΟΡΟΒΟΥΝΙ, ΚΟΡΑΚΙΑ, ΚΑΛΟΓΕΡΟΒΟΥΝΙ, ΚΟΥΛΟΧΕΡΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ	28.821,72
GR2540002	ΠΕΡΙΟΧΗ ΝΕΑΠΟΛΗΣ (ΒΟΙΩΝ) ΚΑΙ ΝΗΣΟΣ ΕΛΑΦΟΝΗΣΟΣ	5.492,67
GR2540003	ΕΚΒΟΛΕΣ ΕΥΡΩΤΑ	5.445,56
GR2540005	ΛΑΓΚΑΔΑ ΤΡΥΠΗΣ	1.588,52
GR2550001	ΦΑΡΑΓΓΙ ΝΕΔΩΝΑ	1.241,86
GR2550003	ΝΗΣΟΙ ΣΑΠΙΕΝΤΖΑ ΚΑΙ ΣΧΙΖΑ, ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΑΚΡΙΤΑΣ	11.406,27
GR2550004	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΠΥΛΟΥ (ΔΙΒΑΡΙ) ΚΑΙ ΝΗΣΟΣ ΣΦΑΚΤΗΡΙΑ	3.481,12
GR2550005	ΘΙΝΕΣ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ	1.345,85

Πίνακας Γ.1.2.7. (συνέχεια)

Κωδικός	Προτεινόμενοι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (pSCI)	Έκταση (σε εκτάρια)
GR2550006	ΟΡΟΣ ΤΑΪΓΕΤΟΣ	53.367,45
GR2550007	ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΣΤΕΝΟΥ ΜΕΘΩΝΗΣ	983,00
GR3000001	ΟΡΟΣ ΠΑΡΝΗΘΑ	14.902,43
GR3000004	ΒΡΑΒΡΩΝΑ	2.669,24
GR3000005	ΣΟΥΝΙΟ - ΝΗΣΙΔΑ ΠΑΤΡΟΚΛΟΥ	5.379,91
GR3000006	ΥΜΗΤΤΟΣ - ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ - ΛΙΜΝΗ ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗΣ	8.836,93
GR3000008	ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ - ΠΡΑΣΣΟΝΗΣΙ ΚΑΙ ΛΑΓΟΥΒΑΡΔΟ	7.172,14
GR3000010	ΝΗΣΙΔΕΣ ΚΥΘΗΡΩΝ: ΠΡΑΣΣΟΝΗΣΙ, ΔΡΑΓΟΝΕΡΑ, ΑΝΤΙΔΡΑΓΟΝΕΡΑ	989,17
GR4110001	ΛΙΜΝΟΣ: ΧΟΡΤΑΡΟΛΙΜΝΗ - ΛΙΜΝΗ ΑΛΥΚΗ	18.231,66
GR4110002	ΑΓΙΟΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ	6.283,75
GR4110003	ΛΕΣΒΟΣ: ΔΥΤΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ - ΑΠΟΛΙΘΩΜΕΝΟ ΔΑΣΟΣ	20.974,07
GR4110004	ΛΕΣΒΟΣ: ΚΟΛΠΟΣ ΚΑΛΛΟΝΗΣ	17.476,03
GR4110005	ΛΕΣΒΟΣ: ΚΟΛΠΟΣ ΓΕΡΑΣ, ΕΛΟΣ ΝΤΙΡΙ ΚΑΙ ΟΡΟΣ ΟΛΥΜΠΙΟΣ	11.200,41
GR4120001	ΣΑΜΟΣ: ΑΛΥΚΗ	301,34
GR4120002	ΣΑΜΟΣ: ΟΡΟΣ ΑΜΠΕΛΟΣ (ΚΑΡΒΟΥΝΗΣ)	4.850,12
GR4120003	ΣΑΜΟΣ: ΟΡΟΣ ΚΕΡΚΕΤΕΥΣ - ΜΙΚΡΟ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟ ΣΕΙΤΑΝΙ - ΔΑΣΟΣ ΚΑΣΤΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΛΕΚΚΑΣ	6.679,84
GR4120004	ΙΚΑΡΙΑ - ΦΟΥΡΝΟΙ	12.909,00
GR4130001	ΒΟΡΕΙΑ ΧΙΟΣ ΚΑΙ ΝΗΣΟΙ ΟΙΝΟΥΣΕΣ	34.409,95
GR4210001	ΚΑΣΟΣ ΚΑΙ ΚΑΣΟΝΗΣΙΑ	13.452,40
GR4210002	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΑΡΠΑΘΟΣ: ΚΑΛΗ ΛΙΜΝΗ - ΛΑΣΘΟΣ - ΚΥΡΑ ΠΑΝΑΓΙΑ	9.321,90
GR4210003	ΒΟΡΕΙΑ ΚΑΡΠΑΘΟΣ ΚΑΙ ΣΑΡΕΙΑ	11.297,98
GR4210004	ΚΑΣΤΕΛΛΟΡΙΖΟ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΡΩ ΚΑΙ ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ	1.769,68
GR4210005	ΡΟΔΟΣ: ΑΚΡΑΜΥΤΗΣ, ΑΡΜΕΝΗΣΤΗΣ, ΑΤΤΑΒΥΡΟΣ	27.514,63
GR4210006	ΡΟΔΟΣ: ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ - ΕΠΤΑ ΠΗΓΕΣ - ΠΕΤΑΛΟΥΔΕΣ	11.184,44
GR4210007	ΝΙΣΥΡΟΣ ΚΑΙ ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ	5.410,31
GR4210008	ΚΩΣ: ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΛΟΥΡΟΣ - ΛΙΜΝΗ ΨΑΛΙΔΙ - ΟΡΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣ - ΑΛΥΚΗ	10.138,28
GR4210009	ΑΣΤΥΠΑΛΛΙΑ: ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΤΜΗΜΑ, ΓΥΡΟ ΝΗΣΙΔΕΣ ΚΑΙ ΟΦΙΔΟΥΣΑ	7.027,22

Πίνακας Γ.1.2.7. (συνέχεια)

νΚωδικός	Προτεινόμενοι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (pSCI)	Έκταση (σε εκτάρια)
GR4210010	ΑΡΚΟΙ, ΛΕΙΨΟΙ, ΑΓΑΘΟΝΗΣΙ ΚΑΙ ΒΡΑΧΟΝΗΣΙΔΕΣ	12.406,96
GR4210011	ΒΡΑΧΟΝΗΣΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΟΥ: ΒΕΛΟΠΟΥΛΑ, ΦΑΛΚΟΝΕΡΑ, ΑΝΑΝΕΣ, ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ, ΠΑΧΕΙΑ, ΦΤΕΝΟ, ΜΑΚΡΑ, ΑΣΤΑΚΙΔΟΝΗΣΙΑ, ΣΥΡΝΑ - ΓΥΡΩ ΝΗΣΙΑ	4.568,46
GR4220001	ΑΝΔΡΟΣ: ΟΡΜΟΣ ΒΙΤΑΛΙ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΟΡΕΙΝΟΣ ΟΓΚΟΣ	7.288,50
GR4220002	ΑΝΑΦΗ: ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΚΑΛΑΜΟΣ - ΡΟΥΚΟΥΝΑΣ	1.143,05
GR4220003	ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ: ΝΕΑ ΚΑΙ ΠΑΛΙΑ ΚΑΜΜΕΝΗ - ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ	1.230,13
GR4220004	ΦΟΛΕΓΑΝΔΡΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΧΡΙ ΔΥΤΙΚΗ ΣΙΚΙΝΟ	7.336,99
GR4220005	ΑΚΤΕΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΥΛΟΥ	5.328,25
GR4220006	ΝΗΣΟΣ ΠΟΛΥΑΙΓΟΣ	6.221,49
GR4220007	ΝΗΣΟΣ ΑΝΙΜΗΛΟΣ	1.260,76
GR4220008	ΣΙΦΝΟΣ: ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ ΜΕΧΡΙ ΔΥΤΙΚΕΣ ΑΚΤΕΣ	2.067,35
GR4220009	ΝΟΤΙΑ ΣΕΡΙΦΟΣ	4.530,84
GR4220010	ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΚΥΘΝΟΣ: ΟΡΟΣ ΑΘΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΚΕΦΑΛΟΣ	2.855,19
GR4220011	ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΚΕΑ	7.194,01
GR4220012	ΒΟΡΕΙΑ ΑΜΟΡΓΟΣ ΚΑΙ ΚΥΝΑΡΟΣ, ΛΕΒΙΘΑ, ΜΑΥΡΙΑ	6.068,62
GR4220013	ΜΙΚΡΕΣ ΚΥΚΛΑΔΕΣ: ΑΠΟ ΚΕΡΟ ΜΕΧΡΙ ΗΡΑΚΛΕΙΑ	12.595,25
GR4220014	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΤΙΑ ΝΑΞΟΣ: ΖΕΥΣ ΚΑΙ ΒΙΓΛΑ ΕΩΣ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙ	8.668,43
GR4220016	ΝΗΣΟΣ ΠΑΡΟΣ: ΠΕΤΑΛΟΥΔΕΣ	97,69
GR4220017	ΝΗΣΟΣ ΔΕΣΠΟΤΙΚΟ ΚΑΙ ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ	1.858,34
GR4220018	ΣΥΡΟΣ: ΟΡΟΣ ΣΥΡΙΓΓΑΣ ΕΩΣ ΠΑΡΑΛΙΑ	783,05
GR4220019	ΗΝΟΣ: ΜΥΡΣΙΝΗ - ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΛΙΒΑΔΑ	2.004,72
GR4220020	ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ (ΜΗΛΟΣ)	5.146,94
GR4310002	ΓΙΟΥΧΤΑΣ: ΦΑΡΑΓΓΙ ΑΓΙΑΣ ΕΙΡΗΝΗΣ	716,05
GR4310003	ΝΗΣΟΣ ΔΙΑ	1.337,16
GR4310004	ΔΥΤΙΚΑ ΑΣΤΕΡΟΥΣΙΑ (ΑΠΟ ΑΓΙΟΦΑΡΑΓΓΟ ΕΩΣ ΚΟΚΚΙΝΟ ΠΥΡΓΟ)	2.922,23
GR4310005	ΑΣΤΕΡΟΥΣΙΑ ΚΟΦΙΝΑΣ	16.174,20
GR4310006	ΔΙΚΤΗ: ΟΜΑΛΟΣ ΒΙΑΝΝΟΥ (ΣΥΜΗ - ΟΜΑΛΟΣ)	3.939,68

Πίνακας Γ.1.2.7. (συνέχεια)

Κωδικός	Προτεινόμενοι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (pSCI)	Έκταση (σε εκτάρια)
GR4320002	ΔΙΚΤΗ: ΟΡΟΠΕΔΙΟ ΛΑΣΙΘΙΟΥ, ΚΑΘΑΡΟ, ΣΕΛΕΝΑ, ΚΡΑΣΙ, ΣΕΛΕΚΑΝΟΣ	33.877,89
GR4320003	ΝΗΣΟΣ ΧΡΥΣΗ	630,65
GR4320004	ΜΟΝΗ ΚΑΨΑ (ΦΑΡΑΓΓΙ ΚΑΨΑ ΚΑΙ ΓΥΡΩ ΠΕΡΙΟΧΗ)	986,22
GR4320005	ΟΡΟΣ ΘΡΥΠΤΗΣ ΚΑΙ ΓΥΡΩ ΠΕΡΙΟΧΗ	8.587,63
GR4320006	ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΑΚΡΟ ΚΡΗΤΗΣ: ΔΙΟΝΥΣΑΔΕΣ, ΕΛΑΣΑ ΚΑΙ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΣΙΔΕΡΟ (ΑΚΡΑ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙ - ΒΑΪ - ΑΚΡΑ ΠΛΑΚΟΣ)	13.066,57
GR4320008	ΝΗΣΟΣ ΚΟΥΦΟΝΗΣΙ	804,68
GR4330002	ΟΡΟΣ ΚΕΔΡΟΣ	4.703,57
GR4330003	ΚΟΥΡΤΑΛΙΩΤΙΚΟ ΦΑΡΑΓΓΙ - ΜΟΝΗ ΠΡΕΒΕΛΙ - ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	3.642,12
GR4330004	ΠΡΑΣΙΑΝΟ ΦΑΡΑΓΓΙ - ΠΑΤΣΟΣ - ΣΦΑΚΟΥΡΑΚΟ ΡΕΜΑ - ΠΑΡΑΛΙΑ ΡΕΘΥΜΝΟΥ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΗ ΓΕΡΟΠΟΤΑΜΟΥ	13.374,25
GR4330005	ΟΡΟΣ ΙΔΗ	39.354,84
GR4340001	ΗΜΕΡΗ ΚΑΙ ΑΓΡΙΑ ΓΡΑΜΒΟΥΣΑ - ΤΙΓΑΝΗ ΚΑΙ ΦΑΛΑΣΑΡΝΑ - ΠΟΝΤΙΚΟΝΗΣΙ	5.781,32
GR4340002	ΝΗΣΟΣ ΕΛΑΦΟΝΗΣΟΣ	271,79
GR4340003	ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΡΟΔΟΠΟΥ - ΠΑΡΑΛΙΑ ΜΑΛΕΜΕ	8.753,27
GR4340004	ΕΛΟΣ - ΤΟΠΟΛΙΑ - ΣΑΣΑΛΟΣ - ΑΓΙΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣ	7.350,01
GR4340005	ΣΟΥΓΙΑ - ΒΑΡΔΙΑ - ΦΑΡΑΓΓΙ ΛΙΣΣΟΥ ΜΕΧΡΙ ΑΝΥΔΡΟΙ	3.039,87
GR4340006	ΛΙΜΝΗ ΑΓΙΑΣ - ΠΛΑΤΑΝΙΑΣ - ΡΕΜΑ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΗ ΚΕΡΙΤΗ - ΚΟΙΛΑΔΑ ΦΑΣΑΣ	1.211,57
GR4340007	ΦΑΡΑΓΓΙ ΘΕΡΙΣΣΟΥ	497,73
GR4340008	ΛΕΥΚΑ ΟΡΗ	53.363,64
GR4340010	ΔΡΑΠΑΝΟ (ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΕΣ ΑΚΤΕΣ) - ΠΑΡΑΛΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥΠΟΛΙΣ - ΛΙΜΝΗ ΚΟΥΡΝΑ	4.430,51
GR4340011	ΦΡΕ - ΤΖΙΤΖΙΦΕΣ - ΝΙΠΟΣ	1.217,60
GR4340012	ΑΣΦΕΝΔΟΥ - ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ	14.022,54
GR4340013	ΝΗΣΟΙ ΓΑΒΔΟΣ ΚΑΙ ΓΑΒΔΟΠΟΥΛΑ	6.290,57
GR4340015	ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΠΑΡΑΛΙΑ ΑΠΟ ΝΗΣΟ ΕΛΑΦΟΝΗΣΟ (ΑΠΟ ΧΡΥΣΟΣΚΑΛΙΤΙΣΣΑ ΜΕΧΡΙ ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΚΡΙΟΣ)	2.202,49

Οι Ζώνες Ειδικής Προστασίας και οι προτεινόμενοι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας αλληλεπικαλύπτονται μεταξύ τους αλλά και με τις προστατευόμενες περιοχές των άλλων κατηγοριών προστασίας (προστατευόμενες περιοχές κηρυγμένες βάσει της εθνικής νομοθεσίας και προστατευόμενες περιοχές με διεθνή χαρακτηρισμό). Οι αλληλεπικαλύψεις αυτές, σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, παρουσιάζονται στον Πίνακα Γ.1.2.8. Στον Πίνακα Γ.1.2.9. παρουσιάζονται οι αλληλεπικαλύψεις μεταξύ των προστατευόμενων περιοχών που έχουν κηρυχθεί βάσει της εθνικής νομοθεσίας και των προστατευόμενων περιοχών με διεθνή χαρακτηρισμό.

Πίνακας Γ.1.2.8. Αλληλεπικαλύψεις μεταξύ των κατηγοριών προστατευόμενων περιοχών με τις 52 Ζώνες Ειδικής Προστασίας (SPA) και τους προτεινόμενους Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (pSCI) (οι εκτάσεις υπολογίστηκαν με χρήση προγράμματος Γεωγραφικού Συστήματος Πληροφοριών). Δεν περιλαμβάνονται τα στοιχεία για τα Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους, για τις ΣΠΠ και για τις τροποποιήσεις των ΖΕΠ καθώς δεν είναι διαθέσιμα.

Κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών	Εμβαδόν κάθε κατηγορίας προστατευόμενης περιοχής (σε εκτάρια)	Κοινά τμήματα των προστατευόμενων περιοχών με τις SPA (σε εκτάρια)	Κοινά τμήματα των προστατευόμενων περιοχών με τις pSCI (σε εκτάρια)
Εθνικοί Δρυμοί	76.765,9	68.555,3	74.829,2
Αισθητικά Δάση	31.886,7	20.533,2	23.835,3
Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης	16.018,5	1.067,6	15.862,2
Καταφύγια Άγριας Ζωής	955.672	79.115,2	255.518,2
Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές	111.514	17.805	76.220,1
Εκτροφεία Θηραμάτων	3.058,2	31,2	1.125,2
Εθνικά Πάρκα	223.587,4	12.701,7	216.387,9
Υγρότοποι Ραμσάρ	168.642	132.849,4	162.801,9
Προστατευόμενες περιοχές σύμφωνα με τη Σύμβαση της Βαρκελώνης	257.800	29,7	253.191,3
Βιογενετικά Αποθέματα	25367,0	18.986,9	24.967,4
Αποθέματα Βιόσφαιρας	9.361,5	9.199,7	9.342,2
Περιοχές στις οποίες έχει απονεμηθεί το Ευρωδίπλωμα	4.752	4.671,3	4.752
Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς	34.080,9	386,6	23.665,8
Ζώνες Ειδικής Προστασίας (SPA)	552.986,7	552.986,7	500.537,7
Προτεινόμενοι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (pSCI)	2.738.595,82	500.537,7	2.738.595,82

Πίνακας Γ.1.2.9. Αλληλεπικαλύψεις μεταξύ των προστατευόμενων περιοχών που έχουν κηρυχθεί βάσει της εθνικής νομοθεσίας και των προστατευόμενων περιοχών με διεθνή χαρακτηρισμό. Δεν περιλαμβάνονται τα στοιχεία για τα Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους, για τις ΣΠΠ και για τις τροποποιήσεις των ΖΕΠ καθώς δεν είναι διαθέσιμα.

Προστατευόμενες περιοχές με διεθνή χαρακτηρισμό	Εθνικοί Δρυμοί	Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές	Εκτροφεία Θηραμάτων	Καταφύγια Αγριας Ζωής	Αισθητικά δάση	Διατηρητέα μνημεία της Φύσης	Εθνικά Πάρκα
	Εμβαδόν (σε εκτάρια)						
Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές σύμφωνα με το Πρωτόκολλο 4 της Σύμβασης της Βαρκελώνης	8.853,3	1.279,8	0	3.050,1	2.584,8	14.194,1	208.712,4
Βιογενετικά Αποθέματα	18.826,5	78,3	0	1.254,3	27,4	1.135,7	4.869,2
Αποθέματα Βιόσφαιρας	9.361,5	0	0	0	0	0	0
Περιοχές στις οποίες έχει απονεμηθεί το Ευρωδίπλωμα	4.751,9	0	0	0	0	0	0
Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς	0	0	0	0	0	0	0
Υγρότοποι Διεθνούς Σημασίας σύμφωνα με τη Σύμβαση Ραμσάρ	5.224,8	0	1,45	27.341,8	0	43,4	0
Ζώνες Ειδικής Προστασίας (SPA) (52 περιοχές)	68.555,3	17.804,9	31,8	79.115,1	20.533,2	1.067,6	12.701,7
Προτεινόμενοι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (pSCI)	74.829,2	76.220,1	1125,2	255.518,1	23.835,3	15.862,2	216.387,9

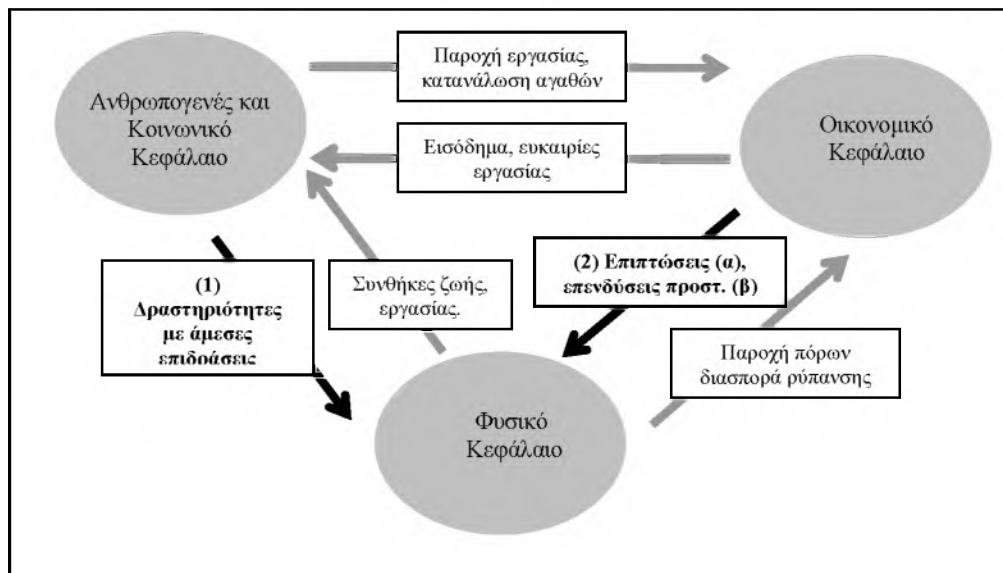
Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκταση των προστατευόμενων περιοχών (εκτός των περιοχών που προτείνονται για ένταξη στο δίκτυο «NATURA 2000») ανέρχεται σε 1.548.882,2 εκτάρια. Από αυτά, τα 785.539,4 εκτάρια (51 % της συνολικής έκτασης) επικαλύπτονται από τμήματα των περιοχών του δικτύου «NATURA 2000». Η συνολική έκταση όλων των κατηγοριών προστατευόμενων περιοχών ανέρχεται σε 3.565.742,5 εκτάρια, από τα οποία οι χερσαίες εκτάσεις καταλαμβάνουν τα 2.960.621,5 εκτάρια (έκταση που αντιστοιχεί με το 22,3 % της χερσαίας έκτασης της Ελλάδας) και οι θαλάσσιες ανέρχονται σε 605.120,9 εκτάρια.

Ο Ν. 2742/99 προβλέπει τη σύσταση «Επιτροπής NATURA 2000», η οποία θα ενεργεί και ως Εθνική Επιτροπή Προστατευόμενων Περιοχών, για τον συντονισμό, την παρακολούθηση και αξιολόγηση των διαδικασιών προγραμματισμού, οργάνωσης και λειτουργίας του Εθνικού Συστήματος Διοίκησης και Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών. Οι διαδικασίες για τη σύσταση της Επιτροπής έχουν ήδη ξεκινήσει. Αρμόδια υπηρεσία για την εθνική συμμετοχή στη σύσταση του δικτύου «NATURA 2000» έχει οριστεί η Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος - Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ.

Γ.2. Επιπτώσεις του πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα στο φυσικό περιβάλλον της Ελλάδας

Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό αναφέρονται οι επιπτώσεις των τομέων οικονομικής δραστηριότητας στο φυσικό περιβάλλον. Μια ολοκληρωμένη θεώρηση του ζητήματος αυτού απαιτεί την ύπαρξη ενός συστήματος παρακολούθησης, ικανού να καταγράφει, σε περιοδική βάση, τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ οικονομικού, κοινωνικού-ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος. Το σύστημα αυτό θα πρέπει να βασίζεται σε ένα σύνολο ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών αειφορικής ανάπτυξης. Η ανάπτυξη ενός τέτοιου συνόλου δεικτών έχει τεθεί ως πρωταρχικός στόχος της Agenda 21 (κεφάλαιο 40, παράγραφοι 40.5 - 40.7) και έχει αρχίσει να υλοποιείται από διάφορα κράτη. Η απουσία ενός συνόλου δεικτών για την Ελλάδα μας οδηγεί αναγκαστικά σε μία προσέγγιση η οποία, αν και βασίζεται σε ένα πρότυπο συστήματος, δεν ακολουθεί όλο τον απαραίτητο φορμαλισμό (λόγω έλλειψης στοιχείων), αλλά προσαρμόζει τη διατιθέμενη πληροφορία στις αρχές του προτύπου. Το πρότυπο αυτό βασίζεται στις αλληλεπιδράσεις μεταξύ οικονομικού, κοινωνικού-ανθρωπογενούς και φυσικού κεφαλαίου, και παρουσιάζεται στο Σχήμα Γ.2.1.

Σχήμα Γ.2.1. Αλληλεπιδράσεις μεταξύ οικονομικού, κοινωνικού-ανθρωπογενούς και φυσικού κεφαλαίου. (Προσαρμογή από DETR 2000).

Στο Σχήμα Γ.2.1 ο όρος Κεφάλαιο αναφέρεται τόσο στην ποσότητα όσο και στην ποιότητα των διαφόρων πόρων. Οι αλληλεπιδράσεις, οι οποίες παρουσιάζονται στο σχήμα με βέλη, αφορούν τόσο λειτουργίες που επιτελούνται μεταξύ των τριών δομικών στοιχείων του προτύπου, όσο και επιπτώσεις που προκύπτουν από τις λειτουργίες αυτές. Στα πλαίσια του παρόντος κεφαλαίου Γ.2. διερευνήθηκαν οι αλληλεπιδράσεις εκείνες οι οποίες παρουσιάζονται στο σχήμα με έντονο μαύρο χρώμα.

Με βάση τα προαναφερθέντα η δομή του παρόντος κεφαλαίου έχει ως εξής. Το κεφάλαιο Γ.2.1. καταγράφει και ταξινομεί τις ανθρώπινες δραστηριότητες όπως αυτές αναγνωρίστηκαν από τις εκπονηθείσες ΕΠΜ (Σχήμα Γ.2.1, αλληλεπίδραση 1). Στη συνέχεια (κεφάλαιο Γ.2.2.) παρουσιάζονται ποσοτικά δεδομένα για τις καταγεγραμμένες επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον (Σχήμα Γ.2.1, αλληλεπίδραση 2α), τόσο με βάση τα στοιχεία των ΕΠΜ, όσο και σύμφωνα με εκθέσεις διεθνών οργανισμών. Επίσης, παρουσιάζονται στατιστικά στοιχεία σχετικά με τις χρηματοδοτήσεις για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος (Σχήμα Γ.2.1, αλληλεπίδραση 2β). Τέλος, στο κεφάλαιο Γ.2.3. διατυπώνονται συμπεράσματα και προτείνονται μέτρα τα οποία θα επέτρεπαν την αρτιότερη παρακολούθηση των επιπτώσεων των τομέων οικονομικής δραστηριότητας στο φυσικό περιβάλλον.

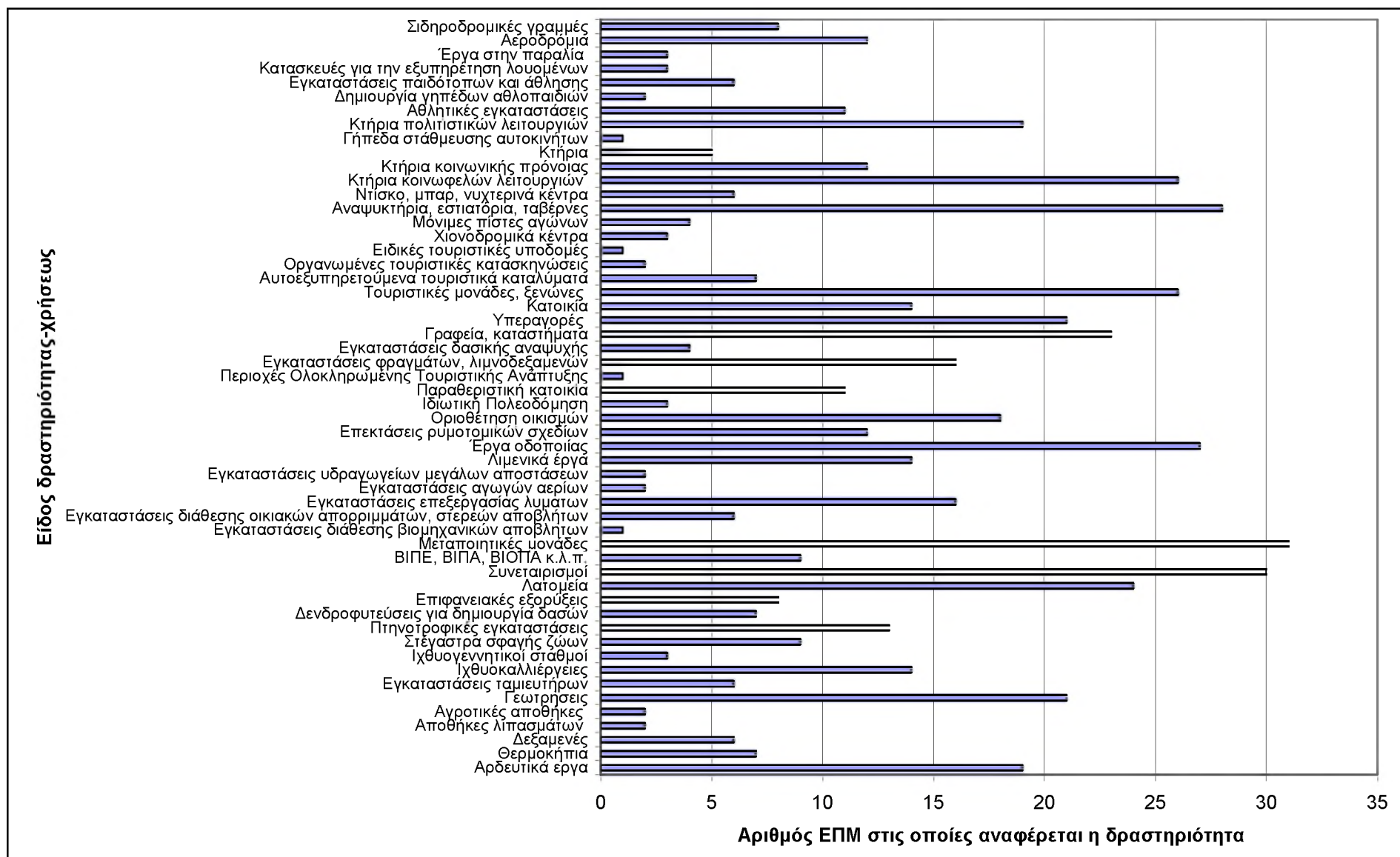
Για την παρουσίαση των στατιστικών στοιχείων σχετικά με τις χρηματοδοτήσεις για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος χρησιμοποιήθηκαν δεδομένα από τα χρηματοδοτικά μέσα ΕΠΠΕΡ, LEADER II και LIFE - Φύση. Αν και η έκθεση παρακολούθησης αναφέρεται στη χρονική περίοδο 1999-2001, παρουσιάζονται στοιχεία της περιόδου 1994-2001, καθώς δεν κατορθώθηκε να βρεθεί κατανομή των δαπανών ανά έτος. Τέλος, χρησιμοποιήθηκαν πληροφορίες από την έκθεση του ΟΟΣΑ για την κατάσταση του περιβάλλοντος στην Ελλάδα καθώς και από ηλεκτρονικές πηγές πληροφόρησης διεθνών οργανισμών (ΕΕ, FAO, ΟΗΕ).

Γ.2.1. Οι ανθρώπινες δραστηριότητες στο φυσικό περιβάλλον

Μετά από επεξεργασία των δεδομένων των μελετών (βλ. Παράρτημα Ι) αναγνωρίστηκαν 55 δραστηριότητες οι οποίες και αποτέλεσαν αντίστοιχες κατηγορίες. Η ταξινόμηση αυτή έγινε με βάση τον πίνακα χρήσεων και δραστηριοτήτων της Διεύθυνσης Χωροταξίας του ΥΠΕΧΩΔΕ. Ακολουθήθηκε η

ταξινόμηση αυτή διότι χρησιμοποιείται από όλες τις ΕΠΜ, παρά το γεγονός ότι παρουσιάζει αλληλοκαλύψεις δραστηριοτήτων. Από τις 55 δραστηριότητες, 15 ανήκουν στον πρωτογενή τομέα, 10 στον δευτερογενή και 30 στον τριτογενή. Δραστηριότητες οι οποίες εξυπηρετούν περισσότερους από έναν τομείς κατατάχθηκαν με βάση τον τομέα που εξυπηρετείται κατά κύριο λόγο από την δραστηριότητα. Για παράδειγμα, οι συνεταιρισμοί κατατάχθηκαν στον δευτερογενή τομέα, καθώς εξυπηρετούν κυρίως ανάγκες εμπορίας και μεταποίησης προϊόντων του πρωτογενούς τομέα και πολύ λιγότερο διαδικασίες παραγωγής του πρωτογενή τομέα αυτού καθ' εαυτού.

Η συχνότητα αναφοράς των δραστηριοτήτων αυτών στις περιοχές των ΕΠΜ παρουσιάζεται στο σχήμα Γ.2.2. Επίσης οι πέντε πιο συχνά αναφερόμενες δραστηριότητες ανά τομέα παραγωγής παρουσιάζονται στον Πίνακα Γ.2.1.

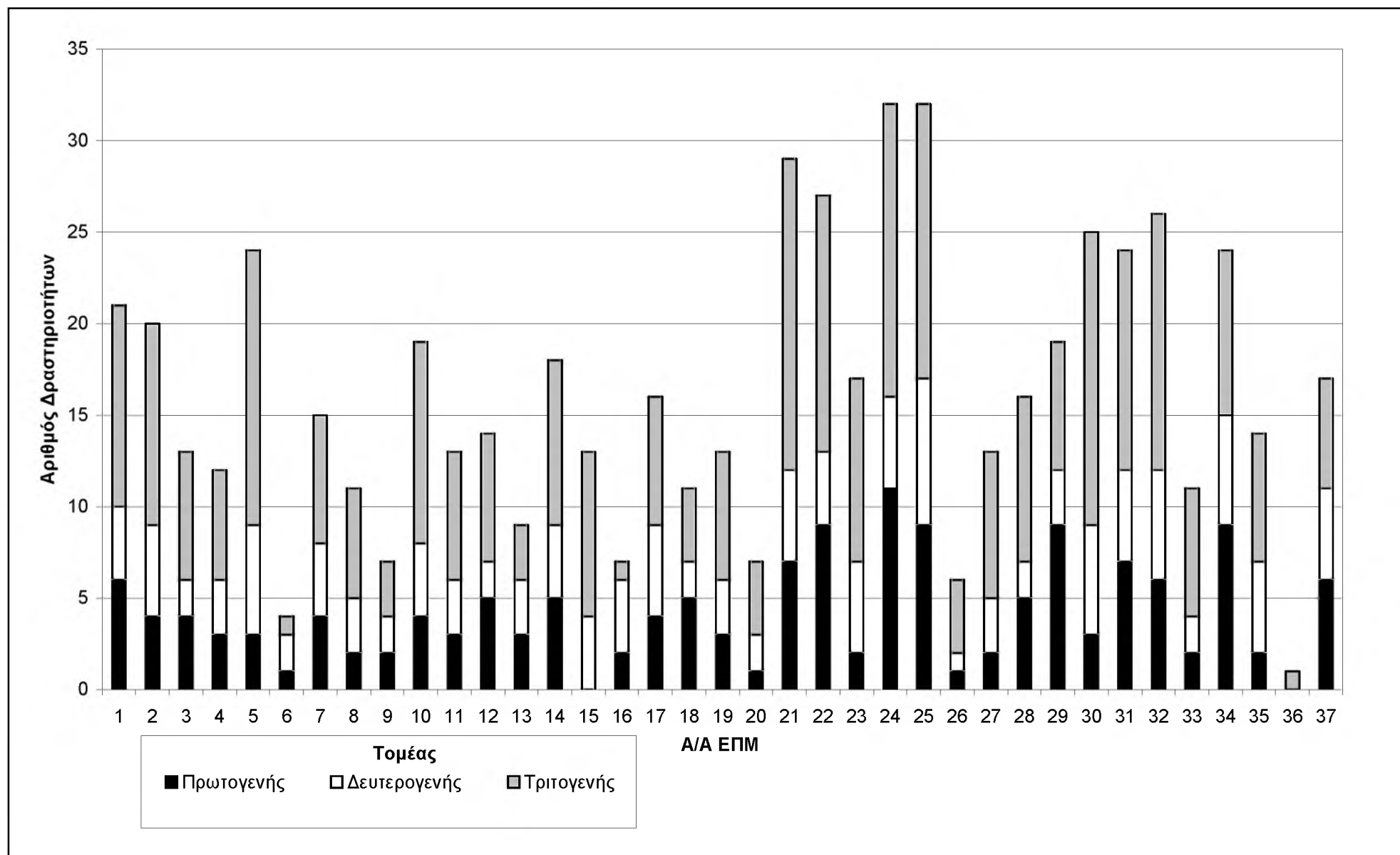

Σχήμα Γ.2.2 Συχνότητα αναφοράς ανθρώπινων δραστηριοτήτων-χρήσεων στις περιοχές μελέτης των ΕΠΜ. (Πηγή: Δεδομένα ΕΠΜ)

Πίνακας Γ.2.1. Οι συχνότερα αναφερόμενες δραστηριότητες-χρήσεις στις περιοχές μελέτης των ΕΠΜ ανά τομέα παραγωγής. (Πηγή: Δεδομένα ΕΠΜ).

Κατηγορία Δραστηριότητας	Συχνότητα Αναφοράς	Τομέας
Λατομεία	24	Πρωτογενής
Γεωτρήσεις	21	
Αρδευτικά έργα	19	
Ιχθυοκαλλιέργειες	14	
Πτηνοτροφικές εγκαταστάσεις	13	
Μεταποιητικές μονάδες	31	Δευτερογενής
Συνεταιρισμοί	30	
Έργα οδοποιίας	27	
Εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων	16	
Λιμενικά έργα	14	
Αναψυκτήρια, εστιατόρια, ταβέρνες	28	Τριτογενής
Τουριστικές μονάδες, ξενώνες	26	
Κοινοφελείς λειτουργίες	26	
Γραφεία, καταστήματα	23	
Υπεραγορές	21	

Κατά μέσο όρο σε κάθε περιοχή των ΕΠΜ ασκούνται 16 διαφορετικές δραστηριότητες. Από αυτές, τέσσερις ανήκουν στον πρωτογενή τομέα, τέσσερις στον δευτερογενή και οκτώ στον τριτογενή (οι αριθμοί που αναφέρονται έχουν στρογγυλοποιηθεί καθώς αναφερόμαστε σε φυσικούς αριθμούς). Ο αριθμός των δραστηριοτήτων για κάθε ΕΠΜ, σε σχέση με τον τομέα οικονομικής δραστηριότητας, παρουσιάζεται στο ιστόγραμμα του Σχήματος Γ.2.3. Αντίστοιχα στον Πίνακα Γ.2.2. παρουσιάζονται πέντε περιοχές στις οποίες αναφέρονται οι περισσότερες δραστηριότητες.

Σχήμα Γ.2.3. Αριθμός δραστηριοτήτων-χρήσεων ανά ΕΠΜ και τομέα παραγωγής.

Πίνακας Γ.2.2. Περιοχές μελέτης των ΕΠΜ με τις περισσότερες αναφερόμενες δραστηριότητες ανά τομέα παραγωγής. (Πηγή: Δεδομένα ΕΠΜ)

Περιοχή ΕΠΜ	Αριθμός Δραστηριοτήτων			
	Τομέας			ΣΥΝΟΛΟ
	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής	
Λίμνες Κορώνεια, Βόλβη, Μακεδονικών Τεμπών και ευρύτερη περιοχή τους	11	5	16	32
Αμβρακικός Κόλπος	9	8	15	32
Λίμνη Κερκίνης και ευρύτερη περιοχή της	7	5	17	29
Κόλπος Καλλονής Λέσβου	9	4	14	27
Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή τους	6	6	14	26

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι τόσο η συχνότητα αναφοράς των διαφόρων δραστηριοτήτων όσο και η κατανομή τους στις περιοχές μελέτης εξαρτώνται άμεσα από την πληρότητα και τον βαθμό λεπτομέρειας κάθε ΕΠΜ.

Γ.2.2. Αίτια που επηρεάζουν το καθεστώς διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος της Ελλάδας

Γ.2.2.1 Επιπτώσεις

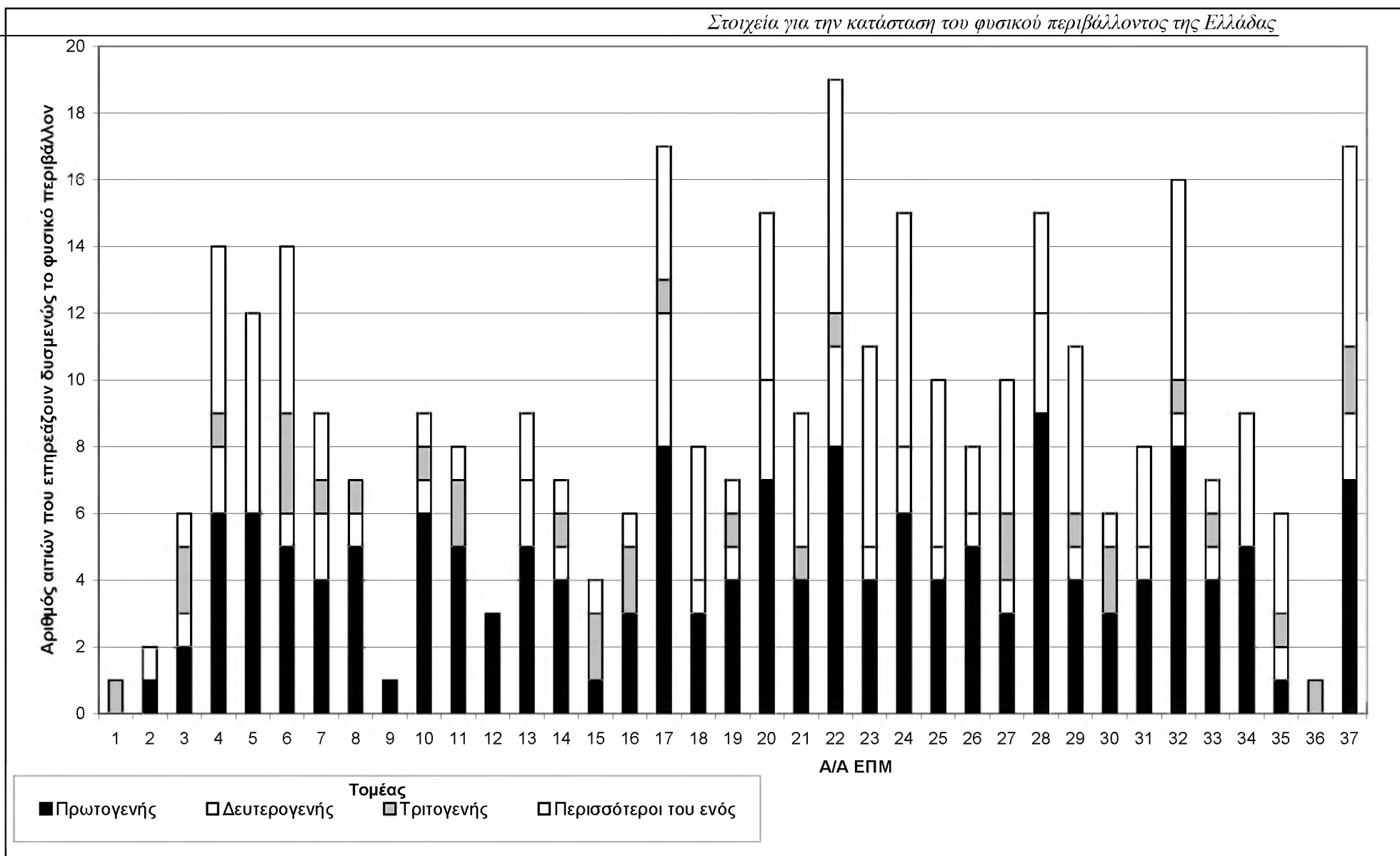
Στις 37 μελέτες που χρησιμοποιήθηκαν για τους σκοπούς του παρόντος κεφαλαίου αναγνωρίστηκαν 36 ανθρωπογενή αίτια τα οποία επηρεάζουν δυσμενώς το φυσικό περιβάλλον. Από αυτά, 14 αποδίδονται στη δραστηριότητα του πρωτογενούς τομέα, 5 του δευτερογενούς, 4 του τριτογενούς, ενώ 13 αποδίδονται στη δραστηριότητα περισσότερων του ενός τομέα (για παράδειγμα η εναπόθεση υγρών αποβλήτων μπορεί να προκύπτει τόσο από γεωργική, όσο και από βιομηχανική δραστηριότητα). Ο Πίνακας Γ.2.3. παρουσιάζει τα 10 συχνότερα αναφερόμενα αίτια καθώς και τον τομέα από τον οποίο προέρχονται.

Πίνακας Γ.2.3. Τα συχνότερα εμφανιζόμενα αίτια που επηρεάζουν δυσμενώς το φυσικό περιβάλλον της Ελλάδας. (Πηγή: Δεδομένα ΕΠΜ).

Αίτιο	Συχνότητα Εμφάνισης	Τομέας
Εναπόθεση υγρών αποβλήτων	26	Περισσότεροι του ενός
Μη αειφορική βόσκηση	25	Πρωτογενής
Μη αειφορική θήρα ¹ - Λαθροθηρία	18	Πρωτογενής
Αλλαγές των υδρολογικών γνωρισμάτων των λεκανών απορροής (στράγγιση υδροτοπικών περιοχών, εγκιβωτισμός κλπ.)	18	Περισσότεροι του ενός
Δασικές πυρκαγιές	17	Περισσότεροι του ενός
Μη συνετή χρήση γεωργικών φαρμάκων	14	Πρωτογενής
Μη συνετή λίπανση	13	Πρωτογενής
Εναποθέσεις στερεών αποβλήτων οικισμών	13	Δευτερογενής
Αλλαγές χρήσεων γης	13	Περισσότεροι του ενός
Εσφαλμένη χωροθέτηση δρόμων	11	Τριτογενής

Κατά μέσο όρο σε κάθε περιοχή των ΕΠΜ εμφανίζονται εννέα διαφορετικά αίτια τα οποία επηρεάζουν δυσμενώς το φυσικό περιβάλλον. Από αυτά, τέσσερα προέρχονται από τον πρωτογενή τομέα, ένα από τον δευτερογενή, ένα από τον τριτογενή, ενώ τρία προέρχονται από περισσότερους από δύο τομείς. Ο αριθμός των αιτιών για κάθε ΕΠΜ, σε σχέση με τον τομέα οικονομικής δραστηριότητας από τον οποίον προέρχονται, παρουσιάζεται στο ιστόγραμμα του Σχήματος Γ.2.4.

¹ Η θήρα αντιμετωπίζεται ως δραστηριότητα αναψυχής. Στην προκειμένη περίπτωση όμως συνδέεται άμεσα με μη αειφορική κάρπωση φυσικών πόρων (θανάτωση ειδών) και γι' αυτό τον λόγο αποδίδεται στον πρωτογενή τομέα. Επιπλέον στοιχείο που οδήγησε στην απόφαση αυτή αποτελεί και το γεγονός ότι η θήρα σε διαχειριστικό επίπεδο εντάσσεται στις δραστηριότητες του Υπ. Γεωργίας.

Σχήμα Γ.2.4. Αίτια που επηρεάζουν δυσμενώς το φυσικό περιβάλλον της Ελλάδας ανά ΕΠΜ και τομέα παραγωγής. (Πηγή: Δεδομένα ΕΠΜ).

Θα πρέπει να αναφερθεί στο σημείο αυτό ότι τα δεδομένα των ΕΠΜ, μας επιτρέπουν να αναφερθούμε στην συχνότητα εμφάνισης των αιτιών, αλλά δεν μας επιτρέπουν να αναφερθούμε στον βαθμό επίδρασής τους στο φυσικό περιβάλλον, καθώς δεν υπάρχουν ενδείξεις για την ένταση των επιπτώσεων που προκαλούν τα αίτια αυτά.

Στον Πίνακα Γ.2.4 παρουσιάζονται πέντε περιοχές στις οποίες αναφέρονται οι περισσότερες επιπτώσεις οι οποίες προκαλούνται από τα αίτια τα οποία προαναφέρθηκαν.

Πίνακας Γ.2.4. Περιοχές με τις περισσότερες εμφανιζόμενες επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον ανά τομέα παραγωγής (Πηγή: Δεδομένα ΕΠΜ).

Περιοχή ΕΠΜ	Αριθμός αιτιών που προκαλούν τις επιπτώσεις				ΣΥΝΟΛΟ
	Τομέας				
	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής	> 1	
Υγρότοπος Κόλπου Καλλονής Λέσβου	8	3	1	7	19
Λιμνοθάλασσα Κούταβου	8	4	1	4	17
Κόλπος Κυπαρισσίας	7	2	2	6	17
Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή	8	1	1	6	16
Λίμνες Κορώνειας Βόλβης, Μακεδονικών Τεμπών και ευρύτερη περιοχή τους	6	2	0	7	15

Αξίζει να αναφερθεί ότι οι περιοχές, Υγρότοπος Κόλπου Καλλονής, Δέλτα Νέστου και Λίμνες Κορώνεια-Βόλβη, εμφανίζονται και στον Πίνακα Γ.2.2. Επίσης “ενδιαφέρον” παρουσιάζει και η περίπτωση της ΕΠΜ για την περιοχή Διποταμάτων Άνδρου, όπου το μόνο αναφερόμενο αίτιο το οποίο προκαλεί επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον είναι αυτό της «Εσφαλμένης χωροθέτησης δρόμων».

Η έλλειψη ενιαίου τρόπου αξιολόγησης της έντασης των επιπτώσεων στο φυσικό περιβάλλον, οδηγεί αναγκαστικά στην κατά περίπτωση εξέταση των ΕΠΜ, με σκοπό την εξαγωγή πληροφοριών οι οποίες αφορούν συγκεκριμένες περιπτώσεις επίδρασης των τομέων παραγωγής. Από την εξέταση αυτή προέκυψαν τα ακόλουθα παραδείγματα, τα οποία επελέγησαν ως ενδεικτικά τόσο της έντασης των επιπτώσεων, όσο και των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι συγκεκριμένες περιοχές.

- Στην περιοχή του Αβρακικού κόλπου προκύπτει από την ΕΠΜ ότι συμβαίνει:

α) ρύπανση επιμέρους υδροτόπων από σημειακές πηγές, π.χ. από κτηνοτροφικές μονάδες που αφήνουν να διαχυθούν ανεπεξέργαστα λύματα.

β) ρύπανση όλου σχεδόν του συμπλέγματος υδροτόπου από μη σημειακές πηγές, π.χ. από τους καλλιεργούμενους αγρούς γενικά, διότι οι αγροί αυτοί λιπαίνονται χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η γειτνίασή τους με τα φυσικά οικοσυστήματα.

Έτσι, είναι πιθανό ότι ο εντεινόμενος ευτροφισμός οφείλεται κατά σημαντικό μέρος στις σημειακές και μη σημειακές γεωργικές πηγές ρύπων.

Τα εκτεταμένα αντιπλημμυρικά, στραγγιστικά και αρδευτικά έργα που είχαν κατασκευασθεί τις δεκαετίες 1950 και 1960 προκάλεσαν: (α) δραστική μείωση του εμβαδού των φυσικών υδροτόπων και (β) διακοπή της ενότητας-συνέχειας και της δομής φυσικών οικοσυστημάτων.

- Στην Παμβώτιδα τα ανεπεξέργαστα αστικά λύματα (τα οποία διοχετεύονται παράνομα στο δίκτυο όμβριων υδάτων της πόλης των Ιωαννίνων) αποτελούν την κύρια πηγή ρύπανσης της λίμνης. Επίσης, πολλά από τα πτηνοτροφεία και χοιροστάσια της περιοχής αφήνουν να εκρέουν τα λύματά τους χωρίς επεξεργασία προς το γύρω περιβάλλον με αποτέλεσμα μέρος αυτών να εκπλύνονται με τα απορρέοντα νερά της βροχής προς τη λίμνη. Λέγεται ότι αστικά και πτηνοτροφικά λύματα είναι μεταξύ των γνωστών αιτιών που έχουν συντελέσει στη μείωση του βάθους και εμβαδού της λίμνης. Σε άλλο επίπεδο απειλής, ο χορτοφάγος κυπρίνος (ο οποίος εισήχθη τεχνητά στη λίμνη) λειτουργεί ως έντονος τροφικός ανταγωνιστής για

σημαντικά είδη όπως η βαλτόπαπια. Τέλος, η μείωση των πληθυσμών των στρουθιομόρφων πουλιών τα οποία εξαρτώνται από τα αγροοικοσυστήματα της περιοχής, θα μπορούσε να αποδοθεί στις αλλαγές που έχουν επέλθει ως προς τη δομή και τη διαχείριση των αγροοικοσυστημάτων αυτών κατά τις τελευταίες δεκαετίες (π.χ. μείωση ποικιλότητας καλλιεργούμενων ειδών, επέκταση άρδευσης, χρησιμοποίηση περισσότερων αγροχημικών ουσιών).

- Στην περιοχή των λιμνών Βόλβη και Κορώνεια, οι ανεξέλεγκτες και μη αιφορικές δραστηριότητες του πρωτογενούς τομέα έχουν οδηγήσει σε σοβαρή υποβάθμιση των λιμνών. Ειδικά η λίμνη Κορώνεια τείνει να μετατραπεί σε νεκρό επιφανειακό βόθρο. Στην περιοχή της λίμνης Κορώνειας η υπερεκμετάλλευση των υδάτινων πόρων από τη γεωργία και βιομηχανία, συνεπικουρούμενη από τις συνθήκες ξηρασίας που επικράτησαν κατά την περίοδο 1988-93, προκάλεσε δραστική πτώση της στάθμης της λίμνης. Μεταξύ των συνεπειών ήταν η διακοπή της επιφανειακής επικοινωνίας των λιμνών Κορώνεια και Βόλβη. Η ρύπανση των υδάτων της λίμνης τόσο από αστικά όσο και από βιομηχανικά απόβλητα προκάλεσε την καταστροφή του ιχθυοπληθυσμού της, με αποτέλεσμα από το 1995 και μετά να διακοπεί η αλιεία ως παραγωγική δραστηριότητα. Η υπερβόσκηση στη λεκάνη απορροής οδήγησε σε έντονα φαινόμενα διάβρωσης, αύξηση ρυθμού πρόσχωσης της λίμνης, μείωση της διαύγειας των νερών, υποβάθμιση της παρόχθιας βλάστησης και των φυσικών γνωρισμάτων των κοιτών χειμάρρων και ρύπανση των νερών τους.

- Στην περιοχή του κόλπου της Κυπαρισσίας οι τουριστικές δραστηριότητες έχουν προκαλέσει την απόθεση αυξημένων ποσοτήτων αστικών λυμάτων και απορριμμάτων, ιδιαίτερα στις παράκτιες περιοχές, υποβάθμιση της ποιότητας του νερού της Λίμνης Καϊάφα και διάσπαση της συνέχειας και συνεκτικότητας των οικοτόπων αμμόφιλης βλάστησης. Η ανεξέλεγκτη εξόρυξη αδρανών υλικών έχει προκαλέσει μείωση της παραποτάμιας και λοιπής υδρόβιας βλάστησης, και πτώση της στάθμης των υπόγειων υδροφορέων. Η παράνομη δόμηση προκαλεί υποβάθμιση του παραλιακού δάσους Ζαχάρος και των θινών της Κυπαρισσίας, καθώς και διάσπαση των φυτοκοινωνιών με αμμόφιλα είδη, με αποτέλεσμα να μην επιτελείται ο ρόλος τους, που είναι η συγκράτηση των εδαφών. Η ρύπανση της θαλάσσιας

περιοχής έχει προκαλέσει σοβαρές επιπτώσεις στον πληθυσμό της *Caretta caretta* τόσο άμεσα όσο και έμμεσα λόγω υποβάθμισης των λειμώνων της *Posidonia oceanica*. Η υποβάθμιση προέρχεται από το αυξημένο οργανικό φορτίο που προκαλεί θολερότητα στο νερό του κόλπου και εμποδίζει τη φωτοσύνθεση.

- Στο δάσος της Στροφυλιάς η εντατικοποίηση της πρωτογενούς παραγωγής έχει προκαλέσει υφαλμύρωση των υπόγειων υδροφορέων (υπερβολική άντληση υδάτων από γεωτρήσεις), με επιπτώσεις στα δένδρα της κουκουναριάς, *Pinus pinea*, (η κουκουναριά είναι είδος μη ανθεκτικό στα νερά υψηλής αλατότητας). Η κυκλοφορία ειδικών δίτροχων παντός δρόμου στην παραλία έχει προκαλέσει την προοδευτική μείωση των θινών.

- Στη λίμνη Κερκίνη η ύψωση της στάθμης των υδάτων (αποτέλεσμα των αναγκών της γεωργικής παραγωγής) προκαλεί κατάκλυση του παραποτάμιου δάσους με αποτέλεσμα την μείωση της έκτασής του αφού δεν υπάρχει φυσική αναγέννηση για να αναπληρωθούν τα άτομα που πεθαίνουν. Επίσης παρατηρείται αυξομείωση της έκτασης που καταλαμβάνουν τα νούφαρα, μεταβολή στους πληθυσμούς και τη σύνθεση της ορνιθοπανίδας, και αρνητική επίδραση στην ποσοτική και ποιοτική σύνθεση της ιχθυοπανίδας.

- Στη λιμνοθάλασσα του Κούταβου της Κεφαλονιάς εικάζεται ότι η απόρριψη χρωμάτων πλοίων και γαλβανισμένων αντικειμένων στη λιμνοθάλασσα, οι μπαταρίες μολύβδου, και τα μολυβδούχα πρόσθετα βενζίνης, έχουν προκαλέσει επιβάρυνση της λιμνοθάλασσας από βαρέα μέταλλα, ιδιαίτερα στην ιλύ του πυθμένα και συσσώρευση βαρέων μετάλλων σε ιστούς των ψαριών και στο φανερόγαμο *Cymodocea nodosa*. Επίσης, η διάβρωση των εδαφών δημιουργεί κινδύνους για τους οικοτόπους 5330, 5420 και 954020. Τέλος, η συνεχιζόμενη λειτουργία της μονάδας παραγωγής σκυροδέματος αποτελεί περιβαλλοντικό πρόβλημα σύμφωνα με το «Χωροταξικό Σχέδιο Ιονίων Νήσων».

▪ Στην ευρύτερη περιοχή του κόλπου της Καλλονής, οι εκτεταμένες αμμοληψίες και χαλικοληψίες εντός των κοιτών των ποταμών και χειμάρρων, εκτιμάται ότι παρεμποδίζουν τη φυσική ροή τους και την τροφοδότηση των παράκτιων υγροτόπων. Οι εκτεταμένες αποψιλώσεις έχουν προκαλέσει καταστροφή της φυσικής βλάστησης και διάβρωση των εδαφών. Παρατηρείται έντονο το φαινόμενο βόσκησης σε σκουπιδότοπους, γεγονός το οποίο οδηγεί στην δηλητηρίαση των ζώων. Τέλος η επέκταση των γεωργικών καλλιεργειών έχει οδηγήσει στη συρρίκνωση των υγροτόπων στις περιοχές Λιμανάκι και Ταξιάρχη Παρακοίλων.

▪ Στην περιοχή του Δέλτα του Νέστου, τα φράγματα στον άνω ρου του ποταμού, έχουν οδηγήσει στη μείωση του ρυθμού ανάπτυξης του δέλτα λόγω της μεγάλης συγκράτησης φερτών υλικών. Επίσης τα αποστραγγιστικά, αποχετευτικά και αρδευτικά έργα, έχουν προκαλέσει μείωση κυρίως του δυτικού τμήματος του δέλτα. Σε σχέση με την ποιότητα του νερού τόσο στο δέλτα όσο και στον ποταμό, παρατηρείται μία μικρή επιβάρυνση με φωσφορικά και νιτρικά η οποία δεν είναι ιδιαίτερα ανησυχητική. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι η ποσότητα και ποιότητα των υδάτων στον Νέστο εξαρτάται άμεσα και από τους χειρισμούς στη Βουλγαρία.

▪ Στο σύνολο της περιοχής των λιμνών και λιμνοθαλασσών της Θράκης, η εκτεταμένη απόρριψη γεωργικών προϊόντων και κενών δοχείων λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων σε παράκτιες και παρόχθιες περιοχές, προκαλεί, πέρα από τη ρύπανση των υδάτων και την αισθητική ρύπανση, κινδύνους για τα παρυδάτια πουλιά. Η λίμνη Βιστωνίδα παρουσιάζει έντονη ρύπανση και ευτροφισμό. Η έλλειψη οξυγόνου, όπου παρατηρείται περιοδικά στη λίμνη, έχει ως συνέπεια τον μαζικό θάνατο ψαριών λόγω ανοξικών συνθηκών. Η τοποθέτηση διαύλων επικοινωνίας της λίμνης Βιστωνίδας με τη θάλασσα το 1965 από τους ψαράδες και τα αυτοσχέδια ιχθυοσυλληπτικά φράγματα, έχουν επιδεινώσει το πρόβλημα συσσώρευσης φερτών υλικών και μείωσης του βάθους της. Στη λίμνη Ισμαρίδα παρατηρείται υψηλή συγκέντρωση διαλυτού μολύβδου, που οφείλεται στα σκάγια των κυνηγών. Επίσης παρατηρούνται υψηλές συγκεντρώσεις καδμίου λόγω της χρήσης φωσφορικών λιπασμάτων και αυξημένες συγκεντρώσεις ψευδαργύρου που δηλώνουν την

επιβάρυνση των επιφανειακών υδάτων κατά κύριο λόγο από βιομηχανικές δραστηριότητες.

Γ.2.2.2 Χρηματοδοτήσεις

Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ (2000) η άμεση δαπάνη για την προστασία της φύσης προέρχεται κυρίως από χρηματοδοτήσεις της ΕΕ, και είναι περίπου ίση με το 1% της δαπάνης για τον έλεγχο και καταπολέμηση της ρύπανσης.² Το Υποπρόγραμμα 3 (Προστασία Φυσικού Περιβάλλοντος) του ΕΠΠΕΡ – Β'ΚΠΣ προέβλεπε δαπάνες 53 εκατομμυρίων ΕΥΡΩ για το διάστημα 1994-1999. Σε αυτό το ποσό θα πρέπει να προστεθούν τόσο οι δαπάνες των μέτρων 3 και 6 του προγράμματος LEADER II, οι οποίες ανέρχονται για το διάστημα 1995-2001 σε 87 εκατομμύρια ΕΥΡΩ όσο και οι δαπάνες του προγράμματος LIFE-Φύση οι οποίες ανέρχονται για το διάστημα 1992-2000 σε 34 εκατομμύρια ΕΥΡΩ.

Γ.2.3. Συμπεράσματα – Προτάσεις

Οι δραστηριότητες-χρήσεις του πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα προκαλούν διάφορες επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον. Ο μεγαλύτερος αριθμός των επιπτώσεων αυτών προέρχονται κυρίως από τον πρωτογενή τομέα ή από συνδυασμένες δραστηριότητες όλων των τομέων παραγωγής. Οι επιπτώσεις από τον δευτερογενή και τον τριτογενή τομέα, σε ποσοτικό τουλάχιστον επίπεδο, είναι περιορισμένες. Σε σχέση με τις δραστηριότητες σε επίπεδο κλάδων οικονομικής δραστηριότητας παρατηρούνται τα ακόλουθα:

- Η γεωργία προκαλεί τον μεγαλύτερο αριθμό επιπτώσεων στο φυσικό περιβάλλον. Η ένταση των επιπτώσεων αυτών ποικίλλει από μέτρια έως πολύ μεγάλη. Η μεγαλύτερη ένταση παρατηρείται συνήθως σε περιπτώσεις όπου υπάρχει συνδυασμένη δράση και άλλων τομέων παραγωγής. Η πλειονότητα των επιπτώσεων από τη γεωργία αφορά ρύπανση υδάτων, βλαπτικές αλλαγές χρήσεων γης και αλλοίωση της δομής και λειτουργίας οικοσυστημάτων.

² Ο ΟΟΣΑ κατατάσσει σε διαφορετικές κατηγορίες τις δαπάνες προστασίας της φύσης και τις δαπάνες καταπολέμησης της ρύπανσης.

- Η δασοπονία δεν φαίνεται να προκαλεί μεγάλες επιπτώσεις τόσο σε ποσοτικό αλλά κυρίως σε ποιοτικό επίπεδο. Οι περιορισμένες επιπτώσεις της δασοπονίας αφορούν στην πλειονότητά τους όχληση ειδών πανίδας, και συνδέονται με περιπτώσεις δασικών εκμεταλλεύσεων για ξυλοπονικούς σκοπούς (διάνοιξη δρόμων, χρήση μηχανικών μέσων).
- Η αλιεία προκαλεί σοβαρές επιπτώσεις κυρίως όταν ασκείται σε περιοχές οι οποίες έχουν υποστεί μείωση των ιχθυοποθεμάτων προερχόμενη από διάφορες μορφές ρύπανσης. Οι ιχθυοκαλλιέργειες προκαλούν συνήθως τις σπουδαιότερες επιπτώσεις, χωρίς όμως να παρουσιάζουν αυξημένη συχνότητα.
- Οι εξορυκτικές δραστηριότητες εμφανίζονται μεν σε περιορισμένο αριθμό περιπτώσεων (προφανές αποτέλεσμα της αλλαγής της μεταλλευτικής πολιτικής της χώρας την τελευταία εικοσαετία), συνδυάζονται όμως με εκτεταμένες επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον (διάβρωση, εναποθέσεις τεραστίων ποσοτήτων υλικών, όχληση ειδών, διάσπαση οικοσυστημάτων, δραστική αλλοίωση του τοπίου).
- Οι επιπτώσεις της μεταποίησης συνίστανται κατά κύριο λόγο σε ρύπανση υδάτων και ατμόσφαιρας. Τα διαθέσιμα ποσοτικά δεδομένα που σχετίζονται με τη μεταποίηση, για τις περιοχές που εξετάστηκαν, είναι περιορισμένα και δεν συμβάλλουν στην εκτίμηση της σοβαρότητας των επιπτώσεων. Είναι απαραίτητο να αναφερθεί ότι όλος ο κλάδος της μεταποίησης συνεισφέρει μόνο 20% στο ΑΕΠ (ΟΟΣΑ 2000), και συνεπώς η εκτίμηση των επιπτώσεων του στο φυσικό περιβάλλον πρέπει να λάβει υπόψη της το υψηλό 'κόστος ευκαιρίας' καταπολέμησης των επιπτώσεων.
- Ο κλάδος των κατασκευών παρουσιάζει όλο και περισσότερο αυξανόμενη αρνητική επίδραση στο φυσικό περιβάλλον. Η επίδραση αυτή αναμένεται να ενταθεί, ειδικά σε περίπτωση που τα προγραμματιζόμενα έργα δεν λάβουν σοβαρά υπόψη τους την ανάγκη για αξιόπιστη εκτίμηση και πλήρη αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων.
- Οι επιπτώσεις του κλάδου των μεταφορών και επικοινωνιών αφορούν κατά κύριο λόγο ατμοσφαιρική ρύπανση. Η ανάπτυξη του κλάδου, συνδυαζόμενη

με την υλοποίηση νέων έργων, προκαλεί επίσης οχλήσεις σε είδη πανίδας και διάσπαση οικοσυστημάτων.

- Ο κλάδος του τουρισμού παρουσιάζει μία εν δυνάμει μεγάλη απειλή για το φυσικό περιβάλλον. Αν και η μέχρι σήμερα τουριστική ανάπτυξη δεν έχει προκαλέσει σοβαρές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον (πάντα σε σύγκριση με άλλες δραστηριότητες) η αναγνώριση του τουρισμού ως επενδυτικού μέσου για την ανάπτυξη οικονομικά ασθενών περιοχών, ενέχει κινδύνους βλαπτικής αλλαγής χρήσεων γης και υποβάθμισης φυσικών οικοσυστημάτων. Οι συγκεκριμένες περιοχές γειτνιάζουν, στην πλειονότητα των περιπτώσεων, με περιοχές προστασίας της φύσης. Ιδιαίτερα απειλούνται οι παράκτιες ζώνες από την ανάπτυξη δραστηριοτήτων μαζικού θερινού τουρισμού. Πρόσφατα επίσης, μεγάλη ανάπτυξη γνωρίζουν οι δραστηριότητες ορεινού τουρισμού (χιονοδρομικά κέντρα), οι οποίες απειλούν τους ορεινούς όγκους της χώρας.

Η αντιμετώπιση των επιπτώσεων που προαναφέρθηκαν, θα πρέπει να βασίζεται σε ένα σύνολο διαφοροποιημένων δράσεων, ανάλογα με τον τομέα ο οποίος τις προκαλεί. Πιο συγκεκριμένα, οι επιπτώσεις από τον πρωτογενή τομέα θα πρέπει να αντιμετωπισθούν με ένα σύνολο μέτρων το οποίο θα στοχεύει στην αναβάθμιση και στον εκσυγχρονισμό των μεθόδων παραγωγής του τομέα (‘‘νέες’’ καλλιεργητικές μέθοδοι, δασοπονία πολλαπλών σκοπών). Η ανάγκη λήψης μέτρων αυτού του είδους επιβάλλεται, τόσο από τη διαφαινόμενη τάση συρρίκνωσης της συμμετοχής του πρωτογενούς τομέα στο ΑΕΠ, όσο και από το κοινωνικά επαχθές αποτέλεσμα που θα είχε η τυχόν επιβολή κυρώσεων στην τάξη των ελλήνων αγροτών. Οι επιπτώσεις από τον δευτερογενή τομέα θα πρέπει να αντιμετωπισθούν κατ’ αρχάς, με έντονο έλεγχο τήρησης των διαδικασιών περιβαλλοντικής συμμόρφωσης των κλάδων της μεταποίησης και των κατασκευών, χωρίς να αποκλείεται η επιβολή διοικητικών μέτρων. Παράλληλα θα πρέπει να υποστηρίζονται οικονομικά προσπάθειες υιοθέτησης καθαρών τεχνολογιών από τον ιδιωτικό τομέα. Η αντιμετώπιση των επιπτώσεων του τριτογενούς τομέα θα πρέπει να στηρίζεται κυρίως σε προληπτικά μέτρα, και ειδικά στη χάραξη και εφαρμογή εθνικής στρατηγικής για την αειφορική ανάπτυξη των κλάδων του τουρισμού, της αναψυχής και των μεταφορών.

Η ανάπτυξη ενός συστήματος παρακολούθησης των επιπτώσεων των τομέων οικονομικής δραστηριότητας στο φυσικό περιβάλλον, το οποίο θα αντλεί τις αρχές του από ένα ολοκληρωμένο σύνολο ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών αειφορικής ανάπτυξης, είναι άμεση και επιτακτική. Η δημιουργία ενός τέτοιου συστήματος μπορεί να γίνει μέσα στα πλαίσια των σκοπών και οδηγιών της Agenda 21. Είναι δυνατόν δε να ενταχθεί στη χάραξη εθνικής στρατηγικής για την αειφορική ανάπτυξη.

Γ.3. Οικοσυστήματα και οικότοποι ενδιαφέροντος

Εισαγωγή

Σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ ως “τύποι φυσικών οικοτόπων”, που αναφέρονται στο Παράρτημα Ι, θεωρούνται «χερσαίες περιοχές ή υγρά τοποι που διακρίνονται χάριν των βιολογικών (βιοτικών) και μη βιολογικών (αβιοτικών) γεωγραφικών γνωρισμάτων τους, είτε είναι εξ ολοκλήρου φυσικές, είτε ημιφυσικές».

Ο ορισμός αυτός δεν διακρίνεται για τη σαφήνειά του και είναι αποτέλεσμα της προσπάθειας που καταβλήθηκε για τον συγκερασμό των απόψεων των διαφόρων «φυτοκοινωνιολογικών σχολών» των Κρατών Μελών.

Στο Παράρτημα Ι έχουν περιληφθεί *οι φυσικοί οικότοποι κοινοτικού ενδιαφέροντος* οι οποίοι :

1. διατρέχουν κίνδυνο να εξαφανισθούν από την περιοχή της φυσικής τους εξάπλωσης ή
2. έχουν περιορισμένη περιοχή φυσικής εξάπλωσης λόγω της μείωσής της ή λόγω του ότι η περιοχή τους είναι εκ της φύσεώς της περιορισμένη, ή
3. αποτελούν σημαντικά δείγματα τυπικών γνωρισμάτων μίας από τις ακόλουθες βιογεωγραφικές περιοχές: αλπική, ατλαντική, ηπειρωτική, μακαρονησιωτική και μεσογειακή.

Οι τύποι οικοτόπων που κινδυνεύουν με εξαφάνιση θεωρούνται ως οικότοποι προτεραιότητας και σημειώνονται στο Παράρτημα Ι με έναν αστερίσκο (*).

Ο άλλος χαρακτηρισμός του οικοτόπου αφορά την έννοια του “ενδιαιτήματος” (Habitat) ενός είδους του Παραρτήματος ΙΙ και αναφέρεται ως “οικότοπος ενός είδους”, ο οποίος αποτελεί το περιβάλλον, το οποίο ορίζεται από βιοτικούς και αβιοτικούς παράγοντες, στο οποίο ζει το είδος σε ένα από τα στάδια του βιολογικού του κύκλου. Είναι δηλ. ο κλασικός οικολογικός προσδιορισμός της έννοιας του “Habitat” δηλ. του ενδιαιτήματος ενός είδους.

Η εφαρμογή της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, με την ολοκλήρωση του Δικτύου “Natura 2000” προϋποθέτει τη σύνταξη Ειδικών Διαχειριστικών Σχεδίων για κάθε μία από τις περιοχές (sites) που θα ενταχθούν τελικά στο ως άνω Ευρωπαϊκό δίκτυο (άρθρο 6 Οδηγίας 92/43).

Απαραίτητη προϋπόθεση για τη σύνταξη των ειδικών διαχειριστικών σχεδίων, τον προσδιορισμό των σκοπών διαχείρισης και την πρόταση των αναγκαίων μέτρων που πρέπει να ληφθούν για την επίτευξη των σκοπών διαχείρισης είναι:

- ✓ η ακριβής γνώση των φυσικών τύπων οικοτόπων και ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος που εμφανίζονται σε κάθε περιοχή,
- ✓ η έκταση που καταλαμβάνουν,
- ✓ η κατάσταση διατήρησής τους,
- ✓ οι οικολογικές απαιτήσεις τους και οι κίνδυνοι που τους απειλούν, καθώς και
- ✓ η ακριβής γνώση των φυσικών, αβιοτικών, βιοτικών, οικονομικών, κοινωνικών, πολιτισμικών και ιστορικών δεδομένων της περιοχής.

Στην Ελλάδα για την κάλυψη των υποχρεώσεων που απορρέουν από την οδηγία όσον αφορά τους τύπους οικοτόπων πραγματοποιήθηκε το έργο **«Αναγνώριση και Περιγραφή των τύπων οικοτόπων σε περιοχές Ενδιαφέροντος για τη Διατήρηση της Φύσης»** που χρηματοδοτήθηκε από το ΥΠΕΧΩΔΕ (ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 3 ΜΕΤΡΟ 3.3., Β' ΚΠΣ) και εκπονήθηκε στο χρονικό διάστημα 2/1999 ως 11/2001. Το έργο στη συνέχεια θα αναφέρεται ως έργο της ‘‘χαρτογράφησης των τύπων οικοτόπων’’

Κατά τη διάρκεια του έργου έγιναν περίπου 15.000 φυτοληψίες από τις οποίες ταυτοποιήθηκαν και περιγράφηκαν οι τύποι οικοτόπων σε 254 περιοχές του επιστημονικού καταλόγου.

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συγκεντρωτικά στοιχεία για τους τύπους οικοτόπων του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ όπως προέκυψαν από την επεξεργασία των δεδομένων του ανωτέρω έργου.

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στα απειλούμενα οικοσυστήματα που απαντούν στη χώρα μας, ενώ περιλαμβάνεται και μια πρώτη προσέγγιση αναγνώρισης των «εύθραυστων» οικοσυστημάτων της Ελλάδας.

Γ.3.1. Στοιχεία για τους τύπους οικοτόπων του Παραρτήματος I της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

Στις περιοχές του Δικτύου “NATURA 2000” όπου εκπονήθηκε το έργο της “χαρτογράφησης των τύπων οικοτόπων”, χαρτογραφήθηκαν 105 τύποι οικοτόπων από τους 244 του Παραρτήματος I της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και 30 τύποι οικοτόπων που περιγράφονται στο CORINE BİOTOPE 1991 και στο PALEARCTIC HABITAT CLASSIFICATION 1996 και δεν περιλαμβάνονται στο Παράρτημα I. Από τους 105 τύπους οικοτόπων του Παραρτήματος I της οδηγίας οι 23 είναι προτεραιότητας. Οι περιοχές αυτές δίνονται στον Πίνακα Γ.3.1.

Στον πίνακα Γ.3.2 παρουσιάζονται οι τύποι οικοτόπων που αναγνωρίστηκαν στις παραπάνω περιοχές, ο αριθμός των περιοχών στις οποίες καταγράφηκαν, ή έκταση των οικοτόπων καθώς και η κατάσταση διατήρησής τους (A, B, C, D).

Στο Παράρτημα 6 της έκθεσης δίνονται τα αναλυτικά δελτία των τύπων οικοτόπων του Παραρτήματος I της οδηγίας, στα οποία αναφέρονται η περιγραφή, η οικολογική κατάσταση, οι απειλές και οι κίνδυνοι καθώς και η εξάπλωσή τους. Η εξάπλωση των οικοτόπων δίνεται επίσης σε χάρτες στο ίδιο παράρτημα της έκθεσης ανά κατηγορία οικοσυστημάτων (π.χ. παράκτιοι και αλοφυτικοί, υγροτοπικοί, κ.λπ.).

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι οι συνολικές εκτιμήσεις των τύπων οικοτόπων, εμπεριέχουν ένα ποσοστό σφάλματος π.χ. υπερεκτιμώμενη ή υποεκτιμώμενη κάλυψη μερικών τύπων οικοτόπων, συγκριτικά με τη συνολική τους κάλυψη στην Ελλάδα, για λόγους που σχετίζονται κυρίως με το γεγονός ότι τμήματα περιοχών ή και ορισμένες περιοχές του εθνικού καταλόγου των προτεινόμενων περιοχών “NATURA 2000” δεν χαρτογραφήθηκαν.

Πίνακας Γ.3.1. Περιοχές του επιστημονικού καταλόγου NATURA 2000, στις οποίες χαρτογραφήθηκαν οι τύποι οικοτόπων

Περιφέρεια	Κωδικός	Όνομα περιοχής
------------	---------	----------------

	περιοχής	
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	GR1110001	ΔΕΛΤΑ ΕΒΡΟΥ
	GR1110003	ΤΡΕΙΣ ΒΡΥΣΣΕΣ
	GR1110004	ΦΕΙΤΑΡΙ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ
	GR1110005	ΒΟΥΝΑ ΕΒΡΟΥ
	GR1110006	ΑΠΑΛΟΣ
	GR1120003	ΟΡΟΣ ΧΑΪΝΤΟΥ-ΚΟΥΛΑ & ΓΥΡΩ ΚΟΥΡΦΕΣ
	GR1120004	ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΝΕΣΤΟΥ
	GR1130006	ΠΟΤΑΜΟΣ-ΚΟΙΛΑΔΑ ΦΙΛΙΟΥΡΗ
	GR1130007	ΚΟΙΛΑΔΑ ΚΟΜΣΑΤΟΥ
	GR1130009	ΛΙΜΝΕΣ & ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ
	GR1140002	ΡΟΔΟΠΗ (ΣΗΜΥΔΑ)
	GR1140003	ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΛΑΤΙΑ
	GR1140004	ΚΟΥΡΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΦΑΛΑΚΡΟ
	GR1140006	ΜΥΛΟΠΟΤΑΜΟΣ
	GR1140007	ΠΑΡΘΕΝΟ ΔΑΣΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΡΟΔΟΠΗΣ
	GR1150003	ΟΡΟΣ ΥΨΑΡΙ ΘΑΣΟΥ
	GR1150005	ΚΟΥΡΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΠΑΓΓΑΙΟ
	GR1150007	ΛΙΜΕΝΑΡΙΑ-ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΚΕΦΑΛΑΣ
	GR1150008	ΟΡΜΟΣ ΠΟΤΑΜΙΑΣ
	GR1150009	ΚΟΛΠΟΣ ΠΑΛΛΙΟΥ-ΟΡΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ
	GR1150010	ΔΕΛΤΑ ΝΕΣΤΟΥ & ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ ΚΕΡΑΜΩΤΗΣ
Κεντρική Μακεδονία	GR1210001	ΟΡΟΣ ΒΕΡΜΙΟ
	GR1210002	ΣΤΕΝΑ ΑΛΙΑΚΜΩΝΑ
	GR1220001	ΛΙΜΝΕΣ ΒΟΛΒΗ ΚΑΙ ΛΑΓΚΑΔΑ
	GR1220002	ΔΕΛΤΑ ΑΞΙΟΥ-ΕΚΒΟΛΕΣ ΛΟΥΔΙΑ-ΔΕΛΤΑ ΑΛΙΑΚΜΩΝΑ
	GR1220003	ΣΤΕΝΑ ΡΕΝΤΙΝΑΣ
	GR1220004	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΕΠΑΝΩΜΗΣ
	GR1220005	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΑΓΓΕΛΟΧΩΡΙΟΥ
	GR1220007	ΠΟΤΑΜΟΣ ΑΞΙΟΣ
	GR1230001	ΛΙΜΝΗ ΠΙΚΡΟΛΙΜΝΗ
	GR1230002	ΥΔΡΟΧΑΡΕΣ ΔΑΣΟΣ ΜΟΥΡΙΩΝ
	GR1240001	ΚΟΥΡΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΒΟΡΑΣ
	GR1240002	ΟΡΗ ΤΖΕΝΑ
	GR1240003	ΟΡΟΣ ΠΑΪΚΟ
	GR1240004	ΛΙΜΝΗ ΑΓΡΑ
	GR1240005	ΣΤΕΝΑ ΑΨΑΛΟΥ-ΜΟΓΛΕΝΙΤΣΑΣ
	GR1250001	ΟΡΟΣ ΟΛΥΜΠΙΟΣ
	GR1250002	ΠΕΡΙΑ ΟΡΗ
	GR1250003	ΟΡΟΣ ΤΙΤΑΡΟΣ
	GR1250004	ΑΛΥΚΗ ΚΙΤΡΟΥΣ
	GR1260001	ΛΙΜΝΗ ΚΕΡΚΙΝΗ-ΚΡΟΥΣΙΑ-ΚΟΥΡΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΜΠΕΛΕΣ
	GR1260002	ΕΚΒΟΛΕΣ ΠΟΤΑΜΟΥ ΣΤΡΥΜΩΝΑ
	GR1260003	ΑΗ ΓΙΑΝΝΗΣ
	GR1260004	ΚΟΥΡΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΜΕΝΟΙΚΙΟ-ΟΡΟΣ ΚΟΥΣΚΟΥΡΑΣ
	GR1260005	ΚΟΥΡΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΟΡΒΗΛΟΣ
	GR1260006	ΟΡΟΣ ΚΕΡΔΥΛΛΙΑ
	GR1260007	ΟΡΗ ΒΡΟΝΤΟΥΣ-ΛΑΪΔΙΑΣ
	GR1270001	ΟΡΟΣ ΧΟΛΟΜΩΝΤΑΣ
	GR1270002	ΟΡΟΣ ΙΤΑΜΟΣ-ΣΙΘΩΝΙΑ
	GR1270004	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΑΓΙΟΥ ΜΑΜΑ
	GR1270005	ΟΡΟΣ ΣΤΡΑΤΟΝΙΚΟΝ
	GR1270007	ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΕΛΙΑ-ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΚΑΣΤΡΟ
	GR1270008	ΠΑΛΙΟΥΡΙ
	GR1270009	ΠΛΑΤΑΝΙΤΣΙ-ΣΥΚΙΑ

Πίνακας Γ.3.1. Συνέχεια

	GR1270010	ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΠΥΡΓΟΣ-ΟΡΜΟΣ ΚΥΨΑΣ
--	-----------	------------------------------

	GR1270011	ΑΦΥΤΟΣ
Δυτική Μακεδονία	GR1310001	ΒΑΣΙΛΙΤΣΑ
	GR1310003	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΠΙΝΔΟΥ (ΒΑΛΙΑ ΚΑΛΑΝΤΑ) (ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ)
	GR1320001	ΛΙΜΝΗ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ
	GR1320002	ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΓΡΑΜΜΟΣ
	GR1330001	ΟΡΟΣ ΒΟΥΡΙΝΟ (ΜΕΣΙΑΝΟ ΝΕΡΟ)
	GR1330002	ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΣΙΝΙΑΤΣΙΚΟ
	GR1340001	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΠΡΕΣΠΙΩΝ
	GR1340003	ΟΡΗ ΒΑΡΝΟΥΝΤΑ
	GR1340004	ΛΙΜΝΕΣ ΒΕΓΟΡΙΤΙΔΑ-ΠΙΕΤΡΩΝ
	GR1340005	ΛΙΜΝΕΣ ΧΕΙΜΑΔΙΤΙΔΑ-ΖΑΖΑΡΗ
	GR1340006	ΟΡΟΣ ΒΕΡΝΟΝ-ΚΟΡΥΦΗ ΒΙΤΣΙ
Θεσσαλία	GR1410001	ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΙΜΝΗΣ ΤΑΥΡΩΠΙΟΥ
	GR1410002	ΑΓΡΑΦΑ
	GR1420001	ΚΑΤΩ ΟΛΥΜΠΙΟΣ
	GR1420002	ΔΕΛΤΑ ΠΗΝΕΙΟΥ-ΤΕΜΠΗ
	GR1420003	ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΟΣΣΑΣ
	GR1420004	ΚΑΡΛΑ - ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙ - ΚΕΦΑΛΟΒΡΥΣΟ ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΥ
	GR1430001	ΟΡΟΣ ΠΗΛΙΟ
	GR1430002	ΕΛΟΣ ΣΟΥΡΙΠΗΣ - ΚΟΥΡΙ ΑΛΜΥΡΟΥ
	GR1430003	ΣΚΙΑΘΟΣ: ΚΟΥΚΟΥΝΑΡΙΕΣ
	GR1430004	ΕΘΝΙΚΟ ΘΑΛΑΣΣΙΟ ΠΑΡΚΟ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ ΒΟΡΕΙΩΝ ΣΠΟΡΑΔΩΝ - ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΣΚΟΠΕΛΟΣ
	GR1440001	ΑΣΠΡΟΠΟΤΑΜΟΣ
	GR1440002	ΚΕΡΚΕΤΙΟ ΟΡΟΣ - (ΚΟΖΙΑΚΑΣ)
	GR1440003	ΑΝΤΙΧΑΣΙΑ ΟΡΗ - ΜΕΤΕΩΡΑ
	GR1440004	ΣΤΕΝΑ ΚΑΛΑΜΑΚΙΟΥ
Ήπειρος	GR2110001	ΑΜΒΡΑΚΙΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ, ΔΕΛΤΑ ΛΟΥΡΟΥ ΚΑΙ ΑΡΑΧΘΟΥ (ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ)
	GR2110002	ΟΡΗ ΑΘΑΜΑΝΩΝ (ΤΖΟΥΜΕΡΚΑ)
	GR2110003	ΚΟΙΛΑΔΑ ΑΧΕΛΩΟΥ
	GR2120001	ΕΚΒΟΛΕΣ (ΔΕΛΤΑ) ΚΑΛΑΜΑ
	GR2120002	ΕΛΟΣ ΚΑΛΟΔΙΚΙ
	GR2120003	ΛΙΜΝΗ ΛΙΜΝΟΠΟΥΛΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ
	GR2120004	ΣΤΕΝΑ ΚΑΛΑΜΑ
	GR2130001	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΒΙΚΟΥ-ΑΩΟΥ (ΧΑΡΑΔΡΑ ΑΩΟΥ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΕΣ ΚΟΡΥΦΕΣ ΤΥΜΦΗΣ)
	GR2130002	ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΣΜΟΛΙΚΑΣ
	GR2130003	ΩΡΑΙΟΚΑΣΤΡΟ, ΛΙΜΝΗ ΔΕΛΒΙΝΑΚΙΟΥ, ΔΑΣΟΣ ΜΕΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΛΑΔΑ ΓΟΡΜΟΥ
	GR2130004	ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ
	GR2130005	ΛΙΜΝΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
	GR2130006	ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΤΣΟΒΟΥ (ΑΝΗΛΙΟ - ΚΑΤΑΡΑ)
	GR2130007	ΟΡΟΣ ΛΑΚΜΟΣ (ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ)
	GR2130008	ΟΡΟΣ ΜΙΤΣΙΚΕΛΙ
	GR2140001	ΕΚΒΟΛΕΣ ΑΧΕΡΟΝΤΑ ΚΑΙ ΣΤΕΝΑ ΑΧΕΡΟΝΤΑ
	GR2140003	ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ ΑΠΟ ΠΑΡΓΑ ΕΩΣ ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΑΙΓΙΟΣ ΘΩΜΑΣ (ΠΡΕΒΕΖΑ)
Ιόνια Νησιά	GR2210001	ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΖΩΝΗ ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ
	GR2210002	ΚΟΛΠΟΣ ΛΑΓΑΝΑ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΜΑΡΑΘΟΝΗΣ ΚΑΙ ΠΕΛΟΥΖΟ
	GR2210003	ΝΗΣΟΙ ΣΤΡΟΦΑΔΕΣ
	GR2220001	ΚΑΛΟΝ ΟΡΟΣ ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑΣ
	GR2220002	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΑΙΝΟΥ
	GR2220003	ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΣ ΙΟΝΙΟΥ (ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΓΑΝΗΣΙΟΥ, ΚΑΛΑΜΟΥ, ΚΑΣΤΟΥ, ΑΡΚΟΥΔΙΟΥ, ΑΤΟΚΟΥ ΚΑΙ ΕΧΙΝΑΔΩΝ ΝΗΣΩΝ

Πίνακας Γ.3.1. Συνέχεια

	GR220004	ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ ΑΠΟ ΑΡΓΟΣΤΟΛΙ ΕΩΣ ΒΛΑΧΑΤΑ (ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑ)
	GR2230001	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΑΝΤΙΝΙΟΤΙ (ΚΕΡΚΥΡΑ)
	GR2230002	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΚΟΡΙΣΣΙΩΝ (ΚΕΡΚΥΡΑ)
	GR2230003	ΑΛΥΚΗ ΛΕΥΚΙΜΗΣ (ΚΕΡΚΥΡΑ)
	GR2230004	ΝΗΣΟΙ ΠΑΞΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΑΞΟΙ
	GR2230005	ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ ΑΠΟ ΚΑΝΟΝΙ ΕΩΣ ΜΕΣΟΓΓΗ (ΚΕΡΚΥΡΑ)
	GR2240001	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ ΣΤΕΝΩΝ ΛΕΥΚΑΔΑΣ (ΠΑΛΙΩΝΗΣ - ΑΒΑΙΜΩΝ) ΚΑΙ ΑΛΥΚΕΣ ΛΕΥΚΑΔΑΣ
	GR2240002	ΠΕΡΙΟΧΗ ΧΟΡΤΑΤΩΝ (ΛΕΥΚΑΔΑ)
Δυτική Ελλάδα	GR2310001	ΔΕΛΤΑ ΑΧΕΛΩΟΥ, ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ- ΑΙΤΩΛΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΕΣ ΕΥΗΝΟΥ
	GR2310003	ΟΡΗ ΑΚΑΡΝΑΝΙΚΑ
	GR2310004	ΟΡΟΣ ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΟ
	GR2310005	ΟΡΟΣ ΒΑΡΑΣΟΒΑ
	GR2310006	ΛΙΜΝΕΣ ΒΟΥΛΚΑΡΙΑ ΚΑΙ ΣΑΛΤΙΝΗ
	GR2310007	ΛΙΜΝΗ ΑΜΒΡΑΚΙΑ
	GR2310008	ΛΙΜΝΗ ΟΖΕΡΟΣ
	GR2310009	ΛΙΜΝΕΣ ΤΡΙΧΩΝΙΔΑ ΚΑΙ ΛΥΣΙΜΑΧΙΑ
	GR2310010	ΟΡΟΣ ΑΡΑΚΥΝΘΟΣ ΚΑΙ ΣΤΕΝΑ ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ
	GR2320001	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΛΟΓΡΙΑΣ, ΔΑΣΟΣ ΣΤΡΟΦΥΛΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΟΣ ΛΑΜΙΑΣ
	GR2320002	ΟΡΟΣ ΧΕΛΜΟΣ ΚΑΙ ΥΔΑΤΑ ΣΤΥΓΟΣ
	GR2320003	ΦΑΡΑΓΓΙ ΒΟΥΡΑΪΚΟΥ
	GR2320004	ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ
	GR2320005	ΟΡΗ ΜΑΡΜΙΑΣ ΚΑΙ ΚΛΩΚΟΣ, ΦΑΡΑΓΓΙ ΣΕΛΙΝΟΥΝΤΑ
	GR2320006	ΑΛΥΚΗ ΑΙΓΙΟΥ
	GR2320007	ΟΡΟΣ ΠΑΝΑΧΑΪΚΟ
	GR2320008	ΟΡΟΣ ΕΡΥΜΑΝΘΟΣ
	GR2330001	ΕΚΒΟΛΕΣ (ΔΕΛΤΑ) ΑΛΦΕΙΟΥ
	GR2330002	ΟΡΟΠΕΔΙΟ ΦΟΛΩΗΣ
	GR2330003	ΕΚΒΟΛΕΣ (ΔΕΛΤΑ) ΠΗΝΕΙΟΥ
	GR2330004	ΟΛΥΜΠΙΑ
	GR2330005	ΘΙΝΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΙΑΚΟ ΔΑΣΟΣ ΖΑΧΑΡΩΣ, ΛΙΜΝΗ ΚΑΪΦΑ
	GR2330006	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΚΟΤΥΧΙ
	GR2330007	ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ ΑΠΟ ΚΑΛΟΓΡΙΑ ΕΩΣ ΚΥΛΛΗΝΗ
	GR2330008	ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΟΛΠΟΥ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ
Στερεά Ελλάδα	GR2420001	ΟΡΟΣ ΟΧΗ - ΚΑΜΠΙΟΣ ΚΑΡΥΣΤΟΥ - ΠΟΤΑΜΙ - ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΚΑΦΗΡΕΥΣ
	GR2420002	ΔΙΡΦΥΣ: ΔΑΣΟΣ ΣΤΕΝΗΣ-ΔΕΛΦΟΙ
	GR2420003	ΟΡΟΣ ΚΑΝΔΗΛΙ - ΚΟΙΛΑΔΑ ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ - ΔΕΛΤΑ ΚΗΡΕΑ
	GR2420004	ΜΕΓΑΛΟ ΚΑΙ ΜΙΚΡΟ ΛΙΒΑΡΙ - ΔΕΛΤΑ ΞΗΡΙΑ - ΥΔΡΟΧΑΡΕΣ ΔΑΣΟΣ ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ
	GR2420005	ΤΕΛΕΘΡΙΟ - ΔΙΧΑΔΑ - ΓΙΑΛΤΡΑ
	GR2420006	ΣΚΥΡΟΣ: ΟΡΟΣ ΚΟΧΥΛΑΣ
	GR2430001	ΟΡΟΣ ΤΥΜΦΡΗΣΤΟΣ (ΒΕΛΟΥΧΙ)
	GR2440001	ΥΠΡΟΤΟΠΟΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΑ ΤΟΥ ΚΟΛΠΟΥ ΑΤΤΑΛΑΝΤΗΣ
	GR2440002	ΚΟΙΛΑΔΑ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΕΣ ΣΠΕΡΧΕΙΟΥ - ΜΑΛΙΑΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ
	GR2440003	ΦΑΡΑΓΓΙ ΓΟΡΓΟΠΟΤΑΜΟΥ
	GR2440004	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΟΙΤΗΣ
	GR2450001	ΟΡΗ ΒΑΡΔΟΥΣΙΑ
	GR2450002	ΟΡΟΣ ΓΚΙΩΝΑ
	GR2450005	ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ - ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ - ΔΑΣΟΣ ΤΙΘΟΡΕΑΣ
Πελοπόννησος	GR2510003	ΑΚΡΟΝΑΥΠΛΙΑ ΚΑΙ ΠΑΛΑΜΙΔΙ
	GR2520001	ΟΡΟΣ ΜΑΙΝΑΛΟ
	GR2520002	ΛΙΜΝΗ ΤΑΚΑ
	GR2520003	ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΑΡΑΛΙΟΥ ΑΣΤΡΟΥΣ ΚΑΙ ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑΣ ΜΟΥΣΤΟΥ

Πίνακας Γ.3.1. Συνέχεια

	GR2520005	ΜΟΝΗ ΕΛΩΝΑΣ ΚΑΙ ΧΑΡΑΔΡΑ ΛΕΩΝΙΔΙΟΥ
	GR2520006	ΟΡΟΣ ΠΑΡΝΩΝΑΣ (ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΑΛΕΒΗΣ)
	GR2530001	ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΚΥΛΛΗΝΗ ΚΑΙ ΧΑΡΑΔΡΑ ΦΛΑΜΠΟΥΡΙΤΣΑ
	GR2530002	ΛΙΜΝΗ ΣΤΥΜΦΑΛΙΑ
	GR2530003	ΑΚΡΟΚΟΡΙΝΘΟΣ
	GR2530004	ΟΡΟΣ ΟΛΙΓΥΡΤΟΣ
	GR2530005	ΟΡΗ ΓΕΡΑΝΙΑ
	GR2540001	ΟΡΗ ΓΙΔΟΒΟΥΝΙ, ΧΙΟΝΟΒΟΥΝΙ, ΓΑΪΔΟΥΡΟΒΟΥΝΙ, ΚΟΡΑΚΙΑ, ΚΑΛΟΓΕΡΟΒΟΥΝΙ, ΚΟΥΛΟΧΕΡΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ
	GR2540002	ΠΕΡΙΟΧΗ ΝΕΑΠΟΛΗΣ (ΒΟΙΩΝ) ΚΑΙ ΝΗΣΟΣ ΕΛΑΦΟΝΗΣΟΣ
	GR2540003	ΕΚΒΟΛΕΣ ΕΥΡΩΤΑ
	GR2540004	ΝΟΤΙΑ ΜΑΝΗ, ΟΡΟΣ ΣΑΓΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΤΑΙΝΑΡΟ
	GR2540005	ΛΑΓΚΑΔΑ ΤΡΥΠΗΣ
	GR2550001	ΦΑΡΑΓΓΙ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΕΣ ΝΕΔΩΝΑ
	GR2550002	ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΕΣ ΠΑΜΙΣΟΥ
	GR2550003	ΝΗΣΟΙ ΣΑΠΗΝΤΖΑ ΚΑΙ ΣΧΙΖΑ, ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΑΚΡΙΤΑΣ
	GR2550004	ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΠΥΛΟΥ (ΔΙΒΑΡΙ) ΚΑΙ ΝΗΣΟΣ ΣΦΑΚΤΗΡΙΑ
	GR2550005	ΘΙΝΕΣ ΚΥΤΤΑΡΙΣΣΙΑΣ
	GR2550006	ΟΡΟΣ ΤΑΪΤΕΤΟΣ
	GR2550007	ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΣΤΕΝΟΥ ΜΕΘΩΝΗΣ
Αττική	GR3000001	ΟΡΟΣ ΠΑΡΝΗΘΑ
	GR3000002	ΩΡΩΠΙΟΣ - ΕΚΒΟΛΕΣ ΑΣΩΠΟΥ
	GR3000003	ΣΧΙΝΙΑΣ
	GR3000004	ΒΡΑΥΡΩΝΑ
	GR3000005	ΣΟΥΝΙΟ - ΝΗΣΙΔΑ ΠΑΤΡΟΚΛΟΥ
	GR3000006	ΥΜΗΤΤΟΣ - ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ - ΛΙΜΝΗ ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗΣ
	GR3000007	ΚΥΘΗΡΑ: ΚΑΡΑΒΑΣ ΕΩΣ ΜΥΛΟΠΙΟΤΑΜΟ-ΠΑΛΑΙΟΠΟΛΗ-ΑΥΛΕΜΩΝΑΣ
	GR3000008	ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ - ΠΡΑΣΣΟΝΗΣΙ ΚΑΙ ΛΑΓΟΥΒΑΡΔΟ
Βόρειο Αιγαίο	GR4110001	ΛΗΜΝΟΣ: ΧΟΡΤΑΡΟΛΙΜΝΗ - ΛΙΜΝΗ ΑΛΥΚΗ
	GR4110002	ΑΓΙΟΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ
	GR4110003	ΛΕΣΒΟΣ: ΔΥΤΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ - ΑΠΟΛΙΘΩΜΕΝΟ ΔΑΣΟΣ
	GR4110004	ΛΕΣΒΟΣ: ΚΟΛΠΟΣ ΚΑΛΛΟΝΗΣ
	GR4110005	ΛΕΣΒΟΣ: ΚΟΛΠΟΣ ΓΕΡΑΣ, ΕΛΟΣ ΝΤΙΠΙ ΚΑΙ ΟΡΟΣ ΟΛΥΜΠΙΟΣ
	GR4120001	ΣΑΜΟΣ: ΑΛΥΚΗ
	GR4120002	ΣΑΜΟΣ: ΟΡΟΣ ΑΜΠΕΛΟΣ (ΚΑΡΒΟΥΝΗΣ)
	GR4120003	ΣΑΜΟΣ: ΟΡΟΣ ΚΕΡΚΕΤΕΥΣ - ΜΙΚΡΟ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟ ΣΕΪΤΑΝΙ - ΔΑΣΟΣ ΚΑΣΤΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΛΕΚΚΑΣ
	GR4120004	ΙΚΑΡΙΑ-ΦΟΥΡΝΟΙ
Νότιο Αιγαίο	GR4130001	ΒΟΡΕΙΑ ΧΙΟΣ ΚΑΙ ΝΗΣΟΙ ΟΙΝΟΥΣΕΣ
	GR4210001	ΚΑΣΟΣ ΚΑΙ ΚΑΣΟΝΗΣΙΑ
	GR4210002	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΑΡΠΑΘΟΣ: ΚΑΛΗ ΛΙΜΝΗ - ΛΑΣΤΟΣ - ΚΥΡΑ ΠΑΝΑΓΙΑ
	GR4210003	ΒΟΡΕΙΑ ΚΑΡΠΑΘΟΣ ΚΑΙ ΣΑΡΙΑ
	GR4210004	ΚΑΣΤΕΛΛΟΡΙΖΟ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΡΩ ΚΑΙ ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ
	GR4210005	ΡΟΔΟΣ: ΑΚΡΑΜΥΤΗΣ, ΑΡΜΕΝΙΣΤΗΣ, ΑΤΤΑΒΥΡΟΣ
	GR4210006	ΡΟΔΟΣ: ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ- ΕΠΤΑ ΠΗΓΕΣ- ΠΕΤΑΛΟΥΔΕΣ
	GR4210007	ΝΙΣΥΡΟΣ ΚΑΙ ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ
	GR4210008	ΚΩΣ: ΑΚΡΩΤΗΡΙ ΛΟΥΡΟΣ - ΛΙΜΝΗ ΨΑΛΙΔΙ - ΟΡΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣ - ΑΛΥΚΗ
	GR4210009	ΑΣΤΥΠΑΛΛΑΙΑ: ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΤΜΗΜΑ, ΓΥΡΩ ΝΗΣΙΔΕΣ ΚΑΙ ΟΦΙΔΟΥΣΑ
	GR4210010	ΑΡΚΟΙ, ΔΕΙΨΟΙ, ΑΓΑΘΟΝΗΣΙ ΚΑΙ ΒΡΑΧΟΝΗΣΙΔΕΣ
	GR4210011	ΒΡΑΧΟΝΗΣΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ: ΒΕΛΟΠΟΥΛΑ, ΦΑΛΚΟΝΕΡΑ, ΑΝΑΝΕΣ, ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ, ΠΑΧΕΙΑ, ΦΤΕΝΟ, ΜΑΚΡΑ, ΑΣΤΑΚΙΔΟΝΗΣΙΑ, ΣΥΡΝΑ - ΓΥΡΩ ΝΗΣΙΑ
	GR4220001	ΑΝΔΡΟΣ: ΟΡΜΟΣ ΒΙΤΑΛΙ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΟΡΕΙΝΟΣ ΟΓΚΟΣ
	GR4220002	ΑΝΑΦΗ: ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΚΑΛΑΜΟΣ - ΡΟΥΚΟΥΝΑΣ
	GR4220003	ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ: ΝΕΑ ΚΑΙ ΠΑΛΙΑ ΚΑΜΕΝΗ - ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ

	GR4220004	ΦΟΛΕΓΑΝΔΡΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΧΡΙ ΔΥΤΙΚΗ ΣΙΚΙΝΟ
--	-----------	---

Πίνακας Γ.3.1. Συνέχεια

	GR4220005	ΔΥΤΙΚΗ ΜΗΛΟΣ
	GR4220006	ΝΗΣΟΣ ΠΟΛΥΑΙΓΟΣ
	GR4220007	ΝΗΣΟΣ ΑΝΤΙΜΗΛΟΣ
	GR4220008	ΣΙΦΝΟΣ: ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ ΜΕΧΡΙ ΔΥΤΙΚΕΣ ΑΚΤΕΣ
	GR4220009	ΝΟΤΙΑ ΣΕΡΙΦΟΣ
	GR4220010	ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΚΥΘΝΟΣ: ΟΡΟΣ ΑΘΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΚΕΦΑΛΟΣ
	GR4220011	ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΚΕΑ
	GR4220012	ΒΟΡΕΙΑ ΑΜΟΡΓΟΣ ΚΑΙ ΚΥΝΑΡΟΣ, ΛΕΒΙΘΑ, ΜΑΥΡΙΑ
	GR4220013	ΜΙΚΡΕΣ ΚΥΚΛΑΔΕΣ: ΑΠΟ ΚΕΡΟ ΜΕΧΡΙ ΗΡΑΚΛΕΙΑ
	GR4220014	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΤΙΑ ΝΑΞΟΣ: ΖΕΥΣ ΚΑΙ ΒΙΓΛΑ ΕΩΣ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙ
	GR4220016	ΝΗΣΟΣ ΠΑΡΟΣ: ΠΕΤΑΛΟΥΔΕΣ
	GR4220017	ΝΗΣΟΙ ΔΕΣΠΟΤΙΚΟ ΚΑΙ ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ
	GR4220018	ΣΥΡΟΣ: ΟΡΟΣ ΣΥΡΙΓΓΑΣ ΩΣ ΠΑΡΑΛΙΑ
	GR4220019	ΤΗΝΟΣ: ΜΥΡΣΙΝΗ - ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΛΙΒΑΔΑ
Κρήτη	GR4310001	ΑΛΜΥΡΟΥ ΦΑΡΑΓΓΙ ΚΑΙ ΥΓΡΟΤΟΠΙΟΣ
	GR4310002	ΓΙΟΥΧΤΑΣ - ΦΑΡΑΓΓΙ ΑΓΙΑΣ ΕΙΡΗΝΗΣ
	GR4310003	ΝΗΣΟΣ ΔΙΑ
	GR4310004	ΔΥΤΙΚΑ ΑΣΤΕΡΟΥΣΙΑ (ΑΠΟ ΑΓΙΟΦΑΡΑΓΓΟ ΩΣ ΚΟΚΚΙΝΟ ΠΥΡΓΟ)
	GR4310005	ΑΣΤΕΡΟΥΣΙΑ (ΚΟΦΙΝΑΣ)
	GR4310006	ΔΙΚΤΗ: ΟΜΑΛΟΣ ΒΙΑΝΝΟΥ (ΣΥΜΗ - ΟΜΑΛΟΣ)
	GR4320001	ΜΙΛΑΤΟΣ (ΜΕΧΡΙ ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ)
	GR4320002	ΔΙΚΤΗ, ΟΡΟΠΕΔΙΟ ΛΑΣΙΘΙΟΥ, ΚΑΘΑΡΟ, ΣΕΛΕΝΑ, ΚΡΑΣΙ, ΣΕΛΑΚΑΝΟ
	GR4320003	ΝΗΣΟΣ ΧΡΥΣΗ
	GR4320004	ΜΟΝΗ ΚΑΨΑ (ΦΑΡΑΓΓΙ ΚΑΨΑ ΚΑΙ ΓΥΡΩ ΠΕΡΙΟΧΗ)
	GR4320005	ΟΡΟΣ ΘΡΥΠΤΗΣ ΚΑΙ ΓΥΡΩ ΠΕΡΙΟΧΗ
	GR4320006	ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΑΚΡΟ ΚΡΗΤΗΣ: ΔΙΟΝΥΣΑΔΕΣ, ΕΛΑΣΑ ΚΑΙ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΣΙΔΕΡΟ (ΑΚΡΑ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙ - ΒΑΪ - ΑΚΡΑ ΠΛΑΚΑ)
	GR4320007	ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΑΚΡΟ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΚΑΒΑΛΛΟΙ
	GR4320008	ΝΗΣΟΣ ΚΟΥΦΟΝΗΣΙ
	GR4330001	ΠΕΤΡΕ ΦΑΡΑΓΓΙ ΚΑΙ ΠΕΤΡΕΣ ΕΩΣ ΠΑΡΑΛΙΑ ΖΟΥΡΙΔΑ
	GR4330002	ΟΡΟΣ ΚΕΔΡΟΣ
	GR4330003	ΚΟΥΡΤΑΛΙΩΤΙΚΟ ΦΑΡΑΓΓΙ - ΜΟΝΗ ΠΡΕΒΕΛΗ - ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ
	GR4330004	ΠΡΑΣΙΑΝΟ ΦΑΡΑΓΓΙ - ΠΑΤΣΟΣ - ΣΦΑΚΟΥΡΑΚΟ ΡΕΜΑ - ΠΑΡΑΛΙΑ ΡΕΘΥΜΝΟΥ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΗ ΓΕΡΟΠΟΤΑΜΟΥ
	GR4330005	ΟΡΟΣ ΙΔΗ
	GR4340001	ΗΜΕΡΗ ΚΑΙ ΑΓΡΙΑ ΓΡΑΜΒΟΥΣΑ - ΤΗΓΑΝΙ ΚΑΙ ΦΑΛΛΑΣΑΡΝΑ - ΠΟΝΤΙΚΟΝΗΣΙ
	GR4340002	ΝΗΣΟΣ ΕΛΑΦΟΝΗΣΟΣ - ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΠΑΡΑΛΙΑ (ΑΠΟ ΧΡΥΣΟΣΚΑΛΙΤΙΣΣΑ ΜΕΧΡΙ ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΚΡΙΟΣ)
	GR4340003	ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΡΟΔΟΠΟΥ - ΠΑΡΑΛΙΑ ΜΑΛΕΜΕ
	GR4340004	ΕΛΟΣ - ΤΟΠΟΛΙΑ - ΣΑΣΑΛΟΣ - ΑΓΙΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣ
	GR4340005	ΣΟΥΓΙΑ - ΒΑΡΔΙΑ ΦΑΡΑΓΓΙ ΛΙΣΣΟΥ ΜΕΧΡΙ ΑΝΥΔΡΟΥΣ
	GR4340006	ΛΙΜΝΗ ΑΓΙΑΣ - ΠΛΑΤΑΝΙΑΣ - ΡΕΜΑ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΗ ΚΕΡΙΤΗ - ΚΟΙΛΑΔΑ ΦΑΣΑ
	GR4340007	ΦΑΡΑΓΓΙ ΘΕΡΙΣΣΟΥ
	GR4340008	ΛΕΥΚΑ ΟΡΗ
	GR4340009	ΒΟΡΕΙΟ ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ: ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΣ - ΜΟΝΗ ΤΣΑΓΚΑΡΟΛΩΝ - ΓΚΟΥΒΕΡΝΕΤΟΥ - ΚΑΘΟΛΙΚΟ
	GR4340010	ΔΡΑΠΑΝΟ (ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΕΣ ΑΚΤΕΣ) - ΠΑΡΑΛΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥΠΟΛΗΣ - ΛΙΜΝΗ ΚΟΥΡΝΑ
	GR4340011	ΦΡΕ - ΤΖΙΤΖΙΦΕΣ - ΝΙΠΟΣ
	GR4340012	ΑΣΦΕΝΤΟΥ - ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ.
	GR4340013	ΝΗΣΟΙ ΓΑΥΔΟΣ ΚΑΙ ΓΑΥΔΟΠΟΥΛΑ

Πίνακας Γ.3.2. Αριθμός καταγραφών, έκταση και κατάσταση διατήρησης των τύπων οικοτόπων (*=προτεραιότητας) στις περιοχές NATURA 2000 οι οποίες χαρτογραφήθηκαν

Κωδ. Οικοτό-που	Περιγραφή	Αριθμός καταγραφών	Έκταση (ha)	Κατάσταση διατήρησης			
				A	B	C	D
1110	Αμμοσύρσεις που καλύπτονται διαρκώς από θαλάσσιο νερό μικρού βάθους	41	23529	21	18	2	0
*1120	Εκτάσεις θαλάσσιου βυθού με βλάστηση (Ποσειδώνιες)	65	67664,9	37	24	4	0
1130	Εκβολές ποταμών	6	176,505	1	4	1	0
1140	Λασπώδεις και αμμώδεις επίπεδες εκτάσεις που αποκαλύπτονται κατά την αμπώτιδα	6	446,324	2	4	0	0
*1150	Λιμνοθάλασσες	33	32774,3	3	24	6	0
1160	Αβαθείς κολπίσκοι και κόλποι	8	7411,14	2	6	0	0
1170	Υφαλοι	61	7649,33	49	11	0	1
8330	Θαλάσσια σπήλαια εξ'ολοκλήρου ή κατά το ήμισυ κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας	18	601,965	25	6	0	0
1210	Μονοετής βλάστηση μεταξύ των ορίων πλημμυρίδας και αμπώτιδας	50	687,603	5	18	19	8
1240	Απόκρημνες βραχώδεις ακτές με βλάστηση στη Μεσόγειο (με ενδημικά <i>Limonium</i> spp.)	76	12119,2	37	29	5	5
1310	Μονοετής βλάστηση με <i>Salicornia</i> και άλλα είδη των λασπωδών και αμμωδών ζωνών	42	4076,68	8	22	9	3
1410	Μεσογειακά αλίπεδα (<i>Juncetalia maritimi</i>)	63	9123,69	5	35	20	3
1420	Μεσογειακές και θερμοατλαντικές αλόφυλες λόχμες (<i>Arthrocnemum fruticosae</i>)	43	18576,8	10	21	12	0
*1510	Αλατούχες στέπες (<i>Limnietalia</i>)	3	12,019	0	2	0	1
2110	Υποτυπώδεις κινούμενες θίνες	75	1982,64	6	31	31	7
2120	Κινούμενες θίνες της ακτογραμμής με <i>Ammophila arenaria</i> (λευκές θίνες)	37	1846,92	3	13	20	1
2190	Υγρές κοιλάτες μεταξύ των θινών	6	24,023	0	1	2	3
2195	Κοιλάτες μεταξύ των θινών με κλίνες καλαμιών και βούρλων	8	232,023	1	4	2	1
2210	Σταθερές θίνες των παραλίων <i>Crucianellion maritimae</i>	3	40,677	1	2	0	0
2220	Θίνες με <i>Euphorbia terracina</i>	10	614,216	0	4	4	2
2230	Εκτάσεις θινών με <i>Malcolimietalia</i>	6	10,779	1	3	2	0
*2250	Λόχμες των παραλίων με άρκευθους (<i>Juniperus</i> spp.)	16	1065,92	6	4	5	1
2260	Θίνες με βλάστηση σκληρόφυλλων θάμνων (<i>Cisto-Lavenduletalia</i>)	16	318,882	3	10	2	1
*2270	Θίνες με δάση από <i>Pinus pinea</i> ή και <i>Pinus pinaster</i>	4	864,348	1	1	2	0
3120	Ολιγοτροφικά ύδατα, με πολύ μικρή περιεκτικότητα σε ανόργανα άλατα, των αμμωδών πεδιάδων της Δυτικής Μεσογείου με <i>Isoetes</i>	1	0,252	0	1	0	0
3130	Ολιγοτροφικά ύδατα της Κεντρικής Ευρώπης και του περί τις Άλπεις χώρου με βλάστηση <i>Littorela</i> ή <i>Isoetes</i> ή μονοετή βλάστηση στις αποκαλυπτόμενες από τα ύδατα όχθες (<i>Nanocypereta</i>)	3	2,733	0	1	0	2

Πίνακας Γ.3.2. Συνέχεια

Κωδ. Οικοτό-που	Περιγραφή	Αριθμός καταγρα-φών	Εκταση (ha)	Κατάσταση διατήρησης			
				A	B	C	D
3132	Oligotrophic waters in medio-European and perialpine area with amphibious vegetation: annual vegetation on exposed banks (Nanocyperetalia)	1	936,597	0	1	0	0
3140	Σκληρά oligo-μεσοτροφικά ύδατα με βενθική βλάστηση χαροειδών characees	6	8,346	0	4	0	2
3150	Ευτροφικές φυσικές λίμνες με βλάστηση τύπου Magnopotamion ή Hydrocharition	31	2039,62	1	18	11	1
*3170	Μεσογειακά εποχικά τέλματα	30	102,123	7	17	4	2
3240	Οι αλπικοί ποταμοί και η παρόχθια ξυλώδης βλάστησή τους με Salix eleagnos	3	47,729	0	2	1	0
3250	Ποταμοί της Μεσογείου με μόνιμη ροή, με Glaucium flavum	1	8,639	1		0	0
3260	Η επιπλέονσα βλάστηση υδροχαρών φυτών (βατραχίωδη) των ποταμών στους πρόποδες των βουνών και στις πεδιάδες	8	22,341	2	4	2	0
3280	Ποταμοί της Μεσογείου με μόνιμη ροή: Paspalo-Agrostidion και πυκνή βλάστηση με μορφή παραπετάσματος από Salix και Populus alba κατά μήκος των οχθών τους	22	2988,41	0	12	9	1
3290	Ποταμοί της Μεσογείου με περιοδική ροή	56	1699,6	10	21	16	9
*7130	Επιφανειακοί τυρφώνες (*μόνο ενεργοί)	2	0	2		0	0
*7210	Ασβεστούχοι βάλτοι με Cladium mariscus και Carex davalliana	7	5,499	2	2	3	0
7230	Αλκαλικοί χαμηλοί τυρφώνες	6	162	2	3	1	0
4060	Αλπικά και υποαλπικά χέρσα εδάφη	9	15321,6	3	6	0	0
4090	Ορεινά και Μεσογειακά χέρσα εδάφη με ακανθώδεις θάμνους	44	112366	12	28	4	0
5110	Σταθερές διαπλάσεις με Buxus sempervirens των ασβεστολιθικών βραχωδών κλιτύων (Berberidion)	3	396,751	0	1	2	0
5130	Διαπλάσεις με Juniperus communis σε ασβεστούχους χερσότοπους ή λειμώνες	2	937,653	0	1	1	0
5210	Διαπλάσεις Αρκεύθων	24	4375,02	0	18	6	0
5211	Υψηλοί θαμνώνες με Juniperus oxycedrus	16	5282,06	1	6	8	1
5212	Υψηλοί θαμνώνες με Juniperus phoenicea	36	28918,9	14	19	3	0
5213	Υψηλοί θαμνώνες με Juniperus excelsa και J. foetidissima	2	101,266	0	1	1	0
5310	Συστάδες δάφνης	4	55,067	2	1	0	1
5320	Χαμηλές διαπλάσεις με Euphorbia κοντά σε απόκρημνες βραχώδεις ακτές	3	152,379	1	1	1	0
5330	Όλοι οι τύποι	15	2289,67	5	8	2	0
5331	Διαπλάσεις ή σχηματισμοί ή θαμνώδεις φυτοκοινότητες με Euphorbia dendroides	31	4013,78	17	13	1	0
5420	Φρύγανα Sarcopoterium spinosum	111	234455	39	57	14	1
5430	Διαπλάσεις Κρήτης (Euphorbieto-Verbascion)	12	25415,9	7	4	1	0
*6110	Καρστικοί ασβεστούχοι λειμώνες (Alyso-Sedion albi)	2	1660,83	0	1	1	0
6170	Ασβεστούχοι αλπικοί λειμώνες	4	7450,59	0	3	1	0
6173	Στεππόμορφοι, βραχώδεις ανωδασικοί λειμώνες	11	19586,5	1	10	0	0

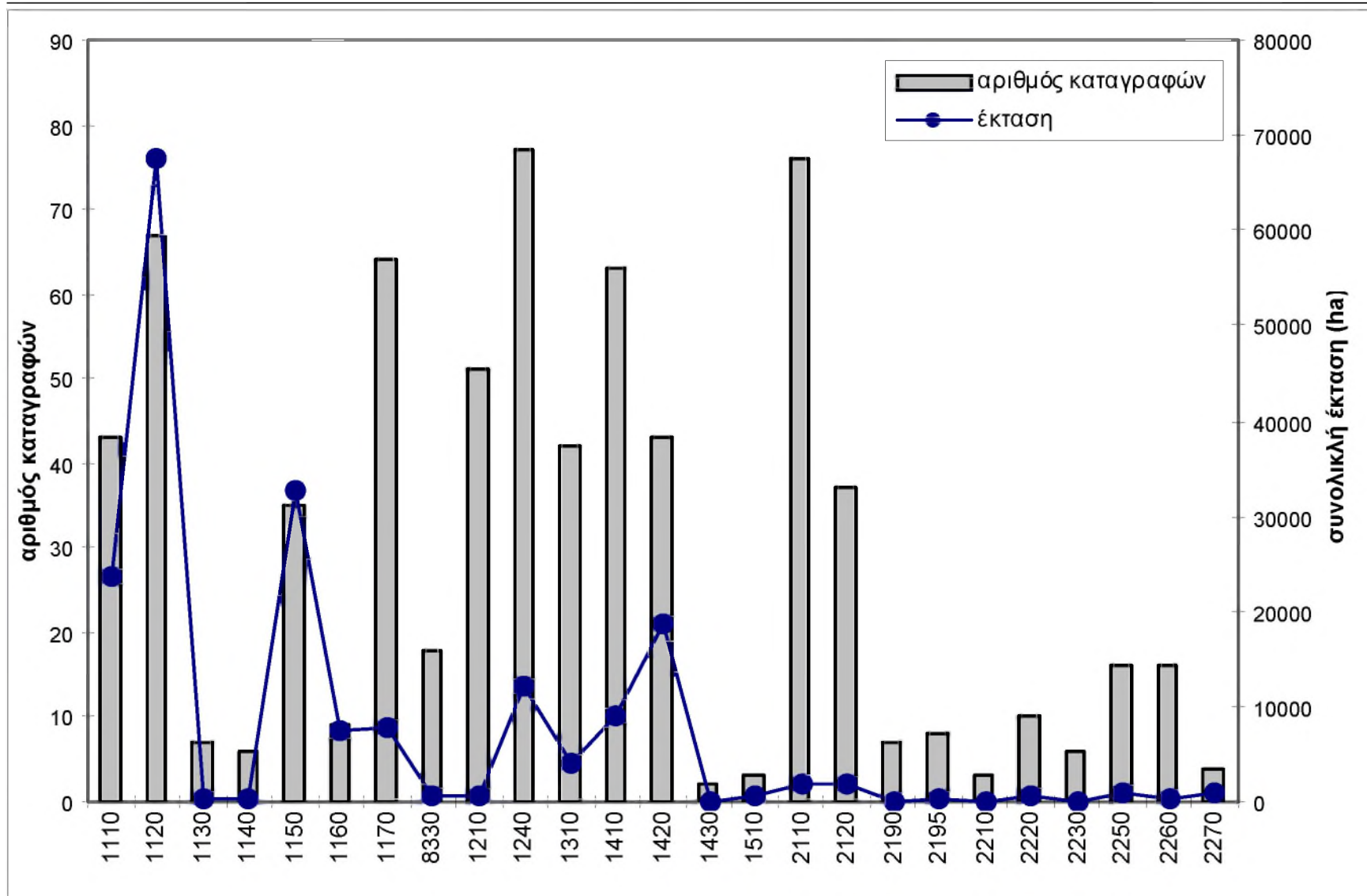
Πίνακας Γ.3.2. Συνέχεια

Κωδ. Οικοτό- που	Περιγραφή	Αριθμός καταγρα- φών	Εκταση (ha)	Κατάσταση διατήρησης			
				A	B	C	D
*6210	Ημιφυσικές ξερές χλοώδεις διαπλάσεις σε ασβεστολιθικά υποστρώματα (Festudo Brometalia)(*τοποθεσίες με αξιόλογες ορχιδέες)	18	16096,3	3	8	7	0
*6211	Υπο-ηπειρωτικοί στεππόμορφοι λειμώνες	7	5739,39	0	5	2	0
*6220	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά (Thero-Brachypodietea)	37	14216	11	18	7	1
*6230	Χλοώδεις διαπλάσεις με Nardus, ποικίλων ειδών, σε πυριτιούχα υποστρώματα των ορεινών ζωνών (και υποορεινών ζωνών της ηπειρωτικής Ευρώπης)	25	13631,7	3	20	2	0
6420	Μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες και βούρλα (Molinio-Holoschoenion)	30	2513,73	4	16	9	1
6430	Ευτροφικές φυτείες	4	102,307	3	1	0	0
6432	Υπαλπικές και αλπικές υγρόφιλες φυτοκοινωνίες	3	34,032	2	1	0	0
6510	Θεριζόμενοι λειμώνες χαμηλού υψομέτρου	2	86,028	0	1	1	0
8140	Λιθώνες Βαλκανικής χερσονήσου	41	11587,7	18	17	5	1
8210	Χασμοφυτική βλάστηση βραχωδών πρανών / Ασβεστόφιλες υποδιαιρέσεις	32	3749,91	7	14	9	2
8216	Ευ-Μεσογειακά ασβεστολιθικά απόκρημνα βράχια της Ελλάδας	25	1987,01	5	15	5	0
8217	Ασβεστολιθικά βράχια του Αιγαίου	57	5100,59	46	7	3	1
8218	Απόκρημνα ορεινά βράχια της Νότιας Ελλάδας	13	185,579	5	7	1	0
8219	Απόκρημνα ορεινά βράχια της Κεντρικής Ελλάδας	8	1889,11	2	6	0	0
8220	Χασμοφυτική βλάστηση βραχωδών πρανών / Πυριτιόφιλες υποδιαιρέσεις	15	3890,45	10	3	1	1
8230	Πρωτογενείς λειμώνες σε βραχώδεις δόμους	1	7,729	0	1	0	0
8310	Σπήλαια των οποίων δεν γίνεται τουριστική εκμετάλλευση	44	0,1	21	14	3	6
8320	Εκτάσεις λάβας και φυσικές κοιλότητες	2	354,159	2		0	0
9110	Δάση οξυάς της φυτοκοινωνίας Luzulo-Fagetum	21	55323,9	10	11	0	0
9120	Δάση οξυάς με Ilex και Taxus πλούσια σε επίφυτα (Illici-Fagion)	2	26,051	1	1	0	0
9130	Δάση οξυάς της φυτοκοινωνίας Asperulo-Fagetum	26	45984,7	9	15	2	0
9140	Υποαλπικά δάση οξυάς με Acer και Rumex arifolius	5	476,798	1	2	1	1
9150	Ασβεστόφιλα δάση οξυάς (Cephalanthero-Fagion)	9	8443,81	3	5	1	0
9170	Δάση δρυός με Galio-Carpinetum	2	216,211	1	1	0	0
*9180	Δάση σε χαράδρες από Tilio-Acerion	5	240,755	3	2	0	0
*91E0	Υπολειμματικά αλλουβιακά δάση (Alnion glutinoso-incanae)	19	898,89	3	9	7	0
91F0	Μικτά δάση δρυός, φτελιάς και φράξου κατά μήκος μεγάλων ποταμών	5	148,804	1	2	2	0
9250	Δάση δρυός με Quercus trojana (Ιταλία, Ελλάδα)	9	5786,66	0	5	4	0
9260	Δάση καστανιάς	28	13523,5	8	17	3	0
9270	Ελληνικά δάση οξυάς με Abies borisii-regis	25	54627,6	9	13	2	1
9280	Δάση οξυάς με Quercus frainetto	23	18052,7	5	17	1	0
9290	Δάση κυπαρίσσου (Acero-Cupression)	12	21900,2	5	7	0	0
92A0	Δάση-στοές με Salix alba και Populus alba	50	4050,8	2	21	21	6

Πίνακας Γ.3.2. Συνέχεια

Κωδ. Οικοτόπου	Περιγραφή	Αριθμός καταγραφών	Εκταση (ha)	Κατάσταση διατήρησης			
				A	B	C	D
92C0	Δάση πλάτανου της Ανατολής (<i>Platanion orientalis</i>)	97	11713,6	16	55	22	4
92D0	Παρόχθια δάση-στοές της θερμής Μεσογείου (<i>Nerio-Tamariceteae</i>) και της Νοτιο-Δυτικής Ιβηρικής χερσονήσου (<i>Securinegion tinctoriae</i>)	80	10910,7	7	34	24	15
9310	Δάση με <i>Quercus brachyphylla</i> στην Κρήτη	8	136,247	1	7	0	0
9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	73	60480,2	7	50	13	3
9340	Δάση με <i>Quercus ilex</i>	45	58990,9	11	28	5	1
9350	Δάση με <i>Quercus macrolepis</i>	17	10086,4	3	4	5	5
*9370	Φοινικοδάση του <i>Phoenix</i>	8	64,364	4	2	2	0
9410	Οξύφιλα δάση (<i>Vaccinio-Piceetea</i>)	2	2860,14	1	1	0	0
*9530	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά μαυροπεύκα	18	47080,7	4	10	4	0
*9536	Δάση ορεινών κωνοφόρων με πευκοδάση <i>Pallas</i>	17	20270,8	5	9	3	0
9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου συμπεριλαμβανόμενων των <i>Pinus mugo</i> και <i>Pinus leucodermis</i>	69	116947	13	41	15	0
*9560	Ενδημικά δάση της Μεσογείου με <i>Juniperus</i> spp.	7	2305,19	0	6	1	0
*9562	Ελληνικά δάση αρκεύθου	1	3322,91	0	1	0	0
*9563	Δασώδεις φυτοκοινότητες με <i>Juniperus foetidissima</i>	2	461,996	0	2	0	0
*9564	Δασώδης φυτοκοινότητες με <i>Juniperus drupacea</i>	1	1668	1	0	0	0
*9580	Δάση ιτάμου (<i>Taxus baccata</i>)	2	158,872	0	0	2	0
Σύνολο		2276	1.747.335	631	1093	436	106

Ο συνολικός αριθμός (συχνότητα) των τύπων οικοτόπων που αναγνωρίστηκε και περιγράφηκε από το προαναφερθέν έργο “χαρτογράφηση” ανέρχεται σε 2276 καταγραφές, ενώ η συνολική τους κάλυψη σε 1.747.335 εκτάρια (ha). Στα διαγράμματα 1-4 παρουσιάζονται οι κατανομές και οι εκτάσεις κάθε τύπου οικοτόπου ανά κατηγορία οικοσυστημάτων.

Διάγραμμα 1. Αριθμός καταγραφών και κάλυψη (ha) των θαλάσσιων και παράκτιων τύπων οικοτόπων.

Στο διάγραμμα 1, δίνεται ο αριθμός καταγραφών και η κάλυψη των θαλασσιών (1110 ως 1170 και 8330) και παράκτιων (1210 ως 2270) τύπων οικοτόπων, στις περιοχές του Δικτύου "NATURA 2000".

Οι τύποι οικοτόπων των θαλάσσιων και παράκτιων οικοσυστημάτων διακρίνονται σε δύο κατηγορίες:

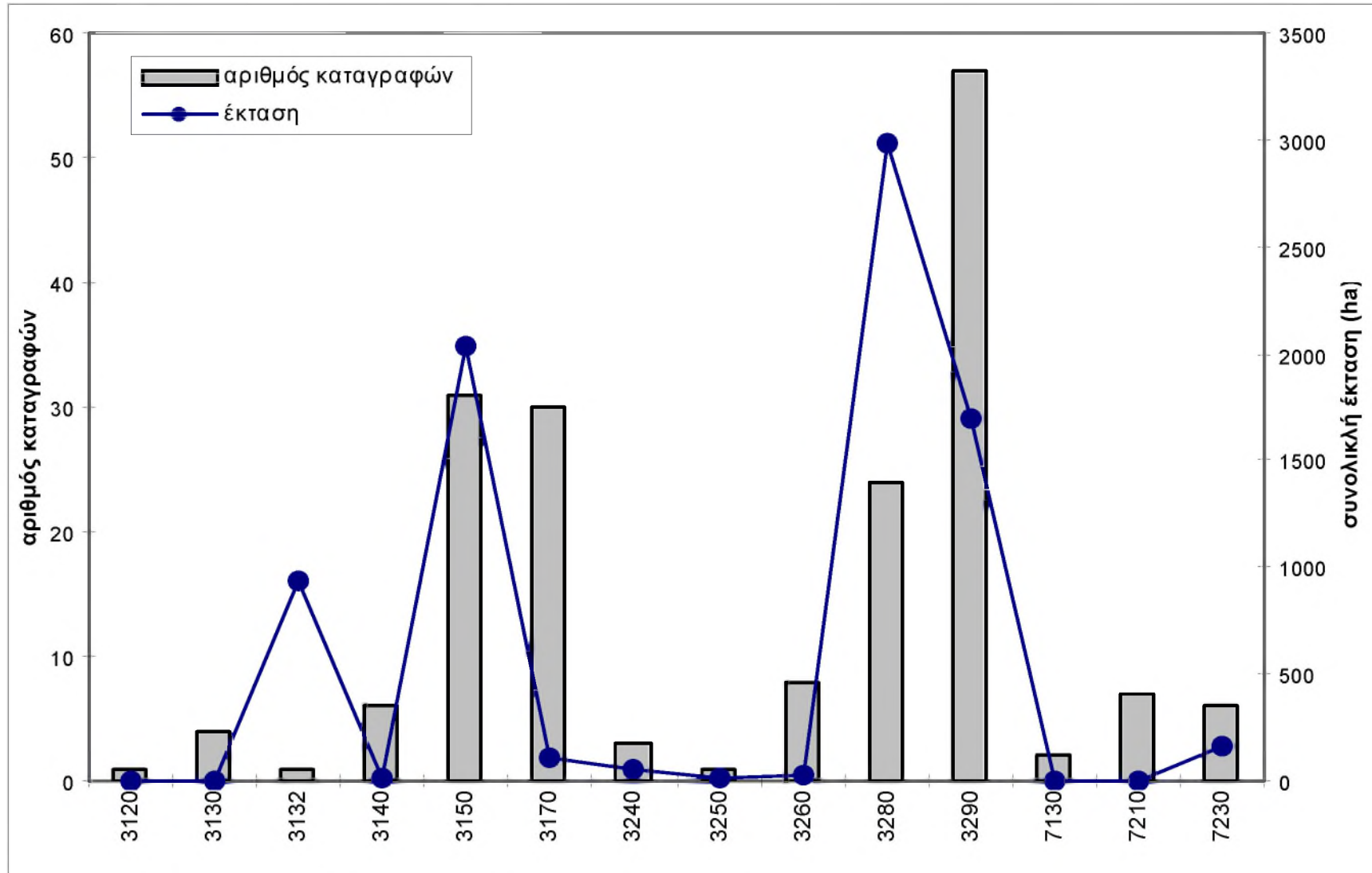
- Παράκτιοι και αλοφυτικοί οικότοποι και
- Παράκτιες και ενδοχωρικές θίνες

Στην πρώτη κατηγορία εντάσσονται 14 τύποι οικοτόπων (διάγραμμα 1) κωδικοί 1110 έως 1510, ενώ στη δεύτερη 10 τύποι οικοτόπων κωδικοί 2110 έως 2270.

Από τους παράκτιους και αλοφυτικούς οικοτόπους ο 1240 (απόκρημνες βραχώδεις ακτές με βλάστηση στη Μεσόγειο), έχει την υψηλότερη συχνότητα εμφανίσεων. Ακολουθούν με μεγάλη συχνότητα εμφάνισης οι τύποι 1120 (λιβάδια με *Posidonia*), 1170 (ύφαλοι) και 2110 (υποτυπώδεις κινούμενες θίνες της Μεσογείου). Οι τύποι οικοτόπων 1120 (λιβάδια με *Posidonia*) και 1150 (λιμνοθάλασσες) καταλαμβάνουν τις μεγαλύτερες εκτάσεις.

Την πιο μικρή κάλυψη και συχνότητα εμφανίσεων αυτής της ομάδας οικοτόπων, παρουσιάζουν οι τύποι οικοτόπων: 1430 (Ιβηρικές αλο-νιτρόφυλες λόχμες) 1510 (Αλατούχες στέπες *Limnietalia*), 1130 (Εκβολές ποταμών) και 1140 (Λασπώδεις και αμμώδεις επίπεδες εκτάσεις που αποκαλύπτονται κατά την αμώτιδα).

Οι τύποι 2210 (Σταθερές θίνες των παραλίων *Crucianellion maritimae*) 2270 (Θίνες με δάση από *Pinus pinea* ή και *Pinus pinaster*) και 2230 (Εκτάσεις θινών με *Malcolmietalia*) παρουσιάζουν τις μικρότερες συχνότητες εμφάνισης και καταλαμβάνουν τις μικρότερες εκτάσεις.

Διάγραμμα 2. Αριθμός καταγραφών και κάλυψη των υδροτοπικών τύπων οικοτόπων.

Στο διάγραμμα 2, δίνεται ο αριθμός καταγραφών και η κάλυψη των υγροτοπικών τύπων οικοτόπων (3120 ως 3290 και 7130 ως 7230), στις περιοχές του Δικτύου "NATURA 2000".

Οι τύποι οικοτόπων που απαντούν στα υγροτοπικά οικοσυστήματα διακρίνονται σε επί μέρους κατηγορίες:

A) Οικότοποι γλυκών υδάτων

- Στάσιμα ύδατα (3120 ως 3170)
- Ρέοντα ύδατα (3240 ως 3290)

B) Υψηλοί και χαμηλοί τυρφώνες

- Όξινοι τυρφώνες με *Sphagnum* (Σφαγνώνες) (7130)
- Ασβεστούχα έλη (Fens) (7210, 7230)

Στα *Στάσιμα ύδατα*, οι τύποι 3150 (Ευτροφικές φυσικές λίμνες με βλάστηση τύπου *Magnopotamion* ή *Hydrocharition*) και 3170 (Μεσογειακά εποχικά τέλματα) παρουσιάζουν τον μεγαλύτερο αριθμό καταγραφών, που είναι περίπου ίδιος για τους δύο τύπους οικοτόπων.

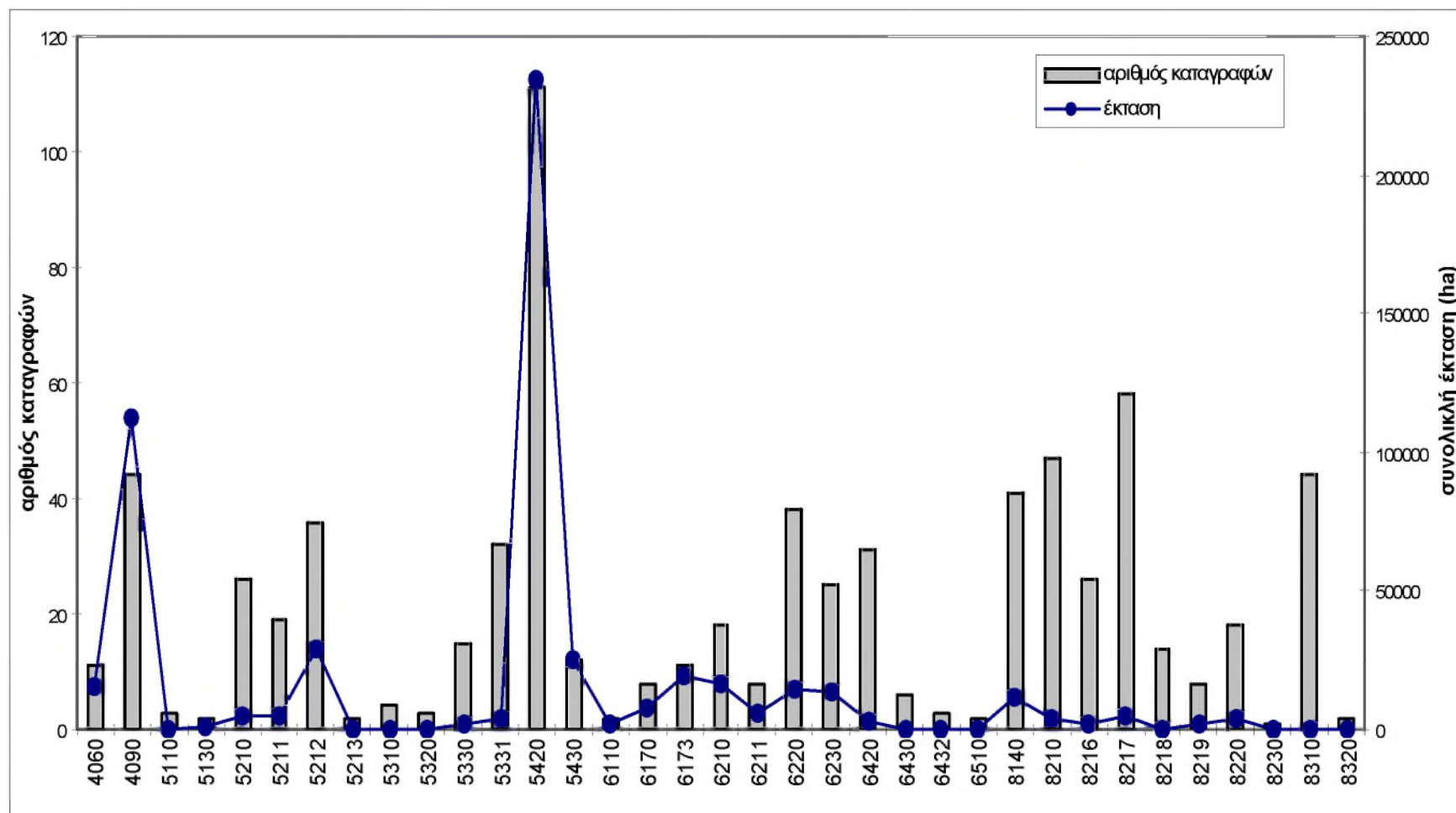
Την μικρότερη έκταση, αλλά και περιορισμένο αριθμό καταγραφών έχουν οι τύποι 3120 (Ολιγοτροφικά ύδατα, με πολύ μικρή περιεκτικότητα σε ανόργανα άλατα, των αμμωδών πεδιάδων της Δυτικής Μεσογείου με *Isoetes*) και 3130, 3132 (Ολιγοτροφικά ύδατα της μεσευρώπης με βλάστηση αμφίβιων ειδών της *Nanocyperetalia*).

Στα *Ρέοντα ύδατα*, τις περισσότερες καταγραφές έχει ο τύπος 3290 (Ποταμοί της Μεσογείου με περιοδική ροή), ο οποίος είναι και ο πολυπληθέστερος στο σύνολο των τύπων οικοτόπων που ανήκουν στα υγροτοπικά οικοσυστήματα. Στην κατηγορία αυτή σχετικά μεγάλη έκταση καταλαμβάνει και ο τύπος οικοτόπου 3280 (ποταμοί της Μεσογείου με μόνιμη ροή: *Paspalo-Agrostidion* και πυκνή βλάστηση με μορφή παραπετάσματος από *Salix* και *Populus alba* κατά μήκος των οχθών τους).

Ενδιαφέρον παρουσιάζει ο τύπος οικοτόπου 3260 (επιπλέον βλάστηση υδροχαρών φυτών (βατραχιώδη) των ποταμών στους πρόποδες των βουνών και στις πεδιάδες) ο οποίος απαντά σε σχετικά μεγάλο αριθμό περιοχών, αλλά η έκταση που καταλαμβάνει είναι ελάχιστη.

Τη μικρότερη έκταση, αλλά και αριθμό καταγραφών έχουν οι τύποι 3250 (Οι ποταμοί της Μεσογείου με μόνιμη ροή, με *Glaucium flavum*), 3240 (Οι αλπικοί ποταμοί και η παρόχθια ξυλώδης βλάστησή τους με *Salix eleagnos*) και 7130 (επιφανειακοί τυρφώνες-ενεργοί τυρφώνες μόνο).

Στα *Ασβεστόχα έλη* οι τύποι οικοτόπων 7210 (Ασβεστούχοι βάλτοι με *Cladium mariscus* και *Carex davalliana*) και 7230 (Αλκαλικοί χαμηλοί τυρφώνες) έχουν περίπου ίδιο αριθμό καταγραφών, αλλά ο τύπος 7230 καταλαμβάνει σχεδόν διπλάσια έκταση.

Διάγραμμα 3. Αριθμός καταγραφών και κάλυψη των “χερσαίων” τύπων οικοτόπων

Στο διάγραμμα 3, δίνεται ο αριθμός καταγραφών και η κάλυψη των “χερσαίων” τύπων οικοτόπων (4060 ως 8320), εκτός των δασικών, στις περιοχές του Δικτύου “NATURA 2000”.

Οι τύποι οικοτόπων που περιλαμβάνονται στα “χερσαία” οικοσυστήματα διακρίνονται σε τέσσερις επί μέρους κατηγορίες και υποκατηγορίες:

Α) ΕΥΚΡΑΤΑ ΧΕΡΣΑ ΕΛΑΦΗ ΚΑΙ ΛΟΧΜΕΣ

- Ερεικώνες της εύκρατης ζώνης και θάμνοι (4060, 4090)

Β) ΣΚΛΗΡΟΦΥΛΛΟΙ ΘΑΜΝΩΝΕΣ (MATORRAL)

- Υπομεσογειακοί και εύκρατοι θαμνώνες (5110, 5130)
- Μεσογειακοί δενδρώδεις θαμνώνες (matorral) (5210)
- Θερμομεσογειακοί και προστεππικοί θαμνώνες (5310, 5320, 5330)
- Φρύγανα (5420, 5430)

Γ) ΦΥΣΙΚΟΙ ΚΑΙ ΗΜΙΦΥΣΙΚΟΙ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΛΕΙΜΩΝΩΝ

- Φυσικά λιβάδια (6110, 6170)
- Ημιφυσικοί ξηροφυτικοί λειμώνες και όψεις με θάμνους (6210, 6220, 6230)
- Ημι-φυσικοί υγροί λειμώνες υψηλών χόρτων (6420, 6430)
- Μεσόφιλοι λειμώνες (6510)

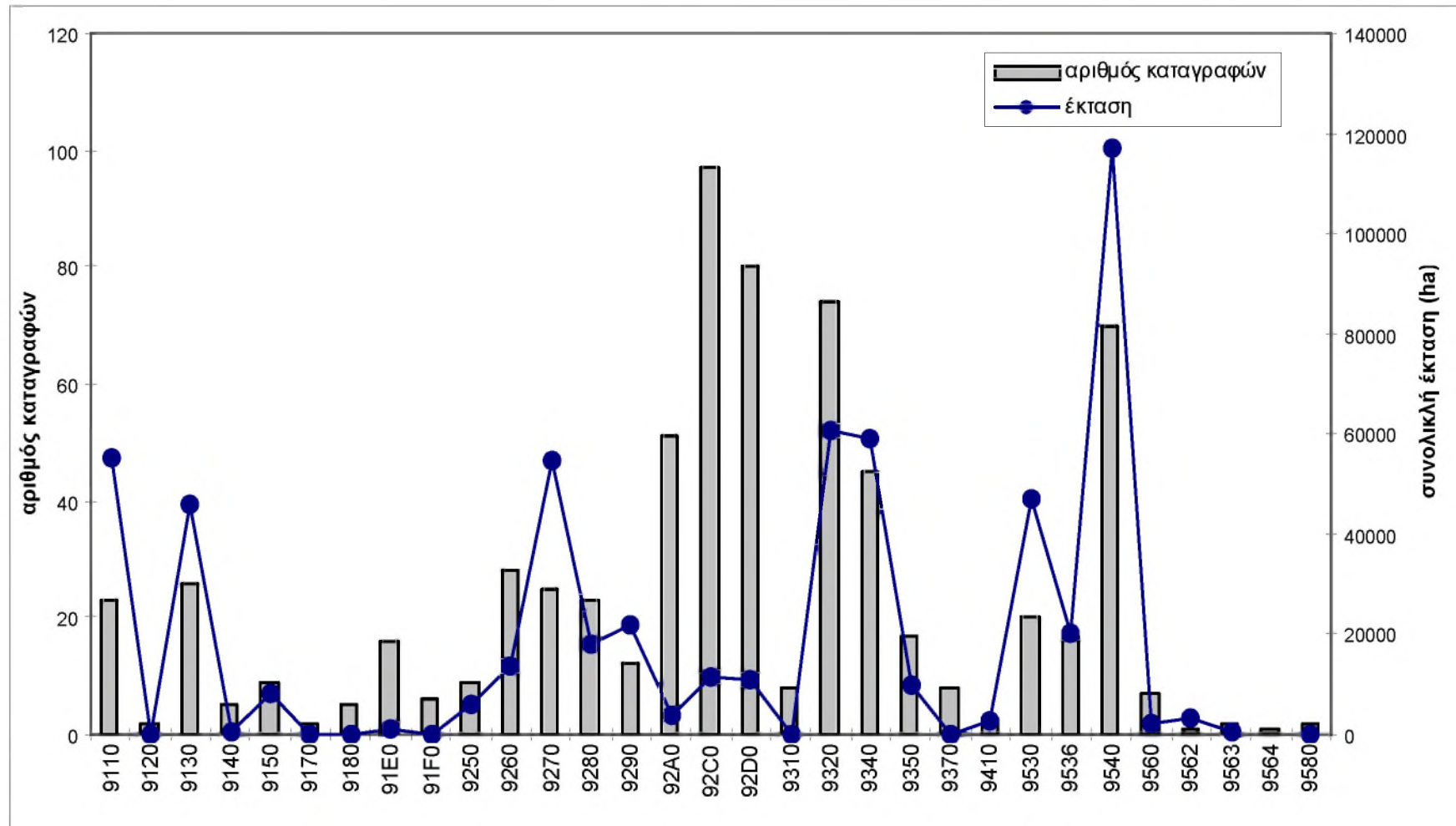
Δ) ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ ΒΡΑΧΩΝ ΚΑΙ ΣΠΗΛΑΙΩΝ

- Λιθώνες (8140)
- Χασμοφυτική βλάστηση βραχωδών κλιτύων (8210, 8220, 8230)
- Άλλοι βραχώδεις οικότοποι- Σπήλαια (8310, 8320), εκτός θαλασσίων σπηλαίων

Στα “χερσαία” οικοσυστήματα, αν εξαιρέσουμε τα δάση, ο τύπος οικοτόπου 5420 (φρύγανα) παρουσιάζει το μεγαλύτερο αριθμό καταγραφών και καταλαμβάνει μεγάλη έκταση σε σχέση με άλλους τύπους οικοτόπων της χέρσου. Ενδιαφέρον παρουσιάζει ο κωδικός 4090 (ορεινά και Μεσογειακά χέρσα εδάφη με ακανθώδεις θάμνους) ο οποίος εμφανίζει επίσης μεγάλη έκταση και σχετικά υψηλό αριθμό καταγραφών.

Τύποι οικοτόπων με μεγάλο αριθμό καταγραφών και μικρή σχετικά έκταση σε σύγκριση με άλλους τύπους είναι οι: 5212 (Υψηλοί θαμνώνες με *Juniperus phoenicea*), 5331 (Διαπλάσεις ή σχηματισμοί ή θαμνώδεις φυτοκοινωνίες με *Euphorbia dendroides*), 6220 (Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά (Thero-Brachypodietea), 8140 (Λιθώνες Βαλκανικής χερσονήσου), 8210 και 8217 (Ασβεστολιθικά βράχια του Αιγαίου) και 8310 (Σπήλαια των οποίων δεν γίνεται τουριστική εκμετάλλευση).

Οι τύποι οικοτόπων με την μικρότερη έκταση και τον μικρότερο αριθμό καταγραφών είναι: 5110 (Σταθερές διαπλάσεις με *Buxus sempervirens* των ασβεστολιθικών βραχωδών κλιτύων -Berberidion p.), 5130 (Διαπλάσεις με *Juniperus communis* σε ασβεστούχους χερσότοπους ή λειμώνες), 5213 (Υψηλοί θαμνώνες με *Juniperus excelsa* και *J. foetidissima*), 5310 (Συστάδες δάφνης), 5320 (Χαμηλές διαπλάσεις με *Euphorbia* κοντά σε απόκρημνες βραχώδεις ακτές), 6110 (Καρστικοί ασβεστούχοι λειμώνες -Alyssos-Sedion albi), 6510 (Θεριζόμενοι λειμώνες χαμηλού υψομέτρου), 8230 (Πρωτογενείς λειμώνες σε βραχώδεις δόμους) και 8320 (Εκτάσεις λάβας και φυσικές κοιλότητες).

Διάγραμμα 4. Αριθμός καταγραφών και κάλυψη των “χερσαίων” -δασικών τύπων οικοτόπων

Στο διάγραμμα 4, δίνεται ο αριθμός καταγραφών και η κάλυψη των “χερσαίων” - δασικών τύπων οικοτόπων (9110 ως 9580), στις περιοχές του Δικτύου “NATURA 2000”, οι οποίοι διακρίνονται σε επί μέρους κατηγορίες:

- Δάση της εύκρατης Ευρώπης (9110 ως 91F0)
- Μεσογειακά φυλλοβόλα δάση (9250 ως 92D0)
- Μεσογειακά δάση σκληρόφυλλων (9310 ως 9370)
- Αλπικά και υπαλπικά δάση κωνοφόρων (9410)
- Μεσογειακά δάση ορεινών κωνοφόρων (9530 ως 9580)

Από τους δασικούς τύπους οικοτόπων οι κωδικοί 92C0 (δάση πλατάνου της ανατολής), 9320 (Δάση με *Olea* και *Ceratonia*) και 92D0 (παρόχθια δάση στοές της θερμής Μεσογείου), εμφανίζουν τον μεγαλύτερο αριθμό καταγραφών, καταλαμβάνουν όμως μικρές εκτάσεις.

Τη μεγαλύτερη έκταση και επίσης σχετικά μεγάλο αριθμό καταγραφών εμφανίζει ο οικοτόπος 9540 (μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου), ενώ ακολουθούν οι οικοτόποι 9320 (δάση με *Olea* και *Ceratonia*) και 9340 (δάση με *Quercus ilex*).

Αξιοσημείωτη είναι η περίπτωση των τύπων οικοτόπων 9270 (ελληνικά δάση οξιάς με *Abies borisii-regis*), 9110 (Δάση οξιάς της Luzulo-fagetum), 9130 (Δάση οξιάς της Asperulo- Fagetum), 9290 (Δάση κυπαρίσσου Acero-Cupression), 9530 (Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά μαυροπεύκα) και 9536 (δάση ορεινών κωνοφόρων με πευκοδάση *Pinus pallasiana*) οι οποίοι ενώ έχουν μικρή συχνότητα εμφάνισης καταλαμβάνουν ικανοποιητικές εκτάσεις.

Τη μικρότερη έκταση και τον μικρότερο αριθμό καταγραφών καταλαμβάνουν οι τύποι: 9120 (Δάση οξυάς με *Ilex* και *Taxus* πλούσια σε επίφυτα (Illici-Fagion), 9140 (Υποαλπικά δάση οξυάς με *Acer* και *Rumex arifolius*), 9170 (Δάση δρυός με *Gallio carpinetum*), 9180 (Δάση σε χαράδρες από *Tilio Acerion*), 91F0 (Μικτά δάση δρυός, φτελιάς και φράζου κατά μήκος μεγάλων ποταμών), 9410 (Οξύφιλα δάση (Vaccinio-

Piceetea)), 9560 (Μεσογειακά δάση με ενδημικά *Juniperus* spp.), 9562 (Ελληνικά δάση με *Juniperus excelsa*), 9563 (Δασώδεις φυτοκοινότητες με *Juniperus foetidissima*), 9564 (Δασώδης φυτοκοινότητες με *Juniperus drupacea*) και 9580 (Δάση με *Taxus baccata*).

Γ.3.1.1. Τύποι οικοτόπων προτεραιότητας

Στους τύπους οικοτόπων προτεραιότητας του Παραρτήματος Ι περιλαμβάνεται σημαντικός αριθμός οικοτόπων, αρκετοί από τους οποίους απαντούν σε λίγες περιοχές και με μικρή κάλυψη (Πίνακας Γ.3.2. σημειώνονται με αστερίσκο).

Οι εκτάσεις θαλάσσιου βυθού με *Posidonia*, (τύπος οικοτόπου 1120*), βρίσκονται σε αμμώδεις περιοχές της υποπαρالياκής ζώνης και χαρακτηρίζονται από την παρουσία του θαλάσσιου φανερόγαμου *Posidonia oceanica*. Αυτό το είδος είναι ενδημικό στη Μεσόγειο. Στην Ελλάδα, οι εκτάσεις θαλάσσιου βυθού με *Posidonia* είναι ο πιο ευρέως εξαπλωμένος τύπος οικοτόπου της υποπαρالياκής ζώνης. Η Κατάσταση διατήρησης του οικοτόπου είναι άριστη σε 37 περιοχές (Α), μέτρια σε 24 περιοχές (Β) και κακή σε 4 περιοχές (C).

Οι λιμνοθάλασσες (1150*) απαντούν σχεδόν σε όλη τη χώρα. Έχουν μεγάλη συχνότητα στις περιοχές της Βόρειας και Δυτικής Ελλάδας. Η Κατάσταση διατήρησης του οικοτόπου είναι άριστη σε τρεις περιοχές (Α), μέτρια σε 24 περιοχές (Β) και κακή σε 6 περιοχές (C).

Οι αλατούχες στέπες, με κωδικό 1510, αναφέρονται σε τρεις περιοχές, και χαρακτηρίζονται με καλή κατάσταση διατήρησης. Οι αλατούχες στέπες καταλαμβάνουν μεγαλύτερη έκταση στην περιοχή του Δέλτα Έβρου, όπου η κατάσταση διατήρησης τους είναι καλή (Β). Οι κοινότητες αυτές αποτελούνται από είδη ανθεκτικά αλλά περιορισμένα στα παράκτια υγροτοπικά συστήματα. Είναι ευπαθείς στις μεταβολές του υδρολογικού ισοζυγίου, ενώ παράγοντες απειλής και υποβάθμισης των αλοφυτικών κοινοτήτων είναι η επέκταση των καλλιεργειών (κυρίως) και των βιομηχανικών δραστηριοτήτων. Οι υγροτοπικές εκτάσεις με είδη της *Limonietalia* υφίστανται κάψιμο και εκχέρσωση.

Οι λόγχμες με άρκευθους (*Juniperus*) σε αμμοθίνες, κωδικός 2250, αναφέρονται σε 16 συνολικά περιοχές, κυρίως στη νότια Ελλάδα, με καλύτερη αξιολόγηση και μεγαλύτερη έκταση στις Κυκλάδες. Η κατάσταση διατήρησής τους είναι άριστη σε 6 περιοχές (Α), καλή σε 4 περιοχές (Β) και μέτρια (C) σε 5 περιοχές. Όμως έχει παρατηρηθεί ότι οι παράκτιες φυτοκοινότητες με *Juniperus oxycedrus* ssp. *macrocarpa* βρίσκονται σε διαρκή υποχώρηση, κυρίως λόγω καταστροφής του βιοτόπου τους (απώλεια ενδιαιτήματος). Σε ορισμένες θέσεις έχουν μείνει υπολείμματα μόνο που βρίσκονται στο τελευταίο στάδιο υποχώρησης, με μικρή ή ανύπαρκτη αναγέννηση και απειλούνται με αφανισμό.

Οι θίνες με δάση από *Pinus pinea* ή και *Pinus pinaster* (κωδικός 2270), εμφανίζονται μόνο σε τέσσερες περιοχές. Η κατάσταση διατήρησης τους είναι άριστη (Α) στην περιοχή του Σχινιά, καλή (Β) στις περιοχές: Λιμνοθάλασσα Καλογριάς, Δάσος Στροφυλιάς και Έλος Λάμιας και στις Κουκουναριές (Σκιάθος), ενώ στην περιοχή: Θίνες και παραλιακό Δάσος Ζαχάρως, Λίμνη Καϊάφα εμφανίζονται με μέτρια κατάσταση διατήρησης (C).

Τα μεσογειακά εποχικά τέλματα (κωδικός 3170) παρουσιάζουν ευρεία εξάπλωση, καθώς απαντούν σε 30 συνολικά περιοχές, κυρίως στα νησιά του Αιγαίου και στη Στερεά Ελλάδα, όπου έχουν τη μεγαλύτερη συχνότητα. Η κατάσταση διατήρησης τους είναι στις περισσότερες περιοχές καλή (17Β), σε επτά περιοχές άριστη (Α) και σε τέσσερις μέτρια (C). Ο οικότοπος αυτός θεωρείται από τους σημαντικότερους στη Μεσογειακή Βιογεωγραφική ζώνη. Εξαρτάται από την υδρολογία των περιοχών όπου αναπτύσσεται και είναι ευπαθής στη ρύπανση του νερού. Επιπλέον παράγοντα ευαισθησίας αποτελεί το μικρό μέγεθος και η διακεκομμένη εξάπλωση των κοινοτήτων. Οι θέσεις όπου αναπτύσσονται αποτελούν συνήθως μέρη καλλιεργήσιμα ή εύκολα προσβάσιμα και εκμεταλλεύσιμα. Αίτια υποβάθμισής τους τις τελευταίες δεκαετίες αποτελούν οι αλλαγές των χρήσεων γης με αύξηση και εντατικοποίηση των καλλιεργειών και των έργων αποξήρανσης. Οι κατασκευές έργων, κυρίως δρόμων και αρδευτικών έργων (που μπορεί να προκαλέσουν υπεράντληση των υπόγειων υδάτων) αποτελούν επίσης παράγοντα απειλής. Σε θέσεις με τουριστική ανάπτυξη οι κίνδυνοι αυτοί είναι πολύ αυξημένοι.

Οι καρστικοί ασβεστούχοι λειμώνες (*Alyssio-Sedion albi*), με κωδικό 6110, έχουν πολύ μικρή εξάπλωση, αφού εμφανίζονται μόνο σε δύο συνολικά περιοχές: Όρος Βούρινο (Μεσιανό νερό) και Κάρλα - Μαυροβούνι - Κεφαλόβρυσο Βελεστίνου με καλή (B) και μέτρια (C) Κατάσταση διατήρησης αντίστοιχα. Οι ενότητες και τα είδη που περιλαμβάνει αυτός ο τύπος οικοτόπου δεν βρίσκονται άμεσα σε κίνδυνο.

Οι ημιφυσικές ξερές χλοώδεις διαπλάσεις σε ασβεστολιθικά υποστρώματα (*Festuco Brometalia*) (τοποθεσίες με αξιόλογες ορχιδέες) με κωδικό 6210 απαντούν σε 18 περιοχές. Η Κατάσταση διατήρησης τους είναι άριστη (A) σε 4 περιοχές, καλή (B) σε 8 περιοχές και μέτρια (C) σε 8. Ο μεγαλύτερος κίνδυνος για αυτόν τον τύπο οικοτόπου προέρχεται από την υπερβόσκηση και κυρίως από την πρόωρη έναρξη της βοσκής. Γενικά είναι ευαίσθητα οικοσυστήματα λόγω της διαβρωσιμότητας των εδαφών τους.

Οι Υπο-ηπειρωτικοί στεππόμορφοι λειμώνες (κωδικός 6211) υπάρχουν σε 5 περιοχές με καλή Κατάσταση διατήρησης (B) σε 4 περιοχές και μέτρια (C) σε 2.

Σχετικά μεγάλη είναι η εξάπλωση του τύπου: Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά (*Thero-Brachypodietea*) με κωδικό 6220. Εμφανίζεται συνολικά σε 38 περιοχές με Κατάσταση διατήρησης άριστη (A) σε 12 περιοχές, καλή (B) σε 18 περιοχές και μέτρια (C) σε 8 περιοχές. Η αξιολόγηση της κατάστασης των κοινοτήτων, των επιδράσεων διάφορων δραστηριοτήτων και των σχέσεών τους με τη γειτονική βλάστηση με σκοπό την πρόταση διαχειριστικών μέτρων δεν είναι εύκολη καθώς ο τύπος αυτός βλάστησης δεν έχει μελετηθεί αρκετά στην Ελλάδα.

Οι Χλοώδεις διαπλάσεις με είδη του γένους *Nardus* σε πυριτιούχα υποστρώματα των ορεινών ζωνών (και υποορεινών ζωνών της ηπειρωτικής Ευρώπης) (κωδικός 6230), έχει αρκετά μεγάλη συχνότητα εμφάνισης σε 25 συνολικά περιοχές. Η Κατάσταση διατήρησης τους είναι άριστη (A) μόνο σε τρεις περιοχές, ενώ στις περισσότερες περιοχές εμφανίζεται με καλή (B) και σε δύο περιοχές με μέτρια (C). Οι εκτάσεις αυτές αποτελούν εξαιρετικούς βοσκότοπους, ιδιαίτερα κατά την περίοδο του καλοκαιριού. Η υπερβόσκηση μπορεί να αλλοιώσει τη χλωριδική σύνθεση αυτών των μονάδων, γι' αυτό και αποτελεί τη μεγαλύτερη απειλή για τον οικοτόπο.

Οι Επιφανειακοί τυρφώνες (*ενεργοί τυρφώνες μόνο) με κωδικό 7130 εμφανίζονται μόνο σε 2 περιοχές (Ελατιά και Βόρας) με κατάσταση διατήρησης άριστη (A) και στις

δύο περιοχές. Τροποποιήσεις στην υδρολογία, άλλες φυσικές καταστροφές, διανοίξεις δρόμων, κ.λπ. αποτελούν παράγοντες διατάραξης της δομής και απειλή για τον οικότοπο.

Ανάλογη κατάσταση παρατηρείται στους ασβεστούχους βάλτους, με κωδικό 7210, οι οποίοι απαντούν σε επτά περιοχές. Η Κατάσταση διατήρησής τους είναι άριστη (Α) στις περιοχές Κόλπος Λαγανά Ζακύνθου - Νησίδες Μαραθονήσι και Πελούζο και Λιμνοθάλασσα Κορισσίων (Κέρκυρα), ενώ σε δύο περιοχές είναι καλή (Β) (Έλος Καλοδίκι και Λίμνες Χειμαδίτιδα-Ζάζαρη) και σε τρεις μέτρια (C) (Λίμνη Άγρα, Λίμνες Βουλκαριά και Σαλτίνη και Λίμνες Τριχωνίδα και Λυσιμαχία). Η διατάραξη του υδρολογικού ισοζυγίου, καθώς και η καταπάτηση των αποκαλυπτόμενων εκτάσεων με επέκταση των καλλιεργειών αποτελούν τις σημαντικότερες απειλές για τον οικότοπο. Έχει μειωθεί σημαντικά η παρουσία του στην Ελλάδα και στην Ευρώπη και όπου συναντάται είναι μικρής έκτασης.

Τα Δάση σε χαράδρες από Tilio-Acerion (κωδικός 9180) εμφανίζονται σε 5 περιοχές, με Κατάσταση διατήρησης: άριστη (Α) σε τρεις και καλή (Β) σε δύο περιοχές. Ο οικότοπος αυτός είναι αρκετά περιορισμένος στην Ελλάδα κυρίως στα στενά φαράγγια του ΒΑ τμήματος της Όσσας. Χαρακτηρίζεται από πολύ καλή ανάπτυξη των δενδρωδών και θαμνωδών ειδών. Χρειάζεται όμως περαιτέρω έρευνα. Ο οικότοπος αυτός παρόλο που δεν απειλείται σημαντικά, λόγω του δύσβατου των περιοχών που απαντά του πρέπει να προστατευθεί ιδιαίτερα.

Υπολειμματικά αλλουβιακά δάση (*Alnion glutinoso-incanae*), με κωδικό 91E0, υπάρχουν σε 19 περιοχές. Η Κατάσταση διατήρησης τους είναι άριστη μόνο σε τρεις περιοχές (Α), ενώ στην πλειονότητα των περιπτώσεων είναι καλή (Β) και μέτρια (C). Πρόκειται για υδροχαρή οικοσυστήματα τα οποία εξαρτώνται από τη δίαιτα του νερού, για αυτό και είναι πολύ ασταθή και τρωτά. Οι κίνδυνοι που τα απειλούν προκύπτουν από ανθρώπινες ενέργειες, όπως η διευθέτηση ποταμών και τα έργα εγγείων βελτιώσεων (αντιπλημμυρικά, αρδευτικά, αποστραγγιστικά).

Τα Φοινικοδάση του *Phoenix* (κωδικός 9370) παρατηρήθηκαν σε 8 περιοχές. Η κύρια περιοχή εξάπλωσης τους είναι η Κρήτη. Η Κατάσταση διατήρησης τους είναι άριστη σε 4 περιοχές (Α), ενώ καλή (Β) και μέτρια (C) σε δύο. Στην περιοχή του Βάι, έχουν ληφθεί επαρκή μέτρα για τον έλεγχο του τουρισμού (περίφραξη). Ωστόσο, ο τύπος οικότοπου

απειλείται λόγω της ενδεχόμενης χρήσης του υπόγειου νερού για αρδευτικούς σκοπούς (υπάρχουν καλλιέργειες μπανάνας και σπαρτών σε γειτονικές θέσεις).

Τα δάση ορεινών κωνοφόρων με πευκοδάση *Pallas* (κωδικός 9530*) εμφανίζονται σε 18 συνολικά περιοχές. Η Κατάσταση διατήρησης είναι άριστη (A) σε 4 περιοχές, καλή (B) σε 10 και μέτρια (C) σε 4 περιοχές. Ο μεγαλύτερος κίνδυνος προκύπτει από τον συνδυασμό επικόρυφης πυρκαγιάς και βόσκησης.

Τα δάση με *Pinus nigra* ssp. *pallasiana*, τύπος οικοτόπου 9536, καταγράφηκαν σε 17 περιοχές της Ελλάδας. Οι περισσότερες καταχωρήσεις έγιναν στις περιοχές της Μακεδονίας και της Πελοποννήσου, ενώ η μεγαλύτερη έκταση παρατηρήθηκε στις περιοχές: κορυφές όρους Βόρας και περιοχή Μετσόβου (Ανήλιο - Κατάρα). Όσον αφορά στην αξιολόγησή τους, η κατάσταση διατήρησης τους είναι άριστη μόνο σε πέντε περιοχές (A), ενώ εννιά περιοχές παρουσιάζουν καλή κατάσταση διατήρησης (B) και τρία μέτρια (C).

Μεσογειακά δάση με ενδημικά *Juniperus* spp. (κωδικός 9560) καταμετρήθηκαν σε επτά περιοχές. Στις περιοχές εξάπλωσης του 9560, η Κατάσταση διατήρησης άριστη σε μία, είναι καλή (B) σε πέντε περιοχές και μέτρια (C) σε μία. Ο μεγαλύτερος κίνδυνος προέρχεται κυρίως από την υπερβόσκηση.

Ο τύπος οικοτόπου Ελληνικά δάση με *Juniperus excelsa*, κωδικός 9562, εμφανίζεται μόνο σε μία περιοχή, στον Εθνικό Δρυμό Πρεσπών με άριστη Κατάσταση διατήρησης (A).

Τα δάση με *Juniperus foetidissima*, κωδικός 9563, απαντούν μόνο σε δύο περιοχές Εθνικός Δρυμός Οίτης και Νοτιοανατολικός Παρνασσός - Εθνικός Δρυμός Παρνασσού - Δάσος Τιθορέας με πολύ μικρή έκταση. Η κατάσταση διατήρησής τους είναι καλή (B).

Τα δάση με *Juniperus drupacea*, κωδικός 9564, αποτελούν μοναδικότητα στην περιοχή του Πάρνωνα. Η έκταση που καταλαμβάνουν είναι 1.668 ha και η κατάσταση διατήρησής τους είναι άριστη (A).

Δάση με *Taxus baccata*, κωδικός 9580, βρέθηκαν μόνο σε δύο περιοχές: Φεγγάρι Σαμοθράκης και Όρος Όχη - Κάμπος Καρύστου - Ποτάμι - Ακρωτήριο Καφηρεύς. Η Κατάσταση διατήρησης τους είναι μέτρια (C) και θα πρέπει να ληφθούν άμεσα μέτρα

ανόρθωσης της δομής τους. Η ανάπτυξη του *Taxus baccata* στις περιοχές εξάπλωσής του δεν είναι καλή εξαιτίας κυρίως των οριακών οικολογικών συνθηκών για το είδος.

Γ.3.1.2. Οικότοποι που δεν περιλαμβάνονται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ

Ένα άλλο ενδιαφέρον στοιχείο που προέκυψε από το έργο της ‘‘χαρτογράφησης των τύπων οικοτόπων’’, αφορά την απεικόνιση των περιοχών που καλύπτονται από φυσικούς οικοτόπους που δεν περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

Οι οικότοποι αυτοί ανέρχονται συνολικά σε 27 και παρουσιάζονται στον Πίνακα Γ.3.3. με σειρά συχνότητας εμφάνισης τους. Από αυτούς οι τέσσερις αποτελούν μοναδικότητες, ενώ άλλοι 15 εμφανίζονται σε λιγότερες από 10 περιοχές. Οι υπόλοιποι οκτώ οικότοποι, εμφανίζονται από 27 έως 65 φορές.

Πίνακας Γ.3.3. Τύποι οικοτόπων που απαντούν στην Ελλάδα και δεν περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και αριθμός καταγραφών τους

Τύπος οικοτόπου	Αριθμός καταγραφών	Ονομασία
925B	1	Δάση μελικουκιάς (<i>Celtis australis</i>)
92E0	1	Βαλκανικοί θαμνώνες ερυθρής ελάτης
934B	1	Σκληρόφυλλα δάση με <i>Crataegus monogyna</i>
951A	1	Ελληνικά δάση λευκής ελάτης
5160	2	Νοτιο-ανατολικές υπο-Μεσογειακές λόχμες φυλλοβόλων (<i>Prunion fruticosae</i>)
6270	2	Στέππες σπάρτου της Κρήτης
8260	2	Χασμοφυτικές κοινότητες με κυριαρχία βρύων και πτέριδων
651A	2	Μεσόφιλοι βοσκότοποι
1270	3	Αλοφυτικές κοινότητες της <i>Saginetea</i> σε σταθερό υπόστρωμα
6450	3	Ελληνικοί υπερ-Μεσογειακοί υγροί λειμώνες
91K0	3	Ελληνικά δάση σημύδας
5360	4	Σχηματισμοί με <i>Sartium junkum</i>
6280	4	Ορο-Μεσογειακά λιβάδια <i>Ononido-Rosmarinetea</i> p.
32B0	4	Ετήσιες κοινωνίες σε ιλυώδεις όχθες ποταμών της Ευρο-Σιβηρικής
6290	7	Μεσογειακοί υπονιτρόφιλοι λειμώνες
72B0	7	Κοινωνίες των υψηλών βούρλων
91L0	7	Υπερ-Μεσογειακές συστάδες τρέμουσας λεύκης
1260	9	Υποπαράλια ζώνη νησίδων (αλοφυτικά λιβάδια, φρυγανικές-αλοφυτικές κοινωνίες, χασμοφυτικές-αλοφυτικές κοινωνίες)
9440	9	Ελληνικά δάση δασικής πεύκης
951B	27	Δάση ελληνικής ελάτης (<i>Abies cephalonica</i>)
5150	23	Χέρσες εκτάσεις με φτέρη (περιιάδες)
925A	24	Δάση οστράς, ανατολικού γαύρου και μεικτά θερμόφιλα δάση
5350	38	Ψευδομακκί
934A	45	Ελληνικά δάση πρίνου
5340	61	Garrigues της Ανατολικής Μεσογείου
924A	66	Θερμόφιλα δρυοδάση της Αν. Μεσογείου και της Βαλκανικής
72A0	77	Καλαμώνες

Από αυτούς ως σημαντικότεροι από οικολογική άποψη, οι οποίοι και θα πρέπει μετά από επιπλέον έρευνα να προταθούν για να ενταχθούν στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 92/43/, θεωρούνται οι ακόλουθοι:

Καρστικές δολίνες με κοινότητες των γλυκών υδάτων

Οι υγρές δολίνες των βουνών της Κρήτης (Λευκά Όρη, Ίδη, Δίκητη) αποτελούν ιδιαίτερο τύπο οικοτόπου. Η βλάστησή τους χαρακτηρίζεται από την παρουσία μικρού αριθμού ειδών, συχνών σε άλλες περιοχές αλλά σπάνιων στην Ελλάδα, όπως για παράδειγμα η

βλάστηση με *Trifolium ornithopodioides*, είδος το οποίο στην Ελλάδα φαίνεται ότι απαντά μόνο στην Κρήτη.

Καλαμώνες (κωδικός 72ΑΟ)

Η υδρόβια και ελόβια βλάστηση, που αναπτύσσεται στα περιθώρια των υδάτινων περιοχών της ηπειρωτικής Ελλάδας, αποτελείται κυρίως από υδρόφυτα και αλόφυτα, τα οποία σχηματίζουν τη φυτοκοινωνιολογική κλάση των Phragmitetea. Αυτή παρουσιάζει όχι μόνο μεγάλο χλωριδικό, αλλά και οικολογικό ενδιαφέρον. Κυρίαρχο είδος είναι το *Phragmites australis* (P. communis), το οποίο σχηματίζει συμπαγείς, μικτές (π.χ., με *Scirpus* sp. ή *Typha* sp.) ή και αμιγείς φυτοκοινότητες γνωστές ως καλαμώνες (reedbeds). Κοινό χαρακτηριστικό όλων των φυτοκοινοτήτων, που έχουν μελετηθεί, είναι ο ιδιαίτερα μικρός αριθμός ειδών που τις συνθέτουν. Οι καλαμώνες αναπτύσσονται σε ρηχά τρεχούμενα νερά, σε λίμνες, λιμνοθάλασσες και κανάλια. Επιπλέον βρίσκονται και σε παράκτιες περιοχές, στις εκβολές ποταμών, καθώς επίσης και σε έλη πολύ κοντά στη θάλασσα με υφάλμυρο νερό. Οι σχηματισμοί αυτοί φτάνουν στο άριστο της ανάπτυξής τους σε ρηχά νερά και έλη των λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδα (Μητρικού), καθώς και στις εκβολές των ποταμών Νέστου και Στρυμόνα. Απαντούν επίσης σε λιμνοθάλασσες και σε άλλους υγροτόπους και αναπτύσσονται σε μικρές συστάδες, όπου οι συνθήκες το επιτρέπουν.

Στην Κρήτη, οι καλαμώνες γενικά σχηματίζουν όχι καλά αναπτυγμένες συστάδες με μικρό αριθμό ειδών στη σύνθεσή τους. Περιορίζονται στις χαμηλές πεδινές περιοχές και ειδικά στις εκβολές ποταμών. Παραθαλάσσιοι υφάλμυροι καλαμώνες αναπτύσσονται στα όρια των αλμυρών ελών καλύπτοντας μεγάλες εκτάσεις και παρουσιάζουν μεγάλο οικολογικό ενδιαφέρον. Βρίσκονται στον Αμβρακικό κόλπο, στο δέλτα του Καλαμά, στη λιμνοθάλασσα Μεσολογγίου, στα δέλτα Σπερχειού, Αξιού και Έβρου, στη λιμνοθάλασσα Κοτυχίου και στη Στροφυλιά. Στο Παράρτημα Ι περιλαμβάνεται μόνο ένας τύπος καλαμώνα που αναπτύσσεται σε αμμοθίνες που καλύπτονται περιοδικά από την παλίρροια (κωδικός 2195). Γενικά θεωρείται πολύ σπουδαία η διατήρηση αυτού του τύπου οικοτόπου και ως ενδιαίτημα της ορνιθοπανίδας ή της πανίδας γενικότερα.

Δάση κεφαλληνιακής ελάτης (*Abies cephalonica*)

Η κεφαλληνιακή (ελληνική) ελάτη (*Abies cephalonica*) είναι ενδημικό είδος, που σχηματίζει αμιγή ή μικτά δάση με τη μαύρη πεύκη (*Pinus nigra ssp. pallasiana*) στις περιοχές όπου συνυπάρχουν. Τα δάση κεφαλληνιακής ελάτης εξαπλώνονται σε διάφορες φυτογεωγραφικές περιοχές της Ελλάδας: Πελοπόννησος, Στερεά Ελλάδα (τα πιο τυπικά ελατοδάση απαντούν στα όρη αυτών των δύο περιοχών) και Κεφαλλονιά. Η υψομετρική κατανομή αυτών των δασών κυμαίνεται από τα (750) 900 έως τα 1.800 (2.100) m, δηλαδή από τα ανώτερα τμήματα της μεσο- έως τα ανώτατα όρια της ορεινής-μεσογειακής ζώνης βλάστησης. Στα υψηλά όρη, τα δάση ελάτης σχηματίζουν το ανώτερο δασοόριο.

Ανάλογα με την έκθεση, τις μικροκλιματικές συνθήκες και τις ανθρωπογενείς πιέσεις, το ανώτερο δασο όριο ανέρχεται στα 1.900 ή 1.600-1.750 m στις Δ-ΒΔ ή Β-ΒΑ έκθεσης κλιτύες του όρους Κυλλήνη και στα 2.100-2.150 m στα όρη Χελμό, Παρνασσό και Γκιώνα. Τα συγκεκριμένα ορεινά δάση κωνοφόρων αντιπροσωπεύουν τη δυνητική φυσική βλάστηση αυτών των υψομετρικών επιπέδων. Στα μεσαία και ανώτερα επίπεδα των δασών ελάτης (ορεινή- μεσογειακή ζώνη βλάστησης), οι πυρκαγιές δεν είναι συχνές και οι ανθρωπογενείς πιέσεις είναι μέτριες. Η κοπή για καυσόξυλα και η βόσκηση, αν και απαγορεύονται, είναι οι πιο συχνά ασκούμενες δραστηριότητες. Η χλωριδική σύνθεση των δασών ελάτης χαρακτηρίζεται από μεγάλο αριθμό ειδών και μεγάλο ποσοστό ενδημικών (30-40%). Η διατήρηση των δασών ελάτης μπορεί να επιτευχθεί με την εφαρμογή αειφορικών σχεδίων διαχείρισης και ρύθμισης της βόσκησης.

Δάση φυλλοβόλων δρυών (*Quercus*) 924A

Το Παράρτημα Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ περιλαμβάνει διάφορους τύπους δρυο-δασών. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί η απουσία ορισμένων τύπων, όπως τα δάση της ηπειρωτικής Ελλάδας με κυρίαρχα τα είδη *Quercus pubescens* και *Quercus cerris*, τα δάση της νότιας Ελλάδας με *Quercus pubescens* και τα δάση με *Quercus dalechampii* της βόρειας και κεντρικής Ελλάδας.

Γ.3.1.3. Συμπεράσματα

Τα αποτελέσματα του έργου της χαρτογράφησης των οικοτόπων ανέδειξαν την ποικιλότητα της χώρας ως προς αυτούς, γεγονός που αντανακλά την ποικιλότητα των γεωλογικών και κλιματικών συνθηκών αυτής. Καταγράφηκαν και περιγράφηκαν ορισμένοι σημαντικοί τύποι οικοτόπων οι οποίοι δεν περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Θα πρέπει να ακολουθήσει επιπλέον μελέτη αυτών και να διερευνηθεί η δυνατότητα μελλοντική ένταξής τους στον κατάλογο των τύπων οικοτόπων του Παραρτήματος Ι ή προστασίας τους σε εθνικό επίπεδο.

Συγκεντρωτικά σημειώνονται τα ακόλουθα:

- ✓ 14 τύποι οικοτόπων απαντούν σε περισσότερες από 50 περιοχές και μόνο ένας από αυτούς (5420 φρύγανα) απαντά σε περισσότερες των 100 περιοχών (111).
- ✓ 42 οικότοποι καταγράφηκαν σε 11 έως 50 περιοχές.
- ✓ 19 οικότοποι καταγράφηκαν σε 5 έως 10 περιοχές.
- ✓ 28 οικότοποι καταγράφηκαν σε 1 έως 4 περιοχές. Οι οικότοποι 3120, 3132, 3250, 8230, *9562, *9564 καταγράφηκαν μία μόνο φορά. Από αυτούς οι οικότοποι με κωδικούς 3120, 3250, 8230 ταυτόχρονα έχουν πολύ μικρή έκταση (<10 ha). Οκτώ οικότοποι της κατηγορίας αυτής είναι προτεραιότητας.
- ✓ 10 οικότοποι καταλαμβάνουν στο σύνολο των περιοχών που καταγράφηκαν (επίσης μικρός αριθμός) έκταση μικρότερη των 20 ha.
- ✓ Τη μεγαλύτερη έκταση στο σύνολο των περιοχών (>100.000 ha) καταλαμβάνουν οι οικότοποι 4090 (ορεινά και μεσογειακά χέρσα εδάφη, σε 44 περιοχές), 9540 (μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου, σε 69 περιοχές) και ο 9540 (φρύγανα, σε 111 περιοχές).

Οι περισσότεροι τύποι οικοτόπων απειλούνται κυρίως από αγροτικές και τουριστικές δραστηριότητες, ενώ στο διάστημα εκπόνησης του έργου της ‘‘χαρτογράφησης’’ ήταν σημαντικός και ο αριθμός των πυρκαγιών που κατέστρεψε δασικούς κυρίως οικοτόπους. Για την ολοκληρωμένη γνώση της υφιστάμενης κατάστασης των οικοτόπων καθώς και

τον καθορισμό των μέτρων διαχείρισης αυτών με σκοπό τη διατήρησή τους προτείνονται τα ακόλουθα:

- Διαμόρφωση Εθνικού Ιεραρχικού Συνταξινομικού Συστήματος με βάση τα αποτελέσματα του έργου «Αναγνώριση και περιγραφή των τύπων οικοτόπων σε περιοχές ενδιαφέροντος της φύσης».
- Επεξεργασία των δεδομένων πεδίου του έργου της χαρτογράφησης (περίπου 25.000 releve's) σε Πανελλαδικό επίπεδο, με σκοπό την διερεύνηση και τον καθορισμό των φυτοκοινωνικών δομών των τύπων οικοτόπων.
- Συμπλήρωση των περιοχών που δεν χαρτογραφήθηκαν και ιδιαίτερα των θαλασσιών τύπων οικοτόπων οι οποίοι δεν χαρτογραφήθηκαν στο σύνολο των περιοχών της χαρτογράφησης.
- Δημιουργία εθνικής βάσης δεδομένων για τους οικοτόπους, οι οποίες θα πρέπει να ενημερώνονται περιοδικά ώστε να βελτιώνεται η αξιοπιστία τους. Τα πεδία τους θα πρέπει να περιλαμβάνουν βιβλιογραφικά δεδομένα και δεδομένα από ερευνητικά έργα και δράσεις παρακολούθησης.
- Σύνταξη προγράμματος παρακολούθησης των τύπων οικοτόπων και εφαρμογή αυτού σε περιοχές προτεραιότητες οι οποίες θα καθοριστούν βάσει κριτηρίων.
- Για μια ευχερέστερη αναγνώριση των τύπων οικοτόπων και από ανθρώπους που δεν έχουν επαρκή «φυτοκοινωνιολογική παιδεία» θα ήταν σκόπιμη η έκδοση ενός «Οδηγού αναγνώρισης των τύπων οικοτόπων» με έγχρωμες φωτογραφίες των τύπων οικοτόπων και των χαρακτηριστικών-διαγνωστικών ειδών.

Γ.3.2. Εύθραυστα οικοσυστήματα

Εισαγωγή

Είναι γνωστό ότι η βιολογική ποικιλότητα της Ελλάδας είναι από τις μεγαλύτερες στην Ευρώπη. Τα οικοσυστήματα εξακολουθούν και διατηρούν σε μεγάλο βαθμό τη φυσικότητά τους, παρά τις έντονες ανθρώπινες επιδράσεις (οι υγρότοποι έχουν καταστραφεί κατά τα 3/4, το ποσοστό δάσωσης ανέρχεται μόλις σε 25% και είναι από τα χαμηλότερα της ευρωπαϊκής Μεσογείου). Ακόμη και τα υποβαθμισμένα δάση και οι υποβαθμισμένοι θαμνότοποι και τα φρύγανα διατηρούν, τουλάχιστον ποιοτικά, τη φυσική τους σύνθεση (Ντάφης κ. ά. 1997). Δυστυχώς, ο πλούτος αυτός της εθνικής και πολιτιστικής κληρονομιάς δεν έχει ερευνηθεί, αποτιμηθεί και απογραφεί μέχρι σήμερα επαρκώς.

Τα τελευταία έτη, τα οικοσυστήματα της Ελλάδας δέχονται πιέσεις και πολλά από αυτά βρίσκονται σε προϊούσα υποβάθμιση. Είναι σαφές ότι η Ελληνική Πολιτεία θέτει ως προτεραιότητα για προστασία από μη αειφόρες διαχειριστικές πρακτικές, τα περισσότερο «εύθραυστα» από τα οικοσυστήματά της.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να δώσει μία πρώτη προσέγγιση στα οικοσυστήματα της Ελλάδας με βάση το εύθραυστόν τους. Το θέμα διερευνήθηκε από τη διεθνή και ελληνική βιβλιογραφία, και αξιοποιήθηκαν και τα στοιχεία από το έργο «Αναγνώριση και περιγραφή των τύπων οικοτόπων σε περιοχές ενδιαφέροντος για τη διατήρηση της φύσης».

Ειδικότερα, το παρόν κεφάλαιο δομείται στις εξής ενότητες:

- α) «Έννοιες και ορισμοί». Στην ενότητα αυτή διευκρινίζονται οι επιστημονικές έννοιες της σταθερότητας, ελαστικότητας και αντοχής που σχετίζονται με το “εύθραυστον”, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία. Επίσης αναφέρεται πώς άρχισε να πρωτοεμφανίζεται ο όρος στις διεθνείς πρωτοβουλίες.
- β) «Ο όρος “εύθραυστα οικοσυστήματα” στα διεθνή κείμενα». Εδώ παρατίθεται η χρήση του όρου στις διεθνείς πρωτοβουλίες για την προστασία της φύσης και την αειφορική ανάπτυξη.
- γ) «Τύποι εύθραυστων οικοσυστημάτων». Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται οι τύποι εύθραυστων οικοσυστημάτων, όπως κατηγοριοποιούνται στα διεθνή κείμενα.

δ) “Γενικές παρατηρήσεις”. Εδώ συνοψίζονται τα όσα αναφέρονται για τα εύθραυστα οικοσυστήματα και διατυπώνονται παρατηρήσεις και συμπεράσματα.

Γ.3.2.1. Έννοιες και ορισμοί

Σύμφωνα με τη Σύμβαση για τη Βιοποικιλότητα (1992), οικοσύστημα είναι ένα δυναμικό σύμπλοκο κοινωνιών φυτών, ζώων και μικροοργανισμών και του αβιοτικού τους περιβάλλοντος που αλληλεπιδρούν ως μία λειτουργική μονάδα. Το οικοσύστημα είναι μία από τις θεμελιώδεις έννοιες της οικολογίας, ενώ η οριοθέτησή τους είναι πάντα περισσότερο ή λιγότερο αυθαίρετη, ακόμη και αν υπάρχουν φυσικά όρια (Βώκου και Αριανούτσου 1989).

Ένα από τα γνωρίσματα των οικοσυστημάτων είναι ο βαθμός σταθερότητάς τους. Ως σταθερότητα ορίζεται η ικανότητα επαναφοράς στην κατάσταση ισορροπίας μετά τη διαταραχή (Ντάφης 1986, Στάμου κ.ά. 1988). Από τον ορισμό της σταθερότητας προκύπτουν δύο μεγέθη, η αντοχή (resistance), η οποία υποδηλώνει την ικανότητα μίας βιοκοινωνίας να αποφεύγει τον εκτοπισμό από την αρχική της θέση και η ελαστικότητα (resilience), η οποία υποδηλώνει την ταχύτητα με την οποία επανέρχεται στην πρότερη κατάσταση μετά τη διαταραχή και τον εκτοπισμό από αυτή (Begon κ.ά. 1996). Η σχέση μεταξύ αυτών των δύο μεγεθών είναι αντιστρόφως ανάλογη. Οι βιοκοινωνίες που έχουν υψηλή αντοχή έχουν περιορισμένη ελαστικότητα και το αντίστροφο (Στάμου κ.ά. 1988). Ειδικότερα για τη σταθερότητα, διακρίνονται οι έννοιες της τοπικής και συνολικής σταθερότητας (Στάμου κ.ά. 1988, Begon κ.ά. 1996). Η τοπική σταθερότητα αναφέρεται στην τάση επαναφοράς στο σημείο ισορροπίας μετά από μικρή διαταραχή, ενώ η συνολική σταθερότητα στην τάση επαναφοράς στην αρχική κατάσταση μετά από μεγάλη διαταραχή.

Γνωρίσματα της σταθερότητας που έχουν ενδιαφέρον είναι α) το αναγκαίο μέγεθος της διαταραχής ώστε να επέλθει ασταθής κατάσταση, β) η απόσταση που μπορεί να κινηθεί η βιοκοινωνία από την ισορροπία ώστε να μη γίνει ασταθής και γ) ο χρόνος που είναι απαραίτητος για την επαναφορά στην κατάσταση ισορροπίας μετά τη διαταραχή (Στάμου κ.ά. 1988). Η σταθερότητα μιας βιοκοινωνίας εξαρτάται από το περιβάλλον στο οποίο βρίσκεται (Begon κ.ά. 1996). Μία βιοκοινωνία η οποία είναι σταθερή μόνο σε ένα στενό εύρος περιβαλλοντικών συνθηκών ορίζεται ως “δυναμικώς εύθραυστη”, ενώ μία βιοκοινωνία

που είναι σταθερή σε μεγάλο εύρος περιβαλλοντικών συνθηκών ορίζεται “δυναμικώς εύρωστη” (Στάμου κ.ά. 1988, Begon κ.ά. 1996).

Σε ένα σταθερό και προβλεπόμενο περιβάλλον, μία βιοκοινωνία θα αντιμετωπίζει μόνο ένα περιορισμένο εύρος συνθηκών, και συνεπώς οι “δυναμικώς εύθραυστες” βιοκοινωνίες μπορεί να διατηρούνται. Τα περιβάλλοντα αυτά δεν είναι προσαρμοσμένα στις διαταραχές και αυτές, όταν ασκηθούν μπορεί να επιφέρουν μεγάλες μεταβολές και να οδηγήσουν σε αστάθεια τις “δυναμικώς εύθραυστες” βιοκοινωνίες σταθερών περιβαλλόντων. Οι ανθρωπογενείς διαταραχές αναμένεται, λοιπόν, να έχουν τις μεγαλύτερες και σημαντικότερες επιπτώσεις στις δυναμικώς εύθραυστες βιοκοινωνίες σταθερών περιβαλλόντων, στις οποίες οι διαταραχές δεν συμβαίνουν τακτικά.

Ενώ στην επιστημονική κοινότητα ο όρος “εύθραυστα οικοσυστήματα” χρησιμοποιείται αυστηρά για να περιγράψει συγκεκριμένα γνωρίσματά τους, η παγκόσμια κοινότητα που ασχολείται με θέματα διατήρησης της φύσης, όπως οι διεθνείς περιβαλλοντικές οργανώσεις, οι διεθνείς οργανισμοί, οι συμβάσεις κ.λπ., “δανείζεται” τον όρο “εύθραυστα οικοσυστήματα” από την επιστήμη της οικολογίας, για να περιλάβει ευρείες σχετικά περιοχές και για να τονίσει τη μεγαλύτερη αναγκαιότητα διατήρησης και αειφόρου ανάπτυξης κάποιων περιοχών σε σχέση με κάποιες άλλες.

Ειδικότερα, ο όρος «fragile ecosystems», ο οποίος στην Ελληνική αποδίδεται ως “εύθραυστα οικοσυστήματα”, άρχισε να χρησιμοποιείται διεθνώς στη Συνδιάσκεψη Κορυφής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη που διεξήχθη στο Ρίο το 1992.

Επίσης, οι διάφορες διεθνείς συμβάσεις που πραγματεύονται ένα συγκεκριμένο θέμα, όπως για παράδειγμα την κλιματική αλλαγή και την ερημοποίηση, χρησιμοποιούν τον όρο “εύθραυστα” για να δηλώσουν την ευαισθησία των οικοσυστημάτων έναντι ενός συγκεκριμένου κάθε φορά παράγοντα υποβάθμισης.

Σε κάποια διεθνή κείμενα ο όρος “εύθραυστα οικοσυστήματα” χρησιμοποιείται απλώς ως κριτήριο προτεραιότητας προς δράση για την αειφορική ανάπτυξη.

Τέλος, με τον όρο “εύθραυστα οικοσυστήματα” αναφέρονται πολλές φορές περιοχές συγκεκριμένων κλιματικών ζωνών π.χ. ερημικών, ημίξηρων, ξηρών ύφυγρων κ.λπ. και όχι συγκεκριμένα οικοσυστήματα.

Γ.3.2.1.1. Ο όρος “εύθραυστα οικοσυστήματα” στα διεθνή κείμενα

Διεθνείς πρωτοβουλίες, συμβάσεις κ.λπ. που αναφέρονται στα εύθραυστα οικοσυστήματα και αναπτύσσουν δράσεις για τη διατήρησή τους είναι:

Συνδιάσκεψη Κορυφής

Η Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (Συνδιάσκεψη Κορυφής “Earth Summit”) έγινε στο Ρίο ντε Τζανέιρο της Βραζιλίας το 1992. Σκοπό είχε να αντιμετωπίσει τα επείγοντα προβλήματα περιβαλλοντικής προστασίας και κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης. Στη Συνδιάσκεψη υπογράφηκαν η Σύμβαση Πλαίσιο για την Κλιματική Αλλαγή και η Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα, εγκρίθηκαν η Διακήρυξη του Ρίο και οι Αρχές για τα Δάση και υιοθετήθηκε η Agenda 21, ένα κείμενο περίπου 300 σελίδων, το οποίο αποτελεί το παγκόσμιο πρόγραμμα δράσης για την αειφορική ανάπτυξη τον 21^ο αιώνα.

Τον Δεκέμβριο του 1992 συγκροτήθηκε η Επιτροπή για την Αειφορική Ανάπτυξη, ως μονάδα του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου των Ηνωμένων Εθνών, για να διασφαλίσει την αποτελεσματική συνέχεια της Συνδιάσκεψης Κορυφής, να παρακολουθεί και να αναφέρει για την εφαρμογή των συμφωνημένων στη Συνδιάσκεψη σε τοπικό, εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο.

Agenda 21

Η Agenda 21 αποτελεί ένα ευρύ σχέδιο δράσης, σε παγκόσμιο, εθνικό και τοπικό επίπεδο, που θα πρέπει να εφαρμοσθεί από τους οργανισμούς των Ηνωμένων Εθνών, τα Κράτη και τις Κύριες Ομάδες, σε κάθε περιοχή δράσης όπου ο άνθρωπος επηρεάζει το περιβάλλον. Περιλαμβάνει 40 κεφάλαια, τα οποία δομούνται σε 5 μέρη. Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει τον πρόλογο, το δεύτερο παρουσιάζει τις κοινωνικές και οικονομικές διαστάσεις (κεφ. 2 – 8), το τρίτο ασχολείται με τη διατήρηση και διαχείριση των πόρων για την ανάπτυξη (κεφ. 9 –

22), το τέταρτο περιλαμβάνει τα θέματα ενδυνάμωσης του ρόλου των κύριων ομάδων (κεφ. 23 – 32) και το πέμπτο παρουσιάζει τους τρόπους εφαρμογής της Agenda 21 (κεφ. 33 – 40).

Ο όρος «fragile ecosystems», ο οποίος, όπως αναφέραμε, στην Ελληνική αποδίδεται ως «εύθραυστα οικοσυστήματα» εμφανίζεται στο κεφάλαιο 12 της Agenda 21, υπό τον τίτλο «Διαχείριση Εύθραυστων Οικοσυστημάτων: Αντιμετωπίζοντας την ερημοποίηση και την ξηρασία». Το κεφ. 12 πραγματεύεται τα οικοσυστήματα των ερήμων, των ξηρών, ημίξηρων και ξηρών ύφυγων περιοχών. Στην πρώτη παράγραφο του κεφαλαίου (12.1) αναφέρεται ότι τα εύθραυστα είναι σημαντικά οικοσυστήματα με μοναδικά γνωρίσματα και πόρους. Σε αυτά, αναφέρεται ότι περιλαμβάνονται *οι έρημοι, οι ημίξηρες περιοχές, τα βουνά, οι υγρότοποι, τα μικρά νησιά και ορισμένες παράκτιες περιοχές*. Τα περισσότερα από τα εν λόγω οικοσυστήματα υπερβαίνουν τα εθνικά σύνορα.

Αυτή αποτελεί και την πρώτη σαφή αναφορά ως προς τα ποια οικοσυστήματα η Διεθνής Κοινότητα αντιλαμβάνεται ως εύθραυστα. Θα πρέπει να σημειωθεί, ότι η διεθνής κοινότητα χρησιμοποιεί τον όρο «οικοσυστήματα» καταχρηστικά, καθώς αναφέρεται σε ευρείες περιοχές και όχι σε συγκεκριμένου τύπου οικοσυστήματα.

Εκτός από το κεφάλαιο 12, η Agenda 21 ασχολείται με τα εύθραυστα οικοσυστήματα λεπτομερέστερα στα κεφάλαια 13, 15 και 17. Το κεφ. 13 με τίτλο «Διαχείριση Εύθραυστων Οικοσυστημάτων: Αειφορική ανάπτυξη των ορέων» περιγράφει τα της αειφορικής ανάπτυξης των ορεινών οικοσυστημάτων. Το κεφ. 15 της Agenda 21 έχει τίτλο «Διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας» και δεν περιλαμβάνει αποκλειστικά στη θεματολογία του τα εύθραυστα οικοσυστήματα. Ωστόσο, ασχολείται και με αυτά, καθώς υπό τον τίτλο «Δραστηριότητες, (α) Δραστηριότητες Διαχείρισης», και στην παρ. g του κεφαλαίου αναφέρεται ότι *«Τα επί τόπου μέτρα θα πρέπει να περιλαμβάνουν την ενδυνάμωση των χερσαίων, θαλάσσιων και υδάτινων συστημάτων προστατευόμενων περιοχών, και να περικλείουν, μεταξύ άλλων, εύθραυστους εσωτερικούς και άλλους υγροτόπους και παράκτια οικοσυστήματα, όπως οι εκβολές, οι κοραλλιογενείς ύφαλοι και τα μαγκρόβια δάση»*. Επισημαίνουμε, ωστόσο, ότι στο κεφ. 15 ακολουθείται ο όρος «vulnerable» και όχι ο όρος «fragile». Τέλος, το κεφάλαιο 17 είναι το τελευταίο στο οποίο η Agenda 21 ασχολείται με τα εύθραυστα οικοσυστήματα. Ο τίτλος του κεφαλαίου είναι «Προστασία των ωκεανών, όλων των ειδών των θαλασσών, περιλαμβανομένων των κλειστών και ημίκλειστων θαλασσών και των παράκτιων περιοχών, και προστασία, συνετή χρήση και ανάπτυξη των έμβιων πόρων».

Διεθνείς Συμβάσεις

1. Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα

Η Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα, η οποία έχει σχέση με το κεφάλαιο 15 της Agenda 21 δεν αναφέρεται άμεσα ούτε έχει ως αντικείμενο τα εύθραυστα οικοσυστήματα. Ωστόσο, αναφέρεται σαφώς σε αυτά, στο άρθρο 20, το οποίο αφορά τους χρηματοδοτικούς πόρους για την επίτευξη των σκοπών της Σύμβασης. Στην επικύρωση της Σύμβασης από την Ελλάδα με τον Ν. 2204/94, και ειδικότερα στο άρθρο 20 παρ. 7, αναφέρεται: *«Ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει επίσης να δοθεί στην ειδική κατάσταση των αναπτυσσόμενων χωρών, περιλαμβανομένων και εκείνων που θεωρούνται ως ιδιαίτερα εύθραυστες από περιβαλλοντική άποψη, όπως εκείνες οι οποίες διαθέτουν άγονες και ημιάγονες, παράκτιες και ορεινές περιοχές»*. Σημειώνουμε ότι η παράγραφος έχει ελαφρώς διαφορετική διατύπωση από αυτή της Agenda 21. Ειδικότερα, ο ελληνικός όρος «εύθραυστες» είναι μετάφραση του όρου «vulnerable», ενώ οι ατυχείς όροι «άγονες και ημιάγονες» είναι απόδοση του «arid and semi – arid», δηλαδή ξηρές και ημίξηρες περιοχές.

2. Σύμβαση Πλαίσιο για την Κλιματική Αλλαγή

Στα πλαίσια της ίδιας διαδικασίας για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη, ο όρος “εύθραυστα οικοσυστήματα” αναφέρεται και στη Σύμβαση Πλαίσιο για την Κλιματική Αλλαγή, η οποία υπεγράφη στο Ρίο το 1992. Στο Άρθρο 4 της Σύμβασης με τίτλο «Υποχρεώσεις», και συγκεκριμένα στην παρ. 4.8., αναφέρεται ότι κατά την εφαρμογή των υποχρεώσεων της Σύμβασης, τα Συμβαλλόμενα Μέρη θα πρέπει να δώσουν ιδιαίτερη σημασία προς τις δράσεις που είναι απαραίτητες από τη Σύμβαση, *περιλαμβανομένων των δράσεων που σχετίζονται με τη χρηματοδότηση, την ασφάλιση και τη μεταφορά τεχνολογίας, για να αντιμετωπισθούν οι ανάγκες και τα προβλήματα των αναπτυσσόμενων χωρών μερών, που προκύπτουν από τις αρνητικές επιδράσεις της κλιματικής αλλαγής ή και από την επίπτωση από την εφαρμογή των μέτρων αντιμετώπισης, κυρίως σε χώρες, οι οποίες, μεταξύ άλλων, έχουν περιοχές με εύθραυστα οικοσυστήματα, περιλαμβανομένων των ορεινών οικοσυστημάτων*. Αξίζει να σημειωθεί ότι όχι μόνο περιλαμβάνεται ο όρος “εύθραυστα οικοσυστήματα”, αλλά τα ορεινά

οικοσυστήματα χαρακτηρίζονται ευθέως ως τέτοια. Η Ελλάδα επικύρωσε τη Σύμβαση Πλαίσιο για την Κλιματική Αλλαγή στις 04/08/1994.

3. Σύμβαση για την Ερημοποίηση¹

Το θέμα της ερημοποίησης ήταν ένα από τα κύρια που απασχόλησαν τη Διεθνή Συνδιάσκεψη για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη. Εκεί, έγινε σύσταση στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών να σχηματίσει μία Διακυβερνητική Διαμεσολαβητική Επιτροπή για να συντάξει, έως τον Ιούνιο του 1994, μία Σύμβαση για την Ερημοποίηση. Η Σύμβαση «για την καταπολέμηση της ερημοποίησης στις χώρες που αντιμετωπίζουν σοβαρή ξηρασία ή και ερημοποίηση, ιδιαίτερα στην Αφρική» υιοθετήθηκε το 1994. Η Ελλάδα υπέγραψε τη Σύμβαση στις 14/10/1994 και την επικύρωσε στις 05/05/1997. Αν και ο όρος “εύθραυστα οικοσυστήματα” απουσιάζει από τη σύμβαση, ωστόσο από τη φρασεολογία της συνάγει κανείς ότι η σύμβαση αντιμετωπίζει τις ερήμους, τις ξηρές, τις ημίξηρες και τις ξηρές-ύφυγρες περιοχές ως εύθραυστες. Επιπροσθέτως, στο άρθρο 8 αυτής (στοιχείο iii), επί των εθνικών προγραμμάτων δράσης, αναφέρεται η αναγκαιότητα «*διασφάλισης της ανάπτυξης και αποτελεσματικής χρήσης διαφορετικών ενεργειακών πόρων, ειδικότερων κανονισμών για τη μεταφορά, απόκτηση και προσαρμογή της σχετικής τεχνολογίας, για να μειωθεί η πίεση σε εύθραυστους φυσικούς πόρους*».

Διεθνείς Πρωτοβουλίες

Παγκόσμιο συνέδριο για την αειφορική ανάπτυξη των μικρών νησιώτικων αναπτυσσόμενων χωρών, Μπαρμπάδος, 1994.

Το πρώτο παγκόσμιο συνέδριο για την αειφορική ανάπτυξη και την εφαρμογή της Agenda 21, με τίτλο «Παγκόσμιο συνέδριο για την αειφορική ανάπτυξη των μικρών νησιώτικων αναπτυσσόμενων χωρών», έγινε στα Μπαρμπάδος. Το συνέδριο υπογράμμισε την *οικολογική*

¹ Ο αγγλικός όρος είναι «Desertification», του οποίου η σαφέστερη και ορθότερη απόδοση είναι «Ερημοποίηση». Στο παρόν κείμενο ακολουθείται αυτή η απόδοση, ως ορθότερος όρος, και όχι η λέξη «Απερήμωση».

και οικονομική ευπάθεια των χωρών αυτών και υιοθέτησε ένα πρόγραμμα δράσης για την αειφορική ανάπτυξη των μικρών νησιωτικών αναπτυσσόμενων χωρών.

Για τη διευκόλυνση της συνέχειας στο συνέδριο και την εφαρμογή του Προγράμματος Δράσης, στο Τμήμα Αειφορικής Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών σχηματίστηκε Μονάδα για το θέμα αυτό. Επισημαίνουμε ότι έως τώρα 41 κράτη περιλαμβάνονται στον κατάλογο που χρησιμοποιεί το τμήμα Οικονομικών και Κοινωνικών Υποθέσεων των Ηνωμένων Εθνών για την παρακολούθηση της προόδου εφαρμογής του Προγράμματος Δράσης «Μπαρμπάδος». Η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, σε συνέχεια προηγούμενων αποφάσεων, εξέδωσε το 1999 απόφαση *σχετικά με τις φυσικές και περιβαλλοντικές καταστροφές που υφίστανται οι χώρες αυτές λόγω του μικρού τους μεγέθους και των εύθραυστων οικοσυστημάτων τους.*

Ευρωπαϊκή Ένωση

Έκτο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον

Στη «Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Περιβάλλον», όπως διαμορφώθηκε στο 6^ο Πρόγραμμα Δράσης 2001 – 2010, αναφέρεται ο όρος «εύθραυστες περιοχές²», και όχι «εύθραυστα οικοσυστήματα», με την ίδια όμως προσέγγιση, με την οποία αντιμετωπίζει το θέμα και η Agenda 21. Ο όρος εμφανίζεται στο κεφάλαιο «Φύση και Βιοποικιλότητα», όπου αναφέρεται συγκεκριμένα ότι: *«Οι εύθραυστες περιοχές, όπως νησιά, παράκτιες και ορεινές περιοχές, παρέχουν πλούσια βιοποικιλότητα, η οποία απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή και ειδικά μέσα ολοκληρωμένης διαχείρισης, για την τουριστική ανάπτυξη».*

Γ.3.2.2. Τύποι εύθραυστων οικοσυστημάτων

Γενικά στοιχεία

Τα εύθραυστα οικοσυστήματα τα οποία περιλαμβάνονται στο διεθνές πλαίσιο που περιγράφηκε προωύτερα, είναι α) τα ορεινά οικοσυστήματα, β) οι ξηρές, ημίξηρες και ξηρές-

² Η επίσημη ελληνική μετάφραση του κειμένου αποδίδει τον όρο «Fragile areas» ως «Ευαίσθητες περιοχές».

ύφυγρες περιοχές, γ) τα παράκτια οικοσυστήματα, δ) τα νησιωτικά οικοσυστήματα και ε) οι υγρότοποι.

Οι διαφορές στην ποσότητα και στη λεπτομέρεια της πληροφορίας που παρατίθεται για τους διαφορετικούς τύπους εύθραυστων οικοσυστημάτων αντικατοπτρίζουν και τις διαφορές που υπάρχουν διεθνώς. Κάποιες περιοχές έχουν ερευνηθεί περισσότερο από κάποιες άλλες, σε κάποια οικοσυστήματα οι προσπάθειες έχουν ξεκινήσει νωρίτερα από κάποια άλλα και η ένταση των προσπαθειών είναι μεγαλύτερη. Ως εκ τούτου, στα ορεινά οικοσυστήματα δίνεται μεγαλύτερη έμφαση σε σχέση με τα υπόλοιπα, ως προς το «εύθραυστόν» τους.

Η κατηγορία «ξηρά, ημίξηρα και ξηρά ύφυγρα» δεν περιλαμβάνεται στα εύθραυστα οικοσυστήματα, υπό την έννοια κατά την οποία είναι εύθραυστα τα ορεινά, παράκτια, νησιωτικά και υγροτοπικά οικοσυστήματα, καθώς τα πρώτα ορίζονται με κλιματικούς όρους. Ωστόσο, τα τελευταία έτη, λόγω της μη συνετής ανθρώπινης εκμετάλλευσης των εδαφικών, υδατικών και βιοτικών πόρων, τα ξηρά, ημίξηρα και ξηρά ύφυγρα, όπως ορίζονται από τη Σύμβαση για την Ερημοποίηση, οικοσυστήματα κινδυνεύουν με υποβάθμιση και εντείνονται οι προσπάθειες για τη διατήρηση και ανόρθωσή τους διεθνώς. Παρότι τα οικοσυστήματα αυτά δεν είναι «εύθραυστα» αλλά «υποβαθμισμένα», καθώς υπάρχει έντονο το ενδιαφέρον και διεξάγεται μακρά συζήτηση για τις προσπάθειες ανόρθωσής τους, και καθώς ήδη στην Ελλάδα έχει συνταχθεί το Εθνικό Σχέδιο κατά της Ερημοποίησης, αποφασίστηκε να ενταχθούν στο κεφάλαιο των εύθραυστων οικοσυστημάτων. Είναι σαφές ότι τα οικοσυστήματα αυτά θα συζητηθούν υπό το εννοιολογικό πλαίσιο της «υποβάθμισης».

Γ.3.2.2.1. Ορεινά οικοσυστήματα

Γενικά στοιχεία

Τα ορεινά οικοσυστήματα είναι σημαντικά για την συγκράτηση του νερού, την ενέργεια, τη βιολογική ποικιλότητα, την παραγωγή προϊόντων, την αναψυχή, κ.λπ. Περίπου 10% του παγκόσμιου πληθυσμού εξαρτάται από τους πόρους των ορεινών περιοχών (Κεφ. 13, Agenda 21). Ωστόσο, τα ορεινά οικοσυστήματα υποβαθμίζονται με αποτελέσματα όπως: η επιτάχυνση της διάβρωσης του εδάφους, η απώλεια ενδιαιτημάτων και ειδών, καθώς και η μείωση της γενετικής ποικιλότητας.

Στο κεφ. 13 «Διαχείριση Εύθραυστων Οικοσυστημάτων: Αειφορική ανάπτυξη των ορέων» της Agenda 21 περιλαμβάνονται δύο προγράμματα για την αντιμετώπιση των προβλημάτων των παγκοσμίως εύθραυστων ορεινών οικοσυστημάτων. Αυτά είναι:

- ✓ Η παραγωγή και η διάδοση γνώσης για την οικολογία και την αειφορική ανάπτυξη των ορεινών οικοσυστημάτων.
- ✓ Η προώθηση της ολοκληρωμένης ανάπτυξης και διαχείρισης σε επίπεδο λεκάνης απορροής και εναλλακτικών πόρων ζωής.

Τον Νοέμβριο 1998, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών ανακήρυξε το 2002 ως Διεθνές Έτος των Βουνών. Ο Σκοπός του Διεθνούς Έτους των Βουνών είναι να προωθήσει τη διατήρηση και την αειφορική ανάπτυξη των ορεινών περιοχών, και ως εκ τούτου να διασφαλίσει την ευημερία των πληθυσμών των ορεινών και των πεδινών περιοχών.

Περιγραφή

Τα όρη παρουσιάζουν ζώνωση ανάλογα με το υψόμετρο σε ό,τι αφορά το κλίμα, το έδαφος και τη βλάστηση. Σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία (Poore 1992, EEA 1995), ως ορεινά θεωρούνται τα οικοσυστήματα που έχουν μεγάλο υψόμετρο και βρίσκονται πάνω από τα δασοόρια. Ωστόσο, οι περιοχές που βρίσκονται σε μεγάλο γεωγραφικό πλάτος θεωρείται ότι έχουν γνωρίσματα ορεινών περιοχών, στο μέτρο που επηρεάζονται από αντίζοες κλιματικές συνθήκες με αποτέλεσμα να βραχύνεται πολύ η βλαστητική περίοδος. Στη Σκωτία, για παράδειγμα, το υψηλότερο βουνό έχει ύψος 1344 m και το δασοόριό του είναι περίπου στα

500 m (Poore 1992), ενώ στην Ελλάδα, το δασοόριο είναι στα 1700-1800 m (Ντάφης προσ. επικ. 2001). Σύμφωνα με το άρθρο 18 του Κανονισμού 1257/99 του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ορεινές είναι οι περιοχές α) στις οποίες υπάρχουν πολύ δυσχερείς κλιματικές συνθήκες, λόγω του υψομέτρου, με αποτέλεσμα να επιβραχύνεται σημαντικά η καλλιεργητική περίοδος (σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2000), το ελάχιστο υψόμετρο κυμαίνεται μεταξύ 600 και 1000, ανάλογα με τα Κράτη Μέλη και τον αριθμό ημερών χωρίς παγετό), β) με χαμηλό υψόμετρο, απότομη κλίση (συνήθως ανώτερη του 20%) που καθιστά αδύνατη τη χρήση μηχανημάτων ή απαιτεί τη χρήση πολύ δαπανηρού ειδικού εξοπλισμού, γ) που χαρακτηρίζονται τόσο από το υψόμετρο όσο και από την κλίση και στις οποίες ο συνδυασμός των δύο αυτών παραγόντων οδηγεί σε μειονέκτημα ισοδύναμο με το καθένα από τα προηγούμενα λαμβανόμενο χωριστά, δ) που βρίσκονται βορείως του 62ου παραλλήλου (Φινλανδία, Σουηδία) και ορισμένες παρακείμενες περιοχές εξομοιώνονται με τις ορεινές περιοχές.

Οι ορεινές περιοχές διαφέρουν στην Ευρώπη, περιλαμβάνοντας από απομονωμένα μικρά βουνά έως μεγάλες οροσειρές (EEA 1999). Αποτελούν αποθέματα βιοποικιλότητας, καθώς περιλαμβάνουν πλούσιες συνενυδρείς ειδών, των γενότυπων τους, αλλά και οικοσυστημάτων. Η διατήρηση όλου του εύρους της βιοποικιλότητας και των φυσικών γνωρισμάτων τους αποτελεί κριτήριο για την επιλογή προστατευόμενων ορεινών περιοχών (Poore 1992).

Τα ορεινά ως εύθραυστα οικοσυστήματα

Το εύθραυστον των ορεινών οικοσυστημάτων είναι διεθνώς τεκμηριωμένο (Harrison και Price 1997 από Lynch και Maggio 2000), και οφείλεται κυρίως στις ακραίες τιμές που λαμβάνουν οι αβιοτικοί παράγοντες (EEA 2000). Στα όρη, λόγω του υψομέτρου, επικρατούν αντίξοες κλιματικές συνθήκες, όπως το μεγάλο ύψος των κατακρημνισμάτων, η χαμηλή θερμοκρασία, η ξηρότητα και η μεγαλύτερη υπεριώδης ακτινοβολία (FAO 2000). Ένας άλλος παράγοντας που οδηγεί στην ευπάθεια είναι το ανάγλυφο των ορέων, καθώς οι μεγάλες κλίσεις έχουν ως αποτέλεσμα τα εδάφη να είναι αβαθή και ευδιάβρωτα. Επίσης, τα εδάφη λόγω έκπλυσης είναι φτωχά σε θρεπτικά, ενώ λόγω των χαμηλών θερμοκρασιών, η εδαφογένεση συμβαίνει με βραδείς ρυθμούς. Ένας τρίτος παράγοντας είναι η απομόνωση των ορέων. Ο συνδυασμός των αντίξοων κλιματικών συνθηκών, των πτωχών εδαφικών

συνθηκών και της απομόνωσης των ορέων, έχει ως αποτέλεσμα οι οργανισμοί που διαβιούν εκεί να αναπτύσσουν ειδικές προσαρμογές στο απαιτητικό αυτό περιβάλλον, και τον υψηλό βαθμό ενδημισμού τους. Επιπλέον, η εξαιρετική ανθεκτικότητα που παρουσιάζουν οι οργανισμοί στις αντίξοες κλιματικές συνθήκες αντισταθμίζεται από τους χαμηλούς ρυθμούς αύξησης (Βώκου και Αριανούτσου 1989).

Παράγοντες χαρακτηρισμού

Οι σπουδαιότεροι παράγοντες χαρακτηρισμού των ορεινών οικοσυστημάτων είναι το υψόμετρο και η κλίση, ενώ για τις περιοχές μεγάλου γεωγραφικού πλάτους αντί του υψομέτρου, λαμβάνεται υπόψη το γεωγραφικό πλάτος (η αντιστοίχιση είναι: $1^{\circ} = 100 \text{ m}$).

Οι κλιματικοί παράγοντες έχουν ως αποτέλεσμα τη βράχυνση της βλαστικής περιόδου, γεγονός που θεωρείται ως παράγοντας ευπάθειας. Οι ακραίες αβιοτικές συνθήκες και ο υψηλός βαθμός ενδημισμού έχουν ως αποτέλεσμα οι επιπτώσεις από τις ανθρώπινες δραστηριότητες να είναι είτε μη αναστρέψιμες, είτε να απαιτούν πολύ μακρύ χρονικό διάστημα προτού αναστραφούν.

Στην Ελλάδα

Ορογραφική διαμόρφωση – ανάγλυφο

Η Ελλάδα είναι κατεξοχήν ορεινή χώρα και καλύπτεται σχεδόν κατά τα 2/3 από όρη μέσου ύψους. Το 13% περίπου της συνολικής επιφάνειας της Ελλάδας βρίσκεται πάνω από τα 1000 m (Κατσαδωράκης 1999). Σαράντα μία κορυφές έχουν ύψος άνω των 2.000 m (Ντάφης κ.ά. 1997), και το υψηλότερο βουνό της Ελλάδας, ο Όλυμπος, φθάνει σε ύψος 2.917 m και είναι το δεύτερο ψηλότερο της Βαλκανικής μετά τη Ρίλλα. Χαρακτηριστικό της ορογραφικής διαμόρφωσης της χώρας είναι το έντονο ανάγλυφο, με απότομες, πολλές φορές, πλαγιές και η δημιουργία πολλών κοιλάδων, η καθεμία από τις οποίες, σε συνδυασμό και με την ποικιλία των πετρωμάτων, δημιουργεί ένα ξεχωριστό τοπικό κλιματικό περιβάλλον. Έτσι, δημιουργούνται συνθήκες απομόνωσης και συνεπώς ενδημισμού (Ντάφης κ.ά. 1997). Παρά το υψηλό ποσοστό ημιορεινών και ορεινών περιοχών, μόλις το 4,05% της επιφάνειας της Ελλάδας καλύπτεται από περιοχές με υψόμετρο άνω των 1500 (Πίν. 1). Η μέση κλίση εδάφους αυξάνεται αναλόγως του υψομέτρου.

Πίνακας Γ.3.4. Κατανομή των βαθμίδων υψομέτρου στον Ελλαδικό χώρο.

Βαθμίδες υψομέτρου (m)	Είδος χώρου	Ποσοστό επιφάνειας (%)	Μέση κλίση εδάφους (%)
<200	πεδινός	34,58	<3
201 – 600	λοφώδης	34,83	<8
601 – 1000	ημιορεινός	19,61	9 – 15
1001 – 1500	ορεινός	6,93	16 – 30
1501 – 2000	πολύ ορεινός	3,55	30 – 40
2001 – 2500	κάτω αλπικός	0,35	41 – 65
2501 – 2917	άνω αλπικός	0,15	65<

Πηγή: Κωτούλας Δ. 1989

Χλωρίδα - Βλάστηση

Στα ελληνικά βουνά, σε υψόμετρα άνω των 1500-1800 m έχουν καταμετρηθεί έως σήμερα 1520 είδη και υποείδη φυτών (Κατσαδωράκης 1999). Σύμφωνα με την ίδια πηγή, το 26,7% των φυτικών ειδών των ελληνικών βουνών είναι ενδημικά της Ελλάδας, ή μίας υποπεριοχής της, ή ενός μόνο βουνού.

Πάνω από τα δασοόρια, τα οποία στο μεγαλύτερο μέρος τους είναι ανθρωπογενή, εμφανίζεται θαμνώδης και ποώδης βλάστηση, η οποία έχει υποβαθμισθεί από την υπερβόσκηση (Ντάφης κ.ά. 1997), μία απειλή που αναφέρεται ότι είναι σοβαρή στη νότια Ευρώπη (EEA 1995). Οι εκτάσεις αυτές χρησιμοποιούνται από αιώνες ως θερινοί βοσκότοποι για τη νομαδική κτηνοτροφία. Από αυτά, πιο σημαντικές και εύθραυστες περιοχές θεωρούνται τα αλπικά λιβάδια (Ντάφης προσ. επικ. 2001). Αξίζει να σημειωθεί ότι τα αλπικά λιβάδια φιλοξενούν μεγάλο αριθμό ειδών, τα περισσότερα από τα οποία είναι προσαρμοσμένα σε υψηλά επίπεδα ακτινοβολίας (EEA 1998).

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του έργου της χαρτογράφησης για τις περιοχές που είναι σημαντικές για τη διατήρηση της φύσης, οι τύποι οικοτόπων του παραρτήματος I της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ που απαντούν πάνω από τα δασοόρια και περιλαμβάνονται στην ευρύτερη ενότητα «αλπικά λιβάδια» είναι:

α) *οι καρστικοί ασβεστούχοι λειμώνες (Alyso – Sedion albi)* (κωδικός 6110*).

Αποτελούν ξηρομορφικές πρόδρομες φυτοκοινωνίες σε αβαθή ασβεστούχα ή πλούσια σε βάσεις εδάφη. Πάνω από τα δασοόρια εμφανίζονται στο όρος Βούρινο (κωδικός GR1330001) του εθνικού καταλόγου προτεινόμενων για ένταξη περιοχών στο δίκτυο Natura 2000.

β) *οι αλπικοί και υπαλπικοί ασβεστούχοι λειμώνες* (κωδικός 6170).

Εμφανίζονται πάνω από τα δασοόρια και απαντούν στις περιοχές «Κορυφές όρους Παγγαίο» (GR1150005), «Κορυφές όρους Μενοίκιο – Όρος Κούσκουρας» (GR1260004) και «Κορυφές όρους Γράμμος» (GR1320002) του εθνικού καταλόγου προτεινόμενων για ένταξη περιοχών στο δίκτυο Natura 2000.

γ) *οι ημιφυσικές ξηρές χλωώδεις διαπλάσεις σε ασβεστολιθικά υποστρώματα (Festuco Brometalia)* (τοποθεσίες με αξιόλογες ορχιδέες) (κωδικός 6210*).

Εμφανίζεται σε μεγάλη έκταση πάνω από τα δασοόρια του όρους Φαλακρό (κωδικός GR1140004).

δ) *Εύτροφες υψηλές πόες* (κωδικός 6430).

Περιλαμβάνει την ορεινή παρόχθια και στα κράσπεδα των πηγών βλάστηση. Εμφανίζεται στον Εθνικό Δρυμό Οίτης (κωδικός GR2440004).

ε) *Επιφανειακοί τυρφώνες* (κωδικός 7130). Ο τύπος οικοτόπου εμφανίζεται στο όρος Βόρας (κωδικός GR1240001) (βλ. υγροτοπικά οικοσυστήματα).

Πανίδα

Λόγω των αντίξοων καιρικών συνθηκών, η πανίδα στα ορεινά οικοσυστήματα είναι περιορισμένη σε αριθμό ειδών και ατόμων (EEA 1995). Στην Ελλάδα, το αγριόγιδο (*Rupicapra rupicapra balkanica*) αποτελεί χαρακτηριστικό θηλαστικό ορεινών οικοσυστημάτων.

Αειφορική ανάπτυξη ορέων

Όπως προαναφέρθηκε, τα όρη έχουν ευρέως αναγνωρισθεί ως σημαντικές και εύθραυστες περιοχές. Η διατήρηση και αειφορική ανάπτυξή τους αποτελεί το κεντρικό θέμα διαφόρων πρωτοβουλιών διεθνώς, αλλά και στην Ευρώπη και στην Ελλάδα. Ας σημειωθεί ότι ενώ η παγκόσμια κοινότητα έχει επιτελέσει μεγάλη πρόοδο στην «Ορεινή Agenda», η Ευρωπαϊκή Ένωση και το Συμβούλιο της Ευρώπης υπολείπονται σε παραγωγή πολιτικής για τις ορεινές περιοχές. Τέλος, το εθνικό πλαίσιο για τις ορεινές περιοχές είναι ακόμη υπό διαμόρφωση. Τα ειδικότερα θέματα αναφέρονται παρακάτω:

Διεθνές επίπεδο

Το 1992, η Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη συμφώνησε σε ένα παγκόσμιο Πρόγραμμα Δράσης για την αειφορική ανάπτυξη τον 21^ο αιώνα, την Agenda 21. Το Τμήμα Δασών του FAO (Food and Agriculture Organisation) είναι ο υπεύθυνος φορέας για την υλοποίηση των προβλεπόμενων δράσεων στο κεφάλαιο 13 της Agenda 21, οι οποίες αναφέρονται ως “Mountain Agenda”. Οι δράσεις που διεξάγονται στα πλαίσια του παγκόσμιου αυτού Προγράμματος Δράσης διακρίνονται στις εξής κατηγορίες: α) διεύρυνση της “Ορεινής Ατζέντας”, β) θέσπιση διαδικασιών, γ) αρχές και καλές πρακτικές για προγράμματα αειφορικής ανάπτυξης των βουνών, δ) βελτίωση των πόρων ζωής, ε) διατήρηση της βιοποικιλότητας και στ) κριτήρια και δείκτες (FAO 1996).

Τέλος, κατά την τέταρτη συνάντηση των Συμβαλλόμενων Μερών της Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλότητα (COP4), στη Μπρατισλάβα το 1998, αποφασίσθηκε τα ορεινά οικοσυστήματα να εξετασθούν εις βάθος, κατά το πρόγραμμα εργασιών της έβδομης συνάντησης των Συμβαλλόμενων Μερών, το 2004.

Ευρωπαϊκό επίπεδο

Ευρωπαϊκή Διακυβερνητική Σύσκεψη για την αειφορική ορεινή ανάπτυξη (European inter-governmental consultation on sustainable mountain development).

Είκοσι ευρωπαϊκές χώρες και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησαν το κείμενο με τίτλο «Προς μία αειφορική ορεινή ανάπτυξη στην Ευρώπη» (Towards sustainable mountain development

in Europe), κατά τη Δεύτερη Σύνοδο για την Αειφορική Ορεινή Ανάπτυξη, η οποία έγινε στο Trento της Ιταλίας 7 – 11/10/1996, σε συνέχεια της Πρώτης Συνόδου στο Aviemore της Σκωτίας στις 22 – 27/4/1996. Το υιοθετηθέν κείμενο αναλύει την υφιστάμενη κατάσταση των ορεινών περιοχών και καταλήγει σε συστάσεις ως προς τα εξής θέματα: 1) ανθρώπινη ανάπτυξη και απασχόληση, 2) διαχείριση πολλαπλών χρήσεων, 3) έρευνα και κατάρτιση, 4) παρακολούθηση, αξιολόγηση και επικοινωνία και 5) εργαλεία για συντονισμένη ευρωπαϊκή δράση.

Περιφερειακό επίπεδο

Σύμβαση για την προστασία των Άλπεων

Η Σύμβαση για την προστασία των Άλπεων (1991) αποτελεί παράδειγμα διασυνοριακής περιφερειακής συνεργασίας επτά κρατών για την προστασία και αειφορική ανάπτυξη του ορεινού οικοσυστήματος των Άλπεων. Η σύμβαση αποφεύγει τη διάκριση των εθνικών ορίων και αναγνωρίζει τις Άλπεις ως μία ενιαία περιοχή. Επίσης, προωθεί τον από κοινού σχεδιασμό και διαχείριση μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών, ενώ ένα από τα πρωτόκολλά της αφορά τον περιφερειακό σχεδιασμό. Οι Άλπεις είναι η πρώτη οροσειρά στον κόσμο που καλύπτεται νομοθετικά από ένα διεθνές εργαλείο όπως είναι η σύμβαση αυτή. Η Ευρωπαϊκή Ένωση επικύρωσε τη Σύμβαση για την προστασία των Άλπεων το 1996.

Εθνικό επίπεδο

Σε εθνικό επίπεδο βρίσκονται σε εξέλιξη διάφορες ενέργειες, και ενόψει του Γ' ΚΠΣ. Αυτές περιλαμβάνουν κυρίως μελέτες για την ανάδειξη, αξιοποίηση και διαχείριση των ορεινών όγκων και έχουν ανατεθεί είτε από τις Περιφέρειες είτε από τον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού. Επιπλέον, σε ημερίδα με θέμα «Χωροταξικός σχεδιασμός των ορεινών όγκων» που έλαβε χώρα το 1999, εκπρόσωπος του ΥΠΕΧΩΔΕ δήλωσε ότι αυτό έχει αναθέσει μελέτη για τις ορεινές και προβληματικές περιοχές, η οποία αναμένεται να καθορίσει και την τυπολογία των ορεινών περιοχών της χώρας και να προτείνει συγκεκριμένα σχέδια δράσης για τον ορεινό χώρο (Ζαμπέλης 2001).

Γ.3.2.2.2. Ξηρές, ημίξηρες και ξηρές – ύφυγρες περιοχές

Γενικά στοιχεία

Σύμφωνα με τη Σύμβαση για την Ερημοποίηση, ερημοποίηση είναι η υποβάθμιση των γαιών σε ξηρές, ημίξηρες και ξηρές ύφυγρες περιοχές, ως αποτέλεσμα διαφόρων παραγόντων στους οποίους περιλαμβάνονται οι κλιματικές αλλαγές και ποικίλες ανθρωπογενείς δραστηριότητες.

Η διεθνής κοινότητα έχει από καιρό αναγνωρίσει ότι η ερημοποίηση αποτελεί ένα μεγάλο περιβαλλοντικό, οικονομικό και κοινωνικό πρόβλημα πολλών χωρών και πολλών περιοχών. Το 1977, σε Συνέδριο των Ηνωμένων Εθνών για την Ερημοποίηση, υιοθετήθηκε ένα Σχέδιο Δράσης για την καταπολέμησή της. Το Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον είχε συμπεράνει το 1991 ότι το πρόβλημα της υποβάθμισης της γης σε ξηρές, ημίξηρες και ξηρές ύφυγρες περιοχές είχε, ωστόσο, ενταθεί. Το θέμα απασχόλησε τη Διεθνή Συνδιάσκεψη για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη το 1992. Εκεί, προωθήθηκε μία νέα, ολοκληρωμένη προσέγγιση στο πρόβλημα της ερημοποίησης, δίνοντας έμφαση στις δράσεις προώθησης αειφορικής ανάπτυξης. Η Σύμβαση για την καταπολέμηση της ερημοποίησης στις χώρες που αντιμετωπίζουν σοβαρή ξηρασία ή και ερημοποίηση, ιδιαίτερα στην Αφρική υιοθετήθηκε το 1994. Η Ελλάδα υπέγραψε τη Σύμβαση στις 14/10/1994 και την επικύρωσε στις 05/05/1997.

Περιγραφή

Η Σύμβαση για την Ερημοποίηση διακρίνει τις περιοχές εφαρμογής της, με βάση τα κλιματικά τους γνωρίσματα. Συγκεκριμένα, ορίζει ως ξηρές, ημίξηρες και ξηρές-ύφυγρες περιοχές αυτές, στις οποίες, με εξαίρεση τις πολικές και υπο-πολικές περιοχές, ο λόγος των ετήσιων κατακρημνισμάτων προς τη δυναμική εξατμισοδιαπνοή κυμαίνεται μεταξύ 0,05 και 0,65. Η σύμβαση ορίζει τέσσερις ευρείες περιοχές εφαρμογής (η τέταρτη εκ των οποίων είναι η Βόρεια Μεσόγειος) και αναφέρει ότι οι ιδιαίτερες συνθήκες της Βορείου Μεσογείου που σχετίζονται με την ερημοποίηση είναι οι κάτωθι:

1. ημίξηρες κλιματικές συνθήκες που επικρατούν σε μεγάλες περιοχές, εποχικές ξηρασίες, υψηλή διακύμανση βροχοπτώσεων και ξαφνικές και υψηλής έντασης βροχοπτώσεις
2. φτωχά και ευδιάβρωτα εδάφη, με τάση να δημιουργούν επιφανειακή κρούστα,
3. πολυσχιδές ανάγλυφο με μεγάλες κλίσεις και ποικιλότητα τοπίων,
4. εκτεταμένες απώλειες δασών εξαιτίας των συχνών πυρκαγιών,
5. «κρίση» στην άσκηση των παραδοσιακών γεωργικών πρακτικών, με συνέπεια την εγκατάλειψη της γης και την υποβάθμιση των υποδομών που χρησίμευαν στη διατήρηση των εδαφών και των υδάτων,
6. μη αειφορική χρήση των υδατικών πόρων, με επιπτώσεις όπως η ρύπανση, η αλάτωση και η εξάντληση των υδατικών αποθεμάτων,
7. συγκέντρωση της οικονομικής δραστηριότητας στις παράκτιες περιοχές, λόγω της αστικής ανάπτυξης, της βιομηχανίας, του τουρισμού και της αρδευόμενης γεωργίας.

Όπως φαίνεται από τα ανωτέρω, οι τέσσερις από τους επτά παράγοντες ερημοποίησης αφορούν ανθρωπογενείς επιδράσεις στη Βόρειο Μεσόγειο, που έχουν υποβαθμίσει τους εδαφικούς, υδατικούς και βιοτικούς της πόρους. Σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος (1998), τα κύρια γνωρίσματα της ερημοποίησης στη νότια και νοτιοανατολική Ευρώπη είναι:

1. η μείωση της ελαστικότητας των εδαφών σε φυσικές και ανθρώπινες πιέσεις,
2. η μείωση της αύξησης των φυτών,
3. η εξάντληση των επιφανειακών και υπόγειων υδατικών πόρων, λόγω της επιταχυνόμενης επιφανειακής διάβρωσης, και η αυξανόμενη ευαισθησία των εδαφών σε διεργασίες υποβάθμισης (ρύπανση, οξίνιση, αλάτωση),
4. η υποβάθμιση της ποιότητας του τοπίου
5. η απώλεια της βιοποικιλότητας

Οι παράγοντες ερημοποίησης στην Ελλάδα

Όπως προαναφέρθηκε, η Ελλάδα υπέγραψε και επικύρωσε με νόμο τη Σύμβαση για την Ερημοποίηση. Για τα θέματα που πραγματεύονται η σύμβαση και ο αντίστοιχος νόμος έχει συσταθεί η Ελληνική Επιτροπή για την Καταπολέμηση της Ερημοποίησης. Η Επιτροπή εξέδωσε το Ελληνικό Προσχέδιο Δράσης κατά της Ερημοποίησης, τον Μάρτιο του 2000, και, κατόπιν διαβουλεύσεων, το Ελληνικό Σχέδιο Δράσης κατά της Ερημοποίησης τον Ιανουάριο του 2001. Εκτενής περίληψη του δεύτερου βρίσκεται στην ιστοσελίδα της Διεθνούς Σύμβασης για την Ερημοποίηση (www.unccd.int). Για τη συζήτηση των παραγόντων ερημοποίησης στην Ελλάδα στο παρόν κεφάλαιο, ως πηγές χρησιμοποιήθηκαν τα δύο ανωτέρω κείμενα.

Σύμφωνα με την Ελληνική Επιτροπή για την Καταπολέμηση της Ερημοποίησης (2000), στην Ελλάδα απαντούν δύο κλιματικές ζώνες που περιλαμβάνονται στον επίσημο ορισμό της Σύμβασης για την ερημοποίηση: η ημίξηρη και η ξηρή ύφυγη. Κατά τον FAO-UNESCO (1977) (από Ελληνική Επιτροπή για την Καταπολέμηση της Ερημοποίησης 2000), οι δύο αυτές ζώνες προσδιορίζονται από τον λόγο P/ETP, όπου P τα ετήσια κατακρημνίσματα και ETP η δυναμική εξατμισοδιαπνοή, και οι ανωτέρω δύο ζώνες προκύπτουν σύμφωνα με τον τύπο ως εξής:

Ημίξηρη Ζώνη $0.20 < P/ETP < 0.50$

Ύφυγη Ζώνη $0.50 < P/ETP < 0.65$

Οι παράγοντες που προκαλούν ερημοποίηση στην Ελλάδα, σύμφωνα με την οικεία Ελληνική Επιτροπή είναι:

1. Το κλίμα
2. Η φυσιογραφία (κλίση και έκθεση)
3. Η γεωλογία
4. Το έδαφος
5. Η υδρολογία
6. Οι ανθρωπογενείς επιδράσεις

Ωστόσο, οι ανωτέρω πέντε αβιοτικοί παράγοντες δεν είναι ικανοί από μόνοι τους να προκαλέσουν ερημοποίηση. Αυτή λαμβάνει χώρα όταν ασκούνται και αλόγιστες ανθρώπινες δραστηριότητες (Ελληνική Επιτροπή για την Καταπολέμηση της Ερημοποίησης 2000).

Απειλούμενες από την ερημοποίηση περιοχές της Ελλάδας

Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης καθορίζει τα απαραίτητα στάδια για τον προσδιορισμό των περιοχών της Ελλάδας που απειλούνται με ερημοποίηση. Συγκεκριμένα, προτείνεται διαδικασία δύο σταδίων:

1. Γενική οριοθέτηση των απειλούμενων περιοχών με βάση τον συνδυασμό

1.1. της κατηγοριοποίησης της Ελλάδας σε βιοκλιματικές ζώνες κατά Bagnouls-Gaussen (Μαυρομάτης 1980)

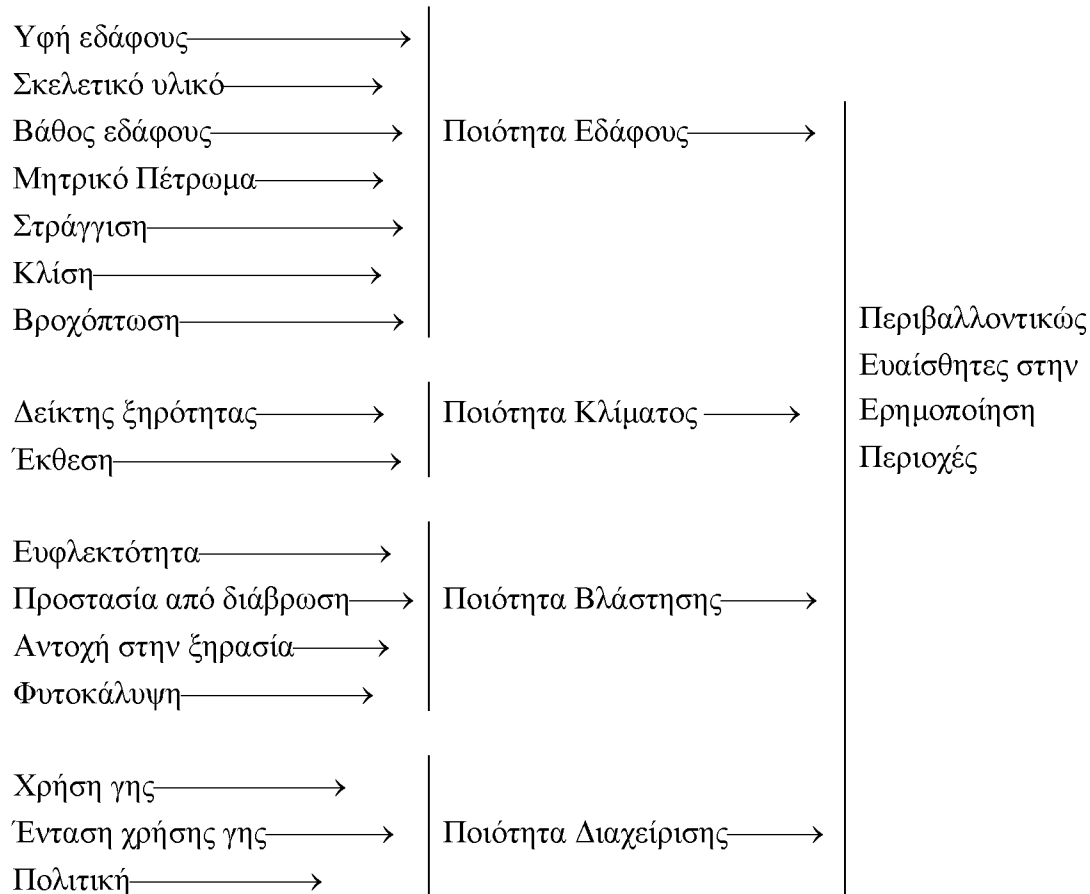
1.2. της εκτίμησης του δυνατού κινδύνου ερημοποίησης στην Ευρωπαϊκή Μεσόγειο. Οι «δείκτες δυνατής ερημοποίησης γαιών», όπως αναφέρεται στο Εθνικό Προσχέδιο κατά της Ερημοποίησης, αναπτύχθηκαν από τον Γιάσογλου (1995) βάσει των παραμέτρων γεωλογίας, φυσιογραφίας, εδάφους και βλάστησης και απεικονίζονται στο παράρτημά του (2000).

2. Λεπτομερής εκτίμηση και οριοθέτηση του κινδύνου της ερημοποίησης.

Η λεπτομερής εκτίμηση προβλέπεται να γίνει, όπου η γενική οριοθέτηση καταδεικνύει την ανάγκη ακριβέστερου χωροταξικού προσδιορισμού των μέτρων και προτεραιοτήτων. Προτείνεται η χρησιμοποίηση των ανωτέρω δεικτών δυνατής ερημοποίησης γαιών, καθώς και των δεικτών που αναπτύχθηκαν στο πρόγραμμα MEDALUS. Στο τελευταίο αναπτύχθηκε σύστημα κριτηρίων χαρτογράφησης των περιβαλλοντικώς ευαίσθητων στην ερημοποίηση περιοχών (ΠΕΠ), το οποίο περιγράφεται στο παράρτημα 2 του Ελληνικού Προσχεδίου κατά της Ερημοποίησης (2000). Το σύστημα στηρίζεται σε παραμέτρους όπως η γεωμορφολογία, το έδαφος, η γεωλογία, η βλάστηση, το κλίμα και οι ανθρώπινες δραστηριότητες. Κάθε μία από τις παραμέτρους ομαδοποιείται σε ομοιογενείς κλάσεις σε σχέση με τη “συμπεριφορά” της ως προς την Ερημοποίηση και σε κάθε κλάση δίνονται συντελεστές βαρύτητας. Κατόπιν, αξιολογούνται οι ακόλουθες τέσσερις ποιότητες: α) ποιότητα εδάφους, β) ποιότητα κλίματος,

γ) ποιότητα βλάστησης και δ) ποιότητα διαχείρισης. Οι ΠΕΠ για την ερημοποίηση προσδιορίζονται από τον συνδυασμό των τεσσάρων ποιοτήτων. Όλα τα δεδομένα που προσδιορίζουν τις τέσσερις ποιότητες εισάγονται σε ένα γεωγραφικό πληροφοριακό σύστημα και γίνονται διαδοχικές επιθέσεις με βάση έναν αλγόριθμο και παράγονται οι χάρτες των ΠΕΠ. Συνοπτικά, αναφέρεται ότι η συλλογή δεδομένων για τα ακόλουθα είναι αναγκαία για τον καθορισμό των ΠΕΠ:

Δεδομένα προσδιορισμού Περιβαλλοντικών Ευαίσθητων Περιοχών στην Ερημοποίηση

Επισημαίνουμε ότι έως τώρα δεν έχουν καθορισθεί ούτε απεικονισθεί οι Περιβαλλοντικός Ευαίσθητες στην ερημοποίηση Περιοχές της Ελλάδας. Ο καθορισμός τους, είτε με αδρή χαρτογράφηση (στάδιο 1) είτε με λεπτομερέστερη (στάδιο 2) είναι το πρώτο μέτρο που προτείνει το Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά της Ερημοποίησης (2001).

Γ.3.2.2.3. Παράκτια οικοσυστήματα

Γενικά στοιχεία

Όπως αναφέρει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σε δύο Ψηφίσματα³, η παράκτια ζώνη αποτελεί «εύθραυστη και ζωτικής σημασίας κοινή κληρονομιά» και «είναι βασικό να περιφρουρηθούν η βιολογική της ποικιλότητα, η αξία του τοπίου, η οικολογική ποιότητα και η ικανότητα να υποστηρίξει τη ζωή, την υγεία, τις οικονομικές δραστηριότητες και την κοινωνική ευημερία» (από COM (2000) 547 final).

Η παράκτια ζώνη είναι ένα δυναμικό σύστημα μεγάλης περιβαλλοντικής και οικονομικής σπουδαιότητας. Οι μεγαλύτερες πιέσεις που δέχεται σχετίζονται με τη συγκέντρωση των πόλεων και των υποδομών, τη βιομηχανική ανάπτυξη, τον τουρισμό και την αναψυχή κ.λπ. (Penning-Rowsell 1993). Από τα ανωτέρω, στη Μεσόγειο έχει αναγνωρισθεί ο τουρισμός ως ο παράγοντας που ασκεί τις μεγαλύτερες πιέσεις στην παράκτια ζώνη (EEA 1999).

Περιγραφή

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία που δίνει το Παγκόσμιο Ινστιτούτο Πόρων (World Resources Institute), η Ελλάδα έχει 15.147 km ακτογραμμής, η θαλάσσια περιοχή έως το βάθος των 200 m καταλαμβάνει έκταση 94300 km², ενώ το 99.2% του πληθυσμού της ζει σε απόσταση έως 100 km από τις ακτές (Burke κ.ά. 2001).

Σε παγκόσμιο επίπεδο υπάρχει πρόβλημα οριοθέτησης των παράκτιων ζωνών και υιοθέτησης κοινά αποδεκτού ορισμού, που οφείλεται στην πολυπλοκότητά τους τόσο σε επίπεδο γνωρισμάτων του φυσικού περιβάλλοντός τους όσο και σε επίπεδο διαχείρισης. Οι επικρατέστεροι ορισμοί που συναντούνται στη διεθνή βιβλιογραφία προσπαθούν να ορίσουν τη γεωγραφική έκταση της Παράκτιας Ζώνης για διαχειριστικούς κυρίως λόγους.

Στη συνέχεια αναφέρονται δύο ενδεικτικοί ορισμοί:

1. Παράκτια Ζώνη είναι το χερσαίο και θαλάσσιο τμήμα (υδάτινο και βυθός) στο οποίο οι χερσαίες διεργασίες επηρεάζουν άμεσα τις θαλάσσιες διεργασίες και χρήσεις και

³ Ψήφισμα του Συμβουλίου της 25/2/1992 ως προς μία μελλοντική Κοινοτική πολιτική σχετικά με τις Ευρωπαϊκές παράκτιες ζώνες (92/C59/01), η οποία μνημονεύθηκε στο Ψήφισμα του Συμβουλίου της 6/5/1994 ως προς μία Κοινοτική Στρατηγική για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών (94/C135/02).

αντίστροφα. Η Παράκτια Ζώνη αποτελεί μία ζώνη μεταβλητού εύρους που περικλείει μέρος της ηπειρωτικής και συνήθως το σύνολο της νησιώτικής χώρας. Λειτουργικά ορίζεται ως η ζώνη μετάβασης (interface) από τη ξηρά στη θάλασσα. Οικολογικά αποτελεί περιοχή δυναμικών βιοχημικών διεργασιών με ορισμένη δυνατότητα υποστήριξης διαφόρων μορφών ζωής.

2. Η Παράκτια Ζώνη είναι ο χώρος στον οποίο το χερσαίο περιβάλλον επηρεάζει το θαλάσσιο περιβάλλον και αντίστροφα. Η Παράκτια Ζώνη μεταβάλλεται δυναμικά με τον χρόνο και αυτό καθιστά δύσκολη την ακριβή οριοθέτηση της. Χωρικά, κάθε τμήμα της Παράκτιας Ζώνης εμφανίζει ιδιαίτερα οικολογικά και ανθρωπογενή χαρακτηριστικά. Τα παραπάνω γνωρίσματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως κριτήρια οριοθέτησης της.

Στην προσπάθεια υιοθέτησης κοινής γλώσσας στην εφαρμογή του Πανευρωπαϊκού Προγράμματος για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Παράκτιων Ζωνών, η παράκτια ζώνη ορίζεται ως *μία λωρίδα ξηράς και θάλασσας εκατέρωθεν της ακτογραμμής, με πλάτος που ποικίλει ανάλογα με τη διαμόρφωση του περιβάλλοντος και τις ανάγκες της διαχείρισης.*

Στην Ελλάδα έγινε μια προσπάθεια ορισμού της παράκτιας ζώνης (ή παράκτιου χώρου) στο πλαίσιο του Προγράμματος του ΥΠΕΧΩΔΕ «Βιώσιμη ανάπτυξη των ελληνικών ακτών και νησιών» (1997). Ο ορισμός αυτός υιοθετήθηκε στο Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού του Παράκτιου Χώρου (ΕΠΧΣΠΧ). Στο ΕΠΧΣΠΧ προσδιορίζονται οι βασικές ενότητες του παράκτιου χώρου (χερσαίο-θαλάσσιο τμήμα) και οι κύριες ζώνες διαχείρισής του (κρίσιμη-δυναμική).

Τα παράκτια ως εύθραυστα οικοσυστήματα

Τα παράκτια περιβάλλοντα είναι δυναμικά, με συνεχείς ροές ενέργειας και πληροφορίας (Carter 1988). Ορισμένα παράκτια οικοσυστήματα αναπτύσσονται και διατηρούνται σε στενό εύρος αβιοτικών συνθηκών, στο οποίο αναπτύσσονται οργανισμοί με ειδικούς προσαρμοστικούς μηχανισμούς.

Οι δύο μεγάλες κατηγορίες τέτοιων οικοσυστημάτων είναι τα θαλάσσια λιβάδια ορισμένων αγγειόσπερμων και οι θίνες. Στη Μεσόγειο ως εύθραυστα λιβάδια θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν αυτά της ποσειδωνίας (*Posidonia oceanica* beds).

Λιβάδια ποσειδονίας

Τα θαλάσσια λιβάδια θεωρούνται σπουδαία συστήματα και τα τελευταία έτη αποτελούν εστία ενδιαφέροντος τόσο της επιστημονικής όσο και της πολιτικής κοινότητας, λόγω της ευαισθησίας τους στις ανθρώπινες δραστηριότητες (Pearce 1991, από Kirkman 1996). Τα φυτά των λιβαδιών αυτών φαίνεται να είναι ευαίσθητα στην καταπόνηση λόγω διακυμάνσεων της θερμοκρασίας και της αλατότητας (Carter 1988). Εφόσον υποχωρήσουν ή καταστραφούν, τα λιβάδια μερικών ειδών δεν ανακάμπτουν ούτε σε χρονικό ορίζοντα δεκαετιών (Kirkman 1996).

Τα λιβάδια του θαλάσσιου αγγειόσπερμου *Posidonia oceanica* L. είναι χαρακτηριστικά της υποπαραλιακής ζώνης της Μεσογείου. Το βάθος στο οποίο εντοπίζονται κυμαίνεται από μερικές δεκάδες cm έως 30-40 m. Αναπτύσσονται σε μαλακό υπόστρωμα και συνιστούν μία από τις κυριότερες θαλάσσιες φυτοκοινωνίες. Τα λιβάδια με *P. oceanica* μπορούν να αντιπαρέρχονται σχετικά μεγάλες διακυμάνσεις της θερμοκρασίας και της κίνησης του νερού. Ωστόσο, οι κρίσιμοι παράγοντες για τη διατήρησή τους είναι α) η διαύγεια του νερού και β) η αλατότητά του. Απαιτούν μεγάλη διαύγεια και αλατότητα νερού μεταξύ 36 και 39‰ (Ντάφης κ.ά. 2001).

Οι παράμετροι από τις οποίες εξαρτάται το βάθος του ανώτερου και κατώτερου ορίου ανάπτυξης των λιβαδιών, καθώς και η πυκνότητά τους είναι το φως και ο υδροδυναμισμός. Τα περισσότερα λιβάδια απαντούν μεταξύ των ισοβαθών των 5 και 35 m. Η μορφή της βλάστησης διαφοροποιείται λόγω μεταβολών των συνθηκών φωτισμού, υδροδυναμισμού και τύπου υποστρώματος (βράχος, άμμος, λάσπη). Οι κυριότερες απειλές είναι η ρύπανση των παράκτιων υδάτων, η ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων, κατασκευή μαρίνων, η χρήση ορισμένων αλιευτικών εργαλείων (συρόμενα δίχτυα).

Στην Ελλάδα

Οι σπουδαιότερες εκτάσεις θαλάσσιων λιβαδιών απαντούν στο Β. Αιγαίο και στο Ιόνιο. Στο Ν. Αιγαίο τα εκτεταμένα θαλάσσια λιβάδια είναι σπανιότερα. Τα αποτελέσματα από τη χαρτογράφηση των λιβαδιών με *P. oceanica* (τύπος οικοτόπου προτεραιότητας του παραρτήματος I της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ) μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής:

Αμιγή λιβάδια *P. oceanica* σε αμμώδες υπόστρωμα με μεγάλη πυκνότητα και ομοιόμορφη κατανομή.

Η τυπική αυτή μορφή καταγράφηκε στις παράκτιες ζώνες των περιοχών: Όρμος Ποταμιάς-Θάσος (GR1150008), Όρος Ίταμος-Σιθωνία (GR1270002), Ακρ. Εληά-Ακρ. Κάστρο (GR1270007), Παλιούρι (GR1270008), Πλατανίτσι-Συκιά (GR1270009), Ακ. Πύργος-Κυψα-Κασσάνδρα (GR1270010), Άφυτος-Κασσάνδρα (GR1270011), Λαγανάς (GR2210002), Κέρκυρα-Κανόνι-Μεσογγή (GR2230005), Καλογριά-Κυλλήνη (GR2330007), Ρόδος-Ακραμύτης (GR4210005).

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι σε αρκετές περιοχές τα λιβάδια έχουν τη μορφή «κηλίδων» γεγονός που τις περισσότερες φορές υποδηλώνει ότι βρίσκονται σε κατάσταση «υποχώρησης». Η κατάσταση αυτή των λιβαδιών στο έργο της χαρτογράφησης τεχνικά ήταν δύσκολο να απεικονισθεί.

Λιβάδια *P. oceanica* τα οποία συνυπάρχουν σε μεγάλο βαθμό με υφάλους. Η κατανομή των υφάλων στην ουσία καθορίζει και τον βαθμό υδροδυναμισμού που δημιουργεί κατάλληλες συνθήκες για την εγκατάσταση των λιβαδιών.

Τυπικές μορφές τέτοιων λιβαδιών βρέθηκαν στις παράκτιες ζώνες των ακόλουθων περιοχών: Κεφαλλονιά-Αργοστόλι-Βλαχάτα (GR2220004), Λήμνος (GR4110001), Αγ. Ευστράτιος (GR4110002), Κάσος (GR4210001), Δυτ. Μήλος (GR4220005), Πολύαιγος (GR4220006), Στενό Μεθώνης (GR2550007), ΒΑ. Ρέθυμνο (GR4330004).

Θίνες

Οι θίνες είναι δυναμικά συστήματα και η μορφολογία τους εξαρτάται από: α) τη μορφολογία της παραλίας και τη δυναμική της ακτογραμμής, που επηρεάζουν τον ρυθμό μεταφοράς άμμου, την επιφάνεια και το μέγεθος της άμμου που εκτίθεται στην αιολική δράση και τον βαθμό έκθεσης σε κυματισμό, β) τα αιολικά γνωρίσματα, όπως η κατανομή της έντασης προς τη συχνότητα και η διακύμανση της διεύθυνσης του ανέμου, γ) τον τύπο και την έκταση της βλάστησης (Pye 1990). Οι ανθρώπινες δραστηριότητες είναι ένας τέταρτος παράγοντας που επιδρά στις παράκτιες θίνες.

Οι κοινότητες των κινούμενων θινών είναι εκ φύσεως ευμετάβλητες καθώς βρίσκονται διαρκώς σε δυναμική εξέλιξη. Αποτελούνται από είδη ανθεκτικά με υψηλή

προσαρμοστικότητα. Λόγω των ιδιαίτερων συνθηκών στις θίνες (χαμηλή συγκέντρωση θρεπτικών, απουσία υγρασίας και σε περιπτώσεις, υψηλή θερμοκρασία), τα φυτά έχουν αναπτύξει ειδικούς προσαρμοστικούς μηχανισμούς (Brown και McLachlan 1994). Η πρόδρομη βλάστηση διατηρείται σε μία ιδιαιτέρως ευαίσθητη και δυναμική κατάσταση ισορροπίας, μεταξύ δυνάμεων σταθεροποίησης και αποσταθεροποίησης, και ακόμη και μία μέτρια ανθρώπινη δραστηριότητα μπορεί να επιδράσει σε αυτή. Οι θίνες συχνά αναφέρονται ως ευαίσθητες, ευάλωτες και εύθραυστες, διότι μεταβάλλονται ακόμη και κάτω από μικρή περιβαλλοντική καταπόνηση· μικρή μόνο αναστάτωση μπορεί να επιφέρει ζημία και μακροχρόνια σταδιακή αλλαγή (Carter 1988).

Οι επιπτώσεις από την κίνηση οχημάτων αλλά και πεζών στη βλάστηση των θινών έχουν μελετηθεί επισταμένως από τη δεκαετία του 1970. Οι θίνες είναι ιδιαιτέρως ευαίσθητες, ακόμη και στην ποδοπάτηση από πεζούς με γυμνά πόδια (Brown και McLachlan 1994). Η αντοχή τους στην ποδοπάτηση ποικίλλει και εξαρτάται από τη σύνθεση των ειδών, την ελαστικότητα κάθε είδους, καθώς και τις αρχικές περιβαλλοντικές συνθήκες. Ο μικρός αριθμός ειδών που συνθέτουν τη χλωρίδα των αμμοθινών επιτείνει το πρόβλημα. Λόγω της ευαισθησίας τους συνήθως απαιτούν ειδικά μέτρα διαχείρισης.

Στην Ελλάδα

Παρά τη μακρά ακτογραμμή (~15.000 km) της Ελλάδας, οι θίνες είναι μικρές και διασκορπισμένες, διότι α) κοντά στην ακτή υπάρχουν όρη αλλά και χαμηλότερου υψομέτρου περιοχές που εμποδίζουν τη συσσώρευση άμμου, όπως π.χ. η περιοχή μεταξύ των συνόρων της Αλβανίας και του Πατραϊκού Κόλπου, και β) λίγων παράκτιων περιοχών το υπόστρωμα είναι κατάλληλο για τη διαμόρφωση θινών (Babalonas και Margaritoulis 1991). Σύμφωνα με τους ίδιους, οι θίνες στην Ελλάδα ή εκτείνονται κατά μήκος των παραλιών σε επίπεδες εκτάσεις, είτε αναπτύσσονται σε ύψος ~ 10 m, όπως στη δυτική Πελοπόννησο.

Οι κυριότερες περιοχές με θίνες είναι στον κόλπο της Κυπαρισσίας, στην Ελαφώνησο και στις εκβολές του Ευρώτα στον Λακωνικό κόλπο, στο Λαφονήσι, στη Χρυσή και στη Γαύδο της Κρήτης, στην Πύλο, στην Απολακκιά της Ρόδου κ.λπ.

Οι θινικοί τύποι οικοτόπων του Παραρτήματος I της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ που υπάρχουν στην Ελλάδα, σύμφωνα με τον τεχνικό οδηγό (Ντάφης κ.ά. 2001) και τα αποτελέσματα του έργου

της Χαρτογράφησης (ΥΠΕΧΩΔΕ 2001), περιγράφονται στον Πίνακα Γ.3.5. Σύμφωνα με τους Αριανούτσου κ.ά. (1997), εκτός από αυτούς, στην Ελλάδα απαντούν α) οι πρωτογενείς θίνες με *Ipomoea imperati* (συν. *I. stolonifera*) και *Elymus fractus* στη Ρόδο και στη Σάμο, β) η φυτοκοινότητα με *Limoniastrum monopelatum* και *Zygophyllum album* σε σταθεροποιημένες θίνες σε άμεση γειτνίαση με τη θάλασσα, στα μικρά νησιά του Λιβυκού Πελάγους Χρυσή και Κουφονήσι.

Πίνακας Γ.3.5. Τύποι οικοτόπων θινών που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

Κωδικός	Ονομασία	Περιγραφή	Περιοχές εξάπλωσης ¹
2110	Υποτυπώδεις κινούμενες θίνες της Μεσογείου	Θίνες σε απόσταση 5 - 10 m από την ακτή. Το ύψος τους κυμαίνεται μεταξύ 0,5 - 2 m. Αντιπροσωπεύουν το πρώτο στάδιο σχηματισμού θινών αποτελούμενες από ρυτιδώσεις ή ανυψωμένες αμμώδεις επιφάνειες της ανώτερης υπερπαραλιακής ζώνης ή στο περιθώριο του κυματισμού ή στους πρόποδες των υψηλών θινών. Η βλάστηση αποτελείται από κοινότητες της αμμόφιλης-αμμοθινικής βλάστησης της Ανατολικής Μεσογείου και συντίθεται κυρίως από τα είδη <i>Elymus farctus</i> , <i>Cyperus capitatus</i> , <i>Echium arenarium</i> , <i>Otanthus maritimus</i> , <i>Sporobolus pungens</i> , <i>Centaurea aegialophila</i> , <i>Centaurea pumilio</i> κ.λπ. Η βλάστηση αποικίζει τόσο τις ράχες των αμμοθινών όσο και την πλατιά ζώνη που συγκροτείται στις υπήνεμες πλευρές των συστημάτων. Η βλάστηση των θινών είναι σημαντική, καθώς συγκρατεί την άμμο, σταθεροποιεί την ακτογραμμή και λειτουργεί προστατευτικά για τις φυτοκοινότητες του εσωτερικού.	Μεταξύ των σημαντικότερων αμμοθινικών συστημάτων του Αιγαίου από πλευράς έκτασης και ποικιλότητας συγκαταλέγονται εκείνα της Λήμνου, της Ρόδου, της Νάξου, της Κρήτης και των νησίδων της Ελαφονήσου και της Γαύδου. Περιοχές Natura: <u>Σχινιάς (GR3000003)</u> , <u>Λήμνος: Χορταρολίμνη, λίμνη Αλυκή (GR4110001)</u> , <u>Νήσος Πολύαιγος – Κίμωλος (GR4220006)</u> , <u>Νήσος Χρυσή (GR4320003)</u> , <u>Ήμερη και άγρια Γραμβούσα, Τηγάνι και Φαλάσαρνα – Ποντικονήσι (GR4340001)</u> , <u>Νήσος Ελαφώνησος και απέναντι παραλία (GR4340002)</u>
2120	Κινούμενες θίνες της ακτογραμμής με <i>Ammophila arenaria</i> (λευκές θίνες)	Κινούμενες θίνες που δημιουργούνται στη ζώνη του κυματισμού στη Μεσόγειο, σε απόσταση 5 - 10 m από την ακτή. Το ύψος τους κυμαίνεται από 3 έως 20 m και το πλάτος τους έως 100-200 m. Αυτός ο τύπος οικοτόπου αποτελείται από παράλληλες σειρές θινών που χωρίζονται από πλατιές ενδιάμεσες κοιλότητες. Αντιπροσωπεύουν το δεύτερο στάδιο σχηματισμού θινών (κινούμενες θίνες). Η βλάστηση που κυριαρχεί αποτελείται από αμμόφιλα μεμονωμένα άτομα ή πληθυσμούς. Χαρακτηριστικά αμμόφιλα φυτικά είδη που συμμετέχουν είναι τα: <i>Ammophila arenaria</i> , <i>Cutandia maritima</i> , <i>Medicago marina</i> , <i>Sporobolus pungens</i> , <i>Panocratium maritimum</i> κ.ά.	Απαντά σε μεγάλη έκταση σε αμμώδεις ακτές στη Δ. Πελοπόννησο και στις ακτές ορισμένων νήσων. Περιοχές Natura: GR1110001, GR1130009, GR1150010, GR1220003, GR1220004, GR1220005, GR1250004, GR1260002, GR1270004, GR1420002, GR2110001, GR2230002, GR2310001, GR2320001, GR2330001, GR2330005, GR2330006, GR2420003, GR2420004, GR2540002, GR2540003, GR2550004, <u>Λήμνος: Χορταρολίμνη, λίμνη Αλυκή (GR4110001)</u> , GR4210007, GR4210008, GR4220014, GR4220018, GR4310001, GR4310004, <u>Νήσος Χρυσή (GR4320003)</u> , GR4320006, GR4320007, GR4330001, <u>Νήσος Ελαφώνησος και απέναντι παραλία (GR4340002)</u> , GR4340009, GR4340010

¹ Με υπογραμμισμένα στοιχεία εμφανίζονται οι περιοχές του επιστημονικού ή εθνικού καταλόγου προτεινόμενων περιοχών στο δίκτυο «NATURA 2000», στις οποίες ο τύπος οικοτόπου εμφανίζει άριστη κατάσταση διατήρησης (Α), σύμφωνα με τα αποτελέσματα του «Εργου της Χαρτογράφησης».

Πίνακας 2. (συνέχεια)

Κωδικός	Ονομασία	Περιγραφή	Περιοχές εξάπλωσης ²
2210	Σταθερές θίνες της Crucianellion maritimae	Σταθερές θίνες στο Ιόνιο και τη Δ. Πελοπόννησο. Χαρακτηριστικά φυτικά είδη που συμμετέχουν σε αυτόν τον οικοτόπο είναι τα: <i>Coridothymus capitatus</i> , <i>Lotus commutatus</i> , <i>Elymus farctus</i> , <i>Cyperus capitatus</i> κ.ά. Σε ορισμένες θέσεις συμμετέχουν και νιτρόφιλα θερόφυτα. Οι θίνες εμφανίζουν μεγαλύτερη φυτοκάλυψη και ορισμένες φορές και μεγαλύτερο αριθμό ειδών από αυτόν που παρατηρείται στις θίνες που εντάσσονται στο <i>Agropyron juncei</i> και <i>Ammophilion arenariae</i> . Η βλάστηση που κυριαρχεί σε αυτές τις θίνες εμφανίζεται αρκετά ομοιόμορφη και είναι κυρίως το αποτέλεσμα ανθ'ρώπινης παρέμβασης. Σε πολλές θέσεις δεν έχουν ιδιαίτερα μεγάλο πλάτος, κυρίως λόγω φυσικών αιτίων. Οικοτόπος που δέχεται, ιδιαίτερα κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, πολυάριθμες και έντονες ανθρώπινες επιδράσεις.	Λιμνοθάλασσα Κορισσίων (Κέρκυρα) (GR2230002), Θίνες Κυπαρισσίας (GR2550005), Ρόδος: Ακκραμύτης, Αρμενιστής, Αττάβυρος (GR4210005)
2220	Θίνες με <i>Euphorbia terracina</i>	Σταθερές θίνες της Αν. Μεσογείου, με κοινωνίες των ειδών <i>Euphorbia terracina</i> , <i>Silene nicaeensis</i> ή <i>Ephedra distachya</i> και <i>Silene subconica</i> . Απαντά σε αμώδες υπόστρωμα κατά κανόνα επίπεδων εκτάσεων, 0,15 - 10 m υψόμετρο, στην τελευταία προς το εσωτερικό ζώνη των θινικών συστημάτων των ακτών. Είδη φυτών που επικρατούν είναι τυπικά αμμόφιλα ξηροφυτικά είδη. Ο τύπος οικοτόπου ανήκει στην ομάδα των σταθεροποιημένων γκριζών θινών που εξαπλώνονται μόνο στην Ελλάδα.	Λίμνες και λιμνοθάλασσες της Θράκης (ευρύτερη περιοχή (GR1130009), GR1150010, GR1220004, GR1220005, GR1250004, GR1260002, GR1420002, GR2140001, GR2330005, GR4340010
2230	Εκτάσεις θινών της Malcolmieta	Κοινωνίες με πολλά μικρά ετήσια φυτά και συχνά άφθονα εφήμερα φυτά που ανθίζουν την άνοιξη, με <i>Malcolmia lacera</i> , <i>M. ramosissima</i> , <i>Evax astericiflora</i> , <i>E. lusitanica</i> , <i>Anthyllis hamosa</i> , <i>Linaria pedunculata</i> , σε βαθιά άμμο σε ξηρά ενδοθινικά βυθίσματα των ακτών της Μεσογείου. Ο τύπος αυτός οικοτόπου αποτελεί μορφή θεροφυτικής θινικής βλάστησης που αναπτύσσεται ανάμεσα σε άλλες κοινότητες των θινικών συστημάτων. Είναι σπάνιος και επιστημονικά λίγο γνωστός τύπος βλάστησης. Από πλευράς σημαντικών ειδών συμμετέχουν δύο μεσογειακά είδη με διεσπαρμένη εξάπλωση στο Αιγαίο, τα <i>Hypochaeris procumbens</i> και <i>Malcolmia nana</i> .	Ρόδος: Ακκραμύτης, Αρμενιστής, Αττάβυρος (GR4210005), Νίσυρος και Στρογγύλη (GR4210007), Άνδρος: Όρμος Βιτάλη και κεντρικός ορεινός όγκος (GR4220001), Σαντορίνη: Νέα και παλιά Καμμένη – Προφήτης Ηλίας (GR4220003), <u>Ακτές Δυτικής Μήλου (GR4220005)</u> , Νήσος Χρυσή (GR4320003)

² Με υπογραμμισμένα στοιχεία εμφανίζονται οι περιοχές του επιστημονικού ή εθνικού καταλόγου προτεινόμενων περιοχών στο δίκτυο «NATURA 2000», στις οποίες ο τύπος οικοτόπου εμφανίζει άριστη κατάσταση διατήρησης (Α), σύμφωνα με τα αποτελέσματα του «Έργου της Χαρτογράφησης».

Πίνακας 2. (συνέχεια)

Κωδικός	Ονομασία	Περιγραφή	Περιοχές εξάπλωσης ³
2250 *	Λόχμες των παραλίων με άρκευθους (<i>Juniperus</i> spp.)	Λόχμες με άρκευθους σε αμμώδες υπόστρωμα σε ακτές της Μεσογείου. Η βλάστηση που κυριαρχεί σε αυτές τις θίνες αποτελείται από αμμόφιλα μεμονωμένα άτομα ή πληθυσμούς. Χαρακτηριστικά φυτικά είδη που συμμετέχουν στη σύνθεση της βλάστησης είναι τα <i>Juniperus macrocarpa</i> , <i>Juniperus phoenicea</i> , <i>Ephedra campylopoda</i> , <i>Asparagus acutifolius</i> , <i>Centaurea pumilio</i> κ.ά. Ο τύπος οικοτόπου των σταθεροποιημένων αμμοθινών με <i>Juniperus</i> προϋποθέτει σχετικά εκτεταμένο θινικό σύστημα και συγκαταλέγεται μεταξύ των σπανιότερων στο Αιγαίο. Ως τμήμα των θινικών κοινοτήτων είναι σημαντικός για τις λειτουργίες της συγκράτησης της άμμου, της σταθεροποίησης της ακτογραμμής και της προστασίας των κοινοτήτων του εσωτερικού.	GR2140001, GR2230002, GR2310001, GR2320001, <u>Περιοχή Νεάπολης (Βοιών) και νήσος Ελαφώνησος (GR2540002)</u> , GR2550003, GR2550005, GR3000003, GR4210005, <u>Ακτές Δυτικής Μήλου (GR4220005)</u> , <u>Νήσος Πολύαιγος – Κίμωλος (GR4220006)</u> , GR4220014, <u>Νήσος Χρυσή (GR4320003)</u> , GR4340001, <u>Νήσος Ελαφώνησος και απέναντι παραλία (GR4340002)</u> , <u>Νήσοι Γαύδος και Γαυδοπούλα (GR4340013)</u>
2260	Θίνες με βλάστηση σκληρόφυλλων θάμνων (Cisto-Lavanduletalia) (Ononido-Rosmarinetea, Quercetea ilicis, Cisto-Lavanduletea)	Σκληρόφυλλοι ή δαφνόφυλλοι θάμνοι εγκατεστημένοι σε θίνες της Μεσογείου και των υγρών θερμο-εύκρατων περιοχών. Ο τύπος αυτός οικοτόπου είναι συνήθως οπισθοθινικός και μερικές φορές αναπτύσσεται σε σταθεροποιημένες εσωτερικές θίνες με φρυγανικό χαρακτήρα ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις αποτελεί μεταβατικό στάδιο από τις κινούμενες θίνες προς τις κοινότητες φρυγάνων. Αποτελείται από κοινότητες σταθερότερες σε σύγκριση με εκείνες των κινούμενων θινών. Χαρακτηριστικά φρυγανικά είδη είναι τα <i>Centaurea spinosa</i> , <i>Coridothymus capitatus</i> , <i>Helichrysum conglobatum</i> , <i>Helichrysum italicum</i> .	<u>Λήμνος: Χορταρολίμνη, λίμνη Αλυκή (GR4110001)</u> , <u>Λέσβος: Δυτική Χερσόνησος, Απολιθωμένο Δάσος (GR4110003)</u> , <u>Νήσος Πολύαιγος – Κίμωλος (GR4220006)</u>

³ Με υπογραμμισμένα στοιχεία εμφανίζονται οι περιοχές του επιστημονικού ή εθνικού καταλόγου προτεινόμενων περιοχών στο δίκτυο «NATURA 2000», στις οποίες ο τύπος οικοτόπου εμφανίζει άριστη κατάσταση διατήρησης (Α), σύμφωνα με τα αποτελέσματα του «Έργου της Χαρτογράφησης».

Πίνακας 2. (συνέχεια)

Κωδικός	Ονομασία	Περιγραφή	Περιοχές εξάπλωσης ⁴
2270*	Θίνες με δάση από <i>Pinus pinea</i> ή και <i>Pinus pinaster</i>	Χαμηλές θίνες που αναπτύσσονται σε σχεδόν επίπεδα αμμώδη εδάφη (υψόμετρο 0-6), σε παράκτιες περιοχές εσωτερικά των αμμωδών παραλιών. Ο υπόροφος του δάσους αποτελείται από αείφυλλα πλατύφυλλα και ποώδη μονοετή και πολυετή (με αραιή όμως κάλυψη), η δε παρουσία της κουκουναριάς (<i>Pinus pinea</i>) στον όροφο των θάμνων και των ποών είναι περιορισμένη. Οι περισσότερες συστάδες με <i>P. pinea</i> αποτελούνται από μεγάλα και όμοια σε ηλικία άτομα που έχουν χάσει την ικανότητα να παράγουν γόνιμα σπέρματα και να αναγεννώνται. Τα δάση κουκουναριάς του Σχινιά και της Σκι`αθου αποτελούν μοναδικά οικοσυστήματα στην Αττική και στο Αιγαίο αντίστοιχα, από τα ελάχιστα εναπομείναντα στην Ελλάδα. Θεωρείται ότι στην Ελλάδα, τα δάση της κουκουναριάς εμφανίζουν το βέλτιστο της ανάπτυξής τους σε περιοχές με αμμώδη βαθιά εδάφη παραλιακών ζωνών, όπου στο εσωτερικό της χέρσου υπάρχει λιμναίο σύστημα ώστε να εξασφαλίζεται υψηλός φρεάτιος ορίζοντας γλυκού ύδατος.	Στροφυλιά, <u>Σχινιάς (GR3000003)</u> , Κουκουναριές Σκιάθου

⁴ Με υπογραμμισμένα στοιχεία εμφανίζονται οι περιοχές του επιστημονικού ή εθνικού καταλόγου προτεινόμενων περιοχών στο δίκτυο «NATURA 2000», στις οποίες ο τύπος οικοτόπου εμφανίζει άριστη κατάσταση διατήρησης (Α), σύμφωνα με τα αποτελέσματα του «Έργου της Χαρτογράφησης».

Γ3.2.2.3.1. Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Παράκτιων Ζωνών

Ευρωπαϊκή Ένωση

Η ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών αποτέλεσε προτεραιότητα της περιβαλλοντικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 1994. Το Πέμπτο Κοινοτικό Πρόγραμμα Πολιτικής και Δράσης για το Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη προέβλεπε την ανάληψη πρωτοβουλιών ως ανταπόκριση στο αίτημα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Ψήφισμα της 25.02.1992, ΕΕ C 59 της 06.3.1992) για την ανάπτυξη Κοινοτικής Στρατηγικής για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Παράκτιων Ζωνών (ΟΔΠΖ). Στη σχετική ανακοίνωσή της προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τον Οκτώβριο του 1995 (COM (95)511), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε προτείνει τη διεξαγωγή *Πανευρωπαϊκού Προγράμματος Επίδειξης για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Παράκτιων Ζωνών*, ώστε να αναδειχθούν οι προϋποθέσεις για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης στις παράκτιες ζώνες της Ευρώπης.

Το Πρόγραμμα περιέλαβε 35 πιλοτικά έργα επίδειξης, σειρά θεματικών αναλύσεων και ερευνητικών έργων και διαβουλεύσεις με ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς. Τα έργα του Προγράμματος υλοποιήθηκαν σε όλες σχεδόν τις παράκτιες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και σε χώρες που δεν ήταν ακόμη πλήρη μέλη. Τα αποτελέσματα του Προγράμματος έδειξαν α) τα γενικά και ειδικά προβλήματα των παράκτιων ζωνών υπό διάφορες κοινωνικο-οικονομικές, πολιτιστικές, διοικητικές και περιβαλλοντικές συνθήκες και β) την ανάγκη ολοκληρωμένης, συμμετοχικής προσέγγισης που θα διασφαλίζει την περιβαλλοντικά και οικονομικά αειφόρο, κοινωνικά δίκαιη και ολοκληρωμένη διαχείριση της παράκτιας ζώνης της Ευρώπης.

Με βάση τα αποτελέσματα του εν λόγω Προγράμματος, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υιοθέτησε τον Ιούλιο του 2001 Στρατηγική στη βάση του κειμένου της ανακοίνωσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «για την ολοκληρωμένη διαχείριση της παράκτιας ζώνης: μια στρατηγική για την Ευρώπη». Η Στρατηγική, μεταξύ άλλων, αναφέρει:

- την ανάγκη να αναπτυχθούν εθνικές στρατηγικές από τα κράτη-μέλη σύμφωνα με τις αρχές της ΟΔΠΖ, όπως αυτές διαμορφώθηκαν μέσα από την υλοποίηση του Προγράμματος,

- τη χρησιμοποίηση, κυρίως υφιστάμενων, κοινοτικών μέσων, προγραμμάτων και πόρων για να διασφαλισθεί η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα των μέτρων που προτείνονται.

Εθνικό επίπεδο

Σε εθνικό επίπεδο, διεξήχθη το Εθνικό Πρόγραμμα για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη των Ελληνικών Ακτών και Νησιών, το οποίο συντονίστηκε από το ΥΠΕΧΩΔΕ κατά τη διετία 1996-1997 (Μπεριάτος 2001).

Γ.3.2.2.4. Νησιώτικα οικοσυστήματα

Γενικά στοιχεία

Σύμφωνα με την Agenda 21 (παρ. 17.124) τα μικρά νησιά των αναπτυσσόμενων χωρών και τα νησιά που στηρίζουν μικρές ανθρώπινες κοινωνίες είναι μία ειδική κατηγορία όσον αφορά το περιβάλλον και την ανάπτυξη και χαρακτηρίζονται ως οικολογικώς εύθραυστα και κινδυνεύοντα. Το μικρό μέγεθος, οι περιορισμένοι πόροι, η γεωγραφική διασπορά και η απομόνωση από τις αγορές τους προσδίδουν μειονεκτική οικονομικά θέση.

Στην Ελλάδα

Η διατύπωση γενικών γνωρισμάτων για τα νησιά είναι δύσκολη, καθώς ο νησιωτικός χώρος παρουσιάζει έντονη ποικιλομορφία, ώστε το κάθε νησί να συνιστά μία εντελώς ξεχωριστή, μοναδική περίπτωση. Σύμφωνα με το Πρόγραμμα «Βιώσιμη Ανάπτυξη των Ελληνικών Ακτών και Νησιών» του ΥΠΕΧΩΔΕ (1997), σαν γενικά γνωρίσματα των νησιών μπορούν να αναγνωρισθούν τα παρακάτω:

- Η γεωγραφική απομόνωση τους, που έχει σαν επακόλουθο και τη βιολογική απομόνωσή τους, σε συνδυασμό με την κλιματική διαβάθμιση και το έντονο τοπογραφικό ανάγλυφο (γεωμορφολογική διαμόρφωση), βοηθούν στον σχηματισμό μεγάλου αριθμού οικοσυστημάτων και ειδών φυτών και ζώων.
- Αποτελούν ξηροθερμικές περιοχές, όπου υπάρχει στενότητα υδατικών πόρων -συχνά δεν επαρκούν για να καλύψουν τις ανάγκες ύδρευσης- και το κόστος μεταφοράς νερού από άλλες λεκάνες απορροής είναι απαγορευτικό.
- Χαρακτηρίζονται από περιορισμένους εδαφικούς πόρους, γεγονός που επιτείνεται από τις έντονες πιέσεις που ασκούνται, λόγω κυρίως του τουρισμού, στις εκτάσεις της γεωργικής γης.
- Παρατηρείται ένας μεγάλος αριθμός οικισμών με σχετικά όμως μικρό μέγεθος. Με δεδομένη όμως την φυσική απομόνωση των νησιών η κατανομή αυτή του πληθυσμού καθιστά δύσκολη την επιβίωση των νησιών καθώς αυξάνεται το κόστος της διοικητικής αποκέντρωσης, των υποδομών και της εν

γίνει προσφοράς υπηρεσιών.

- Απο οικονομική άποψη, το μικρό μέγεθος, και η απομάκρυνση φαίνεται να επηρεάζουν τις δυνατότητες της τοπικής ανάπτυξης.

Παράγοντες καθορισμού

Για τον καθορισμό των νησιών που εντάσσονται στην κατηγορία των εύθραυστων οικοσυστημάτων μελετήθηκαν οι βιβλιογραφικές πηγές και αναζητήθηκαν πηγές στο διαδίκτυο. Πρέπει να σημειωθεί ότι δεν υπάρχουν ιδιαίτερα στοιχεία σχετικά με την επιστημονική τεκμηρίωση της ένταξης των νησιών στα εύθραυστα οικοσυστήματα. Για τη σύνταξη του παρόντος, χρησιμοποιήθηκαν τα αποτελέσματα του Προγράμματος «Βιώσιμη Ανάπτυξη των Ελληνικών Ακτών και Νησιών» του ΥΠΕΧΩΔΕ (1997), στα πλαίσια του οποίου αναπτύχθηκε η τυπολογία του νησιωτικού χώρου. Η ανάπτυξη της τυπολογίας στηρίχθηκε στα ακόλουθα κριτήρια:

- ✓ Μέγεθος νησιού
- ✓ Θέση
- ✓ Πληθυσμός
- ✓ Πληθυσμιακή μεταβολή
- ✓ Πληθυσμιακή πυκνότητα
- ✓ Διοικητική εξάρτηση
- ✓ Οικονομικές δραστηριότητες
- ✓ Γνωρίσματα φυσικού περιβάλλοντος

Σε ό,τι αφορά το φυσικό περιβάλλον, η ταξινόμηση των νησιών στηρίζεται στην:

- i. Υπαρξη Φυσικών Πόρων (υδάτινοι πόροι, έδαφος, ακτές, ενέργεια, ορυκτοί πόροι)
- ii. Υπαρξη οικοσυστημάτων ιδιαίτερου ενδιαφέροντος

Στη βάση των ανωτέρω, και σε πρώτη προσέγγιση, διακρίνονται οι εξής τύποι νησιών:

⇒ Νησιά με περιορισμένους φυσικούς πόρους

⇒ Νησιά με σημαντικούς φυσικούς πόρους

Η ταξινόμηση των νησιών σε διάφορους τύπους με βάση τα παραπάνω είναι ιδιαίτερα δυσχερής εξαιτίας της απουσίας των στοιχείων που απαιτούνται. Η μόνη διαθέσιμη πληροφορία αφορούσε τα σημαντικά οικοσυστήματα που βρίσκονται στα νησιά και τα οποία έχουν αναγνωρισθεί ως περιοχές που ικανοποιούν τα κριτήρια της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ (περιοχές του Δικτύου “Natura” 2000) και τις σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά της Ελλάδας, με βάση τα κριτήρια της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ

Θα πρέπει βέβαια να σημειωθεί ότι σε πολλά νησιά υπάρχουν και μνημεία της φύσης καθώς και τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, όχι πάντα όμως μελετημένα

Βάσει των κριτηρίων αυτών διαμορφώθηκε η τυπολογία των ελληνικών νησιών (Πίνακας Γ.3.6.). Ο χαρακτηρισμός των νησιών της Ελλάδας ως εύθραυστων στηρίχθηκε στον συνδυασμό των κριτηρίων και των αντίστοιχων κατηγοριών της τυπολογίας του Πίνακα Γ.3.6.

Αναλυτικότερα, ως εύθραυστα νησιά (Πίνακας Γ.3.7.) χαρακτηρίζονται αυτά που ανήκουν: α) στην κατηγορία Α1 (μέγεθος) και αναφέρονται ως μικρά και πολύ μικρά νησιά, β) στην κατηγορία Α2 (θέση) ως απομονωμένα και μικρά νησιά δορυφόροι, γ) στην κατηγορία Β1 (πληθυσμός) ακατοίκητα και ολιγοπληθή, δ) στην κατηγορία Δ (διοικητική εξάρτηση και αυτονομία) ως εξαρτημένα και ε) στην κατηγορία Δ (στοιχεία φυσικού περιβάλλοντος) μικρά νησιά τα οποία έχουν ενταχθεί ή έχουν προταθεί για ένταξη στο Δίκτυο «NATURA 2000».

Πίνακας Γ.3.6. Τυπολογία ελληνικών νησιών

A.1. Μέγεθος	Μεγάλα νησιά με έκταση μεγαλύτερη από 1.000 km ² (Κρήτη, Εύβοια, Λέσβος, Ρόδος).	Μεσαίου μεγέθους νησιά με έκταση μεγαλύτερη από 100 km ² και μικρότερη από 1.000 km ² (Χίος, Κεφαλληνία, Κέρκυρα, Σάμος, Λήμνος, Ζάκυνθος, Νάξος, Θάσος, Ανδρος, Λευκάδα, Κάρπαθος, Κως, Κύθηρα, Ικαρία, Σκύρος, Τήνος, Πάρος, Σαμοθράκη, Μήλος, Κέα, Αμοργός, Κάλυμνος, Ιος)	Μικρά νησιά με έκταση 10 - 100 km ² (>90 km ² : Κύθνος, Αστυπάλαια, Ιθάκη Σκόπελος, Σαλαμίνα, 50 km ² : Μύκονος, Σύρος, Σίφνος, Αίγινα, Θήρα, Σέριφος, Κάσος, Αλόνησος, Τήλος Σύμη και Λέρος. Υπάρχουν 43 νησιά με έκταση μεταξύ 50 και 10 km ²)	Πολύ μικρά νησιά με έκταση μικρότερη από 10 km ²
A. 2. Θέση	Μικρά νησιά δορυφόροι (περιορισμένοι φυσικοί πόροι, γειτνίαση με διοικητικό ή οικονομικό κέντρο, π.χ. Σύμη, Αντίπαρος, Αντικύθηρα)	Απομονωμένα νησιά	Νησιά συστάδες	Νησιωτικά συμπλέγματα
B.1. Πληθυσμός	Νησιά που είναι πολυπληθή (με πληθυσμό μεγαλύτερο από τον μέσο όρο του νησιωτικού πληθυσμού (Κρήτη, Εύβοια, Κέρκυρα, Ρόδος, Λέσβος, Χίος, Σαλαμίνα, Σάμος, Ζάκυνθος, Κεφαλ-ληνία, Κως, Σύρος, Λευκάδα, Λήμνος, Κάλυμνος, Νάξος)	Νησιά oligopληθή (με πληθυσμό μικρότερο από το μέσο όρο του νησιωτικού πληθυσμού)	Νησιά ακατοίκητα (Σαριά Δωδεκανήσου, Μακρόνησος, Πολύαιγος, Γυάρος, Μεγαλόνησος Εύβοιας, Κέρος, Ρήνεια, Σχίζα, Δίας, Λέβιθα, κ.ά.) -βραχονησίδες -νησιά που είχαν κατοικηθεί στο παρελθόν (π.χ. Δήλος, Ρω)	
B.2. Πληθυσμιακή Εξέλιξη	Νησιά με πληθυσμιακή αύξηση κατά την περίοδο 1981-1991 (δυναμικά)	Νησιά με πληθυσμιακή σταθερότητα κατά την περίοδο 1981-1991 (στάσιμα)	Νησιά με πληθυσμιακή κάμψη κατά την περίοδο 1981-1991 (φθίνοντα)	
B.3. Πληθυσμιακή πυκνότητα	Νησιά με σχετικά μεγάλη πληθυσμιακή πυκνότητα	Νησιά με σχετικά μικρή πληθυσμιακή πυκνότητα		
Γ. Οικονομικές Δραστηριότητες	Νησιά με αποκλειστική οικονομική δραστηριότητα σε δυναμική ή φθίνουσα πορεία, μονοκαλλιέργεια	Νησιά με πολλές οικονομικές δραστηριότητες και κυρίαρχη οικονομική δραστηριότητα τον τουρισμό		

Πίνακας 3. (συνέχεια)

Δ. Διοικητική Εξάρτηση ή Αυτονομία	Μεγάλα διοικητικά κέντρα (Κρήτη, Κέρκυρα, Λέσβος, Σύρος, Εύβοια, Ρόδος, Χίος, Κεφαλληνία, Σάμος, Ζάκυνθος, Λευκάδα)	Μικρά αυτοτελή διοικητικά κέντρα (Λήμνος, Νάξος, Θάσος, Ανδρος, Κάρπαθος, Κως, Κύθηρα, Ικαρία, Πάρος, Σαμοθράκη, Μήλος, Κέα, Κάλυμνος, Ιθάκη, Σκόπελος, Αίγινα, Θήρα, Υδρα, Παξοί, Πόρος)	Εξαρτημένα.	
Δ. Χαρακτηριστικά Φυσικού Περιβάλλοντος	Μικρά νησιά τα οποία έχουν ενταχθεί ή έχουν προταθεί για ένταξη στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο “Φύση 2000”			

Πίνακας Γ.3.7. Νησιά περιοχών «NATURA 2000» που χαρακτηρίζονται ως εύθραυστα

Κωδικός Περιοχής	Ονομασία Νησιού
1. GR2210002	ΝΗΣΙΔΕΣ ΜΑΡΑΘΟΝΗΣΙ ΚΑΙ ΠΕΛΟΥΖΟ
2. GR2210003	ΝΗΣΟΙ ΣΤΡΟΦΑΔΕΣ
3. GR2230004	ΝΗΣΟΙ ΠΑΞΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΑΞΟΙ
4. GR2310001	ΝΗΣΟΙ ΕΧΙΝΑΔΕΣ
5. GR2540002	ΝΗΣΟΣ ΕΛΑΦΟΝΗΣΟΣ
6. GR2550003	ΝΗΣΟΙ ΣΙΑΠΕΝΤΖΑ ΚΑΙ ΣΧΙΖΑ
7. GR2550004	ΝΗΣΟΣ ΣΦΑΚΤΗΡΙΑ
8. GR3000005	ΝΗΣΙΔΑ ΠΑΤΡΟΚΛΟΥ
9. GR3000008	ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ, ΠΡΑΣΣΟΝΗΣΙ, ΛΑΓΟΥΒΑΡΔΟ
10. GR3000010	ΝΗΣΙΔΕΣ ΚΥΘΥΡΩΝ: ΔΡΑΓΟΝΕΡΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΔΡΑΓΟΝΕΡΑ
11. GR4110002	ΑΓΙΟΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ
12. GR4120004	ΙΚΑΡΙΑ, ΦΟΥΡΝΟΙ
13. GR4130001	ΝΗΣΟΙ ΟΙΝΟΥΣΕΣ
14. GR4210001	ΚΑΣΟΣ ΚΑΙ ΚΑΣΟΝΗΣΙΑ
15. GR4210003	ΣΑΡΙΑ
16. GR4210004	ΚΑΣΤΕΛΛΟΡΙΖΟ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΡΩ ΚΑΙ ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ
17. GR4210007	ΝΙΣΥΡΟΣ ΚΑΙ ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ
18. GR4210009	ΓΥΡΩ ΝΗΣΙΔΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΣΤΥΠΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΟΦΙΔΟΥΣΑ
19. GR4210010	ΑΡΚΟΙ, ΛΕΙΨΟΙ, ΑΓΑΘΟΝΗΣΙ ΚΑΙ ΒΡΑΧΟΝΗΣΙΔΕΣ
20. GR4210011	ΒΡΑΧΟΝΗΣΙΑ Ν.ΑΙΓΑΙΟΥ (ΒΕΛΟΠΟΥΛΑ, ΦΑΛΚΟΝΕΡΑ, ΑΝΑΝΕΣ, ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ, ΠΑΧΙΑ, ΦΤΕΝΟ, ΜΑΚΡΑ, ΑΣΤΑΚΙΔΟΝΗΣΙΑ, ΣΥΡΝΑ ΚΑΙ ΓΥΡΩ ΝΗΣΙΑ)
21. GR4210013	ΒΡΑΧΟΝΗΣΙΔΕΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ ΛΙΑΔΙΑ, ΓΛΑΡΟΣ ΛΕΡΟΥ, ΑΓΑΘΟΝΗΣΙ ΚΑΙ ΦΡΑΓΚΟΣ ΛΕΙΨΩΝ, ΠΗΓΑΝΟΥΣΑ ΛΕΡΟΥ, ΤΕΛΕΝΔΟΣ ΚΑΙ ΕΠΑΝΟΥ ΚΑΛΥΜΝΟΥ
22. GR4220003	ΝΕΑ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΑ ΚΑΜΕΝΗ
23. GR4220006	ΝΗΣΟΣ ΠΟΛΥΑΙΓΟΣ
24. GR4220007	ΝΗΣΟΣ ΑΝΤΙΜΗΛΟΣ
25. GR4220012	ΚΥΝΑΡΟΣ, ΛΕΒΙΘΑ, ΜΑΥΡΙΑ
26. GR4220013	ΜΙΚΡΕΣ ΚΥΚΛΑΔΕΣ (ΑΠΟ ΚΕΡΟ ΜΕΧΡΙ ΗΡΑΚΛΕΙΑ)
27. GR4220017	ΝΗΣΟΙ ΔΕΣΠΟΤΙΚΟ ΚΑΙ ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ
28. GR4310003	ΝΗΣΟΣ ΔΙΑ
29. GR4320003	ΝΗΣΟΣ ΧΡΥΣΗ
30. GR4320006	ΝΗΣΟΙ ΔΙΟΝΥΣΑΔΕΣ
31. GR4320006	ΝΗΣΙΔΕΣ ΚΑΒΑΛΟΙ
32. GR4320008	ΝΗΣΟΣ ΚΟΥΦΟΝΗΣΙ
33. GR4340001	ΝΗΣΟΣ ΠΟΝΤΙΚΟΝΗΣΙ
34. GR4340002	ΝΗΣΟΣ ΕΛΑΦΟΝΗΣΟΣ
35. GR4340013	ΝΗΣΟΙ ΓΑΥΔΟΣ ΚΑΙ ΓΑΥΔΟΠΟΥΛΑ

Γ.3.2.2.4.1. Πρόγραμμα για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη των ελληνικών ακτών και νησιών

Σε εθνικό επίπεδο, διεξήχθη το Εθνικό Πρόγραμμα για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη των Ελληνικών Ακτών και Νησιών, το οποίο συντονίστηκε από το ΥΠΕΧΩΔΕ κατά τη διετία 1996-1997 (Μπεριάτος 2001). Στο πλαίσιο αυτό η Ομάδα Εργασίας επιδίωξε τη διαμόρφωση μιας Στρατηγικής για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη των Ελληνικών Νησιών. Αυτό απαιτούσε αφ'ενός την αναγνώριση των ειδικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα νησιά και σχετίζονται με την οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ευημερία, την προστασία του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος, τις υποδομές και την παροχή υπηρεσιών, αφ'ετέρου την διατύπωση μιας τυπολογίας νησιωτικού χώρου. Η αναγνώριση των γενικών και ειδικών -βάση της τυπολογίας- χαρακτηριστικών και προβλημάτων επέτρεψε στη συνέχεια την διαμόρφωση μιας Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης.

Ως στόχοι της Στρατηγικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη αναγνωρίστηκαν η άρση της απομόνωσης, η συγκράτηση/σταθεροποίηση του νησιωτικού πληθυσμού, η ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη, η ολοκληρωμένη διαχείριση φυσικών πόρων και η προστασία και αξιοποίηση της εθνικής φυσικής και πολιτισμικής κληρονομιάς. Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων αναγνωρίστηκαν περαιτέρω ορισμένα πεδία παρέμβασης και διατυπώθηκαν για κάθε ένα από αυτά αντίστοιχες δράσεις.

Στο πλαίσιο αυτό αναγνωρίστηκαν τα εξής πεδία: Θαλάσσια ρύπανση, ολοκληρωμένη διαχείριση φυσικών πόρων, προστασία και ανάδειξη φυσικής κληρονομιάς, προστασία και ανάδειξη πολιτισμικών πόρων, βιώσιμη ανάπτυξη οικονομικών δραστηριοτήτων, σχεδιασμός, μελέτη-κατασκευή υποδομών, διοικητική δομή και οργάνωση.

Ως εργαλεία για την υλοποίηση της Στρατηγικής επιλέχθηκαν τα εξής: ενημέρωση, τεχνολογική υποστήριξη, σχεδιασμός, δημιουργία Δικτύων, πιλοτικές εφαρμογές, καταγραφή/χαρτογράφηση νησιωτικού χώρου.

Γ.3.2.2.5. Υγρότοποι

Γενικά στοιχεία

Οι υγρότοποι είναι από τους πιο πολύτιμους πόρους του πλανήτη μας και είναι δεύτεροι μετά από τα τροπικά βροχερά δάση σε βιοποικιλότητα και παραγωγικότητα (Pearce και Crivelli 1994). Στη Μεσόγειο, οι πιο κυρίαρχοι τύποι υγροτόπων είναι τα μεγάλα δέλτα των ποταμών Ρήνου, Πάδου και Νείλου, καθώς και οι μεγάλες εκτάσεις των λιμνοθαλασσών και των αλμυρών ελών (Pearce και Crivelli 1994).

Περιγραφή

Οι υγρότοποι είναι αζωνικά συστήματα που, ωστόσο, διαφέρουν μεταξύ τους σε πολλά γνωρίσματα αβιοτικά και βιοτικά, όπως π.χ. στην υδρολογία, στο υπόστρωμα, στην αφθονία των ειδών, στην παραγωγικότητα κ.λπ. (Gosselink και Turner 1978). Αποτέλεσμα όλων αυτών των διαφορών είναι να αναγνωρίζονται πολλοί τύποι υγροτόπων και να προκύπτει η ανάγκη διατύπωσης πολύπλοκων ή πολύ γενικευμένων ορισμών και η ανάγκη ανάπτυξης ποικίλων συστημάτων για την περιγραφή και την οριοθέτησή τους.

Οι υγρότοποι ως εύθραυστα οικοσυστήματα

Ο κυριότερος περιβαλλοντικός παράγοντας που ελέγχει τη δομή και τη λειτουργία των υγροτόπων είναι η υδρολογία τους (Duever 1990, Mitsch and Gosselink 1993, Keddy 2000). Η υδρολογία καθορίζει και τροποποιεί τις φυσικοχημικές ιδιότητες του υποστρώματος και δημιουργεί συνθήκες για την ανάπτυξη οργανισμών με ειδικούς προσαρμοστικούς μηχανισμούς. Το υπόστρωμα επιτρέπει ιδιαίτερες αποκρίσεις του βιοτικού περιβάλλοντος, ενώ το βιοτικό περιβάλλον, με τη σειρά του, επηρεάζει κι αυτό την υδρολογία του υγροτόπου. Σε όλα τα παραπάνω επιδρούν εξωτερικοί αβιοτικοί παράγοντες (ήλιος, θερμοκρασία, βροχή, σχετική υγρασία αέρα κ.λπ.) με αποτέλεσμα ο υγρότοπος να αποτελεί ένα πολύπλοκο σύστημα αλληλεπιδράσεων μεταξύ των στοιχείων που τον συνθέτουν, όπως συμβαίνει και σε κάθε άλλο οικοσύστημα (Gosselink και Turner 1978).

Τα τέσσερα γνωρίσματα των διαταραχών που ασκούνται στα οικοσυστήματα είναι: α) η διάρκεια, β) το μέγεθος, γ) η συχνότητα, δ) η έκταση στην οποία ασκούνται (Keddy 2000). Η κατανόηση της βιολογίας των διαφόρων οργανισμών είναι απαραίτητη για την κατανόηση των αποκρίσεων των υγροτοπικών οικοσυστημάτων στις διαταραχές (Gopal και Mansing 1990). Οι οργανισμοί πολλών τύπων υγροτόπων είναι προσαρμοσμένοι στις διακυμάνσεις των περιβαλλοντικών συνθηκών. Για παράδειγμα στα έλη, οι υψηλές πυκνότητες των θαμένων σπερμάτων αποτελούν απόδειξη της σπουδαιότητας της διαδικασίας διαταραχής και της αναγέννησης της βλάστησης (Keddy 2000), ενώ στα μεσογειακά εποχικά έλη, η χλωρίδα και η πανίδα είναι πλήρως προσαρμοσμένα στην εποχική διακύμανση της στάθμης του νερού (Grillas and Roche 1997). Επίσης, στα αλμυρά έλη η διαδικασία σχηματισμού ανοιγμάτων και επαναποίκισής τους φαίνεται πως είναι συνεχής (Bertness 1991 από Keddy 2000). Οι Gopal και Mansing (1990) συνοψίζουν ότι οι εσωτερικοί υγρότοποι έχουν υψηλό βαθμό σταθερότητας.

Οι υγρότοποι αποτελούν σήμερα τα πλέον κινδυνεύοντα οικοσυστήματα κι αυτό όχι εξαιτίας της ευαισθησίας τους, καθώς θεωρούνται μάλλον βιολογικώς σταθερά οικοσυστήματα, αλλά κυρίως εξαιτίας της έντονης ανθρώπινης επέμβασης επί αυτών (Haslam κ.ά. 1998) και της άμεσης και απόλυτης εξάρτησής τους από έναν μόνο παράγοντα, το νερό. Οι υγρότοποι είναι μεταξύ των πιο υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων και οι απώλειές τους υπολογίζονται σε περίπου 50% της αρχικής έκτασής τους παγκοσμίως (Gardiner 1994, Jones κ.ά. 1995, από Spencer κ.ά. 1998). Κάθε δραστηριότητα που μεταβάλλει τα υδρολογικά γνωρίσματα, επηρεάζει τη σταθερότητα των υγροτοπικών οικοσυστημάτων (Gopal και Mansing 1990). Ωστόσο, όλοι οι τύποι υγροτόπων δεν είναι ευαίσθητοι στον ίδιο βαθμό. Στη βόρεια Ευρώπη οι υγρότοποι, και ιδιαιτέρως οι μικροί, είναι ευαίσθητα υδρολογικά συστήματα, υπό την έννοια ότι ακόμη και μικρή αλλαγή στην είσοδο ή την έξοδο του νερού μπορεί να επιφέρει ταπείνωση της υπόγειας στάθμης και εξαφάνιση του υγροτόπου (Gilvear και McInnes 1994). Τα υγρά λιβάδια είναι ιδιαιτέρως ευαίσθητα, καθώς και μικρή ακόμη μείωση της στάθμης του νερού μπορεί να επιφέρει μη αναστρέψιμες διαταραχές (Haslam κ.ά. 1998). Από την περιορισμένη πληροφορία που είναι διαθέσιμη για την απόκριση των υγροτοπικών φυτών στο «καθεστώς υδρολογίας» και σε άλλους περιβαλλοντικούς παράγοντες, φαίνεται ότι οι υγρότοποι είναι πιο ευαίσθητοι στις διαταραχές, από ότι άλλα συστήματα, και ότι η σταθερότητά τους εξαρτάται από το

καθεστώς της υδρολογίας (Gopal και Mansing 1990).

Στην Ελλάδα

Η Ελλάδα, στις αρχές της δεκαετίας του 1920, είχε τριπλάσια έκταση υγροτόπων από αυτή που έχει σήμερα (Τσιούρης και Γεράκης 1991). Σύμφωνα με την απογραφή των ελληνικών υγροτόπων (Ζαλίδης και Μαντζαβέλας 1994) υπάρχουν σήμερα περίπου 398 υγρότοποι ή υγροτοπικά συμπλέγματα, οι οποίοι διακρίνονται αδρομερώς σε οκτώ τύπους (Πίνακας 3).

Πίνακας 3. Τύπος και αριθμός ανά τύπο υγροτόπων στην Ελλάδα.

Τύπος υγροτόπου	Αριθμός ανά τύπο
Δέλτα	12
Εκβολές	42
Λιμνοθάλασσες	60
Λίμνες	56
Τεχνητές λίμνες	25
Έλη	75
Πηγές	17
Ποταμοί	91

Όπως προαναφέρθηκε, οι υγρότοποι είναι από τα πλέον απειλούμενα οικοσυστήματα παγκοσμίως. Στην Ελλάδα, παράγοντες όπως η αποξήρανση για την απόδοση στη γεωργία και για την καταπολέμηση της ελαιοσίας στο παρελθόν, αλλά και η υποβάθμιση στις μέρες μας, απειλούσαν και απειλούν τους υγροτόπους. Επιπλέον, η εξάρτησή τους από έναν και μόνο παράγοντα, τον νερό, τους καθιστά ευάλωτους στις ανθρώπινες επεμβάσεις, και υπό αυτή την έννοια, όλοι οι υγρότοποι είναι «εύθραυστα οικοσυστήματα». Ωστόσο, στο πλαίσιο του παρόντος κεφαλαίου, θα συζητηθούν τρία παραδείγματα υγροτοπικών οικοσυστημάτων στην Ελλάδα, τα οποία είναι σταθερά σε στενό εύρος συνθηκών, οι τυρφώνες, οι δρακόλιμνες της Πίνδου – υπολείμματα παγετώνων και οι καρστικές δολίνες με κοινότητες των γλυκών υδάτων. Τα δύο πρώτα υγροτοπικά συστήματα απαντούν σε μεγάλα υψόμετρα, πάνω από τα δασοόρια.

Τυρφώνες

Στους τυρφώνες οι οργανισμοί είναι τόσο στενά προσαρμοσμένοι σε συγκεκριμένες συνθήκες υγρασίας, ώστε ακόμη και μικρές αλλαγές στο ύψος του νερού μπορεί να προκαλέσουν μεγάλες αλλαγές στη σύνθεση των ειδών τους (Gopal και Mansing 1990).

Εκτεταμένες κοινωνίες τυρφώνων απαντούν σε επίπεδα ή επικλινή εδάφη με φτωχή επιφανειακή στράγγιση, σε ωκεάνεια κλίματα με υψηλές βροχοπτώσεις όπως π.χ. στη δυτική και βόρεια Μ. Βρετανία και στην Ιρλανδία. Ωστόσο, παρά τις αντίθετες, για την εμφάνισή τους συνθήκες, εμφανίζονται και στην περιοχή της Μεσογείου, όπου είναι πολύ λιγότερο εκτεταμένοι και συνήθως περιορισμένοι στις ορεινές περιοχές (Raeymaekers 199).

Παρά την κάποια πλευρική ροή νερού οι επιφανειακοί τυρφώνες είναι ως επί το πλείστον ομβροτροφικοί (ομβροδίατοι). Σύμφωνα με τους Ντάφη κ.ά. (2001), συχνά καλύπτουν μεγάλες εκτάσεις με τοπικές τοπογραφικές ιδιότητες οι οποίες στηρίζουν συγκεκριμένες φυτοκοινωνίες (*Erico - Sphagnetalia magellanici*, *Pleurozio purpureae - Ericetum tetralicis*, *Vaccinio - Ericetum tetralicis*, *Scheuchzerietalia palustris*, *Utricularietalia intermedio - minoris*, *Caricetalia fuscae*). Τα σφάγνα (γένος *Sphagnum*) παίζουν σπουδαίο ρόλο σε όλες αυτές τις φυτοκοινωνίες αλλά η εμφάνιση των *Cyperaceae* είναι μεγαλύτερη από ό,τι στους τυρφώνες υψιπέδων (raised bogs).

Οι επιφανειακοί τυρφώνες περιλαμβάνονται στο Παράρτημα I της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ ως τύπος οικοτόπου προτεραιότητας (7130*). Επιφανειακοί τυρφώνες απαντούν στην Ελλάδα, και συγκεκριμένα στον Βόρα και στην Ελατιά. Στον Βόρα, είναι και οι σημαντικότεροι. Το υπόστρωμα, γνεύσιοι και μαρμαρυγικοί σχιστόλιθοι στο μεγάλο υψόμετρο του Βόρα (~2200 m) είναι πλούσιο σε οργανικό φυτικό υλικό σε επίπεδα εδάφη μη στραγγιζόμενα από το συγκεντρώμενο βρόχινο νερό. Τροποποιήσεις του υδατικού καθεστώτος, φυσικές καταστροφές, διανοίξεις δρόμων και μονοπατιών κ.ά. αποτελούν τις μεγαλύτερες απειλές για τον τύπο οικοτόπου οικότοπο.

Στην Ελατιά οι επιφανειακοί τυρφώνες καταλαμβάνουν πολύ μικρό εμβαδόν (900 m²).

Δρακολίμνες Βόρειας Πίνδου

Πρόκειται για πέντε ορεινές λίμνες, τη Δρακόλιμνη στην Τύμφη (Γκαμήλα) στον Εθνικό Δρυμό Βίκου - Αώου, μία λίμνη στον Σμόλικά, δύο λίμνες της Φλέγγας στον Εθνικό Δρυμό Πίνδου και τη λίμνη του Γράμμου. Οι λίμνες είναι oligότροφες, βρίσκονται σε ασβεστολιθικά πετρώματα που δημιουργήθηκαν κατά την περίοδο των παγετώνων και αποτελούν τις νοτιότερες ορεινές παγετώδεις λίμνες. Πολλές θεωρίες προτάθηκαν για να εξηγήσουν την προέλευση του νερού και τη διατήρηση σχεδόν σταθερής της στάθμης κατά τη διάρκεια του έτους. Άλλοι το αποδίδουν στην ύπαρξη αρτεσιανών φαινομένων, άλλοι στην ύπαρξη υπόγειων πηγών και άλλοι στην τήξη του χιονιού (Ντάφης 1996).

Η δρακόλιμνη στην Τύμφη είναι η μεγαλύτερη των υπολοίπων, με ελλειψοειδές σχήμα και καταλαμβάνει επιφάνεια περίπου 8000 m², σε οροπέδιο ύψους ~ 1800 m. Έχει σχήμα ανεστραμμένου κώνου και μεγάλο βάθος που δεν έχει μετρηθεί. Εμφανίζει πολύ μικρή βιολογική δραστηριότητα, δηλ. ελάχιστα υδρόβια φυτά και τον αλπικό τρίτωννα (*Triturus alpestris*). Στη γύρω περιοχή απαντά ο χαμηλός θάμνος *Arctostaphylos uva-ursi*. Η λίμνη του Σμόλικά ή Λύγκα βρίσκεται στα 2500 m. Έχει έκταση περίπου τριών – τεσσάρων στρ. είναι μεγάλου βάθους και μικρής βιολογικής ποικιλότητας. Οι δύο μικρές λίμνες Φλέγγα βρίσκονται σε ύψος περίπου 1900 m. Τα γνωρίσματα είναι παρόμοια με των υπολοίπων: καρστικά βυθίσματα παγετώδους προέλευσης και μικρή βιολογική ποικιλότητα. Τέλος, η λίμνη του Γράμμου, βρίσκεται σε υψόμετρο 2360 και καταλαμβάνει επιφάνεια περίπου 4000m².

Καρστικές δολίνες με κοινότητες των γλυκών υδάτων

Οι υγρές δολίνες των βουνών της Κρήτης (Λευκά Όρη, Ίδη, Δίκη) αποτελούν ιδιαίτερο τύπο οικοτόπου. Χαρακτηρίζονται από αργιλικά εδάφη, μακρά περίοδο κατάκλυσης που τις καθιστά «εποχικές λίμνες», και υψηλή στάθμη των υπογείων υδάτων όλο το έτος. Η βλάστησή τους χαρακτηρίζεται από την παρουσία μικρού αριθμού ειδών, συχνών σε άλλες περιοχές αλλά σπάνιων στην Ελλάδα, όπως για παράδειγμα η βλάστηση με *Trifolium ornithopodioides*, είδος το οποίο στην Ελλάδα απαντά μόνο στην Κρήτη. Χαρακτηριστικά υγρόφιλα είδη των υγρών δολινών είναι τα *Mentha pulegium subsp. erinoides*, *Trifolium ornithopodioides*, *Hordeum hystrix*, *Myosurus minimus*, *Ranunculus peltatus*, *R. lateriflorus* και *Elatine alsinastrum*.

Γ.3.2.2.5.1. Εθνική Στρατηγική για τους Υγροτοπικούς Πόρους

Στην Ελλάδα, έχει προσφάτως ολοκληρωθεί η Εθνική Στρατηγική για τους Υγροτοπικούς Πόρους (ΥΠΕΧΩΔΕ 1999β). Ο γενικός σκοπός της Εθνικής Στρατηγικής είναι η διατήρηση και η ανόρθωση όλων των λειτουργιών και αξιών των υγροτοπικών πόρων της Ελλάδας ως συμβολή στην αειφορική ανάπτυξη της χώρας. Ο γενικός σκοπός αναλύεται σε εννέα ειδικούς σκοπούς. Τα αναμενόμενα οφέλη από την ύπαρξη της Εθνικής Στρατηγικής για τους Υγροτοπικούς Πόρους είναι:

- η δημιουργία ενιαίου νοηματικού πλαισίου για ποικίλης προέλευσης δράσεις που αφορούν την αειφορική διαχείριση των υγροτοπικών πόρων,
- η συμβολή στην ενσωμάτωση της διάστασης της αειφορικής διαχείρισης των υγροτοπικών πόρων στις τομεακές πολιτικές (για τη γεωργία, τον τουρισμό κ.λπ.),
- η ενημέρωση άλλων υπουργείων και οργανισμών με αναπτυξιακή κατεύθυνση, Οργανισμών της Αυτοδιοίκησης, ιδιωτών επενδυτών και πολιτών, για τις εθνικές προτεραιότητες σε ό,τι αφορά τους υγροτοπικούς πόρους,
- η διευκόλυνση της από κοινού (σε συνεργασία με άλλες χώρες) αντιμετώπισης των προβλημάτων των υγροτόπων σε ευρωπαϊκό επίπεδο ή γενικότερα σε επίπεδο μικρότερων ή μεγαλύτερων γεωγραφικών περιοχών.

Γ.3.2.3. Γενικές παρατηρήσεις

Από τα προηγούμενα φάνηκε ότι η έννοια του «ευθραύστου», με την οποία αποδίδεται η αγγλική λέξη «fragility» είναι ένας ποιοτικός και όχι ποσοτικός όρος. Η επιστήμη της οικολογίας χαρακτηρίζει ποιοτικώς τις βιοκοινωνίες ως δυναμικώς εύθραυστες, χρησιμοποιώντας ως παράγοντα για τη διατήρηση των βιοκοινωνιών αυτών, το στενό εύρος και την προβλεψιμότητα των περιβαλλοντικών συνθηκών. Ωστόσο, το ποιοι περιβαλλοντικοί παράγοντες έχουν μεγαλύτερη σημασία σε κάθε οικοσύστημα και ποιο πρέπει να είναι το εύρος και η διακύμανσή τους για να καθορίζονται ως στενού εύρους και προβλέψιμοι, εξαρτάται από τον τύπο του οικοσυστήματος που εξετάζεται, και μπορεί να διαφέρει από περιοχή σε περιοχή.

Επιπροσθέτως, ο όρος εμφανίζεται σε πολλά έγγραφα επιτροπών, τις οποίες ορίζουν διθνείς και υπερεθνικές συμβάσεις, με διαφορετικές ερμηνείες, ως αποτέλεσμα συγκερασμού διαφόρων επιστημονικών απόψεων και γνώμων.

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάσθηκαν οι ορεινές, ημίξηρες και ξηρές ύφυγρες, παράκτιες, νησιωτικές, και υγροτοπικές περιοχές, ως εύθραυστες. Οι περιοχές αυτές επιλέχθηκαν με βάση τις αναφορές στα διεθνή κείμενα και τις διεθνείς πρωτοβουλίες, ωστόσο, κρίθηκε απαραίτητο, να διερευνηθεί κατά πόσο ανταποκρίνονται στην έννοια του ευθραύστου, όπως αυτή περιγράφεται από την οικολογία.

Η διαμόρφωση ενιαίων κριτηρίων για την αναγνώριση εύθραυστων οικοσυστημάτων είναι επιστημονικώς αμφιλεγόμενο θέμα αλλά και δύσκολα εφικτή. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι:

- α) οι εν λόγω πέντε ευρείες κατηγορίες «οικοσυστημάτων» είναι περιοχές και όχι οικοσυστήματα. Ο όρος οικοσυστήματα χρησιμοποιείται καταχρηστικά, για να δηλώσει ευρείες περιοχές που έχουν ένα ή περισσότερα κοινά γνωρίσματα, όπως οι ορεινές περιοχές ορίζονται κυρίως με βάση το υψόμετρο, οι παράκτιες περιοχές τη σχέση μεταξύ ξηράς και θάλασσας, κ.λπ.
- β) αποτελούν πολύ διαφορετικές μεταξύ τους περιοχές. Οι διαφορές μεταξύ τους μπορεί να είναι τόσο μεγάλες, που να επιβάλλουν την ξεχωριστή κάθε φορά εξέταση, καθώς εξαρτώνται από διαφορετικούς παράγοντες.
- γ) εμπεριέχουν πολλά και διάφορα οικοσυστήματα,

- δ) μπορεί και να αλληλεπικαλύπτονται (π.χ. ορεινά οικοσυστήματα μπορεί να περιλαμβάνονται στις ξηρές και ημίξηρες περιοχές),
- ε) έχουν αναγνωρισθεί έως εύθραυστα υπό διαφορετικά νομοθετικά πλαίσια και με διαφορετικό σκεπτικό.

Η προσέγγιση για την «αναγνώριση» των εύθραυστων οικοσυστημάτων της Ελλάδας (υπό τη στενή έννοια της καλύψεως των διεθνών υποχρεώσεων της χώρας), είναι ίσως προτιμότερο να γίνεται όχι συνολικά, αλλά ανά σύμβαση και ανά τύπο εύθραυστου οικοσυστήματος. Η παρούσα πρώτη προσπάθεια θα πρέπει να εμπλουτισθεί με περισσότερα και πιο λεπτομερή στοιχεία, τα οποία θα προέρχονται από την ελληνική επιστημονική κοινότητα που ασχολείται με τα επιμέρους «οικοσυστήματα».

Γ.4 Είδη φυτών και ζώων των Παραρτημάτων II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

Εισαγωγή

Η βιολογική ποικιλότητα της Ελλάδας είναι από τις μεγαλύτερες στην Ευρώπη και στη Μεσόγειο. Η γεωγραφική θέση της στα όρια τριών ηπείρων, συνετέλεσε στη μίξη ευρωπαϊκών, ασιατικών και αφρικανικών στοιχείων στη χλωρίδα και στην πανίδα της. Επίσης, η μεγάλη ποικιλότητα του ελληνικού τοπίου (π.χ. το έντονο ανάγλυφο, ο εκτεταμένος κατακερματισμός της χέρσου, η έντονη παρουσία της θάλασσας, ο μεγάλος αριθμός σπηλαίων, λιμνών, ποταμών, φαραγγίων και κοιλάδων), η οποία οφείλεται κυρίως στη σύνθετη γεωλογική ιστορία της Ελλάδας, συνετέλεσε στη δημιουργία πληθώρας απομονωμένων και με ιδιαίτερες συνθήκες περιοχών. Οι εν λόγω περιοχές λειτούργησαν ως καταφύγια για πολυάριθμα είδη φυτών και ζώων κατά τις πλειστοκαινικές παγετώδεις περιόδους, συμβάλλοντας στην επιβίωση διαφόρων υπολειμματικών ταξινομικών μονάδων αλλά και στην έντονη διαφοροποίηση και ειδογένεση ενδημικών ταξινομικών μονάδων. Επιπροσθέτως, οι ήπιες ανθρώπινες επεμβάσεις είχαν ιδιαίτερης σημασίας συμβολή στην ικανοποιητική διατήρηση των στοιχείων της βιολογικής ποικιλότητας δια μέσου των αιώνων.

Ως αποτέλεσμα των ανωτέρω, εκτιμάται ότι η πανίδα της Ελλάδας σήμερα αριθμεί 30 έως 50 χιλιάδες είδη και η χλωρίδα της φτάνει τα 6.308 είδη και υποείδη ανώτερων φυτών (Λεγάκις κ.ά. 1998). Εντυπωσιακό είναι το γεγονός ότι από το σύνολο των φυτικών ειδών ολόκληρης της Ευρώπης, σχεδόν τα μισά απαντούν στην Ελλάδα (IUCN-WWF 1998), ενώ αντίστοιχη εικόνα δίνει και η ελληνική πανίδα. Οι περισσότερες από τις ζωικές και φυτικές ομάδες που απαντούν στην Ελλάδα διακρίνονται για τον υψηλό ενδημισμό τους. Έως τώρα έχουν περιγραφεί 1.600 περίπου ενδημικά είδη και υποείδη ζώων, τα οποία ανήκουν σε μερικές μόνο από τις πληρέστερα μελετημένες ζωικές ταξινομικές μονάδες, ενώ ο συνολικός αριθμός των ενδημικών φυτικών ταξινομικών μονάδων υπολογίζεται ότι ανέρχεται στα 1.221 περίπου.

Παρά τον μεγάλο βιολογικό πλούτο της, η Ελλάδα παρουσιάζει σημαντικά κενά γνώσης αναφορικά με τους βιολογικούς κύκλους, τις οικολογικές απαιτήσεις και τα πληθυσμιακά δεδομένα για τα περισσότερα από τα είδη φυτών και ζώων που φιλοξενεί. Το γεγονός αυτό δυσχεραίνει κατά πολύ το έργο των αρμοδίων αρχών για

την προστασία και διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος, όπως και τις προσπάθειές της χώρας να ανταποκριθεί στις ευρωπαϊκές και διεθνείς υποχρεώσεις της στον τομέα αυτό. Για την επίτευξη των ανωτέρω είναι ιδιαίτερης σημασίας η παραγωγή πρωτογενών στοιχείων, μέσα από την εκπόνηση έργων παρακολούθησης και η δυνατότητα πρόσβασης σε αυτά, των καθ' ύλη αρμοδίων.

Γ.4.1. Στοιχεία για τα είδη φυτών και ζώων των Παραρτημάτων II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

Οι μελέτες που χρησιμοποιήθηκαν ως βασική πηγή πληροφορίας (Παράρτημα I, Πίνακας 1) αφορούν 100 από τις 270 περιοχές που έχουν προταθεί για ένταξη στο δίκτυο «NATURA 2000». Οι 27 από αυτές έχουν χαρακτηριστεί ως Ζώνες Ειδικής Προστασίας (SPA) και οι 83 ως προτεινόμενοι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (SCI) (Παράρτημα I, Πίνακας 2).

Από τις 60 μελέτες που εξετάστηκαν οι 29 αφορούν σε παράκτιες περιοχές (λιμνοθάλασσες, νησιά, βραχονησίδες), οι 14 σε εσωτερικά υδάτινα οικοσυστήματα και οι 17 σε ορεινά οικοσυστήματα.

Στο σύνολο των μελετών που εξετάστηκαν καταγράφονται 164 είδη των Παραρτημάτων II και IV της Οδηγίας 92/43 και συγκεκριμένα, 19 είδη φυτών και 145 είδη ζώων. Τα ονόματα των ειδών παρατίθενται στους Πίνακες Γ.4.1 και Γ.4.2, ενώ η αναλυτική παρουσίαση των στοιχείων για το κάθε είδος ακολουθεί στο Παράρτημα VII.

Πίνακας Γ.4.1. Κατάλογος των ειδών φυτών των Παραρτημάτων II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ που αναφέρονται στις 60 μελέτες που εξετάστηκαν στην παρούσα έκθεση.

Τάξον	Παράρτημα Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ	
<i>Androcymbium rechingeri</i>	II	IV
<i>Anthemis glaberrima</i>	II	IV
<i>Bupleurum kakiskalae</i>	II	IV
<i>Carex acuta</i>	II	IV
<i>Centaurea heldreichii</i>	II	IV
<i>Centaurea niederi</i>	II	IV
<i>Consolida samia</i>	II	IV
<i>Globularia stygia</i>	II	IV
<i>Hypericum aciferum</i>	II	IV
<i>Marsilea quadrifolia</i>	II	IV
<i>Micromeria taygetea</i>	II	IV
<i>Ophrys argolica</i>		IV
<i>Origanum dictamnus</i>	II	IV
<i>Phytosia crocifolia</i>	II	IV
<i>Phoenix theophrasti</i>	II	IV
<i>Ramonda serbica</i>		IV
<i>Silene holzmannii</i>	II	IV
<i>Solenanthus albanicus</i>	II	IV
<i>Zelkova abelicea</i>	II	IV

Πίνακας Γ.4.2. Κατάλογος των ειδών ζώων των Παραρτημάτων II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ που αναφέρονται αναφέρονται στις 60 μελέτες που εξετάστηκαν στην παρούσα έκθεση

Τάξον	Παράρτημα Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ		Κλάση
<i>Bombina bombina</i>	II	IV	ΑΜΦΙΒΙΑ
<i>Bombina variegata</i>	II	IV	ΑΜΦΙΒΙΑ
<i>Bufo viridis</i>		IV	ΑΜΦΙΒΙΑ
<i>Bufo viridis viridis</i>		IV	ΑΜΦΙΒΙΑ
<i>Hyla arborea</i>		IV	ΑΜΦΙΒΙΑ
<i>Mertensiella luschni</i>	II	IV	ΑΜΦΙΒΙΑ
<i>Pelobates syriacus</i>		IV	ΑΜΦΙΒΙΑ
<i>Rana dalmatina</i>		IV	ΑΜΦΙΒΙΑ
<i>Rana graeca</i>		IV	ΑΜΦΙΒΙΑ
<i>Triturus cristatus</i>		IV	ΑΜΦΙΒΙΑ
<i>Apatura metis</i>		IV	ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ
<i>Callimorpha quadripunctaria</i>	II		ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ
<i>Cerambyx cerdo</i>	II	IV	ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ
<i>Eriogaster catax</i>	II	IV	ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ
<i>Euphydryas aurinia</i>	II		ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ
<i>Hyles hippophaes</i>		IV	ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ
<i>Lithophaga lithophaga</i>		IV	ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ

Πίνακας Γ.4.2 (συνέχεια)

Τάξον	Παράρτημα Οδηγίας 92/43		Κλάση
<i>Lucanus cervus</i>	II		ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ
<i>Lycaena dispar</i>	II	IV	ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ
<i>Morimus funereus</i>	II		ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ
<i>Osmoderma eremita</i>	II	IV	ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ
<i>Papilio alexanor</i>		IV	ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ
<i>Parnassius apollo</i>		IV	ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ
<i>Parnassius mnemosyne</i>		IV	ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ
<i>Pinna nobilis</i>		IV	ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ
<i>Rosalia alpina</i>	II	IV	ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ
<i>Stylurus flavipes</i>		IV	ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ
<i>Zerynthia polyxena</i>		IV	ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ
<i>Ablepharus kitaibelli</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Ablepharus kitaibelli fabichi</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Ablepharus kitaibelli kitaibelli</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Algyroides moreoticus</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Algyroides nigropunctatus</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Algyroides nigropunctatus kephallithacius</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Caretta caretta</i>	II	IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Chalcides ocellatus</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Chalcides ocellatus ocellatus</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Chamaeleo chamaeleon</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Chelonia mydas</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Coluber caspius</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Coluber jugularis</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Coluber najadum</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Coluber nummifer</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Coronella austriaca</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Cyrtopodion kotschyi</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Cyrtopodion kotschyi bartoni</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Cyrtopodion kotschyi oertzeni</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Dermochelys coriacea</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Eirenis modestus</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Elaphe longissima</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Elaphe quatuorlineata</i>	II	IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Elaphe situla</i>	II	IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Emys orbicularis</i>	II	IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Eryx jaculus</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Lacerta agilis</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Lacerta graeca</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Lacerta trilineata</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Lacerta trilineata hansschweizeri</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Lacerta trilineata polylepidota</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Lacerta viridis</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Laudakia stellio</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Macrovipera schweizeri</i>	II		ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Mauremys caspica</i>	II	IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Natrix tessellata</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Ophiomorus punctatissimus</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ

Πίνακας Γ.4.2 (συνέχεια)

Τάξον	Παράρτημα Οδηγίας 92/43		Κλάση
<i>Ophisaurus apodus</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Ophisops elegans</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Podarcis erhardii</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Podarcis erhardii cretensis</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Podarcis erhardii leukaorii</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Podarcis erhardii livadiaca</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Podarcis milensis</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Podarcis muralis</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Podarcis peloponnesiaca</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Podarcis taurica</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Podarcis taurica ionica</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Telescopus fallax</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Telescopus fallax pallidus</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Testudo graeca</i>	II	IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Testudo hermanni</i>	II	IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Testudo marginata</i>	II	IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Vipera ammodytes</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Vipera ursinii</i>	II	IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Vipera xanthina</i>		IV	ΕΡΙΠΕΤΑ
<i>Canis lupus</i>	II	IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Capra aegagrus cretica</i>	II	IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Capra aegagrus dorcas</i>	II	IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Delphinus delphis</i>		IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Dryomys nitedula</i>		IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Felis silvestris</i>		IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Felis silvestris cretensis</i>		IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Felis silvestris morea</i>		IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Grampus griseus</i>		IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Lutra lutra</i>	II	IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Lynx lynx</i>	II	IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Miniopterus schreibersii</i>	II	IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Monachus monachus</i>	II	IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Myotis bechsteini</i>	II	IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Myotis blythi</i>	II	IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Myotis blythi lesviacus</i>		IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Myotis capaccinii</i>	II	IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Myotis daubentoni</i>		IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Myotis emarginatus</i>	II	IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Myotis myotis</i>	II	IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Myotis mystacinus</i>		IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Myotis nattereri</i>		IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Nyctalus lasiopterus</i>		IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Nyctalus leisleri</i>		IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Nyctalus noctula</i>		IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Pipistrellus kuhli</i>		IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Pipistrellus nathusii</i>		IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Pipistrellus pipistrellus</i>		IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Pipistrellus savii</i>		IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ

Πίνακας Γ.4.2 (συνέχεια)

Τάξον	Παράρτημα Οδηγίας 92/43		Κλάση
<i>Plecotus auritus</i>		IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Rhinolophus blasii</i>	II	IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Rhinolophus euryale</i>	II	IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	II	IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	II	IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Rhinolophus mehelyi</i>	II	IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Rupicapra rupicapra balcanica</i>	II	IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Sciurus anomalus</i>		IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Spermophilus citellus</i>	II		ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Stenella caeruleoalba</i>		IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Tursiops truncatus</i>	II	IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Ursus arctos</i>	II	IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Vespertilio murinus</i>		IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Ziphius cavirostris</i>		IV	ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ
<i>Acipenser sturio</i>	II	IV	ΨΑΡΙΑ
<i>Alosa caspia vistonica</i>	II		ΨΑΡΙΑ
<i>Alosa fallax</i>	II		ΨΑΡΙΑ
<i>Alosa macedonica</i>	II		ΨΑΡΙΑ
<i>Aphanius fasciatus</i>	II		ΨΑΡΙΑ
<i>Aspius aspius</i>	II		ΨΑΡΙΑ
<i>Cobitis taenia</i>	II		ΨΑΡΙΑ
<i>Cobitis trichonica</i>	II		ΨΑΡΙΑ
<i>Eudontomyzon hellenicus</i>	II		ΨΑΡΙΑ
<i>Gobio uranoscopus</i>	II		ΨΑΡΙΑ
<i>Knipowitschia panizzae</i>	II		ΨΑΡΙΑ
<i>Phoxinellus pleurobipunctatus</i>	II		ΨΑΡΙΑ
<i>Phoxinellus spp.</i>	II		ΨΑΡΙΑ
<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	II		ΨΑΡΙΑ
<i>Sabanejewia aurata</i>	II		ΨΑΡΙΑ
<i>Salmo macrostigma</i>	II		ΨΑΡΙΑ
<i>Silurus aristotelis</i>	II		ΨΑΡΙΑ
<i>Valencia letourneuxi</i>	II		ΨΑΡΙΑ

A. Είδη φυτών των Παραρτημάτων II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

Στην Ελλάδα απαντούν 40 είδη φυτών από τα 483 του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και αποτελούν το 8,3 % του συνόλου αυτών. Περιλαμβάνουν 1 βρυόφυτο, 3 πτεριδόφυτα και 36 σπερματόφυτα, εκ των οποίων τα 26 είναι είδη προτεραιότητας (Πίνακας Γ.4.3). Από τα είδη του Παραρτήματος IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ (είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος του απαιτούν αυστηρή προστασία), στην Ελλάδα απαντούν τα 53. Τα 40 από αυτά είναι κοινά με τα είδη του Παραρτήματος II της ίδιας οδηγίας.

Στον Πίνακα Γ.4.4 παρουσιάζονται οι περιοχές του δικτύου «NATURA 2000» στις οποίες απαντούν τα είδη των Παραρτημάτων II και IV της οδηγίας, με βάση τα αποτελέσματα του έργου «Καταγραφή, αναγνώριση, εκτίμηση και χαρτογράφηση των τύπων οικοτόπων και των ειδών χλωρίδας και πανίδας της Ελλάδας». Τα περισσότερα από τα είδη της οδηγίας είναι στενοενδημικά και επομένως εμφανίζονται σε μία μόνο περιοχή του δικτύου. Ορισμένα είδη του Παραρτήματος IV της οδηγίας δεν εντοπίστηκαν στις περιοχές του δικτύου «NATURA 2000». Η παρουσία ορισμένων από αυτά στην Ελλάδα αμφισβητείται, επειδή οι βιβλιογραφικές αναφορές τους είναι παλιές και δεν επιβεβαιώθηκαν με πρόσφατη εργασία πεδίου.

Στις μελέτες που χρησιμοποιήθηκαν ως πηγές για τα στοιχεία της παρούσας έκθεσης αναφέρονται τα 17 από τα 40 είδη του Παραρτήματος II και τα 19 από τα 53 του Παραρτήματος IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ (ποσοστό 42,5 % και 35,8 % αντίστοιχα). Τα είδη αυτά βρέθηκαν σε 16 από τις 60 περιοχές μελέτης. Από τα 19 είδη του Παραρτήματος IV, τα 10 είναι προτεραιότητας και αποτελούν το 46 % του συνόλου των ειδών προτεραιότητας.

Στον Πίνακα Γ.4.5 σημειώνεται το είδος της πληροφορίας που παρέχεται για το κάθε είδος φυτού. Πληθυσμιακά δεδομένα και πληροφορίες για τις απειλές που αντιμετωπίζουν ή προτάσεις για μέτρα προστασίας δίνονται για λίγα μόνο είδη, από μικρό ποσοστό μελετών (4 - 10 %), ενώ τις περισσότερες φορές η πληροφορία είναι γενική ή δίνεται μονολεκτικά. Στο δελτία του Παράρτηματος VII της έκθεσης παρουσιάζονται τα στοιχεία που αφορούν τα είδη των φυτών των Παραρτημάτων II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Τα στοιχεία αυτά προέρχονται από τις μελέτες που εξετάστηκαν στην παρούσα έκθεση και από την προηγούμενη έκθεση

παρακολούθησης, που υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας ΥΠΕΧΩΔΕ – ΕΚΒΥ 1997 – 1998.

Ακριβείς εκτιμήσεις του μεγέθους των πληθυσμών υπάρχουν για 4 μόνο από τα είδη φυτών του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, τα *Globularia stygia*, *Phitosia crocifolia*, *Phoenix theophrasti* και *Silene holzmannii*. Σε 2 ακόμα, τα *Origanum dictamnus* και *Micromeria taygetea*, εκτιμάται ότι ο πληθυσμός είναι μικρός. Από τα είδη του Παραρτήματος IV της οδηγίας, μόνο για το *Ramonda serbica*, το οποίο είναι σπάνιο, δίνονται εκτιμήσεις μεγέθους των πληθυσμών του. Στα υπόλοιπα είδη οι εκτιμήσεις μεγέθους των πληθυσμών είναι πολύ γενικές και περιορίζονται συνήθως στον χαρακτηρισμό "μικρός πληθυσμός" ή "μεγάλος πληθυσμός".

Απειλές και κίνδυνοι αναφέρονται για 5 είδη του παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, τα *Androcymbium rechingeri*, *Centaurea niederi*, *Consolida samia*, *Origanum dictamnus* και *Phoenix theophrasti*. Οι κίνδυνοι αυτοί προέρχονται κυρίως από δράσεις που αποσκοπούν στην αύξηση της τουριστικής κίνησης (διάνοιξη δρόμων, οικοδομικές εργασίες, επέκταση οικισμών), από τη λειτουργία και επέκταση λατομείων, από την υπερβόσκηση και από πυρκαγιές. Επίσης ορισμένα σπάνια είδη φυτών (π. χ. *Origanum dictamnus*) κινδυνεύουν και από ανεξέλεγκτη συλλογή για χρήση τους ως ρόφημα ή για καλλωπιστικούς σκοπούς. Αναφέρονται επίσης οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζει το είδος του παραρτήματος IV της οδηγίας *Ramonda serbica* από τις ανθρώπινες επεμβάσεις.

Επίσης, στις μελέτες που εξετάστηκαν αναφέρονται καινούργια δεδομένα για τα εξής 5 είδη φυτών του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ: *Carex acuta*, *Centaurea peucedanifolia*, *Linaria hellenica*, *Silene holzmanii* και *Silene orphanidis*. Τα νέα δεδομένα αφορούν μόνο την εξάπλωση των ειδών στις περιοχές του δικτύου «NATURA 2000» και σημειώνονται στον Πίνακα Γ.4.4 με έντονα γράμματα.

Στις μελέτες που εξετάστηκαν δεν προτείνονται μέτρα προστασίας των ειδών παρά μόνο για το *Phoenix theophrasti*. Ένα σχόλιο επίσης αφορά το είδος *Ramonda serbica*. Ορισμένα μέτρα προτείνονται για είδη που δεν ανήκουν στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ και τα οποία κρίνεται ότι χρήζουν προστασίας. Τα μέτρα αυτά αφορούν κυρίως:

- επέκταση των ορίων φυσικής εξάπλωσης, με υποδείξεις παύσης των ενεργειών που περιορίσαν τα όρια αυτά,

- περιορισμό των δράσεων που υποβαθμίζουν το φυσικό περιβάλλον,
- προτάσεις εφαρμογής καθεστώτων προστασίας για περιοχές ή είδη,
- διεξαγωγή έρευνας για την εκτίμηση της κατάστασης του είδους ώστε να καταστεί δυνατή η λήψη ορθών μέτρων προστασίας του.

Επίσης, στις μελέτες που εξετάστηκαν προτείνονται η λήψη προστατευτικών μέτρων και η θέσπιση καθεστώτων προστασίας ή συστήνεται η διεξαγωγή εμπεριστατωμένης έρευνας, για είδη που δεν ανήκουν ακόμη σε κανένα καθεστώς προστασίας και τα οποία θεωρούνται από τη μελέτη σημαντικά για την περιοχή στην οποία αναφέρονται ή για τη χώρα γενικά.

Τα περισσότερα από τα είδη της παρούσας έκθεσης προστατεύονται από την εθνική νομοθεσία με το ΠΔ 67/81 και την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ. Με το ΠΔ 67/81 (ΦΕΚ 23/Α/30-1-81 "Περί προστασίας της αυτοφυούς χλωρίδας και άγριας πανίδας και καθορισμού διαδικασίας, συντονισμού και ελέγχου της έρευνας επί αυτών") και την διόρθωσή του (ΦΕΚ 43/Α/18-2-81), απαγορεύεται η συλλογή, μεταφύτευση, εκρίζωση, κοπή, μεταφορά, πώληση, αγορά, εξαγωγή από τη χώρα και καταστροφή των ειδών φυτών και ζώων που περιλαμβάνονται στο διάταγμα, ενώ επίσης θέτονται προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορεί να διεξαχθεί έρευνα για τα είδη αυτά. Η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (Οδηγία για την διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας) ορίζει στο Παράρτημα II τα είδη φυτών και ζώων των οποίων η διατήρηση επιβάλλει τον καθορισμό Ειδικών Ζωνών Διατήρησης και, στο Παράρτημα IV, τα είδη φυτών και ζώων που απαιτούν αυστηρή προστασία. Κατόπιν της ενσωμάτωσης της οδηγίας στην ελληνική νομοθεσία (ΚΥΑ 33318/3028/98) απαγορεύονται η αποκομιδή, συλλογή, κοπή, εκρίζωση, καταστροφή, κατοχή, μεταφορά, εμπορία ή ανταλλαγή και προσφορά για εμπορικούς σκοπούς δειγμάτων των φυτών των δύο παραρτημάτων. Για τα είδη του Παραρτήματος V της οδηγίας ορίζονται μέτρα εποπτείας και ελέγχου κατά τη λήψη δειγμάτων τους από τη φύση, με σκοπό τη διατήρησή τους σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης.

Πολλά από τα είδη της παρούσας έκθεσης προστατεύονται επίσης από τη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης και από την CITES. Η πρώτη (Σύμβαση της Βέρνης, για τη διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης), την οποία έχει κυρώσει η Ελλάδα με τον Ν. 1335/83, αφορά τη λήψη μέτρων για την προστασία

των φυσικών οικοτόπων και των ενδιαιτημάτων των ειδών που περιλαμβάνονται στα παραρτήματά της. Στο Παράρτημα I της σύμβασης περιλαμβάνονται τα είδη χλωρίδας τα οποία πρέπει να τεθούν υπό αυστηρή προστασία. Στο Παράρτημα II περιλαμβάνονται τα είδη πανίδας τα οποία επίσης πρέπει να τεθούν υπό αυστηρή προστασία και απαγορεύεται με οποιοδήποτε τρόπο κατοχή και θανάτωσή τους και στο Παράρτημα III περιλαμβάνονται τα είδη πανίδας τα οποία πρέπει να τεθούν υπό προστασία έτσι ώστε να παραμείνει ο πληθυσμός τους σε ικανοποιητικά επίπεδα Στο Παράρτημα IV της Σύμβασης της Βέρνης αναφέρονται τα απαγορευμένα μέσα και οι μέθοδοι κυνηγίου και άλλων μορφών εκμετάλλευσης. Κάθε συμβαλλόμενο κράτος αναλαμβάνει να πάρει τα κατάλληλα και απαραίτητα μέτρα, νομοθετικά ή διοικητικά, που θα διασφαλίσουν τη διατήρηση των οικοτόπων (ενδιαιτημάτων) της αυτοφυούς χλωρίδας και της άγριας πανίδας (ιδιαίτερα των ειδών που αναφέρονται στο Παραρτήματα I, II), καθώς και τη διατήρηση και προστασία των φυσικών οικοτόπων που απειλούνται.

Η δεύτερη (CITES, για τη διεθνή εμπορία ειδών της άγριας πανίδας και χλωρίδας που κινδυνεύουν να εξαφανισθούν), την οποία έχει κυρώσει η Ελλάδα με τον Ν. 2055/92 (ΦΕΚ 105/Α), απαγορεύει το εμπόριο ή καθορίζει τους κανόνες εμπορίας, ατόμων ή δειγμάτων ειδών που απειλούνται με εξαφάνιση και που επηρεάζονται από το εμπόριο, σε παγκόσμιο επίπεδο.

Πίνακας Γ.4.3. Τάξα φυτών του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ που απαντούν στην Ελλάδα. Ο αστερίσκος (*) υποδηλώνει είδη προτεραιότητας. Οι συμβολισμοί για την κατάσταση διατήρησης δηλώνουν: V= τρωτό, R= σπάνιο, E= κινδυνεύον

Οικογένεια	Τάξον	Εξάπλωση	Κωδικός	Κατάσταση διατήρησης	
				Red data Book ²	IUCN 1997 ³
BRYOPHYTA (Bryophytes):					
BUXBAUMIACEAE	<i>Buxbaumia viridis</i> (Moug. ex DC.) Brid. ex Maug.	Ευρεία	1386		
PTERIDOPHYTA (Pteridophytes):					
OPHIOGLOSSACEAE	<i>Botrychium simplex</i> E. Hitchc.	Ευρεία	1419		
MARSILEACEAE	<i>Marsilea quadrifolia</i> L.	ΝΔ & Κ. Ευρώπη, Λ. Κερκίνη	1428		
BLECHNACEAE	<i>Woodwardia radicans</i> (L.) Sm.	Κρήτη, ΝΔ Ευρώπη	1426	E	
SPERMATOPHYTA (Spermatophytes):					
BORAGINACEAE	<i>Solenanthus albanicus</i> (Degen et al.) Degen & Bald.	Β Ελλάδα, Αλβανία	1671		E
BORAGINACEAE	* <i>Symphytum davisii</i> Wickens και υποείδος <i>S. davisii cycladense</i> (Pawl) Stearn	Κυκλάδες	1672		R
CAMPANULACEAE	<i>Asyneuma giganteum</i> (Boiss.)Bornm	Κάρπαθος, Α Αιγαίο	1748	V	V
CARYOPHYLLACEAE	* <i>Silene holzmanii</i> Heldr. ex Boiss	Κρήτη, Κάρπαθος	1459	V	V
CARYOPHYLLACEAE	* <i>Silene orphanidis</i> Boiss	Β Ελλάδα (Αθως)	1463	V	E
COMPOSITAE	* <i>Anthemis glaberrima</i> (Rech.f.)Greuter	Κρήτη	1766	E	E
COMPOSITAE	* <i>Centaurea heldreichii</i> Halacsy	Στερεά Ελλάδα	1770	E	E
COMPOSITAE	* <i>Centaurea princeps</i> Boiss.& Heldr.	Στερεά Ελλάδα	1830	V	E
COMPOSITAE	* <i>Centaurea megarensis</i> Halacsy & Hayek	Στερεά Ελλάδα	1806		
COMPOSITAE	* <i>Centaurea kalambakensis</i> Freyn & Sint.	Θεσσαλία	1776	R	E
COMPOSITAE	* <i>Centaurea lactiflora</i> Halacsy	Θεσσαλία	1778		E
COMPOSITAE	* <i>Centaurea niederi</i> Heldr.	Πελοπόννησος	1780	E	E
COMPOSITAE	* <i>Centaurea peucedanifolia</i> Boiss.& Orph.	Β Ελλάδα (Αθως)	1799		E
COMPOSITAE	* <i>Phitosia crocifolia</i> (Boiss.& Heldr.) Kamar	Πελοπόννησος	1786	E	E
CONVOLVULACEAE	* <i>Convolvulus argyrothamnus</i> Greuter	Κρήτη	1663	E	E

² Σύμφωνα με το "The Red Data Book of rare and threatened plants of Greece" Phytos et. al. 1995

³ Σύμφωνα με το "1997 IUCN Red List of Threatened Plants", IUCN 1998.

Πίνακας Γ.4.3. (συνέχεια)

Οικογένεια	Τάξον	Εξάπλωση	Κωδικός	Κατάσταση διατήρησης	
				Red data Book	IUCN 1997
CRUCIFERAE	<i>*Iberis runemarkii</i> Greuter	Α Αιγαίο.	1495	V	E
CYPERAEAE	<i>*Carex acuta</i> L	Ευρεία	1897		
GLOBULARIACEAE	<i>*Globularia stygia</i> Orph. ex Boiss	Πελοπόννησος	1432	V	E
HYPERICACEAE	<i>*Hypericum aciferum</i> (Greuter) N.K.B.Robson	Κρήτη	1433	E	E
LABIATAE	<i>*Micromeria taygetea</i> P.H.Davis	Πελοπόννησος	1697		E
LABIATAE	<i>Nepeta argolica</i> Bory & Chaub και υποείδος <i>N. argolica dirphya</i> (Boiss.) Strid & Tan	Εύβοια	1683		V
LABIATAE	<i>*Nepeta sphaciotica</i> P.H.Davis	Κρήτη	1684	E	E
LABIATAE	<i>Origanum dictamnus</i> L	Κρήτη	1685	V	V
LILIACEAE	<i>*Androcymbium rechingeri</i> Greuter	Κρήτη	1842	E	E
ORCHIDACEAE	<i>*Cephalanthera cucullata</i> Boiss.& Heldr.	Κρήτη	1901	E	V
ORCHIDACEAE	<i>Cypripedium calceolus</i> L.	Ευρεία	1902		
PAEONIACEAE	<i>Paeonia clusii</i> Stearn και υποείδος <i>P. clusii rhodia</i> (Stearn) Tzan.	Α Αιγαίο	1481	V	V
PAEONIACEAE	<i>Paeonia parnassica</i> Tzan	Στερεά Ελλάδα	1482	V	V
PALMAE	<i>Phoenix theophrasti</i> Greuter	Κρήτη, Τουρκία	1896	V	V
POLYGONACEAE	<i>Polygonum praelongum</i> Coode & Coolen	Α Αιγαίο, Τουρκία	1440	V	
RANUNCULACEAE	<i>*Consolida samia</i> P. H. Davis	Α. Αιγαίο	1478	V	E
SCROPHULARIACEAE	<i>*Linaria hellenica</i> Turrill	Πελοπόννησος	1718		E
SCROPHULARIACEAE	<i>*Veronica oetea</i> L.-A Gustavson	Στερεά Ελλάδα	1732	E	E
ULMACEAE	<i>Zelkova abelicea</i> (Lam.) Boiss	Κρήτη	1426	V	V
UMBELLIFERAE	<i>*Bupleurum capillare</i> Boiss.& Heldr	Στερεά Ελλάδα	1605	R	E
UMBELLIFERAE	<i>*Bupleurum kakiskalae</i> Greuter	Κρήτη	1606	E	E

Πίνακας Γ.4.4. Κατανομή των φυτών των Παραρτημάτων II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ στις περιοχές του δικτύου «NATURA 2000». Με έντονα γράμματα σημειώνονται οι νέες καταγραφές των ειδών

	Είδος	Παράρτημα	Περιοχή δικτύου NATURA 2000
1.	<i>Androcymbium rechingeri</i>	II/IV	GR4210002, GR4340002, GR4340015
2.	<i>Anthemis glaberrima</i>	II/IV	GR4340001
3.	<i>Asyneuma giganteum</i>	II/IV	GR4210005, GR4210006
4.	<i>Botrychium simplex</i>	II/IV	GR2130002
5.	<i>Bupleurum capillare</i>	II/IV	GR2450005
6.	<i>Bupleurum kakiskalae</i>	II/IV	GR4340008, GR4340014
7.	<i>Buxbaumia viridis</i>	II/IV	GR1140003
8.	<i>Carex acuta</i>	II/IV	GR1110005, GR1240004, GR1260002, GR1320002, GR1340004, GR1440003, GR2120002, GR2230002, GR2310006, GR2330005, GR2520006
9.	<i>Centaurea attica megarensis</i>	II/IV	GR2530005
10.	<i>Centaurea heldreichii</i>	II/IV	GR2310005
11.	<i>Centaurea kalambakensis</i>	II/IV	GR1440003, GR1440005
12.	<i>Centaurea lactiflora</i>	II/IV	GR1440003, GR1440005
13.	<i>Centaurea lancifolia</i>	IV	
14.	<i>Centaurea niederi</i>	II/IV	GR2310001, GR2310010, GR2320001
15.	<i>Centaurea peucedanifolia</i>	II/IV	GR1270003
16.	<i>Centaurea princeps</i>	II/IV	GR2430001
17.	<i>Cephalanthera cucullata</i>	II/IV	GR4320002, GR4320010, GR4330005, GR4340008, GR4340014
18.	<i>Colchicum cousturieri</i>	IV	GR4320003, GR4320008
19.	<i>Consolida samia</i>	II/IV	GR4120003
20.	<i>Convolvulus argyrothamnus</i>	II/IV	GR4320002, GR4320010
21.	<i>Cypripedium calceolus</i>	II/IV	GR1260005
22.	<i>Fritillaria conica</i>	IV	
23.	<i>Fritillaria drenovskii</i>	IV	GR1140004, GR1150005, GR1260004, GR1260005, GR1260009
24.	<i>Fritillaria obliqua obliqua</i>	IV	GR3000006, GR3000009, GR3000009
25.	<i>Fritillaria rhodocanakis</i>	IV	
26.	<i>Globularia stygia</i>	II/IV	GR2320002, GR2530001, GR2550006
27.	<i>Helichrysum sibthorpii</i>	IV	GR1270003
28.	<i>Hypericum aciferum</i>	II/IV	GR4340008
29.	<i>Iberis runemarkii</i>	II/IV	GR4120004
30.	<i>Jankaea heldreichii</i>	IV	GR1250001, GR1250005
31.	<i>Linaria hellenica</i>	II/IV	GR2540002
32.	<i>Marsilea quadrifolia</i>	II/IV	GR1260001, GR1260008
33.	<i>Micromeria taygetea</i>	II/IV	GR2520005, GR2520006, GR2540005, GR2550006
34.	<i>Nepeta dirphya</i>	II/IV	GR2420002
35.	<i>Nepeta sphaciotica</i>	II/IV	GR4340008
36.	<i>Ophrys argolica</i>	IV	GR2310001
37.	<i>Origanum dictamnus</i>	II/IV	GR4310002, GR4310005, GR4310006, GR4310008, GR4310009, GR4320002, GR4320005, GR4320010, GR4330003, GR4330004, GR4330005, GR4340003, GR4340005, GR4340008, GR4340011, GR4340012, GR4340015
38.	<i>Paeonia clusii rhodia</i>	II/IV	GR4210005, GR4210006
39.	<i>Paeonia parnassica</i>	II/IV	GR2410002, GR2450005

Πίνακας Γ.4.4. (συνέχεια)

	Είδος	Παρά- ρτημα	Περιοχή Δικτύου NATURA 2000
40.	<i>Phytosia crocifolia</i>	II/IV	GR2550006
41.	<i>Phoenix theophrasti</i>	II/IV	GR4310004, GR4310005, GR4310007, GR4310008, GR4320006, GR4320009, GR4320011, GR4330003, GR4340010
42.	<i>Polygonum praelongum</i>	II/IV	GR4210004
43.	<i>Ramonda serbica</i>	IV	GR1240001, GR1340003, GR2130001, GR2130008
44.	<i>Silene holzmanii</i>	II/IV	GR4120004 , GR4210001, GR4210002, GR4210003, GR4210010, GR4210011, GR4210012, GR4220004, GR4320006, GR4320011
45.	<i>Silene orphanidis</i>	II/IV	GR1270003
46.	<i>Solenanthes albanicus</i>	II/IV	GR1320002, GR2110002
47.	<i>Spiranthes aestivalis</i>	IV	
48.	<i>Symphytum cycladense</i>	II/IV	GR4220004
49.	<i>Veronica oetaea</i>	II/IV	GR2440004
50.	<i>Viola athois</i>	IV	GR1270003, GR1420003
51.	<i>Viola delphinantha</i>	IV	GR1140004, GR1150005, GR1250001, GR1250005, GR1260005, GR1270003
52.	<i>Woodwardia radicans</i>	II/IV	GR4340006
53.	<i>Zelkova abelicea</i>	II/IV	GR4310009, GR4320002, GR4320010, GR4330002, GR4330005, GR4330006, GR4340008, GR4340014

Πίνακας Γ.4.5. Είδη φυτών των Παραρτήματος II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, που αναφέρονται στις μελέτες, και πληροφορία που δίνεται για το κάθε είδος

	Είδος	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ ¹	Κωδικός μελέτης	Περιοχή στην οποία αναφέρεται η μελέτη	Πληροφορίες που παρέχονται από τις μελέτες					
					Εξάπλωση	Περιγραφή	Ενδιαίτημα	Μέγεθος πληθυσμού	Απειλές	Μέτρα προστασίας
1.	<i>Androcymbium rechingeri</i>	II*/IV	21, 29	Γραμβούσα, Ελαφώνησος (Κρήτη)	✓				✓	
2.	<i>Anthemis glaberrima</i>	II*/IV	21	Γραμβούσα	✓					
3.	<i>Bupleurum kakiskalae</i>	II*/IV	10	Λευκά Όρη	✓					
4.	<i>Carex acuta</i>	II/IV	23	Γράμμος - ΒΔ Βόιος						
5.	<i>Centaurea heldreichii</i>	II*/IV	45	Μεσολόγγι	✓		✓			
6.	<i>Centaurea niederi</i>	II*/IV	42, 45	Μεσολόγγι, Κοτύχι - Στροφυλιά	✓		✓		✓	
7.	<i>Consolida samia</i>	II*/IV	15	Μικρό και Μεγάλο Σεϊτάνι, Νήσος Σάμος	✓		✓		✓	
8.	<i>Globularia stygia</i>	II*/IV	1, 8	Όρος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού, Όρος Ταΰγετος	✓	✓		✓		
9.	<i>Hypericum aciferum</i>	II*/IV	10	Λευκά Όρη	✓					
10.	<i>Marsilea quadrifolia</i>	II/IV	34	Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή	✓					
11.	<i>Micromeria taygetea</i>	II*/IV	8	Όρος Ταΰγετος	✓	✓		✓		
12.	<i>Ophrys argolica</i>	IV	45	Μεσολόγγι						
13.	<i>Origanum dictamnus</i>	II/IV	10, 21, 29, 32	Λευκά Όρη, Γραμβούσα, Ελαφώνησος, Πρέβελι (Κρήτη)	✓		✓	✓	✓	
14.	<i>Phytosia crocifolia</i>	II/IV	8	Όρος Ταΰγετος	✓	✓		✓		
15.	<i>Phoenix theophrasti</i>	II/IV	29, 32, 33	Ελαφώνησος, Πρέβελι, Γεωργιούπολη (Κρήτη), ΒΑ Άκρο Κρήτης	✓		✓	✓	✓	✓
16.	<i>Ramonda serbica</i>	IV	13, 27, 41	Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων, Ποταμός Καλαμάς, Πίνδος	✓	✓	✓	✓	✓	✓
17.	<i>Silene holzmannii</i>	II*/IV	3, 19	Β. Κάρπαθος - Σαριά, Β. Αμοργός και νησίδες, ΒΑ Άκρο Κρήτης	✓			✓		✓
18.	<i>Solenanthus albanicus</i>	II/IV	23, 41	Γράμμος - ΒΔ Βόιος, Πίνδος	✓	✓	✓			
19.	<i>Zelkova abelicea</i>	II/IV	10	Λευκά Όρη	✓					

¹ Παραρτήματα της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, (*): είδος προτεραιότητας, (II): είδος του παραρτήματος II, (IV): είδος του παραρτήματος IV

Β. Είδη ζώων των Παραρτημάτων II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

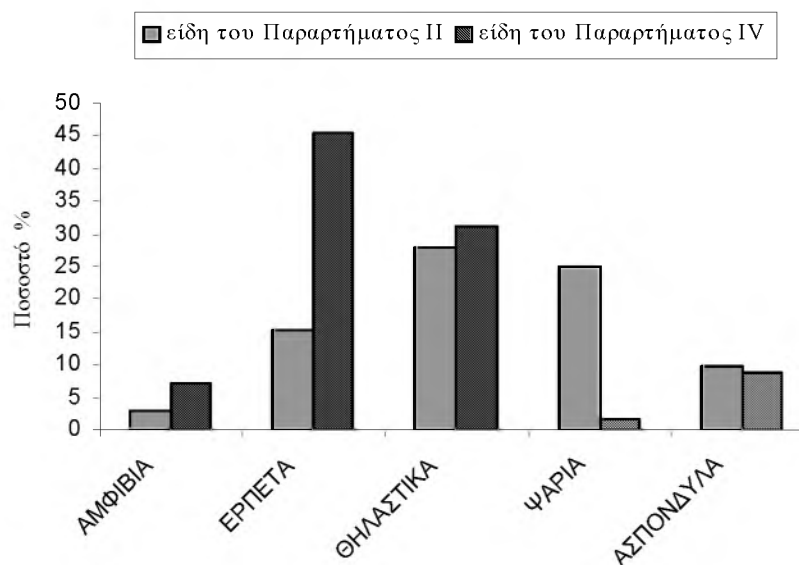
Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Β' Βιογεωγραφικού Σεμιναρίου και την ενσωμάτωση στοιχείων σχετικά με τα είδη ζώων στη βάση δεδομένων του Εθνικού Καταλόγου, από την υλοποίηση έργων LIFE, ΕΠΠΕΡ και ΕΤΕΡΠΣ, στην Ελλάδα απαντούν 72 είδη ζώων από το σύνολο των 221 ειδών που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Ο αριθμός αυτός αντιπροσωπεύει το 33 % περίπου των ειδών του Παραρτήματος II της Οδηγίας και συγκεκριμένα περιλαμβάνει 13 είδη ασπονδύλων, 5 είδη αμφιβίων, 10 είδη ερπετών, 22 είδη ψαριών και 22 είδη θηλαστικών (Πίνακας Γ.4.6). Από αυτά, 11 είδη είναι προτεραιότητας (3 θηλαστικά, 2 ερπετά, 3 ψάρια και 3 ασπόνδυλα).

Πίνακας Γ.4.6. Είδη ζώων του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, τα οποία απαντούν στις περιοχές που προτείνονται για ένταξη στο δίκτυο «NATURA 2000». Με αστερίσκο (*) σημειώνονται τα είδη προτεραιότητας.

α/α	Ασπόνδυλα	Αμφίβια (Α) - Ερπετά (Ε)	Ψάρια	Θηλαστικά
1	<i>Buprestis splendens</i>	<i>Bombina bombina</i> (Α)	* <i>Acipenser sturio</i>	<i>Barbastella barbastellus</i>
2	* <i>Callimorpha quadripunctaria</i>	<i>Bombina variegata</i> (Α)	<i>Alosa caspia vistonica</i>	* <i>Canis lupus</i>
3	<i>Cerambyx cerdo</i>	<i>Mertensiella luschani</i> (Α)	<i>Alosa fallax</i>	<i>Capra aegagrus</i>
4	<i>Eriogaster catax</i>	<i>Triturus karelinii</i> (Α)	<i>Alosa macedonica</i>	<i>Lutra lutra</i>
5	<i>Euphydrias aurinia</i>	<i>Triturus carnifex</i> (Α)	<i>Aphanius fasciatus</i>	<i>Lynx lynx</i>
6	<i>Lindenia tetraphylla</i>	* <i>Macrovipera schweizeri</i> (Ε)	<i>Aspius aspius</i>	<i>Miniopterus schreibersii</i>
7	<i>Lucanus cervus</i>	<i>Vipera ursinii</i> (Ε)	<i>Chalcalburnus chalcoides</i>	* <i>Monachus monachus</i>
8	<i>Lycaena dispar</i>	<i>Elaphe quatuorlineata</i> (Ε)	<i>Cobitis taenia</i>	<i>Myotis bechsteinii</i>
9	<i>Morimus funereus</i>	<i>Elaphe situla</i> (Ε)	<i>Cobitis trichonica</i>	<i>Myotis blythi</i>
10	<i>Ophiogomphus cecilia</i>	* <i>Caretta caretta</i> (Ε)	<i>Eudontomyzon spp.</i>	<i>Myotis capaccinii</i>
11	* <i>Osmoderma eremita</i>	<i>Emys orbicularis</i> (Ε)	<i>Gobio uranoscopus</i>	<i>Myotis emarginatus</i>
12	* <i>Rosalia alpina</i>	<i>Mauremys caspica</i> (Ε)	<i>Knipowitschia panizae</i>	<i>Myotis myotis</i>
13	<i>Unio crassus</i>	<i>Testudo graeca</i> (Ε)	* <i>Ladigesocypris ghigii</i>	<i>Phocaena phocaena</i>
14		<i>Testudo marginata</i> (Ε)	<i>Leuciscus souffia</i>	<i>Rhinolophus blasii</i>
15		<i>Testudo hermanni</i> (Ε)	<i>Phoxinellus spp.</i>	<i>Rhinolophus euryale</i>
16			<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	<i>Rhinolophus ferrum-equinum</i>
17			<i>Sabanejewia aurata</i>	<i>Rhinolophus hipposideros</i>
18			<i>Salmo macrostigma</i>	<i>Rhinolophus mehelyi</i>
19			<i>Scardinius graecus</i>	<i>Rupicapra rupicapra balcanica</i>
20			<i>Silurus aristotelis</i>	<i>Spermophilus citellus</i>
21			* <i>Valencia letourneuxi</i>	<i>Tursiops truncatus</i>
22			<i>Zingel streber</i>	* <i>Ursus arctos</i>

Από τα είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος τα οποία απαιτούν αυστηρή προστασία (Παράρτημα IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ), στην Ελλάδα απαντούν 125 είδη, εκ των οποίων τα 46 περιλαμβάνονται και στο Παράρτημα II της οδηγίας.

Από τα 72 είδη του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ τα οποία απαντούν στην Ελλάδα, μόνο τα 58 αναφέρονται στις μελέτες που εξετάστηκαν (80,5%), ενώ από τα 125 είδη του Παραρτήματος IV της οδηγίας αναφέρονται τα 117 (93,6%). Από αυτά τα 35 περιλαμβάνονται και στο Παράρτημα II της οδηγίας. Στα δελτία της παρούσας έκθεσης (Παράρτημα VII) παρουσιάζονται τα στοιχεία που αφορούν τα είδη των ζώων των Παραρτημάτων II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, τα οποία προέρχονται από τις μελέτες που εξετάστηκαν στην παρούσα έκθεση και από την προηγούμενη έκθεση παρακολούθησης που υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας ΥΠΕΧΩΔΕ – ΕΚΒΥ 1997 – 1998. Το ποσοστό % των ειδών των Παραρτημάτων II και IV, τα οποία αναφέρονται στις μελέτες που εξετάστηκαν επί του συνόλου των ειδών κάθε παραρτήματος, δίνεται στο Σχήμα Γ.4.1.

Σχήμα Γ.4.1. Ποσοστό % των ειδών των Παραρτημάτων II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, τα οποία αναφέρονται στις μελέτες που εξετάστηκαν, επί του συνολικού αριθμού ειδών κάθε παραρτήματος.

Στο σύνολο των μελετών που εξετάστηκαν γίνονται 1.260 αναφορές σε είδη ζώων της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, από τις οποίες οι 532 αφορούν στα 58 είδη του Παραρτήματος

Η της οδηγίας και οι 1.173 αναφορές στα 117 είδη του Παραρτήματος IV της οδηγίας (τα 35 εξ' αυτών ανήκουν και στο Παράρτημα II, οπότε οι αναφορές αλληλοεπικαλύπτονται και το σύνολό τους είναι μικρότερο του αθροίσματος των αναφορών των δύο κατηγοριών) (Πίνακες Γ.4.7 και Γ.4.8). Οι περισσότερες αναφορές γίνονται στα είδη ερπετών του Παραρτήματος II της οδηγίας και αμφιβίων του Παραρτήματος IV της οδηγίας. Οι λιγότερες αναφορές γίνονται στα είδη ασπονδύλων και των δύο Παραρτημάτων (Σχήμα Γ.4.2).

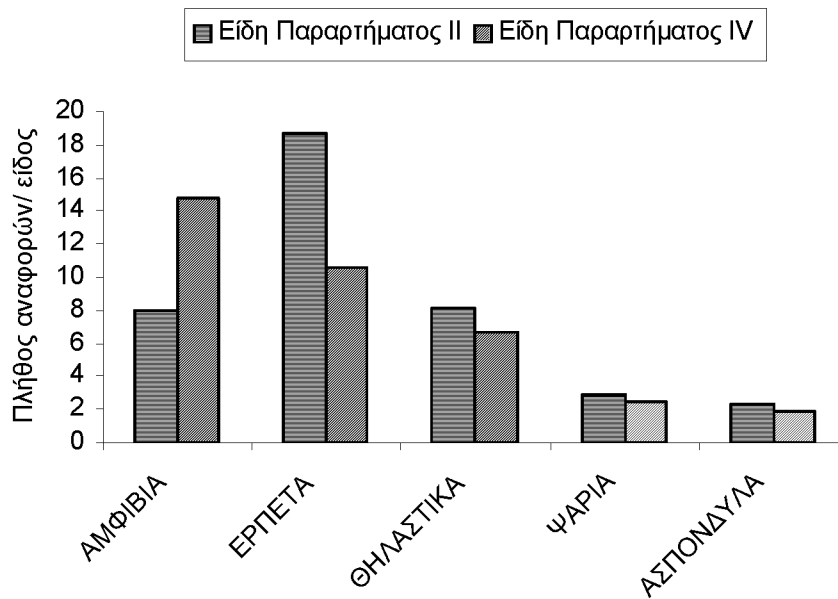
Πίνακας Γ.4.7. Στοιχεία για τα είδη του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, που αναφέρονται στις μελέτες που χρησιμοποιήθηκαν ως πηγή.

Ομάδες ζωικών οργανισμών	Αριθμός ειδών του Παραρτήματος II	Αριθμός αναφορών στο σύνολο των μελετών	Αριθμός μελετών
ΣΠΟΝΔΥΛΩΤΑ			
Αμφίβια	3	21	22
Ερπετά	10	227	57
Θηλαστικά	20	190	42
Ψάρια	18	61	23
ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ	7	33	16
Σύνολο	58	532	60

Στις μελέτες που εξετάστηκαν αναφέρονται 10 από τα 11 είδη προτεραιότητας που απαντούν στην Ελλάδα. Στο σύνολο των 1.260 αναφορών οι 76 αναφορές είναι για τα είδη προτεραιότητας *Ursus arctos*, *Canis lupus*, *Monachus monachus*, *Caretta caretta*, *Macrovipera schweizeri*, *Valencia letourneuxi*, *Acipenser sturio* και *Callimorpha quadripunctaria*, ενώ δεν γίνεται καμία αναφορά στο είδος προτεραιότητας *Ladigesocypris ghigii*.

Πίνακας Γ.4.8. Στοιχεία για τα είδη του Παραρτήματος IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, που αναφέρονται στις μελέτες που χρησιμοποιήθηκαν ως πηγή.

Ομάδες ζωικών οργανισμών	Αριθμός ειδών του Παραρτήματος IV	Αριθμός αναφορών στο σύνολο των μελετών	Αριθμός μελετών
ΣΠΟΝΔΥΛΩΤΑ			
Αμφίβια	10	163	48
Ερπετά	54	667	57
Θηλαστικά	41	307	53
Ψάρια	1	3	14
ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ	11	33	16
Σύνολο	117	1173	60

Σχήμα Γ.4.2. Αριθμός αναφορών, ανά είδος των Παραρτημάτων II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, στο σύνολο των μελετών που χρησιμοποιήθηκαν ως πηγή.

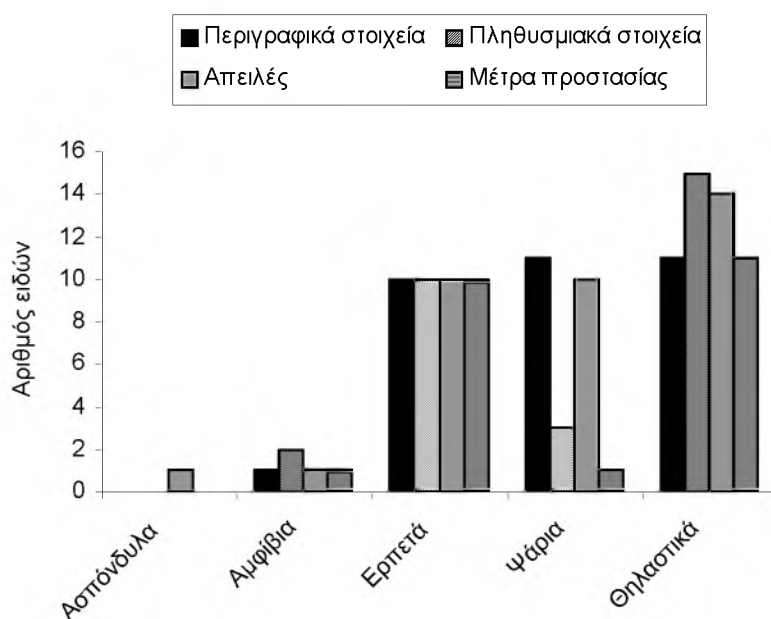
Ποσοστό 50 % έως 63 % των μελετών περιείχαν στοιχεία σχετικά με απειλές, μέτρα προστασίας, περιγραφικά και πληθυσμιακά στοιχεία των ειδών του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Για τα είδη του Παραρτήματος IV της οδηγίας τα ανωτέρω στοιχεία περιείχονταν στο 50 % έως 65 % των μελετών (Πίνακας Γ.4.9).

Πίνακας Γ.4.9. Αριθμός μελετών στις οποίες περιέχονται πληθυσμιακά και άλλα δεδομένα για τα είδη των Παραρτημάτων II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

Κατηγορίες δεδομένων	Αριθμός μελετών με στοιχεία για είδη του Παραρτήματος II	Αριθμός μελετών με στοιχεία για είδη του Παραρτήματος IV
Απειλές	38	39
Μέτρα προστασίας	30	31
Περιγραφή	34	33
Πληθυσμιακά δεδομένα	32	30

Από τις κατηγορίες δεδομένων που καταγράφηκαν για τα είδη των Παραρτημάτων II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ αξίζει να σημειωθεί ότι τα ερπετά αμφότερων των παραρτημάτων και τα θηλαστικά του Παραρτήματος II της οδηγίας είναι οι ομάδες ζώων για τις οποίες υπάρχουν τα περισσότερα δεδομένα, για τα περισσότερα είδη (Σχήματα Γ.4.3 και Γ.4.4). Πιο αναλυτικά, στις βιβλιογραφικές πηγές που μελετήθηκαν, είναι ελλιπή τα στοιχεία που δίνονται για τα είδη ασπονδύλων των δύο

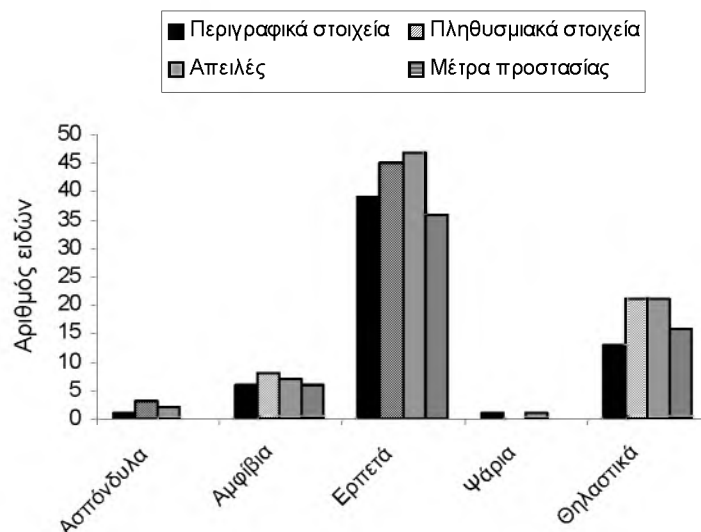
Παραρτημάτων. Ειδικά για τα ασπόνδυλα του Παραρτήματος II της οδηγίας επισημαίνεται ότι δεν δίνεται κανένα πληθυσμιακό στοιχείο. Πληθυσμιακά στοιχεία καταγράφηκαν για όλα τα είδη ερπετών (Παραρτήματα II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ), για το 68% των ειδών θηλαστικών του Παραρτήματος II της οδηγίας και μόνο για το 14% περίπου των ψαριών του Παραρτήματος II της οδηγίας. Αναφορικά με τις υπόλοιπες ομάδες του Παραρτήματος IV της οδηγίας επισημαίνεται ότι, δίνονται πληθυσμιακά στοιχεία για ικανοποιητικό αριθμό ειδών αμφιβίων ενώ δεν υπάρχουν καθόλου πληθυσμιακά στοιχεία για τα ψάρια. Παρόμοια εικόνα παρουσιάζουν και οι άλλες ομάδες δεδομένων. Επισημαίνεται ότι σε πολύ λίγες από τις μελέτες που εξετάστηκαν προτείνονται μέτρα προστασίας για τα ασπόνδυλα ενώ ελάχιστες είναι και οι αναφορές σε μέτρα προστασίας των αμφιβίων και των ψαριών.

Σχήμα Γ.4.3. Αριθμός ειδών του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τα οποία βρέθηκαν συγκεκριμένες κατηγορίες δεδομένων στις μελέτες που χρησιμοποιήθηκαν ως πηγή.

Για τις ίδιες ομάδες ζώων επισημαίνεται επίσης ότι μόνο για μικρό αριθμό ειδών δίνονται στοιχεία αναφορικά με τις απειλές που δέχονται. Τέλος, για το θέμα «απειλές» πρέπει να επισημάνουμε ότι για ελάχιστα είδη γίνεται αναφορά σε ειδικές

δράσεις, ενέργειες και καταστάσεις (π.χ. η υπέρμετρη αύξηση της βλάστησης στη λίμνη Βιστωνίδα έχει επιπτώσεις στους πληθυσμούς του ψαριού *Alosa caspia vistonica*). Αυτό το οποίο αναφέρεται ως απειλή για τα περισσότερα είδη ζώων είναι η υποβάθμιση ή η καταστροφή των ενδιαιτημάτων.

Σχήμα Γ.4.4. Αριθμός ειδών του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, για τα οποία βρέθηκαν συγκεκριμένες κατηγορίες δεδομένων στις μελέτες που χρησιμοποιήθηκαν ως πηγή.

Για το καθεστώς προστασίας των ειδών επισημαίνεται ότι, τα περισσότερα από τα είδη πανίδας της παρούσας έκθεσης προστατεύονται, εκτός της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, και από την εθνική νομοθεσία (κυρίως ΠΔ 67/81) αλλά και από Διεθνείς Συμβάσεις τις οποίες η Ελλάδα έχει κυρώσει, όπως έχει αναλυθεί στην ενότητα της χλωρίδας.

Για την κατάσταση διατήρησης των ειδών είναι άξιο προσοχής το γεγονός ότι για λίγα είδη γνωρίζουμε την κατάστασή τους σε εθνικό επίπεδο. Πρόκειται, κυρίως, για τα είδη ψαριών που αναφέρονται στον κατάλογο του Οικονομίδη (1991) και τα είδη σπονδυλοζώων τα οποία περιλαμβάνονται στο Κόκκινο Βιβλίο (Καρανδεινός 1992). Επισημαίνεται ότι από τα 58 είδη του Παραρτήματος ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ τα οποία αναφέρονται στις μελέτες που εξετάστηκαν, μόνο για τα 34 υπάρχει εκτίμηση της κατάστασης διατήρησής τους στην Ελλάδα. Ο χαρακτηρισμός ο οποίος δίνεται για τα υπόλοιπα είδη αφορά σε ευρωπαϊκό ή σε διεθνές επίπεδο και όχι σε εθνικό.

Γ.4.2. Έργα, προγράμματα και δράσεις για τη χλωρίδα και την πανίδα

Στις μελέτες που εξετάστηκαν, αυστηρώς για την περίοδο 1999 - 2000, περιέχονται δεδομένα για είδη του Παραρτήματος II της οδηγίας, τα οποία θεωρούνται ως καινούργια καθώς δεν περιέχονται στη βάση BIOGREECE όπως αυτή διαμορφώθηκε μετά το Β΄ Βιογεωγραφικό Σεμινάριο. Τα νέα δεδομένα αφορούν, ως επί το πλείστον, την εξάπλωση των ειδών ενώ μόνο για 5 είδη δίνονται πρόσθετα πληθυσμιακά στοιχεία (Πίνακας Γ.4.10). Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι μέχρι το 2003 αναμένονται πρόσθετα πληθυσμιακά στοιχεία για είδη, στα πλαίσια έργων LIFE τα οποία βρίσκονται ακόμη σε εξέλιξη (Πίνακας Γ.4.11).

Πίνακας Γ.4.10. Είδη ζώων του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, για τα οποία προέκυψαν νέα δεδομένα κατά την διετία 1999 – 2000. Σε παρένθεση δίνονται, εάν παρέχονται από τις πηγές πληροφορίας, τα πληθυσμιακά στοιχεία για το είδος στην περιοχή όπου βρέθηκε (I: άτομα, R: σπάνιο).

ΟΝΟΜΑ ΕΙΔΟΥΣ	ΝΕΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ
<i>Unio crassus</i> (ασπόνδυλο)	Εγγραφή στην περιοχή: GR2410001
<i>Monachus monachus</i> (θηλαστικό)	Εγγραφή στις περιοχές: GR1270003 (<3I), GR2210001 (11-50 I), GR2450004, GR2540002 (1-5I)
<i>Miniopterus schreibersi</i> (θηλαστικό)	Εγγραφή στις περιοχές: GR2210001 (R), GR4210002, GR4210005, GR4210006, GR4310004, GR4310008, GR4340008
<i>Myotis blythi</i> (θηλαστικό)	Εγγραφή στις περιοχές: GR2550003, GR2550007, GR4210003
<i>Myotis emarginatus</i> (θηλαστικό)	Εγγραφή στις περιοχές: GR1140001, GR1140002, GR1140003, GR1150005, GR1220003, GR1240003, GR1320001, GR2520006 (R), GR3000009, GR4310008, GR4330005, GR4340004, GR4340008
<i>Rhinolophus blasii</i> (θηλαστικό)	Εγγραφή στις περιοχές: GR2320001, GR2330007, GR2540005, GR2550001, GR2550006, GR4320005
<i>Rhinolophus euryale</i> (θηλαστικό)	Εγγραφή στις περιοχές: GR2320001, GR2330007, GR2550006, GR4210005
<i>Rhinolophus mehelyi</i> (θηλαστικό)	Εγγραφή στις περιοχές: GR2320002, GR2440004, GR2450001, GR4110004, GR4210008
<i>Triturus karelinii</i> (αμφίβιο)	Εγγραφή στην περιοχή: GR1270003
<i>Macrovipera schweizeri</i> (ερπετό)	Εγγραφή στην περιοχή: GR4220006 (R)
<i>Emys orbicularis</i> (ερπετό)	Εγγραφή στις περιοχές: GR2240001, GR2330007, GR2520003, GR2540003
<i>Caretta caretta</i> (ερπετό)	Εγγραφή στην περιοχή: GR2210001 (R)

Πίνακας Γ.4.11. Έργα LIFE τα οποία βρίσκονται ακόμη σε εξέλιξη ή ολοκληρώθηκαν εντός του έτους 2000.

Τίτλος Έργου	Διάρκεια - Ανάδοχος Φορέας - Επιστημονικός Υπεύθυνος	Είδη των Παραρτημάτων II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ
Διατήρηση και διαχείριση του όρους Μαίναλο.	01.01.2000 - 31.12.2000. Αναπτυξιακή Εταιρεία Αρκαδίας. Γεωργακόπουλος Κώστας	<i>Lutra lutra</i> , <i>Rhinolophus hipposideros</i> , <i>Rhinolophus ferrumequinum</i> , <i>Testudo hermanni</i> , <i>Testudo marginata</i> , <i>Elaphe situla</i> , <i>Callimorpha quadripunctaria</i> , <i>Morimus funereus</i> , <i>Lucanus cervus</i>
Μέτρα διατήρησης για το κινδυνεύον είδος ψαριού <i>Ladigesocypris ghigii</i> .	01.02.1999 - 01.12.2002. Εθνικό Κέντρο Θαλασσιών Ερευνών - Ινστιτούτο Εσωτερικών Υδάτων. Στουμπούδη Μ.	<i>Ladigesocypris ghigii</i>
Διατήρηση του είδους <i>Canis lupus</i> και των ενδιατημάτων του στην Κεντρική Ελλάδα.	01.01.1998 - 01.01.2001. ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ. Αναστασόπουλος Γιώργος	<i>Canis lupus</i>
Διατήρηση του είδους <i>Ursus arctos</i> και των ενδιατημάτων του στην Ελλάδα (2η Φάση).	01.01.1998 - 01.01.2001. ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ. Αναστασόπουλος Γιώργος.	<i>Ursus arctos</i>
Δράσεις για την προστασία των ασβεστούχων τυρφώνων.	01.11.1999 - 01.05.2003. Εθνικό Κέντρο Θαλασσιών Ερευνών. Κουσουρής Θεόδωρος	Είδη φυτών και ζώων
Διαχείριση για τη διατήρηση των υγροτόπων του Αμβρακικού Κόλπου.	01.11.1999 - 01.01.2003. ΕΤΑΝΑΜ: Αναπτυξιακή Εταιρεία για τον Αμβρακικό Κόλπο. Αρβανίτης Κ.	<i>Caretta caretta</i> ,
Εφαρμογή διαχειριστικών δράσεων για τη Λίμνη του Ταυρωπού στην Ελλάδα.	01.08.1999 - 01.08.2003. Αναπτυξιακή Εταιρεία Καρδίτσας. Νταλής Δημήτρης.	<i>Lutra lutra</i> , <i>Ursus arctos</i> , <i>Lucanus cervus</i>
Εφαρμογή διαχειριστικών σχεδίων στην Λιμνοθάλασσα της Πύλου και στο Δέλτα του Ευρώτα (Περιοχές "Natura 2000", Ελλάδα).	01.04.1997 - 01.10.2000. Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία. Παπακωνσταντίνου Κ.	<i>Lutra lutra</i> , <i>Testudo hermanni</i> , <i>Testudo marginata</i> , <i>Emis orbicularis</i> , <i>Mauremys caspica</i> , <i>Caretta caretta</i> , <i>Elaphe situla</i> , <i>Elaphe quatuorlineata</i> , <i>Aphanius fasciatus</i> , <i>Tropidophoxinellus spartiaticus</i>

Στο Παράρτημα VIII της παρούσας έκθεσης παρουσιάζονται δράσεις παρακολούθησης σχετικές με τη βιοποικιλότητα που εκπονήθηκαν κατά τη χρονική περίοδο 1992 - 2000 στα πλαίσια κυρίως έργων LIFE, ΕΠΠΕΡ και ΕΤΕΡΠΣ. Από αυτές, οι 8 αφορούν συγκεκριμένα είδη ζώων (3 είδη πουλιών, 3 είδη θηλαστικών και 1 είδος ερπετού).

Στο ίδιο Παράρτημα παρουσιάζονται επίσης ερευνητικά έργα που έχουν καταχωρηθεί στο αρχείο του ΕΚΒΥ και αφορούν στο ελληνικό περιβάλλον, τα οποία υλοποιήθηκαν κατά την τελευταία δεκαετία (1991-2000).

Στο Παράρτημα ΙΧ παρατίθενται τα στοιχεία των βάσεων δεδομένων για την ελληνική χλωρίδα και πανίδα. Σύμφωνα με τις έως τώρα διαθέσιμες πληροφορίες στην Ελλάδα υπάρχουν 2 βάσεις για συγκεκριμένα είδη (*Ursus arctos* και *Caretta caretta*), 1 βάση για θαλάσσια είδη ζώων, 1 βάση για την ελληνική πανίδα γενικά και 9 βάσεις για συγκεκριμένες ομάδες ζώων (σπονδυλόζωα γενικά, αρπακτικά πουλιά, ψάρια, ερπετά, βενθικά μακροασπόνδυλα, ενδημικά είδη της Ελλάδας, πανίδα συγκεκριμένων περιοχών).

Αναφορικά με το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο προστασίας ειδών (βλ. Παράρτημα ΙΙ) επισημαίνεται ότι κατά τη διετία 1999 - 2000 θεσπίσθηκαν Νόμοι, Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις (ΚΥΑ), Κανονισμοί και Προεδρικά Διατάγματα (ΠΔ), αμέσως ή εμμέσως, σχετιζόμενα με την πανίδα. Ιδιαίτερης σημασίας ενέργειες για την προστασία της ελληνικής πανίδας ήταν οι ακόλουθες:

- Η κύρωση της Σύμβασης της Βόννης (Σύμβαση για τη Διατήρηση των Αποδημητικών Ειδών της Άγριας Πανίδας) με τον Νόμο 2719/99 (ΦΕΚ 106/Α).
- Η έκδοση του ΠΔ 99 (ΦΕΚ 906/Δ) για τον χαρακτηρισμό των χερσαίων και θαλάσσιων περιοχών του Κόλπου Λαγανά και των νήσων Στροφάδων ως Εθνικού Πάρκου.
- Η έκδοση της Υπουργικής Απόφασης 336107/2000 (ΦΕΚ 223) για τα Κέντρα Περίθαλψης της Άγριας Πανίδας.
- Η έκδοση του ΠΔ 2000 (ΦΕΚ 395/Δ') για τον χαρακτηρισμό των χερσαίων και θαλάσσιων περιοχών του Σχινιά - Μαραθώνα Αττικής ως Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου.
- Η έκδοση του Κανονισμού 1988/2000 για την αναστολή της εισαγωγής δειγμάτων ειδών φυτών και ζώων.
- Η έκδοση του Κανονισμού 2724/2000 για την προστασία των ειδών πανίδας μέσω του ελέγχου του εμπορίου τους.

Γ.4.3. Συζήτηση

Α. Είδη φυτών των Παραρτημάτων II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

Ο μεγάλος πλούτος της ελληνικής χλωρίδας δεν συνοδεύεται από κάποιο ανάλογο πλούτο ερευνητικών εργασιών, ούτε για την καταγραφή των ειδών ούτε για την οικολογική τους κατάσταση. Υπάρχουν βέβαια πολλές και ποικίλες δημοσιεύσεις με αντικείμενο την ελληνική χλωρίδα, οι οποίες συντάχθηκαν από έλληνες και ξένους επιστήμονες. Η πληροφορία όμως είναι διασκορπισμένη και όχι πάντα σωστά ενημερωμένη ή έγκαιρη. Για ορισμένες κατηγορίες οργανισμών, π.χ. βρυόφυτα, πτεριδόφυτα, μύκητες, δεν υπάρχει ολοκληρωμένη μελέτη έως σήμερα. Πολλές περιοχές είναι ανεξερεύνητες ή ελλιπώς μελετημένες, παρόλο που άλλες, όπως η Κρήτη, έχουν μελετηθεί επαρκώς.

Ελάχιστες, επίσης, είναι οι πηγές για την κατάσταση των απειλούμενων φυτικών ειδών της χώρας. Για τα περισσότερα από τα ενδημικά είδη δεν έχει γίνει καμία αξιολόγηση του βαθμού απειλής, ενώ για πολλά άλλα δεν υπάρχουν πρόσφατες πληροφορίες. Για ορισμένα είδη που έχουν παρατηρηθεί πριν από πολλά έτη (60 ή 100) δεν έχει γίνει δεύτερη αναφορά τους και δεν είναι γνωστό αν υπάρχουν ακόμη ή όχι.

Τα τελευταία έτη έχουν συνταχθεί ορισμένες βάσεις δεδομένων για τα ενδημικά, σπάνια και απειλούμενα είδη της χώρας. Τέτοιες είναι:

- α) το Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας,
- β) η βάση δεδομένων της IUCN - WCMC,
- γ) η βάση "Chloris" του Πανεπιστημίου Αθηνών, στην οποία περιλαμβάνονται πληροφορίες ταξινόμησης, εξάπλωσης και κατάστασης διατήρησης των απειλούμενων ειδών. Η βάση αυτή εκδόθηκε το 1996 και συνεχώς ενημερώνεται.
- δ) η "BIOGREECE", βάση δεδομένων για τις προτεινόμενες προς ένταξη περιοχές στο Δίκτυο "NATURA 2000", η οποία περιλαμβάνει στοιχεία για τα 40 είδη φυτών του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, καθώς και για άλλα σημαντικά είδη της χώρας.

Κατάλογοι των απειλούμενων βρυοφύτων και λειχηνών έχουν συνταχθεί σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο (Παράρτημα IX, β.), αλλά όχι σε εθνικό επίπεδο.

Από τα υπάρχοντα βιβλιογραφικά δεδομένα λείπει η ουσιαστική παρακολούθηση των πληθυσμών και η αξιολόγηση των κινδύνων που διατρέχουν. Εκτός της BIOGREECE, άλλες εργασίες στις οποίες να γίνονται αναλύσεις για την εκτίμηση της βιοποικιλότητας, για τον ενδημισμό ειδών, για την εκτίμηση της οικολογικής τους κατάστασης και για τη διαμόρφωση στρατηγικών διατήρησης των ειδών δεν υπάρχουν. Ιδιαίτερα απαραίτητη είναι μία τέτοιου είδους προσέγγιση για τα ενδημικά είδη περιορισμένης εξάπλωσης (π.χ. σε μία μόνο νησίδα) που είναι πολύ ευάλωτα σε διαταραχές.

Ο αριθμός των ενδημικών, σπάνιων ή απειλούμενων ειδών της ελληνικής χλωρίδας είναι μεγαλύτερος από εκείνον των ειδών που περιλαμβάνονται στα Παραρτήματα II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Για τον λόγο αυτό κρίνεται απαραίτητη η διεξαγωγή έρευνας προς την κατεύθυνση της πλήρους καταγραφής τους και της παρακολούθησης των πληθυσμών τους.

Τα τελευταία έτη γίνονται προσπάθειες συγκέντρωσης, σύνθεσης, αξιολόγησης και αξιοποίησης της υπάρχουσας βιβλιογραφίας για σπάνια και απειλούμενα είδη. Μία τέτοια προσπάθεια αποτελεί το έργο ARCHI-MED, του Πανεπιστημίου της Κρήτης που συγκεντρώνει την υπάρχουσα βιβλιογραφία για απειλούμενα ενδημικά είδη της χλωρίδας στη Νότια Ελλάδα. Σκοπός του έργου είναι να αξιοποιήσει την πληροφορία που παρέχεται από τη βιβλιογραφία ώστε να συμβάλλει στην προώθηση της περαιτέρω μελέτης, στον καθορισμό των προτεραιοτήτων στη στρατηγική διατήρηση της βιοποικιλότητας, στη διαχείριση των περιοχών και στην ενημέρωση του κοινού. Επίσης, υλοποιούνται ερευνητικά έργα, τα οποία αφορούν τη χλωρίδα της Ελλάδας, κυρίως στα πλαίσια έρευνας οικοσυστημάτων ή οργανισμών (π.χ. έργο LIFE για την αρκούδα, έργο LIFE για τον Στρυμονικό Κόλπο κ.ά.). Έργα με αντικείμενο αποκλειστικά φυτικά είδη (βλ. Παράρτημα VIII) υλοποιούνται ελάχιστα. Ένα παράδειγμα αποτελεί το, χρηματοδοτούμενο από το πλαίσιο LIFE, έργο «Μέτρα διατήρησης για το Φοινοκόδαςος του Βάι», που αποσκοπεί στη βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης και στην προστασία του μοναδικού φυσικού δάσους με φοίνικες στην Ελλάδα.

Τα τελευταία έτη επίσης, δημιουργούνται βάσεις δεδομένων για την ελληνική χλωρίδα, οι οποίες ενημερώνονται συνεχώς, με μικρότερη ή μεγαλύτερη συχνότητα (π.χ. UAECO, MEDUSA κ. ά.). Στα Παραρτήματα VIII και IX παρουσιάζονται ερευνητικά έργα και οι σημαντικότερες βάσεις δεδομένων για τη χλωρίδα, σε εθνικό επίπεδο.

Από την ανάλυση των στοιχείων που παρέχουν οι μελέτες που χρησιμοποιήθηκαν (κυρίως ΕΠΜ) για την παρούσα έκθεση, διαπιστώνεται ότι η προσέγγιση για την εκτίμηση της κατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος από αυτές είναι, τις περισσότερες φορές, μόνο βιβλιογραφική, κυρίως για τα είδη φυτών. Σε πολύ λίγες περιπτώσεις πραγματοποιείται έρευνα πεδίου. Ακόμα όμως και στις περιπτώσεις αυτές η παρατήρηση δεν μπορεί να είναι πλήρης, καθώς η σύνταξη της ΕΠΜ γίνεται συνήθως σε διάστημα μικρότερο του ενός έτους. Πρακτικά, η παρατήρηση στο πεδίο, όταν πραγματοποιείται, περιλαμβάνει ελάχιστες δειγματοληψίες. Ως αποτέλεσμα, τυχόν μεταβολές στη σύνθεση της χλωρίδας μίας περιοχής ή στην κατάσταση των πληθυσμών των σπάνιων και απειλούμενων ειδών, σε σχέση με την προϋπάρχουσα βιβλιογραφία, δεν καταγράφονται από τις ΕΠΜ. Επομένως, με τον δεδομένο τρόπο προσέγγισης, δεν είναι δυνατόν να εκτιμηθεί η κατάσταση του είδους και να προταθούν μέτρα προστασίας του.

B. Είδη ζώων των Παραρτημάτων II και IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

Τα στοιχεία τα οποία παρουσιάζονται και αναλύονται στην παρούσα έκθεση επιβεβαιώνουν το ενδιαφέρον της Πολιτείας και της επιστημονικής κοινότητας για την προστασία και διατήρηση της ελληνικής πανίδας. Σήμερα, υπάρχει επαρκής γνώση της εξάπλωσης, στην Ελλάδα, των περισσότερων ειδών ψαριών εσωτερικών υδάτων, ερπετών, αμφιβίων και θηλαστικών, ανεξάρτητα από το εάν αυτά περιλαμβάνονται ή όχι στα παραρτήματα της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Δεν ισχύει, ωστόσο, το ίδιο για τα αρθρόποδα, τα μαλάκια και τα ασπόνδυλα γενικότερα, για τα οποία γνωρίζουμε την εξάπλωση μόνο ορισμένων ειδών σε συγκεκριμένα γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις ισχύει ότι μεγάλο ποσοστό της γνώσης αυτής αποκτήθηκε χάρη στο ζωηρό ενδιαφέρον μεμονωμένων επιστημόνων, παρά την απουσία ισχυρής οικονομικής ενίσχυσης.

Τα κενά τα οποία εντοπίστηκαν και επισημάνθηκαν στην προηγούμενη έκθεση παρακολούθησης, η οποία υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας ΥΠΕΧΩΔΕ – ΕΚΒΥ 1997 – 1998, εξακολουθούν να υφίστανται και σήμερα. Συγκεκριμένα, για την πλειονότητα των ειδών δεν υπάρχουν πληθυσμιακά στοιχεία στο εύρος της εξάπλωσής τους, αλλά ούτε και γνωρίζουμε σημαντικά στοιχεία του βιολογικού κύκλου τους. Οι δύο κατηγορίες δεδομένων, μπορούν να παραχθούν μόνο μέσω ειδικών πολυετών ερευνητικών έργων και είναι πρωταρχικής σημασίας για τον προσδιορισμό της κατάστασης διατήρησης των ειδών, για την εκπόνηση και εφαρμογή Εθνικών Σχεδίων Δράσης και για την ορθή διαχείριση και διατήρηση των πληθυσμών τους γενικότερα.

Η ορνιθοπανίδα, εξακολουθεί να αποτελεί την πληρέστερα μελετημένη ζωική ομάδα στην Ελλάδα (βλ. σχετικό κεφάλαιο). Αναφορικά, ωστόσο, με τα υπόλοιπα σπονδυλωτά, έχει βελτιωθεί το επίπεδο γνώσης και πληροφόρησης για τα είδη *Ursus arctos*, *Canis lupus*, *Monachus monachus* (θηλαστικά), *Caretta caretta* και *Macrovipera schweizeri* (ερπετά), ενώ από έργα τα οποία ολοκληρώθηκαν προσφάτως ή βρίσκονται ακόμα σε εξέλιξη αναμένεται να έχουμε πρόσθετα στοιχεία για τα θηλαστικά *Lutra lutra*, *Rhinolophus hipposideros*, *Rhinolophus ferrumequinum*, τα ερπετά *Testudo hermanni*, *Testudo marginata*, *Emis orbicularis*, *Mauremys caspica*, *Elaphe situla*, *Elaphe quatuorlineata*, τα ψάρια *Aphanius fasciatus*, *Ladigesocypris ghigii*, *Tropidophoxinellus spartiaticus* και τα έντομα *Callimorpha quadripunctaria*, *Morimus funereu*, και *Lucanus cervus*. Θα πρέπει ωστόσο να επισημανθεί ότι αυτά αποτελούν μόλις το 28% των 72 ειδών της ελληνικής πανίδας που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, καθώς επίσης και ότι εκτός από τα συγκεκριμένα 72 είδη, η ελληνική πανίδα αριθμεί πολλά ενδημικά, σπάνια και απειλούμενα είδη τα οποία δεν περιλαμβάνονται στο ανωτέρω παράρτημα και τα οποία επίσης θα πρέπει να τύχουν ενδιαφέροντος.

Το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο προστασίας καλύπτει μεγάλο αριθμό ειδών τα οποία, ωστόσο, εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν προβλήματα. Αυτό αποδίδεται στη μη επαρκή εφαρμογή της νομοθεσίας και στην ελλιπή ενημέρωση του κοινού.

Όσον αφορά στις δράσεις παρακολούθησης (Παράρτημα VIII), επισημαίνεται ότι καλύπτουν μόνο ορισμένα είδη σε καθορισμένες περιοχές, με μέγιστη διάρκεια τα 4 έτη, που είναι και η διάρκεια του έργου στα πλαίσια του οποίου πραγματοποιήθηκε ή πραγματοποιείται η παρακολούθηση του είδους. Εξαίρεση αποτελούν τα είδη

Monachus monachus και *Caretta caretta* των οποίων ορισμένοι πληθυσμοί φαίνεται να παρακολουθούνται σχεδόν για μία δεκαετία. Είναι λοιπόν σαφές ότι δεν υπάρχει, σε εθνικό επίπεδο, πρόβλεψη για συνεχή και μακρόχρονη παρακολούθηση ακόμη και των σημαντικών ειδών. Αναφορικά με τα ερευνητικά έργα (βλ. Παράρτημα VIII), θα πρέπει να σημειωθεί ότι λίγα εστιάζουν σε είδη ή ομάδες ζώων αλλά, ακόμη και σε αυτήν την περίπτωση, δεν περιλαμβάνουν όλα οικολογική μελέτη των ειδών. Τα περισσότερα ερευνητικά έργα περιλαμβάνουν εμμέσως στο ερευνητικό αντικείμενό τους την πανίδα μιας περιοχής, κυρίως από άποψη εξάπλωσης ειδών. Το γεγονός αυτό είναι αποτέλεσμα της απουσίας των κατάλληλων χρηματοδοτικών μέσων.

Ο κατάλογος των βάσεων δεδομένων που παρατίθεται στο Παράρτημα IX είναι μικρότερος από αυτόν που παρατέθηκε στην προηγούμενη έκθεση παρακολούθησης που υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας ΥΠΕΧΩΔΕ – ΕΚΒΥ 1997 – 1998. Αυτό είναι αποτέλεσμα αξιολόγησης των βάσεων δεδομένων που καταγράφηκαν στα πλαίσια της δράσης Δ.1.2α, κυρίως βάσει της αξιοπιστίας και της επιστημονικής επάρκειας των στοιχείων που περιέχουν. Οι βάσεις δεδομένων που σχετίζονται με την ελληνική πανίδα, είναι αποτέλεσμα του αυξανόμενου ενδιαφέροντος ερευνητών, ερευνητικών ιδρυμάτων και άλλων οργανισμών, για την κάλυψη αναγκών σχετικής έρευνας και ενημέρωσης και επισημαίνεται ότι, σχεδιασμός σε εθνικό επίπεδο θα συνέβαλλε στην πληρέστερη εξυπηρέτηση των ενδιαφερομένων προς όφελος της ελληνικής πανίδας

Γ.4.4. Συμπεράσματα

- Η κατάσταση διατήρησης σημαντικών ειδών φυτών και ζώων δεν είναι γνωστή σε εθνικό επίπεδο καθώς δεν έχει πραγματοποιηθεί η απαραίτητη έρευνα, η οποία να καλύπτει θέματα βιολογικών κύκλων και πληθυσμιακής οικολογίας.
- Συγκρινόμενη με τις άλλες ομάδες ζώων, ιδιαίτερα ελλιπής είναι η γνώση μας για τα ασπόνδυλα.
- Είναι εμφανής η ανάγκη για επικαιροποίηση στοιχείων και γι' αυτό θα πρέπει να τεθεί σε προτεραιότητα η καταγραφή και μελέτη ειδών, τουλάχιστον στις προστατευόμενες περιοχές.
- Σημαντικά είδη φυτών και ζώων εξακολουθούν να μην παρακολουθούνται επαρκώς στην Ελλάδα, γεγονός το οποίο δυσχεραίνει τις προσπάθειες για την προστασία και διατήρησή τους. Η πρόβλεψη για παρακολούθηση σε εθνικό επίπεδο, τουλάχιστον ορισμένων ειδών, θα ήταν ένα σημαντικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση.
- Η απουσία του κατάλληλου εθνικού χρηματοδοτικού μέσου για εκπόνηση βασικής έρευνας σε θέματα βιοποικιλότητας είναι άλλη μία τροχοπέδη στις προσπάθειες επιστημόνων, ιδρυμάτων και της διοίκησης.
- Οι βάσεις δεδομένων είναι από τα σπουδαιότερα εργαλεία για τους επιστήμονες, και τις αρμόδιες αρχές. Για τις δράσεις προστασίας και διατήρησης της βιοποικιλότητας είναι ιδιαίτερης σημασίας η ύπαρξη βάσεων δεδομένων, σε εθνικό επίπεδο, οι οποίες να είναι προσιτές στους άμεσα ενδιαφερόμενους και να περιλαμβάνουν αφενός τα βιβλιογραφικά δεδομένα και αφετέρου τα δεδομένα από ερευνητικά έργα και δράσεις παρακολούθησης των ειδών.
- Για την αποτελεσματική προστασία και διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων της χώρας απέναντι σε ευρωπαϊκές και διεθνείς συμβάσεις είναι ιδιαίτερης σημασίας η παραγωγή πρωτογενών στοιχείων, μέσα από την εκπόνηση έργων παρακολούθησης και η δυνατότητα πρόσβασης σε αυτά, των καθ' ύλη αρμοδίων.

Γ.5. Είδη ορνιθοπανίδας του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ

Γ.5.1. Η κατάσταση διατήρησης και το καθεστώς προστασίας των ειδών του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ

Στον Πίνακα Γ.5.1 παρουσιάζεται η κατάσταση διατήρησης και το καθεστώς προστασίας των ειδών της ελληνικής ορνιθοπανίδας τα οποία περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ «Περί της διατήρησης των άγριων πτηνών», καθώς επίσης και το καθεστώς παρουσίας τους στη χώρα μας.

Σύμφωνα με το άρθρο 4 της εν λόγω οδηγίας, για τα είδη που αναφέρονται στο Παράρτημα Ι προβλέπονται μέτρα ειδικής διατήρησης, που αφορούν το ενδιαίτημά τους, για να εξασφαλιστεί η επιβίωση και η αναπαραγωγή των ειδών αυτών στην ζώνη εξάπλωσής τους. Για τον σκοπό αυτό λαμβάνονται υπόψη:

- α) τα είδη που απειλούνται με εξαφάνιση,
- β) τα είδη που είναι ευπαθή σε ορισμένες μεταβολές των ενδιαιτημάτων τους,
- γ) τα είδη που θεωρούνται σπάνια διότι οι πληθυσμοί τους είναι μικροί ή η τοπική τους εξάπλωση περιορισμένη,
- δ) άλλα είδη που έχουν ανάγκη ιδιαίτερης προσοχής, λόγω ιδιοτυπίας του ενδιαιτήματός τους.

Σύμφωνα με το ίδιο άρθρο, για τη διατήρηση των ειδών αυτών επιβάλλεται, τα κράτη μέλη να «... κατατάσσουν σε Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) τα εδάφη τα πιο κατάλληλα, σε αριθμό και επιφάνεια, για τη διατήρηση των ειδών αυτών στην γεωγραφική θαλάσσια και χερσαία ζώνη...». Επίσης, να «υιοθετούν τα κατάλληλα μέτρα για να αποφύγουν στις ζώνες προστασίας, ... την ρύπανση ή την φθορά των οικοτόπων, καθώς και επιζήμιες για τα πτηνά διαταράξεις, όταν αυτές έχουν σημαντικές συνέπειες...». Τα κράτη μέλη δεσμεύονται να «προσπαθήσουν επίσης να αποφύγουν τη ρύπανση ή φθορά των οικοτόπων και έξω από τις ζώνες προστασίας».

Οι στήλες του πίνακα Γ.5.1. περιλαμβάνουν τις ακόλουθες πληροφορίες:

Στήλες 1-2: Είδος και Κοινή ονομασία. Η επιστημονική και κοινή ονομασία του είδους.

Στήλη 3: Παρουσία στην Ελλάδα. Περιγράφεται το καθεστώς παρουσίας των ειδών στη χώρα μας, σύμφωνα με τους Handrinos και Akriotis (1997). Χρησιμοποιούνται οι ακόλουθοι κωδικοί:

R (resident): είδος που απαντά όλο το έτος (και αναπαράγεται)

PLM (partial migrant): μερικώς μεταναστευτικό είδος

SV (summer visitor): καλοκαιρινός επισκέπτης (αναπαράγεται)

PM (passage migrant): περαστικό κατά τη μετανάστευση είδος

NBV (non-breeding visitor): μη αναπαραγόμενος επισκέπτης

WV (winter visitor): χειμερινός επισκέπτης

(για όλα τα ανωτέρω οι κεφαλαίοι χαρακτήρες δηλώνουν ότι το είδος είναι κοινό, ενώ οι πεζοί ότι το είδος σπανίζει)

Acc (Accidental): τυχαία εμφανιζόμενο

Ext (Extinct): έχει εξαφανισθεί

Int (Introduced): έχει εισαχθεί

FBr (Formerly breeding): αναπαραγόταν στο παρελθόν αλλά όχι πια

Για κάθε είδος μπορούν να χρησιμοποιούνται περισσότεροι του ενός κωδικοί, κατά σειρά σπουδαιότητας και διαχωριζόμενοι μεταξύ τους με παύλα (-).

Στήλη 4: Παγκόσμιος Κόκκινος Κατάλογος. Παρουσιάζονται τα παγκοσμίως απειλούμενα είδη σύμφωνα με τον Κόκκινο Κατάλογο του BirdLife International (2000), τον οποίο υιοθετεί και η IUCN. Οι κατηγορίες που χρησιμοποιούνται είναι οι εξής:

CR (Critically Endangered): κινδυνεύον σε κρίσιμη κατάσταση

EN (Endangered): κινδυνεύον

VU (Vulnerable): τρωτό

LR (Lower Risk): μειωμένου κινδύνου· η κατηγορία αυτή υποδιαιρείται σε άλλες τρεις:

cd (Conservation Dependent): εξαρτώμενο από προγράμματα διατήρησης

nt (Near Threatened): σχεδόν απειλούμενο

lc (Least Concern): ελάχιστου ενδιαφέροντος

DD (Data Deficient): με ανεπαρκή δεδομένα

Στήλη 5: Κατάσταση διατήρησης στην Ευρώπη. Παρουσιάζεται το καθεστώς διατήρησης του είδους στην Ευρώπη (European Threat Status), σύμφωνα με το BirdLife International (Tucker και Heath 1994). Χρησιμοποιούνται οι εξής κωδικοί:

E (Endangered): κινδυνεύον

V (Vulnerable): τρωτό

R (Rare): σπάνιο

D (Declining): φθίνον

L (Localized): περιορισμένης εξάπλωσης

Ins (Insufficiently Known): ανεπαρκώς γνωστό

S (Secure): ασφαλές

(): η χρήση των παρενθέσεων υποδηλώνει προσωρινό καθεστώς (Status provisional)

^w : ο εκθέτης αυτός υποδηλώνει ότι ο κωδικός που προηγείται αναφέρεται στον διαχειμάζοντα πληθυσμό

Στήλη 6: SPEC. Αναγράφεται η κατηγορία στην οποία κατατάσσονται τα είδη ανάλογα με την κατάσταση διατήρησής τους στην Ευρώπη (SPEC: Species of European Conservation Concern), σύμφωνα με τα στοιχεία του BirdLife International (Tucker και Heath 1994), ως εξής:

SPEC 1-3: Είδη με Δυσμενή Κατάσταση Διατήρησης (ΔΚΔ) (Unfavourable Conservation Status) στην Ευρώπη

1: Είδη παγκοσμίως απειλούμενα

2: Είδη συγκεντρωμένα στην Ευρώπη

3: Είδη μη συγκεντρωμένα στην Ευρώπη, αλλά με ΔΚΔ

SPEC 4: Είδη με Ευνοϊκή Κατάσταση Διατήρησης (Favourable Conservation Status) αλλά συγκεντρωμένα στην Ευρώπη

^w : ο εκθέτης αυτός υποδηλώνει ότι η κατηγορία που προηγείται αναφέρεται στον διαχειμάζοντα πληθυσμό

Στήλη 7: Ελληνικό Κόκκινο Βιβλίο. Αναγράφεται η κατάσταση διατήρησης των ειδών στην Ελλάδα σύμφωνα με το Κόκκινο Βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλόζων της Ελλάδας (Χανδρινός 1992).

E1: Κινδυνεύον άμεσα με εξαφάνιση.

E2: Κινδυνεύον με εξαφάνιση, όχι όμως άμεσα.

V: Τρωτό

R: Σπάνιο

I: Απροσδιόριστο

K: Ανεπαρκώς γνωστό

Στήλη 8: Σύμβαση Βέρνης. Με **II** συμβολίζονται τα είδη που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα II (αυστηρά προστατευόμενα είδη πανίδας) και με **III** τα είδη του Παραρτήματος III (προστατευόμενα είδη πανίδας) της Διεθνούς Σύμβασης για τη διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης (Σύμβαση Βέρνης), όπως αυτά ισχύουν από τις 06.03.1997 και μετά τις τελευταίες τροποποιήσεις.

Στήλη 9: Σύμβαση Βόννης. Με **I** συμβολίζονται τα είδη που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα I και με **II** τα είδη του Παραρτήματος II της Διεθνούς Σύμβασης για τη διατήρηση των μεταναστευτικών ειδών αγρίων ζώων (Σύμβαση Βόννης), όπως αυτά ισχύουν από τις 14.02.2000, μετά τις τελευταίες τροποποιήσεις.

Στήλη 10: Συμφωνία AEWA. Σημειώνονται τα είδη που προστατεύονται από την Συμφωνία για τη διατήρηση των Αφρικανικών-Ευρασιατικών μεταναστευτικών υδροβίων πουλιών (AEWA). Η νέα αυτή συμφωνία δημιουργήθηκε στα πλαίσια της Σύμβασης της Βόννης και τέθηκε σε ισχύ από τις 01.11.1999. Προστατεύει 172 μεταναστευτικά είδη πουλιών που εξαρτώνται οικολογικά από τους υγροτόπους, τουλάχιστον για ένα μέρος του ετήσιου κύκλου τους. Η Ελλάδα έχει υπογράψει τη συμφωνία, αλλά επειδή ακόμη δεν την έχει κυρώσει, δεν θεωρείται συμβαλλόμενο μέρος.

Στήλη 11: CITES. Με **I** συμβολίζονται τα είδη που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα I και με **II** τα είδη του Παραρτήματος II της Σύμβασης για το διεθνές εμπόριο κινδυνευόντων ειδών άγριας πανίδας και αυτοφυούς χλωρίδας (CITES), όπως αυτά ισχύουν από τις 19.07.2000, μετά τις τελευταίες τροποποιήσεις.

Στήλη 12: Εμπόριο στην ΕΕ. Η κοινοτική νομοθεσία που ενσωματώνει την CITES είναι αρκετά διαφορετική, αυστηρότερη σε κάποια σημεία και περιλαμβάνει περισσότερα είδη. Για αυτούς τους λόγους παρουσιάζεται σε ξεχωριστή στήλη. Με **A** και **B** συμβολίζονται τα είδη που περιλαμβάνονται στα αντίστοιχα Παραρτήματα του Καν. (ΕΚ) 2724/2000 που τροποποίησε τον Καν. (ΕΚ) 338/97 για την προστασία των ειδών της άγριας πανίδας και χλωρίδας με τον έλεγχο του εμπορίου τους, σε συνέχεια των σχετικών τροποποιήσεων της CITES.

Πίνακας Γ.5.1. Κατάσταση διατήρησης και καθεστώς προστασίας των ειδών της ελληνικής ορνιθοπανίδας που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Είδος	Κοινή ονομασία	Παρουσία στην Ελλάδα	Παγκόσμιος Κόκκινος Κατάλογος	Κατάσταση διατήρησης στην Ευρώπη	SPEC	Ελληνικό Κόκκινο Βιβλίο	Συμβάσεις				Εμπόριο στην ΕΕ
							Βέρνη	Βόννη	ΑΕWA	CITES	
<i>Gavia stellata</i>	Κηλιδοβούτι	wv		V	3		II	II	•		
<i>Gavia arctica</i>	Λαμβροβούτι	WV		V	3		II	II	•		
<i>Podiceps auritus</i>	Χειμωνοβουτηχτάρι	wv		(S)			II		•		
<i>Calonectris diomedea</i>	Αρτέμης	SV		(V)	2		II				
<i>Hydrobates pelagicus</i>	Πετρίλος	sv		(L)	2	R	II				
<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	Θάλασσοκόρακας	R		S	4	V	III				
<i>Phalacrocorax pygmaeus</i>	Λαγγόνα	WV-r	LR/nt	V	2	E2	II	II	•		
<i>Pelecanus onocrotalus</i>	Ροδοπελεκάνος	sv-pm		R	3	E1	II	I/II	•		
<i>Pelecanus crispus</i>	Αργυροπελεκάνος	R	LR/cd	V	1	E1	II	I/II	•	I	A
<i>Botaurus stellaris</i>	Ήτταυρος	wv-pm-r?		(V)	3	I	II	II	•		
<i>Ixobrychus minutus</i>	Μικροτσικνιάς	SV-PM		(V)	3		II	II	•		
<i>Nycticorax nycticorax</i>	Νυχτοκόρακας	SV-PM		D	3	K	II				
<i>Ardeola ralloides</i>	Κρυπτοτσικνιάς	SV-PM		V	3		II				
<i>Egretta garzetta</i>	Λευκοτσικνιάς	PM-R		S			II				A
<i>Egretta alba</i>	Αργυροτσικνιάς	WV- r		S		E2	II	II	•		A
<i>Ardea purpurea</i>	Πορφυροτσικνιάς	PM-sv		V	3	V	II	II	•		
<i>Ciconia nigra</i>	Μαυροπελαργός	sv-pm		R	3	E2	II	II	•	II	A
<i>Ciconia ciconia</i>	Πελαργός	SV-PM		V	2		II	II	•		

Πίνακας Γ.5.1. (συνέχεια)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Είδος	Κοινή ονομασία	Παρουσία στην Ελλάδα	Παγκόσμιος Κόκκινος Κατάλογος	Κατάσταση διατήρησης στην Ευρώπη	SPEC	Ελληνικό Κόκκινο Βιβλίο	Συμβάσεις				Εμπόριο στην ΕΕ
							Βέρνη	Βόννη	ΑΕWA	CITES	
<i>Plegadis falcinellus</i>	Χαλκόκοτα	PM-sv		D	3	E1	II	II	•		
<i>Platalea leucorodia</i>	Χουλιανορόδα	r		E	2	E1	II	II	•	II	A
<i>Phoenicopiterus ruber</i>	Φοινικόπτερο	NBV-r?		L	3	R	II	II	•	II	A
<i>Cygnus cygnus</i>	Αγριόκυκνος	wv		S	4 ^w	K	II	II	•		
<i>Anser erythropus</i>	Νανόχηννα	wv	VU	V	1	E2	II	I/II	•		
<i>Branta ruficollis</i>	Κοκκινόχηννα	wv	VU	L ^w	1	E2	II	I/II	•	II	A
<i>Tadorna ferruginea</i>	Καστανόπαπια	plm		V	3	E1	II	II	•		
<i>Aythya nyroca</i>	Βαλτόπαπια	PM-sv	LR/nt	V	1	V	III	I/II	•		A
<i>Mergus albellus</i>	Νανοπρίστης	wv		V	3		II	II	•		
<i>Oxyura leucocephala</i>	Κεφαλούδι	wv	EN	E	1	E2	II	I/II	•	II	A
<i>Pernis apivorus</i>	Σφηκιάρης	sv-pm		S	4		II	II		II	A
<i>Milvus migrans</i>	Τσίφτης	wv-pm-r		V	3	E1	II	II		II	A
<i>Milvus milvus</i>	Ψαλιδιάρης	wv-pm		S	4		II	II		II	A
<i>Haliaeetus albicilla</i>	Θάλασσετός	r	LR/nt	R	3	E1	II	I/II		I	A
<i>Gypaetus barbatus</i>	Γυπαετός	r		E	3	E1	II	II		II	A
<i>Neophron percnopterus</i>	Ασπροπάρης	sv-pm		E	3	V	II	II		II	A
<i>Gyps fulvus</i>	Όρνιο	R		R	3	V	II	II		II	A
<i>Aegypius monachus</i>	Μαυρόγυπας	r	LR/nt	V	3	E1	II	II		II	A
<i>Circaetus gallicus</i>	Φιδεατός	sv		R	3		II	II		II	A

Πίνακας Γ.5.1. (συνέχεια)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Είδος	Κοινή ονομασία	Παρουσία στην Ελλάδα	Παγκόσμιος Κόκκινος Κατάλογος	Κατάσταση διατήρησης στην Ευρώπη	SPEC	Ελληνικό Κόκκινο Βιβλίο	Συμβάσεις				Εμπόριο στην ΕΕ
							Βέρνη	Βόννη	AEWA	CITES	
<i>Circus aeruginosus</i>	Καλαμόκιρκος	WV-PM-r		S		V	II	II		II	A
<i>Circus cyaneus</i>	Βαλτόκιρκος	wv-pm		V	3		II	II		II	A
<i>Circus macrourus</i>	Στεπόκιρκος	pm	LR/nt	E	3		II	II		II	A
<i>Circus pygargus</i>	Λιβαδόκιρκος	PM-sv		S	4	E1	II	II		II	A
<i>Accipiter brevipes</i>	Σάϊνι	sv-pm		R	2		II	II		II	A
<i>Buteo rufinus</i>	Αετογερακίνα	plm		(E)	3	R	II	II		II	A
<i>Aquila pomarina</i>	Κραυγαετός	sv-pm		R	3	V	II	II		II	A
<i>Aquila clanga</i>	Στικταετός	wv	VU	E	1	E2	II	I/II		II	A
<i>Aquila heliaca</i>	Βασιλαετός	r-wv	VU	E	1	E1	II	I/II		I	A
<i>Aquila chrysaetos</i>	Χρυσαιετός	r		R	3	V	II	II		II	A
<i>Hieraaetus pennatus</i>	Σταυραετός	sv-pm		R	3	V	II	II		II	A
<i>Hieraaetus fasciatus</i>	Σπιζαιετός	r		E	3	V	II	II		II	A
<i>Pkaiion haliaetus</i>	Ψαραετός	pm-FBr		R	3	I	II	II		II	A
<i>Falco naumanni</i>	Κιρκινέζι	sv-pm	VU	(V)	1	V	II	I/II		II	A
<i>Falco columbarius</i>	Νανογέρακο	wv		S			II	II		II	A
<i>Falco eleonora</i>	Μαυροπετρίτης	SV		R	2	K	II	II		II	A
<i>Falco biarmicus</i>	Χρυσογέρακο	r		(E)	3	V	II	II		II	A
<i>Falco peregrinus</i>	Πετρίτης	r-wv		R	3	K	II	II		I	A
<i>Bonasa bonasia</i>	Αγριόκοτα	r		S		I	III				

Πίνακας Γ.5.1. (συνέχεια)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Είδος	Κοινή ονομασία	Παρουσία στην Ελλάδα	Παγκόσμιος Κόκκινος Κατάλογος	Κατάσταση διατήρησης στην Ευρώπη	SPEC	Ελληνικό Κόκκινο Βιβλίο	Συμβάσεις				Εμπόριο στην ΕΕ
							Βέρνη	Βόννη	AEWA	CITES	
<i>Tetrao urogallus</i>	Αγριόκουρκος	r		(S)		R	III				
<i>Porzana porzana</i>	Στικτοπουλάδα	pm-wv		S	4		II	II	•		
<i>Porzana parva</i>	Μικροπουλάδα	PM-sv		(S)	4	R	II	II	•		
<i>Porzana pusilla</i>	Νανοπουλάδα	pm-sv?		R	3		II	II	•		
<i>Crex crex</i>	Ορνυκομάνα	pm	VU	V	1		II	II			
<i>Grus grus</i>	Γερανός	pm		V	3	Ex	II	II	•	II	A
<i>Tetrax tetrax</i>	Χαμωτίδα	wv-pm-FBr	LR/nt	V	2	Ex	II			II	A
<i>Himantopus himantopus</i>	Καλαμοκανάς	PM-SV		S		V	II	II	•		
<i>Recurvirostra avosetta</i>	Αβοκέτα	R-WV		L ^w	4/3 ^w	V	II	II	•		
<i>Burhinus oedienemus</i>	Πετροτριλίδα	sv-pm		V	3	V	II	II			
<i>Glareola pratincola</i>	Νεροχελίδονο	SV-PM		E	3	V	II	II	•		
<i>Charadrius morinellus</i>	Βουνοσφυριχτής	pm-sv?		(S)		K	II	II	•		
<i>Pluvialis apricaria</i>	Βροχοπούλι	WV		S	4		III	II	•		
<i>Hoplopterus spinosus</i>	Αγκαθοκαλημάνια	sv		(E)	3	E2	II	II	•		
<i>Philomachus pugnax</i>	Μαχητής	PM-wv		(S)	4		III	II	•		
<i>Gallinago media</i>	Διπλομπεκάτσινο	pm	LR/nt	(V)	2	K	II	II	•		
<i>Limosa lapponica</i>	Ακτοτούρλι	pm-wv		L ^w	3 ^w		III	II	•		
<i>Numenius tenuirostris</i>	Λεπτομύτα	pm-wv	CR		1	E1	II	I/II	•	I	A
<i>Tringa glareola</i>	Λασπότρυγγας	PM		D	3		II	II	•		

Πίνακας Γ.5.1. (συνέχεια)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Είδος	Κοινή ονομασία	Παρουσία στην Ελλάδα	Παγκόσμιος Κόκκινος Κατάλογος	Κατάσταση διατήρησης στην Ευρώπη	SPEC	Ελληνικό Κόκκινο Βιβλίο	Συμβάσεις				Εμπόριο στην ΕΕ
							Βέρνη	Βόννη	ΑΕWA	CITES	
<i>Xenus cinereus</i>	Ρωσότρυγγας	pm		(S)			II	II	•		
<i>Phalaropus lobatus</i>	Κολυμπότρυγγας	pm		(S)			II	II	•		
<i>Larus melanocephalus</i>	Μαυροκέφαλος Γλάρος	R		S	4	V	II	II	•		
<i>Larus genei</i>	Λεπτόραμφος Γλάρος	WV-PM-r		(S)		E2	II	II	•		
<i>Larus audouinii</i>	Αιγαίογλαρος	r	LR/nt	L	1	E2	II	I/II	•		
<i>Gelochelidon nilotica</i>	Γελογλάρονο	sv-pm		(E)	3	E1	II	II	•		
<i>Sterna caspia</i>	Καρατζάς	Nbv-r?		(E)	3	K	II	II	•		
<i>Sterna skauvicensis</i>	Χειμωνογλάρονο	WV-PM-r		D	2	I	II	II	•		
<i>Sterna hirundo</i>	Ποταμογλάρονο	SV-PM		S			II	II	•		
<i>Sterna albifrons</i>	Νανογλάρονο	SV-PM		D	3		II	II	•		
<i>Chlidonias hybridus</i>	Μουστακογλάρονο	PM-sv		D	3	V	II				
<i>Chlidonias niger</i>	Μαυρογλάρονο	PM-sv		D	3	V	II	II	•		
<i>Bubo bubo</i>	Μπούφος	r		V	3		II			II	A
<i>Glaucidium passerinum</i>	Σπουργιτόγλαυκα	r		(S)			II			II	A
<i>Asio flammeus</i>	Βαλτόμπουφος	wv-pm-r?		(V)	3		II			II	A
<i>Aegolius funereus</i>	Ελατόμπουφος	r		(S)		R	II			II	A
<i>Caprimulgus europaeus</i>	Γιδοβύζι	SV		(D)	2		II				
<i>Alcedo atthis</i>	Αλκυόνα	WV-r		D	3		II				
<i>Coracias garrulus</i>	Χαλκοκουρούνα	sv-pm		(D)	2	V	II	II			

Πίνακας Γ.5.1. (συνέχεια)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Είδος	Κοινή ονομασία	Παρουσία στην Ελλάδα	Παγκόσμιος Κόκκινος Κατάλογος	Κατάσταση διατήρησης στην Ευρώπη	SPEC	Ελληνικό Κόκκινο Βιβλίο	Συμβάσεις				Εμπόριο στην ΕΕ
							Βέρνη	Βόννη	ΑΕWA	CITES	
<i>Picus canus</i>	Σταχτοτσικλιτάρα	r		D	3	R	II				
<i>Dryocopus martius</i>	Μαυροτσικλιτάρα	r		S			II				
<i>Dendrocopos syriacus</i>	Βαλκανοτσικλιτάρα	R		(S)	4		II				
<i>Dendrocopos medius</i>	Μεσοτσικλιτάρα	R		S	4		II				
<i>Dendrocopos leucotos</i>	Λευκονώτης	r		S		R	II				
<i>Picoides tridactylus</i>	Τριδάχτυλος	r		D	3	R	II				
<i>Melanocorypha calkaura</i>	Γαλιάντρα	R		(D)	3		II				
<i>Calkarella brachydactyla</i>	Μικρογαλιάντρα	SV-PM		V	3		II				
<i>Lullula arborea</i>	Δενδροσταρήθρα	R		V	2		III				
<i>Anthus campestris</i>	Χαμοκελάδα	sv		V	3		II				
<i>Luscinia svecica</i>	Γαλαζολαίμης	wv-pm		S			II				
<i>Acrocephalus melanopogon</i>	Μουστακοποταμίδα	WV-r		(S)		R	II	II			
<i>Hippolais olivetorum</i>	Λιοστριτσίδα	sv		(R)	2		II	II			
<i>Sylvia rueppelli</i>	Μουστακοτσιροβάκος	SV		(S)	4		II	II			
<i>Sylvia nisoria</i>	Ψάλτοτσιροβάκος	pm-sv		(S)	4		II	II			
<i>Ficedula parva</i>	Νανομυγοχάφτης	pm-sv		(S)			II	II			
<i>Ficedula semitorquata</i>	Δρυομυγοχάφτης	SV-PM		(E)	2	R	II	II			
<i>Ficedula albicollis</i>	Κρικομυγοχάφτης	PM		S	4		II	II			
<i>Sitta krueperi</i>	Τουρκοτσοπανάκος	r		(S)	4	R	II				

Πίνακας Γ.5.1. (συνέχεια)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Είδος	Κοινή ονομασία	Παρουσία στην Ελλάδα	Παγκόσμιος Κόκκινος Κατάλογος	Κατάσταση διατήρησης στην Ευρώπη	SPEC	Ελληνικό Κόκκινο Βιβλίο	Συμβάσεις				Εμπόριο στην ΕΕ
							Βέρνη	Βόννη	AEWA	CITES	
<i>Lanius collurio</i>	Αετομάχος	SV-PM		(D)	3		II				
<i>Lanius minor</i>	Γαϊδουροκεφαλός	sv-pm		(D)	2	K	II				
<i>Pyrhacorax pyrrhacorax</i>	Κοκκινοκαλιακούδα	r		V	3	K	II				
<i>Emberiza cineracea</i>	Σμυρνοτσίχλονο	sv	LR/nt	(V)	2	R	II				
<i>Emberiza hortulana</i>	Βλάχος	SV		(V)	2		III				
<i>Emberiza caesia</i>	Σκουρόβλαχος	SV		(S)	4		II				

Γ.5.2. Στοιχεία για τα είδη προτεραιότητας της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ για τα οποία έχουν συνταχθεί Ευρωπαϊκά ή Διεθνή Σχέδια Δράσης.

Τα Σχέδια Δράσης¹ (ΣΔ) για τα απειλούμενα είδη πουλιών που απαντούν στην Ευρώπη συντάσσονται μετά από πρόταση του BirdLife International προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή που είχε υποβληθεί το 1993. Σ' αυτά που έχουν ήδη εκπονηθεί περιλαμβάνονται 21 είδη τα οποία απαντούν τακτικά στην Ελλάδα. Αυτά τα Σ.Δ. εκπονήθηκαν με τη συμμετοχή πολλών ειδικών και εγκρίθηκαν από την επιτροπή ORNIS² και προσυπογράφηκαν³ από την Διαρκή Επιτροπή της Διεθνούς Σύμβασης για τη διατήρηση της Άγριας Ζωής και του Φυσικού Περιβάλλοντος στην Ευρώπη (Σύμβαση Βέρνης). Η διάσκεψη των μερών της Διεθνούς Σύμβασης για τη Διατήρηση των Μεταναστευτικών Ειδών (Σύμβαση Βόννης) ενέκρινε⁴ τα 18 Σχέδια Δράσης των μεταναστευτικών ειδών που περιλαμβάνονται στα Παραρτήματα I και II αυτής της σύμβασης.

Τα πρώτα ΣΔ εκδόθηκαν από το Συμβούλιο της Ευρώπης (Heredia κ.ά. 1996) και είναι διαθέσιμα στο διαδίκτυο στις σελίδες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του BirdLife International.

Για τα υπόλοιπα είδη του Παραρτήματος I της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ και για τα παγκοσμίως απειλούμενα είδη που δεν περιλαμβάνονται στο Παράρτημα I⁵ εκπονούνται ή θα εκπονηθούν Ευρωπαϊκά ή Διεθνή ΣΔ από το BirdLife International για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης ακολουθώντας τις ίδιες διαδικασίες.

Τα Ευρωπαϊκά ή Διεθνή ΣΔ είναι ένα βασικό βήμα για τη διατήρηση των ειδών και κάθε κράτος θα πρέπει να εφαρμόσει τα μέτρα που προτείνονται, να παρακολουθεί την πορεία εφαρμογής τους και να τα αναπροσαρμόζει κάθε 3-5 έτη. Κάθε κράτος οφείλει να εφαρμόσει τα συγκεκριμένα μέτρα που αναφέρονται στο τελευταίο υποκεφάλαιο των ΣΔ, στο οποίο προσδιορίζονται μέτρα για την κάθε χώρα. Τα μέτρα

¹ Τα περισσότερα Σ.Δ. είναι ευρωπαϊκά. Ορισμένα όμως είναι διεθνή καθώς αφορούν είδη των οποίων οι πληθυσμοί τους είναι συγκεντρωμένοι κυρίως στην Ευρώπη.

² Η επιτροπή ORNIS είναι συμβουλευτικό όργανο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εφαρμογή της κοινοτικής οδηγίας 79/409.

³ 26 Ιανουαρίου 1996

⁴ 10-16 Απριλίου 1997

⁵ Με την αναθεώρηση των παγκοσμίως απειλούμενων ειδών διαπιστώνεται ότι υπάρχουν είδη που δεν περιλαμβάνονται στο παράρτημα I της οδηγίας 79/409. Τα είδη αυτά δεν απαντούν στην Ελλάδα.

περιλαμβάνουν θεσμικές και νομικές αλλαγές, προστασία των ειδών και των ενδιαιτημάτων τους, έρευνα και παρακολούθηση και ενημέρωση του κοινού.

Η εκπόνηση Εθνικού ΣΔ είναι ένα σημαντικό βήμα για την εφαρμογή των Ευρωπαϊκών ή Διεθνών ΣΔ και την αναγκαία παρακολούθηση των ειδών σε κάθε χώρα. Στην Ελλάδα έχουν εκπονηθεί δύο Εθνικά ΣΔ, για την λαγγόνα (Καζαντζίδης και Ναζηρίδης 1999α) και τη νανόχηνα (Καζαντζίδης και Ναζηρίδης 1999β) στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE – Φύση «Προστασία της λαγγόνας (*Phalacrocorax pygmaeus*) και της νανόχηνας (*Anser erythropus*) στην Ελλάδα».

Για ορισμένα είδη (π.χ. λαγγόνα, νανόχηνα, γυπαετός, αιγαιόγλαρος, αργυροπελεκάνος, μαυρόγυπας, βαλτόπαπια) έχουν εφαρμοστεί ή εφαρμόζονται ορισμένα από τα προτεινόμενα μέτρα των Ευρωπαϊκών ή Διεθνών ΣΔ κυρίως στο πλαίσιο προγραμμάτων LIFE – Φύση για είδη ή και περιοχές.

Στο Παράρτημα Χ παρουσιάζονται τα διαθέσιμα στοιχεία που αφορούν τα είδη που απαντούν στην Ελλάδα για τα οποία υπάρχει Ευρωπαϊκό ή Διεθνές ΣΔ. Δεν περιλαμβάνεται η ορτυκομάνα, η οποία είναι περαστικό, κατά τη μετανάστευση, είδος και για το οποίο δεν έχουν διατυπωθεί ακόμη μέτρα για την Ελλάδα. Περιλαμβάνεται όμως η χαμωτίδα, η οποία είναι χειμερινός επισκέπτης και περαστικό κατά τη μετανάστευση είδος και για το οποίο υπάρχουν πρόσφατες πληροφορίες της ΕΟΕ καθώς και αρκετά πρόσφατα προβλήματα λαθροθήρας.

Ειδικότερα, για κάθε είδος παρουσιάζονται:

- Γενικές πληροφορίες για το είδος σε παγκόσμιο - ευρωπαϊκό επίπεδο
- Καθεστώς παρουσίας και εξάπλωση στη χώρα μας
- Διαθέσιμες πληροφορίες για τους πληθυσμούς και την τάση τους
- Απειλές
- Προτεινόμενα μέτρα διατήρησης
- Προτεινόμενα μέτρα διατήρησης όπως διατυπώνονται στο Ευρωπαϊκό ή Διεθνές Σχέδιο Δράσης.

Για ορισμένα είδη, τα μέτρα που διατυπώνονται στο αντίστοιχο Διεθνές ή Ευρωπαϊκό ΣΔ είναι αναλυτικά ενώ για άλλα είναι συνοπτικά. Δίνουν όμως τις αναγκαίες κατευθύνσεις για τη διατήρηση των ειδών στη χώρα μας.

Με την ανάπτυξη ειδικών ερευνών και προγραμμάτων θα υπάρξει η αναγκαία γνώση για τη σωστή διαμόρφωση των Εθνικών ΣΔ και τη σωστή εφαρμογή των μέτρων διατήρησης που προτείνονται στα Διεθνή ή Ευρωπαϊκά ΣΔ. Η επικείμενη διαμόρφωση Εθνικών ΣΔ δεν πρέπει να αποτελέσει πρόσχημα για αναβολή της εφαρμογής των ήδη προτεινόμενων μέτρων καθώς τα είδη στα οποία αναφερόμαστε απειλούνται παγκοσμίως και η παρουσία τους στη χώρα μας είναι επισφαλής.

Γ.5.3. Γενικές απειλές που δέχεται η ελληνική ορνιθοπανίδα, οι οποίες οφείλονται σε ανθρωπογενείς δραστηριότητες και ειδικότερα σε αναπτυξιακά έργα

Η μακρόχρονη παρουσία του ανθρώπου στις μεσογειακές χώρες έχει επιδράσει στην εξέλιξη και διαμόρφωση του φυσικού περιβάλλοντος. Σύμφωνα με τα στοιχεία που έχουν καταγραφεί από την ΕΟΕ, η έκταση και η ένταση της ανθρώπινων δραστηριοτήτων στις Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά στην Ελλάδα, δείχνει για άλλη μια φορά τη μεγάλη παρέμβαση του ανθρώπου στο σύνολο της ελληνικής φύσης⁶.

Έως πρόσφατα, ένα πολύ μικρό ποσοστό της χώρας μας είχε μείνει σχετικά λίγο επηρεασμένο από τον άνθρωπο. Πριν από μερικές δεκαετίες το τοπίο στο μεγαλύτερο μέρος της χώρας διαμορφωνόταν από τις παραδοσιακές χρήσεις γης. Τις τελευταίες δεκαετίες όμως αυτή η κατάσταση έχει ανατραπεί απότομα, με την εγκατάλειψη και ερήμωση του μεγαλύτερου μέρους της ελληνικής υπαίθρου και της συγκέντρωσης του πληθυσμού στα αστικά κέντρα, σε συνδυασμό παράλληλα με την εντατικοποίηση συγκεκριμένων χρήσεων γης.

Όπως φαίνεται στον Πίνακα Γ.5.1 και στο Παράρτημα Χ, η διατήρηση της ορνιθοπανίδας και των ενδιαιτημάτων της εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις αλλαγές των χρήσεων γης, τις πολιτικές που εφαρμόζονται και τα προγράμματα που σήμερα εκτελούνται, κυρίως μέσω των Ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων.

⁶ Μια ειδική συλλογική έκδοση της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας, που εκδόθηκε με την υποστήριξη του ΥΠΕΧΩΔΕ, παρουσιάζει τις επιπτώσεις έργων και δραστηριοτήτων στα πτηνά και τους βιοτόπους τους καθώς και θέματα διαχείρισης των βιοτόπων της ορνιθοπανίδας (Χατζηλάκου 1999). Η έκδοση αυτή έχει διανεμηθεί σε υπηρεσίες του ΥΠΕΧΩΔΕ, των περιφερειών και των νομαρχιών.

Οι σπουδαιότερες απειλές για την ορνιθοπανίδα παρουσιάζονται και αναλύονται στη συνέχεια.

Αγροτική εντατικοποίηση και επέκταση των καλλιεργειών

Η αγροτική εκμετάλλευση είναι η ευρύτερη χρήση γης στην Ελλάδα αλλά και σε όλη την Ευρώπη.

Η εντατικοποίηση της γεωργίας και η επέκταση των καλλιεργειών είναι η σοβαρότερη απειλή που αντιμετωπίζουν οι ΣΠΠ σε όλη την Ευρώπη (Heath και Evans 2000). Με τις εντατικές καλλιέργειες, τις μονοκαλλιέργειες, τη μεγάλη χρήση λιπασμάτων, γεωργικών φαρμάκων και τους αναδασμούς, έχει μειωθεί πολύ η βιοποικιλότητα στις πεδινές περιοχές. Τα πεδινά δάση και λιβάδια και οι εκτατικές ξηρικές καλλιέργειες έχουν περιορισθεί, με συνέπεια ορισμένα είδη να αντιμετωπίζουν ιδιαίτερο πρόβλημα (βασιλαετός, κικινέζι, κ.λπ.). Οι απειλές που σχετίζονται με τις αγροτικές δραστηριότητες, είναι οι ακόλουθες:

- Η μετατροπή των ξηρών λιβαδιών και των ξηρικών χωραφιών με χειμερινά σιτηρά σε εντατικές, αρδευόμενες, καλλιέργειες έχει συνέπεια την εφαρμογή μεγάλων ποσοτήτων λιπασμάτων και γεωργικών φαρμάκων.
- Η ταπείνωση της στάθμης των υπόγειων υδροφορέων των υγρών λιβαδιών. Σε πολλές περιπτώσεις η βόσκηση στα λιβάδια αυτά έχει ενταθεί. Αρκετά υγρολίβαδα έχουν μετατραπεί σε καλλιεργούμενους αγρούς.
- Η εντατικοποίηση των καλλιεργειών μέσω της χρήσης μεγάλων ποσοτήτων ανόργανων λιπασμάτων, η επέκταση της μονοκαλλιέργειας, η εγκατάλειψη της αγρανάπαυσης και η αύξηση των μεγεθών των χωραφιών.
- Η υπερβόσκηση των βοσκοτόπων που οδηγεί σε συμπίεση και διάβρωση των εδαφών.
- Η υποβάθμιση της βιοποικιλότητας των αγροτικών περιοχών μέσω της απώλειας μικρών ημιφυσικών περιοχών και άλλων σημαντικών στοιχείων (φυτοφρακτών, συστάδων από δέντρα, λωρίδων από λιβάδια, μικρών υγροτόπων, παραλίμνιας και παραποτάμιας βλάστησης). Οι μεγαλύτερες σε κλίμακα τέτοιες καταστροφές γίνονται μέσω των αναδασμών, με την έγκριση και τη χρηματοδότηση του Κράτους και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι αναδασμοί, κατά την εφαρμογή των

οποίων ισοπεδώνονται όλα τα φυσικά τμήματα των αγροτικών περιοχών, είναι πρακτική που εφαρμόζεται σε όλη την επικράτεια, χωρίς αξιολογήσεις, με συνέπεια πλούσιες σε βιοποικιλότητα περιοχές να μετατρέπονται σε ανοικτές αγροτικές εκτάσεις χαμηλής βιοποικιλότητας. Πρέπει να σημειωθεί ότι ο εκσυγχρονισμός της ελληνικής γεωργίας χωρίς αναδασμό είναι όχι απλώς αδύνατος αλλά αδιανόητος. Εντούτοις, αν υπήρχε στο παρελθόν η επίγνωση της ανάγκης να διατηρηθεί η βιοποικιλότητα στα αγροοικοσυστήματα, θα μπορούσε ο αναδασμός να είχε εφαρμοσθεί με τρόπους πολύ λιγότερο δυσμενείς για τη βιοποικιλότητα (π.χ. αφήνοντας φυτοφράκτες, συστάδες δένδρων, κ.λπ.).

Αναψυχή και τουρισμός

Η τουριστική αξιοποίηση είναι ιδιαιτέρως αναπτυγμένη στην παράκτια ζώνη της ηπειρωτικής χώρας και στα νησιά, ενώ έχει αρχίσει να επεκτείνεται τα τελευταία χρόνια και σε σχετικά απομονωμένες περιοχές της Ελλάδας και εκτός των παράκτιων περιοχών.

Ο τουρισμός και οι δραστηριότητες που σχετίζονται με την αναψυχή, έχουν καταγραφεί ως απειλές σε μεγάλο ποσοστό των ΣΠΠ στην Ελλάδα. Αυτή η απειλή είναι ιδιαίτερα σοβαρή στους υγροτόπους όλης της Μεσογείου, στις παράκτιες περιοχές, στα δάση, στους θαμνώνες και στις βραχώδεις περιοχές, όπου ο τουρισμός είναι πιθανόν η κυριότερη αιτία καταστροφής και υποβάθμισης των ενδιαιτημάτων, καθώς και όχλησης των πουλιών. Οι Μεσογειακές χώρες είναι από τους πιο δημοφιλείς προορισμούς τουριστών παγκοσμίως. Οι υπάρχουσες τουριστικές υποδομές είναι κυρίως συγκεντρωμένες στις παραλίες της Δυτικής Ευρώπης, ενώ η Ελλάδα έχει εκρηκτική ανάπτυξη σε αυτό τον τομέα. Οι επισκέπτες στις χώρες της Μεσογείου από 157 εκατομμύρια που ήταν το 1990, προβλέπεται ότι το 2050 θα έχουν φθάσει τα 380 - 760 εκατομμύρια, ανάλογα με το μέγεθος της συνολικής οικονομικής ανάπτυξης (Stanners και Bourdeau 1995). Η αυθαίρετη οικοπεδοποίηση και δόμηση εξοχικών κατοικιών και τουριστικών καταλυμάτων, οδηγεί στην υποβάθμιση και καταστροφή των ενδιαιτημάτων προστατευόμενων ειδών στις παράκτιες περιοχές και στις περιφερειακές ζώνες των αστικών κέντρων. Αυτό αποτελεί ένα από τα σπουδαιότερα προβλήματα των φυσικών περιοχών στην Ελλάδα λόγω των άμεσων και των έμμεσων επιπτώσεων που συνεπάγεται.

Η όχληση από τις τουριστικές δραστηριότητες κοντά στις θέσεις αναπαραγωγής προστατευόμενων ειδών κατά την αναπαραγωγική περίοδο, είναι ένα μεγάλο πρόβλημα που έχει εμφανιστεί και στην Ελλάδα. Οχλούσες δραστηριότητες (οδήγηση εκτός δρόμου με 4X4 αυτοκίνητα και δίτροχα, τα σκάφη αναψυχής, κ.λπ.), αλλά και ήπιες δραστηριότητες (όπως παρατήρηση πουλιών, φωτογράφιση, αναρρίχηση, αεροπτερισμός, κ.λπ.), εάν ασκούνται χωρίς προσοχή και σε κρίσιμες περιοχές και εποχές για ορισμένα είδη πουλιών, μπορούν να έχουν πολύ αρνητικά αποτελέσματα σε αυτά.

Κυνήγι – παράνομο και αλόγιστο κυνήγι

Το κυνήγι είναι πολύ διαδεδομένη δραστηριότητα σε όλες τις περιοχές της Ελλάδας. Ο ανεξέλεγκτος τρόπος που ασκείται το κυνήγι και το άμεσα σχετιζόμενο προς αυτό παράνομο κυνήγι, αποτελούν παράγοντες έντονης όχλησης, πέρα από τη θανάτωση, για ένα μεγάλο αριθμό ειδών πουλιών στην Ελλάδα. Το πρόβλημα της λαθροθηρίας εξακολουθεί να υπάρχει κατά την ανοιξιάτικη μετανάστευση σε πολλά σημεία της χώρας. Ο έλεγχος της τήρησης των χωρικών ή χρονικών απαγορεύσεων της θήρας (ακόμα και μέσα σε προστατευόμενες περιοχές διεθνούς σημασίας) είναι σε πολλές περιπτώσεις υποτυπώδης και πρακτικά αδύνατος μετά και την αποδυνάμωση των Δασαρχείων. Η άσκηση της θηροφυλακής από τους ίδιους τους κυνηγετικούς συλλόγους έχει αποδειχθεί ανεπαρκής στις περισσότερες των περιπτώσεων, ιδιαίτερα όσον αφορά στον έλεγχο της παράνομης θανάτωσης μη θηρεύσιμων ειδών της ορνιθοπανίδας. Οι περισσότερες των περιπτώσεων που καταλήγουν σε μηνύσεις αφορούν παραβάσεις σε σχέση με την άδεια θήρας και υπερβάσεις στη θήρευση των θηρεύσιμων ειδών με πολύ μικρό ποσοστό μηνύσεων για λαθροθηρία απαγορευόμενων ειδών ή σε απαγορευόμενες περιοχές.

Συνολικά, ο τρόπος που ασκείται το κυνήγι στην Ελλάδα το καθιστά ως μία από τις σημαντικότερες απειλές της ορνιθοπανίδας. Αυτό οφείλεται:

- στο χωρίς διάκριση κυνήγι των περισσότερων ειδών, που αρκετές φορές οφείλεται και σε άγνοια των κυνηγών,
- στην υπερβολική θήρευση ορισμένων ειδών που αποτελούν βασική λεία ορισμένων αρπακτικών πουλιών,

- στην παράνομη άσκηση του κυνηγιού εκτός της κυνηγετικής περιόδου ή και εκτός των επιτρεπόμενων περιοχών από έναν μεγάλο αριθμό κυνηγών,
- στη μεγάλη κυνηγετική περίοδο - όπως ίσχυε μέχρι και το 2001 - που εκτείνεται μέσα στη μεταναστευτική περίοδο αρκετών ειδών της ορνιθοπανίδας,
- στην ύπαρξη πολλών κυνηγών που δεν έχουν άδεια ή δεν έχουν τις κατάλληλες γνώσεις για τα είδη της πανίδας,
- στον περιορισμένο αριθμό και έκταση των προστατευόμενων περιοχών
- στην ελλιπή φύλαξη των προστατευόμενων περιοχών και στον ελλιπή έλεγχο της εφαρμογής της σχετικής νομοθεσίας από τις αρμόδιες αρχές, γεγονός που οφείλεται κατά μέγα μέρος στην ανεπάρκεια προσωπικού.

Πέρα από τον φόνο και τον τραυματισμό προστατευόμενων ειδών της ορνιθοπανίδας από κυνηγούς, οι επιπτώσεις του κυνηγιού είναι πολύ μεγαλύτερες και περιλαμβάνουν και την έντονη όχληση που προκαλείται σε πολλές περιοχές και ιδιαίτερα στους υγροτόπους. Έτσι, λόγω του κυνηγιού πολλά είδη δεν μπορούν να ξεκουραστούν και να τραφούν κατά τη μεταναστευτική περίοδο, αλλά και κατά το ξεχειμώνιασμά τους. Τέλος, το κυνήγι αποτελεί σοβαρή όχληση για κάποια άλλα είδη που αναπαράγονται κατά την κυνηγετική περίοδο (μεγάλα αρπακτικά πουλιά, μαυροπετρίτης), ακόμα κι αν δεν υπάρχει λαθροθηρία σε βάρος τους.

Άλλες μορφές κυνηγιού, όπως η χρήση ξόβεργων και η σύλληψη στρουθιόμορφων με δίχτυα, για πώληση ως ωδικά πουλιά, αποτελούν απειλή για ορισμένα είδη, και προκαλούν μεγάλα προβλήματα σε ορισμένες περιοχές (π.χ. Χίος). Τέλος, δεν υπάρχουν προς το παρόν διαθέσιμα στοιχεία (εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων) για κλοπές αβγών και νεοσσών προστατευόμενων ειδών. Είναι, όμως, πολύ πιθανόν να ανακαλυφθεί στο μέλλον ότι αποτελούν πρόβλημα για ορισμένα είδη πουλιών.

Έργα υποδομής

Τα έργα υποδομής αποτελούν συχνά σπουδαίο πρόβλημα για την ορνιθοπανίδα στην Ελλάδα, ιδιαίτερα λόγω της ελλιπούς διαδικασίας εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και διερεύνησης εναλλακτικών θέσεων ή και λύσεων.

Τα τελευταία χρόνια, μέσω των κοινοτικών χρηματοδοτήσεων, έχουν διανοιχθεί αρκετές χιλιάδες χιλιόμετρα δασικών δρόμων, έως και τις πιο απομονωμένες κορυφές των ορεινών όγκων της χώρας μας. Μολονότι οι δρόμοι καταλαμβάνουν πολύ μικρό, αναλογικά, χώρο, οδηγούν σε απώλεια ενδιαιτημάτων και όχληση διότι εντείνεται η ανθρώπινη παρουσία σε απομονωμένες φυσικές περιοχές. Έτσι, δημιουργούνται αφιλόξενες ζώνες για την άγρια πανίδα, που όσο αυξάνονται οδηγούν σε συρρίκνωση και κατακερματισμό των ενδιαιτημάτων και απώλεια ζωτικού χώρου για τα πουλιά.

Το πρόβλημα έχει εντοπισθεί ιδιαίτερα στη δημιουργία ενός εκτεταμένου δικτύου επαρχιακών και δασικών δρόμων σε αδιάνοιχτα φυσικά τμήματα της ορεινής Ελλάδας. Με την αποκέντρωση αρμοδιοτήτων και μεταφορά τους στην Τοπική Αυτοδιοίκηση το πρόβλημα έχει ενταθεί πολύ περισσότερο. Ορισμένοι δρόμοι γίνονται χωρίς να εξετάζεται επαρκώς η σκοπιμότητα, αλλά δίνοντας έμφαση στην άμεση απορρόφηση κονδυλίων.

Οι προτάσεις που διατυπώνονται από την Τοπική Αυτοδιοίκηση και τη Δασική Υπηρεσία δίνουν μεγάλο βάρος στην επέκταση του οδικού δικτύου. Αν αυτή η τάση κυριαρχήσει θα οδηγήσει σε περαιτέρω κατακερματισμό και απομόνωση των τελευταίων τμημάτων φυσικών περιοχών και αναμένεται να έχει σοβαρές επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα. Το πρόβλημα αυτό έχει συνειδητοποιηθεί σε πολλά επίπεδα και έχουν δίνονται κατευθύνσεις για τον περιορισμό των νέων διανοίξεων.

Άλλα έργα υποδομής που επηρεάζουν αρνητικά την ορνιθοπανίδα είναι τα μεγάλα και μικρά φράγματα για υδροηλεκτρικά έργα, οι ταμιευτήρες για άρδευση, τα στραγγιστικά έργα, τα δίκτυα ηλεκτρικού ρεύματος, οι κεραίες, κ.λπ. Πρέπει να τονιστεί ότι τα περισσότερα προβλήματα έχουν προκύψει κυρίως λόγω της μη επαρκούς διερεύνησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των έργων αυτών.

Οι επιπτώσεις από την κατασκευή φραγμάτων και ταμιευτήρων στους ποταμούς είναι σοβαρές και δεν εξετάζονται σε επίπεδο υδρολογικής λεκάνης κατά τον σχεδιασμό των έργων και την εξέταση εναλλακτικών περιοχών στην φάση προέγκρισης χωροθέτησης. Στην Ελλάδα υπάρχει μια έντονη τάση να θεωρείται εκ των προτέρων ως θετική για τη βιοποικιλότητα η κατασκευή τεχνητών ταμιευτήρων. Ως παραδείγματα, φέρονται η Κερκίνη και η λίμνη του Άγρα παραβλέποντας ότι τα φράγματα σε αυτές τις περιπτώσεις κατασκευάστηκαν σε υπάρχοντες υγροτόπους. Μια εκτίμηση για την επίπτωση στη βιοποικιλότητα των ταμιευτήρων και

λιμνοδεξαμενών από τη δημιουργία τεχνητών ταμιευτήρων θα πρέπει να περιλαμβάνει αξιολογήσεις στο σύνολο της λεκάνης απορροής. Τεχνητοί ταμιευτήρες νερού μπορούν να συμβάλλουν στη διατήρηση της βιοποικιλότητας αν στο μέλλον σχεδιάζονται με τρόπους ώστε να συμβάλλουν στην αποκατάσταση και δημιουργία του όλου συστήματος φυσικών λειτουργιών της λεκάνης απορροής τους.

Ορισμένα έργα, στην διαδικασία των προτάσεων από τις τοπικές υπηρεσίες, παρουσιάζονται με διαφορετική σκοπιμότητα (π.χ. ταμιευτήρες και άλλα έργα στο υδρογραφικό δίκτυο που έχουν σκοπό την άρδευση παρουσιάζονται ως έργα πολλαπλών σκοπών αλλά κυρίως ως αντιπλημμυρικά) για να επιτύχουν ευκολότερη χρηματοδότηση και λιγότερη αυστηρότητα στη διαδικασία της εξέτασης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Τα μικρά υδροηλεκτρικά έργα εντάσσονται στις πηγές ήπιας ενέργειας, αλλά αν υλοποιηθεί το πλήθος των αιτήσεων ως έχουν (περισσότερες από 230 αιτήσεις στη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας) θα επιφέρουν σοβαρές αλλαγές στην μορφή των ποταμών προκαλώντας αλλοιώσεις στο τοπίο, στην ιχθυοπανίδα και στα υδρόβια πουλιά.

Οι επιπτώσεις των ηλεκτροφόρων δικτύων, όπως και των κεραιών και των αιολικών πάρκων συνίστανται στις θανατώσεις και στους τραυματισμούς πουλιών που οφείλονται είτε σε ηλεκτροπληξία, είτε σε πρόσκρουση σε καλώδια ή σε άλλες κατασκευές (κεραίες, ανεμογεννήτριες, κ.λπ.). Η έρευνα στο θέμα αυτό στην Ελλάδα είναι σχεδόν ανύπαρκτη και πέρα από συγκεκριμένες περιπτώσεις (π.χ. καλώδια στο Πόρτο Λάγος, στην Πρέσπα και στον Αμβρακικό, κεραία στη Δαδιά, κ.λπ.) δεν υπάρχουν άλλα στοιχεία. Το φαινόμενο σίγουρα είναι πολύ ευρύτερο όπως φαίνεται από το γεγονός ότι στα κέντρα περίθαλψης φθάνουν και πουλιά τραυματισμένα από προσκρούσεις σε καλώδια, κεραίες, κ.λπ.

Εξορυκτικές δραστηριότητες

Οι ανεπαρκείς - σε σχέση με την εξέταση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων - διαδικασίες που ακολουθούνται για τη χωροθέτηση και τη λειτουργία των λατομείων, οδηγούν σε καταστροφές σημαντικών περιοχών για αρπακτικά και άλλα είδη πουλιών. Επίσης, αρκετές φορές παρατηρείται παράνομη λειτουργία λατομείων αδρανών υλικών και μαρμάρων.

Η επιφανειακή εξόρυξη μεταλλευμάτων έχει αλλοιώσει ριζικά το τοπίο σε ορισμένες περιοχές της Ελλάδας (π.χ. περιοχή Πτολεμαΐδας, μέρος της νήσου Μήλος, το νησί Γυάλι δίπλα στη Νίσσηρο) και έχει οδηγήσει ορισμένα προστατευόμενα είδη της ορνιθοπανίδας να εγκαταλείψουν τις περιοχές αυτές.

Μεταποιητικές και οικιστικές δραστηριότητες

Η οικιστική ανάπτυξη και οι βιομηχανικές δραστηριότητες έχουν πολύ μεγάλες, συνήθως μη αναστρέψιμες, επιπτώσεις στις περιοχές όπου ασκούνται. Οι επιπτώσεις αυτές αναμένεται να επεκταθούν τα επόμενα χρόνια, ιδιαίτερα στην περιφερειακή ζώνη των κατοικημένων περιοχών, και στις τουριστικές περιοχές. Οι απειλές που προκαλούν είναι πολλές, άμεσες και έμμεσες, και περιλαμβάνουν:

- Άμεση κατάληψη και καταστροφή φυσικών περιοχών, μέσω της αυθαίρετης δόμησης σε πολλούς υδροτόπους (Λουρνησίδες Μεσολογγίου, Αλμύρα Βελώνης), της εγκατάστασης μεταποιητικών μονάδων σε υδροτόπους (εκβολές Γαλλικού και λιμνοθάλασσες του Νέστου), της εγκατάστασης βιομηχανικών αλυσκών και αεροδρομίων σε φυσικές υδροτοπικές περιοχές, κ.λπ.
- Υπερκατανάλωση πολύ μεγάλων ποσοτήτων νερού που προκαλούν τεράστια προβλήματα σε γειτονικούς υδροτόπους (π.χ. λίμνες Δύστου, Λίμνη Λαγκαδά).
- Αέρια ρύπανση γειτονικών περιοχών, αλλά και μεταφορά της ρύπανσης σε μεγαλύτερες αποστάσεις.
- Ρύπανση των υδατοσυλλογών από τα βιομηχανικά και αστικά απόβλητα.
- Ανεξέλεγκτη, τις πιο πολλές φορές, απόθεση απορριμμάτων και στερεών αποβλήτων σε παράνομες χωματερές, πολλές φορές σε πολύ σημαντικές για τα πουλιά περιοχές (π.χ. Λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου).
- Θαλάσσια ρύπανση μέσω αναμενόμενων στατιστικά ατυχημάτων από τη θαλάσσια μεταφορά ρυπογόνων ουσιών.
- Επιβάρυνση των γειτονικών φυσικών περιοχών με τα παράπλευρα συνοδά έργα και τις ανθρώπινες δραστηριότητες που συγκεντρώνονται γύρω από τις βιομηχανικές περιοχές και τα αστικά κέντρα.

Αποξηράνσεις και άλλες δραστηριότητες που επηρεάζουν τους υγροτόπους

Στις δεκαετίες 1920 – 1960 οι υγρότοποι περιορίστηκαν σε μεγάλο βαθμό στη χώρα μας. Σήμερα, ελάχιστοι διατηρούνται χωρίς προβλήματα. Η μη συνετή χρήση και διαχείριση των υδάτινων πόρων και οικοσυστημάτων (υπεράντληση νερού, κατασκευή φραγμάτων χωρίς αντιμετώπιση των επιπτώσεων, αποξηράνσεις, επιχωματώσεις, εγκιβωτισμοί κοίτης ποταμών, κ.λπ.) προκαλεί δυσμενείς συνέπειες στα ευρύτερα υδάτινα οικοσυστήματα. Χαρακτηριστικό είναι ότι το εμβαδόν αρκετών ελληνικών υγροτόπων μειώνεται ακόμα και τα τελευταία 10 έτη. Παράδειγμα αποτελεί η Λίμνη Βιστωνίδα όπου με Κοινοτική συγχρηματοδότηση υλοποιήθηκαν την τελευταία πενταετία έργα πολλών εκατοντάδων εκατομμυρίων για την αποξήρανση σημαντικότερων για την ορνιθοπανίδα ελών και την μετατροπή τους σε αγρούς. Συγκεκριμένοι τύποι ενδιαιτημάτων (όπως τα υγρά λιβάδια και τα παρόχθια δάση) έχουν περιορισθεί ή και εξαφανισθεί από τους περισσότερους υγροτόπους της χώρας.

Η υπερεκμετάλλευση των υδάτινων πόρων, έχει οδηγήσει σε ταπείνωση της στάθμης των υπόγειων υδροφορέων και υφαλμύρωση σε πολλές περιοχές. Αυτό έχει αλυσιδωτές επιπτώσεις στα ενδιαιτήματα πολλών ειδών και ιδιαίτερα σε υγροτοπικά (π.χ. στις λίμνες Λαγκαδά και Βεγορίτιδα). Τα προβλήματα αυτά δεν οδήγησαν έως τώρα στην επιβεβλημένη ορθολογική διαχείριση των αποθεμάτων νερού. Υπάρχει, όμως, η ελπίδα ότι η κατάσταση θα αρχίσει να βελτιώνεται με την εφαρμογή της πρόσφατης Οδηγίας – Πλαίσιο για τους υδατικούς πόρους (2000/60/ΕΕ).

Όχληση των πουλιών

Η αυξανόμενη κατάτμηση των ενδιαιτημάτων των πουλιών οφείλεται σε πολλούς παράγοντες που περιλαμβάνουν τη δημιουργία υποδομών, αναψυχή και τουρισμό, καλλιέργεια φυτών, εκτροφή ζώων, δασοπονία, δόμηση και μεταποίηση. Όλες αυτές οι δραστηριότητες έχουν αυξήσει τα επίπεδα της ανθρώπινης παρουσίας ακόμα και στα τμήματα των εναπομεινάντων φυσικών περιοχών, γεγονός που συντελεί στην αυξημένη όχληση των πουλιών, κατά τη διάρκεια ζωτικών λειτουργιών τους, όπως η αναπαραγωγή και η τροφοληψία. Η αύξηση της ανθρώπινης όχλησης στις περιοχές αναπαραγωγής συχνά οδηγεί στην εγκατάλειψη των φωλιών ή των αποικιών και μη

εκκόλαψη των αβγών και θάνατο των νεοσσών λόγω έκθεσης σε ακραίες συνθήκες θερμοκρασίας, ή τη θήρευσή τους από άλλα αρπακτικά είδη.

Οι επιπτώσεις της όχλησης στα πουλιά σε συγκεκριμένες περιοχές είναι συχνά δύσκολο να αποτιμηθούν ποσοτικά, διότι τα αποτελέσματά της στην αναπαραγωγική επιτυχία του κάθε είδους σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο παραμένει άγνωστη (Heath και Evans 2000).

Εγκατάλειψη και μείωση των παραδοσιακών χρήσεων γης

Η δημογραφική ερήμωση μέρους της ελληνικής υπαίθρου και η συγκέντρωση του πληθυσμού στα αστικά κέντρα, έχει οδηγήσει στη φυσική αναδάσωση μεγάλων εκτάσεων και στη μείωση της βιοποικιλότητας, ιδιαίτερα στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές της χώρας, διότι έχει μειωθεί η άσκηση της εκτατικής εκτροφής ζώων και η καλλιέργεια οριακής παραγωγικότητας αγρών. Παράλληλα, οι αυξημένες ανάγκες για παραγωγή γεωργικών προϊόντων οδήγησαν στην εντατικοποίηση συγκεκριμένων δραστηριοτήτων όπως η γεωργία και η κτηνοτροφία, στις πεδινές περιοχές.

Πολλά είδη που έχουν προσαρμοστεί στις παραδοσιακές πρακτικές στα τεχνητά και ημιφυσικά οικοσυστήματα (εκτατικές καλλιέργειες, λιβάδια, αγροδοασικά τοπία), έχουν ανάγκη από μη εντατικές μορφές διαχείρισης για να συνεχίσουν να επιβιώνουν στις περιοχές αυτές (Heath και Evans 2000). Ορισμένα είδη, όπως το παγκόσμια απειλούμενο κερκινέζι (*Falco naumanni*), έχουν εξαφανιστεί από πολλές περιοχές της Ελλάδας εξαιτίας αλλαγών στις χρήσεις γης.

Εντατική δασική διαχείριση

Εντατική δασική εκμετάλλευση ασκείται κυρίως στα δάση της βόρειας και κεντρικής Ελλάδας. Τα διαχειριστικά σχέδια των δασών και οι δασοκομικές πρακτικές αποσκοπούν βασικά στην αειφορική παραγωγή ξυλείας ενώ λίγο λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη διατήρησης της βιοποικιλότητας και ιδιαίτερα της ποικιλότητας της ορνιθοπανίδας. Αυτό είναι ένα σοβαρό πρόβλημα για πολλά απειλούμενα είδη της ορνιθοπανίδας (αρπακτικά, δρυοκολάπτες, στρουθιόμορφα, κ.ά.) το οποίο χρήζει ιδιαίτερης προσοχής. Μια ειδική έκθεση που περιέχει προτάσεις διαχείρισης των δασών με τρόπο συμβατό προς τη διατήρηση της ορνιθοπανίδας και της

βιοποικιλότητας έχει κατατεθεί από την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία στην δασική υπηρεσία (Μπούσμπουρας κ.ά. 1998).

Οι απειλές για την ορνιθοπανίδα που σχετίζονται με τη δασική διαχείριση, όπως αυτή ασκείται στην Ελλάδα είναι οι ακόλουθες:

- Η ασάφεια του ιδιοκτησιακού καθεστώτος των δασών (έλλειψη δασικού κτηματολογίου), που οδηγεί στην καταπάτηση και διεκδίκηση μεγάλων δασικών εκτάσεων από ιδιώτες, αλλά και σε εμπρησμούς στις αστικές και τουριστικές περιοχές της χώρας μας.
- Η μη εφαρμογή των αρχών διατήρησης της βιοποικιλότητας κατά τον σχεδιασμό της δασικής διαχείρισης και στις δασοκομικές πρακτικές. Δεν λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες των αυστηρά προστατευόμενων ειδών (ιδιαίτερα κατά την αναπαραγωγή) κατά το χρονικό και χωρικό σχεδιασμό των δασικών εργασιών (με εξαίρεση την περιοχή της Δαδιάς).
- Η μη εφαρμογή στη διαχείριση των δασών των προβλεπόμενων από τις Διεθνείς Συμβάσεις και Κοινοτικές Οδηγίες.
- Η μη εκπόνηση Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων σε έργα (π.χ. δρόμοι γ' κατηγορίας, κ.λπ.) που εκτελεί η δασική υπηρεσία.
- Η διάνοιξη δασικών δρόμων σε πολύ μεγάλη πυκνότητα, ακόμα και στις τελευταίες ελάχιστες φυσικές αδιάνοικτες περιοχές των βουνών της Ελλάδας.
- Η διάνοιξη και υλοτομία αιωνόβιων συστάδων στις πιο απόμερες περιοχές της χώρας μας (π.χ. Τζένα και Βόρας).
- Η εντατική εκμετάλλευση (μη διατήρηση ώριμων συστάδων ή και ικανού αριθμού ώριμων και νεκρών δέντρων ανά εκτάριο, οι αποψιλωτικές υλοτομίες σε μεγάλες εκτάσεις, οι αναδάσώσεις με ένα μόνο είδος, η εισαγωγή ξενικών ειδών, η χρήση βαρέων μηχανημάτων, κ.λπ.) οδηγεί σε υποβάθμιση των ενδιαιτημάτων και μετατρέπει τα διαχειριζόμενα δασικά οικοσυστήματα σε ακατάλληλες περιοχές για αρκετά προστατευόμενα είδη (δρυκολάπτες, αρπακτικά, στρουθιόμορφα) που φωλιάζουν και τρέφονται σε ώριμα δέντρα.
- Η αναδάσωση των διακένων των δασών και των συστάδων με μεγάλη δασοκάλυψη, οδηγεί σε μείωση της βιοποικιλότητας, αφού μειώνει τη διαθεσιμότητα ποικιλίας τύπων ενδιαιτημάτων μιας περιοχής.

- Οι δασώσεις που γίνονται μέσω του κανονισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης αρκετές φορές έρχονται σε αντίθεση με τον αρχικό προσανατολισμό που είχε αυτός ο κανονισμός, της μερικής δάσωσης μεγάλων αγροτικών εκτάσεων. Αυτό οφείλεται στην οριζόντια εφαρμογή του κανονισμού σε εθνικό επίπεδο χωρίς να έχουν προηγηθεί αξιολογήσεις ανά γεωγραφική ενότητα. Έτσι, εντάσσονται στον κανονισμό αυτό οριακές αγροτικές και λιβαδικές εκτάσεις στην ημιορεινή και ορεινή ζώνη μεγάλης σημασίας για την πανίδα, όπου ήδη εγκαταλείπεται η γεωργία και η κτηνοτροφία.
- Η δημιουργία και επέκταση φυτειών ταχυαυξών δασικών ειδών, σε φυσικές προστατευόμενες περιοχές μεγάλης οικολογικής σημασίας (π.χ. παραποτάμιας και παραλίμνιας εκτάσεις).
- Ο αποκλεισμός και η μη ενίσχυση της βόσκησης σε δασικές περιοχές - εκτός αυτών που αντιμετωπίζουν έντονα προβλήματα υπερβόσκησης και τις καμένες εκτάσεις - που οδηγεί σε φυσική αναδάσωση των αγροτοδασικών περιοχών μεγάλης οικολογικής αξίας για την ορνιθοπανίδα. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα προγράμματα μακροχρόνιας εγκατάλειψης της γεωργίας και δάσωσης αγροτικών εκτάσεων εφαρμόζονται στην Ελλάδα αποκλειστικώς σε λιβάδια και εγκαταλελειμμένους αγρούς με περιορισμό της κτηνοτροφίας στις ορεινές περιοχές οδηγώντας σε αποτέλεσμα αντίθετο από το επιδιωκόμενο.

Αλιεία και ιχθυοκαλλιέργειες

Πολλές τεχνικές που χρησιμοποιούνται σήμερα στην παράκτια αλιεία δεν είναι επιλεκτικές (μηχανότρατες, γρι-γρί) και επομένως είναι μη-αειφορικές. Οι αλιευτικές δραστηριότητες σε μια περιοχή μπορεί να έχουν επιπτώσεις στην επιβίωση και αναπαραγωγική επιτυχία των ψαροφάγων πουλιών, μειώνοντας το απόθεμα των ψαριών που είναι διαθέσιμο σε αυτά (Tucker και Heath 1994, RSPB 1996). Η υπεραλίευση είναι γεγονός σε περιοχές όπου ζουν αρκετά είδη, αλλά καθώς δεν υπάρχουν συστηματικές μελέτες των ιχθυοαποθεμάτων, δεν είναι δυνατή η εκτίμηση της εξάρτησής τους από την αλιεία.

Οι αλιευτικές δραστηριότητες έχει αποδειχθεί και στην Ελλάδα ότι προκαλούν τυχαία σύλληψη και θάνατο ορισμένων ειδών (αρτέμηδες, μύχοι, θαλασσοκόρακες, κεφαλούδια, βαλτόπαπιες και άλλα είδη υδρόβιων πουλιών) τα οποία παγιδεύονται

στα αλιευτικά εργαλεία (δίχτυα στους υγροτόπους, αφρόδιχτα και παραγάδια στη θάλασσα), ενώ για άλλα είδη (π.χ. αιγαιόγλαρος) υπάρχουν μαρτυρίες που θα πρέπει να διερευνηθούν. Επίσης, η διαδεδομένη σε αρκετές παράκτιες περιοχές, παράνομη χρήση δυναμιτών έχει οδηγήσει σε μεγάλη υποβάθμιση σημαντικών περιοχών για πολλά προστατευόμενα είδη θαλασσοπουλιών.

Η εκτατική αλιεία είναι η κύρια χρήση των λιμνοθαλασσών και των λιμνών της Ελλάδας, ενώ στην παράκτια θαλάσσια ζώνη έχουν αναπτυχθεί αρκετά και οι ιχθυοκαλλιέργειες.

Η υπερεκμετάλλευση των ιχθυοαποθεμάτων σε αρκετούς εσωτερικούς υγροτόπους της χώρας ενδέχεται να προκαλέσει προβλήματα στα ψαροφάγα είδη πουλιών. Η αειφορική άσκηση της αλιείας αποτελεί προϋπόθεση για τη διατήρηση υγιών πληθυσμών στα οικεία είδη της ορνιθοπανίδας.

Ο λανθασμένος τρόπος διαχείρισης, αλλά και οι ισχύουσες προκαταλήψεις σε σχέση με τα ψαροφάγα είδη πουλιών, οδηγούν ορισμένες φορές στη έντονη όχληση ακόμα και στη θανάτωση προστατευόμενων ειδών των υγροτόπων. Ωστόσο, το πρόβλημα δεν είναι τόσο έντονο όσο στο παρελθόν. Η ενημέρωση του κοινού και των ψαράδων έχει αντιστρέψει τη στάση τους απέναντι στα είδη αυτά (π.χ. πελεκάνοι), χωρίς όμως να έχει λύσει οριστικά το πρόβλημα.

Οι μυδοκαλλιέργειες με τον άναρχο τρόπο που ασκούνται σε ορισμένους παράκτιους υγροτόπους της Ελλάδας οδηγούν στην κατάληψη και υποβάθμιση ζωτικών περιοχών για προστατευόμενα είδη της ορνιθοπανίδας (π.χ. Δέλτα Αξιού).

Χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων

Η παράνομη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων είναι μια πολύ διαδεδομένη πρακτική για τον έλεγχο και την εξόντωση των ανεπιθύμητων - για ορισμένους - ειδών της ελληνικής πανίδας. Συγκεκριμένα, στοχεύει στην εξόντωση των λύκων, αλεπούδων, τσακαλιών, κουναβιών και κατά περίπτωση άλλων ειδών όπως τα κοράκια, ορισμένα είδη αετών, κ.λπ. Η πρακτική αυτή έχει εξαφανίσει ή περιορίσει πολύ την εξάπλωση των περισσότερων ειδών γυπών από τη βαλκανική χερσόνησο.

Δυστυχώς, όμως, η χρήση των δηλητηριασμένων δολωμάτων, ενός μη επιλεκτικού είδους θανάτωσης, αποτελεί τη σοβαρότερη ίσως απειλή για τα περισσότερα από τα

πτωματοφάγα είδη της ελληνικής ορνιθοπανίδας, κυρίως για τα τέσσερα είδη γυπών, αλλά και για τους τσίφτηδες, χρυσαιτούς, κορακοειδή, κ.ά. Ιδιαίτερα οι γύπες έχουν εξαφανιστεί από τις περισσότερες περιοχές της ηπειρωτικής Ελλάδας, κυρίως λόγω των δηλητηριασμένων δολωμάτων, αφού αναζητούν την τροφή τους σε μεγάλες εκτάσεις. Είναι χαρακτηριστικό ότι στην Κρήτη εξακολουθούν να υπάρχουν μεγάλοι πληθυσμοί όρνιων, αλλά και γυπαετών, αφού εκεί, λόγω της απουσίας μεγάλων σαρκοφάγων θηλαστικών (των θεωρούμενων ως επιβλαβών), η χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων είναι πολύ περιορισμένη.

Δυσλειτουργία του κρατικού μηχανισμού

Οι ανωτέρω αναφερόμενες απειλές για την ορνιθοπανίδα και τα ενδιααιτήματά της, ενδεχομένως επιτείνονται αφενός λόγω της απουσίας ολοκληρωμένης διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών και αφετέρου λόγω των καθυστερήσεων στην ίδρυση και λειτουργία των φορέων διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών

Επιπλέον, στις προστατευόμενες περιοχές δεν τηρούνται συνήθως οι προβλεπόμενες από τους νόμους διατάξεις με αποτέλεσμα την άσκηση ασύμβατων και παράνομων δραστηριοτήτων σε αυτές.

Τέλος, αρνητικό ρόλο παίζει και η ελλιπής ενημέρωση και η απουσία ειδικής κατάρτισης της πλειονότητας των αρμοδίων υπαλλήλων, σε κεντρικό και τοπικό επίπεδο, σε θέματα διατήρησης της ορνιθοπανίδας. Ανάλογο ρόλο παίζει και η ανεπαρκής, σε αρκετές περιπτώσεις, επικοινωνία μεταξύ τμημάτων διαφόρων υπηρεσιών, με αποτέλεσμα συχνά να μην λαμβάνεται υπόψη στον σχεδιασμό και στην εκτέλεση έργων και στη χάραξη μέτρων πολιτικής, η θεσμοθετημένη ανάγκη για προστασία της ορνιθοπανίδας και των ενδιαιτημάτων της.

Γ.5.4. Προτάσεις μέτρων διατήρησης σε θεσμικό και διαχειριστικό επίπεδο, με ειδική αναφορά στη πορεία εφαρμογής στην Ελλάδα των διαφόρων Διεθνών και Ευρωπαϊκών Συμβάσεων που σχετίζονται με την ορνιθοπανίδα

1. Σε ό,τι αφορά γενικά τα θεσμικά μέτρα, προτείνεται:
 - Η βελτίωση της ΚΥΑ 414985/1985 με την οποία εναρμονίσθηκε στην ελληνική νομοθεσία η Οδηγία 79/409/ΕΟΚ (π.χ. να ληφθούν πλήρως υπόψη τα άρθρα 3 και 4 της οδηγίας).
 - Η κατάλληλη τροποποίηση των κανονιστικών πράξεων που ρυθμίζουν τη συμμετοχή του κοινού στα θέματα των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ώστε η συμμετοχή αυτή να διευκολύνεται και να έχει αποφασιστικότερο χαρακτήρα.
2. Επικαιροποίηση και επανέκδοση του Κόκκινου Βιβλίου για τα απειλούμενα είδη της ορνιθοπανίδας με τη συνεργασία και την επίβλεψη των αρμοδίων κρατικών υπηρεσιών, ώστε να τύχει της επίσημης αποδοχής τους.
3. Ρυθμίσεις θήρας κατά πλήρη εφαρμογή του άρθρου 7 (4) της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ και λοιπών άρθρων. Επίσης, πλήρης απαγόρευση θήρας σε νησίδες μικρότερες των 5.000 στρεμμάτων.
4. Απαγόρευση εισαγωγής, κατοχής και εμπορίας του *Oxyura jaimacensis* στην Ελλάδα, να γίνει σχετική εκπαίδευση των τελωνειακών αρχών και να ασκείται αυστηρός έλεγχος για την αποτροπή εισαγωγής του στην Ελλάδα. Αυτό είναι απαραίτητο γιατί υβριδίζει με το παγκοσμίως απειλούμενο κεφαλούδι.
5. Για τη μείωση της όχλησης που προκαλείται από τις ανθρώπινες δραστηριότητες κατά τις κρίσιμες εποχές για την ορνιθοπανίδα, θα πρέπει να εκπονηθούν οι κατάλληλες μελέτες σε όλες τις σημαντικές για τα πουλιά περιοχές, για την επιλεκτική εφαρμογή στις περιοχές και εποχές που είναι απαραίτητο της ΚΥΑ 331794/31.3.99 (ΦΕΚ 281/Β) που επιτρέπει το κλείσιμο δασικών δρόμων με απόφαση του Διευθυντή Δασών.
6. Για την αποφυγή όχλησης των πτηνών, ιδιαίτερα κατά την περίοδο αναπαραγωγής και εξαρτήσεως των νεοσσών, απαιτείται η εκπόνηση των απαραίτητων ερευνών για πιθανές επιπτώσεις στην ορνιθοπανίδα από δραστηριότητες αναψυχής, όπως ο ορεινός τουρισμός, αναρρίχηση, αιωροπτερισμός, κ.λπ.

7. Κατά την πρόταση χαρακτηρισμού περιοχών ως Καταφυγίων Άγριας Ζωής να λαμβάνεται υπόψη το άρθρο 3 της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ.
8. Να χαρτογραφηθούν τα όρια όλων των υγροτόπων και το ιδιοκτησιακό καθεστώς τους.
9. Να εκπονηθούν έρευνες για την παρακολούθηση των τάσεων μεταβολής των πληθυσμών των πουλιών σε εθνικό επίπεδο, σύμφωνα και με τα οριζόμενα από την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ.
10. Να πραγματοποιηθεί η προβλεπόμενη από την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ και από τη Σύμβαση της Βόννης απογραφή σχετικά με τα αποδημητικά πουλιά και τις ζώνες που έχουν ιδιαίτερη σημασία για αυτά, χρησιμοποιώντας τις κατάλληλες, κατά περίπτωση, μεθόδους.
11. Η ορθή ενημέρωση και ευαισθητοποίηση συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων, οι οποίες με τις δραστηριότητές τους συχνά επιτείνουν τα προβλήματα της ορνιθοπανίδας, θα είχε σπουδαία συμβολή στην αποτελεσματικότερη προστασία της ορνιθοπανίδας στην Ελλάδα. Ενδεικτικά αναφέρονται:
 - Η αναγκαιότητα για παύση χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων από αγρότες, κτηνοτρόφους και κυνηγούς.
 - Η αναγκαιότητα για αυστηρότερο έλεγχο της υπεραλίευσης και της εφαρμογής παράνομων τεχνικών αλιείας που οδηγούν στην καταστροφή των αλιευτικών αποθεμάτων.
 - Η αναγκαιότητα για αυστηρότερο έλεγχο του εμπορίου των άγριων ζώων, μέσω της εφαρμογής της CITES.
 - Η αναγκαιότητα για έλεγχο τουριστικών δραστηριοτήτων (π.χ. αρκετοί τουρίστες επισκέπτονται νησίδες και βραχονησίδες ή φωτογραφίζουν φωλιές και αποικίες από πολύ κοντά κατά την περίοδο αναπαραγωγής).
12. Κατάρτιση Εθνικών Σχεδίων Δράσης για τα είδη του Παραρτήματος I της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ, με προτεραιότητα στα παγκοσμίως απειλούμενα είδη.
13. Εφαρμογή των εξειδικευμένων μέτρων που προτείνονται στα Εθνικά Σχέδια Δράσης για τη λαγγόνα και τη νανόχηνα και των μέτρων που προτείνονται στα Ευρωπαϊκά Σχέδια Δράσης για τα υπόλοιπα είδη - καθορισμός του μηχανισμού

(υπηρεσίας ή συμβουλίου) παρακολούθησης και συντονισμού της εφαρμογής των μέτρων.

14. Ενίσχυση και προώθηση φιλικότερων προς στο περιβάλλον μεθόδων παραγωγής στον πρωτογενή τομέα (γεωργία, κτηνοτροφία, δασοπονία και αλιεία). Η εφαρμογή Κοινοτικών Κανονισμών, ιδιαίτερα στα προγράμματα μακροχρόνιας εγκατάλειψης γαιών και δασώσεων, θα πρέπει να υλοποιείται μετά από μελέτη για κάθε γεωγραφική ενότητα και όχι οριζόντια σε εθνικό επίπεδο.
15. Ανάπτυξη Στρατηγικών Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για αναπτυξιακά προγράμματα και πολιτικές (όπως τα τομεακά και τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα) λαμβάνοντας υπόψη τα Ευρωπαϊκά, Διεθνή ή Εθνικά Σχέδια Δράσης για τα είδη και την ανάγκη ιδιαίτερης διαχείρισης των ΖΕΠ και των ΣΠΠ.
16. Ανάπτυξη προγραμμάτων έρευνας και παρακολούθησης της εξάπλωσης και των πληθυσμών των ειδών του Παραρτήματος I της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ.

Γ.5.5. Συζήτηση - Συμπεράσματα

Τα κυριότερα ζητήματα που πρέπει να προσεχθούν για την διατήρηση της ορνιθοπανίδας στην Ελλάδα είναι:

- Η προστασία των ειδών του Παραρτήματος I της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ.
- Η θεσμοθέτηση της προστασίας των ΣΠΠ που πληρούν τα κριτήρια για να χαρακτηρισθούν ως ΖΕΠ (SPA) και η οργάνωση της διαχείρισής τους.
- Η ενημέρωση των αρμοδίων υπηρεσιών που σχετίζονται με οποιοδήποτε τρόπο με τη διατήρηση - διαχείριση των οικοτόπων των παραπάνω ειδών και των ΖΕΠ.
- Η εφαρμογή των Στρατηγικών Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων στον σχεδιασμό των μεγάλων έργων και προγραμμάτων.
- Η έναρξη από το Ελληνικό Κράτος της διαδικασίας επιλογής των ΖΕΠ ως περιοχών προτεραιότητας για Κοινοτικές (ή άλλες) ενισχύσεις παραδοσιακών και άλλων χρήσεων συμβατών με το φυσικό περιβάλλον και η ανάλογη ενημέρωση των κατοίκων των περιοχών αυτών.

Για την οργάνωση της προστασίας των ειδών θα πρέπει να καταρτιστούν τα Εθνικά ΣΔ και να προωθηθεί η εφαρμογή τους. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού η Ελλάδα θα πρέπει:

- να προχωρήσει στην κατάρτιση των Εθνικών ΣΔ για τα είδη για τα οποία έχει διαμορφωθεί ήδη Ευρωπαϊκό ή Διεθνές ΣΔ (μέχρι σήμερα έχουν καταρτιστεί Εθνικά ΣΔ για τη λαγγόνα και τη νανόχην),
- να δοθούν κατευθύνσεις προς όλες τις αρμόδιες υπηρεσίες για την εφαρμογή σε εθνικό και τοπικό επίπεδο των προτάσεων των ΣΔ και να υλοποιηθούν συγκεκριμένα προγράμματα σε εθνικό ή τοπικό επίπεδο,
- να προηγηθούν της κατάρτισης των ΣΔ καταγραφές και χαρτογραφήσεις για τα είδη μέσω ειδικών προγραμμάτων. Τα πρωτογενή δεδομένα πεδίου έχουν αυξηθεί μέσω έργων, όπως είναι τα έργα LIFE - Φύση για είδη και περιοχές, τα προγράμματα της παρακολούθησης των ΣΠΠ και τα προγράμματα των μεσοχειμωνιάτικων καταμετρήσεων που υλοποιεί η ΕΟΕ ή το πρόγραμμα για τα μεγάλα αρπακτικά που εκπονείται από την ΕΟΕ με επιχορήγηση του ΥΠΕΧΩΔΕ. Οι καταγραφές και οι χαρτογραφήσεις θα πρέπει να συνεχισθούν μέσω προγραμμάτων ή μέσω ειδικού προγράμματος με αυτόν τον σκοπό.

Όσον αφορά τον χαρακτηρισμό των ΣΠΠ ως ΖΕΠ, θα πρέπει να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες για τον χαρακτηρισμό νέων περιοχών. Εκτός από τις 52 χαρακτηρισμένες ΖΕΠ, οι οποίες καλύπτουν πλήρως ή μερικώς 55 από τις 175 ΣΠΠ που πληρούν τα κριτήρια, χαρακτηρίστηκαν πρόσφατα ορισμένες νέες περιοχές ως ΖΕΠ. Για τις περιοχές αυτές, τα συναρμόδια Υπουργεία ΠΕΧΩΔΕ και Γεωργίας, βασιζόμενα και στα στοιχεία της αναθεώρησης των Σημαντικών Περιοχών για τα Πουλιά της ΕΟΕ, βρίσκονται στη διαδικασία ολοκλήρωσης της οριοθέτησής τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ

Προγράμματα – Έργα – Ενέργειες που έχουν γίνει για την προστασία και διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος

Εισαγωγή

Τα κύρια σημεία της ελληνικής περιβαλλοντικής πολιτικής, όπως περιγράφονται στην Εθνική Έκθεση που συντάχθηκε ειδικά για τη «Συνδιάσκεψη για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη» η οποία οργανώθηκε από τα Ηνωμένα Έθνη και πραγματοποιήθηκε στο Ρίο ντε Τζανέιρο το 1992, αναφέρονται στη διατήρηση της βιοποικιλότητας, στην ενσωμάτωση περιβαλλοντικών ζητημάτων σε όλες τις αναπτυξιακές πολιτικές, στην προώθηση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ενημέρωσης καθώς και της συλλογής και διάδοσης πληροφοριών. Πέρα όμως από τη βούληση της Πολιτείας, η περιβαλλοντική πολιτική ενισχύεται και εξελίσσεται σύμφωνα και με την περιβαλλοντική πολιτική και νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και μέσα από τις διεθνείς εξελίξεις στις οποίες η Ελλάδα συμμετέχει ενεργά. Τα τελευταία 10 χρόνια ιδιαίτερα, με την οικονομική υποστήριξη της Κοινότητας και με τη συμβολή και εθνικών πόρων έχει επιτευχθεί η υλοποίηση ενός αξιόλογου αριθμού προγραμμάτων, έργων και δράσεων για την προστασία και διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος στην Ελλάδα.

Κατά το χρονικό διάστημα 1994 – 1999, η κύρια χρηματοδότηση για το φυσικό περιβάλλον προήλθε κυρίως από το Β΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (Β΄ ΚΠΣ) και ιδιαίτερα από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον (ΕΠΠΕΡ) του ΥΠΕΧΩΔΕ, από τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ), από το Ταμείο Συνοχής, από Επιχειρησιακά Προγράμματα άλλων Υπουργείων καθώς και από Κοινοτικά Χρηματοδοτικά Μέσα, Προγράμματα και Πρωτοβουλίες (Life, Terra, Phare, Leader II, Interreg, κ.ά). Η εθνική χρηματοδότηση προήλθε κυρίως μέσα από το Ειδικό Ταμείο Εφαρμογής Ρυθμιστικών και Πολεοδομικών Σχεδίων (ΕΤΕΡΠΣ) αλλά και άλλους εθνικούς πόρους. Οι χρηματοδοτήσεις αφορούσαν έργα, προγράμματα και δράσεις για προστατευόμενες περιοχές, για προστατευόμενα είδη καθώς και για περιοχές που δεν υπάγονται σε κάποιο καθεστώς προστασίας. Προωθήθηκαν επίσης θεσμικές ρυθμίσεις για την ενδυνάμωση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας σχετικά με την προστασία και διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος, για την ενσωμάτωση της

προστασίας του περιβάλλοντος στις αναπτυξιακές πολιτικές και για την ικανοποίηση των υποχρεώσεων της χώρας που απορρέουν από την Κοινοτική νομοθεσία και τις διεθνείς συμβάσεις.

Δ.1.1. Νομοθετικές ρυθμίσεις

Η ισχύουσα νομοθεσία για το φυσικό περιβάλλον παραθέτεται συνοπτικά στο Παράρτημα II. Τα νομοθετήματα που εκδόθηκαν μέσα στο χρονικό διάστημα 1999 έως και τα μέσα του 2001 και έχουν σχέση με την προστασία και διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος είναι τα ακόλουθα:

Νόμοι

1. Ν. 2719/1999 (ΦΕΚ 106/Α).

«για την κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης για τη διατήρηση των αποδημητικών ειδών της άγριας πανίδας και άλλες διατάξεις». Ο Νόμος αυτός κυρώνει τη Σύμβαση της Βόννης.

2. Ν. 2742/1999 (ΦΕΚ 207/Α).

« για τον Χωροταξικό σχεδιασμό και αειφόρο ανάπτυξη και άλλες διατάξεις».

Ο νόμος αυτός, ο οποίος τροποποιεί και συμπληρώνει το Ν. 1650/1986, περιλαμβάνει διατάξεις για τις προστατευόμενες περιοχές στο πλαίσιο του χωροταξικού σχεδιασμού, παρέχει τη νομική βάση για την ίδρυση φορέων διαχείρισης και προβλέπει τη σύσταση Εθνικής Επιτροπής Προστατευόμενων Περιοχών.

3. Ν. 2731/99 (ΦΕΚ 138/Α.

«για τη ρύθμιση θεμάτων Διμερούς Κρατικής Αναπτυξιακής Συνεργασίας και βοήθειας, ρύθμιση θεμάτων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και άλλες διατάξεις».

Προεδρικά Διατάγματα

1. ΠΔ 1180/81 (ΦΕΚ 906/Δ/1999)

«για την ίδρυση του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου»

Το πάρκο ιδρύθηκε για την προστασία της θαλάσσιας χελώνας *Caretta caretta*. Το έτος 2000 συστάθηκε ο «Οργανισμός του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου», ο οποίος αποτελεί τον πρώτο φορέα διαχείρισης σε προστατευόμενη περιοχή στη χώρα

μας. Ο φορέας διαχείρισης του πάρκου είναι υπεύθυνος για την προετοιμασία και την εφαρμογή του κανονισμού για τη διαχείριση και λειτουργία του πάρκου.

2. ΠΔ (ΦΕΚ 395/Δ/2000)

«για την ίδρυση του Εθνικού Πάρκου Σχοινιά – Μαραθώνα Αττικής»

Το πάρκο περιλαμβάνει χερσαία και θαλάσσια τμήματα. Το ΠΔ προβλέπει τη σύσταση φορέα διαχείρισης του πάρκου, ο οποίος αναμένεται να συσταθεί σύντομα.

3. Π.Δ. 128/2000 (ΦΕΚ 112/Α).

«περί αποδοχής τροποποιήσεων στο Παράρτημα του Πρωτοκόλλου 1978 του σχετικού με τη Διεθνή Σύμβαση 1973 για την πρόληψη της ρύπανσης από πλοία (MARPOL: 73/78 - Παραρτήματα Ι και ΙΙ)».

4. Π.Δ. 325/2000 (ΦΕΚ 266/Α).

«περί συγκρότησης, οργάνωσης και λειτουργίας Εθνικού Κέντρου Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΕΚΠΑΑ)».

Υπουργικές Αποφάσεις

1. Υ.Α. 336107/2000 (ΦΕΚ 223).

«για τα Κριτήρια και τη διαδικασία αναγνώρισης και εποπτείας Κέντρων Περίθαλψης Ειδών της Άγριας Πανίδας (ΚΕ.Π.Ε.Α.Π.)»

Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις

1. Κ.Υ.Α 114161/5633/99, ΦΕΚ 2270/Β.

«για τον καθορισμό όρων και προϋποθέσεων σύναψης Συμβάσεων ειδικών προγραμμάτων έρευνας και διαχείρισης των ειδών της άγριας πανίδας και αυτοφυούς χλωρίδας».

2. Κ.Υ.Α. 3710/2000 (ΦΕΚ 807/Β).

«για την ίδρυση καταφυγίου άγριας ζωής στο Δήμο Παλλήνης Ν. Χαλκιδικής».

3. Κ.Υ.Α. 85167/820/00 (ΦΕΚ 477/Β).

«περί εγκρίσεως Κώδικα Ορθής Γεωργικής Πρακτικής».

Το τρέχον έτος κατατέθηκε για ψήφιση στη Βουλή νομοσχέδιο για τον αιγιαλό και την παραλία. Παράλληλα, για τον έλεγχο της οικοδομικής ανάπτυξης στα νησιά του

Αιγαίου, τα μέλη των Συμβουλίων Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος, σύμφωνα με τα πρόσφατα ΠΔ 326/2000 (ΦΕΚ 267/Α) «περί του καθορισμού αρμοδιοτήτων του Υπουργείου Αιγαίου» και 47/2001 (ΦΕΚ 33/Α) «περί τροποποίησης – συμπλήρωσης του ΠΔ 327/1998 «Σύσταση Συμβουλίου Χωροταξίας Οικισμού και Περιβάλλοντος (ΣΧΟΠ) και Συμβουλίου Μελετών (ΣΜ) στο Υπουργείο Αιγαίου» (ΦΕΚ 221/Α/1998)», θα πρέπει να διατυπώνουν σύμφωνη γνώμη για κάθε έργο σε παραδοσιακούς οικισμούς και σε περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλους. Εν τω μεταξύ, αναμένεται η ίδρυση του Νέου Οργανισμού του Υπουργείου Αιγαίου, σύμφωνα με τον οποίο δημιουργούνται αυτοτελείς υπηρεσίες «προστασίας της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και του φυσικού περιβάλλοντος» στις πρωτεύουσες των πέντε νομών και στα επαρχία του Αιγαίου.

Δ.2. Έργα και ενέργειες για την προστασία και διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος

Στην Ελλάδα δεν πραγματοποιείται συστηματική καταγραφή από κάποιον φορέα σε σχέση με τα έργα που χρηματοδοτούνται για το φυσικό περιβάλλον. Πληροφορίες για τα έργα αυτά βρίσκονται διασκορπισμένες σε κεντρικές, περιφερειακές, νομαρχιακές ή τοπικές υπηρεσίες, οργανισμούς, εταιρείες και οργανώσεις, ανάλογα με το ποιός είναι υπεύθυνος για την υλοποίηση του κάθε έργου. Έτσι, η εκτίμηση του συνολικού αριθμού αλλά και του χαρακτήρα των έργων που έχουν χρηματοδοτηθεί για το φυσικό περιβάλλον στη χώρα μας δεν είναι προς το παρόν εφικτή. Η συλλογή των έργων αυτών από κάποια υπηρεσία είναι φανερό ότι θα πρέπει να αποτελεί μια ενέργεια με δυναμικό χαρακτήρα και θα απαιτεί περιοδικές και συνεχείς καταγραφές για να θεωρείται πλήρως αξιόπιστη.

Κατά το χρονικό διάστημα 1996 – 1998 άρχισε για πρώτη φορά μια προσπάθεια δημιουργίας αρχείου πληροφοριών για έργα και τις δράσεις μη ερευνητικού χαρακτήρα που αφορούν το φυσικό περιβάλλον της Ελλάδας από το Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων (ΕΚΒΥ). Η προσπάθεια αυτή αποτελούσε δράση του Τομέα Ε: «Παρακολούθηση της κατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος της Ελλάδας» του προγράμματος συνεργασίας ΥΠΕΧΩΔΕ – ΕΚΒΥ 1997 – 1998. Σκοπός της προσπάθειας αυτής δεν ήταν μόνο η καταγραφή των έργων για το φυσικό περιβάλλον, αλλά και η ταξινόμηση αυτών σε ομάδες, βάσει λέξεων – κλειδιών, έτσι

ώστε να είναι εφικτή η διάκρισή τους ανάλογα με τον χαρακτήρα τους (π.χ. έργα αγροτουρισμού, έργα διαχείρισης, έργα υποδομής, κ.ά.) καθώς και η εκτίμηση οικονομικών παραμέτρων, όπως το ύψος δαπανών για την προστασία του περιβάλλοντος σε κάθε κατηγορία έργων. Η διατήρηση του αρχείου των έργων που δημιουργήθηκε εμπλουτίστηκε στη συνέχεια με τα έργα που συγκεντρώθηκαν τα επόμενα έτη (1999 και 2000) ως αποτέλεσμα της δράσης Δ.1.1.α. του τομέα Δ: «Παρακολούθηση της κατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος της Ελλάδας» του προγράμματος συνεργασίας ΥΠΕΧΩΔΕ – ΕΚΒΥ (1999 – 2001).

Τα έργα που περιλαμβάνει το αρχείο που διατηρεί το ΕΚΒΥ αφορούν: α) έργα σχετικά με το φυσικό περιβάλλον που χρηματοδοτήθηκαν από τα ΠΕΠ για το χρονικό διάστημα 1991 – 1999, β) όλα τα έργα LIFE (1992 – 2001), γ) την πλειονότητα των έργων που χρηματοδοτήθηκαν από τα μέτρα 3 (Αγροτουρισμός) και 6 (Διατήρηση και βελτίωση περιβάλλοντος και περιβάλλοντος χώρου) της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας LEADER II, δ) έργα που χρηματοδοτήθηκαν από το ΕΠΠΕΡ του Β' ΚΠΣ, ε) έργα που χρηματοδοτήθηκαν από την Κοινοτική Πρωτοβουλία RECHAR II και το Πρόγραμμα INTEREG II, στ) έργα που χρηματοδοτήθηκαν από εθνικούς πόρους. Οι μέθοδοι εργασίας που εφαρμόστηκαν και το αναλυτικό αρχείο των έργων που δημιουργήθηκε αναφέρονται στις σχετικές εκδόσεις του ΕΚΒΥ (Φυτόκα και Γεράκης 1998, Φυτόκα 1999, Μιχαλάτου 2000β). Το αρχείο διατηρείται και σε ηλεκτρονική βάση δεδομένων η οποία δομήθηκε με τη χρήση της ACCESS MS-OFFICE, σε περιβάλλον Windows.

Οι ομάδες στις οποίες έχουν ταξινομηθεί τα έργα περιγράφονται στην σχετική έκδοση του ΕΚΒΥ (Φυτόκα και Γεράκης 1998) και είναι οι ακόλουθες:

- *Έργα Αγροτουρισμού*

Περιλαμβάνονται έργα σχετικά με ήπιες μορφές τουρισμού τα οποία αφορούν κατασκευή καταλυμάτων, εγκαταστάσεων, εξοπλισμούς περιηγήσεων, κ.λπ.

- *Έργα Ανάδειξης*

Ως έργα ανάδειξης θεωρήθηκαν αυτά που αποσκοπούν στην αισθητική αναβάθμιση και οικοτουριστική αξιοποίηση των δομικών γνωρισμάτων του φυσικού περιβάλλοντος, όπως η χάραξη μονοπατιών, η κατασκευή

παρατηρητηρίων, τα έργα σήμανσης, η δημιουργία γραφείων πληροφόρησης, οι δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, κ.λπ.

▪ *Έργα Ανάπλασης*

Ως έργα ανάπλασης θεωρήθηκαν αυτά που αφορούν πολεοδομικές και χωροταξικές παρεμβάσεις, όπως η δημιουργία πάρκων αναψυχής, χώρων πρασίνου, η αναπλάση παραλιών, κ.λπ.

▪ *Έργα Διαχείρισης*

Ως έργα διαχείρισης θεωρήθηκαν αυτά που αποσκοπούν στην αειφορική χρήση των πόρων του φυσικού περιβάλλοντος, όπως τα έργα διατήρησης της βλάστησης, τα έργα αποκατάστασης υδατικού δυναμικού, τα έργα αντιδιαβρωτικής προστασίας, κ.λπ.

▪ *Εγγειοβελτιωτικά Έργα*

Ως εγγειοβελτιωτικά θεωρήθηκαν τα έργα δημιουργίας ή βελτίωσης των αρδευτικών δικτύων, τα έργα διευθετήσεως κοιτών, κ.λπ.

▪ *Έργα Συμβολής στην Τοπική Οικονομία*

Αυτά περιλαμβάνουν δράσεις για την επαγγελματική κατάρτιση, την αναβίωση παραδοσιακών ασχολιών, την επιτόπου αξιοποίηση και εμπορία γεωργικών, δασοκομικών και αλιευτικών προϊόντων, τους εξοπλισμούς εργαστηρίων παραδοσιακών ασχολιών, τις νέες εφαρμογές (π.χ. εκμετάλλευση γεωθερμίας), κ.λπ.

▪ *Έργα Υποδομής*

Αυτά περιλαμβάνουν έργα που σχετίζονται με τη δημιουργία εγκαταστάσεων βιολογικού καθαρισμού, δικτύων αποχέτευσης, ύδρευσης και τηλεθέρμανσης, τα έργα απόθεσης, επεξεργασίας, μεταφοράς λυμάτων, τα οδικά έργα, κ.λπ.

Οι εγγραφές που περιλαμβάνει το αρχείο των έργων ανέρχονται σε 1.972. Το μεγαλύτερο τμήμα των εγγραφών αφορά έργα τα οποία χρηματοδοτήθηκαν από τα ΠΕΠ (έργα ΠΕΠ), από την Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER II (έργα LEADER), το χρηματοδοτικό μέσο LIFE (έργα LIFE) και το ΕΠΠΕΡ (έργα ΕΠΠΕΡ), κυρίως αυτά

που εντάχθηκαν στο Υποπρόγραμμα 3. Σύμφωνα με τις κατηγορίες στις οποίες ταξινομήθηκαν τα έργα (Φυτώκα και Γεράκης 1998), τα έργα αγροτουρισμού περιλαμβάνουν τις περισσότερες καταγραφές ενώ τα έργα συμβολής στην τοπική οικονομία τις λιγότερες (Πίνακας Δ.2.1.).

Πίνακας Δ.2.1. Συνολικός αριθμός έργων για το φυσικό περιβάλλον που περιλαμβάνονται στο αρχείο των έργων που διατηρεί το ΕΚΒΥ, ανά κατηγορία. Περιλαμβάνονται κυρίως έργα που χρηματοδοτήθηκαν από τα ΠΕΠ και το ΕΠΠΕΡ του Β' ΚΠΣ, από το Χρηματοδοτικό Μέσο LIFE, από την Κοινοτική Πρωτοβουλία Leader II και υλοποιήθηκαν στο χρονικό διάστημα 1994 – 2000.

Κατηγορίες έργων	Αριθμός έργων
Έργα αγροτουρισμού	606
Έργα ανάδειξης	175
Έργα ανάπλασης	366
Έργα διαχείρισης	327
Εγγειοβελτιωτικά έργα	122
Έργα συμβολής στην τοπική οικονομία	31
Έργα υποδομής	345
Σύνολο	1.972

Τα έργα αγροτουρισμού περιλαμβάνουν κυρίως έργα που χρηματοδοτήθηκαν από την Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER II (86 %) και έργα που χρηματοδοτήθηκαν από τα ΠΕΠ - Β' ΚΠΣ (13,5 %) όπως και τα έργα ανάδειξης (58 % και 25 %, αντίστοιχα) και τα έργα ανάπλασης (68 % και 18 %, αντίστοιχα). Τα έργα διαχείρισης περιλαμβάνουν κυρίως έργα ΠΕΠ (61,5 %), έργα LIFE (16 %) και έργα ΕΠΠΕΡ (13 %). Τα εγγειοβελτιωτικά έργα περιλαμβάνουν κυρίως έργα ΠΕΠ (94 %). Τα έργα συμβολής στην τοπική οικονομία περιλαμβάνουν κυρίως έργα Leader II (64,5 %). Τα έργα υποδομής περιλαμβάνουν κυρίως έργα ΠΕΠ (65,5 %) και έργα Leader II (8 %).

Από τα 1.972 έργα, τα 685 υλοποιήθηκαν σε περιοχές που έχουν προταθεί για ένταξη στο δίκτυο NATURA 2000. Από αυτά, τα έργα αγροτουρισμού, τα έργα διαχείρισης, τα έργα ανάπλασης και τα έργα ανάδειξης αποτελούν τις κατηγορίες με τις περισσότερες εγγραφές (Πίνακας Δ.2.2.)

Πίνακας Δ.2.2. Συνολικός αριθμός έργων για το φυσικό περιβάλλον που περιλαμβάνονται στο αρχείο των έργων που διατηρεί το ΕΚΒΥ και έχουν υλοποιηθεί σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000, ανά κατηγορία. Περιλαμβάνονται κυρίως έργα που χρηματοδοτήθηκαν από τα ΠΕΠ και το ΕΠΠΕΡ του Β' ΚΠΣ, από το Χρηματοδοτικό Μέσο LIFE, από την Κοινοτική Πρωτοβουλία Leader II και υλοποιήθηκαν στο χρονικό διάστημα 1994 – 2000.

Κατηγορίες έργων	Αριθμός έργων	Αριθμός περιοχών του δικτύου NATURA 2000 στις οποίες υλοποιήθηκαν τα έργα
Έργα αγροτουρισμού	278	81
Έργα ανάδειξης	87	62
Έργα ανάπλασης	97	59
Έργα διαχείρισης	122	123
Εγγειοβελτιωτικά έργα	28	22
Έργα συμβολής στην τοπική οικονομία	10	5
Έργα υποδομής	63	41
Σύνολο	685	199

Τα έργα που υλοποιήθηκαν σε προστατευόμενες περιοχές αφορούσαν κυρίως την εκπόνηση Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών (ΕΠΜ), την κατασκευή Κέντρων Πληροφόρησης και Σταθμών Ενημέρωσης, την εγκατάσταση φυλακίων και παρατηρητηρίων, την προμήθεια εξοπλισμού, ενέργειες ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και ανάπτυξης τουριστικών δραστηριοτήτων, έργα αποκατάστασης και ανόρθωσης οικοσυστημάτων, την εκπόνηση προγραμμάτων παρακολούθησης, σχέδια δράσης για τη διατήρηση των ειδών, καθώς και έργα ανάδειξης και ανάπλασης. Η εκπόνηση των ΕΠΜ προωθήθηκε ιδιαίτερα έτσι ώστε να τεκμηριωθεί η αναγκαιότητα προστασίας για κάθε περιοχή προστασίας και να περιγραφούν οι σχετικές διαχειριστικές προτάσεις.

Σε πολλά έργα LIFE, ΕΠΠΕΡ και ΕΤΕΡΠΣ υλοποιήθηκαν επίσης δράσεις παρακολούθησης ενδιαιτημάτων ειδών, πληθυσμών ειδών, οικοτόπων της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ καθώς επίσης και απειλών που προέρχονται από την άσκηση δραστηριοτήτων. Στις περισσότερες των περιπτώσεων οι δράσεις δεν συνεχίστηκαν με τη λήξη των έργων. Μόνιμες υποδομές παρακολούθησης βιοτικών και αβιοτικών παραμέτρων δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια των έργων LIFE «Διαχείριση υγροτόπων Αμβρακικού» και «Διατήρηση του είδους *Canis lupus* και των ενδιαιτημάτων του στην Κεντρική Ελλάδα».

Με χρηματοδότηση από Επιχειρησιακά Προγράμματα και άλλων Υπουργείων, από το Ταμείο Συνοχής και Εθνικούς Πόρους υλοποιήθηκαν επίσης πολλά έργα για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, την αντιμετώπιση μεγάλων ατυχημάτων, τη διαχείριση στερεών και τοξικών αποβλήτων, τη δημιουργία εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων, τη διαχείριση απορριμμάτων, τη βελτιστοποίηση των συστημάτων αποχέτευσης, τον χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό, τη δημιουργία του Εθνικού Κτηματολογίου κ.ά.

Κατά την εκπόνηση της μελέτης «Εθνικός Σχεδιασμός για το φυσικό περιβάλλον» (ΥΠΕΧΩΔΕ 1999α), καταγράφηκαν από το ΥΠΕΧΩΔΕ τα έργα και οι δράσεις που έχουν υλοποιηθεί στις προστατευόμενες, υπό προστασία και σημαντικές περιοχές της φύσης κατά το χρονικό διάστημα 1990 – 1999 και χρηματοδοτήθηκαν κυρίως από το Υποπρόγραμμα Φύση του ΕΠΠΕΡ, το ΕΤΕΡΠΣ, το LEADER II, και το LIFE – Φύση. Τα έργα και οι δράσεις που καταγράφηκαν κατηγοριοποιήθηκαν στις ακόλουθες εννέα κατηγορίες:

1. Μελέτες:

- Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες
- Διαχειριστικά Σχέδια
- Μελέτες οργάνωσης υποδομών και Διαχείρισης Επισκεπτών
- Άλλες

2. Διατήρηση – Διαχείριση στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος:

- Διατήρηση - αποκατάσταση – διαχείριση οικοτόπων
- Διατήρηση - αποκατάσταση – διαχείριση ειδών χλωρίδας – πανίδας
- Απόκτηση γης
- Διατήρηση – αποκατάσταση στοιχείων του τοπίου
- Υποδομές προστασίας – φύλαξης
- Επόπτευση – φύλαξη
- Εξοπλισμός επόπτευσης – φύλαξης
- Πρόγραμμα παρακολούθησης
- Υποδομές και εξοπλισμός παρακολούθησης

- Άλλα
3. Υποδομές προσέλκυσης, ενημέρωσης και διακίνησης επισκεπτών:
- Κέντρα Πληροφόρησης
 - Περίπτερα Πληροφόρησης
 - Παρατηρητήρια
 - Διαδρομές – μονοπάτια
 - Εξοπλισμός – εργασίες ερμηνείας περιβάλλοντος
 - Εξοπλισμός (οπτικοακουστικός, κ.λπ.)
 - Άλλα
4. Υποδομές διοίκησης – διαχείρισης:
- Γραφεία
 - Εξοπλισμός
 - Άλλα
5. Κατάρτιση – ευαισθητοποίηση – δημοσιότητα
6. Λειτουργικές δαπάνες προσωπικού
7. Τεχνική βοήθεια
8. Ανάπτυξη συμβατών δραστηριοτήτων με τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος:
- Βιολογικές καλλιέργειες
 - Ήπιες μορφές αναψυχής – τουρισμού
 - Άλλα
9. Διάφορα (π.χ. διαχείριση απορριμμάτων στην προστατευόμενη περιοχή, αγροπεριβαλλοντικός Κανονισμός, κ.λπ.).

Δ.3. Ενδεικτικά παραδείγματα, έργων, προγραμμάτων και δράσεων

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον: Υποπρόγραμμα 3

Ένας αξιόλογος αριθμός έργων υλοποιήθηκαν για το φυσικό περιβάλλον στο πλαίσιο του Υποπρογράμματος 3 του ΕΠΠΕΡ (Β' ΚΠΣ) για τη «Διαχείριση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος». Τα έργα αυτά αποσκοπούσαν στα ακόλουθα (Γουνέλα και Αντωνέλλου 1999):

- α) παρακολούθηση, προστασία και διαχείριση των ειδών χλωρίδας, πανίδας και των οικοσυστημάτων
- β) προστασία, διαχείριση, οργάνωση, φύλαξη και ανάδειξη των σημαντικών βιοτόπων
- γ) καταγραφή, προστασία και διαχείριση οικοτόπων και φυσικών σχηματισμών της χώρας.

Η επιλογή των περιοχών για την ένταξή τους στις διαδικασίες χρηματοδότησης των σχετικών δράσεων βασίσθηκε στα ακόλουθα κριτήρια επιλογής:

- α) σημαντικές φυσικές – οικολογικές – ιστορικές και πολιτιστικές αξίες,
- β) απειλές, πιέσεις και κίνδυνος περιβαλλοντικών και οικολογικών καταστροφών,
- γ) κοινωνική αποδοχή ή τουλάχιστον δυνατότητα υπέρβασης τοπικών αντιδράσεων και
- δ) ισόρροπη γεωγραφική κατανομή στη χώρα.

Τα έργα και οι ενέργειες που χρηματοδοτήθηκαν αφορούσαν:

- τη σύνταξη Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών,
- παρεμβάσεις για την προστασία, αναβάθμιση και ανάδειξη των περιοχών,
- τη δημιουργία ή συμπλήρωση υποδομών για την πληροφόρηση του κοινού και για τη μελλοντική λειτουργία των φορέων διαχείρισης των περιοχών,
- ενέργειες για την ενημέρωση του κοινού για το καθεστώς προστασίας και για την ευαισθητοποίηση σε θέματα διατήρησης της φύσης.

Όλα τα έργα και οι δράσεις υλοποιήθηκαν μέσω της σύναψης Προγραμματικών Συμβάσεων (ΠΣ) μεταξύ του ΥΠΕΧΩΔΕ, της Περιφερειακής, και Τοπικής Αυτοδιοίκησης και επιχειρήσεων της Αυτοδιοίκησης με τη συμμετοχή και μη κρατικών περιβαλλοντικών οργανώσεων. Με τον τρόπο αυτό επιχειρήθηκε να εξασφαλιστεί η ανάπτυξη συντονισμένων, συμμετοχικών και συναινετικών διαδικασιών μεταξύ κεντρικών και τοπικών φορέων. Η συνεργασία όμως που απαιτήθηκε δεν ήταν εύκολα εφαρμόσιμη και πολλά προβλήματα παρουσιάστηκαν εξαιτίας της απαιτούμενης γραφειοκρατίας. Συνοπτικά, τα έργα που υλοποιήθηκαν το διάστημα 1994 – 1999 και χρηματοδοτήθηκαν από το Υποπρόγραμμα 3 του ΕΠΠΕΡ παρουσιάζονται στο Παράρτημα XI.

Αξιοποίηση – Λειτουργία Υποδομών σε Προστατευόμενες Περιοχές

Το χρονικό διάστημα 1997 – 1999, με χρηματοδότηση από το ΕΠΠΕΡ και από το ΕΤΕΡΠΣ, υλοποιήθηκε η Β' φάση του Προγράμματος «Αξιοποίηση – Λειτουργία Υποδομών σε Προστατευόμενες Περιοχές». Υλοποιήθηκαν έργα σε όλους τους υγροτόπους διεθνούς σημασίας σύμφωνα με τη Σύμβαση Ραμσάρ (υγρότοποι Ραμσάρ) καθώς σε 23 άλλους υγροτόπους. Τα έργα αφορούσαν την εφαρμογή μέτρων διατήρησης στοιχείων της βιοποικιλότητας, την ολοκλήρωση της υποδομής των Κέντρων Πληροφόρησης που είχαν δημιουργηθεί με χρηματοδότηση από το Α' ΚΠΣ, τη δημιουργία νέων Κέντρων Πληροφόρησης καθώς και την ίδρυση και διοργάνωση προγραμμάτων για την περιβαλλοντική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού. Στους υγροτόπους Ραμσάρ προωθήθηκε, επίσης, μια πρώτη προσπάθεια προς την κατεύθυνση της καθιέρωσης προσωρινών φορέων διαχείρισης. Συγκροτήθηκαν Προκαταρκτικά Διαχειριστικά Σχήματα τα οποία είχαν μορφή Κοινών Επιτροπών για να ανταποκρίνονται αμέσως στα ζητήματα που αφορούν τα καθημερινά διαχειριστικά προβλήματα των υγροτόπων Ραμσάρ και να επιβλέπουν την εκτέλεση έργων που αφορούσαν την υποδομή, παρακολούθηση και διαχείριση σε κάθε περιοχή. Όλα τα έργα και οι δράσεις υλοποιήθηκαν μέσω της σύναψης ΠΣ μεταξύ του ΥΠΕΧΩΔΕ, της Περιφερειακής, και Τοπικής Αυτοδιοίκησης και επιχειρήσεων της Αυτοδιοίκησης. Η συνεργασία όμως που απαιτήθηκε δεν ήταν εύκολα εφαρμόσιμη και η πρόοδος στην πορεία υλοποίησης των προγραμματισμένων έργων όπως και η απορρόφηση των διαθέσιμων πόρων υλοποιήθηκαν με αργούς ρυθμούς, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις κάποια έργα αναβλήθηκαν οριστικά. Οι ΠΣ

έληγαν τον Δεκέμβριο του 1999, αλλά τελικά δόθηκε παράταση ως τα μέσα του 2000 για τη συνέχιση της λειτουργίας των Κέντρων Πληροφόρησης.

Συνοπτικά, τα έργα που υλοποιήθηκαν το διάστημα 1994 – 1999 και χρηματοδοτήθηκαν από το ΕΤΕΡΠΣ παρουσιάζονται στο Παράρτημα XI.

Αναγνώριση και περιγραφή των τύπων οικοτόπων σε περιοχές ενδιαφέροντος της φύσης

Το 1999 ξεκίνησε υπό την εποπτεία του ΥΠΕΧΩΔΕ και με χρηματοδότηση από το ΕΠΠΕΡ η υλοποίηση του έργου «Αναγνώριση και περιγραφή των τύπων οικοτόπων σε περιοχές ενδιαφέροντος της φύσης». Το έργο, που αφορά τις περιοχές του δικτύου «NATURA 2000», αναμένεται ότι θα συμπληρώσει τα κενά της γνώσης και θα αποτελέσει σημαντικό εργαλείο για τη διαχείριση των περιοχών αυτών.

Ένταξη νέων περιοχών στο δίκτυο «NATURA 2000»

Σύμφωνα με τα αποτελέσματά του 2^{ου} Βιογεωγραφικού Σεμιναρίου που πραγματοποιήθηκε το Νοέμβριο του 1999 στην Πορτογαλία και για να καλυφθούν οι απαιτήσεις της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, προτάθηκαν από την Ελλάδα να ενταχθούν στο δίκτυο «NATURA 2000» έξι νέες περιοχές (Χερσόνησος Άθως, Όρος Αράκυνθος και Στενά Κλεισούρας, Λίμνες Υλίκη και Παραλίμνη - Σύστημα Βοιωτικού Κηφισσού, Παραλιακή ζώνη από Ναύπακτο έως Ιτέα, Όρος Πάρνωνας, Περιοχή Νεάπολης και Νήσος Ελαφώνησος).

Αποκατάσταση υγροτόπων

Με χρηματοδότηση από το ΕΠΠΕΡ έχει ξεκινήσει το έργο αναδημιουργίας της τέως Λίμνης Κάρλας. Το έργο περιλαμβάνει την κατασκευή υγροτόπου που θα καταλαμβάνει τμήμα του παλαιού υγροτόπου, με μικρότερο όμως εμβαδόν αλλά μεγαλύτερο βάθος. Περιλαμβάνει επίσης διάφορα υποέργα, τα οποία θα στηρίζουν τις λειτουργίες του νέου υγροτόπου και θα αναδείξουν τις οικολογικές και τις κοινωνικές του αξίες. Η έγκριση περιβαλλοντικών όρων για την επαναδημιουργία της λίμνης δόθηκε με την ΚΥΑ 106453/7.5.1998. Με χρηματοδότηση επίσης από το ΕΠΠΕΡ

υλοποιούνται παρόμοια έργα για την αναδημιουργία και της τέως Λίμνης Μαυρούδας στο Νομό Θεσσαλονίκης.

Με χρηματοδότηση από το Ταμείο Συνοχής και με την επίβλεψη της Νομαρχίας Θεσσαλονίκης ολοκληρώθηκε επίσης το 1998 το Σχέδιο Δράσης για την αποκατάσταση της Λίμνης Κορώνειας, στο οποίο εξετάζονται τα περιβαλλοντικά προβλήματα της λίμνης και προτείνονται έργα και δράσεις για την αποκατάσταση των λειτουργιών της.

Εθνικό Δίκτυο Παρακολούθησης της Ποιότητας των Υδάτων

Σε εφαρμογή του Ν. 1650/86 το ΥΠΕΧΩΔΕ έχει οργανώσει Εθνικό Δίκτυο Παρακολούθησης της Ποιότητας των Εσωτερικών Επιφανειακών Υδάτων. Το δίκτυο περιλαμβάνει περιφερειακά εργαστήρια για την ανάλυση δειγμάτων νερού τα οποία λαμβάνονται από αντιπροσωπευτικές θέσεις των κυριότερων ποταμών και λιμνών της χώρας. Στο σύνολο των σταθμών δειγματοληψίας περιλαμβάνονται και οι θέσεις που ήδη παρακολουθούνται συστηματικά από το Υπουργείο Γεωργίας και άλλους φορείς. Από 150 σημεία ποταμών και λιμνών σε όλη την Ελλάδα λαμβάνονται και αναλύονται δείγματα κάθε μήνα. Τα αποτελέσματα των μετρήσεων συγκεντρώνονται σε τράπεζα πληροφοριών, αξιολογούνται για εντοπισμό περιβαλλοντικών πιέσεων και λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα βελτίωσης. Οι μετρούμενες παράμετροι είναι οι προβλεπόμενες από τις αντίστοιχες Κοινοτικές Οδηγίες ανάλογα με την χρήση της υδατοσυλλογής (νερά προς πόση, νερά για κολύμβηση, κ.λπ.). Αυτόματοι σταθμοί συνεχούς παρακολούθησης της ποιότητας των νερών έχουν εγκατασταθεί στους διασυνοριακούς ποταμούς Έβρο, Νέστο, Στρυμόνα και Αξιώ, στα σημεία εισόδου τους στην Ελλάδα. Οι μετρούμενες παράμετροι είναι το pH, η θερμοκρασία, η αγωγιμότητα, το διαλυμένο οξυγόνο, η θολρότητα και η στάθμη του νερού.

Προγράμματα παρακολούθησης υλοποιούνται και για την ποιότητα των θαλάσσιων υδάτων, τα οποία συντονίζει το ΥΠΕΧΩΔΕ. Η ποιότητα των νερών κολύμβησης, στις κυριότερες ακτές κολύμβησης της χώρας, παρακολουθείται συστηματικά από το 1988 ως υποχρέωση της χώρας μας προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, σύμφωνα με την Οδηγία 76/160/ΕΟΚ «περί της ποιότητας υδάτων κολύμβησης». Οι μικροβιολογικές παράμετροι που εξετάζονται αφορούν τα ολικά κολοβακτηριοειδή, τα κολοβακτηριοειδή κοπρανώδους προέλευσης και τους κοπρανώδεις στρεπτόκοκκους.

Παράλληλα εξετάζονται και ορισμένες φυσικοχημικές παράμετροι όπως το χρώμα του νερού, η παρουσία ορυκτελαίων, φαινολών, καταλοίπων πίσσας, επιφανειοδραστικών ουσιών καθώς και η παρουσία αντικειμένων που επιπλέουν. Το πρόγραμμα από το 1991 συγχρηματοδοτείται από το ΕΠΠΕΡ. Σκοπός του προγράμματος είναι η προστασία του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας. Η σπουδαιότητα του προγράμματος οφείλεται κυρίως:

- στον εντοπισμό πιθανών προβλημάτων που σχετίζονται με την υπάρχουσα κατάσταση στις παράκτιες περιοχές της χώρας και
- στην τεκμηρίωση της ανάγκης ή μη θέσπισης κατάλληλων μέτρων για τον περιορισμό της ρύπανσης και τη βελτίωση της ποιότητας του θαλάσσιου αποδέκτη.

Τα αποτελέσματα των μετρήσεων δημοσιεύονται σε ειδική ετήσια έκθεση και δείχνουν ότι πάνω από το 97 % των περιοχών που εξετάζονται πληρούν τις προϋποθέσεις της Οδηγίας 76/160/ΕΟΚ. Έτσι, σε ένα μεγάλο αριθμό ακτών κολύμβησης έχει απονεμηθεί η διάκριση της Γαλάζιας Σημαίας, η οποία χαρακτηρίζει ακτές που πληρούν μία σειρά από αυστηρά ποιοτικά κριτήρια για τα νερά τους και διαθέτουν υποδομή που παρέχει ασφάλεια και ανέσεις στους λουόμενους. Φέτος η Ελλάδα βρέθηκε στην τρίτη θέση των βραβεύσεων με 351 γαλάζιες σημαίες.

Η παρακολούθηση της ποιότητας των θαλάσσιων υδάτων διεξάγεται επίσης μέσα από το Εθνικό Πρόγραμμα Συστηματικής Παρακολούθησης της Θαλάσσιας Ρύπανσης MED POL. Την ευθύνη για την οργάνωση και το συντονισμό του προγράμματος φέρει από το 1983 το ΥΠΕΧΩΔΕ, στα πλαίσια των δραστηριοτήτων του Μεσογειακού Σχεδίου Δράσης (Mediterranean Action Plan) των Ηνωμένων Εθνών και σε εφαρμογή της Διεθνούς Σύμβασης της Βαρκελώνης για την «για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των παράκτιων περιοχών της Μεσογείου». Το πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνει συνολικά 246 σταθμούς δειγματοληψίας σε κλειστούς κόλπους καθώς και στο Αιγαίο και στο Ιόνιο Πέλαγος. Οι μετρήσεις και αναλύσεις αφορούν φυσικές παραμέτρους (π.χ. άνεμοι, θερμοκρασία), θρεπτικές ουσίες, βαρέα μέταλλα (π.χ. Hg, Cd, Pb, Zn, As, Ni) πετρελαιοειδή, πλαγκτόν, γεωργικά φάρμακα, πολυχλωριωμένα διφαινύλια (PCBs) και ενδείκτες μικροβιακής ρύπανσης. Ετήσιες εκθέσεις υποβάλλονται από το

ΥΠΕΧΩΔΕ στην Συντονιστική Μονάδα του Μεσογειακού Σχεδίου Δράσης, που εδρεύει στην Αθήνα. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των μετρήσεων προβλήματα ρύπανσης δεν παρατηρούνται στην ανοιχτή θάλασσα παρά μόνο σε ορισμένους κλειστούς κόλπους.

Εθνική Τράπεζα Υδρολογικής και Μετεωρολογικής Πληροφορίας

Το ΥΠΕΧΩΔΕ επιβλέπει το πρόγραμμα για τη δημιουργία Εθνικής Τράπεζας Υδρολογικής και Μετεωρολογικής Πληροφορίας (ΕΤΥΜΠ), η οποία θα περιλαμβάνει υδρολογικά, υδρογεωλογικά και μετεωρολογικά δεδομένα από όλη τη χώρα. Το έργο χρηματοδοτείται κατά 85 % από το Ταμείο Συνοχής και κατά 15 % από εθνικούς πόρους. Με την ολοκλήρωση του προγράμματος, η ΕΤΥΜΠ θα συνδεθεί με το ΕΔΠΠ και θα επιτρέπει την ολοκληρωμένη πρόσβαση των χρηστών στα ποιοτικά δεδομένα των υδατικών πόρων και σε όλο το φάσμα των εφαρμογών της. Τελικός στόχος του προγράμματος είναι η αρχειοθέτηση της υδρολογικής, υδρογεωλογικής και μετεωρολογικής πληροφορίας σε μια Εθνική Τράπεζα Δεδομένων, η οποία θα εξυπηρετεί τις ανάγκες της χώρας για τη λήψη αποφάσεων σε ζωτικά θέματα που αφορούν το κοινωνικό σύνολο.

Κέντρο Περιβαλλοντικής Έρευνας και Εκπαίδευσης - ΓΑΙΑ

Το κέντρο ΓΑΙΑ του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας εγκαινιάστηκε τον Ιούνιο του 2001. Σκοπός του είναι η ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα διαφύλαξης και προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και η προώθηση των φυσικών επιστημών. Οι εγκαταστάσεις του Κέντρου περιλαμβάνουν εκθεσιακούς χώρους, εργαστήρια, αναγνωστήριο, βιβλιοθήκη, αμφιθέατρο, αίθουσες συλλογών (Βοτανικής, Ζωολογίας και Υδροβιολογίας), αίθουσες περιοδικών εκθέσεων και προβολών. Οι εκθεσιακοί χώροι σχεδιάστηκαν σε συνεργασία με το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας του Λονδίνου και πολλά εκθέματα υποστηρίζονται οπτικοακουστικά. Τα εργαστήρια περιλαμβάνουν εξειδικευμένο τεχνολογικό εξοπλισμό με σκοπό την εφαρμογή έρευνας στον τομέα της Εδαφικής Βιολογίας και Βιοτεχνολογίας και στον τομέα της Βιοαναλυτικής Χημείας. Το έργο χρηματοδοτήθηκε από το Ταμείο Συνοχής,

Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων χρηματοδότησε, μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης του Β' ΚΠΣ, την ίδρυση και λειτουργία Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΚΠΕ) σε πολλές περιοχές της χώρας για την ευαισθητοποίηση των νέων και της κοινωνίας σε θέματα που αφορούν το περιβάλλον και τη διαμόρφωση περιβαλλοντικά υπεύθυνων πολιτών. Στα ΚΠΕ δίνεται η ευκαιρία στους μαθητές της υποχρεωτικής και τεχνικής εκπαίδευσης να μελετήσουν τα θέματα του περιβάλλοντος και να βιώσουν (ιδιαίτερα στα μη αστικά ΚΠΕ) την ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος. Παράλληλα, αρκετοί εκπαιδευτικοί παρακολούθησαν σεμινάρια επιμόρφωσης σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσαν να καλλιεργήσουν στους μαθητές τους τις επιθυμητές γνώσεις σχετικά με το περιβάλλον. Έχει αναπτυχθεί και δίκτυο Υπευθύνων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, οι οποίοι μεριμνούν και για την προώθηση του κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού στα σχολεία και οργανώνουν προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Αγροπεριβαλλοντική πολιτική

Η διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων αποτελεί ήδη έναν από τους στόχους του Σχεδίου Αγροτικής Ανάπτυξης του Υπουργείου Γεωργίας. Σύμφωνα με το Σχέδιο αυτό, προβλέπεται μεταξύ άλλων, η συνέχιση παλαιών αλλά και ο σχεδιασμός και η εφαρμογή νέων αγρο - περιβαλλοντικών προγραμμάτων, υπό το καθεστώς πλέον των Κανονισμών 1257/99 και 1750/99, οι οποίοι αντικατέστησαν τον Κανονισμό 2078/92. Τα προγράμματα αυτά αποσκοπούν στην εφαρμογή αυστηρότερων γεωργικών πρακτικών ώστε να περιοριστούν οι όποιες επιπτώσεις σε ευαίσθητα οικοσυστήματα και περιοχές. Τα προγράμματα τα οποία είχαν σχεδιαστεί και εφαρμόζονταν υπό το καθεστώς του Κανονισμού 2078/92 και των οποίων η εφαρμογή θα συνεχιστεί είναι τα ακόλουθα:

- Το πρόγραμμα της βιολογικής (οργανικής) γεωργίας
- Το πρόγραμμα μείωσης της νιτρορύπανσης γεωργικής προέλευσης
- Το πρόγραμμα μακροχρόνιας παύσης καλλιεργειών
- Το πρόγραμμα απειλούμενων αυτόχθονων φυλών αγροτικών ζώων

Παράλληλα, σύντομα προβλέπεται να ξεκινήσουν και τα ακόλουθα προγράμματα:

- Η διατήρηση εκτατικών καλλιεργειών που κινδυνεύουν από γενετική διάβρωση
- Η εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης
- Η εκτατικοποίηση της κτηνοτροφίας
- Η βιολογική κτηνοτροφία
- Η διαχείριση των παραλίμνιων εκτάσεων των λιμνών και λιμνοθαλασσών της Θράκης (περιλαμβάνονται οι ριοχές του δικτύου «NATURA 2000» «Δέλτα Νέστου και Λιμνοθάλασσα Κεραμωτής» και «Λίμνες και Λιμνοθάλασσες της Θράκης»)
- Η διαχείριση των παραλίμνιων εκτάσεων της περιοχής του δικτύου «NATURA 2000» «Λίμνες Βόλβη – Κορώνεια»
- Η διαχείριση της περιοχής του δικτύου «NATURA 2000» «Βουνά Έβρου» και της αγροτικής περιοχής Δαδιάς Έβρου «Δάσος Δαδιάς – Σουφλίου».
- Η διατήρηση και ανακατασκευή αναβαθμίδων σε επικλινείς εκτάσεις για την προστασία των εδαφών από διάβρωση
- Η δάσωση γεωργικών γαιών

Παράλληλα, το Υπουργείο Γεωργίας επεξεργάζεται την Εθνική Στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης για την Αειφορική Διαχείριση και Ανάπτυξη Γεωργικών Πόρων. Οι θεματικές ενότητες που έχουν διακριθεί αφορούν τους Υδατικούς Πόρους, τους Εδαφικούς Πόρους, τους Γενετικούς Πόρους, τους Ενεργειακούς Πόρους και το Ανθρώπινο Δυναμικό της Υπαιθρου.

Το 1999 το Υπ. Γεωργίας καθόρισε με την έκδοση σχετικών ΚΥΑ τις ευαίσθητες ως προς τη νιτρορύπανση αγροτικής προέλευσης περιοχές, σύμφωνα με την Οδηγία 91/676/ΕΟΚ, και τις ευαίσθητες ως προς τη διάθεση αστικών λυμάτων περιοχές, σύμφωνα με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ.

Πρωτοβουλία MedWet

Η Ελλάδα έχει πρωταγωνιστικό ρόλο στην Πρωτοβουλία MedWet (Πρωτοβουλία για τη διατήρηση και συνετή χρήση των Μεσογειακών υγροτόπων) από το 1991. Έλαβε μέρος (δια του ΥΠΕΧΩΔΕ με τη συνεργασία του ΕΚΒΥ) στα προγράμματα MedWet1 και MedWet2, που σκοπό είχαν την ανάπτυξη μεθόδων και προσεγγίσεων σε θέματα απογραφής, παρακολούθησης, χαρτογράφησης, έρευνας, διαχείρισης, κ.λπ., και την εφαρμογή αυτών σε διάφορους υγροτόπους χωρών της Μεσογείου. Η Ελλάδα, επίσης, είναι μέλος και συμμετέχει ενεργά (δια του ΥΠΕΧΩΔΕ και με τη συνεργασία του ΕΚΒΥ) στις εργασίες της Μεσογειακής Επιτροπής Υγροτόπων (MedWet/Com), μέλης της οποίας αποτελούν και όλα τα κράτη της Μεσογείου, καθώς επίσης και εκπρόσωποι γραφείων διεθνών Συμβάσεων, διεθνείς και εθνικοί οργανισμοί κ.λπ. Από το 1997, η Ελλάδα, δια του ΥΠΕΧΩΔΕ, χρηματοδοτεί, μέσω του ΕΤΕΡΠΣ, τις δραστηριότητες της Γραμματείας (η οποία εκπροσωπείται από το ΕΚΒΥ) της Συντονιστικής Μονάδας MedWet, η οποία από το 2001 και για δύο έτη φιλοξενείται στην Αθήνα. Ως αποτέλεσμα της πρωτοβουλίας MedWet, έχουν αναπτυχθεί στην Ελλάδα δράσεις σε εθνικό επίπεδο με κύριο σκοπό τη διάδοση των μεθόδων που αναπτύχθηκαν. Κύριο βάρος έχει δοθεί στην απογραφή και χαρτογράφηση των υγροτόπων. Για τα θέματα αυτά έχει αναπτυχθεί και εξελιχθεί από το ΕΚΒΥ ειδική βάση δεδομένων απογραφής υγροτόπων, η οποία έχει γίνει αποδεκτή από τα μέλη της Μεσογειακής Επιτροπής Υγροτόπων.

Εξαίρεση τριών υγροτόπων από τον κατάλογο Montreux

Οι δράσεις υπέρ της προστασίας των υγροτόπων Ραμσάρ που έχουν υλοποιηθεί τα τελευταία χρόνια οδήγησαν στην εξαίρεση τριών υγροτόπων Ραμσάρ (Δέλτα Έβρου, Λίμνη Μικρή Πρέσπα και Λίμνη Κερκίνη) από τον κατάλογο Montreux, γεγονός που ανακοινώθηκε επίσημα στην 7^η Διάσκεψη των Συμβαλλόμενων Μερών στη Σύμβαση Ραμσάρ, η οποία έλαβε χώρα στην Κόστα Ρίκα τον Μάιο του 1999.

Εθνική Στρατηγική για τους Υγροτοπικούς Πόρους

Η χώρα μας, ως συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης Ραμσάρ, έχει δεσμευτεί να συντάξει και να εφαρμόσει μια Εθνική Στρατηγική για τους Υγροτοπικούς Πόρους (ΕΣΥΠ). Σχέδιο ΕΣΥΠ, για την περίοδο 2000-2005 και με χρηματοδότηση από το

ΕΤΕΡΠΣ, ολοκληρώθηκε το 1999. Ως γενικός σκοπός αναφέρεται η «διατήρηση και ανόρθωση όλων των λειτουργιών και αξιών των υγροτοπικών πόρων της Ελλάδας ως συμβολή στην αειφορική ανάπτυξη της χώρας».

Εθνική Σχέδιο Δράσης κατά της Ερημοποίησης

Η σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Καταπολέμηση της Ερημοποίησης κυρώθηκε από την Ελλάδα το 1997. Με βάση τις υποχρεώσεις οι οποίες απορρέουν από την υπογραφή της σύμβασης (14/10/1994), η Ελληνική Κυβέρνηση συγκρότησε στις 11 Δεκεμβρίου 1996 την Εθνική Επιτροπή για την Καταπολέμηση της Απερήμωσης, η οποία ολοκλήρωσε το 1999 το Ελληνικό Σχέδιο Δράσης κατά της Ερημοποίησης.

Εθνική Στρατηγική για τη Βιολογική Ποικιλότητα

Η Ελλάδα, μετά την κύρωση της Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλότητα με το Ν. 2204/1994, έχει υποχρέωση να συντάξει και να εφαρμόσει μια Εθνική Στρατηγική και Εθνικά Σχέδια Δράσης για τη Βιολογική Ποικιλότητα. Το 1998 ολοκληρώθηκε η Πρώτη Εθνική Αναφορά για τη Βιολογική Ποικιλότητα, η οποία παρουσιάζει την πρόοδο της Ελλάδας ως προς την εφαρμογή της σύμβασης για την περίοδο 1993 – 1997. Η Εθνική Στρατηγική και τα Εθνικά Σχέδια Δράσης για την Βιολογική Ποικιλότητα βρίσκονται στο στάδιο της σύνταξης.

Εθνικό Δίκτυο Πληροφορικής Περιβάλλοντος

Το Εθνικό Δίκτυο Πληροφορικής Περιβάλλοντος (ΕΔΠΠ) βρίσκεται υπό κατασκευή. Θα αποτελέσει ένα ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα για την καταχώρηση και επεξεργασία πληροφοριών που σχετίζονται με την κατάσταση του περιβάλλοντος σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Το δίκτυο προβλέπεται να περιλάβει στην τελική του μορφή τα υφιστάμενα δίκτυα παρακολούθησης περιβάλλοντος, τις Περιφέρειες και επιλεκτικά τις Νομαρχίες, καθώς και τους βασικούς περιβαλλοντικούς φορείς της χώρας, ώστε να αποτελέσει το ευρύτερο Εθνικό Περιβαλλοντικό Δίκτυο. Παράλληλα, θα συνδέει το ΥΠΕΧΩΔΕ με το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Πληροφοριών και Παρατηρήσεων σχετικά με το Περιβάλλον (European

Information and Observation Network - EIONET), στο οποίο συμμετέχει η Ελλάδα, αποτελώντας τον κύριο μηχανισμό αποθήκευσης, διαχείρισης και τροφοδοσίας του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος με την εθνικής εμβέλειας πληροφορία για το περιβάλλον.

Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης

Την ευθύνη για την επιστημονική εποπτεία και καθοδήγηση του ΕΔΠΠ ανέλαβε πρόσφατα το νεοσυσταθέν Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΕΚΠΑΑ), το οποίο εποπτεύεται από το ΥΠΕΧΩΔΕ. Το ΕΚΠΑΑ ιδρύθηκε με το ΠΔ 325/2000 (ΦΕΚ Α' 8.12.2000). Οι δράσεις του αφορούν τη συλλογή, ταξινόμηση και επεξεργασία της περιβαλλοντικής πληροφορίας, την περιβαλλοντική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση, την παροχή υπηρεσιών επιστημονικού συμβούλου, την κατάρτιση και επιμόρφωση των υπαλλήλων της διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης, τη στήριξη προγραμμάτων που αφορούν το περιβάλλον και τη βιώσιμη ανάπτυξη, κ.λπ.

Ολοκληρωμένη διαχείριση παράκτιων περιοχών

Η ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών (ΟΔΠΣ) αποτελεί θέμα μείζονος σημασίας για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Το 2000 έληξε το Πανευρωπαϊκό Πρόγραμμα Επίδειξης για την ΟΔΠΖ στο οποίο συμμετείχαν 35 παράκτιες περιοχές της Ευρώπης, 6 από τις οποίες βρίσκονταν στην Ελλάδα. Η σπουδαιότητα των παράκτιων οικοσυστημάτων και η αναγκαιότητα θέσπισης ειδικού νομοθετικού πλαισίου για την προστασία τους έχει ήδη αναγνωριστεί και από την Πολιτεία και έχουν ξεκινήσει προπαρασκευαστικές ενέργειες προς αυτή την κατεύθυνση. Το πρόγραμμα «Βιώσιμη Ανάπτυξη των Ελληνικών Ακτών και Νησιών», το οποίο υλοποιήθηκε με πρωτοβουλία του ΥΠΕΧΩΔΕ και με την επιστημονική υποστήριξη από το Τμήμα Περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου Αιγαίου, κατέληξε σε «Σχέδιο Εθνικής Οδηγίας» το οποίο περιλαμβάνει:

- το εθνικό πλαίσιο της πολιτικής για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση της Παράκτιας Ζώνης (ΟΔΠΖ)
- την οριοθέτηση της παράκτιας ζώνης
- τη διάκριση ζωνών διαχείρισης

- τις γενικές αρχές και τους στόχους της ΟΔΠΖ
- τις κατευθύνσεις της ΟΔΠΖ (χωρική οργάνωση, προστασία των οικοσυστημάτων και των φυσικών πόρων, τομεακές πολιτικές)
- τους φορείς υλοποίησης.

Η ολοκλήρωση των διαδικασιών για τη σύνταξη και θέσπιση της εθνικής οδηγίας θα αποτελέσει ουσιαστικό βήμα για την επίτευξη της αειφορικής ανάπτυξης της παράκτιας ζώνης της χώρας. Θα αποτελέσει όμως και ουσιαστική πρωτοβουλία της Ελλάδας σε ευρωπαϊκό επίπεδο καθώς η Ευρωπαϊκή Ένωση, στηριζόμενη στα αποτελέσματα των πιλοτικών έργων του Πανευρωπαϊκού Προγράμματος Επίδειξης για την ΟΔΠΖ, εξέδωσε το 2000 «Σύσταση» προς τα κράτη μέλη για την εφαρμογή των αρχών της ολοκληρωμένης διαχείρισης στις παράκτιες περιοχές, στην οποία προτείνεται μεταξύ άλλων η ενίσχυση της νομοθεσίας σε εθνικό επίπεδο.

Πρόγραμμα Αναπτυξιακής Συνεργασίας και Βοήθειας για το Περιβάλλον και τη Βιώσιμη Ανάπτυξη

Τον Δεκέμβριο του 1999, η Ελλάδα εντάχθηκε ως πλήρες μέλος στην Επιτροπή Αναπτυξιακής Συνεργασίας (Development Assistance Committee – DAC) του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης - ΟΟΣΑ. Έτσι, το ΥΠΕΧΩΔΕ, ως το αρμόδιο Υπουργείο, οργάνωσε το 1999 το «Πρόγραμμα Αναπτυξιακής Συνεργασίας και Βοήθειας για το Περιβάλλον και τη Βιώσιμη Ανάπτυξη», το οποίο αφορά τη συνεργασία και παροχή βοήθειας στον τομέα του περιβάλλοντος σε χώρες που ανήκουν στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων, της νότιο – ανατολικής Ευρώπης, του Ευξείνου Πόντου και της Κασπίας Θάλασσας. Οι δράσεις του προγράμματος υλοποιούνται στις συνεργαζόμενες χώρες και αφορούν την προώθηση των αρχών της αειφορίας και της προστασίας του περιβάλλοντος σε συνδυασμό με την υποστήριξη των αναπτυξιακών προσπαθειών των χωρών αυτών, τη συμβολή στην προστασία, διατήρηση, αποκατάσταση των υποβαθμισμένων φυσικών πόρων, την προώθηση της διακρατικής συνεργασίας μεταξύ της Ελλάδας και των συνεργαζόμενων χωρών, κ.λπ.

Το 1999 άρχισε η υλοποίηση 22 προγραμμάτων στα Βαλκάνια, σε χώρες της Μαύρης Θάλασσας και σε χώρες της νότιο – ανατολικής Ευρώπης. Οι δράσεις αφορούσαν τη

χωροταξική ανάπτυξη, τη διαχείριση και προστασία των υδάτινων πόρων, την ατμόσφαιρα, το φυσικό περιβάλλον και τη διαχείριση υγρών και στερεών αποβλήτων.

Το 2000 άρχισε η υλοποίηση 38 νέων προγραμμάτων των οποίων οι δράσεις αφορούσαν την περιβαλλοντική νομοθεσία, τη διαχείριση και προστασία των υδάτινων πόρων, τις κλιματικές αλλαγές, τη διαχείριση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων.

Πάρκο Πρεσπών

Τον Φεβρουάριο του 2000, παγκόσμια ημέρα των υγροτόπων, υπογράφηκε από τους Πρωθυπουργούς της Ελλάδας, της Αλβανίας και της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας συμφωνία για την ίδρυση του Πάρκου των Πρεσπών, το οποίο αποτελεί την πρώτη διασυνοριακή προστατευόμενη περιοχή στα Βαλκάνια. Στα αναμενόμενα αποτελέσματα αυτής της συμφωνίας καθοριστικό ρόλο φάνηκε ότι θα είχε η ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ των τριών χωρών για τη διατήρηση και προστασία των λειτουργιών και αξιών του πάρκου, την αποκατάσταση των υποβαθμισμένων περιοχών και την εξεύρεση μεθόδων διαχείρισης για την αειφορική χρήση του γλυκού νερού των λιμνών. Πράγματι, τα πρώτα βήματα συνεργασίας πραγματοποιήθηκαν αμέσως. Τον Οκτώβριο του 2000, σε συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στα Τίρανα μεταξύ κυβερνητικών εκπροσώπων και μη - κρατικών οργανώσεων από τις τρεις χώρες αποφασίστηκε η ίδρυση κοινής συντονιστικής ομάδας για α) την προετοιμασία ενός Στρατηγικού Σχεδίου Δράσης για την αειφορική ανάπτυξη του πάρκου και β) τη δημιουργία της απαραίτητης υποδομής στις τρεις χώρες για την από κοινού εφαρμογή μέτρων παρακολούθησης στο μέλλον. Οι αρχικές αυτές δράσεις πρόκειται να χρηματοδοτηθούν από την Ελληνική Κυβέρνηση.

Εθνικός Σχεδιασμός για το φυσικό περιβάλλον

Ένα βήμα για την ολοκληρωμένη προστασία και διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος αποτελεί η πρόσφατη παρουσίαση από το ΥΠΕΧΩΔΕ του Εθνικού Σχεδιασμού για το Φυσικό Περιβάλλον, οι κύριες δράσεις του οποίου αφορούν:

- την ολοκληρωμένη προστασία, διαχείριση και οργάνωση των περιοχών του δικτύου «NATURA 2000»,

- την ολοκληρωμένη διαχείριση των προστατευόμενων ειδών χλωρίδας και πανίδας,
- την ολοκληρωμένη προστασία και διατήρηση οικοσυστημάτων, τοπίων και φυσικών πόρων εκτός προστατευόμενων περιοχών.

Για την υλοποίηση των απαιτούμενων δράσεων προβλέπεται η οργάνωση ενός Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών, με την ομαδοποίηση των περιοχών προστασίας, και την ίδρυση 40 φορέων διαχείρισης στις προστατευόμενες περιοχές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε

Τελικά συμπεράσματα για την κατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος

Τα τελευταία δέκα χρόνια, και ιδιαίτερα από το 1994 και μετά, καταβάλλεται μια αξιόλογη προσπάθεια από την ελληνική Πολιτεία, η οποία ενισχύεται και συμπληρώνεται από τις διεθνείς εξελίξεις και την Κοινοτική περιβαλλοντική πολιτική και νομοθεσία, σε θέματα σχετικά με τη διατήρηση και διαχείριση της ελληνικής φύσης.

Ένας μεγάλος αριθμός προγραμμάτων, έργων και ενεργειών έχουν υλοποιηθεί, με την ουσιαστική συμβολή Κοινοτικών χρηματοδοτήσεων, για τις προστατευόμενες και υπό προστασία περιοχές καθώς και για τα προστατευόμενα είδη.

Οι δράσεις αυτές αφορούν κυρίως έργα υποδομής (π.χ. οργάνωση και λειτουργία Κέντρων Πληροφόρησης), την εκπόνηση Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών, ενέργειες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, έργα αποκατάστασης και ανόρθωσης οικοσυστημάτων, την εκπόνηση προγραμμάτων παρακολούθησης, σχέδια δράσης για τη διατήρηση των ειδών, κ.λπ. Σύμφωνα με το αρχείο των έργων που διατηρεί το ΕΚΒΥ, έχουν καταχωρηθεί 1972 έργα των παραπάνω κατηγοριών. Το μεγαλύτερο τμήμα των εγγραφών αφορά έργα τα οποία χρηματοδοτήθηκαν από τα ΠΕΠ (1991 – 1999), το ΕΠΠΕΡ (Υποπρόγραμμα 3 - Προστασία Φυσικού Περιβάλλοντος) του Β΄ ΚΠΣ, από την Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER II και το χρηματοδοτικό μέσο LIFE (LIFE - ΦΥΣΗ και LIFE - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ). Οι δαπάνες για την υλοποίηση των έργων αυτών ξεπερνούν τα 175 εκατομμύρια ΕΥΡΩ.

Παρά όμως τον σχετικά μεγάλο αριθμό δράσεων για τη διαχείριση και διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος, η υλοποίηση τους ανέδειξε α) την απουσία ολοκληρωμένου σχεδιασμού σε επίπεδο προστατευόμενων περιοχών και β) την απουσία συντονισμού μεταξύ τοπικών, περιφερειακών και κεντρικών πρωτοβουλιών για την επίτευξη της συμπληρωματικότητας των δράσεων.

Σε κεντρικό επίπεδο, ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην αναγνώριση των περιοχών Κοινοτικού ενδιαφέροντος, σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ «Για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας», και στη σύνταξη του

Εθνικού Καταλόγου. Το έργο «Αναγνώριση και περιγραφή των τύπων οικοτόπων σε περιοχές ενδιαφέροντος της φύσης», που αφορά τις περιοχές που προτείνονται για ένταξη στο δίκτυο «NATURA 2000», αναμένεται ότι θα συμπληρώσει τα κενά της γνώσης και θα αποτελέσει βασικό εργαλείο για τη διαχείριση των περιοχών αυτών.

Το δίκτυο των προστατευόμενων και υπό προστασία περιοχών στην Ελλάδα περιλαμβάνει 1.787 περιοχές οι οποίες κατηγοριοποιούνται σε 12 κατηγορίες εθνικής σημασίας (1.203 περιοχές) και 9 κατηγορίες διεθνούς σημασίας (584 περιοχές). Οι προτεινόμενοι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας του Εθνικού Καταλόγου, που έχουν αναγνωριστεί στο πλαίσιο εφαρμογής της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, περιλαμβάνουν εντός των ορίων τους όλες σχεδόν τις υπόλοιπες κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών. Η συνολική έκταση των περιοχών αυτών ανέρχεται σε 2.738.595,82 εκτάρια (ψηφιοποιημένα όρια), εκ των οποίων τα 2.141.204,73 εκτάρια αφορούν χερσαίες εκτάσεις (έκταση που αντιστοιχεί με το 16,18 % της χερσαίας έκτασης της Ελλάδας) και τα 597.391,1 θαλάσσιες. Η συνολική έκταση των προστατευόμενων περιοχών (εκτός των περιοχών που προτείνονται για ένταξη στο δίκτυο «NATURA 2000», των Τοπίων Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους, των Σημαντικών Περιοχών για τα Πουλιά της Ελλάδας και των νέων Ζωνών Ειδικής Προστασίας) ανέρχεται σε 1.548.882,2 εκτάρια (ψηφιοποιημένα όρια). Από αυτά, τα 785.539,4 εκτάρια (51 % της συνολικής έκτασης) επικαλύπτονται από τμήματα των περιοχών του δικτύου «NATURA 2000». Το σύνολο των εκτάσεων όλων των κατηγοριών προστατευόμενων περιοχών (εκτός των Τοπίων Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους, των Σημαντικών Περιοχών για τα Πουλιά της Ελλάδας και των νέων Ζωνών Ειδικής Προστασίας) ανέρχεται σε 3.565.742,5 εκτάρια (ψηφιοποιημένα όρια), από τα οποία οι χερσαίες εκτάσεις καταλαμβάνουν τα 2.960.621,5 εκτάρια (έκταση που αντιστοιχεί με το 22,3 % της χερσαίας έκτασης της Ελλάδας) και οι θαλάσσιες ανέρχονται σε 605.120,9 εκτάρια.

Η αύξηση του αριθμού και της έκτασης των προστατευόμενων και υπό προστασία περιοχών και οι δεσμεύσεις έναντι των διεθνών και Κοινοτικών υποχρεώσεων έδειξαν τα κενά και τις ασάφειες της αντίστοιχης νομοθεσίας (του Ν.1650/86) σε σχέση με την οργάνωση, διοίκηση και διαχείριση των περιοχών και την αναγκαιότητα σχεδιασμού και εφαρμογής μιας ενιαίας πολιτικής προστασίας και διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος της Ελλάδας, η οποία εκφράζεται στον «Εθνικό Σχεδιασμό για το Φυσικό

Περιβάλλον». Σύμφωνα με αυτόν, προβλέπεται ο σχεδιασμός, η οργάνωση και η διαχείριση ενός Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών. Οι περιοχές που θα ενταχθούν κατά προτεραιότητα στο Εθνικό Σύστημα Προστατευόμενων Περιοχών αφορούν τους προτεινόμενους Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (pSCI), τις Ζώνες Ειδικής Προστασίας (SPA) καθώς και τις προστατευόμενες και υπό προστασία περιοχές που γειτονεύουν ή αλληλεπικαλύπτονται με αυτές.

Σύμφωνα με τις υποχρεώσεις της χώρας (Οδηγία 92/43/ΕΟΚ και Οδηγία 79/409/ΕΟΚ), το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο και τη σημαντικότητα των επιμέρους περιοχών, προβλέπεται η ομαδοποίηση των προστατευόμενων και υπό προστασία περιοχών σε κατηγορίες με διαφορετική προτεραιότητα στην υλοποίηση των προβλεπόμενων δράσεων. Παράλληλα, λόγω της ύπαρξης γειτονικών περιοχών καθώς και των όποιων αλληλεπικαλύψεων μεταξύ των περιοχών προβλέπεται δεύτερη ομαδοποίηση σε ενιαίες περιοχές προστασίας. Σύμφωνα με τα ανωτέρω, το Εθνικό Σύστημα Προστατευόμενων Περιοχών προβλέπεται να περιλαμβάνει 40 χωρικές ενότητες στις οποίες θα ιδρυθούν αντίστοιχοι φορείς διοίκησης και διαχείρισης.

Με την έκδοση του Ν. 2742/1999 για τον «Χωροταξικό σχεδιασμό και αειφόρο ανάπτυξη και άλλες διατάξεις», ο οποίος τροποποιεί και συμπληρώνει τον Ν.1650/1986, καθορίζεται πλέον το πλαίσιο της διοίκησης και διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών. Ειδικότερα, στα άρθρα 15 - 16 του Κεφαλαίου Ε' προσδιορίζονται οι φορείς που μπορούν να αναλάβουν τη διαχείριση μιας προστατευόμενης περιοχής και περιγράφονται αναλυτικά οι αρμοδιότητες και οι υποχρεώσεις τους, καθώς και οι πόροι που μπορούν αυτοί να εκμεταλλευθούν. Η διαχείριση ασκείται με βάση τον Κανονισμό Διοίκησης και Λειτουργίας και το Σχέδιο Διαχείρισης, τα οποία εγκρίνονται με ΚΥΑ των κατά περίπτωση συναρμόδιων Υπουργών (άρθρο 16). Επίσης, κάθε νέος χαρακτηρισμός Εθνικών Δρυμών, Αισθητικών Δασών και Διατηρητέων Μνημείων της Φύσης καθώς και κάθε τροποποίηση ορίων και καθορισμός αναγκαίων όρων και περιορισμών προστασίας αυτών υπάγεται στο άρθρο 21 του Ν. 1650/1986, όπως συμπληρώθηκε από το άρθρο 16 του Ν. 2742/1999.

Ο πρώτος φορέας διαχείρισης σε προστατευόμενη περιοχή, ο οποίος συστήθηκε βάσει του Ν. 2742/99, είναι ο Οργανισμός του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου. Ο

Οργανισμός συστήθηκε το έτος 2000 και αποτελείται από 10μελές Διοικητικό Συμβούλιο, στο οποίο εκπροσωπούνται η Πολιτεία, η τοπική κοινωνία και οι σχετικές περιβαλλοντικές οργανώσεις. Αναμένεται, επίσης, η σύσταση φορέα διαχείρισης για το νεοσύστατο Εθνικό Πάρκο Σχινιά – Μαραθώνα

Στην Ελλάδα απαντούν 40 είδη φυτών από τα 483 του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Αυτά περιλαμβάνουν 1 βρυόφυτο, 3 πτεριδόφυτα και 36 σπερματοφύτα, εκ των οποίων τα 26 είναι είδη προτεραιότητας. Από τα είδη του Παραρτήματος IV της οδηγίας, στην Ελλάδα απαντούν τα 53. Τα 40 από αυτά είναι κοινά με τα είδη του Παραρτήματος II. Οι γνώσεις μας για τα είδη αυτά καθώς και γενικότερα για την ελληνική χλωρίδα, παρόλες τις υπάρχουσες δημοσιεύσεις από έλληνες και ξένους επιστήμονες, εξακολουθούν να είναι περιορισμένες καθώς για τα περισσότερα από αυτά δεν υπάρχουν πληθυσμιακά στοιχεία και εκτιμήσεις για την κατάσταση διατήρησής τους. Επιπρόσθετα, για σημαντικές κατηγορίες οργανισμών, π.χ. βρυόφυτα, πτεριδόφυτα, μύκητες, όπως και για τα ενδημικά, σπάνια και απειλούμενα είδη της ελληνικής χλωρίδας, ο αριθμός των οποίων είναι μεγαλύτερος από εκείνον των ειδών που περιλαμβάνονται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ, δεν υπάρχουν ολοκληρωμένες μελέτες έως σήμερα. Από τα υπάρχοντα βιβλιογραφικά δεδομένα λείπει επίσης η παρακολούθηση των ειδών και η αξιολόγηση των κινδύνων που διατρέχουν.

Σε ότι αφορά την προσέγγιση που ακολουθείται για την εκτίμηση της κατάστασης διατήρησης των ειδών στις Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες που χρησιμοποιήθηκαν στην παρούσα έκθεση, αυτή είναι κυρίως βιβλιογραφική και έτσι δεν παρέχονται νέα στοιχεία για τα είδη χλωρίδας αλλά και πανίδας.

Στην Ελλάδα απαντούν 72 είδη ζώων από το σύνολο των 221 ειδών που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Αυτά περιλαμβάνουν 13 είδη ασπονδύλων, 5 είδη αμφιβίων, 10 είδη ερπετών, 22 είδη ψαριών και 22 είδη θηλαστικών. Από αυτά, 11 είδη είναι προτεραιότητας (3 θηλαστικά, 2 ερπετά, 3 ψάρια και 3 ασπόνδυλα). Από τα είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος τα οποία απαιτούν αυστηρή προστασία (Παράρτημα IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ), στην Ελλάδα απαντούν 125 είδη, εκ των οποίων τα 46 περιλαμβάνονται και στο Παράρτημα II.

Σήμερα, υπάρχει επαρκής γνώση της εξάπλωσης, στην Ελλάδα, των περισσότερων ειδών ψαριών εσωτερικών υδάτων, ερπετών, αμφιβίων και θηλαστικών, ανεξάρτητα από το εάν αυτά περιλαμβάνονται ή όχι στα παραρτήματα της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Δεν ισχύει, ωστόσο, το ίδιο για τα αρθρόποδα, τα μαλάκια και τα ασπόνδυλα γενικότερα, για τα οποία γνωρίζουμε την εξάπλωση μόνο ορισμένων ειδών σε συγκεκριμένα γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας. Όσον αφορά τα είδη της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, για την πλειονότητα αυτών δεν υπάρχουν πληθυσμιακά στοιχεία στο εύρος της εξάπλωσής τους, αλλά ούτε και γνωρίζουμε σημαντικά στοιχεία του βιολογικού κύκλου τους. Το επίπεδο της γνώσης και πληροφόρησης έχει όμως βελτιωθεί για συγκεκριμένα είδη θηλαστικών (*Ursus arctos*, *Canis lupus*, *Monachus monachus*), και ερπετών (*Caretta caretta* και *Macrovipera schweizeri*), δεν ισχύει, ωστόσο, το ίδιο για τα αρθρόποδα, τα μαλάκια και τα ασπόνδυλα γενικότερα. Για ορισμένα από τα είδη της οδηγίας έχουν υλοποιηθεί προγράμματα παρακολούθησης της κατάστασης διατήρησής τους. Η διάρκεια των προγραμμάτων αυτών όμως δεν ξεπερνά τη διάρκεια του έργου στο πλαίσιο του οποίου πραγματοποιήθηκαν. Εξάιρεση αποτελούν τα είδη *Monachus monachus* και *Caretta caretta*, των οποίων ορισμένοι πληθυσμοί παρακολουθούνται σχεδόν για μια δεκαετία.

Εκτός από τα είδη της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, θα πρέπει να επισημανθεί ότι η ελληνική πανίδα αριθμεί πολλά ενδημικά, σπάνια και απειλούμενα είδη τα οποία δεν περιλαμβάνονται στην ανωτέρω οδηγία και τα οποία επίσης θα πρέπει να τύχουν ενδιαφέροντος.

Η ορνιθοπανίδα είναι η πλέον μελετημένη ομάδα της ελληνικής πανίδας. Στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ περιλαμβάνονται 119 είδη, για την πλειονότητα των οποίων έχει γίνει εκτίμηση της κατάστασης διατήρησής τους. Η αναθεώρηση των Σημαντικών Περιοχών για τα πουλιά (ΣΠΠ) στην Ελλάδα ολοκληρώθηκε το 1999. Ο νέος κατάλογος περιλαμβάνει 196 ΣΠΠ (112 στην ηπειρωτική χώρα και 84 σε νησιά). Σύμφωνα με τα κριτήρια C1 – C6 του καταλόγου ΣΠΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 175 περιοχές είναι επιλέξιμες για Ζώνες Ειδικής Διατήρησης (ΖΕΠ). Πρόσφατα, και σύμφωνα με τα αποτελέσματα της αναθεώρησης των ΣΠΠ προστέθηκαν στο δίκτυο των 52 ΖΕΠ 60 νέες περιοχές.

Στα Σχέδια Δράσης που έχουν συνταχθεί για τα απειλούμενα είδη πουλιών της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ που απαντούν στην Ευρώπη, συμπεριλαμβάνονται 21 είδη τα οποία απαντούν τακτικά στην Ελλάδα. Για τα υπόλοιπα είδη του Παραρτήματος Ι της οδηγίας καθώς και για τα παγκοσμίως απειλούμενα είδη που δεν περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι εκπονούνται ή θα εκπονηθούν Ευρωπαϊκά ή Διεθνή Σχέδια Δράσης από το BirdLife International για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην Ελλάδα έχουν εκπονηθεί δύο Εθνικά Σχέδια Δράσης, για τη λαγγόνα και τη νανόχην, μέσω προγράμματος LIFE - ΦΥΣΗ.

Οι δραστηριότητες-χρήσεις του πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα, όπως καταγράφηκαν στην παρούσα έκθεση και σύμφωνα με τις πηγές που χρησιμοποιήθηκαν, φαίνεται να προκαλούν διάφορες επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον. Οι περισσότερες από αυτές φαίνεται να προέρχονται κυρίως από τον πρωτογενή τομέα ή από συνδυασμένες δραστηριότητες όλων των τομέων παραγωγής. Ο μεγαλύτερος αριθμός επιπτώσεων στο φυσικό περιβάλλον φαίνεται να προκαλείται από τη γεωργία και αφορά ρύπανση υδάτων, βλαπτικές αλλαγές χρήσεων γης και αλλοίωση της δομής και λειτουργίας οικοσυστημάτων.

Αξιόλογες προσπάθειες έχουν καταβληθεί σε θεσμικό επίπεδο, με την κύρωση Διεθνών Συμβάσεων, την ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία Κοινοτικών οδηγιών, την προώθηση της ολοκλήρωσης νομοθετικών ρυθμίσεων για τη θεσμοθέτηση προστατευόμενων περιοχών και την οριοθέτηση ζωνών για τον έλεγχο των δραστηριοτήτων. Η Πολιτεία έχει προχωρήσει επίσης στη σύνταξη Εθνικών Στρατηγικών (π.χ. για τους υγροτόπους, για τη βιοποικιλότητα, για την καταπολέμηση της ερημοποίησης), ώστε να εκπληρώσει τις δεσμεύσεις που απορρέουν από τις Διεθνείς Συμβάσεις τις οποίες έχει υπογράψει.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση

- Aarvak, T., I. J. Oien, E. E. Syroechkovski Jr. and I. Kostadinova. 1997. The Lesser White-fronted Goose monitoring programme. Annual Report 1997. Norwegian Ornithological Society. Report No. 5-1997. 60 pp. + appendices.
- Aguilar, J. S. and G. Fernández. 1999. Species Action Plan for the Mediterranean Shag *Phalacrocorax aristotelis desmarestii* in Europe. BirdLife International. pp 23.
- Alivizatos H. 1997. Contribution to the preparation of Action plan for the Greater Spotted Eagle *Aquila clanga* in Europe. HOS (unpublished).
- Arcos, M. J. and D. Oro. 1996. Changes in Foraging Range of Audouin's Gulls *Larus audouinii* in Relation to a Trawler Moratorium in the Western Mediterranean. Colonial Waterbirds 19(1): 128-131
- Arroyo, B. and E. Ferreiro. 1999. European Union Action Plan for Bonelli's Eagle (*Hieraetus fasciatus*). BirdLife International.
- Ayala, J. M., J. J. Matamala, J. M. Lopez and F. J. Aquilar. 1994. Distribución actual de la Malvasía en España. IWRB Threatened Waterfowl Research Group Newsletter 6: 8-11.
- Babalonas, D. and D. Margaritoulis. 1991. Greece. pp. 64 – 68. In: Doody, J. P. Sand dune inventory of Europe. Joint Nature Conservation Committee – European Union for Coastal Conservation. 80 p.
- Bauer, W., O. Helversen, M. Hodge and J. Martens. 1969. Aves. In: Kanellis, A. (ed): Catalogus fauna Graeciae. Thessaloniki.
- Begon, M., J. L. Harper, and C. R. Townsend. 1996. Ecology. Individuals, populations and communities. Blackwell Science Ltd. 1068 p.
- Biber, J. P. 1996. International action plan for the Lesser Kestrel (*Falco naumanni*). pp. 191-203. In: Heredia, B., L. Rose and M. Painter. 1996. Globally threatened birds of Europe. Action plans. BirdLife International, EU, Council of Europe. 408 pp.
- Bijleveld, M. 1974. Birds of Prey in Europe. London.
- BirdLife International. 2000. Threatened Birds of the World. Lynx Editions and BirdLife International, Barcelona and Cambridge, UK.

- Bonetti A. και K. Παπακωνσταντίνου K. 2000. Τα Πουλιά στη λιμνοθάλασσα Γιάλοβα και τη γύρω προστατευόμενη περιοχή, στο «Τα πουλιά στο Διβάρι της Μεσσηνίας: Αναφορά στην Ορνιθοπανίδα της Σημαντικής για τα Πουλιά Περιοχής Λιμνοθάλασσα Γιάλοβα και Νήσος Σφακτηρία». Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, Αθήνα.
- Bourdakis, S. 1997. Status and Conservation of Bonelli's Eagle in Greece. HOS. Unpublished report.
- Bourdakis, S. and S. Varelzidou. 2000. Greece. pp. 261–333. In M. F. Heath and M. I. Evans (eds). Important Bird Areas in Europe: Priority sites for conservation. 2: Southern Europe. Cambridge, UK: BirdLife International (BirdLife Conservation Series No. 8).
- Brown, A.C. and A. McLachlan. 1994. Ecology of sandy shores. Elsevier Science B.V. 328 p.
- Burke, Lauretta, Y. Kura, K. Kassem, Carmen Revenga, M. Spalding and D. McAllister. 2001. Coastal ecosystems. Pilot Analysis of Global Ecosystems. World Resources Institute, Washington, D.C. 77 p.
- Callaghan, D. A. 1997. European Union Species Action Plan Ferruginous Duck (*Aythya nyroca*). BirdLife International/ European Commission.
- Carter, R.W.G. 1988. Coastal environments. An introduction to the physical, ecological and cultural systems of coastlines. Academic Press. 617 p.
- Collar N.J., Crosby M.J. and A.J. Stattersfield 1994. Birds to watch 2: the world list of threatened birds. Cambridge, U.K.: BirdLife International (BirdLife Conservation Series no. 4).
- Cramp, S. and K. E. L. Simmons (eds). 1977. The birds of the Western Palearctic. Vol. I. Oxford University Press. Oxford.
- Cramp, S. and K. E. L. Simmons (eds). 1980. The Birds of the Western Palearctic: Vol. II. Oxford University Press. Oxford.
- Crivelli A.J., Focardi S., Fossi C., Leonzio C., Massi A., A. Renzoni. 1989. Trace elements and chlorinated hydrocarbons in eggs of *Pelecanus crispus*, a world endangered species nesting at Lake Mikri Prespa north-western Greece. Environ. Pollut. 61: 235-247.

- Crivelli, A. J. 1994. The importance of the former USSR for the conservation of pelican populations nesting in the Palearctic. pp. 1-4. In Crivelli, A. J., V. G. Krivenko and V. G. Vinogradov. (eds) Pelicans in the former USSR. Slimbridge UK: International Waterfowl and Wetlands Research Bureau (IWRB Spec. Publ. 27).
- Crivelli, A. J. 1996. Action plan for the Dalmatian Pelican (*Pelecanus crispus*) in Europe. pp. 53-66. In: Heredia, B., L. Rose and M. Painter. 1996. Globally threatened birds of Europe. Action plans. BirdLife International, EU, Council of Europe. 408 pp.
- Crivelli, A. J., T. Naziridis and H. Jerrentrup. 1996. Action plan for the Pygmy Cormorant (*Phalacrocorax pygmeus*) in Europe. pp. 41-52. In: Heredia, B., L. Rose and M. Painter. 1996. Globally threatened birds of Europe. Action plans. BirdLife International, EU, Council of Europe. 408 pp.
- Crivelli A.J., G. Catsadorakis, D. Hatzilacou, T. Naziridis. 1997. *Pelecanus crispus* Dalmatian Pelican. Birds of the Western Palearctic (BWP) Update Vol 1(3): 149-153. Oxford University Press.
- Crivelli A.J., D. Hatzilacou, G. Catsadorakis. 1998. The breeding biology of the Dalmatian Pelican *Pelecanus crispus*. Ibis 140:472-481.
- Crivelli, A. J., T. Nazirides, G. Catsadorakis, D. Hulea, M. Malakou, M. Marinov, I. Shogolev. (in press). Status and population development of Pygmy Cormorant, *Phalacrocorax pygmaeus*, breeding in the Palearctic. Proceedings of 5th MEDMARAVIS Symposium, Malta, 29th September – 3rd October 1998.
- Crockford, N., R. Green, G. Rocamora, N. Schaffer, T. Stowe and G. Williams. 1996. Action plan for the Corncrake (*Crex crex*) in Europe. pp. 205-243. In: Heredia, B., L. Rose and M. Painter. 1996. Globally threatened birds of Europe. Action plans. BirdLife International, EU, Council of Europe. 408 pp.
- Danko, S. 1994. Imperial Eagle (*Aquila heliaca*). In: Tucker, G. M. and F. A. Heath (comp.). Birds in Europe: their conservation status. Cambridge UK, Birdlife International Conservation Series No. 3
- Danko, S. 1996. Beringungsergebnisse am Kaiseradler *Aquila heliaca* im Nordwestern des Brutareals. Eagle Studies World Working Group on Birds of Prey. (WWGBP): 389-403.

- Department of the Environment, Transport and the Regions (DETR). 2000. Quality of Life Counts. London. 290 pp.
- Duever, M. 1990. Hydrology. pp. 61 – 89. In: Patten, C. B. (Ed). Wetlands and shallow continental water bodies. Vol 1. SPB Academic Publishing. 759 p.
- Ehrlich, P. R., D. S. Dobkin, D. Wheye and S. T. Pimm. 1994. The Birdwatcher's Handbook. A guide to the Natural History of the Birds of Britain and Europe. Oxford University Press. Oxford.
- European Environment Agency. 1998. Europe's Environment: The Second Assessment. Office for Official Publications of the European Communities, Elsevier Science Ltd. 293 p.
- European Environment Agency. 1999. Environment in the European Union at the turn of the century. Environmental assessment report No.2. Office for Official Publications of the European Communities 446 p.
- FAO 1996. Task manager report. Prepared for the Fifth Session of CSD, April 1997. (<http://www.fao.org/forestry/for/forc/mountain/tm13.stm>).
- FAO 2000. International Year of Mountains 2002. Concept paper. FAO, Rome. 28 p.
- Fox, A. D., A. J. Green, B. Hughes and G. Hilton. 1994. Rafting as an antipredator response in wintering White-headed Ducks *Oxyura leucocephala*. Wildfowl 45: 232-241.
- Frey H. 1996. The situation of the Bearded Vulture (*Gypaetus barbatus*) in the Mediterranean countries. In: Biology and conservation of Mediterranean Raptors. Muntaner, J. & Mayol, J. (eds.) pp.163-166, SEO/Birdlife, Madrid. Proceedings of the VI Congress on Biology and Conservation of Mediterranean Raptors, Palma de Mallorca, 22-25 September 1994, Monografia, pp.51-59
- Gallo-Orsi, U. (ed.) 2001. Saving Europe's most threatened birds: progress in implementing European Species Action Plans, BirdLife International, Wageningen, The Netherlands. 46 pp.
- Gatzelia, A. (ed.) 1999. LIFE-Nature Project "Actions for the conservation of the Audouin's Gull, *Larus audouinii*, in Greece" (in Greek). Final Technical Report, Hellenic Ornithological Society, European Commission, DG ENV, Ministry of Environment, Physical Planning and Public Works.

- Gil-Sanchez, J. M. 1998. Seleccin de prese por el Aguila-azor Perdicera (*Hieraaetus fasciatus*) durante el periodo de nidification en la provincia de Granada (Se de Espana). *Ardeola* 45(2): 151-160.
- Gilvear, D. J. and R. J. McInnes. 1994. Wetland hydrological vulnerability and the use of classification procedures: a Scottish case study. *Journal of Environmental Management*. 42: 403 – 404.
- Gopal, B. and V. Masing. 1990. Biology and Ecology. pp. 91 – 239. In: Patten, C. B. (Ed). *Wetlands and shallow continental water bodies*. Vol 1. SPB Academic Publishing. 759 p.
- Gosselink, J.G. and R.E. Turner. 1978. The role of hydrology in freshwater wetland ecosystems. pp. 63-78. In: Good, E.R., D.F. Whigham and R.L. Simpson (Eds). *Freshwater wetlands. Ecological processes and management potential*. Academic Press, INC. xvii + 378 p.
- Goutner, V., G. Handrinos and S. Kazantzidis. 1988. Conservation action for *Anser erythropus* and *Numenius tenuirostris* in the Evros Delta, Thrace, Greece. Hellenic Ornithological Society – Royal Society for the Protection of Birds. Unpubl. report. 89 pp. + appendices + maps.
- Goutner, V. and G. Handrinos. 1990. The occurrence of Slender billed curlews in Greece. *Biol. Conservation* 53: 47-60.
- Greek Ministry of Agriculture, Institute Royal des Sciences Naturelles de Belgique. 1995. Urgent measures for the protection of the Slender - billed Curlew *Numenius tenuirostris* on the migratio sites of the Evros Delta and Porto Lagos (Anatoliki Makedonia kai Thraki, Greece). Final Report to thew Commission of the European Communities. 40 p.
- Greek National Committee for Combating Desertification. 2001. Greek national action plan for combating desertification (Extended Summary). National Agricultural Research Foundation, Ministry of Agriculture, National Observatory of Athens. 28 p.
- Green, A. and B. Hughes. 1996. Action plan for the Slender-billed Curlew (*Numenius tenuirostris*). pp. 271-288. In: Heredia, B., L. Rose and M. Painter. 1996. *Globally threatened birds of Europe. Action plans*. BirdLife International, EU, Council of Europe. 408 pp.

- Green, A. J. and J. Hunter. 1996. The declining White-headed Duck: a call for information. TWSG News 9: 19-21.
- Green, A. J. and M. Yazar. 1996. Rapid decline of White-headed Ducks at Burdur Lake, Turkey. Wetlands International-IUCN Threatened Waterfowl Specialist Group Bulletin 9: 16-18.
- Green, A. J., A. D. Fox, B. Hughes and G. M. Hilton. 1999. Time-activity budgets and site selection of White-headed Ducks *Oxyura leucocephala* at Burdur Lake, Turkey in late winter. Bird Study 46: 62-73.
- Green, A. J., A. D. Fox, M. Yazar, G. Hilton, B. Hughes and T. Salathé. 1996. Threats to Burdur Lake ecosystem, Turkey and its waterbirds, particularly the White-headed Duck *Oxyura leucocephala*. Biological Conservation 76: 241-252.
- Gretton, A. 1994. The ecology and conservation of the Slender-billed Curlew (*Numenius tenuirostris*). ICBP. Monograph No. 6. Cambridge, UK.
- Gretton, A. 1996. International action plan for the Cinereus Vulture (*Aegypius monachus*) in Europe. pp. 147-158. In: Heredia, B., L. Rose and M. Painter. 1996. Globally threatened birds of Europe. Action plans. BirdLife International, EU, Council of Europe. 408 pp.
- Grillas, P. and J. Roche. 1997. Vegetation of temporary marshes. Ecology and management. Conservation of Mediterranean Wetlands – number 8. Tour du Valat, Arles (France). 86 p.
- Grimmet, R. F. A. and A. B. Gammell. 1989. Inventory of Important Bird Areas in the European Community. (Unpublished report prepared for the Directorate-General for the Environment, Consumer Protection and Nuclear Safety of the European Community, study contract B6610-54-88.) Cambridge, UK: International Council for Bird Preservation.
- Grimmet, R. F. A. and T. A. Jones. 1989. Important Bird Areas in Europe. International Council for Bird Preservation (Techn. Publ. 9). Cambridge, U. K.
- Grubac B. 1999. The status of the Bearded Vulture in the Balkans. In: Proceedings of the Bearded Vulture Workshop, 21-24 November 1998, Iraklio, Crete, pp. 53-54
- Gustin, M. G. Palumbo and A. Corso. 1999. International Action Plan for the Lanner (*Falco biarmicus*). BirdLife International. pp 23.

- Hagemeijer, E. J. M. and M. J. Blair (eds). 1997. The EBCC Atlas of European Breeding Birds: Their distribution and abundance. T. and A. D. Poyser. London.
- Hallmann, B. 1986. Raptor Surveys Greece 1980-85, report IUCN/WWF, Project 1921.
- Hallmann, B. 1989. Status and distribution of the genus *Aquila* in Greece. *Biologia Gallo-hellenica* 15: 171-176.
- Hallmann, B., T. Balgooyen and D. Bousbouras 1995. Lesser Kestrel (*Falco naumanni*) survey Thessaly 1995. Hellenic Ornithological Society, Royal Society for the Protection of Birds. 24 pp.
- Hallmann, B. 1996a. Greece's Endangered Birds of Prey, eleventh hour for 10 species, WWF.
- Hallmann, B. 1996b. The Decline of the Imperial Eagle *Aquila heliaca* in Greece, In: Meyburg, B. U. and R. D. Chancellor (eds.) 1996. Eagle Studies, World Working Group on Birds of Prey (WWGBP), Berlin, London and Paris, pp. 439-442.
- Handrinos I. G. and V. Goutner. 1990. On the occurrence of the Lesser White-fronted Goose *Anser erythropus* in Greece. *J. Orn.* 131: 160-165
- Handrinos, I. G. 1991. The status of geese in Greece. *Ardea* 79: 175-178.
- Handrinos, G. and T. Akriotis. 1997. The Birds of Greece. Christopher Helm, A&C Black, London.
- Haraszthy, L. J. Babyura, T. Szitta, Z. Petrovits and L. Viszlo. 1996. Biology, status and conservation of the Imperial Eagle *Aquila heliaca* Hungary. Eagle Studies World Working Group on birds of Prey (WWGBP): 425-428.
- Haslam, S.M., F. Klotzli, H. Sukopp, and A. Szczepanski. 1998. The management of wetlands. pp. 405-464. In: Westlake, D.F., J. Kvet and A. Szczepanski (Eds). The production ecology of wetlands: the IBP synthesis. Cambridge University Press. xix + 568 p.
- Heath, M. F. and M. I. Evans (eds.). 2000. Important Bird Areas in Europe: Priority sites for conservation. 2 vols. Cambridge, UK: BirdLife International (BirdLife Conservation Series No. 8).
- Heath, M., C. Borggrieve and N. Peet (compilers). 2000. European Bird Populations. Estimates and Trends. Birdlife Conservation Series No. 10. Birdlife International. Cambridge, 160 pp.

- Heredia, B. 1996α. Action plan for the Cinereus Vulture (*Aegypius monachus*) in Europe. pp. 147-158. In: Heredia, B., L. Rose and M. Painter. 1996. Globally threatened birds of Europe. Action plans. BirdLife International, EU, Council of Europe. 408 pp.
- Heredia, B. 1996β. International action plan for the Imperial Eagle (*Aquila heliaca*). pp. 159-174. In: Heredia, B., L. Rose and M. Painter. 1996. Globally threatened birds of Europe. Action plans. BirdLife International, EU, Council of Europe. 408 pp.
- Heredia, B., L. Rose and M. Painter. 1996. Globally threatened birds of Europe. Action plans. BirdLife International, EU, Council of Europe. 408 pp.
- Hollis, T. 1992. The causes of wetland loss and degradation in the Mediterranean. In: Finlayson, C. M., G. E. Hollis and T. J. Davis (Eds.). Managing Mediterranean wetlands and their birds. Proc. Symp., Grado, Italy 1991, IWRB Spec. Publs, No. 20, IWRB, Slimbridge, pp. 83-90.
- Hoyo, D. J., A. Elliott and J. Sordatal. 1994. Handbook of the Birds of the World. Volume 2. New World Vultures to Guinea-fowl. Birdlife International. Lynx Editions.
- Hughes, B., J. Criado, S. Delany, U. Gallo-Orsi, A. J. Green, M. Grussu, C. Perennou and J. A. Torres. 1999. The status of the North American Ruddy Duck *Oxyura jamaicensis* in the Western Palearctic: towards an action plan for eradication. Council of Europe Publication T-PVS/Birds (99) 9. Council of Europe Publishing, Strasbourg.
- Hunter, J. M. and J. M. Black. 1996 International action plan for the Red-breasted Goose (*Branta ruficollis*). pp. 79-98. In: Heredia, B., L. Rose and M. Painter. 1996. Globally threatened birds of Europe. Action plans. BirdLife International, EU, Council of Europe. 408 pp.
- Ivanenko S. 1999. Endangered Animals of Russia: from knowledge to action" Web page: http://www.nature.ok.ru/doc/birds/2_65.htm.
- Jerrentrup, H., M. Gaetlich, H. A. Joensen, H. Nohr and S. Brogger – Jensen. 1988. Urgent action plan to safeguard three endangered species in Greece and E. C.: Pygmy Cormorant (*Phalacrocorax pygmeus*), Great White Egret (*Egretta alba*) and White-tailed Eagle (*Haliaeetus albicilla*). Ornithological Society. Rep. to the CEC (DG XI). 162 pp.

- Johnsgard, P. A. 1965. Handbook of Waterfowl Behaviour. Cornell University Press, Ithaca.
- Johnson, S. P. 1993. International environmental law and policy series. The Earth Summit: The United Nations Conference on Environment and Development (UNCED). Graham & Trotman/Martinus Nijhoff. 532 p.
- Juana, E. and C. Martínez. 1996. European Union Species Action Plan for Little Bustard. Birdlife International, The European Commission Publishing.
- Kardakari N., Papaconstantinou C., Portolou D., Th. Kominos. 2001. The risk of oil spills for Aegean Seabirds" 2nd International Conference "Safety of Maritime Transport" Univ. of the Aegean, Dept. of Shipping -Trade & Transport. 7-9 June 2001, Chios - Greece.
- Keddy, A. P. 2000. Wetlands ecology. Principles and conservation. Cambridge University Press. 614 p.
- Kirkman, H. 1996. Baseline and monitoring methods for seagrass meadows. Journal of Environmental Management, 47: 191-201.
- Krivenko, V. G., A. J. Crivelli and V. G. Vinogradov. 1994. Historical changes and present status of *Pelecanus crispus* and *Pelecanus onocrotalus* numbers and distribution in the former USSR: a synthesis with recommendations for their conservation. pp. 132-151. In A. J. Crivelli, V. G. Krivenko and V. G. Vinogradov, eds: Pelicans in the former USSR. Slimbridge UK: International Waterfowl and Wetlands Research Bureau (IWRB Spec. Publ. 27).
- Lambertini, M. 1988. The ecology and conservation of Audouin's Gull (*Larus audouinii*) at the northern limit of its breeding range: 261-272.
- Lambertini, M. 1996. International action plan for the Adouin's Gull (*Larus audouinii*) in Europe. pp. 289-301. In: Heredia, B., L. Rose and M. Painter. 1996. Globally threatened birds of Europe. Action plans. BirdLife International, EU, Council of Europe. 408 pp.
- Lynch, O. and G. F. Maggio. 2000. Mountain laws and peoples: moving towards sustainable development and recognition of community-based property rights. A General Overview of Mountain Laws and Policies with Insights from the Mountain Forum's Electronic Conference on Mountain Policy and Law. The Mountain

- Institute, Center for International Environmental Law and Mountain Forum, West Virginia. 48 p.
- Madsen, J. 1996. International action plan for the Lesser White-fronted Goose (*Anser erythropus*). pp. 67-78. In: Heredia, B., L. Rose and M. Painter. 1996. Globally threatened birds of Europe. Action plans. BirdLife International, EU, Council of Europe. 408 pp.
- Makatsch, W. 1950. Die Vogelwelt Macedoniens, Leipzig.
- Maragou, P. and D. Mantzidou. 2000. Assessment of Greek Ramsar Wetlands, WWF – Greece, 118 pp.
- Martínez, C., R. Rufino and V. Belik. 1997. Little Bustard *Tetrax tetrax*. pp. 242-243. In: Hagemeyer E. J. M. and M. J. Blair, (Eds). The EBCC Atlas of European Breeding Birds: Their Distribution and Abundance. T and AD Poyser, London.
- Melvin, E., J. K. Parrish and L. Conquest. 1999. Novel tools to reduce seabird bycatch in coastal gillnet fisheries. *Conservation Biology* 13 (6): 1386-1397.
- Meninger, P. (ed.). 1990. Birds of the wetlands in N-E Greece spring 1987. WIWO Report 20 Zeist. 317 pp.
- Meyburg, B., Haraszthy L., Strazds M. and Schaffer N. 1999. European Union Action Plan for Lesser Spotted Eagle (*Aquila pomarina*). BirdLife International.
- Meyburg, B-U. and Ch. 1987. Present Status of Diurnal Birds of Prey (Falconiformes) in various countries bordering the Mediterranean, *Rapaci Mediterranei* III, Suppl. Ric. Biol. Selvaggia
- Miller, G. 1968. A management plan for the Meric Delta. IUCN Publications New Series. No 12. pp. 242-248.
- Mitsch, J. W. and G. J. Gosselink. 1993. Wetlands. Second Edition. Van Nostrand Reinhold. New York. 722 p.
- Nazirides, T. and N. Papageorgiou. 1996. The breeding biology of Pygmy Cormorants (*Phalacrocorax pygmeus*), a vulnerable bird species, at Lake Kerkini, Northern Greece. *Colonial Waterbirds* 19 (Special Publication 1): 219-223.
- Nettleship, D. N., G. Burger, M. Gochfeld (eds). 1994. Seabirds on Islands: Threats, case studies and action plans. BirdLife International. Birdlife Conservation Series No1. Cambridge.

- Newberry P., N. Schaffer and K. Smith. 1997. European Union Species Action Plan for the Bittern (*Botaurus stellaris*). BirdLife International/ European Commission.
- Oikos Nature Management Ltd. 2001. Interim Report for Life-Nature Project "Conservation Management of Amvrakikos Wetlands". ETANAM S. A.
- Oro, D., X. Genovart, X. Ruiz, J. Jiménez and J. García-Gans. 1996. Differences in diet, population size and reproductive performance between two colonies of Audouin's Gull *Larus audouinii* affected by a trawling moratorium *Journal of Avian Biology* 27: 245-251.
- Oro, D. and X. Ruiz. 1997. Exploitation of trawler discards by breeding seabirds in the north-western Mediterranean: differences between the Ebro delta and the Balearic Islands areas, ICES, *Journal of Marine Science* 54: 695-707.
- Osieck, E. R. and M. F. Morzer Bruyns. 1981. Important Bird Areas in the European Community. Cambridge, UK. ICBP.
- Panayotopoulou, M. and A. Green. 2000. White-headed Ducks in Greece. *TWSG News* 12: 16-17.
- Panayotopoulou, M. and F. Kokkonis. 2000. White-headed duck conservation in Lake Vistonis, NE Greece 1998-2000. Final report, Hellenic Ornithological Society.
- Papazoglou C. and Xirouchakis S. 2000. Distribution and Status of the Bearded Vulture in Continental Greece. HOS & NHMS. Report to the European Commission/ DG Environment. (LIFE project B4-3200/98/444).
- Pearce, F. and A. J. Crivelli. 1994. Characteristics of Mediterranean Wetlands. *MedWet / Tour du Valat* – number 1. 88 p.
- Pedrocchi, V., D. Oro and J. González-Solís. 1996. Differences between diet of adult and chick Audouin's Gulls *Larus audouinii* at the Chafarinas Islands, SW Mediterranean *Ornis Fennica* 73: 124-130.
- Penning-Rowsell, E.C. 1993. Introduction. pp. 13-24. In: OECD. Coastal Zone Management. Selected case studies. Paris. 310 p.
- Poore, D. (Ed.). 1992. Guidelines for Mountain Protected Areas. IUCN. Gland, Switzerland and Cambridge, UK. 56 p.
- Pye, K. 1990. Physical and human influences on coastal dune development between the Ribble and Mersey estuaries, northwest England. pp.339-360. In: Nordstrom, K.F.,

- N.P. Psuty, and R.W.G. Carter. Coastal Dunes: Form and processes. John Wiley & Sons Ltd. 392 p.
- Raeyaekers, G. 1999. Conserving mires in the European Union. European Commission, DG XI. Office for Official Publications of the European Communities, Luxemburg. 90 p.
- Real, J. 1987. Evolucion cronologica del regimen alimenticio de una poblacion de *Hieraaetus fasciatus* in cataluunya: factores caurantes, adaptacion y efectos. In: Rapaci Mediterranei III, Instituto Nationale de Biologia Selvaggina, Bologna: 185-205.
- Reiser, O. 1905. Materialien zu einer Ornithologia Balcanica III Griechenland und die Griechischen Inseln, Wien.
- Ristow, D. 1999. International Species Action Plan for the Eleonora's falcon (*Falco eleonora*). BirdLife International. 34 pp.
- Ristow, D. and S. Xirouchakis. 2000. What is killing Eleonora's Falcons? BirdLife International. World Birdwatch 22(1): 14-15.
- Ristow, D. 2001. Poison is causing the sudden population decline of Eleonora's Falcon. International Hawkwatcher, January 2001 (3): 10-17.
- Royal Society for the Protection of Birds. 1996. Management of Sea Areas of Importance to Marine Birds. Royal Society for the Protection of Birds (3rd Draft), The Lodge, Sandy.
- Sauer, F. 1983. Aves terrestres. Editorial Blume, S. A. Barcelona.
- Scott, D. A. and P. M. Rose. 1996. Atlas of Anatidae Populations in Africa and Western Eurasia. Landbouw Natuurbeheer en Visserij-Wetlands International-Joint Nature Conservation Committee. Wetlands International Publication 41. 336 pp.
- Spencer, C., A.I. Robertson, and A. Curtis. 1998. Development and testing of a rapid appraisal wetland condition index in south-eastern Australia. Journal of Environmental Management. 54: 143-159.
- Stanners, D. and P. Bourdeau (Eds.). 1995. Europe's Environment. The Dobbris Assessment. European Environment Agency. Office for Official Publications of the European Communities. XXIV + 712 p.

- Straka, U. 1990. Beobachtungen an uberwinternden Zwergscharben (*Phalacrocorax pygmaeus* Pallas 1773) an der niederosterreichischen Donau im Winter 1989/90. *Egretta* 33 (2): 77-85.
- Sziji j. 1981. Ecological Assesment of the delta Area of the Rivers Louros and Arachtos at the Gulf of Amvrakia. University of Essen, GHS and IUCN. Unpublished Report, 345 pp
- Tolvanen, P., I. J. Oien and K. Ruokolainen (eds). 1999. Fennoscandian Lesser White-fronted Goose conservation project. Annual report 1998. WWF Finland Report 10 and Norwegian Ornithological Society, NOF Rapportserie Report no. 1-1999.
- Torres, J. A. and B. Moreno-Arroyo. 2000. Presencia de la Malvasía canela (*Oxyura jamaicensis*) en España. *Oxyura* 10: 69-78.
- Tucker, G. M. and F. M. Heath. 1994. Birds in Europe: their conservation status. Cambridge, UK: Birdlife International (BirdLife Conservation Series no. 3).
- Tyler, G. A., K. W. Smith and D. J. Burges. 1998. Reedbed management and breeding bitterns *Botaurus stellaris* in the UK. *Biological Conservation* 86: 257-266.
- Vangeluwe, D., S. Kazantzidis and G. Handrinos (editors). 1999. Conservation action for the Slender-billed Curlew. Final Report, LIFE NATURE Contract No. b4-3200/95/853. Greek Ministry of Agriculture, Institute Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Federation des Associations de Chasseurs de l' UE, Bundesamt fur Naturschutz, Sea Mammal Research unit. Athens, 91 pp.
- Von Essen, L., J. Markkola, T. Aarvak and I. J. Oien. 1996. The Lesser White-fronted Goose in Fennoscandia – past and present distribution. Poster abstract. pp. 1313-1314. In: Birkan M., J. Vessem, P. Havet, J. Madsen, B. Trollet and M. Moser. (eds). Proceedings of the Anatidae 2000 Conference, Strasburg, France 5-9 December 1994. *Gibier Faune Sauvage, Game Wildl.* Vol. 13. Wetlands International Publication No. 40.
- Voous, K. H. 1960. Atlas of European Birds. Nelson, London.
- Willems, F. J. and E. de Vries. 1997. Ecological aspects of Pygmy Cormorants *Phalacrocorax pygmeus* at Prespa, Greece, May – August 1996. WIWO Report No 60. Zeist.

- Witt, Hans-H. 1981. Comparative feeding ecology of Audouin' s Gull *Larus audouinii* and the Herring Gull *L. Argentatus* in the Mediterranean, *Ibis* 123: 519-527
- Xirouchakis, S. 1993. Habitat selection of birds of prey in the Dadia reserve, Evros, Greece. M. Sc. Thesis in Wildlife Management and Pest Control. University of Reading.
- Zogaris S. 2001. Wetland birds of Amvrakikos: habitat use assessment for monitoring threatened species. MSc. Dissertation. University of Wales, Bangor. 112 pp.

Ελληνόγλωσση

- Αδαμαντοπούλου, Σ. και Ε. Ανδρουκάκη. 1989. Μελέτη-πρόταση διαχείρισης του δάσους Δαδιάς-Σουφλίου ως βιοτόπου αρπακτικών πουλιών και παρακολούθηση των πληθυσμών τους με στόχο την προστασία τους. Μέρος Ι. Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. - Τομέας Οικολογίας and Ταξινομικής, Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Αλιβιζάτος, Χ. 2001. Ο Στικταετός. Οϊωνός 16: 17-18.
- Αριανούτσου, Μ., Π. Δεληπέτρου, Π. Δημόπουλος, Ε. Οικονομίδου, Β. Καραγιαννακίδου, Π. Κωνσταντινίδης, Π. Παναγιωτίδης, Μ. Πανίτσα και Γ. Τσιουρλής. 1997. Τύποι οικοτόπων στην Ελλάδα. σελ. 402-435. Σε: Ντάφης, Σ., Ε. Παπαστεργιάδου, Κ. Γεωργίου, Δ. Μπαμπαλώνας, Θ. Γεωργιάδης, Μ. Παπαγεωργίου, Ε. Λαζαρίδου και Β. Τσιαούση. Οδηγία 92/43/ΕΟΚ. Το Έργο των Οικοτόπων στην Ελλάδα: Δίκτυο ΦΥΣΗ 2000. Συμβόλαιο αριθμός B4-3200/84/756, Γεν. Διεύθυνση XI Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας – Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων – Υγροτόπων. 932 σελ.
- Βαρελτζίδου, Σ. and Σ. Μπουρδάκης. 1999. Αναθεώρηση των σημαντικών περιοχών για τα πουλιά στην Ελλάδα (ΣΠΠΕ). (αδημοσίευτη έκθεση). ΕΟΕ, Αθήνα.
- Βλάχος, Χ. Γ. 1989. Η οικολογία του Κραυγαετού (*Aquila romana*) στο δάσος της Δαδιάς του νομού Έβρου. Διδακτορική Διατριβή. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Βώκου, Δ. και Μ. Αριανούτσου. 1989. Σημειώσεις για το Μάθημα Οικολογία Ι. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. σελ. 219.
- Γουνέλα, Ε. και Μ. Αντωνέλλου. 1999. Υποπρόγραμμα 3. Διαχείριση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. ΥΠΕΧΩΔΕ – ΕΕΤΑΑ. 48 σελ.
- Ελληνική Επιτροπή για την Καταπολέμηση της Απερήμωσης (Ερημοποίησης). 2000. Ελληνικό Προσχέδιο Δράσης Κατά της Απερήμωσης (Ερημοποίησης). Υπουργείο Γεωργίας, Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας, Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών. 142 σελ.
- Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία. 1994. Σημαντικές Περιοχές για τα πουλιά της Ελλάδας – Μια γνωριμία με τους σημαντικούς βιότοπους της Ελλάδας. Ειδική έκδοση. Αθήνα. 272 σελ.

- Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία. 2001. Κατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος στην Ελλάδα. Ορνιθοπανίδα. 197 σελ.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. 2000. Οι διαρθρωτικές πολιτικές και τα εδάφη της Ευρώπης – Το βουνό. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. 36 σελ.
- Ζαλίδης, Χ. Γ. και Α. Λ. Μαντζαβέλας (Συντονιστές Έκδοσης). 1994. Απογραφή των ελληνικών υγροτόπων ως φυσικών πόρων (Πρώτη προσέγγιση). Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων Υγροτόπων (ΕΚΒΥ). xviii + 587 σελ.
- Ζαμπέλης, Χ. 2001. Χωροταξικός Σχεδιασμός του Ορεινού Χώρου. σελ. 37-43. Σε: Πρακτικά Ημερίδας «Χωροταξικός Σχεδιασμός των Ορεινών Περιοχών», 21 Απριλίου 1999. ΥΠΕΧΩΔΕ, Αθήνα. 131 σελ.
- Ζόγκαρης, Σ. 2000. Ο Ήταυρος. Οϊωνός 15: 18-19.
- Ζόγκαρης, Σ., Γ. Ρήγας, Δ. Παπανδρόπουλος, Γ. Ρουσόπουλος και Β. Χατζηρβασάνης. 2001. Αδημοσίευτα στοιχεία από το Πρόγραμμα Επιστημονικής Παρακολούθησης Απειλούμενης Ορνιθοπανίδας Αμβρακικού, Life-Φύση '99.
- Ηνωμένα Έθνη. 1992. Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα.
- Ηνωμένα Έθνη. 1992. Σύμβαση Πλαίσιο για τη Κλιματική Αλλαγή.
- Ηνωμένα Έθνη. 1994. Σύμβαση για την καταπολέμηση της ερημοποίησης στις χώρες που αντιμετωπίζουν σοβαρή ξηρασία ή και ερημοποίηση, ιδιαίτερα στην Αφρική.
- Καζαντζίδης, Σ. 1998. Λαγγόνα. Οϊωνός 5: 17.
- Καζαντζίδης, Σ. 1998. Οικολογία αναπαραγωγής του Λευκοτσικινιά [*Egretta garzetta garzetta* (L., 1766)] στο Δέλτα του Αξιού. Διδακτορική διατριβή. Τμήμα Βιολογίας του Αριστοτέλειου Πανεπιστήμιου Θεσσαλονίκης. Θεσσαλονίκη. 208 σελ.
- Καζαντζίδης, Σ. and Θ. Ναζηρίδης (εκδ.). 1999α. Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη Λαγγόνα (*Phalacrocorax pygmaeus* Pallas, 1773). Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση (WWF-Ελλάς) – Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία – Εταιρεία Προστασίας Πρεσπών. Θεσσαλονίκη. 56 σελ.
- Καζαντζίδης, Σ. and Θ. Ναζηρίδης (εκδ.). 1999β. Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη Νανόχην (Anser erythropus Linnaeus, 1758). Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση (WWF-Ελλάς) – Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία – Εταιρεία Προστασίας Πρεσπών. Θεσσαλονίκη. 36 σελ.

- Κανονισμός 1257/1999. Για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης απο το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ) και για την τροποποίηση και κατάργηση ορισμένων κανονισμών. Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. L 160 της 26.6.1999 σελ. 80-101.
- Καρδακάρη, Ν. (επιμέλεια), 2000. Τα πουλιά στο Διβάρι της Μεσσηνίας: αναφορά στην ορνιθοπανίδα της Σημαντικής Περιοχής για τα Πουλιά Λιμνοθάλασσα Γιάλοβα και Νήσος Σφακηρία. Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία.
- Κατσαδωράκης, Γ. 1999. Η φυσική κληρονομιά της Ελλάδας. Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση – WWF Ελλάς. 224 σελ.
- Κομηνός, Θ. 1995. Κύθηρα: Στο δρόμο των πουλιών. Εταιρεία Κυθηραϊκών Μελετών. Θεσσαλονίκη.
- Κωτούλας, Δ. 1989. Οι φυσικοί παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη των δασών στον ελλαδικό χώρο. Σελ. 12-14. Σε: Κωτούλας Δ. Ελληνικά Δάση. Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, Κοινωφελές Ίδρυμα ΕΤΒΑ. 91 σελ.
- Μαλιώκας Β. και συνεργάτες 1996. Πρόγραμμα αντιμετώπισης ειδικών περιβαλλοντικών προβλημάτων και συστήματος λειτουργίας και διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής του Δέλτα Νέστου, συμπλέγματος Λιμνών Βιστονίδας και Ισμαρίδας και της ευρύτερης περιοχής, ΥΠΕΧΩΔΕ.
- Μιχαλάτου, Ε.. 2000α. Κατάλογος ερευνητικών έργων, σχετικών με το φυσικό περιβάλλον της Ελλάδας και πιο συγκεκριμένα με είδη και οικοτόπους της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, και με τις περιοχές του Δικτύου NATURA 2000. ΥΠΕΧΩΔΕ-ΕΚΒΥ. Θεσσαλονίκη. 43 σελ.
- Μιχαλάτου, Ε.. 2000β. Κατάλογος έργων σχετικών με το φυσικό περιβάλλον της Ελλάδας, ομαδοποίηση αυτών, και αντιστοίχισή τους με τις περιοχές του Δικτύου NATURA 2000. ΥΠΕΧΩΔΕ-ΕΚΒΥ. Θεσσαλονίκη. 97 σελ.
- Μπεριάτος, Η. 2001. Ο Ελληνικός νησιωτικός χώρος και τα προβλήματα των μικρών νησιών, σελ. 13-20. Σε: Πρακτικά Ημερίδας «Παράκτιος και Νησιωτικός Χώρος», 29 Απριλίου 1999. ΥΠΕΧΩΔΕ, Αθήνα. 121 σελ.
- Μπουρδάκης, Σ. 1997. Σπιζαετός: Ο Αετός της Μεσσογείου, Οινός 3: 19.
- Μπούσμπουρας, Δ. 1999. Κιρκινέζι: Το γεράκι που φωλιάζει μαζί με τα περιστέρια. Οινός 9: 17-19.

- Μπούσμπουρας, Δ., 2001. Βαλτόπαπιες παγιδευμένες σε δίκτυα. Οικονόμος 16: 5.
- Μπούσμπουρας, Δ., Π. Κακούρος, Σ. Μπουρδάκης, Ρ. Τσιακίρης. 1998. Θέματα Διαχείρισης Δασών. Προτάσεις για διαχείριση συμβατή με τη διατήρηση των πουλιών και της βιοποικιλότητας. Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία. 22 σελ.
- Ντάφης, Σ. 1986. Δασική Οικολογία. Εκδόσεις Γιαχούδη – Γιαπούλη, Θεσσαλονίκη. 443 σελ.
- Ντάφης, Σ. 1996. Οι Δρακόλιμνες της Βόρειας Πίνδου σελ. 240-243. Σε: Γεράκης, Π.Α. και Ε.Θ. Κουτράκης (Συντονιστές Έκδοσης). Ελληνικοί Υγρότοποι. Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων Υγροτόπων, Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος. 381 σελ.
- Ντάφης, Σ. 2001. Προσωπική Επικοινωνία.
- Ντάφης, Σ., Ε. Παπαστεργιάδου, Ε. Λαζαρίδου, Μ. Τσιαφούλη. 2001. Τεχνικός οδηγός αναγνώρισης, περιγραφής και χαρτογράφησης τύπων οικοτόπων της Ελλάδας. ΕΚΒΥ. 392 σελ.
- Ντάφης, Σ., Ε. Παπαστεργιάδου, Κ. Γεωργίου, Δ. Μπαμπαλώνας, Θ. Γεωργιάδης, Μ. Παπαγεωργίου, Ε. Λαζαρίδου και Β. Τσιαούση. 1997. Οδηγία 92/43/ΕΟΚ. Το Έργο των Οικοτόπων στην Ελλάδα: Δίκτυο ΦΥΣΗ 2000. Συμβόλαιο αριθμός B4-3200/84/756, Γεν. Διεύθυνση XI Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας – Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων – Υγροτόπων. 932 σελ.
- Ξηρουχάκης, Σ. 2000. Τα εντομοκτόνα απειλούν τους μαυροπετρίτες του Αιγαίου. Οικονόμος 14: 14-15.
- Οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου «για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας». Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Ν0 L 206/22.7.1992.
- ΟΟΣΑ. 2000. Εκθέσεις Περιβαλλοντικών Επιδόσεων – Ελλάδα. Μετάφραση στην Ελληνική γλώσσα. ΥΠΕΧΩΔΕ. Αθήνα. 220 σελ.
- Παναγιωτοπούλου, Μ. 1999. Το Κεφαλούδι. Οικονόμος 8: 17.
- Παπάζογλου, Κ., Γ. Ρουσόπουλος. 1999. Τα Αντικύθηρα κάνουν πάλι το θαύμα τους. Οικονόμος 11: 8.
- Παπακωνσταντίνου, Κ., Ε. Οικονομίδου, Δ. Μπούσμπουρας, Ν. Καρδακάρη, Σ. Ζόγκαρης, Ρ. Τσιακίρης, Ι. Ρουσόπουλος. 1995. Οικολογική Έρευνα στα Βόρεια Δωδεκάνησα, αποστολή της ΕΟΕ στα νησιά, τις νησίδες και τις βραχονησίδες του

- βόρειου Νομού Δωδεκανήσου, Φάση Πρώτη. Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, Αθήνα.
- Παπακωνσταντίνου, Κ. 1998. Βαλτόπαπια. Οινός 4: 17.
- Παπακωνσταντίνου, Κ. 1998. Μαυροπετρίτης. Οινός 7: 17.
- Ποϊραζίδης, Κ., Λ. Κακαλής. 2001. Ο βασιλαετός επιστρέφει στην Δαδιά. Το Πάντα 33:4-7.
- Πορτόλου, Δ. 1998. Αιγαιόγλαρος. Οινός 6: 17.
- Πουλόπουλος, Ι. 1994. Ο Βασιλαετός. Αναγκαστικές Προσγειώσεις 6, Ελληνικό Κέντρο Περίθαλψης Αγρίων Ζώων και Πουλιών.
- Πουλόπουλος, Γ. 1997α. Ο σπανιότατος Στικταετός (εξακολουθεί να μας επισκέπτεται). Αναγκαστικές Προσγειώσεις. Ελληνικό Κέντρο Περίθαλψης Αγρίων Ζώων και Πουλιών.
- Πουλόπουλος, Ι. 1997β. Βασιλαετοί. Οινός 1: 22-23.
- Πουλόπουλος, Ι. 1999. Χαμωτίδα: Ένα πουλί που ήρθε από το παρελθόν. Αναγκαστικές Προσγειώσεις 27, Ελληνικό Κέντρο Περίθαλψης Αγρίων Ζώων και Πουλιών. Αθήνα.
- Σακούλης, Α. 1997. Νανόχηνα η σπανιότερη χήνα της Ευρώπης. Οινός 2: 17.
- Σακούλης, Α. 1999. Βασιλαετός. Οινός 10: 20-22.
- Σακούλης, Α. 2000. Ο μοναδικός Γυπαετός. Οινός 12: 17-18.
- Σακούλης, Α., Σ. Μπουρδάκης, Β. Hallmann και Χ. Αλιβιζάτος (συντονιστές) 1997. Έρευνα για το Βασιλαετό (*Aquila heliaca*) στην Ελλάδα. Αναφορά της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας, Αθήνα.
- Σκαρτσή, Θ. 2000. Μαυρόγυπας. Οινός 14: 17-18.
- Στάμου, Γ.Π., Σ.Π. Σγαρδέλης και Ι. Δ. Παντής, 1988. Πληθυσμιακή Οικολογία. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. 224 σελ.
- Τσιακίρης Ρ., Στάρα Κ., Μπουρδάκης Σ. και Πετροπούλου Α. 2000. Ζευγάρι βασιλαετού στη Δυτική Μακεδονία. Οινός, 13: 6.
- Τσιούρης, Σ.Ε. και Π.Α. Γεράκης. 1991. Υγρότοποι της Ελλάδος: αξίες, αλλοιώσεις, προστασία. WWF, Εργαστήριο Οικολογίας και Προστασίας Περιβάλλοντος Τμήματος Γεωπονίας Α.Π.Θ., IUCN. Θεσσαλονίκη. 96 σελ.

- Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων. 1995. Η Ελλάδα. Οικολογικό και πολιτισμικό Απόθεμα. Δεδομένα, δράσεις, προγράμματα για την προστασία του περιβάλλοντος, Αθήνα. 408 σελ.
- Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων. 1997. Πρόγραμμα για τη βιώσιμη ανάπτυξη των ελληνικών ακτών και νησιών. Νησιά. Τελική Έκθεση Ομάδας Εργασίας. σελ. 49.
- Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων. 1998. Πρώτη Εθνική Αναφορά στη Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα.
- Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων. 1999α. Εθνικός Σχεδιασμός για το Φυσικό Περιβάλλον.
- Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων. 1999β. Εθνική Στρατηγική για τους Υγροτοπικούς Πόρους. 69 σελ.
- Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων. 2001. Αναγνώριση και περιγραφή των τύπων οικοτόπων σε περιοχές ενδιαφέροντος της φύσης. Έργο ΕΠΠΕΡ – Υποπρόγραμμα 3-Μέτρο 3.3.
- Φυτώκα, Ν. Ε. και Π. Α. Γεράκης (συντάκτες). 1998. Καταγραφή έργων και δράσεων σχετικών με το φυσικό περιβάλλον. ΥΠΕΧΩΔΕ-ΕΚΒΥ. Θεσσαλονίκη. 12 σελ. + 62 σελ. παραρτήματα.
- Φυτώκα, Ν. Ε. (σύνταξη) 1999. Καταγραφή έργων και δράσεων σχετικών με το φυσικό περιβάλλον (ΠΕΠ 94-99). ΥΠΕΧΩΔΕ-ΕΚΒΥ. Θεσσαλονίκη. 55 σελ.
- Χανδρινός, Γ. 1992. Πουλιά. σελ: 123-243. Στο: Καρανδεινός Μ. και Τ. Λεγάκης (επιμέλεια έκδοσης) Το Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Σπονδυλοζώων της Ελλάδας. Ελληνική Ζωολογική Εταιρία, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία. Αθήνα.
- Χανδρινός, Γ. 1999. Το σπανιότερο Τουρλί (Λεπτομύτα). Οϊωνός 11: 16.
- Χανδρινός, Γ. 2000. Η Κοκκινόχηνα. Οϊωνός 13: 17-18.
- Χατζιλάκου, Δ. (επιμέλεια). 1999. Συνοπτικός οδηγός. Επιπτώσεις έργων και δραστηριοτήτων στα πτηνά και τους βιοτόπους τους. Διαχείριση των βιοτόπων της ορνιθοπανίδας. Αθήνα. Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία. 346 σελ.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ 1999 - 2001

Δράση Δ.2:

Έκθεση στοιχείων για την κατάσταση του
φυσικού περιβάλλοντος της Ελλάδας

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΥΠΕΧΩΔΕ - ΕΚΒΥ 1999-2001

ΤΟΜΕΑΣ Δ:

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ
ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Δράση Δ.2:

Έκθεση στοιχείων για την κατάσταση του φυσικού
περιβάλλοντος της Ελλάδας

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Ελένη Μιχαλάτου και Π.Α. Γεράκης

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΕΚΒΥ

Αναστασία Δαλάκα και Εύα Παπαστεργιάδου: Χλωρίδα

Ελένη Μιχαλάτου και Θάλεια Λαζαρίδου: Προστατευόμενες περιοχές.

Προγράμματα, έργα, ενέργειες

Θάλεια Λαζαρίδου, Άννα Γιαννωτάκη και

Εύα Παπαστεργιάδου:

Οικοσυστήματα και οικότοποι

Βασιλική Τσιαούση και Θάλεια Λαζαρίδου:

Εύθραυστα οικοσυστήματα

Στέφανος Φωτίου:

Επίδραση πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς
τομέα στο φυσικό περιβάλλον

Έλενα Χατζηχαλαράμπους:

Πανίδα

Εξωτερικοί Συνεργάτες

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία:

Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά και Ορνιθοπανίδα

Δ. Μπούσμπουρας, Χ. Αλιβιζάτος,

Σ. Καζαντζίδης, Σ. Μπουρδάκης,

Α. Δημαλέξης, Σ. Ξηρουχάκης,

Μ. Παναγιωτοπούλου, Δ. Πορτόλου

Κ. Παπακωνσταντίνου, Γ. Ρήγας,

Α. Σακούλης, Ρ. Τσιακίρης

Γ. Τσουγκράκης, Σ. Ζόγκαρης,

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Δεκέμβριος 2001

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VII

**ΔΕΛΤΙΑ ΕΙΔΩΝ ΦΥΤΩΝ ΚΑΙ ΖΩΩΝ ΤΩΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΩΝ II ΚΑΙ IV
ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 92/43/ΕΟΚ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Είδη φυτών του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ -----	1
Είδη φυτών του Παραρτήματος IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ -----	43
Είδη ζώων του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ-----	57
Είδη ζώων του Παραρτήματος IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ-----	185

ΕΙΔΗ ΦΥΤΩΝ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ ΙΙ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 92/43/ΕΟΚ

Τάξον:	<i>Androcymbium rechingeri</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο), E(IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο, στη Σύμβαση της Βέρνης, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV) και στο Π.Δ. 67/81
Εξάπλωση:	Ενδημικό Κρήτης (Ελαφόνησος, Φαλάσσαρνα, Ημερη Γραμβούσα)
Περιοχή:	21 Γραμβούσα 29 Ελαφόνησος
Τοποθεσία:	Στην εκκλησία και στο Μνημείο της Ελαφονήσου (Κρήτη) (29)
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Βολβός ένας ή 2-3 ο ένας πάνω από τον άλλον. Βλαστός 2-7(-10) cm. Φύλλα γραμμοειδή έως λογχοειδή, επίπεδα ή ελαφρώς πτυχωτά, λεία, ανοικτά, μερικές φορές γυριστά προς τα έξω. Ανθη συχνά περισσότερα από 4 με μικρό ποδίσκο. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Μικροί πληθυσμοί (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ο πληθυσμός της Ημερης Γραμβούσας γειτνιάζει με παραλία που δέχεται υψηλό τουρισμό και υποβαθμίζεται (21) Τουριστικές δραστηριότητες. (52) Διαταραχή από οικοδομικές εργασίες και διάνοιξη δρόμου στη θέση εξάπλωσης του είδους (29)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Χρειάζεται να εμποδιστεί η ανεξέλεγκτη συλλογή, η φθορά ή η καταστροφή των ενδιαιτημάτων του, να ευνοηθούν η αναπαραγωγή και η αύξηση φυτών προερχόμενων από φυσικούς πληθυσμούς σε βοτανικούς κήπους και η φύλαξη σπερμάτων σε τράπεζες γενετικού υλικού με σκοπό την επανεισαγωγή στη φύση, εφόσον κριθεί απαραίτητο (52)
Βιβλιογραφία:	21, 52, 29
Παρατηρήσεις:	

¹

E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Anthemis glaberrima</i>
Συνώνυμα:	<i>Ammanthus glaberrimus</i>
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο), E (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο, στο Π.Δ. 67/81, στη Σύμβαση της Βέρνης και στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV)
Εξάπλωση:	Στενοενδημικό των νησιών Ημερη και Αγρια Γραμβούσα Κρήτης
Περιοχή:	21 Γραμβούσα
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Ανάμεσα στα βράχια των ακτών μαζί με είδη αλοφύτων
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Μονοετές, λείο ή αραιά τριχωτό. Βλαστοί 2-30 cm, εύκαμπτοι. Φύλλα πτεροειδώς βαθυσχιδή έως τρισχιδή ή ακέραια λίγο-πολύ έμισχα, σαρκώδη. Κεφάλιο με διάμετρο μέχρι 10 mm. Γλωσσοειδή ανθίδια περίπου 2 mm ρόδινα. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Μικροί πληθυσμοί (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Υπερβόσκηση. (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Θεωρείται απαραίτητη η εκτίμηση των επιπέδων βόσκησης που επιτρέπουν την επιβίωση του είδους και η αναπαραγωγή καλλιεργημένου υλικού για πιθανή επανεισαγωγή. (52)
Βιβλιογραφία:	52, 21
Παρατηρήσεις:	

¹

E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Asyneuma giganteum</i>
Συνώνυμα:	<i>Podanthum giganteum</i>
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (Κόκκινο Βιβλίο), V (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο, στη Σύμβαση της Βέρνης, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV) και στο Π.Δ. 67/81
Εξάπλωση:	Ενδημικό Ελλάδας (Ρόδος, Χάλκη, Κάρπαθος)
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Μονοκαρπικό όρθιο, λείο έως 120 cm. Βλαστός απλός με 1-2 cm διάμετρο. Φύλλα ρόδακα και βλαστού συγκεντρωμένα στο κατώτερο τμήμα. Φύλλα βάσης λογχοειδή έως 6 x 3 cm, οξύληκτα, ακανόνιστα οδοντωτά-πριονωτά, κυματοειδή, στενούμενα σε έναν μακρύ μίσχο. Ανθη σ (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Μικροί και διάσπαρτοι πληθυσμοί (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Συλλογή και υπερβόσκηση. (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Χρειάζεται να εμποδιστεί η ανεξέλεγκτη συλλογή, η φθορά ή η καταστροφή των ενδιαιτημάτων του, να ευνοηθούν η αναπαραγωγή και η αύξηση φυτών προερχόμενων από φυσικούς πληθυσμούς σε βοτανικούς κήπους και η φύλαξη σπερμάτων σε τράπεζες γενετικού υλικού με σκοπό την επανεισαγωγή στη φύση, εφόσον κριθεί απαραίτητο, και να είναι συνεχής η παρακολούθηση των φυσικών πληθυσμών του. (52)
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹
E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Τάξον:	<i>Botrychium simplex</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV)
Εξάπλωση:	Απαντά κυρίως στον Β Καναδά, στις ΗΠΑ και στη Ν Γροιλανδία. Διάσπαρτοι πληθυσμοί στην Ευρώπη. Στην Ελλάδα απαντά στο όρος Σμόλικας (νομός Ιωαννίνων)
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Βλαστός μονήρης 2-10 mm, ο οποίος περιβάλλεται στη βάση από τα καστανόχρωμα, υπολείμματα του φύλλου του προηγούμενου έτους. Κοινό τμήμα του μίσχου βραχύ, άγονο έλασμα διακλαδιζόμενο κοντά στο ρίζωμα. Έλασμα 2-5 cm, με επιμήκη μίσχο, απλό, τρίλοβο, με τρία (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Μόνον ένας μικρός πληθυσμός στις παρυφές της συνολικής περιοχής εξάπλωσης (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ανθρώπινες δραστηριότητες και γενετική απομόνωση. Δεν έχει προσδιοριστεί από μελέτη κάποιος ιδιαίτερος κίνδυνος. (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Χρειάζεται να σταματήσει η φθορά ή η καταστροφή των ενδιαιτημάτων του και οι πληθυσμοί του να βρίσκονται σε συνεχή παρακολούθηση, προκειμένου να αποφασισθεί εάν απαιτείται η λήψη ειδικών μέτρων. (52)
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹
E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Τάξον:	<i>Bupleurum capillare</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	R (Κόκκινο Βιβλίο), E (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο, στη Σύμβαση της Βέρνης, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV) και στο Π.Δ. 67/81
Εξάπλωση:	Ενδημικό Ελλάδας (Παρνασσός, Αράχωβα, Λειβάδι)
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Κράσπεδα αμπελώνων
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Λεπτοφύες μονοετές έως 75 cm. Φύλλα στενά, βράκτια μακρύτερα της ακτίνας, στενά λογχοειδή, αχρρόχρωμα, ακέραια, με ευρέως μεμβρανώδη περιθώρια και πλατιά κίτρινα ή κιτρινοκαφέ νεύρα και μία ακτίνα. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Μικροί πληθυσμοί (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Σύγχρονες μέθοδοι καλλιέργειας. (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Προτείνεται η προστασία των περιοχών εμφάνισης του είδους από τις καταστροφικές αλλαγές στη χρήση γης. Αν ο πληθυσμός είναι αρκετά μεγάλος και επιτρέπει τη συλλογή, πρέπει να καλλιεργηθεί υλικό με σκοπό την επανεισαγωγή, εφόσον αυτό κριθεί απαραίτητο. (52)
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹

E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Bupleurum kakiskalae</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο), E (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο, στη Σύμβαση της Βέρνης, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*//II/IV) και στο Π.Δ. 67/81
Εξάπλωση:	Ενδημικό της Κρήτης (επαρχία Σφακίων)
Περιοχή:	10 Νοτιο-Δυτικός όγκος Λευκών Ορέων
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Μονοκαρπικό πολυετές με λογχοειδή φύλλα έως 25 cm. Γόνιμοι βλαστοί έως 1 m με ελεύθερα διακλαδιζόμενη φόβη από σκιάδια που η καθεμιά έχει 4-6 ακτίνες. Πέταλα κίτρινα, ωοθήκες λείες, γλαυκοαλευρώδεις. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Γνωστό μόνο από μία τοποθεσία. Το 1971 βρέθηκαν μόνο 4-5 άτομα. Το 1989 με προσεκτικότερη έρευνα εντοπίστηκαν 15 άτομα, αλλά όλα ήταν στείρα (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Αναπαραγωγική απομόνωση, καταστροφή βιοτόπου, πτώση βράχων. (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Πρέπει να γίνει εξονυχιστική έρευνα προκειμένου να εντοπισθούν όλα τα φυτά και οι πληθυσμοί που πιθανώς υπάρχουν στην περιοχή εμφάνισής του. Αυτή χρειάζεται να προστατευθεί από κάθε καταστροφή. Το είδος πρέπει να καλλιεργηθεί και να αναπαραχθεί υλικό για μελέτη αλλά και για επανεισαγωγή, αν κάτι τέτοιο απαιτείται. (52)
Βιβλιογραφία:	10, 52
Παρατηρήσεις:	

¹
E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Τάξον:	<i>Buxbaumia viridis</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	Κινδυνεύον
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV) και στη Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Ευρώπη, Κορσική, Καύκασος, Κίνα, Β Αμερική. Στην Ελλάδα απαντά στην οροσειρά της Ροδόπης, περιοχή Ελατιάς (νομός Δράμας)
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Βρυόφυτο. Φυτά δίοικα μικροσκοπικά, αναπτυσσόμενα από καφετί πρωτονηματικό στρώμα. Ακρόκαρπα, με αναλογικά μεγάλου μεγέθους κάψα. Φύλλα μικροσκοπικά, χωρίς νεύρο. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Υπάρχουν μόνο μικροί, διάσπαρτοι πληθυσμοί (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ανθρώπινες δραστηριότητες στην περιοχή. Δεν έχει προσδιοριστεί κάποιος ιδιαίτερος κίνδυνος. (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Χρειάζεται να εμποδιστεί η φθορά ή η καταστροφή των ενδιαιτημάτων του και οι φυσικοί πληθυσμοί να βρίσκονται σε συνεχή παρακολούθηση. (52)
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹
E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Τάξον:	<i>Carex acuta</i>
Συνώνυμα:	<i>Carex panormitana</i>
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Αναφέρεται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV) και στον κατάλογο της IUCN
Εξάπλωση:	Ευρώπη, Δ Ασία, Β Αφρική. Στην Ελλάδα απαντά στη Δ Μακεδονία (όρος Γράμμος, Επάνω Αρένα του νομού Καστοριάς), στην Ηπειρο (ΒΔ του Μετσόβου κοντά στην Κατάρα και στο όρος Τύμφη)
Περιοχή:	23 Γράμμος - ΒΔ Βόϊος
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Πολυετές, λίγο φουντωτό, με έρπον ρίζωμα. Διάσπαρτο στην Ευρώπη, κυρίως στον Β Καναδά, ΗΠΑ και Ν Γροιλανδία. Βλαστοί έως περίπου 100 cm. Γλωσσίδια και κολεός φύλλου βάσης καστανόχροα, μη κροσσωτά κατά τη διάρρηξη. Φύλλα πλάτους 4-6 mm, ισομήκη με τους βλαστούς. Βράκτια εμφανή, το κατώτερο υπερβαίνουν την ταξιανθία (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Δεν υπάρχουν πληροφορίες. Στην Ελλάδα απαντούν τέσσερις πληθυσμοί του είδους στις παρυφές της περιοχής εξάπλωσής του (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Προς το παρόν δεν έχει διαπιστωθεί κάποιος συγκεκριμένος κίνδυνος. (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Κρίνεται απαραίτητη η διατήρηση των φυσικών πληθυσμών και μετά από μελέτη να αποφασισθεί εάν απαιτείται η λήψη περαιτέρω μέτρων. (52)
Βιβλιογραφία:	23, 52
Παρατηρήσεις:	

¹

E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Centaurea attica megarensis</i>
Συνώνυμα:	<i>Centaurea attica megarensis</i>
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση ¹ διατήρησης :	E (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στη Σύμβαση της Βέρνης, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/Π/ΙV) και στο Π.Δ. 67/81, IUCN.
Εξάπλωση:	Ενδημικό Ελλάδα (όρος Γεράνεια κοντά στα Μέγαρα, νομός Αττικής)
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Πολυετές, βλαστοί με μικρές διακλαδώσεις στο ανώτερο τμήμα. Φύλλα με πιεσμένες αραχνοειδείς τρίχες, τμήματα ωοειδή-λογχοειδή. Ανθίδια ρόδινα. Πάππος μήκους περίπου του μισού του αχαινίου. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Υπάρχει ένας μόνο πληθυσμός του είδους με πολύ μικρό αριθμό ατόμων (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Υπερβόσκηση και υπερβολική συλλογή. (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Προτείνεται να εμποδιστεί η ανεξέλεγκτη συλλογή, η κάθε είδους φθορά ή καταστροφή των ενδιαιτημάτων του, να ευνοηθούν η καλλιέργεια φυτών προερχόμενων από φυσικούς πληθυσμούς σε βοτανικούς κήπους, η διατήρηση σπερμάτων σε τράπεζες γενετικού υλικού, με σκοπό την ενίσχυση του φυσικού πληθυσμού, εφόσον αυτό κριθεί απαραίτητο, καθώς και η συνεχής παρακολούθηση των φυσικών πληθυσμών του. (52)
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹

E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Centaurea heldreichii</i>
Συνώνυμα:	<i>Centaurea heldreichii</i>
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο), E (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο, στη Σύμβαση της Βέρνης, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV) και στο Π.Δ. 67/81
Εξάπλωση:	Ενδημικό Δ Ελλάδας (όρος Βαράσοβα, Αιτωλοακαρνανία)
Περιοχή:	45 Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογγίου - Αιτωλικού
Τοποθεσία:	Βαράσοβα, Κρυονέρι (Μεσολόγγι) (45)
Ενδιαίτημα:	Ασβεστολιθικοί βράχοι κοντά στη θάλασσα
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Πολυετές είδος, φουντωτό με φοβοειδή διακλάδωση. Βλαστοί 30-60 cm. Φύλλα με πιεσμένες λευκές τρίχες, κατώτερα δις-πτεροσχιδή με γραμμοειδή-επιμήκη τμήματα. Περίβλημα διαμέτρου 13-20 mm, ωοειδές-σφαιρικό. Ανθίδια ελαφρά πορφυρά. Αχαινία περίπου 4 mm, πάππος ισομήκης ή λίγο μακρύτερος του αχαινίου. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Ενας μικρός πληθυσμός (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Υπερβολική συλλογή, γενετική απομόνωση. (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Προτείνεται να εμποδιστεί η ανεξέλεγκτη συλλογή, η φθορά ή η καταστροφή των ενδιαιτημάτων του, να ευνοηθούν η αναπαραγωγή και η αύξηση φυτών προερχόμενων από φυσικούς πληθυσμούς σε βοτανικούς κήπους και η φύλαξη σπερμάτων σε τράπεζες γενετικού υλικού με σκοπό την επανεισαγωγή του στη φύση, εφόσον κριθεί απαραίτητο, και να είναι συνεχής η παρακολούθηση των φυσικών πληθυσμών του. (52)
Βιβλιογραφία:	45, 52
Παρατηρήσεις:	

¹
E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Τάξον:	<i>Centaurea kalambakensis</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	R (Κόκκινο Βιβλίο), E (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο, στη Σύμβαση της Βέρνης, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV) και στο Π.Δ. 67/81
Εξάπλωση:	Ενδημικό Ελλάδα (κοντά στην Καλαμπάκα και στον νομό Πέλλας)
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	Χωριό Θεόπετρα, κοντά στην Καλαμπάκα Τρικάλων (52)
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	250 μ
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Πολυετές, χασμόφυτο, με βλαστούς 25-50 cm, όρθιους, διακλαδισμένους στο ανώτερο τμήμα. Φύλλα τραχιά, πράσινα, τα κατώτερα λυροειδή με τμήματα πλάτους περίπου 2 mm. Κεφάλια μονήρη. Ανθίδια ρόδινα. Πάππος ισομήκης ή μακρύτερος από το αχάινιο. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Σπάνιο. Περιορίζεται σε δύο τοποθεσίες. Περίπου 300 άτομα στη Θεόπετρα. Το 1981 βρέθηκαν στη Μακεδονία 30-40 φυτά (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Χρήση ζιζανιοκτόνων. Δεν απειλείται άμεσα αλλά κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα είναι πιθανόν να το βλάψει.. (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Είναι απαραίτητη η προστασία των περιοχών που συναντάται το είδος από φθορές και καταστροφές, η αναπαραγωγή υλικού φυσικής προέλευσης για επανεισαγωγή φυτών, εφόσον αυτό ενδείκνυται, καθώς και η συνεχής παρακολούθηση των φυσικών πληθυσμών του. (52)
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹

E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Centaurea lactiflora</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στη Σύμβαση της Βέρνης, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV), στον κατάλογο της IUCN και στο Π.Δ. 67/81
Εξάπλωση:	Ενδημικό Ελλάδας (Καλαμπάκα)
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Ξερές άκρες δρόμων και κράσπεδα αγρών
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Διετές. Βλαστοί όρθιοι 30-40 cm. Φύλλα τραχέα με αραχνοειδές τρίχωμα, τα κατώτερα πτεροσχιδή. Κεφάλια μονήρη. Ανθίδια λευκά. Αχάινιο περίπου διπλάσιο σε μήκος από τον πάππο. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Υπάρχει μόνο ένας μικρός πληθυσμός περιορισμένος σε μία πολύ μικρή περιοχή (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Διαπλάτυνση οδών (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Είναι αναγκαία η εκτίμηση του αριθμού των φυτών που διατηρούνται στους φυσικούς βιοτόπους. Προτείνεται να προστατευθούν όλες οι περιοχές εμφάνισης του είδους από περαιτέρω καταστροφή μέσω της εισαγωγής σχεδιασμού ελέγχου ή και η ίδρυση περιοχών προστασίας, η αναπαραγωγή από σπέρματα που έχουν συλλεχθεί από φυσικούς πληθυσμούς για πιθανή επανεισαγωγή και η συνεχής παρακολούθηση των φυσικών πληθυσμών του. (52)
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹

E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Centaurea niederi</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο), E (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο, στη Σύμβαση της Βέρνης, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV) και στο Π.Δ. 67/81
Εξάπλωση:	Στενοενδημικό Δ Ελλάδας (όρος Αράκυνθος Αιτωλοακαρνανίας και νομός Αχαΐας)
Περιοχή:	42 Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου - Δάσος Στροφυλιάς και ευρύτερη περιοχή 45 Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογίου - Αιτωλικού
Τοποθεσία:	Καλογριά (Κοτύχι - Στροφυλιά) (42) Βόρεια Αιτωλικού, εκβολές Αχελώου, βράχοι λόφου Παναγιά (Μεσολόγγι) (45)
Ενδιαίτημα:	Βράχια
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Πολυετές. Βλαστοί 30-50 cm πολυάριθμοι, όρθιοι ή ανερχόμενοι, με μέτρια φοβοειδή διακλάδωση, με λευκό μαλακό τρίχωμα. Φύλλα με λευκές μαλακές τρίχες, τα κατώτερα τμήματα επιμήκη έως ευρέως γραμμοειδή, οξεία, το ανώτερο πτεροσχιδές. Κεφάλιο μονήρες. Ανθίδι πορφυρά. Πάππος με μήκος μιάμιση φορά μεγαλύτερο από αυτό του αχαινίου. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Απαντά σε πολύ μικρό αριθμό ατόμων, μόνο σε τρεις πληθυσμούς (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Επέκταση λατομείων (42) Υπερβολική συλλογή. (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Χρειάζεται να εμποδιστεί η ανεξέλεγκτη συλλογή, η κάθε φθορά ή καταστροφή των ενδιαιτημάτων του και να ευνοηθούν η καλλιέργεια φυτών προερχόμενων από φυσικούς πληθυσμούς σε βοτανικούς κήπους, η διατήρηση σπερμάτων σε τράπεζες γενετικού υλικού, με σκοπό την ενίσχυση του φυσικού πληθυσμού, εφόσον αυτό κριθεί απαραίτητο, και η συνεχής παρακολούθηση των φυσικών πληθυσμών του. (52)
Βιβλιογραφία:	42, 45, 52
Παρατηρήσεις:	

¹

E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα I)

Τάξον:	<i>Centaurea peucedanifolia</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Αναφέρεται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV), στον κατάλογο European Red Data (1991), IUCN, στη Σύμβαση της Βέρνης και στο Π. Δ. 67/81
Εξάπλωση:	Ενδημικό Ελλάδα (χερσόνησος Αθω, κοντά στη Δάφνη)
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Διετές. Βλαστοί 40-60 cm, διακλαδιζόμενοι μετά το ήμισυ του ύψους. Φύλλα πράσινα, με αδρό κοντό τρίχωμα, διάστικτα από αδένες, τα κατώτερα δις-πτεροσχιδή. Κεφάλιο μονήρες. Ανθίδια ροδόχροα-κιτρινωπά. Πάππος σχεδόν ισομήκης με το αχάινιο. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Απαντά σε έναν μόνο πληθυσμό στην άκρη του δρόμου που οδηγεί στο λιμάνι της Δάφνης στον Αθω (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Τουριστικές και οικιακές δραστηριότητες. Υπερβολική συλλογή. Γενετική απομόνωση (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Προτείνεται η παρεμπόδιση της οποιασδήποτε καταστροφής του βιοτόπου του, η συνεχής παρακολούθηση των πληθυσμών του στη φύση και η καλλιέργεια υλικού, προκειμένου να ξαναφυτευθεί στον φυσικό του βιότοπο, εάν αυτό κριθεί αναγκαίο. (52)
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹

E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα I)

Τάξον:	<i>Centaurea princeps</i>
Συνώνυμα:	<i>Centaurea alba</i> L. var. <i>princeps</i> και <i>Centaurea alba</i> L. ssp. <i>princeps</i>
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (Κόκκινο Βιβλίο), E (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο, στη Σύμβαση της Βέρνης, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV) και στο Π.Δ. 67/81
Εξάπλωση:	Ενδημικό Ελλάδα (όρος Τυμφρηστός)
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Ασβεστολιθικοί βράχοι και σάρες
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Διετές, βλαστός 10-20 cm πολυδιακλαδισμένος από τη βάση, με κλαδιά όρθια. Φύλλα κολλώδη, με άμισχους αδένες, τα κατώτερα δις-πτεροσχιδή με γραμμοειδή-λογχοειδή, ακέραια ή οδοντωτά τμήματα. Ανθίδια κιτρινόλευκα. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Ο πληθυσμός αποτελείται από μερικά άτομα που φύονται κοντά σε λατομείο (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Εξορυκτική δραστηριότητα στο λατομείο. (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Προτείνεται να εμποδιστεί η ανεξέλεγκτη συλλογή, η κάθε είδους φθορά ή καταστροφή των περιοχών που απέμειναν και να ευνοηθούν η καλλιέργεια φυτών προερχόμενων από φυσικούς πληθυσμούς σε βοτανικούς κήπους, η διατήρηση σπερμάτων σε τράπεζες γενετικού υλικού, με σκοπό την ενίσχυση του φυσικού πληθυσμού, εφόσον αυτό κριθεί απαραίτητο, καθώς και η συνεχής παρακολούθηση των φυσικών πληθυσμών του. (52)
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹

E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Cephalanthera cucullata</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο), V (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο, στο Π.Δ. 67/81, στη Σύμβαση της Βέρνης και στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV) Μία περιοχή πάνω από τις Καμάρες στο όρος Ιδη έχει περιφραχθεί, προστατεύοντας μόλις 15 άτομα από τη βόσκηση
Εξάπλωση:	Ενδημικό Κρήτης
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Βλαστοί 15-30 cm, όρθιοι, λείοι με περίπου 4 λευκωπούς κολεούς στη βάση. Φύλλα 5-6 cm επιμήκη-λογχοειδή, οξύληκτα, καλυπτρόμορφα. Ταξιανθία 4-15 cm με το πολύ 24 άνθη. Άνθη λευκά ή ρόδινα, όλα -πλην των κατωτέρων- μεγαλύτερα των βρακτίων. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Περιορισμένο σε 7 τοποθεσίες των κύριων ορεινών όγκων της Κρήτης με συνολικό αριθμό πιθανώς μικρότερο των 300 ατόμων (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Υπερβόσκηση, έλλειψη νερού (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Προτείνονται οι περιφράξεις περιοχών με επαρκή έκταση για την προστασία των φυτών που έχουν επιβιώσει, έτσι ώστε να ανακάμψει η βλάστηση και να δοθεί στο είδος η δυνατότητα ανθοφορίας και καρποφορίας, η ίδρυση μικρών τοπικών προστατευόμενων περιοχών με μερική ή ολική απαγόρευση της βόσκησης, η προσεκτική παρακολούθηση των υπαρχόντων πληθυσμών για να εκτιμηθεί η αποτελεσματικότητα των εφαρμοζόμενων διαχειριστικών σχεδίων και η υποστήριξη της έρευνας και της εφαρμογής τεχνικών μικροπολλαπλασιασμού για την παραγωγή αποθεμάτων προς ενίσχυση των φυσικών πληθυσμών, αν παραστεί ανάγκη. (52)
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹
E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Τάξον:	<i>Consolida samia</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (Κόκκινο Βιβλίο), E (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο, στη Σύμβαση της Βέρνης, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*//II/IV) και στο Π.Δ. 67/81
Εξάπλωση:	Ελληνικό ενδημικό των νησιών του ανατολικού Αιγαίου (όρος Κέρκης στο νησί Σάμος)
Περιοχή:	15 Μικρό και Μεγάλο Σεϊτάνι, Νήσος Σάμος
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Ασβεστολιθικοί βράχοι και φαράγγια
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Μονοετές. Βλαστοί 4-6 cm. Τρίχωμα διάσπαρτο, χνουδωτό. Ανθη χρώματος ανοικτού μωβ με πλήκτρο περίπου διπλάσιο των σεπάλων. Στενά συγγενική της <i>C. hellespontica</i> (Boiss.) Chater από την οποία διαχωρίζεται βιογεωγραφικά. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Το 1975 υπήρχαν μόλις 20 άτομα. Υπολογίζονται σε 100 τα άτομα στο όρος Κέρκης Σάμου (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Διάνοιξη δρόμων, υπερβόσκηση και φωτιά (15) Καμία μελέτη δεν έχει προσδιορίσει ακόμη κάποιον συγκεκριμένο κίνδυνο, αν και στους υποτιθέμενους θα έπρεπε να περιλαμβάνεται η υπερβολική συλλογή και η γενετική απομόνωση. Κάθε αλλαγή χρήσης γης θα βλάψει το είδος. (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Για τον σχεδιασμό της προστασίας και τον προσδιορισμό των κινδύνων που απειλούν το φυτό αυτό απαιτούνται πιο πρόσφατες παρατηρήσεις πεδίου. Εφόσον απαιτηθεί, πρέπει να καλλιεργηθεί υλικό για πιθανή επανεισαγωγή. (52)
Βιβλιογραφία:	15, 52
Παρατηρήσεις:	

¹
E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Τάξον:	<i>Convolvulus argyrothamnus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο), E (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο, στο Π.Δ. 67/81, στη Σύμβαση της Βέρνης και στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV) Υλικό φυσικής προέλευσης καλλιεργείται στο Ηράκλειο και τη Μεγάλη Βρετανία
Εξάπλωση:	Ενδημικό Κρήτης,
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	Δύο περιοχές στην Κρήτη: μεταξύ Χριστού και Μεταξοχωρίου και στο Φαράγγι (0,75 km ΝΑ της Ρόκκας). (52)
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	150-175 m
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Πολυετές θαμνώδες με ασημένια τρίχωση. Βλαστοί τοξοειδείς, λεπτοί με μήκος μέχρι 80 cm, φύλλα γραμμοειδή. Ανθη σε δέσμες στις άκρες των βλαστών, στεφάνη με σχήμα χωνιού, λευκή ή ρόδινη, κάλυκας μήκους 7 mm. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Ο πληθυσμός στην περιοχή μεταξύ Χριστού και Μεταξοχωρίου αποτελείται από 3 με 4 άτομα. Ο πληθυσμός της Ρόκκας ανέρχεται σε 31 άτομα (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ο μικρός πληθυσμός του είδους το καθιστά ιδιαίτερα ευάλωτο στην αναπαραγωγική κατάρρευση ή την τυχαία διατάραξη (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Πρέπει να γίνει έρευνα πεδίου προκειμένου να εκτιμηθεί η πραγματική έκταση των πληθυσμών του είδους και οι απαιτήσεις για τη διατήρησή του. Το καλλιεργημένο υλικό πρέπει να αυξηθεί και να διανεμηθεί σε βοτανικούς κήπους, έτσι ώστε να είναι δυνατή η επανεισαγωγή του (52)
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹
E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Τάξον:	<i>Cypripedium calceolus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	Κινδυνεύον
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Αναφέρεται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV) και στο Π.Δ. 67/81
Εξάπλωση:	B, K, A, NA Ευρώπη, δυτικά έως τη Νορβηγία και τις ΝΔ Αλπεις. Στην Ελλάδα απαντά στην Α Μακεδονία (όρος Ορβηλος και οροσειρά Ροδόπης στη Δράμα) αλλά αμφισβητείται η παρουσία του
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Πολυετές με μακρύ ρίζωμα. Βλαστός 15-50 cm, καλυπτόμενος από αδενώδεις τρίχωμα, με καστανόχρωμους κολεούς στη βάση. Φύλλα 3-4 ελλειψοειδή έως επιμήκη ωοειδή, οξύληκτα ή με επάκρια ακίδα, καλυπτόμενα από αραιό κοντό τρίχωμα. Ανθη 1(-3), υποβασταζόμενα από μεγάλο φυλλόμορφο βράκτιο. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Στην Ελλάδα απαντούν λίγα διάσπαρτα άτομα, στις παρυφές της συνολικής περιοχής εξάπλωσής του (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Υπερβολική συλλογή (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Χρειάζεται η παρεμπόδιση της ανεξέλεγκτης συλλογής και οποιασδήποτε καταστροφής του βιοτόπου του, η συνεχής παρακολούθηση και έλεγχος της Κατάστασης των φυσικών πληθυσμών του και η καλλιέργεια υλικού, προκειμένου να ξαναφυτευθεί στους φυσικούς του βιοτόπους, εάν αυτό κριθεί αναγκαίο. (52)
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹

E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Τάξον:	<i>Globularia stygia</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (Κόκκινο Βιβλίο), E (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο, στη Σύμβαση της Βέρνης, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*//II/IV) και στο Π.Δ. 67/81
Εξάπλωση:	Ενδημικό Ελλάδα (Πελοπόννησος: όρη Χελμός, Κυλλήνη και Ταΰγετος)
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 8 Ορος Ταΰγετος
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Κοντός θάμνος με λεπτούς, έρποντες ξυλώδεις βλαστούς, που ριζοβολούν από τα γόνατα, με υπόγεια παρακλάδια. Τα φύλλα της ροζέτας σχεδόν στρογγυλά, αμβλέα, σπανίως ελαφρά ακρότμητα, έμισχα. Κεφάλιο σχεδόν άμισχο, τα βράκτια του περιβλήματος πολυάριθμα, επιμήκη-λογχοειδή, ακιδωτά. Κάλυκας σχεδόν ακτινόμορφος, δόντια λογχοειδή και στην κορυφή βελονοειδή. (52) Νανώδης θάμνος (8)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Απαντά σε μικρό αριθμό ατόμων (52) 251-500 άτομα στον Ταΰγετο (8)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Υπερβολική συλλογή (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Προτείνεται να εμποδιστεί η ανεξέλεγκτη συλλογή, η κάθε φθορά ή καταστροφή των ενδιαιτημάτων του, να ευνοηθούν η καλλιέργεια φυτών προερχόμενων από φυσικούς πληθυσμούς σε βοτανικούς κήπους, η διατήρηση σπερμάτων σε τράπεζες γενετικού υλικού, με σκοπό την με σκοπό την ενίσχυση του φυσικού πληθυσμού, εφόσον αυτό κριθεί απαραίτητο, και η συνεχής παρακολούθηση των φυσικών πληθυσμών του. (52)
Βιβλιογραφία:	52, 8, 1
Παρατηρήσεις:	

¹
E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Τάξον:	<i>Hypericum aciferum</i>
Συνώνυμα:	<i>Elodes acifera</i>
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο), E (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο, στη Σύμβαση της Βέρνης, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV) και στο Π.Δ. 67/81
Εξάπλωση:	Ενδημικό Κρήτης (Σφακιά και φαράγγι Δωμάτων νομού Χανίων)
Περιοχή:	10 Νοτιο-Δυτικός όγκος Λευκών Ορέων
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Ασβεστολιθικοί γκρεμοί και βράχια κοντά στη θάλασσα
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Χαμηλός κατακείμενος θάμνος. Φύλλα 5-12 mm, γραμμοειδή-σπατουλοειδή, δερματώδη κάπως γλαυκά. Ανθη (1-)3, με ποδίσκο. Σέπαλα ημιόρθια, ελλειπτικά. Πέταλα εύπτωτα. Στήμονες παραμένοντες. Ωοθήκη με δύο σπερμοβλάστες σε κάθε χώρο. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Πιθανώς περιορίζεται σε τρεις μόνο τοποθεσίες σε μία μικρή και απομακρυσμένη περιοχή. Ο Turland (1992) μέτρησε τουλάχιστον 50 άτομα στο φαράγγι της Τρυπητής (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Τουριστικές δραστηριότητες, γενετική απομόνωση (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Προτείνεται να εμποδιστεί η ανεξέλεγκτη συλλογή, η φθορά ή καταστροφή των βιοτόπων που απέμειναν και να ευνοηθούν η καλλιέργεια φυτών προερχόμενων από φυσικούς πληθυσμούς σε βοτανικούς κήπους, η διατήρηση σπερμάτων σε τράπεζες γενετικού υλικού, με σκοπό την εισαγωγή στη φύση, εφόσον κριθεί απαραίτητο, καθώς και η συνεχής παρακολούθηση των φυσικών πληθυσμών του. (52)
Βιβλιογραφία:	10, 52
Παρατηρήσεις:	

¹
E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Τάξον:	<i>Iberis runemarkii</i>
Συνώνυμα:	<i>Iberis arbuscula</i>
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (Κόκκινο Βιβλίο), E (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο, στη Σύμβαση της Βέρνης, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV) και στο Π.Δ. 67/81
Εξάπλωση:	Ενδημικό Ικαρίας (3 km βορείως της Πραγιάς)
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Ασβεστολιθικοί βράχοι
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Ξυλώδες πολυετές φυτό με φύλλα οδοντωτά, λεία, άνθη σε πυκνούς κορύμβους, λευκά έως πολύ ανοιχτό μωβ. Είδος στενά συγγενικό του δυτικομεσογειακού <i>I. gibraltarica</i> L. από το οποίο διαφέρει στο σχήμα των καρπών. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Μόνο ένας πληθυσμός είναι γνωστός (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Το μικρό μέγεθος του πληθυσμού τον καθιστά ιδιαίτερα ευάλωτο σε τυχαίες φθορές ή καταστροφές (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Απαιτούνται περισσότερες πληροφορίες πεδίου για το φυτό και τους κινδύνους που το απειλούν πριν από το σχεδιασμό διατήρησής του. Πρέπει να καλλιεργηθεί υλικό για την επανεισαγωγή του και να είναι συνεχής η παρακολούθηση των φυσικών πληθυσμών του. (52)
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹
E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Τάξον:	<i>Linaria hellenica</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στη Σύμβαση της Βέρνης, στην Οδηγία 92/43/EOK (*/II/IV), στον κατάλογο της IUCN και στο Π.Δ. 67/81
Εξάπλωση:	Ενδημικό Ελλάδα (κόλπος Νεάπολης και νησί Ελαφονήσου στη Ν Πελοπόννησο)
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Μονοετές, λείο στο κατώτερο μέρος, με ταξιανθία αδενώδη-χνοώδη και βλαστούς έως περίπου 50 cm, όρθιους και διακλαδισμένους. Φύλλα γραμμοειδή έως επιμήκη, αμβλέα, κυρίως κατ' εναλλαγή. Βότρες με 10-20 άνθη, πολύ χαλαροί στην καρποφορία, όρθιοι. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Καταλαμβάνει μία πολύ περιορισμένη παράκτια περιοχή περίπου 20 km ² , σε ένα ευμετάβλητο αμμώδη βιότοπο (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Προτείνεται να εμποδιστεί η ανεξέλεγκτη συλλογή, η κάθε φθορά ή καταστροφή των ενδιαιτημάτων του και να ευνοηθούν η καλλιέργεια φυτών προερχόμενων από φυσικούς πληθυσμούς σε βοτανικούς κήπους, η διατήρηση σπερμάτων σε τράπεζες γενετικού υλικού, με σκοπό την ενίσχυση του φυσικού πληθυσμού, εφόσον αυτό κριθεί απαραίτητο, και η συνεχής παρακολούθηση των φυσικών πληθυσμών του. (52)
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹
E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Τάξον:	<i>Marsilea quadrifolia</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙΙ), στη Σύμβαση της Βέρνης και στην IUCN
Εξάπλωση:	Είναι είδος Βόρειας προέλευσης με κύρια εξάπλωση στις χώρες της ΝΔ και Κεντρικής Ευρώπης. Στην Ελλάδα απαντά στη λίμνη Κερκίνη, Ν. Σερρών
Περιοχή:	34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Είναι υδρόβιο περιδόφυτο, αμφίβιο είδος, ριζωμένο στον πυθμένα με επιπλέοντα στο νερό φύλλα. Στην υδρόβια μορφή του το φυτό έχει μήκος περίπου 1 με 1,5 m, ενώ στη χερσαία μορφή του το ύψος του δεν ξεπερνά τα 10 με 20 cm, η απόχρωση των φύλλων του είναι κοκκινοκάστανη και καταλαμβάνει πολύ μικρότερη έκταση. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Μικρός πληθυσμός στο ΒΔ τμήμα της λίμνης Κερκίνης, Σερρών (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Προέρχονται κυρίως από την υπερβολική αυξομείωση της στάθμης του νερού στα τη διάρκεια του έτους, καθώς και από τις ανθρώπινες δραστηριότητες στην περιοχή και κυρίως τη βόσκηση, την καταπάτηση και την ανάπτυξη της γεωργίας (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Πρέπει να ληφθούν άμεσα μέτρα προστασίας. Είναι απαραίτητος ο περιορισμός της φθοράς ή της καταστροφής των κηλίδων στη λίμνη. Η παρακολούθηση του πληθυσμού στην περιοχή πρέπει να είναι συνεχής, ενώ πρέπει να γίνει έρευνα σχετική με την οικολογία του είδους (52)
Βιβλιογραφία:	34, 52
Παρατηρήσεις:	Όταν κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού η στάθμη της λίμνης πέφτει, ο σταθμός που αναπτύσσεται το είδος έχει πολύ λίγη υγρασία και τότε το είδος εμφανίζεται με τη χερσαία μορφή του, σε πολύ μικρότερες σε έκταση κηλίδες. Στη βιβλιογραφία υπάρχει για το είδος μια αναφορά του 1921 από τον Stefanov από την περιοχή της Δ. Θράκης, χωρίς όμως να προσδιορίζεται ακριβής τοποθεσία, έτσι ώστε να ελεγχθεί αν ανήκε στην Ελληνική επικράτεια ή στη Βουλγαρία. (52)

¹
E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Τάξον:	<i>Micromeria taygetea</i>
Συνώνυμα:	<i>Satureja taygetea</i>
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στη Σύμβαση της Βέρνης, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV), στον κατάλογο της IUCN και στο Π.Δ. 67/81
Εξάπλωση:	Ενδημικό Ελλάδα (όρος Ταΰγετος)
Περιοχή:	8 Όρος Ταΰγετος
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Πόα, πολυετής (8) Βλαστοί 4-10 cm όρθιοι, απλοί ή διακλαδισμένοι, με λευκό χνούδι. Φύλλα μέχρι 10 x 6 mm, ευρέως ωοειδή, αμβλέα, ακέραια, με λευκό χνούδι. Σπόνδυλοι με 2-10 άνθη, πυκνοί, ελαφρώς με ποδίσκους, οι κατώτεροι κοντύτεροι από τα υποβαστάζοντα φύλλα. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Σπάνιο στον Ταΰγετο (8) Υπάρχουν μόνο δύο πληθυσμοί, με μικρό αριθμό ατόμων (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Υπερβολική συλλογή, γενετική απομόνωση (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Προτείνεται να εμποδιστεί η ανεξέλεγκτη συλλογή, η κάθε φθορά ή καταστροφή των ενδιαιτημάτων του και να ευνοηθούν η καλλιέργεια φυτών προερχόμενων από φυσικούς πληθυσμούς σε βοτανικούς κήπους, η διατήρηση σπερμάτων σε τράπεζες γενετικού υλικού, με σκοπό την ενίσχυση του φυσικού πληθυσμού, εφόσον αυτό κριθεί απαραίτητο, και η συνεχής παρακολούθηση των φυσικών πληθυσμών του. (52)
Βιβλιογραφία:	8, 52
Παρατηρήσεις:	

¹

E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Nepeta argolica dirphya</i>
Συνώνυμα:	<i>N. sibthorpii</i> Bentham ssp. <i>Dirphya</i> , <i>N. argolica dirphya</i>
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στη Σύμβαση της Βέρνης, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), στον κατάλογο της IUCN και στο Π.Δ. 67/81
Εξάπλωση:	Ενδημικό Ελλάδα (Εύβοια, όρη Δίρφου και Ξεροβούνι)
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Σαθρές πλαγιές, σχισμές βράχων και βραχώδη ασβεστολιθικά εδάφη
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Ανθοφόροι βλαστοί 20-40 cm, όρθιοι ή ανερχόμενοι, διακλαδισμένοι, τριχωτοί. Φύλλα ωοειδή, οδοντωτά, τριχωτά γκριζα έως γκριζοπράσινα. Στάχεις 2-4 cm, σπόνδυλοι με 15-25 άνθη. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Απαντά σε διάσπαρτους μικρούς πληθυσμούς (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Υπερβόσκηση, τουριστικές δραστηριότητες, κατασκευή δασικών δρόμων (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Προτείνεται να εμποδιστεί η ανεξέλεγκτη συλλογή, η κάθε φθορά ή καταστροφή των ενδιαιτημάτων του και να ευνοηθούν η καλλιέργεια φυτών προερχόμενων από φυσικούς πληθυσμούς σε βοτανικούς κήπους, η διατήρηση σπερμάτων σε τράπεζες γενετικού υλικού, με σκοπό την ενίσχυση του φυσικού πληθυσμού, εφόσον αυτό κριθεί απαραίτητο, και η συνεχής παρακολούθηση των φυσικών πληθυσμών του. (52)
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹

E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Nepeta sphaciotica</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	Ε (Κόκκινο Βιβλίο), Ε (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο, στη Σύμβαση της Βέρνης, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV) και στο Π.Δ. 67/81
Εξάπλωση:	Ενδημικό Ελλάδα (όρος Σβουριχτή στα Λευκά όρη Κρήτης)
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	Βόρεια πλευρά του όρους Σβουριχτή, Κρήτης (52)
Ενδιαίτημα:	Βραχώδεις ασβεστολιθικές πλαγιές και σταθεροποιημένες σάρες
Υψόμετρο:	2.200-2.300 m
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Ανθοφόροι βλαστοί 5-20 cm, κολλώδεις με τρίχωμα αδενώδες έως μακρύ. Ταξιανθία 2-3 cm υποκεφαλοειδής, σπόνδυλοι με 6 έως 12 άνθη. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Ο πληθυσμός της Σβουριχτής αποτελείται από 100 -600 άτομα περίπου (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Η υπερβόσκηση από αιγοπρόβατα εμποδίζει τον σχηματισμό καρπών (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Θεωρείται επείγουσα η περίφραξη των φυτών που έχουν απομείνει, έτσι ώστε να ανακάμψει ο πληθυσμός και να δοθεί στα φυτά η δυνατότητα ανθοφορίας και σχηματισμού σπερμάτων. Για τη μακροχρόνια διατήρηση του είδους, απαιτείται η ίδρυση μικρών τοπικών περιοχών προστασίας με ολική ή μερική απαγόρευση της βόσκησης. Προτείνεται να ευνοηθούν η καλλιέργεια φυτών προερχόμενων από φυσικούς πληθυσμούς σε βοτανικούς κήπους, η διατήρηση σπερμάτων σε τράπεζες γενετικού υλικού, με σκοπό την ενίσχυση του φυσικού πληθυσμού, εφόσον κριθεί απαραίτητο, και η συνεχής και πολύ προσεκτική παρακολούθηση του φυσικού πληθυσμού του είδους, έτσι ώστε να βρεθεί ο καταλληλότερος τρόπος διαχείρισης. (52)
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹

Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Origanum dictamnus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Δίκταμος
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (Κόκκινο Βιβλίο), V (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο, στη Σύμβαση της Βέρνης, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV) και στο Π.Δ. 67/81
Εξάπλωση:	Ενδημικό Κρήτης. Εξαπλώνεται σχεδόν σε ολόκληρο το νησί της Κρήτης.
Περιοχή:	10 Νοτιο-Δυτικός όγκος Λευκών Ορέων 21 Γραμβούσα 29 Ελαφόνησος 32 Πρέβελη
Τοποθεσία:	Αγία Ειρήνη, Άγιος Σώστης (Γραμβούσα Κρήτης) (21) Παραλία Ελαφονήσου και Χρυσοσκαλίτισας (Κρήτη) (29)
Ενδιαίτημα:	Βράχια
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Φρυγανικό είδος, λευκό, με επίμηκες τρίχωμα και με βλαστούς μέχρι 20 cm. Φύλλα 13-25 x 12-25 mm, πλατιά ωοειδή έως δισκοειδή, ακέραια, έντονα τριχωτά. Κατώτερα φύλλα με κοντό μίσχο. Σταχύδια σε ομάδες των 3-10, πυκνά, ωοειδή ή επιμήκη, τοποθετημένα σε αντίθετα ζεύγη σε αραιές φόβες. Στεφάνη ρόδινη. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Είναι γνωστοί πολλοί πληθυσμοί (52) Λίγα άτομα εντοπίστηκαν (29)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Υπερβολική συλλογή, πυρκαγιές (52) Η βόσκηση και η συλλογή το περιορίζουν σε δυσπρόσιτα μέρη (32) Βόσκηση, φωτιές, συλλογή από τον άνθρωπο (21)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Η συλλογή των αυτοφυών φυτών πρέπει να ελέγχεται αυστηρά. Πρέπει να σημειωθεί ότι το φυτό καλλιεργείται για εμπορικούς σκοπούς. (52)
Βιβλιογραφία:	52, 10, 32, 21, 29
Παρατηρήσεις:	

¹
E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Τάξον:	<i>Paeonia clusii rhodia</i>
Συνώνυμα:	<i>Paeonia rhodia</i>
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (Κόκκινο Βιβλίο), V (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο, στη Σύμβαση της Βέρνης, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV) και στο Π.Δ. 67/81
Εξάπλωση:	Ενδημικό Ελλάδα (Α Αιγαίο, Ρόδος)
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Βλαστοί 30-40 cm. Κατώτερα φύλλα με επιμήκη, ελλειπτικά έως λογχοειδή, οξύληκτα τμήματα, λεία. Ανθη διαμέτρου 8-10 cm, πέταλα λευκά, σέπαλα λευκοπράσινα. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Απαντά σε εννέα τοποθεσίες, πέντε από τις οποίες βρίσκονται στις πλαγιές του όρους Προφήτης Ηλίας στη Ρόδο (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Καταστροφή των ενδιαιτημάτων του, υπερβολική συλλογή (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Προτείνεται να ιδρυθεί Εθνικός Δρυμός στον Προφήτη Ηλία, προκειμένου να προστατευθούν πλήρως τα σπάνια είδη του και το είδος να καλλιεργηθεί και να αναπαραχθεί υλικό φυσικής προέλευσης, με σκοπό την εισαγωγή του στη φύση, εφόσον αυτό κριθεί απαραίτητο. (52)
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹
E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Τάξον:	<i>Paeonia parnassica</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση ¹ διατήρησης :	V (Κόκκινο Βιβλίο), V (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο, στη Σύμβαση της Βέρνης, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV) και στο Π.Δ. 67/81
Εξάπλωση:	Ενδημικό Ελλάδας (όρη Παρνασσός και Ελικών)
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Βλαστοί χνουδωτοί 30-65 cm. Κατώτερα φύλλα διαιρεμένα σε ωοειδή έως ελαφρώς ελλειπτικά ή λογχοειδή τμήματα, με πυκνό τρίχωμα από κάτω το οποίο δίνει μια γκριζοπράσινη εμφάνιση. Ανώτερα τμήματα, οξύληκτα ή αιχμηρά, ακέραια. Ανθη διαμέτρου 8-12 cm, μελανέρυθρα. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Οι πληθυσμοί είναι μικροί με τοπική εξάπλωση (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Υπερβολική συλλογή (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Προτείνεται να προστατευθούν οι βιότοποί του από τις φθορές και την καταστροφή, να ελεγχθεί η συλλογή και να ενθαρρυνθεί η χρήση του υλικού που έχει αναπαραχθεί τεχνητά από τους ασχολούμενους με την κηπουρική. (52)
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹

E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Phitosia crocifolia</i>
Συνώνυμα:	<i>Crepis crocifolia</i> (Boiss. & Heldr.), <i>Diagn. Pl. Or. Nov. 1: 14</i> (1846-1847)
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο), E (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο, στη Σύμβαση της Βέρνης, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV) και στο Π.Δ. 67/81
Εξάπλωση:	Ενδημικό Ελλάδας (όρος Ταΰγετος)
Περιοχή:	8 Όρος Ταΰγετος
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Πολυετές, βλαστοί μέχρι 25 cm με λίγους λεπτούς κλάδους. Φύλλα λεία, πολυάριθμα, γραμμοειδή ή τα κατώτερα στενούμενα αντι-λογχοειδή, τα κατώτερα του βλαστού όπως της βάσης, τα υπόλοιπα απομακρυσμένα, που μειώνονται σταδιακά ή βρακτιόμορφα. Κεφάλιο ένα έως λίγα. (52) Πόα, πολυετής (8)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Απαντά σε μικρούς και διασκορπισμένους πληθυσμούς (52) 11-50 άτομα στον Ταΰγετο (8)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Υπερβόσκηση, υπερβολική συλλογή, γενετική απομόνωση. (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Προτείνεται να εμποδιστεί η ανεξέλεγκτη συλλογή, η κάθε είδους φθορά ή καταστροφή των ενδιαιτημάτων του και να ευνοηθούν η καλλιέργεια φυτών προερχόμενων από φυσικούς πληθυσμούς σε βοτανικούς κήπους, η διατήρηση σπερμάτων σε τράπεζες γενετικού υλικού, με σκοπό την ενίσχυση του φυσικού πληθυσμού, εφόσον αυτό κριθεί απαραίτητο, και η συνεχής παρακολούθηση των φυσικών πληθυσμών του. (52)
Βιβλιογραφία:	52, 8
Παρατηρήσεις:	

¹

E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Phoenix theophrasti</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στη Σύμβαση της Βέρνης, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV) και στο Π.Δ. 67/81
Εξάπλωση:	Ενδημικό Κρήτης (Βάι, Μονή Τοπλού, Χρυσοσκαλίτισσα, κοιλάδα Φοινικιά, φαράγγι Μονής Πρέβελι, ποταμός Αλμυρός, Άγιος Νικήτας, Αχεντριάς, Σταλίδα, Ερημούπολη)
Περιοχή:	29 Ελαφόνησος 32 Πρέβελι 33 Λίμνη Κουρνά - Γεωργιούπολη Κρήτης
Τοποθεσία:	89 ΒΑ άκρο Κρήτης Γεωργιούπολη προς το ακρωτήριο Δράπανος (Κρήτη) (33) Συστάδα αριστερά και δεξιά του ποταμού Πρέβελι (Πρέβελι Κρήτη) (32) Μοναστήρι Χρυσοσκαλίτισας, παραλία "Άσπρη λίμνη" (Ελαφόνησος, Κρήτη) (29)
Ενδιαίτημα:	Υγρά μέρη στη βάση ασβεστολιθικών βράχων
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Δέντρο μέχρι 10 m σε ύψος. Βλαστοί λεπτοί, συνήθως αρκετοί. Φύλλα όρθια-τοξοειδή, κρεμαστά καθώς αυξάνει η ηλικία, υπόγλυκα, με άκαμπτα ενδιάμεσα τμήματα μήκους 30-50 cm, άκαμπτα, και τμήματα βάσης 8-15 x 0,8-1 cm. Σέπαλα αρρένων ανθέων τριγωνικά-οξύληκτα. Πέταλα θηλέων ανθέων ίσου μήκους με τα σέπαλα, αμβλυγώνια. Καρποί ελλειπτικοί, κιτρινοκαφέ και ινώδεις όταν ωριμάσουν. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Περίπου 40 άτομα (33) Γνωστό μόνο από δέκα παράκτιες τοποθεσίες (52) Συστάδα έκτασης 120 στρεμ. Περίπου (89)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Η καταπάτηση από επισκέπτες, η βόσκηση και η επέκταση των ευκαλύπτων παρεμποδίζουν την αναγέννηση και συρρικνώνουν το μέγεθος της συστάδας (32) Πυρκαγιές για βελτίωση βοσκήσιμης ύλης (29) Τουριστικές δραστηριότητες, σχέδια αποστράγγισης των περιοχών (52) Η αύξηση ποώδους και θαμνώδους βλάστησης εμποδίζει την αναγέννηση του φοίνικα. Υπεράντληση νερού που οδηγεί σε αύξηση της αλατότητας του υπόγειου νερού. Προσβολή από μύκητες. Υβριδισμός με άτομα του <i>P. dactylifera</i> . (89)

¹
E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Προτείνεται η εκπόνηση διαχειριστικού σχεδίου προκειμένου να εξασφαλιστεί η διατήρηση του φοινικόδασους παρά τις πιέσεις που δέχεται λόγω του τουριστικού του ενδιαφέροντος, η περίφραξη ενός εσωτερικού τμήματος ως περιοχή απόλυτης προστασίας και η προσεκτική μελέτη της κατάστασης του υδροφόρου ορίζοντα και των οικολογικών απαιτήσεων του φοίνικα ιδιαίτερα σε ότι αφορά της ποιοτικές και ποσοτικές απαιτήσεις του σε νερό. Καταμέτρηση του ακριβή αριθμού των υπαρχόντων πληθυσμών και καθορισμός της ζωτικότητας και αναπαραγωγικής ικανότητας κάθε πληθυσμού. Τέλος, πρέπει να δοθεί έμφαση στην ανακήρυξη μίας ή περισσότερων περιοχών σε αυστηρώς προστατευόμενες, καθώς και ενημέρωση και ενθάρρυνση των τοπικών πληθυσμών έτσι ώστε να συμμετέχουν ενεργά στην διατήρηση του. (52)

Επέκταση των ορίων της συστάδας στο Βάι. Διαχείριση της λεκάνης του Βάι συνολικά (απαγόρευση δόμησης και διάνυξης δρόμων, περιορισμός των αντλήσεων νερού και της χρήσης λιπασμάτων, ρύθμιση της βόσκησης κ.λπ). Απαγόρευση φύτευσης άλλων ειδών φοίνικα για αποφυγή υβριδισμού. (89)

Βιβλιογραφία:

33, 32, 29, 52, 89

Παρατηρήσεις:

Φοίνικες που μοιάζουν στο *P. theophrasti* έχουν παρατηρηθεί στα νησιά του ανατολικού Αιγαίου Κάλυμνο, Νίσυρο και Σύμη. Παρόλα αυτά οι αναφορές απαιτούν επιβεβαίωση, αφού μπορεί να πρόκειται για το συγγενικό *P. dactylifera* L. που φυτεύεται περιστασιακά στα νησιά του Αιγαίου. (52)

Τάξον:	<i>Polygonum praelongum</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση ¹ διατήρησης :	V (Κόκκινο Βιβλίο)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV)
Εξάπλωση:	Α Αιγαίο (Καστελόριζο και άλλα μικρά νησιά γύρω από τη Μεγίστη) και Τουρκία (Αττάλεια)
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Πολυετές με ισχυρό ξυλώδες στέλεχος. Βλαστοί ανερχόμενοι, όρθιοι, σταχτογλαυκοί όπως και τα φύλλα. Κατώτερα περιβλήματα βλαστού σχισμένα. Φύλλα γραμμοειδή έως ελλειπτικά, επίπεδα με πλάτος μικρότερο από 5 mm. Περιάνθιο ρόδινο. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Περιορισμένο σε μικρή παράκτια περιοχή και κυρίως σε μικρά νησιά. Το μοναδικό αμιγές αλόφυτο του Καστελόριζου, όπου αντικαθιστά ευρέως το γένος <i>Limonium</i> (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Οι μελέτες στο πεδίο δεν έχουν υποδείξει κινδύνους. Ως υποτιθέμενος κίνδυνος θεωρείται η υπερβόσκηση (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Χρειάζεται να εμποδιστεί η ανεξέλεγκτη συλλογή, η κάθε φθορά ή καταστροφή των ενδιαιτημάτων του και να ευνοηθούν η καλλιέργεια φυτών προερχόμενων από φυσικούς πληθυσμούς σε βοτανικούς κήπους, η διατήρηση σπερμάτων σε τράπεζες γενετικού υλικού, με σκοπό την εισαγωγή στη φύση, εφόσον κριθεί απαραίτητο, καθώς και η συνεχής παρακολούθηση των φυσικών πληθυσμών του. (52)
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹

E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Silene holzmannii</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (Κόκκινο Βιβλίο), V (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο, στη Σύμβαση της Βέρνης, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV) και στο Π.Δ. 67/81
Εξάπλωση:	A Κρήτη (Σητεία, Κάσος, Στρογγυλό, Κάρπαθος), Κυκλάδες (Μικρό Σαφράνι, Αυγό, Καράβι, Τήνος, Πάρος, Φολέγανδρος, Ιος), νησιά Α Αιγαίου (Τρυπητή), Αττική (νησίδα Αρπηδόνη στη Σαλαμίνα)
Περιοχή:	3 Β. Κάρπαθος - Σαρία 19 Βόρεια Αμοργός και νησίδες Κίναρος, Λεβίθια, Μαύρια 89 ΒΑ άκρο Κρήτης
Τοποθεσία:	Νησίδα απέναντι από την παραλία του φοινικόδασους, σε απόσταση 50-100 μ από την ακτή (89)
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Μονοετές λείο, βλαστοί έως 40 cm, όρθιοι και χωρίς διακλαδώσεις. Φύλλα αντίθετα, λογχοειδή. Ανθη, εκτός από τα κατώτερα, επικαλυπτόμενα. Κάλυκας πράσινος, ελαφρώς διογκωμένος κατά την ανθοφορία και πιεσμένος στον καρπό. Πέταλα μικρά, δύλοβα. Σπέρματα εχινοειδή με αγκάθια σε παράλληλη διάταξη. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Περιορίζεται σε μικρά νησιά, μερικά από τα οποία είναι πολύ απομακρυσμένα. (52) Περίπου 450 άτομα (89)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Βόσκηση, τουρισμός (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Είναι απαραίτητη η απαγόρευση της βόσκησης σε όλα τα νησιά όπου απαντά, καθώς και ο αποκλεισμός από επισκέπτες μερικών των πιο προσιτών νησιών και ειδικά αυτών στην Αττική και την ανατολική Κρήτη. Προτείνεται η αναπαραγωγή φυτών προερχόμενων από φυσικούς πληθυσμούς για τον εμπλουτισμό των φυσικών. Αρκετά από τα νησιά στα οποία απαντά η <i>Silene holzmannii</i> , θα μπορούσαν να κηρυχθούν περιοχές προστασίας. (52) Περιοδικός έλεγχος της κατάστασης του πληθυσμού (89)
Βιβλιογραφία:	3, 19, 52, 89
Παρατηρήσεις:	Εξελίχθηκε ως στοιχείο ενός άκρως ιδιαίτερου τύπου βλάστησης μικρών νησιών (52)

¹

Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα I)

Τάξον:	<i>Silene orphanidis</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (Κόκκινο Βιβλίο), E (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Αναφέρεται στο Κόκκινο Βιβλίο, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/Π/IV), στον κατάλογο European Red Data (1991), στη Σύμβαση της Βέρνης και στο Π.Δ. 67/81
Εξάπλωση:	Ενδημικό Ελλάδα (όρος Αθως, Χαλκιδική)
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Πολυετές χλοώδες, με προσκεφαλιόμορφη ανάπτυξη και πολυάριθμους, παραμένοντες, νανώδεις μη ανθοφόρους πλευρικούς βλαστούς, οι οποίοι εκφύονται από ξυλώδη βάση. Ανθοφόροι βλαστοί πολυάριθμοι. Φύλλα βάσης ξηραϊνόμενα κατά την ανθοφορία. Φύλλα βλαστού, γραμμοειδή λογχοειδή. Φύλλα ανώτερου ζεύγους μικρά, εκφυόμενα σχεδόν από τη βάση του κάλυκα. Ταξιανθία αποτελούμενη από 1-3 άνθη. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Απαντά σε έναν μόνο πληθυσμό (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Δεν έχει διαπιστωθεί ακόμη κάποιος συγκεκριμένος κίνδυνος. Πιθανόν να απειλείται από υπερβολική συλλογή και γενετική απομόνωση (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Προτείνεται η παρεμπόδιση της οποιασδήποτε καταστροφής του βιοτόπου του, η συνεχής παρακολούθηση και έλεγχος της κατάστασης του φυσικού πληθυσμού και η καλλιέργεια υλικού, προκειμένου να ξαναφυτευθεί στον φυσικό του βιότοπο, εάν αυτό κριθεί αναγκαίο. (52)
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹

E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Solenanthus albanicus</i>
Συνώνυμα:	<i>Cynoglossum albanicum</i> και <i>Solenanthus pindicus</i> Alden
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Αναφέρεται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II), στη Σύμβαση της Βέρνης, στον κατάλογο της IUCN και στο Π.Δ. 67/81
Εξάπλωση:	ΒΔ Ελλάδα και πιθανόν Ν Αλβανία
Περιοχή:	23 Γράμμος - ΒΔ Βόϊος 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Βραχώδεις θέσεις, σε ασβεστόλιθο, στη δασική και αλπική ζώνη
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Διετές φυτό, ύψους 40-90 cm. Φύλλα βλαστού ωοειδή-λογχοειδή έως ωοειδή-ρομβοειδή, άμισχα. (52) Πόα, πολυετής (23)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Ολιγομελείς πληθυσμοί (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ακόμη δεν έχει διαπιστωθεί κάποιος συγκεκριμένος κίνδυνος. Πιθανόν να απειλείται από υπερβολική συλλογή και υπερβόσκηση (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Προτείνεται η παρεμπόδιση της ανεξέλεγκτης συλλογής και οποιασδήποτε καταστροφής των βιοτόπων του, η καλλιέργεια υλικού, προκειμένου να ξαναφυτευθεί στον φυσικό του βιότοπο, εάν αυτό κριθεί αναγκαίο και η συνεχής παρακολούθηση και έλεγχος των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στην περιοχή. (52)
Βιβλιογραφία:	41, 52, 23
Παρατηρήσεις:	

¹

E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα I)

Τάξον:	<i>Symphytum cycladense</i>
Συνώνυμα:	<i>Symphytum davisii cycladense</i>
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στη Σύμβαση της Βέρνης, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV), στον κατάλογο της IUCN και στο Π.Δ. 67/81
Εξάπλωση:	Ενδημικό Ελλάδα (Καρδιώτισσα, Σίκινο στο Ν Αιγαίο)
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Ασβεστολιθικά βράχια κοντά στη θάλασσα
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Φυτό με πολυάριθμα φύλλα στη βάση που σχηματίζουν ρόδακα και έχουν πυκνή και μάλλον μαλακή εριώδη τρίχωση με σύνθετες και αγκιστροειδείς τρίχες. Βλαστός 5-20 cm, απλός ή με πολύ λίγες διακλαδώσεις. Κατώτερα φύλλα ωοειδή έως ωοειδή-επιμήκη, με κοντό μίσχο, (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Υπάρχουν μόνο τρεις πληθυσμοί (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Δεν υπάρχουν διαθέσιμες πληροφορίες, αλλά λόγω των πολύ μικρών πληθυσμών του μπορεί να εξαφανισθεί από τυχαία αίτια (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Απαιτούνται περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την εξάπλωσή του, τη συχνότητα εμφάνισής του και τους κινδύνους που το απειλούν. Υλικό φυσικής προέλευσης πρέπει να αναπαραχθεί και να αυξηθεί με σκοπό την πιθανή επανεισαγωγή. (52)
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	Μπορεί εύκολα να θεωρηθεί μικρή μορφή του <i>Symphytum anatolicum</i> (52)

¹

E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Veronica oetaea</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο), E (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο, στη Σύμβαση της Βέρνης, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV) και στο Π.Δ. 67/81
Εξάπλωση:	
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Λασπώδη μέρη μικρών παροδικών υδατοσυλλογών
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Μονοετές αδενώδες-χνοώδες,. Βλαστοί 1-5 cm, όρθιοι, απλοί ή με μία διακλάδωση στη βάση. Φύλλα με πολύ μικρό μίσχο έως 7 x 2 mm, ελαφρώς ωοειδή έως λογχοειδή, ακέραια, αδενωδώς βλεφαριδωτά αλλιώς λεία. Ταξιανθία ακραίος βότρυς με (1-) 3-12 άνθη. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Κατασκευή δρόμων και εξόρυξη βωξίτη (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Προτείνεται να εμποδιστεί η ανεξέλεγκτη συλλογή και η κάθε φθορά ή καταστροφή των περιοχών που απέμειναν, να ευνοηθούν η καλλιέργεια φυτών προερχόμενων από φυσικούς πληθυσμούς σε βοτανικούς κήπους, η διατήρηση σπερμάτων σε τράπεζες γενετικού υλικού, με σκοπό την εισαγωγή στη φύση, εφόσον κριθεί απαραίτητο, και η συνεχής παρακολούθηση των φυσικών πληθυσμών του. (52)
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	Γνωστό μόνο από δύο μικρές υδατοσυλλογές. (52)

¹

E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Woodwardia radicans</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II)
Εξάπλωση:	Αζόρες, Κανάρια νησιά, Αλγερία, ΝΔ Ευρώπη. Ανατολικά έως τη νότια Ελλάδα και Κρήτη (κουιάδα Φασά, ανάμεσα στις Σκινές και τα Νέα Ρούματα)
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Πτεριδόφυτο. Φύλλα έως 2,5 m τοξοειδή, που παράγουν βλαστητικώς νεαρά φυτά στο ακραίο μέρος τους, έλασμα ίσο με τον μίσχο, φυλλάρια έως 30 cm. Σωροί επιμήκεις, σε δύο σειρές εκατέρωθεν του μέσου νεύρου των φυλλαρίων, πέπλος δερματώδης. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Μόνο ένας μικρός πληθυσμός στην Ελλάδα (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Καμία μελέτη δεν έχει προσδιορίσει συγκεκριμένους κινδύνους. Σε αυτούς πρέπει να εντάσσονται οι ανθρώπινες δραστηριότητες στην περιοχή, όπως η γεωργία (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Είναι απαραίτητος ο περιορισμός της φθοράς ή της καταστροφής των ενδιαιτημάτων του. Η παρακολούθηση των πληθυσμών του στη φύση πρέπει να είναι συνεχής, προκειμένου να αποφασισθεί αν απαιτείται η λήψη πρόσθετων μέτρων για την προστασία του. (52)
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	Ενα φυτό, με φύλλα μήκους μεγαλύτερου των δύο μέτρων, παρατηρήθηκε σε υγρό και σκιερό αυλάκι ενός κατά τα άλλα ξηρού αραιού δενδρώνα (Brownsey & Jermy 1973) (52)

¹

E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα I)

Τάξον:	<i>Zelkova abelicea</i>
Συνώνυμα:	<i>Zelkova cretica</i>
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (Κόκκινο Βιβλίο), V (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Στην πράξη κανένα. Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο, στη Σύμβαση της Βέρνης, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV) και στο Π.Δ. 67/81
Εξάπλωση:	Ενδημικό Κρήτης
Περιοχή:	10 Νοτιο-Δυτικός όγκος Λευκών Ορέων
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Βραχώδεις πλαγιές
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Θάμνος ή μικρό δέντρο 3-5 m. Οφθαλμοί λεπτοί, δασύτριχοι. Φύλλα μέχρι 2,5 cm περίπου, με μικρό μίσχο, ωοειδή, αμβλυγώνια, με 7 ή 9 δόντια. Ανθη λευκά, εύοσμα. Δρύπη χνουδωτή. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Μικροί πληθυσμοί (52)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Οι μικροί πληθυσμοί καθιστούν το είδος ευάλωτο. Η απώλεια της δενδρώδους μορφής θα αποτελέσει σημαντική γενετική απώλεια (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Χρειάζεται να προστατευθούν τα δέντρα που έχουν απομείνει και να αναπαραχθεί αξιόλογο δείγμα από κάθε πληθυσμό, με σκοπό την ενίσχυση των φυσικών πληθυσμών, αν αυτό απαιτείται. (52)
Βιβλιογραφία:	10, 52
Παρατηρήσεις:	Λόγω των πιέσεων που ασκούνται στα φυτά, μόνο 50 από τα άτομα που απομένουν έχουν τη μορφή δένδρου. (52)

¹
E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

ΕΙΔΗ ΦΥΤΩΝ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ IV ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 92/43/ΕΟΚ

Τάξον:	<i>Centaurea lancifolia</i>
Συνώνυμα:	<i>Wagenitzia lancifolia</i>
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση ¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Περιλαμβάνεται στη Σύμβαση της Βέρνης, στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV)
Εξάπλωση:	
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹
E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Τάξον:	<i>Colchicum cousturieri</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Περιλαμβάνεται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV) και στη Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹

E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Fritillaria conica</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση ¹ διατήρησης :	V (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Σύμβαση της Βέρνης, Οδηγία 92/43/EOK (IV)
Εξάπλωση:	
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹
E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Τάξον:	<i>Fritillaria drenovskii</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση ¹ διατήρησης :	R (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Περιλαμβάνεται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV) και στη Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹
Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Τάξον:	<i>Fritillaria obliqua obliqua</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	R (IUCN) (το είδος)
Καθεστώς προστασίας:	Το είδος περιλαμβάνεται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV) και στη Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	Είναι είδος απολύτου προστασίας και το εμπόριο του απαγορεύεται ή περιορίζεται σε τοπικό και διεθνές επίπεδο. (52)

¹
Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Τάξον:	<i>Fritillaria rhodocanakis</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	R (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Σύμβαση της Βέρνης, Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV)
Εξάπλωση:	
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	Είναι είδος απολύτου προστασίας και το εμπόριο του απαγορεύεται ή περιορίζεται σε τοπικό και διεθνές επίπεδο. (52)

¹

E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Helichrysum sibthorpii</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Περιλαμβάνεται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV) και στη Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	Είναι είδος απολύτου προστασίας και το εμπόριο του απαγορεύεται ή περιορίζεται σε τοπικό και διεθνές επίπεδο. (52)

¹

E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα I)

Τάξον:	<i>Jankaea heldreichii</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Περιλαμβάνεται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV) και στη Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	Είναι είδος απολύτου προστασίας και το εμπόριο του απαγορεύεται ή περιορίζεται σε τοπικό και διεθνές επίπεδο. (52)

¹
Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Τάξον:	<i>Ophrys argolica</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Περιλαμβάνεται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV) και στη Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Ευδοκμεί σε Μεσογειακά κλίματα. (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	Σπάνιο είδος στην Ελληνική επικράτεια (IUCN 1982). Είναι είδος απολύτου προστασίας και το εμπόριο του απαγορεύεται ή περιορίζεται σε τοπικό και διεθνές επίπεδο. (52)

¹

E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Τάξον:	<i>Ramonda serbica</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	WCMC, ΠΔ 67/81, Κατάλογοι, Σύμβαση της Βέρνης, Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV)
Εξάπλωση:	
Περιοχή:	13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων 27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου
Τοποθεσία:	Δέλτα και στενά ποταμού Καλαμά (27) Β Πίνδος (Μιτσικέλι, πρόποδες Τύμφης, κοιλάδα Βίκου - Αώου) (41)
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	400 - 1500 μέτρα
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Ανθίζει τέλος Απριλίου - αρχές Ιουνίου (41)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Μικροί πληθυσμοί (27) Πολύ σπάνιο (13)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Οι ανθρώπινες επεμβάσεις (εκχερσώσεις, διάνοιξη δρόμων, πρόκληση πυρκαγιάς, υπερβόσκηση, αλόγιστη χρήση γεωργικών φαρμάκων, τουρισμός) προκαλούν υποβάθμιση τοπίου και απειλούν με εξαφάνιση φυτικά είδη (27)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Προστασία και επέκταση της ζώνης της παρυδάτιας βλάστησης (27)
Βιβλιογραφία:	27, 41, 13
Παρατηρήσεις:	Σπάνιο είδος. (41) Είναι είδος απολύτου προστασίας και το εμπόριο του απαγορεύεται ή περιορίζεται σε τοπικό και διεθνές επίπεδο. (13)

¹
E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Τάξον:	<i>Spiranthes aestivalis</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση ¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Σύμβαση της Βέρνης, Οδηγία 92/43/EOK (IV)
Εξάπλωση:	
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹
E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Τάξον:	<i>Viola athis</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Σύμβαση της Βέρνης, Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV)
Εξάπλωση:	
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	Είναι είδος απολύτου προστασίας και το εμπόριο του απαγορεύεται ή περιορίζεται σε τοπικό και διεθνές επίπεδο. (52)

¹
E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Τάξον:	<i>Viola delphinantha</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	WCMC, ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κατάλογοι, Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV)
Εξάπλωση:	
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹
E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα I)

ΕΙΔΗ ΖΩΩΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ ΙΙ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 92/43/ΕΟΚ

Τάξον:	<i>Acipenser sturio</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Οξύρρυγχος (Ξυρύχι, μουρούνα)
Κλάση:	Ψάρια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	?/(E)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CITES, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants, Βαρκελώνη
Εξάπλωση:	Ποταμοί Έβρος, Νέστος, Στρυμόνας, Πηνειός, Αχελώος
Περιοχή:	27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου 36 Ποταμός Εβρος 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή
Τοποθεσία:	Πιθανή η παρουσία του στις εκβολές του ποταμού Καλαμά και στις λιμνοθάλασσες (27)
Ενδιαίτημα:	Ζει στη θάλασσα και μεταναστεύει για αναπαραγωγή στους ποταμούς.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Ανάδρομο είδος ψαριού (46)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Η υπέρμετρη αύξηση της βλάστησης στις λίμνες, η επιβάρυνση με αμμωνιακά, νιτρικά και φωσφορικά άλατα από τις καλλιέργειες και η μεταφορά λεπτόκοκκου υλικού υποβαθμίζουν την ποιότητα του περιβάλλοντος (46) Ρύπανση, τεχνικά έργα (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	27, 46, 36, 52
Παρατηρήσεις:	Πιθανή η παρουσία του είδους στην κοίτη του Καλαμά (27)

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Alosa caspia vistonica</i>
Συνώνυμα:	<i>Alosa macedonica</i>
Κοινή ονομασία:	Θρίτσα
Κλάση:	Ψάρια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (πιθανόν να έχει ήδη εξαφανιστεί)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙΙ), Νόμος περί Αλιείας
Εξάπλωση:	Ενδημικό της Λίμνης Βιστωνίδα
Περιοχή:	46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή
Τοποθεσία:	Λίμνη Βιστωνίδα (46)
Ενδιαίτημα:	Λίμνες πλούσιες σε θρεπτικά
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ρύπανση, τεχνικά έργα (52) Η υπέρμετρη αύξηση της βλάστησης στις λίμνες, η επιβάρυνση με αμμωνιακά, νιτρικά και φωσφορικά άλατα από τις καλλιέργειες και η μεταφορά λεπτόκοκκου υλικού υποβαθμίζουν την ποιότητα του περιβάλλοντος (46)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52, 46
Παρατηρήσεις:	

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Alosa fallax</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Σαρδελομάνα
Κλάση:	Ψάρια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	?/V
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙΙ), Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE, Σύμβαση της Βαρκελώνης, νόμοι περι Αλιείας
Εξάπλωση:	Ελληνικές ακτές
Περιοχή:	36 Ποταμός Εβρος
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Ζει στη θάλασσα και μεταναστεύει στον ποταμούς για αναπαραγωγή.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Ανάδρομο είδος (52)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ρύπανση, τεχνικά έργα (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52, 36
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Alosa macedonica</i>
Συνώνυμα:	<i>Caspialosa macedonica</i>
Κοινή ονομασία:	Λιπαριά
Κλάση:	Ψάρια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	?/S
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙΙ), IUCN, νόμοι περί Αλιείας
Εξάπλωση:	Ενδημικό της Λίμνης Βόλβης.
Περιοχή:	37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή
Τοποθεσία:	Λίμνη Βόλβη (37)
Ενδιαίτημα:	Λίμνες πλούσιες σε θρεπτικά.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ρύπανση, εμπορική αλιεία (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52, 37
Παρατηρήσεις:	

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Aphanius fasciatus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Ζαχαριάς (Γούργος, Ζαμπαρόλα),
Κλάση:	Ψάρια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	?/S
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙΙ), Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, Σύμβαση της Βαρκελώνης
Εξάπλωση:	Ενδημικό της Μεσογείου. Εξαπλώνεται σε πολλές ελληνικές λιμνοθάλασσες και εκβολές ποταμών. Δεν συνυπάρχει με άλλα είδη της οικογένειας Cyprinodontidae, με τα οποία έχει συμπληρωματική γεωγραφική κατανομή.
Περιοχή:	26 Εκβολές και στενά Αχέροντα 27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου 39 Αμβρακικός Κόλπος 42 Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου - Δάσος Στροφυλιάς και ευρύτερη περιοχή 43 Ορος Πάρνων - υγρότοπος Μουστού (Οικολογικό πάρκο) 45 Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογίου - Αιτωλικού 51 Κόλπος Κυπαρισσίας 92 Σπερχειός Ποταμός, και Μαλιακός κόλπος
Τοποθεσία:	Εκβολές ποταμού Καλαμά και λιμνοθάλασσες (27) Εκβολές Αράχθου (39) Ορεινή Μελιγού (όρος Πάρνωνας) (43) Λιμνοθάλασσα, ποτάμια, ρυάκια, αρδευτικό και αποστραγγιστικό δίκτυο (Μεσολόγγι) (45) Αλφειός ποταμός, λίμνη Καϊάφα (51)
Ενδιαίτημα:	Υφάλμυρα και πολύ αλμυρά νερά, εκβολές ποταμών, λιμνοθάλασσες, παράκτιες περιοχές.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Μικρό σε μέγεθος ψάρι, με πτερύγια, χωρίς αγκάθια και χωρίς πλευρική γραμμή. Ανθεκτικό στις εναλλαγές της θερμοκρασίας και του οξυγόνου στο νερό. (26) Μικρό σε μέγεθος ψάρι, με πτερύγια, χωρίς ακάνθους και χωρίς πλευρική γραμμή. Ανθεκτικό στις εναλλαγές θερμοκρασίας και οξυγόνου στο νερό. (27)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Καταστροφή βιοτόπων και ανταγωνισμός με άλλα είδη (39)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 26, 27, 52, 42, 39, 43, 45, 51, 92

Παρατηρήσεις:

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Aspius aspius</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Ασπρογρίβαδο (Κυνηγός)
Κλάση:	Ψάρια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	?/R-V
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙΙ), Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE, νόμοι περι Αλιείας
Εξάπλωση:	Β. Ελλάδα (Λίμνη Βόλβη, Ποταμός Εβρος, Ποταμός Στρυμόνας)
Περιοχή:	34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή 36 Ποταμός Εβρος 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπη και ευρύτερη περιοχή 38 Ποταμός Αραχθός και ευρύτερη περιοχή
Τοποθεσία:	Στρυμόνας, παραπόταμοι, χείμαρροι (ζώνη υψηλής ροής). Λιγότερο στη λίμνη Κερκίνη (34) Λίμνη Βόλβη (37) Ποταμός Αραχθός (38)
Ενδιαίτημα:	Τρεχούμενα νερά, μεγάλες λίμνες πλούσιες σε θρεπτικά, προτίμηση σε λασπώδη υποστρώματα
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Μήκος σώματος 40-50 cm και βάρος 6-7 kg. Σε νεαρή ηλικία τρέφεται με καρκινοειδή και γόννο, ενώ στην ώριμη με ψάρια και σπονδυλόζωα. Πραγματοποιεί ανοδικές μεταναστεύσεις κατά την αναπαραγωγική περίοδο (Απρίλιο- Μάιο). Αποθέτει τα αυγά στον βραχώδη πυθμένα των ρυακιών. (34)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Μικροί πληθυσμοί στην Κερκίνη (34)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Υπεραλίευση, ρύπανση, τεχνικά έργα (52) Μείωση των πεδίων αναπαραγωγής λόγω μετατόπισης της υφής και θέσης των αμμωδών, χαλικωδών και πετρωδών πυθμένων (34)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52, 34, 37, 38, 36
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Barbastella barbastellus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Μυωτίδα του Bechstein
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	R (Κόκκινο Βιβλίο)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, CORINE
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη εξαπλώνεται παντού εκτός από την Ισλανδία, την Βόρεια Ιρλανδία, τη Σκωτία και το μεγαλύτερο μέρος της Σκανδιναβίας. Στην Ελλάδα απαντά στην Στερεά Ελλάδα
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Ορεινές, δασώδεις εκτάσεις. Κουρνιάζει σε κοιλάματα δένδρων και σε κτήρια. Οι αποικίες αναπαραγωγής συχνά βρίσκονται πίσω από τα καλύμματα των παραθύρων. Διαχειμάζει σε σπηλιές, σύραγγες, και κελάρια.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Καταστροφή βιοτόπων (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Bombina bombina</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Μπομπίνα, κοκκινομπομπίνα
Κλάση:	Αμφίβια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	LR (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE
Εξάπλωση:	Απαντά σε περιοχές χαμηλού υψομέτρου της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Στην Ελλάδα απαντά στη Θράκη
Περιοχή:	46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 47 Δάσος Δαδιάς
Τοποθεσία:	Παραπόταμοι Εβρου (47)
Ενδιαίτημα:	Στα πρώτα στάδια της ανάπτυξής του ζει σε ρηχές υδάτινες μάζες σε βάλτους και σε πλημμυρισμένες πεδιάδες.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Πιθανή παρουσία αλλά όχι βέβαιη στο Δέλτα του Νέστου (46)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Καταστροφή βιοτόπων, αποστραγγιστικά έργα, ρύπανση (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Μελέτη και παρακολούθηση των πληθυσμών του (52)
Βιβλιογραφία:	47, 52, 46
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Bombina variegata</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Μπομπίνα, κιτρινομπομπίνα
Κλάση:	Αμφίβια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	Μάλλον «ασφαλής» στην Ελλάδα
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, CORINE
Εξάπλωση:	Εξαπλώνεται στην Κεντρική Ευρώπη, στην Ιταλία, και στη Βαλκανική χερσόνησο. Στην Ελλάδα απαντά στην Ηπειρο, στη Μακεδονία, στη Θράκη, στη Θεσσαλία, στη Στερεά και Δ. Ελλάδα.
Περιοχή:	<p>7 Φαράγγι Ενιπέα Ολύμπου</p> <p>13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων</p> <p>23 Γράμμος - ΒΔ Βόιος</p> <p>24 Κεντρική Ροδόπη</p> <p>25 Δάσος Φρακτού - Χαϊντού Κούλα και γύρω κορυφές</p> <p>27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου</p> <p>34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή</p> <p>37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπη και ευρύτερη περιοχή</p> <p>38 Ποταμός Αραχθός και ευρύτερη περιοχή</p> <p>41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου</p> <p>46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή</p> <p>47 Δάσος Δαδιάς</p> <p>48 Ποταμοί Γαλλικός, Αξιός, Λουδίας, Αλιάκμονας, Αλυκή Κίτρους και λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου</p> <p>49 Λίμνη Μαυρούδα, Ν. Θεσσαλονίκης</p> <p>86 Ελατιά</p> <p>87 Κάτω Ολυμπος</p> <p>90 Ορος Ιταμος</p> <p>93 Ορος Βόρας</p>
Τοποθεσία:	<p>Στενά ποταμού Καλαμά (27)</p> <p>Δάσος Φρακτού - Χαϊντού, Κούλα και γύρω κορυφές (25)</p> <p>Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια (37)</p>

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	Ευρύτερη ορεινή περιοχή Νέστου Νέστου και λίμνης Βιστωνίδας (46)
Ενδιαίτημα:	Ρηχές υδάτινες και παραλίμνιες εκτάσεις χωρίς πολλή βλάστηση, στάσιμα και τρεχούμενα νερά, παρόχθιες διαπλάσεις, έλη, λιμνούλες, ποτίστρες, δεξαμενές, ρυάκια, χαντάκια στις άκρες δρόμων. Απαντά επίσης σε ορεινές και ημιορεινές περιοχές, αλλά ποτέ δεν ξεπερνάει τα δασοόρια.
Υψόμετρο:	Εως 2000 μέτρα
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Αναπαράγεται Απρίλιο - Μάιο (47) Αποκλειστικά υδρόβιο και εξαιρετικά κοινωνικό είδος. Προσαρμόζεται σε πολλά ενδιαίτηματα. Εκτενής αναπαραγωγική περίοδος (έως και τον Αύγουστο) (23) Αποκλειστικά υδρόβιο και εξαιρετικά κοινωνικό είδος. Προσαρμόζεται σε πολλά ενδιαίτηματα. Εκτενής αναπαραγωγική περίοδος (έως και τον Αύγουστο) (24)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Σχετικά κοινό είδος κατά τόπους στην περιοχή Γράμμου - ΒΔ Βοΐου (23) Κοινό στο φαράγγι του Ενιπέα (7)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Προγραμματιζόμενη κατασκευή φραγμάτων σε Αλιάκμονα και Βράχο. Υπεράντληση νερού για πότισμα κοπαδιών. Ρύπανση νερών από γεωργικά φάρμακα και απόρριψη σκουπιδιών (23) Επέκταση του δάσους σε βάρος των ανοιχτών θέσεων. Κατασκευή φραγμάτων (24) Καταστροφή βιοτόπων, αποστραγγιστικά έργα, ρύπανση (52) Καταστροφή σημαντικών βιοτόπων εξαιτίας της οικιστικής ανάπτυξης στην παράκτια ζώνη (90) Επέκταση του δάσους εις βάρος των ανοικτών λιβαδικών εκτάσεων (86)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση κοινού (27) Αύξηση του δικτύου νερόλακκων με κατασκευή νέων και συντήρηση υπαρχόντων, για επικοινωνία των πληθυσμών και μείωση του κινδύνου εξαφάνισης τοπικών πληθυσμών. Διατήρηση του περιβάλλοντος σε υφιστάμενες λιμνούλες με καθαρισμό και αφαίρεση φυτικής βιομάζας (23) Αποφυγή κατασκευής φράγματος Αρκουδορέματος. Διατήρηση διάκενων στο δάσος. Ενημέρωση κοινού και αρμόδιων (24)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Διατήρηση των θέσεων αναπαραγωγής (έλη μόνιμα ή περιοδικά κατακλυζόμενα, νερόλακκοι, ρυάκια) με μέτρα ελέγχου όπως, αποτροπή αποξηράνσεων, ιδιαίτερα σε παραλιακά έλη και εκβολές ποταμών, απαγόρευση της παράνομης δόμησης στο έλος της Βουρβουρούς, αποφυγή εγκιβωτισμού της κοίτης των ποταμών (Τριπόταμος), αποφυγή καταπάτησης της παραποτάμιας βλάστησης, κ.λπ. Επαναδημιουργία θέσεων αναπαραγωγής και δημιουργία ενός δικτύου θέσεων αναπαραγωγής (να κατασκευαστούν μικρές λίμνες και νερόλακκοι και να περιφραχτούν και να συντηρούνται από προσχώσεις ή εισβολή πυκνής βλάστησης). Ενημέρωση του κοινού ώστε να αποφευχθούν περιπτώσεις σκόπιμης θανάτωσης των ατομών του είδους. Έλεγχος της ρύπανσης από απόβλητα, σκουπίδια, κ.λπ. Καταγραφή όλων των υδάτινων εκτάσεων με μόνιμη ή περιοδική παρουσία νερού. Παρακολούθηση των πληθυσμών, των θέσεων αναπαραγωγής τους και των περιοχών διαβίωσης (90)

Διατήρηση των υδάτινων εκτάσεων και καταγραφή των ενδιαιτημάτων (καταγραφή όλων των υδάτινων εκτάσεων όπου αναπαράγεται, με μόνιμη ή περιοδική παρουσία νερού) (86)

Διατήρηση όλων των υδάτινων εκτάσεων, λεπτομερής χαρτογράφηση όλων των θέσεων αναπαραγωγής έτσι ώστε να προστατεύονται από ενδεχόμενες καταστροφικές δράσεις. Ανάδειξη της λίμνης που υπάρχει ΝΔ των Πόρων και χρησιμοποίησή της για Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (87)

Καταγραφή των θέσεων αναπαραγωγής. Παρακολούθηση των πληθυσμών, των θέσεων αναπαραγωγής τους και των περιοχών διαβίωσης. Διατήρηση των θέσεων αναπαραγωγής (έλη, μικρές υδατοσυλλογές, ρυάκια κλπ), ιδιαίτερα στην Καλή Πεδιάδα και το ρέμα της Παπαδιάς. Αποφυγή του εγκιβωτισμού της κοίτης των ποταμών και καταστροφής της παραποτάμιας βλάστησης (93)

Βιβλιογραφία:

47, 48, 49, 27, 25, 23, 24, 52, 41, 34, 37, 38, 7, 13, 46, 90, 86, 87, 93

Παρατηρήσεις:

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία), ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Buprestis splendens</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ασπόνδυλα
Κατάσταση¹ διατήρησης :	VU (IUCN), E (Invertebrates in need of special protection in Europe & European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE, Invertebrates in need of special protection in Europe, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Κ. Μακεδονία
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Υλοτομία, φωτιές (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Callimorpha quadripunctaria</i>
Συνώνυμα:	<i>Euplagia quadripunctaria</i> , <i>Panaxia quadripunctaria</i> , <i>Callimorpha hera</i>
Κοινή ονομασία:	Πεταλούδα της Ρόδου
Κλάση:	Ασπόνδυλα
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II)
Εξάπλωση:	Σε όλη την ηπειρωτική και νησιωτική Ελλάδα
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 11 Νήσος Μήλος 15 Μικρό και Μεγάλο Σεϊτάνι, Νήσος Σάμος 22 Διποταμάτα Ανδρου 39 Αμβρακικός Κόλπος
Τοποθεσία:	Αχιβαδολίμνη και γύρω περιοχές, Αλυκές, Ριβάρι, Μικρό Βουνό, Άγιος Παντελεήμονας, ρεματιά Αγίου Ιωάννη, παραλία Προβατά (Μήλος) (11) Φαράγγι Βουραϊκού (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού). (1)
Ενδιαίτημα:	Παρόχθια δάση, μακί, κοιλάδες με ρυάκια, ρεματιές με πλούσια βλάστηση, αμμόδεις παραλίες
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Πυρκαγιές, αποψίλωση, υπερβόσκηση (11) Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή βιοτόπων (15) Τουρισμός (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Μέτρα για περιορισμένη πρόσβαση στις θέσεις διάπαυσης, διατήρηση κλιματικών συνθηκών & καθαρών νερών, προστασία των βιοτόπων του, μελέτη της οικολογίας. (52)
Βιβλιογραφία:	22, 11, 39, 15, 1, 52
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Canis lupus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Λύκος
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (Κόκκινο Βιβλίο), II/B (CITES), V (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, CITES, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Στην Ελλάδα απαντά σε απομονωμένους πληθυσμούς στους μεγάλους ορεινούς όγκους της Πίνδου, της Ροδόπης και του Ολύμπου. Στην Ευρώπη υπάρχουν απομονωμένοι πληθυσμοί στην Ιταλία, στην Ιβηρική χερσόνησο και στη Σκανδιναβία, ενώ είναι διαδεδομένο είδος στη Ρωσία, στη Λευκορωσία, στη Βόρεια Ουκρανία, στην Ανατολική Πολωνία, στην Σλοβακία, στη Ρουμανία και στα βουνά της Βαλκανικής. Εξαπλώνεται έως λίγο νοτιότερα του 39ου παράλληλου
Περιοχή:	13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων 23 Γράμμος - ΒΔ Βόιος 24 Κεντρική Ροδόπη 25 Δάσος Φρακτού - Χαϊντού Κούλα και γύρω κορυφές 26 Εκβολές και στενά Αχέροντα 27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου 34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή 38 Ποταμός Αραχθός και ευρύτερη περιοχή 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 47 Δάσος Δαδιάς 48 Ποταμοί Γαλλικός, Αξιός, Λουδίας, Αλιάκμονας, Αλυκή Κίτρους και λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου 49 Λίμνη Μαυρούδα, Ν. Θεσσαλονίκης 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 86 Ελατιά 87 Κάτω Ολυμπος 88 Στρατωνικό Ορος 90 Ορος Ιταμος

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	93 Ορος Βόρας
	94 Λίμνες Χειμαδίτιδα - Ζάζαρη
Τοποθεσία:	Βορειοδυτικά του δάσους της Διαδιάς (47) Περιοχές Δεντροχωρίου, Διποταμιάς, Μυροβλύτη, Ιεροπηγής κυρίως (Γράμμος - ΒΔ Βόιος) (23) Δάσος Φρακτού - Χαϊντού, Κούλα και γύρω κορυφές (25) Ευρύτερη περιοχή Καστοριάς (50) Πιθανή παρουσία στα Στενά του ποταμού Καλαμά (27) Ευρύτερη ορεινή περιοχή Νέστου και Βιστωνίδας (46)
Ενδιαίτημα:	Ορεινές και ημιορεινές περιοχές, μεγάλης έκτασης, με δασική κάλυψη (δεντρώδη ή θαμνώδη)
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Η παρουσία του ακολουθεί εκείνη των κοπαδιών. Ζει σε μικρές αγέλες των 10-15 ατόμων. (24) Ζει σε αγέλες 10-15 ατόμων. (23) Χρειάζεται ήσυχες ορεινές περιοχές ως καταφύγιο. Τρέφεται με ζώα μεσαίου μεγέθους, άγρια ή εξημερωμένα. Στις περιοχές της Μεσογείου αξιοποιεί διάφορες ανθρωπογενείς πηγές τροφής, όπως τα σκουπίδια. (41) Σαρκοφάγο θηλαστικό. Συχνάζει σε περιοχές όπου αναπτύσσεται η κτηνοτροφία για εξεύρεση τροφής. (38)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	300-500 άτομα σε ολόκληρη την Ελλάδα (38)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ελλειψη μεγάλων ζώων που αποτελούν την τροφή του (ζαρκάδια, ελάφια, λαγοί κλ.π.). Θανάτωση από βοσκούς λόγω των απωλειών που προκαλεί στα κοπάδια (24) Μείωση διαθέσιμης τροφής (λαγοί, ζαρκάδια, ελάφια, πέρδικες). Θανάτωση από τον άνθρωπο λόγω επιθέσεων του σε κοπάδια αιγοπροβάτων. Κίνδυνος υβριδισμού με σκυλιά. Χρήση δολωμάτων με δηλητήρια και γεωργικά φάρμακα (23) Μείωση νομαδικής κτηνοτροφίας, κατακερματισμός βιοτόπου και μείωση δυσπρόσιτων ορεινών περιοχών από τη διάνοιξη δρόμων και γενικότερα από την ανθρώπινη δραστηριότητα (38) Ανθρώπινες δραστηριότητες (θήρα, κατασκευή δρόμων κλπ) (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Λήψη μέτρων για την αύξηση της φυσικής λείας τους (πέρδικες, λαγοί, ζαρκάδια). Χρήση του "ελληνικού ποιμενικού" σκύλου για την προστασία των κοπαδιών, απομάκρυνση αδέσποτων σκύλων (24)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Λήψη μέτρων για την αύξηση της φυσικής λείας τους (πέρδικες, λαγοί, ζαρκάδια). Χρήση του "ελληνικού ποιμενικού" σκύλου για την προστασία των κοπαδιών, απομάκρυνση αδέσποτων σκύλων. Διασφάλιση επικοινωνίας των πληθυσμών του Γράμμου με υποπληθυσμούς του Μορ (23)

Ελεγχος άσκησης παράνομων δραστηριοτήτων (27)

Απαγόρευση της χρήσης δηλητηρίων και παγίδων, ενθάρρυνση νομαδικής κτηνοτροφίας, όχι πρόσβαση κοινού σε δασικούς δρόμους, προστασία ευρύτερων περιοχών Εθνικών Δρυμών, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού (52)

Ίδρυση καταφυγίου θηραμάτων σε τμήμα της Ελατιάς. Μελέτη ίδρυσης Ελεγχόμενης Κυνηγετικής Περιοχής νοτιότερα, η οποία θα απορροφήσει την κυνηγετική πίεση. Απαγόρευση θήρας στο βορειοδυτικό τμήμα της Ελατιάς, που περιλαμβάνει ενδιαιτήματα σε εξαιρετική κατάσταση διατήρησης. Ενίσχυση του προσωπικού φύλαξης και χορήγηση οικονομικών κινήτρων για υπερωριακή απασχόληση. Περιορισμός της χρήσης δασικών δρόμων (τοποθέτηση εγκαταστάσεων αποκλεισμού διέλευσης οχημάτων στις εισόδους του καταφυγίου κατά την περίοδο που δεν ασκούνται υλοτομίες και τακτικός έλεγχος και αντικατάσταση των κατεστραμμένων μπαρών) (86)

Βιβλιογραφία:

47, 13, 49, 24, 23, 25, 26, 50, 27, 34, 41, 38, 46, 48, 52, 86, 87, 88, 90, 93, 94

Παρατηρήσεις:

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Capra aegagrus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Αγριοκάτσικο, Αίγαγρος
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο), VU (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, CORINE
Εξάπλωση:	Κρήτη, Αντίμηνος, Β. Σποράδες
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Απόκρημνες, ορεινές βραχώδεις περιοχές με μακί & φρύγανα, κοντά σε δάση κωνοφόρων.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Υβριδισμός, αυξημένη θνησιμότητα των νεαρών από παράσιτα, τουρισμός, θήρα (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Μελέτη οικολογίας και συμπεριφοράς, θανάτωση υβριδίων στον Εθνικό Δρυμό Λευκών Ορέων, επέκταση του πυρήνα στα γύρω φαράγγια, απαγόρευση θήρας και βοσκής σε ζώνη περιμετρικά του δρυμού, εξέταση επανεισαγωγής του είδους σε περιοχές όπου απαντούσε παλαιότερα. (52)
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Capra aegagrus cretica</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Αγριοκάτσικο Κρήτης, Αγρίμι
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο
Εξάπλωση:	Κρήτη και στις περιφερειακές νησίδες της.
Περιοχή:	10 Νοτιο-Δυτικός όγκος Λευκών Ορέων 83
Τοποθεσία:	Ορεινές περιοχές Λευκών ορέων (10) Ορεινές περιοχές Λευκών ορέων (83)
Ενδιαίτημα:	Απόκρημνες, ορεινές περιοχές με μακί ή φρύγανα, με έντονες κλίσεις και πέτρες κοντά σε δάση κωνοφόρων*.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Παρουσιάζει φυλετικό διμορφισμό. Ζευγαρώνει Οκτώβριο-Νοέμβριο και γεννάει Απρίλιο-Μάιο. (10) Παρουσιάζει φυλετικό διμορφισμό. Ζευγαρώνει Οκτώβριο-Νοέμβριο και γεννάει Απρίλιο-Μάιο. (83)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	500-4000 άτομα στο φαράγγι της Σαμαριάς (10) 500-4000 άτομα στο φαράγγι της Σαμαριάς (83)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Καταστροφή και κατακερματισμός των βιοτόπων του (π.χ. διάνοιξη δρόμων). Υβριδισμός με κατσίκια. Αλόγιστο κυνήγι (παλιότερα) (10) Καταστροφή και κατακερματισμός των βιοτόπων του (π.χ. διάνοιξη δρόμων). Υβριδισμός με κατσίκια. Αλόγιστο κυνήγι (παλιότερα) (83)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Επείγει η μελέτη της οικολογίας του υποείδους και η διαφύλαξη της γενετικής καθαρότητάς του. (10) Επείγει η μελέτη της οικολογίας του υποείδους και η διαφύλαξη της γενετικής καθαρότητάς του. (83)
Βιβλιογραφία:	10, 83
Παρατηρήσεις:	

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Capra aegagrus dorcas</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Αγριοκάτσικο Γιούρων
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV)
Εξάπλωση:	Νήσος Γιούρα (Β. Σποράδες)
Περιοχή:	44 Εθνικό θαλάσσιο πάρκο Β. Σποράδων
Τοποθεσία:	Γιούρα (Σποράδες) (44)
Ενδιαίτημα:	Απόκρημνες, ορεινές περιοχές με μακί ή φρύγανα, με έντονες κλίσεις και πέτρες κοντά σε δάση κωνοφόρων
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Περίπου 70 άτομα στις Σποράδες (44)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Κυνήγι, υβριδισμός με κατσίκια. (44)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	44
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Caretta caretta</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Καρέτα
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο), VU (IUCN), I/A (CITES), V (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/Π/ΙV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, CITES, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants, Σύμβαση της Βαρκελώνης, προστατεύεται τοπικά με Κ.Υ.Α.
Εξάπλωση:	Εξαπλώνεται στη Μεσόγειο θάλασσα. Στην Ελλάδα απαντά στην θαλάσσια περιοχή της Θεσσαλίας, της Ηπείρου, της Κρήτης, της Δ. Ελλάδας, της Πελοποννήσου και στο Ιόνιο και Αιγαίο πέλαγος.
Περιοχή:	2 Αλυκή Ψιλής Αμμου, Σάμος 4 Δυτικές και Βορειο-Ανατολικές ακτές Ζακύνθου 5 Κίμωλος - Πολύαιγος 12 Νήσος Τήλος 15 Μικρό και Μεγάλο Σεϊτάνι, Νήσος Σάμος 16 Αρκιοί, Λειψοί, Αγαθονήσι και βραχονησίδες 17 Αστυπάλαια: Ανατολικό τμήμα, γύρω νησίδες και Οφιδούσα 18 Νησίδες Κυθήρων, Πρασονήσι, Δραγονάρα και Αντιδραγονάρα 19 Βόρεια Αμοργός και νησίδες Κίναρος, Λεβίθια, Μαύρια 21 Γραμβούσα 26 Εκβολές και στενά Αχέροντα 27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου 28 Υγρότοπος και Ακτή Ψαλιδίου, Δήμος Κω 29 Ελαφώνησος 30 Λιμνοθάλασσα Κούταβου 32 Πρέβελι 33 Λίμνη Κουρνά - Γεωργιούπολη Κρήτης 35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου 39 Αμβρακικός Κόλπος 42 Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου - Δάσος Στροφυλιάς και ευρύτερη περιοχή 44 Εθνικό θαλάσσιο πάρκο Β. Σποράδων 45 Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογίου - Αιτωλικού

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία), ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

51 Κόλπος Κυπαρισσίας

89 ΒΑ άκρο Κρήτης

Τοποθεσία:

Κόλπος Μυρσίνης (Κίμωλος - Πολύαιγος) (5)

Κόλπος Λαγανά (Ζάκυνθος) (4)

Θολό, Ζαχάρω, Νεοχώρι, Κακόβατος, Λίμνη Καϊάφα, Αγουλινίτσα, Αλφειός (Περιοχές ωτοκίας στον κόλπο Κυπαρισσίας) (51)

Γραμβούσα, Ψαλίδα (Αμοργός) (19)

Ορμίσκος Αμμουδιάς, όρμος Οδυσσέα (Αχέροντας). (26)

Δέλτα ποταμού Καλαμά (27)

Κύθηρα (Παραλία Παλαιόπολης, Διακοφτό και Αγία Πελαγία) (18)

Λιμάνι Μεσολογγίου, αμμώδης ακτή λουρνησιδίας "Λούρος" (Μεσολόγγι) (45)

Σύμπλεγμα Λειψών (16)

Καλογριά, Ακτή Κουνουπέλη, Μανωλάδα, Λ/θ Κοτυχίου, Αρετή (Κοτύχι - Στροφιλιά) (42)

Βάϊ, Κουρεμένο (89)

Ενδιαίτημα:

Αμμώδεις παραλίες και αμμοθίνες για την ωτοκία. Υποτροπικές και εύκρατες θάλασσες για την ανάπτυξη, τη διατροφή και τη διαχείμανση (άγνωστες οι προτιμήσεις του ενδιαιτήματος στη θάλασσα).

Υψόμετρο:

**Περιγραφή /
Στοιχεία βιολογίας:**

Αναπαράγεται κάθε 2-3 έτη κατά το διάστημα Ιούνιος - Αύγουστος. Τρέφεται με μέδουσες και βενθικά ασπόνδυλα, μαλάκια, καρκινοειδή και ψάρια. (17)

Νηρητικό είδος θαλάσσιας χελώνας. Φέρει καρδιόσχημο καβούκι με 5 ραχιαίες και 5 πλευρικές πλάκες, κοντόχοντρο λαιμό και πλατύ κεφάλι. Το καβούκι, χρώματος κόκκινο-καφέ, καλύπτεται συχνά με φύκη, καρκινοειδή, βαλάνους και δίθυρα κάνοντας δυσδιάκριτο το φυσικό του χρώμα. Η κάτω επιφάνεια του καβουκιού είναι κιτρινωπή. Τρέφεται κυρίως με μέδουσες, μαλάκια, καρκινοειδή, σφουγγάρια, αχιούς και αργοκίνητα ψάρια. Ωτοκεί σε συγκεκριμένες παραλίες. Οι περιοχές τροφοληψίας / διαχείμασης βρίσκονται κυρίως στον κόλπο του Γκαμπές (Τυνησία) αλλά και αλλού στη Β. Αφρική, την Αδριατική και στο Αιγαίο. Αναπαράγεται κάθε 2-3 έτη. Η περίοδος ωτοκίας διαρκεί 2,5 μήνες (Ιούνιο-Αύγουστο στον κόλπο Κυπαρισσίας). Γεννάει περίπου 115 αυγά σε φωλιές στην άμμο. Τα αυγά επωάζονται μετά από 55 μέρες. Τα χελωνάκια βγαίνοντας από το αυγό διασχίζουν την παραλία κατευθυνόμενα προς τη θάλασσα. Στην πορεία αυτή τα θηλυκά "καταγράφουν" στο ένστικτό τους τα γνωρίσματα της παραλίας, ώστε να την αναγνωρίσουν μετά από 50 έτη που θα επιστρέψουν για να ωτοκήσουν. Τα αρσενικά δεν ξαναβγαίνουν ποτέ στη στεριά. Είναι χαρακτηριστική η μεγάλη θνησιμότητα των νεοσσών (1-10 μόνο από τα 1000 άτομα επιβιώνει ως την ενηλικίωση) (51)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	<p>Η πιο κοινή θαλάσσια χελώνα στη μεσόγειο και η μοναδική που φωλιάζει στην Ελλάδα. (39)</p> <p>Θαλάσσια χελώνα. Γεννάει αυγά στην άμμο την περίοδο Ιούνιο - Αύγουστο. Τρέφεται με ασπόνδυλα, μαλάκια, καρκινοειδή, ψάρια. Τα νεαρά τρέφονται με πλαγκτόν (16)</p> <p>Τρέφεται με μαλάκια καρκινοειδή και σπόγγους (42)</p>
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	<p>Παρατηρήθηκε μία φορά στον κόλπο Μυρσίνης (Κίμωλος - Πολύαιγος) (5)</p> <p>Σπάνιο στην Τήλο (12)</p> <p>Παρόν στη Γραμβούσα (21)</p> <p>Σπάνιο στον Καλαμά (27)</p> <p>Περίπου 30 άτομα φωλιάζουν στο Βάϊ (89)</p>
Απειλές-Κίνδυνοι:	<p>Δεν προσεγγίζει την ακτή Ψιλής Αμμου, όπου θα μπορούσε να αποθέσει τα αυγά, λόγω ενόχλησης από την τουριστική ανάπτυξη (2)</p> <p>Επανάληψη αυτών που αναφέρονται και στις άλλες ΕΠΜ του Αιγαίογλαρου (δηλ. 15-19). (17)</p> <p>Παραμπόδιση αναπαραγωγής από ανεξέλεγκτη τουριστική δραστηριότητα (18)</p> <p>Καταστροφή ή υποβάθμιση των καταφυγίων και των περιοχών φωλιάσματος, λόγω τουριστικής και οικιστικής ανάπτυξης (39)</p> <p>Καταστροφή και υποβάθμιση βιοτόπων και περιοχών ωοτοκίας λόγω άναρχης τουριστικής ανάπτυξης. Θήρευση των αυγών από τις αλεπούδες. Παγίδευση σε αλιευτικά εργαλεία. Ρύπανση της θάλασσας από πλαστικά, μέταλλα κ.ά (42)</p> <p>Καταστροφή περιοχών ωοτοκίας, φώτα, αλιεία, αλιευτικά εργαλεία, θήρευση, ρύπανση από πλαστικά, βαρέα μέταλλα και υδρογονάνθρακες (52)</p> <p>Άμεση εκμετάλλευση με στόχο το κρέας και το κέλυφος, τυχαίες συλλήψεις σε δίχτυα και ατυχήματα με ταχύπλοα, ρύπανση της θάλασσας, κατάποση διαφανών σακουλών (89)</p>
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	<p>Ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση κοινού (27)</p> <p>Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού (35)</p> <p>Ελεγχος της τουριστικής δραστηριότητας στην παραλία Παλαιόπολης, απαγόρευση της ελεύθερης κατασκήνωσης, ενημέρωση και περιβαλλοντική εκπαίδευση (18)</p> <p>Απαγόρευση της θήρευσης, μεταφοράς, αιχμαλωσίας και εμπορίας του είδους και των προϊόντων του, σε ολόκληρη την Ελλάδα. (39)</p> <p>Καταγραφή των ατυχημάτων που συμβαίνουν σε άτομα του είδους. Συνεργασία με τοπικούς φορείς για την υλοποίηση προγραμμάτων προστασίας του είδους. Παύση μεταφοράς και απόθεσης υλικών από τη λ/θ Κοτυχίου στη θάλασσα. (42)</p> <p>Καθορισμός αυστηρά προστατευόμενων περιοχών & κανονισμού λειτουργίας και διαχείρισης αυτών. Σύσταση φορέα εφαρμογής & παρακολούθησης των μέτρων προστασίας. (52)</p>

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία), ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Προστασία των χώρων αναπαραγωγής του είδους με: απαγόρευση λειτουργίας των νυκτερινών κέντρων διασκέδασης στην παραλία του Βάι, ήπια τουριστική ανάπτυξη στον όρμο του Κουρεμένου (και μετά από μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων), απαγόρευση της ελεύθερης κατασκήνωσης, τοποθέτηση ενημερωτικών πινακίδων στα ελληνικά και τα αγγλικά για τους τουρίστες. Παρακολούθηση των πληθυσμών και των ενδιαιτημάτων του είδους με στόχο την πληρέστερη γνώση, την εποπτεία και έγκαιρη συνειδητοποίηση των απειλών, την ετοιμότητα για επέμβαση και τον λεπτομερή καθορισμό της στρατηγικής προστασίας (89)

- Βιβλιογραφία:** 2, 5, 4, 17, 51, 12, 19, 30, 21, 26, 27, 29, 28, 32, 35, 33, 18, 45, 39, 44, 15, 16, 42, 52, 89
- Παρατηρήσεις:** Έχει καταγραφεί στη Σάμο (2)
- Παρατηρήθηκε ανοιχτά της Τήλου, αλλά δεν έχει αναφερθεί φώλιασμα στο νησί (12)
- Στοιχεία δεν υπάρχουν, εκτός από την αναφορά δύο περιπτώσεων τυχαίας αλίευσης ατόμων από ψαράδες (35)
- Δεν φωλιάζει στον Αμβρακικό κόλπο. (39)
- Μόνο το αναφέρει κάπου. Δεν δίνει κανένα στοιχείο (15)
- Αναφέρει ορισμένα γνωστά στοιχεία για το είδος (42)

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Cerambyx cerdo</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ασπόνδυλα
Κατάσταση¹ διατήρησης :	VU (IUCN), E (Invertebrates in need of special protection in Europe & European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE, Invertebrates in need of special protection in Europe, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Κ. Μακεδονία, Θεσσαλία, Πελοπόννησος
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 48 Ποταμοί Γαλλικός, Αξιός, Λουδίας, Αλιάκμονας, Αλυκή Κίτρους και λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου 87 Κάτω Ολυμπος 88 Στρατωνικό Ορος 94 Λίμνες Χειμαδίτιδα - Ζάζαρη
Τοποθεσία:	Υδατα Στυγός (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού) (1) Κοντά στο μοναστήρι Αγίων Θεοδώρων, ΝΔ της Ραψάνης (87)
Ενδιαίτημα:	Δάση φυλλοβόλων (κυρίως δρυοδάση).
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Υλοτομία, φωτιές (52) Υποβάθμιση ενδιαιτημάτων λόγω ανθρωπογενών επιδράσεων (δημιουργία ομίληκων δασών, αποψιλωτικές υλοτομίες, απμάκρυνση γέρικων δέντρων, πυρκαγιές) (87) Περιορισμός βιοτόπων λόγω ανθρωπογενών επιδράσεων (δημιουργία ομίληκων δασών, αποψιλωτικές υλοτομίες, απμάκρυνση γέρικων και σάπιων δέντρων, πυρκαγιές) (88)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Ανόρθωση του ενδιαιτήματος του είδους με ανόρθωση των δασών της περιοχής και με διατήρηση των ιστάμενων γέρικων και νεκρών δέντρων. (87)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Εγκατάλειψη κορμοτεμαχίων και χονδρών κλαδιών για εγκατάσταση ατόμων του είδους (88)

Βιβλιογραφία: 48, 1, 52, 87, 88, 94

Παρατηρήσεις:

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Chalcalburnus chalcoides</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Γελάρτσα
Κλάση:	Ψάρια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (Κόκκινο Βιβλίο)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙΙ), Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, CORINE, νόμοι περί αλιείας
Εξάπλωση:	Λίμνη Βόλβη, Λίμνη Βιστωνίδα, Ποταμός Φιλιούρης.
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Ποταμοί με λασπώδες υπόστρωμα, Λίμνες πλούσιες σε θρεπτικά. Αναπαράγεται σε ποταμούς ή παραποτάμους με πετρώδες υπόστρωμα οι οποίοι εκβάλλουν σε λίμνες.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ρύπανση, τεχνικά έργα, χρήσεις γης (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Cobitis taenia</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Βελονίτσα (Φέροβελονίτσα, Θράκοβελονίτσα, Βρύγοβελονίτσα, Γράμμοβελονίτσα, Λουροβελονίτσα)
Κλάση:	Ψάρια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	?
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II)
Εξάπλωση:	Πληθυσμοί των ακόλουθων ενδημικών ειδών έχουν ταξινομηθεί με το όνομα <i>C. taenia</i> : 1) <i>C. vardarensis</i> : στην Κεντρική Μακεδονία (Ποταμοί Αξιός, Λουδίας, Αλιάκμονας) και στη Θεσσαλία (Πηνειός Ποταμός). 2) <i>C. stephanidisi</i> : στην πηγή Κεφαλόβρυσο (Βελεστίνο Θεσσαλίας). 3) <i>C. meridionalis</i> : στις Λίμνες Πρεσπών. 4) <i>C. strumicae</i> : στους Ποταμούς Στρυμόνα, Νέστο, Φιλιούρη και Εβρο και στις Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη. 5) <i>C. punctilineata</i> : στον Αγγίτη, παραπόταμο του Ποταμού Στρυμόνα. 6) <i>C. hellenica</i> : στους Ποταμούς Λούρο και Αραχθό. 7) <i>C. arachthopensis</i> : στους Ποταμούς Λούρο και Αραχθό.
Περιοχή:	39 Αμβρακικός Κόλπος 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 48 Ποταμοί Γαλλικός, Αξιός, Λουδίας, Αλιάκμονας, Αλυκή Κίτρους και λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου 91 Στενά Νέστου
Τοποθεσία:	Βασιλίτσα (Πίνδος) (41) Λεκάνες Λούρου και Αράχθου (39) Ποταμοί Αξιός, Αλιάκμονας (48)
Ενδιαίτημα:	Στάσιμα και ρέοντα ύδατα με μαλακό υπόστρωμα (άμμο ή λάσπη), σε πεδιάδες και πρόποδες βουνών
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Την ημέρα εισχωρεί στην άμμο ή τη λάσπη. Ανέχεται τη ρύπανση στα ποτάμια. (39)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Καταστροφή βιοτόπων. Ανταγωνισμός με άλλα είδη (39) Θήρευση από χέλια, ανθρώπινες επεμβάσεις στις όχθες των ποταμών (91)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Παροχή σταθερής ποσότητας νερού από τα φράγματα της ΔΕΗ. Παρακολούθηση της στάθμης του νερού του Ποταμού Νέστου. Απαγόρευση της αλιείας (ερασιτεχνικής και επαγγελματικής) όλο το χρόνο. Ενημέρωση και

¹ Ε: κινδυνεύουν, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία), ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

ευαισθητοποίηση των επισκεπτών. Παρακολούθηση του πληθυσμού και των ενδιατημάτων των ειδών (91)

Βιβλιογραφία: 41, 39, 48, 52, 91

Παρατηρήσεις:

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Cobitis trichonica</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Τριχωνοβελονίτσα
Κλάση:	Ψάρια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	L/V, S-V
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II), Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Ενδημικό γεωγραφικής ζώνης Μεσολογίου - Αιτωλικού (ποταμός Αχελώος, λίμνες Τριχωνίδα, Λυσιμαχία, Οζερός, Αμβρακία).
Περιοχή:	45 Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογίου - Αιτωλικού
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Ποταμοί με λασπώδες υπόστρωμα, λίμνες πλούσιες σε θρεπτικά.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ρύπανση, τεχνικά έργα (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	45, 52
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Elaphe quatuorlineata</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Λαφιάτης, λαφίτης
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, CORINE
Εξάπλωση:	Το είδος στην Ευρώπη εξαπλώνεται από τη Βορειοδυτική Ιταλία μέχρι το Ρωσικό Καύκασο στα ανατολικά. Στην Ελλάδα απαντά σε όλη την ηπειρωτική χώρα και σε πολλά νησιά του Αιγαίου.
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 4 Δυτικές και Βορειο-Ανατολικές ακτές Ζακύνθου 8 Ορος Ταΰγετος 13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων 19 Βόρεια Αμοργός και νησίδες Κίναρος, Λεβίθια, Μαύρια 24 Κεντρική Ροδόπη 25 Δάσος Φρακτού - Χαϊντού Κούλα και γύρω κορυφές 26 Εκβολές και στενά Αχέροντα 27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου 28 Υγρότοπος και Ακτή Ψαλιδίου, Δήμος Κω 30 Λιμνοθάλασσα Κούταβου 34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή 35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 38 Ποταμός Αραχθός και ευρύτερη περιοχή 39 Αμβρακικός Κόλπος 40 Άγιος Μάμας 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 42 Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου - Δάσος Στροφυλιάς και ευρύτερη περιοχή 43 Ορος Πάρνωνα - υγρότοπος Μουστου (Οικολογικό πάρκο) 44 Εθνικό θαλάσσιο πάρκο Β. Σποράδων 45 Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογγίου - Αιτωλικού 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	47 Δάσος Δαδιάς
	48 Ποταμοί Γαλλικός, Αξιός, Λουδίας, Αλιάκμονας, Αλυκή Κίτρους και λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου
	50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή
	51 Κόλπος Κυπαρισσίας
	87 Κάτω Ολυμπος
	88 Στρατωνικό Ορος
	92 Σπερχειός Ποταμός, και Μαλιακός κόλπος
Τοποθεσία:	Αλμυρόβαλτοι, λιμνοθάλασσα Καϊάφα, καλλιέργειες, ποτάμι, λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51) Δάσος Φρακτού - Χαϊντού, Κούλα και γύρω κορυφές (25) Δέλτα ποταμού Καλαμά. Έλος Καλοδικίου. Πιθανή παρουσία στα Στενά του ποταμού Καλαμά (27) Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια (37) Αμοργός (Κατάπολα) (19) Αισθητικό δάσος Καλαβρύτων (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού). (1) Κύριος ορεινός όγκος Πάρνωνα (43) Περιοχή Νέστου, Λίμνη Βιστωνίδα, Λίμνη Ισμαρίδα (46)
Ενδιαίτημα:	Κοντά σε νερό και κατοικίες, καλλιεργούμενες περιοχές με φυτοφράχτες, μακί, λιβάδια, ανοιχτά δάση, χέρσες πετρώδεις περιοχές
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Τρέφεται κυρίως με τρωκτικά (47) Φίδι με μεγάλη τριγωνική κεφαλή και μεγάλους οφθαλμούς. Ημερόβιο. Αναρριχάται σε τοίχους και βράχους. Τρέφεται με μικρά θηλαστικά, σαύρες, βατράχια και πτηνά. (39) Μεγαλόσωμο φίδι. Τρέφεται με τρωκτικά και μικρά πουλιά. (8)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Κοινό στη Ζάκυνθο (4) Σπάνιο στο έλος Καλοδικίου (27) Μέτριος αριθμός ατόμων στον Άγιο Μάμα (40)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Χρήση γεωργικών φαρμάκων, άμεση καταστροφή βιοτόπων, θανάτωση από τον άνθρωπο (30) Σκόπιμη θανάτωση από τον άνθρωπο, που το θεωρεί επικίνδυνο (39) Υπερβολική συλλογή (19) Καταστροφή βιοτόπων, θανάτωση (52)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία), ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση κοινού (27)

Αυστηρότερος έλεγχος της παράνομη συλλογή ζώων (19)

Διατήρηση ενδοδασικών διακένων στα δάση οξιάς και στα δρυοδάση (88)

Εξασφάλιση της αδιάκοπης ροής νερού στο Σπερχειό καθ' όλη τη διάρκεια του έτους με ορθολογική χρήση των αποθεμάτων νερού και καταστολή της υπεράντλησης. Περίφραξη ορισμένων περιοχών και διάνοιξη υπόγειων διόδων στο οδικό δίκτυο για προστασία του είδους από τα αυτοκίνητα. Ενημέρωση κοινού. Ανάρτηση εντυπωσιακών ενημερωτικών πινακίδων όπου θα ειδοποιούνται οι οδηγοί για τη διέλευση ερπετών (92)

Βιβλιογραφία:

47, 48, 50, 4, 51, 13, 24, 25, 26, 35, 30, 27, 28, 45, 41, 34, 37, 44, 38, 39, 40, 8, 19, 1, 42, 43, 46, 52, 87, 88, 92

Παρατηρήσεις:

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Elaphe situla</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Σπιτόφιδο, οχέντρι
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	DD (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE
Εξάπλωση:	ΝΑ Ευρώπη (ΝΔ Βαλκάνια, Ν Ιταλία, Σικελία, Μάλτα). Σε ολόκληρη την Ελλάδα (Μακεδονία, Θράκη, Θεσσαλία, Ηπειρος, Ιόνιο, Αιγαίο, Κρήτη, Δ. Ελλάδα, Πελοπόννησος, Στερεά Ελλάδα, Αττική)
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 4 Δυτικές και Βορειο-Ανατολικές ακτές Ζακύνθου 5 Κίμωλος - Πολύαιγος 7 Φαράγγι Ενιπέα Ολύμπου 8 Ορος Ταΰγετος 9 Βραυρώνα 10 Νοτιο-Δυτικός όγκος Λευκών Ορέων 11 Νήσος Μήλος 13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων 15 Μικρό και Μεγάλο Σεϊτάνι, Νήσος Σάμος 18 Νησίδες Κυθήρων, Πρασονήσι, Δραγονάρα και Αντιδραγονάρα 21 Γραμβούσα 22 Διποταμάτα Ανδρου 23 Γράμμος - ΒΔ Βόϊος 24 Κεντρική Ροδόπη 27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου 29 Ελαφώνησος 30 Λιμνοθάλασσα Κούταβου 31 Υγρότοπος Αγιάς 32 Πρέβελι 33 Λίμνη Κουρνά - Γεωργιούπολη Κρήτης 34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή 35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	37	Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπη και ευρύτερη περιοχή
	38	Ποταμός Αραχθός και ευρύτερη περιοχή
	39	Αμβρακικός Κόλπος
	41	Ορεινοί όγκοι Πίνδου
	43	Ορος Πάρνωννα - υγρότοπος Μουστού (Οικολογικό πάρκο)
	44	Εθνικό θαλάσσιο πάρκο Β. Σποράδων
	45	Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογγίου - Αιτωλικού
	46	Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή
	47	Δάσος Δαδιάς
	50	Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή
	51	Κόλπος Κυπαρισσίας
	89	ΒΑ άκρο Κρήτης
	92	Σπερχειός Ποταμός, και Μαλιακός κόλπος
Τοποθεσία:		Καλλιέργειες, ποτάμι, λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51) Κύθηρα (18) Δέλτα ποταμού Καλαμά. Στενά ποταμού Καλαμά (27) Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια (37) Αισθητικό δάσος Καλαβρύτων, Φαράγγι Βουραϊκού, Υδατα Στυγός (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού). (1) Κύριος ορεινός όγκος Πάρνωννα, ορεινή Μελιγού. (43) Ευρύτερη ορεινή περιοχή Νέστου, Λίμνης Βιστωνίδας (46) Ρεματιά Μονής Τοπλού, Στρεφανές (89)
Ενδιαίτημα:		Φρύγανα, μακί, φυλοβόλα δάση, καλλιέργειες, κήποι, ελαιώνες, βραχώδεις περιοχές, παραλίμνια βλάστηση, ηλιόλουστα περιβάλλοντα με πέτρες και χαλίκια (άκρες αγρών και δρόμων, ερείπια, όχθες ρυακιών). Χρησιμοποιεί πέτρες και σχισμές τοίχων ως καταφύγια
Υψόμετρο:		Εως 800 μέτρα
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:		Μεσαίου μεγέθους φίδι, με χαρακτηριστικό χρωματισμό. (11) Φίδι χωρίς δηλητήριο, μήκους μικρότερου του 1 m. Από τα ομορφότερα φίδια της Ευρώπης. Δραστήριο την ημέρα και κατά το λυκόφως. Ζει στο έδαφος. Αναρριχάται σε πέτρες, τοίχους, θάμνους. Τρέφεται με τρωκτικά, σαύρες και νεοσσούς. Γεννάει 3-5 αυγά. Πέφτει σε χειμερία νάρκη. (23)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Φίδι χωρίς δηλητήριο, μήκους μικρότερου του 1 m. Από τα ομορφότερα φίδια της Ευρώπης. Δραστήριο την ημέρα και κατά το λυκόφως. Ζει στο έδαφος.

Αναρριχάται σε πέτρες, τοίχους, θάμνους. Τρέφεται με τρωκτικά, σαύρες και νεοσσούς. Γεννάει 3-5 αυγά. Πέφτει σε χειμερία νάρκη. (24)

Φίδι με μεγάλη τριγωνική κεφαλή και μεγάλους οφθαλμούς. Ημερόβιο.

Αναρριχάται σε τοίχους και βράχους. Τρέφεται με μικρά θηλαστικά, σαύρες, βατράχια και πτηνά. (39)

Φίδι μικρότερο του 1 m. Δεν έχει δηλητήριο. Από τα ομορφότερα της Ευρώπης.

Δραστήριο την ημέρα και κατά το λυκόφως. Αναρριχάται σε πέτρες, τοίχους, θάμνους. Τρέφεται με τρωκτικά, σαύρες και νεοσσούς. Γεννάει 3-5 αυγά. (8)

Τρέφεται με μικρά θηλαστικά (τρωκτικά κυρίως) και σαύρες. (9)

**Εκτίμηση μεγέθους
του πληθυσμού:**

Κοινό στην Κίμωλο (5)

Σπάνιο στη Σάμο. Πιθανή αλλά όχι επιβεβαιωμένη παρουσία στο Σεϊτάνι (15)

Παρόν στη Γραμβούσα (21)

Σχετικά κοινό στα στενά Καλαμά. (27)

Κοινό στο φαράγγι του Ενιπέα (7)

Ε'νρωςτος πληθυσμός στη Βραυρώνα. (9)

Μικροί και αραιοί πληθυσμοί στα Λευκά όρη (10)

Απειλές-Κίνδυνοι:

Ρύπανση από τη χρήση χημικών στις καλλιέργειες γύρω από τη λίμνη της Αγιάς.

Αυξομειώσεις στη στάθμη του νερού λόγω υπεράντλησης για αρδευτικούς σκοπούς. Ρύπανση από τα λύματα του παρακείμενου οικισμού της Αγιάς. (31)

Ανεξέλεγκτη συλλογή (22)

Εσκεμμένη θανάτωση από τον άνθρωπο. Παράνομη συλλογή (11)

Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή βιοτόπων (15)

Συλλογή από τον άνθρωπο. Περιορισμός διάκενων στα δάση (23)

Επέκταση του δάσους σε βάρος των ανοιχτών θέσεων (24)

Χρήση γεωργικών φαρμάκων, άμεση καταστροφή βιοτόπων, θανάτωση από τον άνθρωπο (30)

Σκόπιμη θανάτωση από τον άνθρωπο, που το θεωρεί επικίνδυνο (39)

Συλλογή από τον άνθρωπο (8)

Στην Ελλάδα δεν θεωρείται ότι κινδυνεύει. Το σκοτώνουν κυνηγοί ή γεωργοί από άγνοια (9)

Καταστροφή βιοτόπων του (10)

Υποβάθμιση του περιβάλλοντος από ανθρώπινες δραστηριότητες (εντομοκτόνα, αλλαγές χρήσης γης) (46)

Καταστροφή βιοτόπων, θανάτωση και συλλογή ατόμων (52)

Αλλοίωση ενδιαιτημάτων από διάφορες αιτίες. Καταστροφή νερόλακκων από διερχόμενα αυτοκίνητα. Η υπερβόσκηση καταστρέφει τους θαμνώτοπους και μειώνει τις θέσεις καταφυγίων. (89)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Διατήρηση φυσικών ενδιαιτημάτων (μόνιμων επιφανειακών νερών, παραδοσιακών καλλιεργειών, φυτοφρακτών, θαμνώνων) και σύνδεσης βιοτόπων (15)

Διατήρηση διάκενων στα δάση. Διατήρηση πρεμνοφυών συστάδων. Παρακολούθηση της κατάστασης των πληθυσμών. Ενημέρωση κοινού (23)

Διατήρηση διάκενων στα δάση. Ενημέρωση κοινού και αρμόδιων (24)

Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση κοινού (27)

Περιορισμός υπερβόσκησης ώστε να αναπτυχθούν θαμνώδη είδη τα οποία αποτελούν καταφύγιο. Φύτευση φυτοφρακτών σε αγροτικές εκτάσεις και διατήρηση υποβλάστησης στους ελαιώνες. Ορθολογική χρήση γεωργικών φαρμάκων και εφαρμογή μεθόδων καλλιεργειών φιλικότερων προς το περιβάλλον. Ενημέρωση και περιβαλλοντική εκπαίδευση ώστε να μειωθούν περιπτώσεις σκόπιμης θανάτωσης. (89)

Εξασφάλιση της αδιάκοπης ροής νερού στο Σπερχειό καθ' όλη τη διάρκεια του έτους με ορθολογική χρήση των αποθεμάτων νερού και καταστολή της υπεράντλησης. Περίφραξη ορισμένων περιοχών και διάνοιξη υπόγειων διόδων στο οδικό δίκτυο για προστασία του είδους από τα αυτοκίνητα. Ενημέρωση κοινού. Ανάρτηση εντυπωσιακών ενημερωτικών πινακίδων όπου θα ειδοποιούνται οι οδηγοί για τη διέλευση ερπετών (92)

Βιβλιογραφία:

5, 47, 50, 4, 31, 22, 51, 11, 15, 13, 18, 21, 23, 24, 35, 29, 30, 27, 45, 32, 41, 33, 34, 37, 44, 38, 39, 8, 7, 1, 9, 10, 43, 46, 52, 89, 92

Παρατηρήσεις:

Σημαντικό είδος για την ισορροπία του οικοσυστήματος λόγω θέσης του στην τροφική αλυσίδα (τρέφεται με τρωκτικά) (9)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Emys orbicularis</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Βαλτοχελώνα, στικτόλαιμη νεροχελώνα
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	LR (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE
Εξάπλωση:	Απαντά σχεδόν σε όλη την Ευρώπη, εκτός από το κεντρικό τμήμα, τα Βρετανικά νησιά, και τη Σκανδιναβία. Στην Ελλάδα απαντά στην Μακεδονία, στη Θράκη, στη Θεσσαλία, στην Ηπειρο, στα νησιά του Ιονίου, στην Κρήτη, στη Δ. Ελλάδα, στην Πελοπόννησο, στην Στερεά Ελλάδα και στην Αττική.
Περιοχή:	4 Δυτικές και Βορειο-Ανατολικές ακτές Ζακύνθου 6 Χορταρολίμνη - λίμνη Αλυκή, Λήμνος 7 Φαράγγι Ενιπέα Ολύμπου 9 Βραυρώνα 13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων 15 Μικρό και Μεγάλο Σεϊτάνι, Νήσος Σάμος 16 Αρκιοί, Λειψοί, Αγαθονήσι και βραχονησίδες 24 Κεντρική Ροδόπη 26 Εκβολές και στενά Αχέροντα 27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου 30 Λιμνοθάλασσα Κούταβου 34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή 35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 39 Αμβρακικός Κόλπος 40 Άγιος Μάμας 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 42 Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου - Δάσος Στροφυλιάς και ευρύτερη περιοχή 45 Σύμπλεγμα υδροτόπων Μεσολογγίου - Αιτωλικού 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 47 Δάσος Δαδιάς

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	48 Ποταμοί Γαλλικός, Αξιός, Λουδίας, Αλιάκμονας, Αλυκή Κίτρους και λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου
	50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή
	51 Κόλπος Κυπαρισσίας
	87 Κάτω Ολυμπος
	94 Λίμνες Χειμαδίτιδα - Ζάζαρη
Τοποθεσία:	Σε όλα τα ποταμάκια της περιοχής (Δαδιά Εβρου) (47) Ελος Αμμουδιάς, πρώην έλος Βαλανιδορράχης (Αχέροντας). (26) Λιμνοθάλασσα Καϊάφα, ποτάμιοι οικότοποι και παραποτάμια βλάστηση (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51) Λίμνη Κερίου (Ζάκυνθος) (4) Δέλτα ποταμού Καλαμά. Ελος Καλοδικίου (27) Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια (37) Λιμνούλες γλυκού νερού των βορείων καλαμοβάλτων Αγίου Μάμα (40) Σύμπλεγμα Λειψών (Λειψοί: Μερσίνα) (16) Περιοχή Νέστου, Λίμνη Βιστωνίδα, Λίμνη Ισμαρίδα (46) Λιμνούλα στους Ν. Πόρους (Κάτω Όλυμπος) (87)
Ενδιαίτημα:	Βάλτοι, έλη, τέλματα, τάφροι, λίμνες, ρυάκια, ποτάμια με αργή ροή, παραποτάμια δάση. Πεδιάδες, ακτές και θίνες. Αποφεύγει τα καθαρά νερά και το δυνατό ρεύμα. Προτιμά ήρεμα νερά με πυκνή βλάστηση.
Υψόμετρο:	Εως 1000 μ. στη Σικελία. Εως 1700 μ. στο Μαρόκο
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Νεροχελώνα (47) Τρέφεται με υδρόβια ασπόνδυλα και σπονδυλόζωα. Διαχειμάζει στη λάσπη των αμμονησίδων των ποταμών ή μέσα στη φωλιά της. (39) Σαρκοφάγο. Ζει στο νερό. Απαιτεί καθαρά νερά. (16) Σαρκοφάγα νεροχελώνα. Τρέφεται με ασπόνδυλα, ψάρια, αμφίβια. (9)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Σπάνιο στη Σάμο. Για το Σεϊτάνι δεν γνωρίζουμε την πυκνότητα του πληθυσμού (15) Κοινό στον Καλαμά και στο έλος Καλοδικίου (27) Παρόν στη Χορταρολίμνη Λήμνου (6) Αρκετές εκατοντάδες (κατ' εκτίμηση) στον Αγιο Μάμα (40) Αραιοί πληθυσμοί στη Βραυρώνα. (9)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Εκχερσώσεις (26) Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή μικρών υγροτόπων (15)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία), ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	<p>Η προγραμματιζόμενη αξιοποίηση της πεδιάδας Μαργαριτίου με ανάπτυξη αρδευτικού δικτύου αναμένεται να μειώσει την τροφοδοσία του έλους σε νερό και να επιδράσει αρνητικά τους οργανισμούς που ζουν εκεί (27)</p> <p>Χρήση γεωργικών φαρμάκων και λιπασμάτων, μείωση επιφανειακών νερών, ρύπανση νερών, άμεση καταστροφή βιοτόπων (30)</p> <p>Αποξήρανση μικρών νερόλακκων (16)</p> <p>Σχετικά ευαίσθητο είδος. Κινδυνεύει από τη ρύπανση βιοτόπων και τα τεχνικά έργα υδροδότησης, αποξήρανσης. Γενικά στην Ελλάδα δεν κινδυνεύει (9)</p> <p>Υποβάθμιση του περιβάλλοντος από ανθρώπινες δραστηριότητες (εντομοκτόνα, αλλαγές χρήσης γης) (46)</p> <p>Καταστροφή βιοτόπων, ρύπανση (52)</p> <p>Αμμοληψίες, ανεξέλεγκτη διάθεση απορριμμάτων που ρυπαίνουν τα νερά. (87)</p>
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	<p>Διατήρηση φυσικών ενδιαιτημάτων (μόνιμων επιφανειακών νερών, παραδοσιακών καλλιιεργειών, φυτοφρακτών, θαμνώνων) και σύνδεσης βιοτόπων (15)</p> <p>Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση κοινού (27)</p> <p>Να καταστούν οι πόροι γλυκού νερού αντικείμενο προσεκτικής διαχείρισης και να προστατευθούν (40)</p> <p>Εργα συντήρησης νερόλακκων (εκβαθύνσεις, μικρές διευθετήσεις) και δημιουργίας δικτύου νερόλακκων (16)</p> <p>Διατήρηση όλων των υδάτινων εκτάσεων, λεπτομερής χαρτογράφηση όλων των θέσεων αναπαραγωγής έτσι ώστε να προστατεύονται από ενδεχόμενες καταστροφικές δράσεις. Ανάδειξη της λίμνης που υπάρχει ΝΔ των Πόρων και χρησιμοποίησή της για Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (87)</p>
Βιβλιογραφία:	47, 48, 50, 26, 35, 51, 24, 4, 15, 13, 27, 30, 41, 34, 37, 6, 39, 40, 16, 7, 9, 42, 45, 46, 52, 87, 94
Παρατηρήσεις:	Η παρουσία του στη Βραυρώνα σχετίζεται με την καλή κατάσταση του υδροτόπου (9)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Eriogaster catax</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ασπόνδυλα
Κατάσταση¹ διατήρησης :	DD (IUCN), E (Invertebrates in need of special protection in Europe & (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE, Invertebrates in need of special protection in Europe, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Δ. Ελλάδα
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού
Τοποθεσία:	Αισθητικό δάσος Καλαβρύτων, Φαράγγι Βουραϊκού (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού). (1)
Ενδιαίτημα:	Λιβάδια σε ασβεστόλιθο
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Χρήση αγροχημικών (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	1, 52
Παρατηρήσεις:	

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Eudontomyzon hellenicus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Γκαβόχελο
Κλάση:	Ψάρια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V/E (Κόκκινο Βιβλίο), T/E
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙΙ), Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Ενδημικό Ελλάδας (Ποταμοί Λούρος και Στρυμόνας, στις πηγές Αϊ Γιάννης στις Σέρρες, στον Μυλοπόταμο Δράμας).
Περιοχή:	39 Αμβρακικός Κόλπος
Τοποθεσία:	Λεκάνες Λούρου και Αράχθου και καρστικές πηγές περιοχής. (39)
Ενδιαίτημα:	Ποταμοί ασθενούς ροής με πετρώδες προς λασπώδες υπόστρωμα, πηγές και υγρότοποι.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Ιθαγενές ενδημικό είδος ψαριού. Αναπαράγεται τέλος φθινοπώρου ή αρχές χειμώνα. Αποθέτει τα αυγά στην αμμοϊλή από το οργανικό υλικό της οποίας τρέφονται οι προνύμφες. Το στάδιο της προνύμφης διαρκεί 4-6 έτη και εκείνο του ενήλικου μόλις 2-3 εβδομάδες. (39)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Αλλοίωση των καρστικών πηγών και κυρίως του πυθμένα. Η κατασκευή τάφρων, συχνά με τσιμεντένιο πυθμένα, και η μεταβολή της στάθμης του νερού από τις αρδεύσεις αλλοιώνουν το βιότοπο του είδους στον Λούρο (39) Ρύπανση, τεχνικά έργα, υδροδότηση (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	39, 52
Παρατηρήσεις:	

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Euphydrias aurinia</i>
Συνώνυμα:	<i>Hypodryas aurinia</i>
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ασπόνδυλα
Κατάσταση ¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙΙ), Σύμβαση της Βέρνης, CORINE
Εξάπλωση:	Μακεδονία, Θράκη
Περιοχή:	13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Καταστροφή βιοτόπων, υπερβόσκηση (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	13, 52
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Gobio uranoscopus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Μουστακάς
Κλάση:	Ψάρια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	L/V (Κόκκινο Βιβλίο)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙΙ), Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βέρνης, νόμοι περί Αλιείας
Εξάπλωση:	Ποταμοί Πηνειός, Αλιάκμονας, Λουδίας, Αξιός
Περιοχή:	38 Ποταμός Αραχθός και ευρύτερη περιοχή
Τοποθεσία:	Ποταμός Αραχθός (38)
Ενδιαίτημα:	Ποταμοί ρηχοί με καθαρά τρεχούμενα νερά, μέτριας ή αργής ροής, με πετρώδη πυθμένα
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Ιθαγενές ενδημικό ψάρι. Ρεόφιλο και λιθόφιλο είδος. Αναπαράγεται τους ανοιξιάτικους μήνες σε χαλικώδη υπόστρωμα. Τρέφεται με βενθικούς οργανισμούς. (38)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ρύπανση, τεχνικά έργα, χρήσεις γης (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	38, 52
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Knipowitschia panizze</i>
Συνώνυμα:	<i>Pagodobius panizze</i>
Κοινή ονομασία:	Ευηνογωβιός
Κλάση:	Ψάρια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	DD (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II), IUCN
Εξάπλωση:	Ενδημικό Αδριατικής και Ιονίου. Πρώτη καταγραφή στον ποταμό Εύηνο για την Ελλάδα
Περιοχή:	39 Αμβρακικός Κόλπος
Τοποθεσία:	Εκβολές Λούρου και Αράχθου. Σύνολο λιμνοθαλασσών του Αμβρακικού κόλπου (39)
Ενδιαίτημα:	Παράκτιες λιμνοθάλασσες, γλυκά και υφάλμυρα νερά, εκβολές ποταμών. Προτιμά περιοχές με ρηχά νερά, βλάστηση και λασπώδη, αμμώδη, ιλυώδη ή πετρώδη πυθμένα.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	39, 52
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Ladigesocypris ghigii</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Γκιζάνι
Κλάση:	Ψάρια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V/E (Εχει ήδη εξαφανιστεί από ορισμένες περιοχές).
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II), Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, ΠΔ 67/81
Εξάπλωση:	Ενδημικό Ελλάδας (Ρόδος)
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Υγροτοπικές περιοχές, ποταμοί με λασπώδες υπόστρωμα, πηγές.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ρύπανση, τεχνικά έργα, χρήσεις γης, υδροδότηση (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Leuciscus souffia</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Μενίδα
Κλάση:	Ψάρια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	S
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II)
Εξάπλωση:	Εκβολές Ευρώτα
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Ποταμοί ασθενούς ροής, ρυάκια, αρδευτικό και αποστραγγιστικό δίκτυο.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφoρίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Lindenia tetraphylla</i>
Συνώνυμα:	<i>Aeshna tetraphylla</i> , <i>L. quadrifoliata</i> , <i>L. inkiti</i> , <i>Vandera tetraphylla</i>
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ασπόνδυλα
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/EOK (II), Σύμβαση της Βέρνης, CORINE
Εξάπλωση:	Κ. Μακεδονία
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Στάσιμα νερά
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ρύπανση ποταμών & λιμνών, ανθρώπινες δραστηριότητες (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Lucanus cervus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Ελαφοκάνθαρος
Κλάση:	Ασπόνδυλα
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙΙ), Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Α. Μακεδονία & Θράκη, Κ. & Δ. Μακεδονία, Θεσσαλία, Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησος
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 23 Γράμμος - ΒΔ Βόϊος 25 Δάσος Φρακτού - Χαϊντού Κούλα και γύρω κορυφές 87 Κάτω Ολυμπος 88 Στρατωνικό Ορος 90 Ορος Ιταμος 91 Στενά Νέστου 94 Λίμνες Χειμαδίτιδα - Ζάζαρη
Τοποθεσία:	Δάσος Φρακτού (25) Υδατα Στυγός (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού) (1) Κοντά στο μοναστήρι Αγίων Θεοδώρων, ΝΔ της Ραψάνης (87) Δρυοδάσος ΝΔ της Ολυμπιάδας (88) Αρχή των Στενών Νέστου προς την πλευρά της Σταυρούπολης (91)
Ενδιαίτημα:	Ωριμα δάση δρυός, γέρικά δέντρα ή κορμοί που αποσυντίθενται. Κινείται σε ξέφωτα που βρίσκονται ανάμεσα σε συστάδες.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Εντοπίστηκαν 6 άτομα (88) Ικανοποιητικός πληθυσμός (91)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Υλοτομία, φωτιές (52) Υποβάθμιση ενδιαιτημάτων λόγω ανθρωπογενών επιδράσεων (δημιουργία ομίληκων δασών, αποψιλωτικές υλοτομίες, απμάκρυνση γέρικων δέντρων, πυρκαγιές) (87)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Περιορισμός βιοτόπων λόγω ανθρωπογενών επιδράσεων (δημιουργία ομίληκων δασών, αποψιλωτικές υλοτομίες, απμάκρυνση γέρικων και σάπιων δέντρων, πυρκαγιές) (88)

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Ανόρθωση του ενδιαίτηματος του είδους με ανόρθωση των δασών της περιοχής και με διατήρηση των ιστάμενων γέρικων και νεκρών δέντρων. (87)

Εγκατάλειψη κορμοτεμαχίων και χονδρών κλαδιών για εγκατάσταση ατόμων του είδους (88)

Εγκατάλειψη επί τόπου ισταμένων ή κατακειμένων νεκρών δένδρων, γέρικων δένδρων, κουφαλερών ή θυσανόμορφων κορμών σε ικανοποιητικό αριθμό και κατανομή στον χώρο (90)

Διατήρηση των γέρικων και νεκρών δένδρων. Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των επισκεπτών. Παρακολούθηση του πληθυσμού και των ενδιαιτημάτων του είδους (91)

Βιβλιογραφία:

23, 25, 1, 52, 87, 88, 90, 91, 94

Παρατηρήσεις:

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Lutra lutra</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Βίδρα, σκυλοπόταμος
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (Κόκκινο Βιβλίο), I/A (CITES) V (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, CITES, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Ευρασιατικό είδος. Στην Ελλάδα απαντά σε Μακεδονία, Θράκη, Θεσσαλία, Ηπειρο, Ιόνιο, Δυτική & Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησο και Λέσβο
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 7 Φαράγγι Ενιπέα Ολύμπου 13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων 23 Γράμμος - ΒΔ Βόιους 24 Κεντρική Ροδόπη 26 Εκβολές και στενά Αχέροντα 27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου 34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή 35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμνη και ευρύτερη περιοχή 38 Ποταμός Αραχθος και ευρύτερη περιοχή 39 Αμβρακικός Κόλπος 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 42 Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου - Δάσος Στροφυλιάς και ευρύτερη περιοχή 45 Σύμπλεγμα υδροτόπων Μεσολογίου - Αιτωλικού 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 47 Δάσος Διαδιάς 48 Ποταμοί Γαλλικός, Αξιός, Λουδίας, Αλιάκμονας, Αλυκή Κίτρους και λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου 49 Λίμνη Μαυρούδα, Ν. Θεσσαλονίκης 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	91 Στενά Νέστου
	92 Σπερχειός Ποταμός, και Μαλιακός κόλπος
	94 Λίμνες Χειμαδίτιδα - Ζάζαρη
Τοποθεσία:	<p>Διαβολόρεμα, Μέγα Ρέμα (Δαδιά Εβρου) (47)</p> <p>Δέλτα ποταμού Καλαμά. Ελος Καλοδικίου. Στενά ποταμού Καλαμά (Πολύδροσο, Ραβενή) (27)</p> <p>Λιμνοθάλασσα Καϊάφα, ποτάμιοι οικότοποι και παραποτάμια βλάστηση. Αλφειός ποταμός. Κιάφας (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51)</p> <p>Αλιάκμονας (φαράγγι Καταφίκη), Σαραντάπορο (Χρυσή, Πυρσόγιαννη), Πυρσογιαννίτικο ρέμα (Ασημοχώρι έως διασταύρωση με Σαραντάπορο) (23)</p> <p>Υγρότοπος Αμμουδιάς, κοντά στο ποτάμι (Αχέροντας). (26)</p> <p>Μυγδονία λεκάνη (Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια) (37)</p> <p>Αχελώος, Εύηνος, ακτές λ/θ Αιτωλικού (Μεσολόγγι) (45)</p> <p>Χαράδρα ποταμού Αράχθου (38)</p> <p>Λεκάνες Λούρου και Αράχθου. Λιμνοθάλασσες Αμβρακικού κόλπου. Βίγλα, λουρνησίδα Τσουκαλιού (39)</p> <p>Υπόλοιπα παραλίμιου δάσους στη λίμνη Καστοριάς (50)</p> <p>Ποταμός Τρικινιάς, Εκβολές Ποταμιάς, Καραβούλια (Κόλπος Καλλονής Λέσβου) (35)</p> <p>Φαράγγι Βουραϊκού, Υδατα Στυγός (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού) (1)</p> <p>Παραποτάμιο δάσος Νέστου, Λίμνη Βιστωνίδα, Λίμνη Ισμαρίδα (46)</p> <p>Ανάντη του Παρανεστίου έως το Δέλτα του Νέστου (91)</p>
Ενδιαίτημα:	Είδος άμεσα εξαρτημένο από το νερό. Ζει σε μεγάλα αποστραγγιστικά κανάλια, ποταμούς και γενικώς σε υγροτόπους με πλούσια παρόχθια ή παρυδάτια βλάστηση, ή κοντά σε δρυοδάση και μακί, καθώς επίσης και σε βραχώδεις ακτές. Βρίσκει καταφύγιο σε κοιότητες στο έδαφος ή ανάμεσα στην πυκνή βλάστηση ή στα βράχια.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	<p>Από τα σπανιότερα θηλαστικά της Ευρώπης. Ζει μεμονωμένα και οριοθετεί τον ζωτικό του χώρο. Τρέφεται κυρίως με ψάρια αλλά και με αμφίβια, ερπετά, ασπόνδυλα, πουλιά και μικρά θηλαστικά. Γεννάει την άνοιξη, 2-3 μικρά. (23)</p> <p>Από τους ανώτερους θηρευτές στα υδάτινα οικοσυστήματα. Τρέφεται με ψάρια και αμφίβια, ερπετά, ασπόνδυλα, πουλιά και μικρά θηλαστικά. Χρησιμοποιεί καταφύγια για ανάπαυση και αναπαραγωγή στην παρυδάτια βλάστηση και σε κοιότητες που σκάβει στο έδαφος. Ζει μεμονωμένα και οριοθετεί με σαφήνεια το ζωτικό της χώρο. Γεννά την άνοιξη 2-3 μικρά. (24)</p> <p>Τρέφεται με ψάρια, αμφίβια, ασπόνδυλα, μικρά θηλαστικά και πουλιά. (41)</p>

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
 για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	<p>Θεωρείται οικολογικός δείκτης ποιότητας των υδροτοπικών οικοσυστημάτων επειδή χρειάζεται καθαρά νερά και τροφή απαλλαγμένη από τοξικούς ρύπους. (38)</p> <p>Χερσαίος οργανισμός που έχει προσαρμοστεί πολύ καλά στο υδάτινο περιβάλλον. Αναπαύεται και κρύβεται σε καταφύγια που σχηματίζονται στις ρίζες των παρυδάτιων δέντρων και των βράχων ή στην πυκνή βλάστηση. Τρέφεται με ψάρια, αμφίβια, καβούρια κ.ά. Το κάθε άτομο ζει μεμονωμένα κι έχει ζωτικό χώρο 5-40 κμ, ανάλογα με τη διαθέσιμη τροφή. Αναπαράγεται στη διάρκεια ολόκληρου του έτους. Φροντίζει τα μικρά (1-3 γεννιούνται κάθε φορά) κατά τη διάρκεια του πρώτου έτους της ζωής τους. (39)</p>
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	<p>Μικρός πληθυσμός στο Δάσος Δαδιάς (47)</p> <p>Κοινό στον Καλαμά και στο έλος Καλοδικίου (27)</p> <p>Αφθονο στον Αλφειό (51)</p> <p>Ικανοποιητικοί οι πληθυσμοί του στην Ελλάδα γενικά (38)</p> <p>Μικρός πληθυσμός ή λίγα μεμονωμένα άτομα στον Κόλπο Καλλονής Λέσβου (35)</p>
Απειλές-Κίνδυνοι:	<p>Η προγραμματιζόμενη αξιοποίηση της πεδιάδας Μαργαριτίου με ανάπτυξη αρδευτικού δικτύου αναμένεται να μειώσει την τροφοδοσία του έλους σε νερό και να επιδράσει αρνητικά τους οργανισμούς που ζουν εκεί (27)</p> <p>Ρύπανση νερών, μείωση των ψαριών που αποτελούν την τροφή του, καταστροφή παρόχθιας βλάστησης (23)</p> <p>Η ρύπανση των νερών του Νέστου επηρεάζει δραστικά τη βίδα λόγω της θέσης της στην τροφική αλυσίδα. Η κατασκευή φραγμάτων στο Νέστο μειώνει την ποσότητα νερού στις όχθες και πιθανά έχει επιπτώσεις στη βίδα (24)</p> <p>Ρύπανση νερών, καταστροφή παρόχθιων οικοσυστημάτων, διαταραχή από ανθρώπινη παρουσία (38)</p> <p>Περιορισμός παραποτάμιας βλάστησης. Διαταραχή βιοτόπων από την ανθρώπινη παρουσία (39)</p> <p>Καταστροφή βιοτόπων, θήρα, ρύπανση (52)</p> <p>Ρύπανση νερών, απομόνωση μικρών πληθυσμών, μείωση των πληθυσμών των ψαριών, καταστροφή της παρόχθιας βλάστησης σε λίμνες και ποτάμια λόγω της επέκτασης των αγρών, κατασκευής δρόμων και οικιστικής ανάπτυξης, κατάκλιση των τύπων οικοτόπων από τεχνητούς ταμιευτήρες στα ποτάμια, λαθροθηρία, θάνατοι στους δρόμους (που διέρχονται κοντά στους ποταμούς) από αυτοκίνητα, φράγματα. Οχληση από τουρισμό περιπέτειας (κανό, ορειβατικές διαδρομές δίπλα στους ποταμούς, διανυκτέρευση) (91)</p> <p>Ρύπανση και καταστροφή ενδιαιτημάτων (92)</p> <p>Ρύπανση νερών, μείωση του ιχθυοπληθυσμού, καταστροφή της παρόχθιας βλάστησης λιμνών και ποταμών, έντονη αυξομείωση της στάθμης των νερών, παγίδευση σε δίχτυα ψαράδων, λαθροθηρία (94)</p>
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	<p>Προτείνονται μέτρα διατήρησης του μικρού πληθυσμού, τα οποία περιλαμβάνουν τη διατήρηση της παραλίμνιας βλάστησης, περιορισμό του ευτροφισμού, αύξηση της διαθέσιμης τροφής, απαγόρευση θήρευσης του από τον άνθρωπο (13)</p>

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
 για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Διατήρηση σύνδεσης ενδιατημάτων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση κοινού (27)

Διασφάλιση επικοινωνίας μεταξύ γειτονικών πληθυσμών. Προστασία και διατήρηση φυσικής παρόχθιας βλάστησης με απαγόρευση υλοτομιών. Διατήρηση ποιότητας και ποσότητας νερού με έλεγχο ρύπανσης και αποφυγή κατασκευής ταμιευτήρων. Διατήρηση των πληθυσμών των ψαριών. (23)

Εφαρμογή διαχειριστικών μέτρων με σκοπό τη διατήρηση και αύξηση του πληθυσμού καταρχήν στον κόλπο Γέρας και στη συνέχεια ευρύτερα (35)

Δημιουργία προστατευόμενων ζωνών σε ποταμούς & λίμνες, εκπαιδευτικό πρόγραμμα για κοινό & σχολεία. (52)

Διατήρηση των ιχθυοπληθυσμών στην περιοχή. Ενημέρωση επισκεπτών και τοπικού πληθυσμού. Διακοπή δραστηριοτήτων αναψυχής κατά εποχές (από 1ης Φεβρουαρίου έως 31 Αυγούστου). Απαγόρευση διανυκτέρευσης και αθλητικών δραστηριοτήτων καθ' όλη τη διάρκεια του έτους εντός της Περιοχής Προστασίας της Φύσης εκτός από την πεζοπορία η οποία πρέπει να γίνεται σε συγκεκριμένα μονοπάτια χαραγμένα από τη Δασική Υπηρεσία. Διατήρηση της παρόχθιας βλάστησης με αυστηρή εφαρμογή της απαγόρευσης των υλοτομιών ώστε να διατηρούνται τα ενδιατημάτα της βίδρας. Απαγόρευση χρήσης οργανοχλωρικών ενώσεων στην ευρύτερη περιοχή. Αποφυγή κατασκευής σειράς ταμιευτήρων επί του ποταμού ώστε να μην συρρικνωθεί η κατανομή του είδους. Έλεγχος της ρύπανσης σε διακρατικό επίπεδο λόγω πιθανής χημικής ρύπανσης (με μηνιαία παρακολούθηση της ποιότητας υδάτων του ποταμού Νέστου). Παρακολούθηση του πληθυσμού της Βίδρας στην περιοχή και των επιπτώσεων που θα έχει η έναρξη λειτουργίας των φραγμάτων (91)

Αναδημιουργία εκτάσεων με καλαμώνες που αποτελούν καταφύγια για τη βίδα. Επεξεργασία λυμάτων και στερεών αποβλήτων. Αποτροπή της παγίδευσης της βίδρας στα ιχθυοσυλληπτικά/αλιευτικά μέσα (πχ. βολκούς). Αυστηρή εφαρμογή της αλιευτικής νομοθεσίας στον Σπερχειό ποταμό και αποτελεσματική αντιμετώπιση της λαθραλιείας (92)

Ενημέρωση, εκπόνηση μελέτης και υλοποίηση προγράμματος παρακολούθησης του είδους. Διατήρηση της παρόχθιας βλάστησης με απαγόρευση των υλοτομιών. Φυτεύσεις σε συστάδες με δενδρώδη και θαμνώδη είδη στην άκρη των λιμνών με ενδημικά είδη που έχουν πυκνή κόμη ή πυκνό ριζικό σύστημα το οποίο επιτρέπει την κατασκευή υπόγειων καταφυγίων μετά από ειδική μελέτη. Αποφυγή του ψαρέματος με μόνιμα δίχτυα σε ρηχές θέσεις στην όχθη των λιμνών (94)

Βιβλιογραφία: 47, 13, 27, 49, 51, 23, 24, 7, 26, 34, 41, 37, 45, 38, 39, 50, 35, 1, 42, 46, 48, 52, 91, 92, 94

Παρατηρήσεις: Επιβεβαιώθηκε η παρουσία του είδους στη Λέσβο (35)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Lycaena dispar</i>
Συνώνυμα:	<i>Chrysophanus rutilus</i> , <i>C. dispar</i> , <i>Heodes dispar</i> , <i>Thersamonia dispar</i> , <i>Thersamolycaena dispar</i>
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ασπόνδυλα
Κατάσταση¹ διατήρησης :	LR (IUCN), E (Invertebrates in need of special protection in Europe & European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE, Invertebrates in need of special protection in Europe, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Μακεδονία, Θράκη, Δ. & Στερεά Ελλάδα, Ηπειρος.
Περιοχή:	48 Ποταμοί Γαλλικός, Αξιός, Λουδίας, Αλιάκμονας, Αλυκή Κίτρους και λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 91 Στενά Νέστου 94 Λίμνες Χειμαδίτιδα - Ζάζαρη
Τοποθεσία:	Κοντά στο Μαυροχώρι (Καστοριά) (50) Αρχή των Στενών Νέστου προς την πλευρά της Σταυρούπολης (91)
Ενδιαίτημα:	Λιβάδια, ανοιχτές περιοχές με βούρλα ή καλάμια, παρόχθια βλάστηση. Σε ελώδεις περιοχές γύρω από υδάτινους όγκους όπου υπάρχει κάλυψη από <i>Rumex hydrolapathum</i> .
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Αποξήρανση υγροτόπων, δεντροφυτεύσεις, αστικοποίηση κ.α. (52) Μείωση ενδιαιτημάτων από πλημμύρες, (που έχουν ως αποτέλεσμα την κάλυψη των φυτών όπου αναπτύσσονται οι προνύμφες του είδους οπότε συνεπάγεται και η μεγαλύτερη θνησιμότητά τους) ή από ανθρωπογενείς παράγοντες, (π.χ. αποξήρανση των ελωδών εκτάσεων για χρήση της γης για καλλιέργειες) (91) Μείωση της έκτασης των ενδιαιτημάτων λόγω ανθρωπογενών επιδράσεων ή λόγω φυσικών φαινομένων (πλημμύρες κ.λπ.) (94)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 48, 50, 52, 91, 94

Παρατηρήσεις:

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Lynx lynx</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Λύγκας
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο), II/B (CITES), Rev (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, CITES, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Απαντά στην Βορειοανατολική Ευρώπη, Σκανδιναβία, Καρπάθια και στη Βαλκανική χερσόνησο. Στην Ελλάδα υπάρχουν ορισμένες αναφορές του είδους από τη Δ. Μακεδονία και την Ηπειρο.
Περιοχή:	41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 47 Δάσος Δαδιάς
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Πυκνά, αμιγή ή μικτά δάση κωνοφόρων, σε ορεινές βραχώδεις περιοχές. Είναι προσαρμοσμένο στο χιόνι.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Εξαφανίστηκε πλέον από τη Δαδιά (47) Πιθανά δεν υπάρχει πλέον στην ευρύτερη περιοχή του Νέστου (46)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Κυνήγι, υποβάθμιση βιοτόπων, χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων (46) Καταστροφή βιοτόπων, θήρα (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Μελέτη εξάπλωσης & πληθυσμιακής οικολογίας (52)
Βιβλιογραφία:	47, 46, 41, 52
Παρατηρήσεις:	Δεν είναι βέβαιη η παρουσία του αλλά είναι πολύ πιθανή (41)

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Macrovipera schweizeri</i>
Συνώνυμα:	<i>Vipera lebetina</i> , <i>Vipera schweizeri</i> , <i>Vipera lebetina schweizeri</i>
Κοινή ονομασία:	Οχιά της Μήλου
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (Κόκκινο Βιβλίο), CR (IUCN), E (Eur. List)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II), ΠΔ67/81, Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Ενδημικό είδος των Δυτικών Κυκλάδων με κυριότερη περιοχή εξάπλωσης την Δυτική Μήλο. Μικρότεροι πληθυσμοί απαντούν στα νησιά Κίμωλος, Πολύαιγος και Σίφνος.
Περιοχή:	5 Κίμωλος - Πολύαιγος 11 Νήσος Μήλος
Τοποθεσία:	Αχιβαδόλιμνη, Άγιος Ιωάννης, ρέμα Καλαμιού, Κακοπόταμος, Κυδωνιές, Ριβάρι, Σπυρίτος, Καντάρος (Μήλος) (11)
Ενδιαίτημα:	Φρύγανα και μακί, ανοιχτές περιοχές με θάμνους και πέτρες, βράχοι, ξερολιθιές, καλλιέργειες, λιβάδια, καλαμώνες, αποξηραμένοι χείμαρροι, κοίτες ρεματιών και πλαγιές κοντά σε ρεματιές, νερόλακοι
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Σχετικά παχύ φίδι, χρώματος γκρι-καφέ (ή κεραμιδί), μήκους έως 1 m. (5) Χαρακτηριστικό φίδι του νησιού. Ζευγαρώνει μέσα Μαΐου. Γεννά περίπου 10 αυγά κάθε δύο χρόνια. Σημαντική πηγή διατροφής αποτελούν τα μεταναστευτικά πουλιά. Μικρότερης σημασίας τα τρωκτικά. Το καλοκαίρι δραστηριοποιείται μετά τη δύση του ήλιου και τη νύχτα. (11)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Σπάνιο σε Κίμωλο και Πολύαιγο. Περίπου 850 άτομα στην Πολύαιγο και 700 στην Κίμωλο. (5) 60% του συνολικού πληθυσμού του είδους απαντά στη Μήλο. Εκτιμάται ότι ο συνολικός πληθυσμός στη Δ. Μήλο αποτελείται από 2.150 άτομα περίπου. (11)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Συρρίκνωση ενδιαιτημάτων λόγω ανθρώπινης επέμβασης, ηθελημένη ή τυχαία θανάτωση από τον άνθρωπο. Οι εξορυκτικές δραστηριότητες μεγιστοποιούν τους κινδύνους αυτούς. Μεγαλύτερη απειλή η παράνομη συλλογή και οι πυρκαγιές (5) Απώλειες στους δρόμους από τα αυτοκίνητα, σκόπιμη θανάτωση από τον άνθρωπο, παράνομη συλλογή. Θανάτωση νεαρών ατόμων από γάτες και αρουραίους. Συρρίκνωση των κατάλληλων βιοτόπων λόγω αλλαγών στις χρήσεις γης. (11) Αγνοια, συλλογή ατόμων (52)

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Οριοθέτηση περιοχής προστασίας του είδους, στην οποία θα επιτρέπονται μόνο συγκεκριμένες δραστηριότητες, με στόχο την προστασία της οχιάς και των σημαντικών ενδιαιτημάτων της περιοχής. (11)

Βιβλιογραφία:

5, 11, 52

Παρατηρήσεις:

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Mauremys caspica</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Γραμμωτόλαιμη νεροχελώνα, ποταμοχελώνα, καναλοχελώνα
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, CORINE
Εξάπλωση:	N Βαλκάνια, ΒΔ Αφρική, ΝΔ Ασία. Στην Ελλάδα απαντά σχεδόν σε όλη την ηπειρωτική χώρα και στα νησιά του Αιγαίου και του Ιονίου.
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 2 Αλυκή Ψιλλής Αμμου, Σάμος 4 Δυτικές και Βορειο-Ανατολικές ακτές Ζακύνθου 6 Χορταρολίμνη - λίμνη Αλυκή, Λήμνος 8 Ορος Ταΰγετος 9 Βραυρώνα 11 Νήσος Μήλος 15 Μικρό και Μεγάλο Σεϊτάνι, Νήσος Σάμος 19 Βόρεια Αμοργός και νησίδες Κίναρος, Λεβίθια, Μαύρια 22 Διποταμάτα Ανδρου 24 Κεντρική Ροδόπη 26 Εκβολές και στενά Αχέροντα 27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου 28 Υγρότοπος και Ακτή Ψαλιδίου, Δήμος Κω 30 Λιμνοθάλασσα Κούταβου 31 Υγρότοπος Αγιάς 32 Πρέβελη 33 Λίμνη Κουρνά - Γεωργιούπολη Κρήτης 34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή 35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου 36 Ποταμός Εβρος 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 39 Αμβρακικός Κόλπος 40 Άγιος Μάμας

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

- 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου
- 42 Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου - Δάσος Στροφυλιάς και ευρύτερη περιοχή
- 45 Σύμπλεγμα υδροτόπων Μεσολογίου - Αιτωλικού
- 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή
- 47 Δάσος Δαδιάς
- 48 Ποταμοί Γαλλικός, Αξιός, Λουδίας, Αλιάκμονας, Αλυκή Κίτρους και λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου
- 51 Κόλπος Κυπαρισσίας

- 87 Κάτω Όλυμπος
- 89 ΒΑ άκρο Κρήτης

Τοποθεσία:

Γλυκά νερά κοντά στην αλυκή Ψυλής Αμμου (Σάμος) (2)
 Σε όλα τα ποταμάκια της περιοχής (Δαδιά Εβρου) (47)
 Λίμνη Κερίου (Ζάκυνθος) (4)
 Υγρότοπος Αχιβαδόλιμνης Μήλου (11)
 Λιμνοθάλασσα Καϊάφα, ποτάμιοι οικότοποι και παραποτάμια βλάστηση (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51)
 Έλος Αμμουδιάς, πρώην έλος Βαλανιδορράχης (Αχέροντας). (26)
 Αμφίβολη η παρουσία του στην Αμοργό (19)
 Δέλτα ποταμού Καλαμά (27)
 Γλυκά και υφάλμυρα νερά του Εβρου (36)
 Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια (37)
 Λεκάνες Λούρου και Αράχθου (39)
 Λιμνούλες γλυκού νερού των βορείων καλαμοβάλτων Αγίου Μάμα (40)
 Λίμνη Τσιβλού, Λίμνη Φενεού, Υδατα Στυγός (Όρος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού) (1)
 Περιοχή Νέστου, Λίμνη Βιστωνίδα, Λίμνη Ισμαρίδα (46)
 Λιμνούλα στους Ν. Πόρους (Κάτω Όλυμπος) (87)
 Βάϊ, ρυάκι Ανάλουκα (89)

Ενδιαίτημα:

Μόνιμες υδατοσυλλογές με στάσιμα ή ρέοντα ύδατα (π.χ. παραποτάμια δάση, αποστραγγιστικές τάφροι, μικρές λίμνες, εποχιακά τέλματα, λιμνοθάλασσες, και αροτριάιες καλλιέργειες, περιβόλια, κήποι, φράχτες και οικισμοί κοντά σε υδροτόπους). Ανέχεται κάπως τα ρυπασμένα κι ευτροφικά ή λασπώδη νερά.

Υψόμετρο:

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
 για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Σαρκοφάγα χελώνα. Τρέφεται με υδρόβια ζώα. (2)
	Νεροχελώνα (47)
	Μικρή γκρι καφέ χελώνα των γλυκών νερών με ανοιχτόχρωμες γραμμές στα πλάγια του λαιμού. Εως 25 m μήκος. Άμεσα εξαρτώμενη από το νερό. (11)
	Σαρκοφάγα νεροχελώνα. Τρέφεται με υδρόβια ζώα (ψάρια, αμφίβια, μεγάλα ασπόνδυλα). (8)
	Αντέχει αρκετά στη μόλυνση (36)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Σαρκοφάγα νεροχελώνα. Τρέφεται με ασπόνδυλα, ψάρια, αμφίβια. (9)
	Κοινό στην Ανδρο (22)
	Μικροί πληθυσμοί στη Μήλο. (11)
	Αμφίβολη η παρουσία του είδους στον Ταΰγετο. (8)
	Κοινό στη Σάμο. Πιθανή αλλά όχι επιβεβαιωμένη παρουσία στο Σεϊτάνι (15)
	Κοινό στον Καλαμά (27)
	Μεγάλοι αριθμοί ατόμων στην περιοχή του ποταμού Εβρου (36)
	Αρκετές εκατοντάδες (κατ' εκτίμηση) στον Αγιο Μάμα (40)
	Εύρωστος πληθυσμός στη Βραυρώνα. (9)
	Λίγα άτομα (89)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ρύπανση από τη χρήση χημικών στις καλλιέργειες γύρω από τη λίμνη. Αυξομειώσεις στη στάθμη του νερού λόγω απρογραμματίστης λήψης του για άρδευση. Λύματα αποχέτευσης παρακείμενου οικισμού Αγιάς (31)
	Δυνητική ρύπανση των νερών από απόβλητα, μείωση επιφανειακών νερών λόγω υδρομαστεύσεων (22)
	Ρύπανση νερών και μείωση διαθέσιμων ενδιαιτημάτων. Η τουριστική ανάπτυξη της περιοχής της Αχοβαδόλιμνης εγκυμονεί κινδύνους για τους μικρούς πληθυσμούς του είδους (11)
	Δεν διαθέτει η περιοχή κατάλληλες θέσεις για το είδος (8)
	Εκχερώσεις (26)
	Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή μικρών υγροτόπων (15)
	Χρήση γεωργικών φαρμάκων και λιπασμάτων, μείωση επιφανειακών νερών, ρύπανση νερών, άμεση καταστροφή βιοτόπων (30)
	Περιορισμός των διαθέσιμων κατάλληλων ενδιαιτημάτων λόγω άναρχης οικοδόμησης. Οχληση από τους επισκέπτες. Ρύπανση των νερών της λίμνης από κακό αποχετευτικό σύστημα (33)
	Η περιορισμένη κατανομή και οι απομονωμένοι πληθυσμοί το καθιστούν ευάλωτο (39)
	Ρύπανση βιοτόπων και τεχνικά έργα υδροδότησης, αποξήρανσης. Γενικά στην Ελλάδα δεν κινδυνεύει (9)
	Καταστροφή βιοτόπων, ρύπανση, συλλογή ατόμων (52)

¹ Ε: κινδυνεύουν, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	Αμοληψίες, ανεξέλεγκτη διάθεση απορριμμάτων που ρυπαίνουν τα νερά. (87)
	Αλλοίωση ενδιαιτημάτων από διάφορες αιτίες. Καταστροφή νερόλακκων από διερχόμενα αυτοκίνητα. Η υπερβόσκηση καταστρέφει τους θαμνώτοπους και μειώνει τις θέσεις καταφυγών. (89)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	<p>Η διατήρηση και αύξηση των υδατοδεξαμενών θα ευνοούσε το είδος (2)</p> <p>Διατήρηση φυσικών ενδιαιτημάτων (μόνιμων επιφανειακών νερών, παραδοσιακών καλλιεργειών, φυτοφρακτών, θαμνώνων) και σύνδεσης βιοτόπων (15)</p> <p>Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση κοινού (27)</p> <p>Να καταστούν οι πόροι γλυκού νερού αντικείμενο προσεκτικής διαχείρισης και να προστατευθούν (40)</p> <p>Διατήρηση όλων των υδάτινων εκτάσεων, λεπτομερής χαρτογράφηση όλων των θέσεων αναπαραγωγής έτσι ώστε να προστατεύονται από ενδεχόμενες καταστροφικές δράσεις. Ανάδειξη της λίμνης που υπάρχει ΝΔ των Πόρων και χρησιμοποίησή της για Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (87)</p> <p>Δημιουργία δικτύου θέσεων αναπαραγωγής και ενδιαιτημάτων. Περιορισμός υπερβόσκησης ώστε να αναπτυχθούν θαμνώδη είδη τα οποία αποτελούν καταφύγιο. Φύτευση φυτοφρακτών σε αγροτικές εκτάσεις. Ορθολογική χρήση γεωργικών φαρμάκων και εφαρμογή μεθόδων καλλιεργειών φιλικότερων προς το περιβάλλον. Ενημέρωση και περιβαλλοντική εκπαίδευση ώστε να μειωθούν περιπτώσεις σκόπιμης θανάτωσης. (89)</p>
Βιβλιογραφία:	2, 47, 48, 4, 31, 22, 11, 8, 35, 51, 26, 24, 15, 19, 27, 30, 28, 32, 36, 41, 33, 34, 37, 39, 40, 6, 1, 9, 42, 45, 46, 52, 87, 89
Παρατηρήσεις:	<p>Πολύ πιθανή η παρουσία αλλά όχι βεβαιωμένη στην περιοχή Διποταμάτων Ανδρου(22) (22)</p> <p>2-15% του εθνικού πληθυσμού στη Χορταρολίμνη Λήμνου - Απομονωμένος πληθυσμός. (6)</p> <p>Η παρουσία του στη Βραυρώνα σχετίζεται με την καλή κατάσταση του υγροτόπου (9)</p>

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Mertensiella luschani</i>
Συνώνυμα:	<i>Salamandra luschani</i>
Κοινή ονομασία:	Σαλαμάνδρα της Καρπάθου, Κοχυλίνα, Κουρκούταβλος
Κλάση:	Αμφίβια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	R (Κόκκινο Βιβλίο), VU (IUCN), I (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ67/81, Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Εξαπλώνεται σχεδόν σε όλη την Ευρώπη. Στην Ελλάδα περιορίζεται στα νησιά του νοτιοανατολικού Αιγαίου (Κάσος, Σαρία, Κάρπαθος, Καστελόριζο).
Περιοχή:	3 Β. Κάρπαθος - Σαρία
Τοποθεσία:	Κάρπαθος, Σαρία (3)
Ενδιαίτημα:	Απαντά σε ξηρά περιβάλλοντα αρκεί να υπάρχουν κατάλληλα καταφύγια. Στην Κάρπαθο εντοπίζεται σε υψόμετρο πάνω από 1000 μ., ενώ στα μικρότερα νησιά κάτω από τα 500 μ.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Αφθονο στην Κάρπαθο (3)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Καταστροφή βιοτόπων, μείωση υδατικών πόρων και συλλογή του (3) Καταστροφή βιοτόπων, συλλογή ατόμων (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	3, 52
Παρατηρήσεις:	Είναι το μοναδικό ενδημικό ουροδέλες στην Ελλάδα (3)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Miniopterus schreibersii</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Πτερυγονυχτερίδα
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο), LR (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βόννης, CORINE
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη εξαπλώνεται από την Ιβηρική χερσόνησο και τα Βαλκάνια έως τον Καύκασο. Στην Ελλάδα είναι ευρέως εξαπλωμένο (Δ. Ελλάδα. Αττική, Β. Αιγαίο, Κρήτη)
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 4 Δυτικές και Βορειο-Ανατολικές ακτές Ζακύνθου 9 Βραυρώνα 28 Υγρότοπος και Ακτή Ψαλιδίου, Δήμος Κω 35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας 92 Σπερχειός Ποταμός, και Μαλιακός κόλπος
Τοποθεσία:	Σπήλαιο ΝΑ του Γύρι Ζακύνθου (4) Μυγδονία λεκάνη (Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια) (37) Σπήλαια Καστριών (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού) (1) Σπήλαιο Βραυρώνας (9) Καλλιέργειες, λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51)
Ενδιαίτημα:	Ανοιχτές βραχώδεις περιοχές και σπήλαια. Φωλιάζει σε κτήρια και σπηλιές όπου γεννά. Τρέφεται σε ανοιχτές πεδινές περιοχές. Δημιουργούν αποικίες αποκλειστικά σε σπήλαια, κατά τη διάρκεια όλου του χρόνου, αποτελούμενες από μερικές εκατοντάδες άτομα. Μεμονωμένα άτομα ή μικρές ομάδες μπορεί να βρεθούν σε άλλου είδους καταφύγια, όπως σοφίτες.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Δραστηριοποιείται νωρίς το δειλινό. Τρέφεται με έντομα. Μετακινείται σε μεγάλες αποστάσεις (έως 200 km) από χειμώνα σε καλοκαίρι. (9)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

**Εκτίμηση μεγέθους
του πληθυσμού:**

Απειλές-Κίνδυνοι: Ιδιαίτερα τρωτό είδος στις διαταραχές των σπηλαίων όπου φωλιάζει (9)
Ανθρώπινες δραστηριότητες, καταστροφή σπηλαίων (52)
Παρουσία ανθρώπου (92)

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:** Να διασφαλιστεί η καταλληλότητα του σπηλαίου για τις νυχτερίδες (4)
Απαραίτητη η προστασία του σπηλαίου Βραυρώνας (9)

Βιβλιογραφία: 4, 50, 28, 41, 37, 35, 1, 9, 52, 51, 92

Παρατηρήσεις:

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Monachus monachus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Μεσογειακή φώκια
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο), CR (IUCN), I/A (CITES), E (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βόννης, CITES, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants, Βαρκελώνη
Εξάπλωση:	Στην Μεσόγειο απαντούν 2 βιώσιμοι αλλά απομακρυσμένοι πληθυσμοί: ένας στις ακτές της Β. Αφρικής και ένας στις ελληνικές θάλασσες (π.χ. σε ακτές νησιών του Αιγαίου και του Ιονίου και στη θαλάσσια περιοχή της Θεσσαλίας, Ηπείρου, Στερεάς Ελλάδας, Αττικής, Πελοποννήσου, Κρήτης, Β Σποράδων)
Περιοχή:	3 Β. Κάρπαθος - Σαρία 4 Δυτικές και Βορειο-Ανατολικές ακτές Ζακύνθου 5 Κίμωλος - Πολύαιγος 10 Νοτιο-Δυτικός όγκος Λευκών Ορέων 11 Νήσος Μήλος 12 Νήσος Τήλος 15 Μικρό και Μεγάλο Σεϊτάνι, Νήσος Σάμος 16 Αρκιοί, Λειψοί, Αγαθονήσι και βραχονησίδες 17 Αστυπάλεια: Ανατολικό τμήμα, γύρω νησίδες και Οφιδούσα 18 Νησίδες Κυθήρων, Πρασονήσι, Δραγονάρα και Αντιδραγονάρα 19 Βόρεια Αμοργός και νησίδες Κίναρος, Λεβίθια, Μαύρια 20 Βραχονησίδες Νότιου Αιγαίου: Βελοπούλα, Φαλκονέρα, Ανανές, Χριστιανά, Παχειά, Φτενό, Αστακιδονήσια, Σύρνα και γύρω νησιά 22 Διποταμάτα Ανδρου 35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου 39 Αμβρακικός Κόλπος 44 Εθνικό θαλάσσιο πάρκο Β. Σποράδων 89 ΒΑ άκρο Κρήτης 90 Ορος Ιταμος 92 Σπερχειός Ποταμός, και Μαλιακός κόλπος
Τοποθεσία:	Εξι καταφύγια στη Βόρεια Κάρπαθο και τη Σαρία (3)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ακτές ολόκληρης της Ζακύνθου (Περισσότερο δυτικά, στο ακρωτήριο Σχοινάρι και στον κόλπο του Λαγανά) (4)

Κλέφτικο, Πελεκούδα, Κόκκινος κάβος, Κάτεργο, Προβατάς, Ριβάρι, Ακ. Βάνη, Εμπορείο (Μήλος) (11)

Καταγράφηκαν 10-12 καταφύγια στην Κίμωλο και 6 στην Πολύαιγο. (5)

Πορτέλα, Ακρ. Ορφός (Τήλος) (12)

Μαριναίοι, Μικρό Σεϊτάνι, περιοχή Σύρτις έως Μεγάλο Σεϊτάνι, ακρωτήριο Καράβι (Σάμος) (15)

Ορμος Κορθίου - Συνετίου (Ανδρος) (22)

Αλόννησος, ακατοίκητα νησιά Β και ΒΑ της Αλοννήσου. Πιπέρι (Σποράδες) (44)

Ευρύτερη περιοχή Αστυπάλαιας, Λιβιάδι, Βαθύ. (17)

Εποχιακά στον Αμβρακικό κόλπο. Κυρίως στις νότιες βραχώδεις ακτές Βόνιτσας και Αμφιλοχίας. (39)

Νησί Αγίος Γεώργιος, είσοδος κόλπου, Σκαμιούδι, νησί Γαρμπιάς, Αχλαδερή, Βασιλικά, Σκάλα Καλλονής. (Κόλπος Καλλονής Λέσβου) (35)

Ακτές Αρκών και Λειψών, γύρω βραχονησίδες (Στρογγύλη, Μανόλη, Ασπρονήσι, Μακρονήσι) και Αγαθονήσι. (16)

Αστακιδονήσια, Παχειά, παλιότερα, Σύρνα και γύρω νησιά (Βραχονησίδες Ν Αιγαίου) (20)

Αμοργός (Κατάπολα), Κίναρος, Λέβιθα. (19)

Ανατολικά Σέλινου (Λευκά Όρη) (10)

Ζάκρο, Δραγονάρα (89)

Ενδιαίτημα:

Διατροφή στην ανοιχτή θάλασσα. Ανάπαυση, αναπαραγωγή και ανατροφή μικρών σε χερσαία ενδιαίτηματα και θαλάσσιες σπηλιές/καταφύγια, που καταλήγουν σε ήσυχες παραλίες

Υψόμετρο:

Περιγραφή /

Στοιχεία βιολογίας:

Μεγαλόσωμο είδος φώκιας, μήκους έως 3 m και βάρους έως 350 kg. Ζει τουλάχιστον 40 έτη. Το σώμα της είναι προσαρμοσμένο στη ζωή στο νερό (υδροδυναμικό σχήμα, κοντό λείο τρίχωμα, άκρα σε σχήμα πτερυγίων με πέντε νύχια κ.ά.), αλλά θεωρείται παράκτιο είδος. Τρέφεται με ψάρια, χταπόδια και φύκια. Ζευγαρώνει στο νερό, περίπου κάθε δύο χρόνια. Η αναπαραγωγή δεν έχει καθορισμένη περίοδο. Καταφεύγει σε ήσυχες θαλάσσιες σπηλιές για ξεκούραση, αναπαραγωγή και ανατροφή των μικρών. (4)

Ζει έως και 44 έτη. Γεννάει Ιούλιο - Δεκέμβριο. Μεγαλύτερη συχνότητα γεννήσεων τον Οκτώβριο (44)

Θαλάσσιος οργανισμός. Το μήκος του φτάνει τα 3,8 m και το βάρος του τα 230 kg. Ζει σε κοπάδια. Χρησιμοποιεί σπηλιές, ακατοίκητα νησιά και δυσπρόσιτες βραχώδεις ακτές για ξεκούραση και αναπαραγωγή. Τρέφεται με ψάρια, χταπόδια κ.ά. Αναπαράγεται κάθε δύο έτη. Γεννάει συνήθως ένα μικρό, Σεπτέμβριο - Οκτώβριο. Η κυοφορία διαρκεί περίπου 11 μήνες. (39)

¹

Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

**Εκτίμηση μεγέθους
του πληθυσμού:**

10-20 άτομα σε Κάρπαθο και Σαρία (3)
Κατά την περίοδο 1989-1995 πιστοποιήθηκε η παρουσία έως και 18 ατόμων ανά έτος στη Ζάκυνθο (4)
25-40 άτομα διαφόρων ηλικιών στη Μήλο (11)
19 ο ελάχιστος παρατηρούμενος αριθμός ατόμων, 25-40 ο εκτιμώμενος. (5)
2-4 άτομα στην Τήλο (12)
Τουλάχιστον 13 άτομα σε όλη τη Σάμο (15)
Περίπου 40 άτομα στις Σποράδες (44)
Εκτιμάται σε 21 άτομα το ελάχιστο του πληθυσμού στη Λέσβο (35)
1-2 άτομα στην παράκτια ζώνη Σέλλινου στα Λευκά Όρη (10)

Απειλές-Κίνδυνοι:

Θανάτωση από τον άνθρωπο. Συρρίκνωση διαθέσιμων ενδιαιτημάτων λόγω ανθρωπίνων δραστηριοτήτων. Εν δυνάμει απειλή από αλιευτικά εργαλεία, μείωση διαθεσίμης τροφής λόγω υπεραλίευσης και ρύπανση (3)

Εκ προθέσεως θανάτωση από τον άνθρωπο και τυχαία παγίδευση σε αλιευτικά εργαλεία (4)

Συρρίκνωση ενδιαιτημάτων λόγω ανθρωπίνων δραστηριοτήτων (ενόχληση, βιομηχανία, τουρισμός), ηθελημένη θανάτωση από ψαράδες. Τα τελευταία χρόνια μειώνονται τα περιστατικά ηθελημένης θανάτωσης, λόγω ελάττωσης του αριθμού των σκαφών (11)

Ηθελημένη θανάτωση από τον άνθρωπο. Συρρίκνωση διαθέσιμων ενδιαιτημάτων εξαιτίας ανθρωπίνων δραστηριοτήτων (αλιεία, ενόχληση, τουρισμός). Μικρότερος κίνδυνος από ρύπανση και ατυχήματα σε αλιευτικά εργαλεία. Ελάττωση διαθεσιμότητας τροφής (5)

Ενόχληση από τουρίστες που επισκέπτονται τις σπηλιές (12)

Ηθελημένη θανάτωση από τον άνθρωπο. Συρρίκνωση διαθέσιμων ενδιαιτημάτων εξαιτίας ανθρωπίνων δραστηριοτήτων (αλιεία, ενόχληση, τουρισμός). Ελάττωση διαθεσιμότητας τροφής. Ενόχληση κατά την αναπαραγωγή και ανατροφή μικρών (15)

Η σκόπιμη θανάτωση από ψαράδες έχει μειωθεί τα τελευταία έτη. Εξακολουθεί να υφίσταται η απειλή από την αυξημένη τουριστική δραστηριότητα (ενόχληση), τη μείωση της διαθεσιμότητας της τροφής λόγω υπεραλίευσης, τη ρύπανση της θάλασσας (44)

Καταστροφή βιοτόπων, υπεραλίευση, παγίδευση σε αλιευτικά εργαλεία, θανάτωση (52)

Ενόχληση από τουρίστες, θανάτωση από ψαράδες, ατυχήματα με ταχύπλοα, υπεραλιεία (που μειώνει τα αποθέματα τροφής), ρύπανση. (89)

Υπεραλιεία, δραστηριότητες αναψυχής, βιομηχανία στις παράκτιες περιοχές, θανάτωση από ψαράδες (90)

Ανθρώπινες δραστηριότητες όπως ενόχληση των σπηλιών και θανάτωση από ψαράδες (92)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Θα πρέπει να ληφθούν μέτρα με στόχο την ελάττωση της όχλησης στα παράκτια ενδιαιτήματα του είδους (11)

Προτάσεις χαρακτηρισμού ορισμένων περιοχών ως "περιοχές οικοανάπτυξης" και "περιοχές προστασίας της φύσης" (12)

Να μην εισέλθει δρόμος στο Μεγάλο Σεϊτάνι για να μην ενοχλείται η φώκια (15)

Διατήρηση απόκρημνης παράκτιας ζώνης χωρίς δρόμους και κτήρια, έλεγχος λαθραλιείας (δυναμίτες κ.ά.) (22)

Απαιτείται η λήψη προστατευτικών μέτρων για τις βραχονησίδες που αποτελούν καταφύγια για τη μεσογειακή φώκια (16)

Δημιουργία προστατευόμενων περιοχών, πληροφόρηση - ευαισθητοποίηση κοινού, μελέτη οικολογίας, αποζημίωση ψαράδων (52)

Αναγκαία η καταγραφή και χαρτογράφηση των καταφυγίων και η παρακολούθηση του πληθυσμού και της αναπαραγωγικής δραστηριότητας. Αυστηρός έλεγχος στις μηχανότρατες για την τήρηση της απόστασης ψαρέματος και απαγόρευση της ερασιτεχνικής αλιείας (89)

Βιβλιογραφία:

3, 4, 11, 5, 12, 15, 18, 22, 44, 17, 39, 35, 16, 20, 19, 10, 52, 89, 90, 92

Παρατηρήσεις:

Ερευνητική αποστολή έκανε εμπεριστατωμένες μελέτες για το είδος στη Σάμο (15)

Ο κόλπος Καλλονής δεν έχει μόνιμα καταφύγια για τη μεσογειακή φώκια, η οποία εμφανίζεται στην περιοχή αναζητώντας την τροφή της (35)

Παλιές αναφορές παρουσίας του στο Α Σέλινο (Λευκά Ορη). Βέβαιη η παρουσία του στη Ν Κρήτη (10)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Morimus funereus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ασπόνδυλα
Κατάσταση¹ διατήρησης :	VU (IUCN), E (Invertebrates in need of special protection in Europe & European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II), IUCN, CORINE, Invertebrates in need of special protection in Europe, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Κ & Δ Μακεδονία, Θεσσαλία
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 48 Ποταμοί Γαλλικός, Αξιός, Λουδίας, Αλιάκμονας, Αλυκή Κίτρους και λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου 87 Κάτω Ολυμπος 88 Στρατωνικό Ορος 91 Στενά Νέστου
Τοποθεσία:	Υδατα Στυγός (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού) (1) 5 km ΝΔ του Αγίου Παντελεήμονα (87) Σύνορα δρυοδάσους και δάσους οξυάς ΝΔ της Ολυμπιάδας (88)
Ενδιαίτημα:	Φυλλοβόλα δάση. Νεκρά ή σχεδόν νεκρά ξύλα διαφόρων ειδών δέντρων (Populus, Fagus, Quercus, Castanea κ.α.)
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Εντοπίστηκε 1 άτομο (88)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Υλοτομία, φωτιές (52) Υποβάθμιση ενδιαιτημάτων λόγω ανθρωπογενών επιδράσεων (δημιουργία ομίληκων δασών, αποψιλωτικές υλοτομίες, απμάκρυνση γέρικων δέντρων, πυρκαγιές) (87) Περιορισμός βιοτόπων λόγω ανθρωπογενών επιδράσεων (δημιουργία ομίληκων δασών, αποψιλωτικές υλοτομίες, απμάκρυνση γέρικων και σάπιων δέντρων, πυρκαγιές) (88)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Ανόρθωση του ενδιαίτηματος του είδους με ανόρθωση των δασών της περιοχής και με διατήρηση των ιστάμενων γέρικων και νεκρών δέντρων. (87)

Εγκατάλειψη κορμοτεμαχίων και χονδρών κλαδιών για εγκατάσταση ατόμων του είδους (88)

Βιβλιογραφία:

48, 1, 52, 87, 88, 91

Παρατηρήσεις:

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Myotis bechsteini</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Μυωτίδα
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	R (Κόκκινο Βιβλίο), VU (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βόννης, CORINE
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη εξαπλώνεται από την Ιβηρική χερσόνησο έως την Ουκρανία και τη Μολδαβία. Στην Ελλάδα απαντά κυρίως στην Α Μακεδονία και στη Θράκη.
Περιοχή:	23 Γράμμος - ΒΔ Βόιος 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 86 Ελατιά
Τοποθεσία:	Πάνω Αρένα (Γράμμος - ΒΔ Βόιος) (23) Μυγδονία λεκάνη (Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια) (37)
Ενδιαίτημα:	Δάση φυλλοβόλων δένδρων με μεγάλη αναλογία παλαιών δένδρων. Επίσης περιβόλια και πάρκα. Το χειμώνα απαντά σε μικρούς αριθμούς σε υπόγειες θέσεις. Επίσης, διαχειμάζει σε κοιλότητες δένδρων.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ελλειψη ώριμων δέντρων με κοιλότητες και παλιών κτηρίων, για φώλιασμα. Ενόχληση στα καταφύγια (χειμερινά και θερινά) (23) Κλιματικές αλλαγές, καταστροφή δασών (52) Ελλειψη χώρων φωλιάσματος (86)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση ώριμων δέντρων και συστάδων (23)

¹ Ε: κινδυνεύουν, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ίδρυση καταφυγίου θηραμάτων σε τμήμα της Ελατιάς. Μελέτη ίδρυσης Ελεγχόμενης Κυνηγετικής Περιοχής νοτιότερα, η οποία θα απορροφήσει την κυνηγετική πίεση. Απαγόρευση θήρας στο βορειοδυτικό τμήμα της Ελατιάς, που περιλαμβάνει ενδιαίτηματα σε εξαιρετική κατάσταση διατήρησης. Ενίσχυση του προσωπικού φύλαξης και χορήγηση οικονομικών κινήτρων για υπερωριακή απασχόληση. Περιορισμός της χρήσης δασικών δρόμων (τοποθέτηση εγκαταστάσεων αποκλεισμού διέλευσης οχημάτων στις εισόδους του καταφυγίου κατά την περίοδο που δεν ασκούνται υλοτομίες και τακτικός έλεγχος και αντικατάσταση των κατεστραμμένων μπαρών) (86)

Βιβλιογραφία: 23, 37, 52, 86

Παρατηρήσεις:

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Myotis blythi</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Μικρομυωτίδα
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (Κόκκινο Βιβλίο)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, Σύμβαση της Βόννης, CORINE
Εξάπλωση:	Τα βόρεια όρια της εξάπλωσής της στην Ευρώπη είναι η Τσεχία και η Σλοβακία, και τα νότια η Ελλάδα και η Σικελία. Επίσης απαντά στη Μάλτα. Στην Ελλάδα απαντά στην Α. και Δ. Μακεδονία, στη Θράκη, στην Ηπειρο, στη Δ. Ελλάδα,, στην Πελοπόννησο, στα νησιά του Ιονίου και του Β. Αιγαίου και στην Κρήτη.
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 3 Β. Κάρπαθος - Σαρία 4 Δυτικές και Βορειο-Ανατολικές ακτές Ζακύνθου 25 Δάσος Φρακτού - Χαϊντού Κούλα και γύρω κορυφές 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 42 Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου - Δάσος Στροφυλιάς και ευρύτερη περιοχή 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας 92 Σπερχειός Ποταμός, και Μαλιακός κόλπος
Τοποθεσία:	Σπήλαιο ΝΑ του Γύρι (Ζάκυνθος) (4) Χαϊντού, Κούλα και γύρω κορυφές (25) Μυγδονία λεκάνη (Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια) (37) Σπήλαια Καστριών (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού) (1) Καλλιέργειες, λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51) Λαμία (92)
Ενδιαίτημα:	Δασώδεις και θαμνώδεις περιοχές, κυρίως ασβεστολιθικές, με μικρή φυτοκάλυψη. Επίσης, σπήλαια, σοφίτες και κοιλότητες δένδρων.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Σπάνιο στην Κάρπαθο (3) Πολύ πιθανή η παρουσία του είδους στην περιοχή της λίμνης της Καστοριάς αλλά όχι επιβεβαιωμένη. (50)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ανθρώπινες δραστηριότητες σε σπήλαια (52) Παρουσία ανθρώπου (92)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Να διασφαλιστεί η καταλληλότητα των σπηλαίων στις ακτές της Ζακύνθου για τις νυχτερίδες. (4)
Βιβλιογραφία:	3, 4, 50, 25, 41, 37, 1, 42, 52, 51, 92
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Myotis capaccinii</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Ποδαρομυωτίδα
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο), VU (IUCN), V (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βόννης, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη απαντά στις ανατολικές ακτές της Ιβηρικής χερσονήσου, στη Βόρεια Γαλλία, στην Ιταλία, στην Βαλκανική χερσόνησο, στην Βόρεια Ιταλία, και στην Ρουμανία. Επίσης, σε όλα τα μεγάλα νησιά της Μεσογείου. Στην Ελλάδα απαντά στα νησιά του Ιονίου, στη Δ Ελλάδα και στην Κρήτη.
Περιοχή:	41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 47 Δάσος Δαδιάς 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Ασβεστολιθικές περιοχές, δάση και σπήλαια κοντά σε νερό
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Ζει ομαδικά (47)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Περίπου 80 άτομα στο Δάσος Δαδιάς (47)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ανθρώπινες δραστηριότητες, καταστροφή σπηλαίων (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	50, 41, 47, 52
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Myotis emarginatus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Πυρρομυωτίδα
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο), VU (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βόννης, CORINE
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη απαντά κυρίως στα νότια, νοτιοανατολικά, και στα κεντρικά. Στην Ελλάδα απαντά στην Α & Κ Μακεδονία, στη Θράκη, στη Στερεά & Δ Ελλάδα, στην Πελοπόννησο και στα νησιά του Β. Αιγαίου.
Περιοχή:	7 Φαράγγι Ενιπέα Ολύμπου 25 Δάσος Φρακτού - Χαϊντού Κούλα και γύρω κορυφές 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμνη και ευρύτερη περιοχή 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 43 Ορος Πάρνωνα - υγρότοπος Μουστού (Οικολογικό πάρκο) 45 Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογίου - Αιτωλικού 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας
Τοποθεσία:	Χαϊντού, Κούλα και γύρω κορυφές (25) Μυγδονία λεκάνη (Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια) (37) Κύριος ορεινός όγκος Πάρνωνα (43)
Ενδιαίτημα:	Αρχικά εντοπίζονταν μόνο σε σπηλιές. Προσφάτως έχει προσαρμοστεί στο να χρησιμοποιεί κτήρια ως καλοκαιρινά καταφύγια, ιδίως στα βόρεια της εξάπλωσής της. Διαχειμάζει σε σπηλιές, σύραγγες, και κελάρια. Προτιμάει καρστικές περιοχές, όπως και ζεστές περιοχές με πάρκα, κήπους, και υδάτινες συλλογές. Επίσης, σε παρόχθιες διαπλάσεις (μέσα, κοντά και γύρω από τους ποταμούς), θαμνώνες (φρύγανα και μακί), αγροτικές εκτάσεις και οικισμοί, εκτεταμένα βράχια και σπήλαια, ασβεστολιθικές περιοχές, πάρκα, δάση
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Πολύ πιθανή η παρουσία του είδους στην περιοχή της λίμνης της Καστοριάς αλλά όχι επιβεβαιωμένη. (50)

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία), ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Απειλές-Κίνδυνοι:	Καταστροφή σπηλαίων (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	50, 7, 25, 41, 37, 43, 45, 52, 51
Παρατηρήσεις:	Είναι πιθανή η παρουσία στην περιοχή Μεσολογγίου αλλά όχι επιβεβαιωμένη (45) Πιθανή η παρουσία του είδους, αλλά όχι βέβαιη, στην περιοχή του Κόλπου της Κυπαρισσίας. (51)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Myotis myotis</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Τρανομυωτίδα
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο), LR (IUCN), K (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βόννης, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Σε ολόκληρη την ηπειρωτική Ευρώπη, εκτός Σκανδιναβίας, Ισλανδίας και Βρετανικών νησιών. Απαντά σχεδόν σε ολόκληρη την Ελλάδα (Α Μακεδονία & Θράκη, Δ Ελλάδα, Πελοπόννησο, Αττική, Β Αιγαίο, Κρήτη)
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 9 Βραυρώνα 18 Νησίδες Κυθήρων, Πρασονήσι, Δραγονάρα και Αντιδραγονάρα 25 Δάσος Φρακτού - Χαϊντού Κούλα και γύρω κορυφές 35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 45 Σύμπλεγμα υδροτόπων Μεσολογίου - Αιτωλικού 47 Δάσος Δαδιάς 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας 94 Λίμνες Χειμαδίτιδα - Ζάζαρη
Τοποθεσία:	Χαϊντού, Κούλα και γύρω κορυφές (25) Μυγδονία λεκάνη (Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια) (37) Σπήλαια Καστριών (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού) (1) Σπήλαιο Βραυρώνας (9) Καλλιέργειες, λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51)
Ενδιαίτημα:	Ανοιχτές περιοχές, πάρκα, κήποι, κατοικημένες περιοχές. Φωλιάζει σε σπηλιές και δέντρα
Υψόμετρο:	

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία), ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Το καλοκαίρι σχηματίζει αποικίες, τον χειμώνα διαχειμάζει μεμονωμένα στις σπηλιές (47) Σχηματίζει αποικίες. Μετακινείται ενίοτε σε μεγάλες αποστάσεις. Τρέφεται με νυχτοπεταλούδες και κολεόπτερα. (9)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Περίπου 200 άτομα στο Δάσος Δαδιάς (47)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ιδιαίτερα τρωτό είδος στις διαταραχές των σπηλαίων όπου φωλιάζει και στη μείωση των εντόμων που αποτελούν την τροφή του (9) Καταστροφή βιοτόπων, ελάττωση τροφικών αποθεμάτων (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Απαραίτητη η προστασία του σπηλαίου και του δάσους της Βραυρώνας. (9)
Βιβλιογραφία:	47, 50, 18, 25, 41, 37, 35, 1, 9, 45, 52, 51, 94
Παρατηρήσεις:	Είναι πιθανή η παρουσία στην περιοχή Μεσολογγίου αλλά όχι επιβεβαιωμένη (45)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Ophiogomphus cecilia</i>
Συνώνυμα:	<i>Libellula cecilia</i> , <i>Aeschna serpentina</i> , <i>A. spectabilis</i>
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ασπόνδυλα
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Invertebrates in need of special protection in Europe & European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, CORINE, Invertebrates in need of special protection in Europe, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	A & K. Μακεδονία, Θράκη
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Τρεχούμενα νερά
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Osmoderma eremita</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ασπόνδυλα
Κατάσταση¹ διατήρησης :	VU (IUCN), E (Invertebrates in need of special protection in Europe & European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE, Invertebrates in need of special protection in Europe, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Θεσσαλία
Περιοχή:	87 Κάτω Ολυμπος 88 Στρατωνικό Ορος 91 Στενά Νέστου
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Δάση φυλλοβόλων, μακί
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Καταστροφή βιοτόπων, εντατική υλοτομία. (52) Υποβάθμιση ενδιαιτημάτων λόγω ανθρωπογενών επιδράσεων (δημιουργία ομίληκων δασών, αποψιλωτικές υλοτομίες, απμάκρυνση γέρικων δέντρων, πυρκαγιές) (87) Περιορισμός βιοτόπων λόγω ανθρωπογενών επιδράσεων (δημιουργία ομίληκων δασών, αποψιλωτικές υλοτομίες, απμάκρυνση γέρικων και σάπιων δέντρων, πυρκαγιές) (88)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Ανόρθωση του ενδιαιτήματος του είδους με ανόρθωση των δασών της περιοχής και με διατήρηση των ιστάμενων γέρικων και νεκρών δέντρων. (87) Εγκατάλειψη κορμοτεμαχίων και χονδρών κλαδιών για εγκατάσταση ατόμων του είδους (88)
Βιβλιογραφία:	52, 87, 88, 91
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Phocaena phocaena</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Φώκαινα
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	R (Κόκκινο Βιβλίο), VU (IUCN), II/A (CITES), K (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βόννης, CITES, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants, Βαρκελώνη
Εξάπλωση:	Β. Αιγαίο.
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Κρύα νερά κοντά σε παραλίες, κόλπους ή εκβολές ποταμών
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Υπεραλίευση, παγίδευση σε αλιευτικά εργαλεία (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Καταγραφή πληθυσμών, ενημέρωση κοινού, ορθολογική διαχείριση αλιείας (52)
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Phoxinellus pleurobipunctatus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Λιάρα
Κλάση:	Ψάρια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	L/V, S-T
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙΙ), ΠΔ 67/81, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, νόμοι περι Αλιείας
Εξάπλωση:	Ενδημικό Δ. Ελλάδας (Πελοπόννησος, Ηπειρος, Κέρκυρα)
Περιοχή:	26 Εκβολές και στενά Αχέροντα 27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου 38 Ποταμός Αραχθος και ευρύτερη περιοχή 45 Σύμπλεγμα υδροτόπων Μεσολογίου - Αιτωλικού 51 Κόλπος Κυπαρισσίας
Τοποθεσία:	Αλφειός ποταμός, λίμνη Καϊάφα (51) Πιθανή η παρουσία του στις εκβολές του ποταμού Καλαμά και στις λιμνοθάλασσες (27) Ηπειρος (38)
Ενδιαίτημα:	Ρεόφιλο είδος. Σε σημεία ασθενούς ροής. Σπάνια σε φυσικές λίμνες και μόνο κοντά σε σημεία όπου εκβάλλουν ποταμοί και ρεύματα.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Ιθαγενές ψάρι, μάλλον ρεόφιλο. Τρέφεται με πλαγκτόν, έντομα, προνύμφες και σπόρους. Αναπαράγεται τους ανοιξιότικους μήνες ως το καλοκαίρι, όταν ζεσταίνονται τα νερά. (38)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ρύπανση, τεχνικά έργα, χρήσεις γης (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	51, 27, 26, 52, 38, 45
Παρατηρήσεις:	Πιθανή η παρουσία του είδους στην κοίτη του Καλαμά (27) Πιθανά το είδος εξαπλώνεται και στη Ν Αλβανία (52)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Phoxinellus spp.</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Ντάσκα, Πασκόβιζα, Τσίμα
Κλάση:	Ψάρια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V/E
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙΙ), Σύμβαση της Βέρνης, ΠΔ 67/81
Εξάπλωση:	Αττική, Βοιωτία, Φθιώτιδα, Θεσσαλία, Πελοπόννησο, Αιτωλία, Ακαρνανία, Ηπειρο, Εύβοια, Λευκάδα, Κέρκυρα
Περιοχή:	9 Βραυρώνα 39 Αμβρακικός Κόλπος
	92 Σπερχειός Ποταμός, και Μαλιακός κόλπος
Τοποθεσία:	Λεκάνες Λούρου και Αράχθου (39)
Ενδιαίτημα:	Ρέοντα ύδατα, στάσιμα καθαρά νερά, πηγές, έλη, παράκτια ζώνη, ζώνη λιμνών, ανάμεσα σε υδρόβια φυτά. Προτιμάει περιοχές με μικρή ροή, στην άνω και μέση στήλη νερού
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Ρεόφιλο ψάρι. Τρέφεται με πλαγκτόν, έντομα, προνύμφες και σπόρους. Αναπαράγεται όταν ζεστάνουν τα νερά (τέλη άνοιξης, αρχές καλοκαιριού). (39) Τρέφεται με μικροοργανισμούς (πλαγκτόν, προνύμφες κ.λπ.). Αναπαράγεται την άνοιξη σε ρηχά καθαρά νερά με βλάστηση. (9)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ρύπανση, τεχνικά έργα, χρήσεις γης, ανεξέλεγκτη άντληση νερού. (52) Κινδυνεύει από τα εγγειοβελτιωτικά έργα (υδροδοτήσεις, αποξηράνσεις κ.ά.) και τη μείωση της ποσότητας των υδάτων (39) Ρύπανση, τεχνικά έργα (αποξηράνσεις γης, υδροδοτήσεις). Άμεσος κίνδυνος για τους πληθυσμούς Αττικής και Βοιωτίας λόγω μείωσης των μόνιμων συγκεντρώσεων νερού (9)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Απαιτείται σωστή διαχείριση του ποταμού Ερασίνου και του υγρότοπου της Βραυρώνας (9)
Βιβλιογραφία:	52, 52, 39, 9, 92
Παρατηρήσεις:	

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Rhinolophus blasii</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Ρινόλοφος του Blasius
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο), LR (IUCN), R (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βόννης, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη η εξάπλωσή του περιορίζεται στη Νοτιοδυτική Ρουμανία και στη Βαλκανική Χερσόνησο. Στην Ελλάδα απαντά στα νησιά του Ιονίου και του Αιγαίου, στη Δ. Ελλάδα, στην Πελοπόννησο και στην Αττική.
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 10 Νοτιο-Δυτικός όγκος Λευκών Ορέων 15 Μικρό και Μεγάλο Σεϊτάνι, Νήσος Σάμος 35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπη και ευρύτερη περιοχή 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 47 Δάσος Διαδιάς 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας
Τοποθεσία:	Φαράγγι μεγάλου Σεϊτανίου (Σάμος) (15) Μυγδονία λεκάνη (Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια) (37) Υδατα Στυγός (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού). (1) Καλλιέργειες, λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51)
Ενδιαίτημα:	Απαντά σε Μεσογειακά και υπομεσογειακά δάση και σε ανοιχτές εκτάσεις. Κουρνιάζει και φωλιάζει σε σπηλιές, κοιλότητες βράχων, κοιλότητες δέντρων κι εγκατελειμμένα ορυχεία.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Σπηλαιόβιο. Τρέφεται αποκλειστικά με έντομα (15)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Πολύ πιθανή η παρουσία του είδους στην περιοχή της λίμνης της Καστοριάς αλλά όχι επιβεβαιωμένη. (50)

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	Κοινή η παρουσία του στο μικρό και μεγάλο Σεΐτάνι (15)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Καταστροφή ή ενόχληση καταφυγίων, χρήση εντομοκτόνων (15) Ανθρώπινες δραστηριότητες (52) Καταστροφή των ενδιαιτημάτων του είδους και τουριστική αξιοποίηση των σπηλαίων. (10)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση των σπηλαίων, καθώς και των σχισμών και των κοιλωμάτων στα φαράγγια. (15)
Βιβλιογραφία:	50, 15, 35, 52, 41, 37, 1, 10, 47, 51
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Rhinolophus euryale</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Μεσορινόλοφος
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο), VU (IUCN), R (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βόννης, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Εξαπλώνεται στη νότια Ευρώπη και στα μεγάλα νησιά της Μεσογείου, εκτός των Βαλεαρίδων. Στην Ελλάδα απαντά στην Α. Μακεδονία, στη Θράκη, στη Θεσσαλία, στη Δ. Ελλάδα, στην Πελοπόννησο, στην Ηπειρο και στα νησιά του Ιονίου.
Περιοχή:	28 Υγρότοπος και Ακτή Ψαλιδίου, Δήμος Κω 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 44 Εθνικό θαλάσσιο πάρκο Β. Σποράδων 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας
Τοποθεσία:	Μυγδονία λεκάνη (Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια) (37) Γιούρα (Σποράδες) (44) Καλλιέργειες, λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51)
Ενδιαίτημα:	Δασώδεις εκτάσεις, σπήλαια και σήραγγες. Σπανίως απαντά και σε εγκαταλειμμένα κτήρια.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Πολύ πιθανή η παρουσία του είδους στη λίμνη Καστοριάς αλλά όχι βέβαιη (50)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ανθρώπινες δραστηριότητες (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	50, 28, 52, 41, 37, 44, 51
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Τρανορινόλοφος
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (Κόκκινο Βιβλίο), LR (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βόννης, CORINE
Εξάπλωση:	Απαντά σε όλη την Ευρώπη με βορειότερο όριο εξάπλωσης την Βρετανία, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο, τη Γερμανία, την Πολωνία, την Ουκρανία, και τη Ρωσία. Επιπλέον εξαπλώνεται σε πολλά μεγάλα νησιά της Μεσογείου όπως η Κύπρος και η Μάλτα. Στην Ελλάδα απαντά στην Α. & Κ. Μακεδονία, στη Θράκη, στη Στερεά Ελλάδα, στη Δ. Ελλάδα, στην Πελοπόννησο, στα νησιά του Ν. Αιγαίου και στην Κρήτη.
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 4 Δυτικές και Βορειο-Ανατολικές ακτές Ζακύνθου 7 Φαράγγι Ενιπέα Ολύμπου 10 Νοτιο-Δυτικός όγκος Λευκών Ορέων 13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων 18 Νησίδες Κυθήρων, Πρασονήσι, Δραγονάρα και Αντιδραγονάρα 21 Γραμβούσα 25 Δάσος Φρακτού - Χαϊντού Κούλα και γύρω κορυφές 30 Λιμνοθάλασσα Κούταβου 33 Λίμνη Κουρνά - Γεωργιούπολη Κρήτης 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 42 Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου - Δάσος Στροφυλιάς και ευρύτερη περιοχή 43 Ορος Πάρνωνα - υγρότοπος Μουστου (Οικολογικό πάρκο) 45 Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογίου - Αιτωλικού 47 Δάσος Δαδιάς 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας
Τοποθεσία:	Υπόγειες σύραγγες Κατάκωλου Ζακύνθου (Βολίμες) (4) Χαϊντού, Κούλα και γύρω κορυφές (25)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	Μυγδονία λεκάνη (Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια) (37)
	Σπήλαια Καστριών (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού) (1)
	Κύριος ορεινός όγκος Πάρνωνα (43)
	Καλλιέργειες, λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51)
Ενδιαίτημα:	Παρόχθιες διαπλάσεις (μέσα, κοντά και γύρω από τους ποταμούς), θαμνώνες (φρύγανα και μακί), δάση, καλλιέργειες και οικισμοί. Εκτεταμένα βράχια και σπήλαια, κοιλότητες δέντρων κι εγκατελειμμένα ορυχεία για καταφύγιο
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ελλειψη βιοτόπων για διατροφή, ξεκούραση και αναπαραγωγή, χρήση γεωργικών φαρμάκων, άμεση καταστροφή βιοτόπων, θανάτωση από τον άνθρωπο (30)
	Ανθρώπινες δραστηριότητες (52)
	Καταστροφή των ενδιαιτημάτων του είδους και αξιοποίηση σπηλαίων (10)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	4, 13, 50, 21, 25, 18, 30, 52, 41, 37, 33, 7, 42, 1, 10, 43, 45, 47, 51
Παρατηρήσεις:	Πρώτη αναφορά στη Ζάκυνθο (4)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Rhinolophus hipposideros</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Μικρορινόλοφος
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (Κόκκινο Βιβλίο), VU (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βόννης, CORINE
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη εξαπλώνεται στα δυτικά, κεντρικά και νότια τμήματα της. Στην Ελλάδα απαντά στην Α. Μακεδονία, στη Θράκη, στη Δ. Ελλάδα, στην Πελοπόννησο, στην Αττική και στην Κρήτη.
Περιοχή:	10 Νοτιο-Δυτικός όγκος Λευκών Ορέων 21 Γραμβούσα 27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου 31 Υγρότοπος Αγιάς 33 Λίμνη Κουρνά - Γεωργιούπολη Κρήτης 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 45 Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογίου - Αιτωλικού 47 Δάσος Δαδιάς 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας
Τοποθεσία:	Στενά ποταμού Καλαμά (σπήλαιο στην Παλαιόχωρα) (27) Μυγδονία λεκάνη (Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια) (37) Καλλιέργειες, λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51)
Ενδιαίτημα:	Ανοιχτές, δασώδεις και θαμνώδεις εκτάσεις, λιβάδια, σπηλιές, κοιλότητες βράχων, κοιλότητες δέντρων κι εγκατελειμμένα ορυχεία για καταφύγιο
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Πολύ πιθανή η παρουσία του είδους στη λίμνη Καστοριάς αλλά όχι βέβαιη (50)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ανθρώπινες δραστηριότητες, καταστροφή βιοτόπων (52)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Καταστροφή βιοτόπων του είδους και αξιοποίηση σπηλαίων (10)

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 50, 21, 27, 52, 31, 41, 33, 37, 10, 45, 47, 51

Παρατηρήσεις: Είναι πιθανή η παρουσία στην περιοχή Μεσολογγίου - Αιτωλικού, αλλά όχι επιβεβαιωμένη (45)

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Rhinolophus mehelyi</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Ρινόλοφος του Mehely
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο), VU (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βόννης, CORINE
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη η περιοχές εξάπλωσης του είναι ασυνεχής, με πληθυσμούς στη Κεντρική και Νότια Ιβηρική χερσόνησο, στη Νότια Γαλλία, στη Βαλκανική χερσόνησο, στη Νοτιοανατολική Ρουμανία, στον Καύκασο, και στα μεγάλα νησιά της Μεσογείου. Στην Ελλάδα απαντά κυρίως στις δυτικές περιοχές της.
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου
Τοποθεσία:	Μυγδονία λεκάνη (Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια) (37) Σπήλαια Καστριών (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού) (1)
Ενδιαίτημα:	Σπηλιές σε Μεσογειακά και Υπομεσογειακά κλίματα.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ανθρώπινες δραστηριότητες, καταστροφή σπηλαίων (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52, 41, 37, 1
Παρατηρήσεις:	

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Rhodeus sericeus amarus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Μουρμουρίτσα, Φλασκούνι
Κλάση:	Ψάρια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	?/S ή V
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙΙ), Καμία
Εξάπλωση:	Θεσσαλία, Μακεδονία, Θράκη
Περιοχή:	34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή 36 Ποταμός Εβρος 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμνη και ευρύτερη περιοχή 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 48 Ποταμοί Γαλλικός, Αξιός, Λουδίας, Αλιάκμονας, Αλυκή Κίτρους και λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου 91 Στενά Νέστου 94 Λίμνες Χειμαδίτιδα - Ζάζαρη
Τοποθεσία:	Στάσιμα νερά Νέστου. Λίμνη Βιστωνίδα (46) Στρυμόνας, παραπόταμοι, χείμαρροι (ζώνη χαμηλής ροής) και λίμνη Κερκίνη (34) Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια (37) Ποταμοί Αξιός, Αλιάκμονας (48)
Ενδιαίτημα:	Παράκτιες ελώδεις περιοχές με πλούσια υδρόβια βλάστηση, στάσιμα νερά, ποταμοί με λασπώδες υπόστρωμα, πλούσιες σε θρεπτικά λίμνες.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Αφθονο στην Κερκίνη (34)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Η υπέρμετρη αύξηση της βλάστησης στις λίμνες, η επιβάρυνση με αμμωνιακά, νιτρικά και φωσφορικά άλατα από τις καλλιέργειες και η μεταφορά λεπτόκοκκου υλικού υποβαθμίζουν την ποιότητα του περιβάλλοντος (46) Ρύπανση, τεχνικά έργα (52) Ρύπανση (91)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Παροχή σταθερής ποσότητας νερού από τα φράγματα της ΔΕΗ. Παρακολούθηση της στάθμης του νερού του Ποταμού Νέστου. Απαγόρευση της αλιείας (ερασιτεχνικής και επαγγελματικής) όλο το χρόνο. Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των επισκεπτών. Παρακολούθηση του πληθυσμού και των ενδιαιτημάτων των ειδών (91)

Βιβλιογραφία:

46, 52, 36, 34, 37, 48, 91, 94

Παρατηρήσεις:

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Rosalia alpina</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ασπόνδυλα
Κατάσταση¹ διατήρησης :	VU (IUCN), E (Invertebrates in need of special protection in Europe & European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE, Invertebrates in need of special protection in Europe, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Κ. Μακεδονία, Θεσσαλία
Περιοχή:	87 Κάτω Ολυμπος
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Δάση φυλλοβόλων
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Υλοτομία, φωτιές (52) Υποβάθμιση ενδιαιτημάτων λόγω ανθρωπογενών επιδράσεων (δημιουργία ομίληκων δασών, αποψιλωτικές υλοτομίες, απμάκρυνση γέρικων δέντρων, πυρκαγιές) (87)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Ανόρθωση του ενδιαιτηματος του είδους με ανόρθωση των δασών της περιοχής και με διατήρηση των ιστάμενων γέρικων και νεκρών δέντρων. (87)
Βιβλιογραφία:	52, 87
Παρατηρήσεις:	

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Rupicapra rupicapra balcanica</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Αγριόγιδο
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	R
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Βαλκάνια. Στην Ελλάδα απαντά στη Β. και Ν. Πίνδο, Στερεά Ελλάδα, Μακεδονία, Θράκη, Θεσσαλία, Ηπειρο, Στερεά Ελλάδα
Περιοχή:	23 Γράμμος - ΒΔ Βόιος 24 Κεντρική Ροδόπη 93 Ορος Βόρας
Τοποθεσία:	Δάσος Φρακτού (χαράδρες Αγριόγιδο, Κερασιών, Καταραχτών) (24) ΒΔ του χωριού Πληκάτι και από κορυφή Σούφλικας έως κορυφή Επάνω Αρένα (Γράμμος - ΒΔ Βόιος) (23)
Ενδιαίτημα:	Επικλινείς πλαγιές καλυμμένες με δάση , που καταλήγουν σε απόκρημνες κορυφές και σάρες, βραχώδη και απόκρημνα βουνά, διαζώματα με άφθονη ποώδη βλάστηση που συνήθως γειτνιάζουν με υπαλπικά λιβάδια.
Υψόμετρο:	1000-1850 μέτρα
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Μεγάλο θηλαστικό, αντιπροσωπευτικό είδος των ψηλών βουνών. Χαρακτηριστικό μορφολογικό γνώρισμα τα όρθια, με κυρτές προς τα πίσω απολήξεις, κέρατα που φέρουν και τα δύο φύλα. Το χρώμα του σώματος είναι ανοιχτό καφέ το καλοκαίρι και σκούρο τον χειμώνα. Το κεφάλι, λευκό, φέρει δύο σκούρες πλευρικές λουρίδες ως τα ρουθούνια. Το σώμα τους φτάνει σε βάρος τα 25-45 kg. Τρέφεται με φυτά και λειχήνες. Ζευγαρώνει Οκτώβριο-Νοέμβριο και γεννά τον Μάιο, 1-2 μικρά. Τα θηλυκά με τα μικρά σχηματίζουν κοπάδια, τα αρσενικά ζουν μεμονωμένα. Ζουν 15-17 έτη. Αλλάζουν ενδιαίτημα ανάλογα με την εποχή. Τον χειμώνα κατεβαίνει στις δασωμένες πλαγιές, την άνοιξη ανεβαίνει ψηλότερα. (24) Αντιπροσωπευτικό μεγάλο θηλαστικό των ψηλών βουνών. Χαρακτηριστικό μορφολογικό γνώρισμα τα όρθια, με κυρτές προς τα πίσω απολήξεις, κέρατα που φέρουν και τα δύο φύλα. Το χρώμα του σώματος είναι ανοιχτό καφέ το καλοκαίρι και σκούρο τον χειμώνα. Το κεφάλι, λευκό, φέρει δύο σκούρες πλευρικές λουρίδες ως τα ρουθούνια. Το σώμα τους φτάνει σε βάρος τα 25-45 kg. Τρέφεται με φυτά και λειχήνες. Ζευγαρώνει Οκτώβριο-Νοέμβριο και γεννά τον Μάιο, 1-2 μικρά. Τα θηλυκά με τα μικρά σχηματίζουν κοπάδια, τα αρσενικά ζουν μεμονωμένα. Ζουν 15-17 έτη. Αλλάζουν ενδιαίτημα ανάλογα με την εποχή. Τον χειμώνα κατεβαίνουν στις δασωμένες πλαγιές, την άνοιξη ανεβαίνουν ψηλότερα. (23)

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	60-65 άτομα στην Κεντρική Ροδόπη (24) 42-48 άτομα στην περιοχή Γράμμου - ΒΔ Βοΐου (23)
Απειλές-Κίνδυνοι:	<p>Παράνομο κυνήγι. Μείωση διαθέσιμης τροφής λόγω βόσκησης. Ανταγωνιστικές σχέσεις με αιγοπρόβατα. Παρενόχληση από τουρισμό και αθλητικές εκδηλώσεις (αεροπτερισμός, ορειβασία). Το μικρό μέγεθος των πληθυσμών εγκυμονεί κίνδυνο γενετικής αποδυνάμωσης (24)</p> <p>Παράνομη θήρα, αυξημένη θνησιμότητα νεαρών λόγω σπανιότητας τροφής, επιδημίες, χιονοστιβάδες, φυσικοί εχθροί (52)</p> <p>Αυξημένη κυνηγετική πίεση και έλλειψη επικοινωνίας των πληθυσμών λόγω ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Γενετική αλλοίωση λόγω εισαγωγής άλλου υποείδους από τις Άλπεις. Μελλοντικά πιθανόν να αποτελέσουν κίνδυνο οι ανεξέλεγκτες αθλητικές και οικοτουριστικές δραστηριότητες (23)</p>
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	<p>Απαγόρευση κυνηγιού σε μεγάλη ακτίνα. Περιορισμός της βόσκησης. Περιορισμός της χρήσης των δασικών δρόμων και απαγόρευση διάνοιξης νέων. Μελέτη του γενετικού υλικού των πληθυσμών για καλύτερη προστασία τους (24)</p> <p>Περιορισμός στη διάνοιξη δασικών δρόμων κοντά σε περιοχές που ζει. Περιορισμός της εντατικής εκμετάλλευσης της γης στις περιοχές αυτές. Επανεξέταση των ορίων προστατευόμενων περιοχών. (52)</p> <p>Επανεξέταση των ορίων των καταφυγίων θηραμάτων. Περιορισμός ή απαγόρευση κυνηγιού και αθλητικών δραστηριοτήτων (π.χ. Αλεξίπτωτο πλαγιάς) που ενοχλούν τα ζώα σε ορισμένες περιοχές. Περιορισμοί στην κυκλοφορία οχημάτων σε συγκεκριμένους δρόμους (23)</p>
Βιβλιογραφία:	24, 52, 23, 93
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Sabanejewia aurata</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Χρυσοβελονίτσα
Κλάση:	Ψάρια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (Κόκκινο Βιβλίο)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙΙ), Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN
Εξάπλωση:	Ποταμοί Πηνειός, Αξιός, Λουδίας, Εβρος, λίμνη Δοϊράνη
Περιοχή:	36 Ποταμός Εβρος 48 Ποταμοί Γαλλικός, Αξιός, Λουδίας, Αλιάκμονας, Αλυκή Κίτρους και λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου
Τοποθεσία:	Ποταμοί Αξιός, (48)
Ενδιαίτημα:	Ποταμοί με πετρώδες προς λασπώδες υπόστρωμα
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ρύπανση, τεχνικά έργα, χρήσεις γης, υπεράντληση υδάτων. (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52, 36, 48
Παρατηρήσεις:	

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Salmo macrostigma</i>
Συνώνυμα:	<i>Salmo trutta macrostigma</i>
Κοινή ονομασία:	Πέστροφα
Κλάση:	Ψάρια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	R/V/E, τοπικά R,V,S
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙΙ), Νόμοι περί Αλιείας
Εξάπλωση:	Ποταμοί Αλιάκμων, Τριπόταμος, Αξιός, Στρυμόνας, Εβρος, Αώος, Βοϊδομάτης, Αραχθος, Λούρος, Αγραφιώτης Ερύμανθος, Λάδωνας, Λούσιος και παραπόταμοί τους
Περιοχή:	<p>1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού</p> <p>23 Γράμμος - ΒΔ Βόιος</p> <p>25 Δάσος Φρακτού - Χαϊντού Κούλα και γύρω κορυφές</p> <p>26 Εκβολές και στενά Αχέροντα</p> <p>27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου</p> <p>34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή</p> <p>36 Ποταμός Εβρος</p> <p>41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου</p> <p>48 Ποταμοί Γαλλικός, Αξιός, Λουδίας, Αλιάκμονας, Αλυκή Κίτρους και λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου</p> <p>86 Ελατιά</p> <p>93 Ορος Βόρας</p>
Τοποθεσία:	<p>Ποταμός Αλιάκμονας (Γράμμος - ΒΔ Βόιος) (23)</p> <p>Δάσος Φρακτού (25)</p> <p>Κοίτη ποταμού Καλαμά, στενά ποταμού Καλαμά (27)</p> <p>Υδατα Στυγός (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού) (1)</p> <p>Ανω Αλιάκμονας (48)</p> <p>Βαθύρεμα και Στραβόρεμα (Ελατιά) (86)</p>
Ενδιαίτημα:	Ορεινοί ποταμοί και ρεύματα με κρύα και καλά οξυγονωμένα νερά.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Ψυχρόφιλο είδος. (34)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Σπάνιο (48)
Απειλές-Κίνδυνοι:	<p>Ρύπανση, τεχνικά έργα, ανταγωνισμός, γενετική ρύπανση (52)</p> <p>Τεχνικά έργα, ρύπανση και παράνομη αλιεία. Ανταγωνισμός και γενετική ρύπανση από εισαγωγές και ανάμιξη πληθυσμών από διαφορετικά γενετικά αποθέματα που πιθανόν έγιναν στο παρελθόν. Οχληση από την αυξανόμενη και εντεινόμενη εκμετάλλευση του δάσους, δεδομένου ότι συχνά οι κορμοί των δένδρων από τις υλοτομίες, ή τα υπολείμματα αυτών ρίχνονται στις κοίτες των ρεμάτων, διακόπτοντας την ελεύθερη μετακίνησή της πέστροφας (86)</p>
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	<p>Περιορισμός της απώλειας των ψαριών από τον ιχθυοκαλλιεργητικό σταθμό Καλλικάρπου με στόχο τη μείωση του ανταγωνισμού με τον αυτόχθονα πληθυσμό. Ενίσχυση της φύλαξης για παράνομη αλιεία (προτείνεται η απασχόληση ενός δασοφύλακα ειδικά για τον λόγο αυτό, και η χορήγηση οικονομικών κινήτρων για υπερωριακή απασχόληση). Μελέτη του πληθυσμού. Διευκόλυνση μετακίνησης του είδους με αποφυγή ρίψης των κορμών των υλοτομιών στα ρέματα (86)</p> <p>Κατασκευή μικρών λιμνών με εκβαθύνσεις μέσα σε κοίτες των ρεμάτων που να μπορούν να συγκρατούν τους ιχθυοπληθυσμούς σε περιόδους ξηρασίας και να επανατροφοδοτηθούν τα ρέματα όταν υπάρχει ικανοποιητική ροή νερού. Κατασκευή ειδικών διόδων για την διευκόλυνση της κίνησης των ατόμων ανάντη (93)</p>
Βιβλιογραφία:	23, 25, 26, 27, 52, 36, 34, 41, 1, 48, 86, 93
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία), ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Scardinius graecus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Καλαμίθρα
Κλάση:	Ψάρια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	S
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙΙ), Νόμοι περι Αλιείας
Εξάπλωση:	Ενδημικό Ελλάδας (Λίμνες Υλίκη και Παραλίμνη στη Βοιωτία)
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Ποταμοί ασθενούς ροής και λίμνες πλούσιες σε θρεπτικά.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Τεχνικά έργα, υδροδότηση (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Silurus aristotelis</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Γλανίδι
Κλάση:	Ψάρια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	?/S
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙΙ), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, IUCN
Εξάπλωση:	Ενδημικό Ελλάδας (Λίμνες Τριχωνίδα, Λυσιμαχία, Οζερός, Αμβρακία, ποταμός Αχελώος)
Περιοχή:	37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 39 Αμβρακικός Κόλπος 45 Σύμπλεγμα υδροτόπων Μεσολογίου - Αιτωλικού 45 Σύμπλεγμα υδροτόπων Μεσολογίου - Αιτωλικού
Τοποθεσία:	Λίμνη Βόλβη (37) Λεκάνες Λούρου και Άραχθου (39) Λιμνοθάλασσα, ποτάμια, ρυάκια, αρδευτικό και αποστραγγιστικό δίκτυο (Μεσολόγγι) (45)
Ενδιαίτημα:	Ρέοντα ύδατα, λίμνες και λιμνοθάλασσες, περιοχές με βλάστηση και όχι ιδιαίτερα βαθιά νερά, μεγάλα ποτάμια με λασπώδες υπόστρωμα, πλούσιες σε θρεπτικά λίμνες.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Από τα μεγαλύτερα ψάρια του γλυκού νερού στην Ευρώπη (μήκος σώματος 3-4 m). Τα ώριμα άτομα είναι μοναχικά. Δραστήριο τη χαραυγή και το βράδυ. Εναποθέτει τα αυγά σε χόρτα του πυθμένα σε νερά με θερμοκρασία τουλάχιστον 18 οC. Τα νεαρά τρέφονται με ασπόνδυλα από τον πυθμένα και αργότερα με ψάρια. Δεν είναι απαιτητικά σε οξυγόνο και δείχνουν να ανέχονται τη ρύπανση. (39)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ρύπανση, τεχνικά έργα (52) Εκτροπές ποταμών, φράγματα, αλλαγές στον πυθμένα των ποταμών (39)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52, 37, 39, 45, 45
Παρατηρήσεις:	

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Spermophilus citellus</i>
Συνώνυμα:	<i>Citellus citellus</i>
Κοινή ονομασία:	Λαγόγυρος, Σπερμόφιλος.
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (Κόκκινο Βιβλίο), VU (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II), ΠΔ67/81, Σύμβαση της Βέρνης, IUCN (V)
Εξάπλωση:	Ενδημικό της Ευρώπης. Η περιοχή εξάπλωσής του διαιρείται από την οροσειρά των Καρπαθίων σε δύο τμήματα. Το ένα τμήμα περιλαμβάνει την Τσεχία, Αυστρία, Ουγγαρία, Σλοβακία, Δυτική Ρουμανία, και Γιουγκοσλαβία. Το άλλο τμήμα ανατολικά των Καρπαθίων, περιλαμβάνει τη Νότια Ρουμανία, Βουλγαρία, Μακεδονία, και Θράκη.
Περιοχή:	25 Δάσος Φρακτού - Χαϊντού Κούλα και γύρω κορυφές 34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 47 Δάσος Δαδιάς 48 Ποταμοί Γαλλικός, Αξιός, Λουδίας, Αλιάκμονας, Αλυκή Κίτρους και λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου 49 Λίμνη Μαυρούδα, Ν. Θεσσαλονίκης 94 Λίμνες Χειμαδίτιδα - Ζάζαρη
Τοποθεσία:	Ποτάμι Μαυρόρεμα, ανάντη της Λύρας (Δαδιά Εβρου) (47) Χαϊντού, Κούλα και γύρω κορυφές (25) Μυγδονία λεκάνη (Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια) (37) Πιθανή παρουσία στη λίμνη Βιστωνίδα (46)
Ενδιαίτημα:	Ανοιχτές πεδινές χορτολιβαδικές εκτάσεις, με καλά αποστραγγιζόμενα εδάφη, οι οποίες συνήθως περικλείουν ανθρωπογενείς δραστηριότητες.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Καταστροφή αποικιών και ενόχληση από εκχωματώσεις. Χρήση γεωργικών

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

φαρμάκων. (47)

Καταστροφή βιοτόπων λόγω επέκτασης και εντατικοποίησης των καλλιεργειών. (52)

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Πληθυσμιακές μελέτες, διατήρηση πληθυσμών σε φυσικά εκτροφεία. (52)

Διατήρηση των λιβαδιών με αειφορικό τρόπο βόσκησης στην ευρύτερη περιοχή. Ενημέρωση των αγροτών ώστε να αποφεύγουν τη χρήση πολύ τοξικών φαρμάκων. Διατήρηση ακαλλιέργητων εκτάσεων και η αποφυγή κατάκλυσης αυτών με νερό (94)

Βιβλιογραφία:

47, 49, 25, 52, 34, 37, 46, 48, 94

Παρατηρήσεις:

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Testudo graeca</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Ελληνική χελώνα, Γραικοχελώνα
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	VU (IUCN), II/A (CITES), V (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CITES, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Εξαπλώνεται στην Μεσόγειο. Στην Ελλάδα έχει καταγραφεί στην Μακεδονία, στη Θράκη, στην Θεσσαλία, στην Ηπειρο, στην Στερεά Ελλάδα και σε πολλά νησιά του Αιγαίου.
Περιοχή:	2 Αλυκή Ψιλής Αμμου, Σάμος 6 Χορταρολίμνη - λίμνη Αλυκή, Λήμνος 7 Φαράγγι Ενιπέα Ολύμπου 13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων 15 Μικρό και Μεγάλο Σεϊτάνι, Νήσος Σάμος 24 Κεντρική Ροδόπη 25 Δάσος Φρακτού - Χαϊντού Κούλα και γύρω κορυφές 28 Υγρότοπος και Ακτή Ψαλιδίου, Δήμος Κω 34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή 35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 38 Ποταμός Αραχθός και ευρύτερη περιοχή 40 Άγιος Μάμας 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 44 Εθνικό θαλάσσιο πάρκο Β. Σποράδων 45 Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογγίου - Αιτωλικού 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 47 Δάσος Δαδιάς 48 Ποταμοί Γαλλικός, Αξιός, Λουδίας, Αλιάκμονας, Αλυκή Κίτρους και λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου 49 Λίμνη Μαυρούδα, Ν. Θεσσαλονίκης 51 Κόλπος Κυπαρισσίας

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	88 Στρατωνικό Ορος
	91 Στενά Νέστου
	93 Ορος Βόρας
Τοποθεσία:	Αλυκή Ψιλής Αμμου (Σάμος) (2) Καρδαμάς, υγρότοπος Περάντου Αποθήκας (Κόλπος Καλλονής Λέσβου) (35) Αλμυρόβαλτοι, δάσος πεύκης, λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51) Χαϊντού, Κούλα και γύρω κορυφές (25) Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια (37) Περιοχή Νέστου, Λίμνη Βιστωνίδα, Λίμνη Ισμαρίδα (46)
Ενδιαίτημα:	Μακί, πευκοδάση, δασωμένες περιοχές σχετικά μεγάλων υψομέτρων, ανοιχτές εκτάσεις και ξέφωτα δασών, φρύγανα, καλλιέργειες (π.χ. ελαιώνες), αγροτική οικιστική ζώνη
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Χερσαία φυτοφάγα χελώνα. Σκάβει κοιλότητες για την απόθεση των αυγών. (2) Αποθέτει τα αυγά σε ανοιχτές ηλιόλουστες θέσεις, βοσκοτόπια, εγκαταλειμμένες καλλιέργειες, ξέφωτα δασών (47)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Σπάνιο στη Σάμο και στο Σεϊτάνι (15) Λίγα άτομα στον Αγιο Μάμα (40) Κοινό στο φαράγγι του Ενιπέα (7)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή βιοτόπων (15) Καταστροφή βιοτόπων, φωτιές, συλλογή ατόμων, εμπορία (52) Υποβάθμιση του περιβάλλοντος από ανθρώπινες δραστηριότητες (εντομοκτόνα, αλλαγές χρήσης γης) (46) Τα ερπετά στον Νέστο δεν απειλούνται ιδιαίτερα. Οι επισκέπτες πολλών τουριστών ίσως προκαλέσουν προβλήματα μελλοντικά (91)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση φυσικών ενδιαιτημάτων (μόνιμων επιφανειακών νερών, παραδοσιακών καλλιεργειών, φυτοφρακτών, θαμνώνων) και σύνδεσης βιοτόπων (15) Διατήρηση ενδοδασικών διακένων στα δάση οξιάς και στα δρυοδάση (88)
Βιβλιογραφία:	2, 47, 48, 49, 35, 51, 24, 15, 13, 25, 28, 52, 6, 41, 34, 45, 37, 44, 40, 38, 7, 46, 91, 88, 93
Παρατηρήσεις:	Απομονωμένος ο πληθυσμός που βρίσκεται στην περιοχή χορταρολίμνη της Λήμνου. (6)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Testudo hermanni</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Ονυχοχελώνα, λιβαδοχελώνα, μεσογειακή χελώνα
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	LR (IUCN), II/A (CITES), V (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CITES, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Αντιπροσωπευτικό των Βαλκανίων. Εξαπλώνεται από τη Σλοβενία και τη Βόρεια Ρουμανία στο Βορρά έως την Πελοπόννησο στο νότο. Στην Ελλάδα απαντά επίσης στη Μακεδονία, στη Θράκη, στη Θεσσαλία, στην Ηπειρο, στη Δ. Ελλάδα, στην Στερεά Ελλάδα, και στην Αττική. Δεν απαντά στα Ελληνικά νησιά, εκτός από την Κέρκυρα και την Εύβοια.
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 4 Δυτικές και Βορειο-Ανατολικές ακτές Ζακύνθου 8 Ορος Ταΰγετος 18 Νησίδες Κυθήρων, Πρασονήσι, Δραγονάρα και Αντιδραγονάρα 23 Γράμμος - ΒΔ Βόϊος 24 Κεντρική Ροδόπη 25 Δάσος Φρακτού - Χαϊντού Κούλα και γύρω κορυφές 26 Εκβολές και στενά Αχέροντα 27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου 30 Λιμνοθάλασσα Κούταβου 34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 38 Ποταμός Αραχθός και ευρύτερη περιοχή 39 Αμβρακικός Κόλπος 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 42 Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου - Δάσος Στροφυλιάς και ευρύτερη περιοχή 43 Ορος Πάρνων - υγρότοπος Μουστου (Οικολογικό πάρκο) 45 Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογγίου - Αιτωλικού 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 47 Δάσος Δαδιάς

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	48	Ποταμοί Γαλλικός, Αξιός, Λουδίας, Αλιάκμονας, Αλυκή Κίτρους και λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου
	49	Λίμνη Μαυρούδα, Ν. Θεσσαλονίκης
	50	Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή
	51	Κόλπος Κυπαρισσίας
	87	Κάτω Ολυμπος
	88	Στρατωνικό Ορος
	90	Ορος Ιταμος
	91	Στενά Νέστου
	92	Σπερχειός Ποταμός, και Μαλιακός κόλπος
	93	Ορος Βόρας
	94	Λίμνες Χειμαδίτιδα - Ζάζαρη
Τοποθεσία:		Αλμυρόβαλτοι, δάσος πεύκης, λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51)
		Χαϊντού, Κούλα και γύρω κορυφές (25)
		Δέλτα ποταμού Καλαμά. Ελος Καλοδικίου. Στενά ποταμού Καλαμά (27)
		Κύθηρα (18)
		Υγρότοπο Μεσολογγίου και γύρω πεδινή ζώνη (45)
		Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια (37)
		Αισθητικό δάσος Καλαβρύτων, Φαράγγι Βουραϊκού. (1)
		Κύριος ορεινός όγκος Πάρωνα (43)
		Περιοχή Νέστου, Λίμνη Βιστωνίδα, Λίμνη Ισμαρίδα (46)
Ενδιαίτημα:		Θαμνότοποι, κατοικημένες περιοχές, παραποτάμια δάση, δρυοδάση, ξέφωτα δασών, μακί, αροτριάες καλλιέργειες, περιβόλια, κήποι, φράχτες, ανοιχτές εκτάσεις χαμηλών υψομέτρων
Υψόμετρο:		Εως 1100 μέτρα
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:		Αποθέτει τα αυγά σε ανοιχτές ηλιόλουστες θέσεις, βοσκοτόπια, εγκαταλειμμένες καλλιέργειες, ξέφωτα δασών (47)
		Χερσαία φυτοφάγα χελώνα. Σκάβει κοιλότητες σε ανοιχτές ηλιόλουστες θέσεις (βοσκοτόπια, εγκαταλειμμένες καλλιέργειες και ξέφωτα δασών) για την εναπόθεση των αυγών. (24)
		Χερσαία φυτοφάγα χελώνα. Σκάβει κοιλότητες σε ανοιχτές ηλιόλουστες θέσεις (βοσκοτόπια, εγκαταλειμμένες καλλιέργειες και ξέφωτα δασών) για την εναπόθεση των αυγών. (23)
		Κοινό στην Ελλάδα αλλά απειλούμενο στην Ευρώπη. Προτιμάει περιοχές με ζεστό καλοκαίρι. (38)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
 για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	Χερσαία φυτοφάγα χελώνα. Σκάβει κοιλάτητες για την εναπόθεση των αυγών. (8)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Κοινό στον Καλαμά και στο έλος Καλοδικίου (27)
Απειλές-Κίνδυνοι:	<p>Επέκταση του δάσους σε βάρος των ανοιχτών θέσεων (24)</p> <p>Καταστροφή βιοτόπων, φωτιές, συλλογή ατόμων, εμπορία (52)</p> <p>Περιορισμός διάκενων στα δάση. Η ομοιογένεια του περιβάλλοντος στον υπόροφο και η αύξηση της πυκνότητας των δασών περιορίζει τα κατάλληλα ενδιαιτήματα (23)</p> <p>Η προγραμματιζόμενη αξιοποίηση της πεδιάδας Μαργαριτίου με ανάπτυξη αρδευτικού δικτύου αναμένεται να μειώσει την τροφοδοσία του έλους σε νερό και να επιδράσει αρνητικά τους οργανισμούς που ζουν εκεί (27)</p> <p>Καταστροφή βιοτόπων, συλλογή (30)</p> <p>Απειλείται από ανθρωπογενείς δραστηριότητες στις προστατευόμενες περιοχές (42)</p> <p>Ανθρωπογενής αλλοίωση των βιοτόπων του, χρήση γεωργικών φαρμάκων, έλλειψη καταφυγίων και θέσεων φωλεοποίησης (39)</p> <p>Η δάσωση ανοιχτών περιοχών περιορίζει το ενδιαίτημα του είδους (8)</p> <p>Υποβάθμιση του περιβάλλοντος από ανθρώπινες δραστηριότητες (εντομοκτόνα, αλλαγές χρήσης γης) (46)</p> <p>Τα ερπετά στον Νέστο δεν απειλούνται ιδιαίτερα. Οι επισκέπτες πολλών τουριστών ίσως προκαλέσουν προβλήματα μελλοντικά (91)</p>
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	<p>Διατήρηση διάκενων στα δάση (24)</p> <p>Διατήρηση διάκενων στα δάση. Διατήρηση πρεμνοφυών συστάδων. Παρακολούθηση της κατάστασης των πληθυσμών. Ενημέρωση κοινού (23)</p> <p>Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση κοινού (27)</p> <p>Περιορισμός των ορίων ταχύτητας και απαγόρευση της κυκλοφορίας οχημάτων σε ορισμένους δασικούς δρόμους. (42)</p> <p>Διατήρηση ανοιχτών θέσεων στα φυλλοβόλα δάση με βόσκηση ή κοπή χόρτων (8)</p> <p>Διατήρηση ενδοδασικών διακένων στα δάση οξιάς και στα δρυοδάση (88)</p> <p>Ενημέρωση του κοινού με ανάρτηση πινακίδων και έκδοση ενημερωτικών φυλλαδίων. Πληθυσμιακή μελέτη του είδους (90)</p> <p>Εξασφάλιση της αδιάκοπης ροής νερού στο Σπερχειό καθ' όλη τη διάρκεια του έτους με ορθολογική χρήση των αποθεμάτων νερού και καταστολή της υπεράντλησης. Περίφραξη ορισμένων περιοχών και διάνοιξη υπόγειων διόδων στο οδικό δίκτυο για προστασία του είδους από τα αυτοκίνητα. Ενημέρωση κοινού. Ανάρτηση εντυπωσιακών ενημερωτικών πινακίδων όπου θα ειδοποιούνται οι οδηγοί για τη διέλευση ερπετών (92)</p>
Βιβλιογραφία:	47, 48, 49, 50, 51, 24, 4, 52, 25, 23, 26, 27, 30, 41, 42, 34, 18, 45, 37, 38, 39, 8, 1, 43, 46, 91, 87, 88, 94, 90, 92, 93

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
 για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Παρατηρήσεις:

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Testudo marginata</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Κρασπεδοχελώνα, βραχοχελώνα
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	II/A (CITES), R (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, CITES, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Εξαπλώνεται στη Βαλκανική χερσόνησο και στην Ιταλία. Στην Ελλάδα απαντά σε όλη την ηπειρωτική χώρα εκτός από το τμήμα μεταξύ του ποταμού Αλιάκμονα και του ποταμού Εβρου. Επίσης, απαντά σε μερικά νησιά π.χ. στον Αργοσαρωνικό, στις Σποράδες, και στην Πάρο. Μια μικρή αποικία απαντά στη νότιο Αλβανία κοντά στα σύνορα με την Ελλάδα. Μια άλλη μικρή αποικία που απαντά στη Σαρδηνία φαίνεται να έχει εισαχθεί εκεί από την Ελλάδα.
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 7 Φαράγγι Ενιπέα Ολύμπου 8 Ορος Ταΰγετος 9 Βραυρώνα 13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων 18 Νησίδες Κυθήρων, Πρασονήσι, Δραγονάρα και Αντιδραγονάρα 26 Εκβολές και στενά Αχέροντα 27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου 35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου 39 Αμβρακικός Κόλπος 42 Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου - Δάσος Στροφυλιάς και ευρύτερη περιοχή 43 Ορος Πάρνων - υγρότοπος Μουστου (Οικολογικό πάρκο) 44 Εθνικό θαλάσσιο πάρκο Β. Σποράδων 45 Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογγίου - Αιτωλικού 51 Κόλπος Κυπαρισσίας 87 Κάτω Ολυμπος 92 Σπερχειός Ποταμός, και Μαλιακός κόλπος
Τοποθεσία:	Λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51) Δέλτα ποταμού Καλαμά. Έλος Καλοδικίου. Στενά ποταμού Καλαμά (27) Κύθηρα (18)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	Λόφοι περιοχής (Μεσολόγγι - Αιτωλικό) (45)
	Κυρά Παναγιά (Σποράδες) (44)
	Στους θαμνώνες, στο πευκοδάσος και κοντά σε σπίτια, στη Βραυρώνα. (9)
	Φαράγγι Βουραϊκού (Όρος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού). (1)
	Κύριος ορεινός όγκος Πάρνωνα, ορεινή Μελιγού, Χαράδρα Δαφνώνα, Οριώντας (43)
Ενδιαίτημα:	Φρύγανα, μακί, παραποτάμια δάση, δρυοδάση, ξέφωτα δασών, λοφώδεις ορεινές περιοχές, ανοιχτές εκτάσεις, καλλιέργειες, οικισμοί, ακτές, θίνες
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Χερσαία φυτοφάγα χελώνα. Σκάβει κοιλοότητες για την εναπόθεση των αυγών. (8) Χερσαία χελώνα. Δραστήρια το πρωί και αργά το απόγευμα. Γεννά περίπου 10 αυγά στο τέλος της Ανοιξης, σε φωλιές μέσα στο χώμα. Τρέφεται με φύλλα και μαλακούς βλαστούς. (9)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Κοινό στον Καλαμά και στο έλος Καλοδικίου (27) Αφθονο στην περιοχή Μεσολογγίου - Αιτωλικού (45) Κοινό στο φαράγγι του Ενιπέα (7) ΑΕύρωστος πληθυσμός στη Βραυρώνα (9)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ανθρώπινες δραστηριότητες, φωτιές, συλλογή ατόμων, εμπορία (52) Βόσκηση, πυρκαγιές, διάβρωση (26) Η προγραμματιζόμενη αξιοποίηση της πεδιάδας Μαργαριτίου με ανάπτυξη αρδευτικού δικτύου αναμένεται να μειώσει την τροφοδοσία του έλους σε νερό και να επιδράσει αρνητικά τους οργανισμούς που ζουν εκεί (27) Ανθρωπογενής αλλοίωση των βιοτόπων του, χρήση γεωργικών φαρμάκων, έλλειψη καταφυγίων και θέσεων φωλεοποίησης (39) Η δάσωση ανοιχτών περιοχών περιορίζει το ενδιαίτημα του είδους (8) Εγκλωβίζεται σε πυρκαγιές. Σκοτώνεται από αυτοκίνητα. Στην Ελλάδα δεν θεωρείται ότι κινδυνεύει (9)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση κοινού (27) Διατήρηση ανοιχτών θέσεων στα φυλλοβόλα δάση με βόσκηση ή κοπή χόρτων (8) Πληθυσμιακή μελέτη του είδους στην περιοχή (87) Μελέτη της κατάστασης των πληθυσμών του είδους. Εξασφάλιση της αδιάκοπης ροής νερού στον Σπερχειό καθ' όλη τη διάρκεια του έτους με ορθολογική χρήση των αποθεμάτων νερού και καταστολή της υπεράντλησης. Περίφραξη ορισμένων περιοχών και διάνοιξη υπόγειων διόδων στο οδικό δίκτυο για προστασία του είδους από τα αυτοκίνητα. Ενημέρωση κοινού. Ανάρτηση εντυπωσιακών ενημερωτικών πινακίδων όπου θα ειδοποιούνται οι οδηγοί για τη διέλευση ερπετών (92)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Βιβλιογραφία: 35, 51, 13, 52, 26, 27, 18, 45, 44, 39, 8, 7, 9, 1, 42, 43, 87, 92
Παρατηρήσεις:

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Triturus carnifex</i>
Συνώνυμα:	<i>Triturus cristatus carnifex</i>
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Αμφίβια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Καταστροφή βιοτόπων, ρύπανση, αποξήρανση (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Triturus karelinii</i>
Συνώνυμα:	<i>Triturus cristatus karelini</i> ¹
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Αμφίβια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Ηπειρος, Μακεδονία, Θράκη, Θεσσαλία
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Καταστροφή βιοτόπων, ρύπανση, αποξήρανση (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Tursiops truncatus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Ρινοδέλφινο
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	DD (IUCN), II/A (CITES)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CITES, CORINE, Βαρκελώνη
Εξάπλωση:	Θαλάσσια περιοχή Ηπείρου, Ιονίου, Δ. Ελλάδας, Στερεάς Ελλάδας, Πελοποννήσου, Β. Αιγαίου και Δωδεκανήσων.
Περιοχή:	4 Δυτικές και Βορειο-Ανατολικές ακτές Ζακύνθου 6 Χορταρολίμνη - λίμνη Αλυκή, Λήμνος 12 Νήσος Τήλος 39 Αμβρακικός Κόλπος 42 Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου - Δάσος Στροφυλιάς και ευρύτερη περιοχή 44 Εθνικό θαλάσσιο πάρκο Β. Σποράδων 51 Κόλπος Κυπαρισσίας 89 ΒΑ άκρο Κρήτης
Τοποθεσία:	Θαλάσσιο περιβάλλον (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51) Σύνολο θαλάσσιων περιοχών Αμβρακικού κόλπου (39)
Ενδιαίτημα:	Πελαγικές περιοχές ή κοτά σε ακτές και εκβολές ποταμών.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Εύρωστο δελφίνι μήκους έως και 4 m. Γκρίζο, με σκούρα ράχη και ανοιχτόχρωμη κοιλιά. Τρέφεται με ψάρια. Γεννά κάθε 3-4 χρόνια. (12) Ζει έως 35 έτη. Ωριμάζει γενετικά μεταξύ 5ου και 12ου έτους ανάλογα με τις συνθήκες. Το μέγεθος του ώριμου ατόμου είναι περίπου 4 m. Αναπαράγεται κάθε 2-3 έτη. Η κυοφορία διαρκεί 1 έτος. Τρέφεται με μικρά και μεγάλα ψάρια, καλαμάρια και γαρίδες. (39)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Θανάτωση από ψαράδες επειδή καταστρέφουν τα δίχτυα τους. Ατυχήματα με αλιευτικά εργαλεία (12) Παράνομη αλιεία, αυξημένη κίνηση στη θάλασσα, τουριστικές δραστηριότητες, ρύπανση (52)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Θανάτωση από τους αλιείς επειδή τους καταστρέφουν τα δίχτυα. Επειδή ο πληθυσμός τους είναι απομονωμένος κινδυνεύει και από οποιαδήποτε επιδημία (39)

Ενόχληση από τουρίστες, ατυχήματα με ταχύπλοα, υπεραλιεία (που μειώνει τα αποθέματα τροφής), ρύπανση. (89)

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Περιορισμός υπερβόσκησης για να αναπτυχθεί η θαμνώδης βλάστηση που προσφέρει καταφύγιο και τροφή. Φύτευση φυτοφρακτών και διατήρηση υποβλάστησης στους ελαιώνες (89)

Βιβλιογραφία:

51, 12, 4, 52, 44, 6, 39, 42, 89

Παρατηρήσεις:

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Unio crassus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ασπόνδυλα
Κατάσταση¹ διατήρησης :	LR (IUCN), V (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), IUCN, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Κ. & Δ. Μακεδονία, Δ. Ελλάδα (Β και Κ Πίνδος, οροσειρά Ροδόπης)
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Ποταμοί και ρυάκια με τρεχούμενα νερά και αδρό,αμμώδες ή λασπώδες υπόστρωμα
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ρύπανση, ανθρώπινες δραστηριότητες (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Ursus arctos</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Αρκούδα
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο), II/a (CITES), Rev (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (*/II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, CITES, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη απαντά στους μεγάλους ορεινούς όγκους των Ανατολικών Αλπεων, Δυναρικών Αλπεων, Καρπαθίων, Καυκάσου, και της Βαλκανικής χερσονήσου. Σε χαμηλότερου υψομέτρου δάση απαντά μόνο στη Βόρεια Ρωσία, στη Σκανδιναβία, και στις χώρες της Βαλτικής. Στην Ελλάδα η εξάπλωσή της περιορίζεται στους ορεινούς όγκους της Πίνδου και της Ροδόπης.
Περιοχή:	23 Γράμμος - ΒΔ Βόϊος 24 Κεντρική Ροδόπη 25 Δάσος Φρακτού - Χαϊντού Κούλα και γύρω κορυφές 38 Ποταμός Αραχθός και ευρύτερη περιοχή 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 47 Δάσος Δαδιάς 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 86 Ελατιά 93 Ορος Βόρας
Τοποθεσία:	Μεγάλος Δερείος, Κιτρινόπετρα, Σιδηροχώρι (Δαδιά Εβρου) (47) Σκοτίδα, Τσάρνο (Γράμμος - ΒΔ Βόϊος) (23) Ευρύτερη περιοχή Καστοριάς (50) Δάσος Φρακτού - Χαϊντού, Κούλα και γύρω κορυφές (25)
Ενδιαίτημα:	Εκτεταμένα, μικτά ή αμιγή δάση φυλλοβόλων και κωνοφόρων της ορεινής και ημιορεινής ζώνης, με διάκενα βλάστησης (πάνω από τα 800 μέτρα υψόμετρο), περιοχές με άγρια οπωροφόρα, εγκατελλειμένοι αγροί, λιβάδια, παραποτάμιας εκτάσεις
Υψόμετρο:	Ανω των 800 μέτρων Εως 1500 μέτρα

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	Εως 1900 μέτρα
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	<p>Μεγάλο θηλαστικό. Τρέφεται με φυτικούς (π.χ. καρπούς και φύλλα φυτών) και ζωικούς οργανισμούς (π.χ. θηλαστικά, ερπετά, αρθρόποδα), ανάλογα με την εποχή και τη διαθεσιμότητα. Ενίοτε συμπεριφέρεται και ως πτωματοφάγο. Δραστηριοποιείται πιο έντονα καλοκαίρι και φθινόπωρο. Το χειμώνα πέφτει σε λήθαργο. Γεννά κάθε 2-3 έτη, 1-2 μικρά. (23)</p> <p>Μεγάλο θηλαστικό. Τρέφεται με φυτικούς (π.χ. καρπούς και φύλλα φυτών) και ζωικούς οργανισμούς (π.χ. θηλαστικά, ερπετά, αρθρόποδα), ανάλογα με την εποχή και τη διαθεσιμότητα. Ενίοτε συμπεριφέρεται και ως πτωματοφάγο. Δραστηριοποιείται πιο έντονα καλοκαίρι και φθινόπωρο. Το χειμώνα πέφτει σε λήθαργο. Γεννά κάθε 2-3 έτη, 1-2 μικρά. (24)</p> <p>Μεγάλο θηλαστικό. Ευαίσθητο στην ανθρώπινη παρουσία (38)</p>
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	<p>Σποραδικές επισκέψεις ατόμων στο δάσος της Δαδιάς από Βουλγαρία (47)</p> <p>15-20 άτομα στην περιοχή Γράμμου - ΒΔ Βοΐου (23)</p> <p>15-20 άτομα στην Κεντρική Ροδόπη (24)</p> <p>Πιθανά δεν υπάρχει πλέον στην ευρύτερη περιοχή του Νέστου (46)</p> <p>Στην περιοχή της Ελατιάς εμφανίζονται γύρω στα 5 άτομα (86)</p>
Απειλές-Κίνδυνοι:	<p>Αλόγιστη χρήση γεωργικών φαρμάκων από τους γεωργούς. Χρήση δολωμάτων με δηλητήρια και γεωργικά φάρμακα. Σκόπιμη θανάτωση από τον άνθρωπο. Οχληση από τον άνθρωπο κατά την περίοδο ανάπαυσης (στη φωλιά). Μείωση ενδιαιτημάτων (διάκενα στα δάση) και φυτικών ει (23)</p> <p>Καταστροφή βιοτόπων, παράνομη θήρα (52)</p> <p>Απουσία μέτρων προστασίας του δάσους από Βουλγαρικής πλευράς (25)</p> <p>Σκόπιμη θανάτωση από τον άνθρωπο. Οχληση από τον άνθρωπο κατά την περίοδο ανάπαυσης (στη φωλιά). Μείωση ενδιαιτημάτων (π.χ. διάκενα στα δάση) και διαθέσιμων τροφικών πηγών (π.χ. οπωροφόρων δέντρων και θάμνων). Αποψιλωτικές υλοτομίες (24)</p> <p>Κυνήγι, υποβάθμιση βιοτόπων, χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων (46)</p> <p>Κατακερματισμός, υποβάθμιση, καταστροφή των βιοτόπων του λόγω διάνοιξης δρόμων, αναπτυξιακών έργων και κακής διαχείρισης δασικού πλούτου. Παράνομο κυνήγι (38)</p> <p>Μείωση ορισμένων τροφικών πηγών (οπωροφόρα δένδρα, μελίσσια) εξαιτίας της απομάκρυνση των ανθρώπων από την Ελατιά. Μείωση των ανοικτών εκτάσεων, στις οποίες εντοπίζονται είδη τα οποία τρώει η αρκούδα (χελώνες, ασπόνδυλα) εξαιτίας της φυσικής εγκατάστασης της δασικής πεύκης και κατόπιν της ερυθρελάτης. Εμμεση απειλή από τη λαθροθηρία (86)</p>
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	<p>Διασφάλιση επικοινωνίας των πληθυσμών μεταξύ τους, με δημιουργία, διατήρηση ή επέκταση των συνδετικών διαδρόμων. Ορθολογική χρήση γεωργικών φαρμάκων. Δημιουργία πυρήνων στα δάση, όπου δεν θα επεμβαίνει ο άνθρωπος. Αποφυγή διάνοιξης τμημάτων του δάσους. Παρακολούθηση (23)</p>

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Εφαρμογή νομοθεσίας, ορθή διαχείριση δασών, πάταξη λαθροθηρίας, κλείσιμο δασικών δρόμων για το κοινό, δίκαιη αποζημίωση θιγόμενων, ενημέρωση κοινού, επιστημονική έρευνα (52)

Διασφάλιση επικοινωνίας των πληθυσμών μεταξύ τους, με δημιουργία, διατήρηση ή επέκταση των συνδετικών διαδρόμων. Δημιουργία πυρήνων στα δάση, όπου δεν θα επεμβαίνει ο άνθρωπος. Αποφυγή διάνοιξης τμημάτων του δάσους. Εφαρμογή υλοτόμησης τέτοιας που να εξασφαλίζει εκτάσεις χωρίς όχληση (24)

Ίδρυση καταφυγίου θηραμάτων σε τμήμα της Ελατίας. Μελέτη ίδρυσης Ελεγχόμενης Κυνηγετικής Περιοχής νοτιότερα, η οποία θα απορροφήσει την κυνηγετική πίεση. Απαγόρευση θήρας στο βορειοδυτικό τμήμα της Ελατίας, που περιλαμβάνει ενδιαιτήματα σε εξαιρετική κατάσταση διατήρησης. Ενίσχυση του προσωπικού φύλαξης και χορήγηση οικονομικών κινήτρων για υπερωριακή απασχόληση. Περιορισμός της χρήσης δασικών δρόμων (τοποθέτηση εγκαταστάσεων αποκλεισμού διέλευσης οχημάτων στις εισόδους του καταφυγίου κατά την περίοδο που δεν ασκούνται υλοτομίες και τακτικός έλεγχος και αντικατάσταση των κατεστραμμένων μπαρών). Διατήρηση και επέκταση των οπωροφόρων δένδρων και των διακένων (86)

Βιβλιογραφία:

47, 23, 50, 52, 25, 24, 46, 41, 38, 86, 93

Παρατηρήσεις:

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Valencia letourneuxi</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Ζουρνάς
Κλάση:	Ψάρια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙΙ), Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βαρκελώνης
Εξάπλωση:	Ενδημικό της Ν Αλβανίας και της Δ Ελλάδας (Ποταμοί Καλαμάς, Λούρος, Αχέρωντας, Αλφειός και Πηνειός Πελοποννήσου, όρος Οίτη, Κέρκυρα, Λευκάδα)
Περιοχή:	26 Εκβολές και στενά Αχέρωντα 27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου 39 Αμβρακικός Κόλπος 42 Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου - Δάσος Στροφυλιάς και ευρύτερη περιοχή
Τοποθεσία:	Εκβολές ποταμού Καλαμά και λιμνοθάλασσες (27) Πηγές Λούρου, πηγές Λευκάδας, Εκβολές Αράχθου (39) Ποταμός Πηνειός Πελοποννήσου (42)
Ενδιαίτημα:	Πηγαία καθαρά νερά με αρκετό βάθος και πλούσια υδροχαρή βλάστηση
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Μικρόσωμο ψάρι μήκους έως 7 cm. Τρέφεται με μικροσκοπικά ζώα και αναπαράγεται πιθανά την άνοιξη. (27) Μικρόσωμο ψάρι, μήκους έως 7 cm. Παρουσιάζει φυλετικό διμορφισμό. Τρέφεται με μικροσκοπικά ζώα. (26) Τρέφεται με μικρά καρκινοειδή, έντομα και προνύμφες. Αναπαράγεται τους ανοιξιάτικους μήνες (πιθανά). (39)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ρύπανση, τεχνικά έργα, υδροδότηση (52) Εκχερσώσεις (26) Καταστροφή βιοτόπων του από τεχνικά έργα ή υδροληψίες. Ανταγωνισμός με το εξωτικό είδος <i>Gambusia affinis</i> (κουνουπόψαρο) (39)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52, 27, 26, 39, 42

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Παρατηρήσεις:

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Vipera ursinii</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Οχιά των λιβαδιών
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	R (Κόκκινο Βιβλίο), EN (IUCN), I/A (CITES)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (II/IV), Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, CITES, CORINE
Εξάπλωση:	Η Ελλάδα αποτελεί το νοτιότερο όριο εξάπλωσής του στην Ευρώπη. Απαντά σε ορισμένες αποκομμένες μεταξύ τους περιοχές (οροσειρά Πίνδου: Δ. Μακεδονία και Ηπειρος, Όρος Κόζιακας: Δυτική Θεσσαλία).
Περιοχή:	13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων 38 Ποταμός Αραχθός και ευρύτερη περιοχή 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Αλπικά και υποαλπικά λιβάδια και χαλικώδεις απότομες πλαγιές (σάρες), με αραιή θαμνώδη και ποώδη βλάστηση.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Δηλητηριώδες φίδι αλλά όχι επιθετικό για τον άνθρωπο. (38)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Θεωρείται σπάνιο στην Ελλάδα. Ολιγάριθμοι πληθυσμοί (38) Πιθανή παρουσία, αλλά όχι βέβαιη, στο Δέλτα του Νέστου (46)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Καταστροφή βιοτόπων, συλλογή ατόμων (52) Υποβάθμιση του περιβάλλοντος από ανθρώπινες δραστηριότητες (π.χ. γεωργικά φάρμακα, αλλαγές χρήσης γης). (46)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Εχει ανάγκη προστασίας επειδή οι πληθυσμοί του είναι ολιγάριθμοι και απομονωμένοι. Για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων προστασίας απαιτούνται συστηματικές πληθυσμιακές μελέτες, χαρτογράφηση των ενδιατημάτων του και καταγραφή των οικολογικών απαιτήσεων του. (38)
Βιβλιογραφία:	13, 52, 41, 38, 46
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλωτών της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Zingel streber</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Ποταμολούτσος
Κλάση:	Ψάρια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	?
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙΙ), Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Ποταμός Αξιός
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

ΕΙΔΗ ΖΩΩΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ IV ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 92/43/ΕΟΚ

Τάξον:	<i>Ablepharus kitaibelli</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Αβλέφαρος, μικρό κονάκι
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, CORINE
Εξάπλωση:	Απαντά κυρίως στην νότιο Ελλάδα (π.χ. Πελοπόννησος) και στα νησιά του Αιγαίου.
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 4 Δυτικές και Βορειο-Ανατολικές ακτές Ζακύνθου 7 Φαράγγι Ενιπέα Ολύμπου 8 Ορος Ταΰγετος 8 Ορος Ταΰγετος 11 Νήσος Μήλος 12 Νήσος Τήλος 15 Μικρό και Μεγάλο Σεϊτάνι, Νήσος Σάμος 16 Αρκιοί, Λειψοί, Αγαθονήσι και βραχονησίδες 18 Νησίδες Κυθήρων, Πρασονήσι, Δραγονάρα και Αντιδραγονάρα 19 Βόρεια Αμοργός και νησίδες Κίναρος, Λεβίθια, Μαύρια 23 Γράμμος - ΒΔ Βόϊος 27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου 28 Υγρότοπος και Ακτή Ψαλιδίου, Δήμος Κω 30 Λιμνοθάλασσα Κούταβου 35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου 39 Αμβρακικός Κόλπος 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 42 Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου - Δάσος Στροφυλιάς και ευρύτερη περιοχή 45 Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογίου - Αιτωλικού 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 47 Δάσος Δαδιάς 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	87 Κάτω Ολυμπος
Τοποθεσία:	Αμοργός (Κατάπολα, Αιγιάλη, Λαγκάδα) (19) Στενά ποταμού Καλαμά (27) Σύμπλεγμα Λειψών (Λειψοί, Μανώλη), Σύμπλεγμα Αρκών, Σύμπλεγμα Αγαθονησίου και Φαρμακονησίου (Φαρμακονήσι) (16) Κύθηρα (18) Κατοικημένες και αμμώδεις περιοχές Αμβρακικού κόλπου (39) Φαράγγι Βουραϊκού, Υδατα Στυγός (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού) (1) Λίμνη Βιστωνίδα (46)
Ενδιαίτημα:	Ανοιχτές, λιβαδικές, λοφώδεις εκτάσεις, με ποώδη βλάστηση και πέτρες. Αμμοθίνες, μακί, φρύγανα, καλλιέργειες (π.χ. ελαιώνες) και ξερολιθιές.
Υψόμετρο:	Εως 1400 μέτρα
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Μικρή σαύρα με μικρό κεφάλι και ατροφικά άκρα. Δεν φέρει βλέφαρα. Μήκος σώματος έως 13,5 cm μαζί με την ουρά. Ημερόβιο. Τρέφεται με μικρά έντομα. (12) Κρύβεται κάτω από τη φυλλοστρωμνή. Δραστήρια σχεδόν όλη τη μέρα, αλλά αποφεύγει τη ζέστη. Τρέφεται κυρίως με έντομα και αράχνες. (23) Δραστήριο όλη τη μέρα αλλά αποφεύγει τη ζέστη. Τρέφεται με έντομα και αράχνες. (16) Τρέφεται με έντομα, αράχνες και μαλάκια (39) Αναρριχάται. Δραστήριο όλη τη μέρα. Τρέφεται με έντομα. (8) Κρύβεται στη φυλλοστρωμνή. Αποφεύγει τη ζέστη. Τρέφεται με έντομα και αράχνες. (8)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Σχετικά κοινό στη Σάμο και στο Σεϊτάνι (15) Κοινό στο φαράγγι του Ενιπέα (7)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή μικρών υδροτόπων (15) Περιορισμός διάκενων στα δάση. Η ομοιογένεια του περιβάλλοντος στον υποόροφο και η αύξηση της πυκνότητας των δασών περιορίζει τα κατάλληλα ενδιαίτηματα (23) Χρήση γεωργικών φαρμάκων, άμεση καταστροφή βιοτόπων (30) Αλλοίωση των βιοτόπων από ανθρώπινη παρέμβαση (39)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση φυσικών ενδιαιτημάτων (μόνιμων επιφανειακών νερών, παραδοσιακών καλλιερειών, φυτοφρακτών, θαμνώνων) και σύνδεσης βιοτόπων (15) Διατήρηση διάκενων στα δάση. Διατήρηση πρεμνοφυών συστάδων. Παρακολούθηση της κατάστασης των πληθυσμών. Ενημέρωση κοινού (23)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση κοινού (27)

Βιβλιογραφία: 47, 4, 50, 35, 51, 12, 15, 11, 19, 23, 27, 28, 30, 45, 16, 41, 18, 39, 8, 8, 7, 1, 42, 46, 52, 87

Παρατηρήσεις: Πρώτη αναφορά παρουσίας του στην Τήλο (12)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Ablepharus kitaibelli fabichi</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV)
Εξάπλωση:	
Περιοχή:	3 Β. Κάρπαθος - Σαρία
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Φίδι κρυπτικής συμπεριφοράς. (3)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Εύρωστος πληθυσμός στην Κάρπαθο (3)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Υποβάθμιση των ενδιαιτημάτων (3)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Δεν απαιτούνται ειδικά μέτρα προστασίας (3)
Βιβλιογραφία:	3
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Ablepharus kitaibelli kitaibelli</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV)
Εξάπλωση:	
Περιοχή:	44 Εθνικό θαλάσσιο πάρκο Β. Σποράδων
Τοποθεσία:	Αλόνησος (Σποράδες) (44)
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	44
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Algyroides moreoticus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Σαύρα του Μοριά, Πελοποννησιακή σαύρα
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Ενδημικό της Νότιας Ελλάδας. Απαντά στην Πελοπόννησο, στα νησιά Ιθάκη, Κεφαλονιά, Ζάκυνθο και Σταμφάνη του Ιονίου και στο νησί Ψύλλη του Αργολικού κόλπου.
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 8 Ορος Ταΰγετος 30 Λιμνοθάλασσα Κούταβου 42 Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου - Δάσος Στροφυλιάς και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας
Τοποθεσία:	Λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51) Αισθητικό δάσος Καλαβρύτων, Φαράγγι Βουραϊκού, Υδατα Στυγός (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού). (1)
Ενδιαίτημα:	Ανοιχτά δάση ή σε διάκενα των δασών, θαμνότοποι, καλαμώνες, όχθες ποταμών, φυτοφράκτες, παρυφές καλλιεργούμενων εκτάσεων, και σωροί φύλλων.
Υψόμετρο:	Ανω των 700 μέτρων.
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Μικρή σαύρα. Κρύβεται στη φυλλοστρωμή και στους θάμνους. (8)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Χρήση γεωργικών φαρμάκων, άμεση καταστροφή βιοτόπων (30)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	51, 30, 8, 1, 42, 52
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Algyroides nigropunctatus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Κερκυραϊκή σαύρα, σαύρα της Πίνδου
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Απαντά στη Δυτική Ελλάδα και στα νησιά του Ιονίου.
Περιοχή:	4 Δυτικές και Βορειο-Ανατολικές ακτές Ζακύνθου 13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων 27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου 38 Ποταμός Αραχθός και ευρύτερη περιοχή 39 Αμβρακικός Κόλπος 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 45 Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογίου - Αιτωλικού 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή
Τοποθεσία:	Δέλτα ποταμού Καλαμά. Έλος Καλοδικίου. Στενά ποταμού Καλαμά (27)
Ενδιαίτημα:	Ανοιχτά δάση, θαμνώδεις περιοχές, όρια καλλιεργειών, ελαιοχώραφα, αστικό περιβάλλον.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Κοινό στον Καλαμά, στο έλος Καλοδικίου και στα στενά Καλαμά (27)
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση κοινού (27)
Βιβλιογραφία:	50, 4, 13, 27, 45, 41, 39, 38, 52
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Algyroides nigropunctatus kephallithacius</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Στικτόσαυρα
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV)
Εξάπλωση:	
Περιοχή:	30 Λιμνοθάλασσα Κούταβου
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Χρήση γεωργικών φαρμάκων, άμεση καταστροφή βιοτόπων (30)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	30
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Apatura metis</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ασπόνδυλα
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙV), Σύμβαση της Βέρνης, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	A. Μακεδονία & Θράκη, Κ. Μακεδονία
Περιοχή:	91 Στενά Νέστου
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52, 91
Παρατηρήσεις:	

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Bufo viridis</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Πρασινόφρυνος, ζάμπα
Κλάση:	Αμφίβια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, CORINE
Εξάπλωση:	Απαντά από τις Βαlearίδες νήσους μέχρι τα βουνά της Μέσης Ανατολής. Στην Ελλάδα απαντά στην ηπειρωτική χώρα, στην Πελοπόννησο, στα νησιά του Αιγαίου και στην Κρήτη.
Περιοχή:	<ol style="list-style-type: none"> 1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 2 Αλυκή Ψιλής Αμμου, Σάμος 4 Δυτικές και Βορειο-Ανατολικές ακτές Ζακύνθου 6 Χορταρολίμνη - λίμνη Αλυκή, Λήμνος 8 Ορος Ταΰγετος 9 Βραυρώνα 12 Νήσος Τήλος 13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων 15 Μικρό και Μεγάλο Σεϊτάνι, Νήσος Σάμος 16 Αρκιοί, Λειψοί, Αγαθονήσι και βραχονησίδες 18 Νησίδες Κυθήρων, Πρασονήσι, Δραγονάρα και Αντιδραγονάρα 19 Βόρεια Αμοργός και νησίδες Κίναρος, Λεβίθια, Μαύρια 23 Γράμμος - ΒΔ Βόϊος 24 Κεντρική Ροδόπη 26 Εκβολές και στενά Αχέροντα 27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου 28 Υγρότοπος και Ακτή Ψαλιδίου, Δήμος Κω 29 Ελαφώνησος 30 Λιμνοθάλασσα Κούταβου 31 Υγρότοπος Αγιάς 32 Πρέβελη 33 Λίμνη Κουρνά - Γεωργιούπολη Κρήτης 34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή 35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία), ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

- 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπη και ευρύτερη περιοχή
- 38 Ποταμός Αραχθός και ευρύτερη περιοχή
- 39 Αμβρακικός Κόλπος
- 40 Άγιος Μάμας
- 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου
- 42 Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου - Δάσος Στροφυλιάς και ευρύτερη περιοχή
- 43 Όρος Πάρνωνα - υγρότοπος Μουστού (Οικολογικό πάρκο)
- 45 Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογγίου - Αιτωλικού
- 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή
- 47 Δάσος Δαδιάς
- 48 Ποταμοί Γαλλικός, Αξιός, Λουδίας, Αλιάκμονας, Αλυκή Κίτρους και λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου
- 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή
- 51 Κόλπος Κυπαρισσίας

- 87 Κάτω Ολυμπος
- 88 Στρατωνικό Όρος
- 89 ΒΑ άκρο Κρήτης
- 90 Όρος Ιταμος
- 91 Στενά Νέστου
- 94 Λίμνες Χειμαδίτιδα - Ζάζαρη

Τοποθεσία:

Αλυκή Ψυλής Αμμου (Σάμος) (2)

Εγκαταλειμμένος οικισμός Γερά, ρέμα Λεθρών (Τήλος) (12)

Δέλτα ποταμού Καλαμά. Έλος Καλοδικίου. Στενά ποταμού Καλαμά (27)

Καλλιέργειες, ποτάμιοι οικότοποι και παραποτάμια βλάστηση, δάσος πεύκης, λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51)

Αμοργός (Κατάπολα, Ξυλοκερατίδι) (19)

Οι μεγαλύτεροι πληθυσμοί εντοπίστηκαν βόρεια του Νεστορίου και νότια της περιοχής Γράμμου (23)

Ποτάμι Αχέροντα (26)

Κύθηρα (18)

Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια (37)

Παραποτάμια δάση, δίκτυο ρεόντων υδάτων και καλαμώνες της περιοχής του Αμβρακικού (39)

¹

Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

	Σύμπλεγμα Λειψών (Λειψοί: νερόλακκοι στην πόλη Λειψών και στο Κουσελιό) (16)
	Φαράγγι Βουραϊκού, Λίμνη Τσιβλού, Λίμνη Φενεού (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού). (1)
	Κύριος ορεινός όγκος Πάρνωνα, ορεινή Μελιγού. (43)
	Περιοχή Νέστου, Λίμνη Βιστωνίδα, Λίμνη Ισμαρίδα (46)
	Ορμος Ολυμπιάδας, Κλαδερό, λιμνούλα στη θέση Λιβάδια στα νότια της Χερσόνησο Στρατωνικού (88)
	Βάϊ, Κουρεμένο (89)
	Στην έξοδο των Στενών του Νέστου και σε μικρή λίμνη στην Γαλάνη (91)
Ενδιαίτημα:	Προτιμά εκτάσεις με καλλιέργειες ενώ αποφεύγει τα δάση.
Υψόμετρο:	Εως 1400 μέτρα
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	<p>Νυκτόβιο. Ανεξάρτητο από το νερό. Αναπαραγωγική περίοδος: Φεβρουάριος-Μάιος (σε στάσιμα νερά). (2)</p> <p>Ανεξάρτητο από το νερό και με αντοχή στην ξηρασία. (47)</p> <p>Ανουρο νυκτόβιο αμφίβιο, μήκους έως 10 cm. Χρώματος μπεζ με πράσινες κηλίδες και καφετιά εξογκώματα στην πλάτη. Δεν είναι εξαρτημένος από το νερό. Χρειάζεται το νερό για την απόθεση των αυγών. Τρέφεται με σπονδυλόζωα. (12)</p> <p>Νυκτόβιο. Αναπαράγεται σε βραδέως κινούμενα ή στάσιμα νερά, το διάστημα Φεβρουάριος - Μάιος. (23)</p> <p>Νυκτόβιο. Αναπαράγεται σε βραδέως κινούμενα ή στάσιμα νερά, το διάστημα Φεβρουάριος - Μάιος. (24)</p> <p>Νυκτόβιο είδος, ανεξάρτητο από το νερό. Αναπαράγεται σε στάσιμα νερά, Φεβρουάριο - Μάιο. (8)</p> <p>Νυκτόβιος βάτραχος. Τρέφεται με έντομα. Αναπαράγεται την άνοιξη. (9)</p>
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	<p>Κοινό είδος γενικότερα στην Αλυκή Ψιλής Άμμου Σάμου (2)</p> <p>Πιθανά πολύ περιορισμένος πληθυσμός στην Τήλο. Σπάνιο (12)</p> <p>Κοινό στον Καλαμά και στο έλος Καλοδικίου (27)</p> <p>Κοινό στη Σάμο και στο Σεϊτάνι (15)</p> <p>Παρόν στην περιοχή Χορταρολίμνης - λίμνης Αλυκής, Λήμνος (6)</p> <p>Αφθονο στον Αγιο Μάμα (40)</p> <p>Κοινό στην Ελλάδα και στη Βραυρώνα. (9)</p> <p>Μεγάλοι πληθυσμοί στην περιοχή Μεσολογγίου - Αιτωλικού (45)</p> <p>Μεγάλοι πληθυσμοί (89)</p>
Απειλές-Κίνδυνοι:	Κίνδυνος λόγω αποξήρανσης των νερόλακκων όπου αναπαράγεται και θανάτωσης σε αυτοκινητόδρομους (2)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία), ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Μείωση επιφανειακών νερών λόγω ασύνητης χρήσης των υδάτινων πόρων. Υπεδάφια διάθεση υγρών αποβλήτων (12)

Η προγραμματιζόμενη αξιοποίηση της πεδιάδας Μαργαριτίου με ανάπτυξη αρδευτικού δικτύου αναμένεται να μειώσει την τροφοδοσία του έλους σε νερό και να επιδράσει αρνητικά τους οργανισμούς που ζουν εκεί (27)

Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή μικρών υγροτόπων (15)

Αποξήρανση των νερόλακκων και μπαζώνει τους (19)

Ρύπανση από τη χρήση χημικών στις καλλιέργειες γύρω από τη λίμνη. Αυξομειώσεις στη στάθμη του νερού λόγω απρογραμματίστης λήψης του για άρδευση. Λύματα αποχέτευσης παρακείμενου οικισμού Αγιάς (31)

Θανάτωση από αυτοκίνητα τη νύχτα κυρίως κατά την περίοδο αναπαραγωγής. Προγραμματιζόμενη κατασκευή φραγμάτων σε Αλιάκμονα και Βράχο. Υπεράντληση νερού για πότισμα κοπαδιών. Ρύπανση νερών από γεωργικά φάρμακα και απόρριψη σκουπιδιών (23)

Εκχερσώσεις (26)

Θανάτωση από αυτοκίνητα τη νύχτα κυρίως κατά την περίοδο αναπαραγωγής. Επέκταση του δάσους σε βάρος των ανοιχτών θέσεων. Κατασκευή φραγμάτων (24)

Αλλοίωση και μετατόπιση των φυσικών ορίων του υγροτόπου από γεωργικές και τουριστικές δραστηριότητες (28)

Ελάττωση βιοτόπων αναπαραγωγής, χρήση γεωργικών φαρμάκων και λιπασμάτων, μείωση επιφανειακών νερών, ρύπανση νερών, άμεση καταστροφή βιοτόπων (30)

Απειλείται από ανθρωπογενείς δραστηριότητες στις προστατευόμενες περιοχές (42)

Περιορισμός των διαθέσιμων κατάλληλων ενδιαιτημάτων λόγω άναρχης οικοδόμησης. Οχληση από τους επισκέπτες. Ρύπανση των νερών της λίμνης από κακό αποχετευτικό σύστημα (33)

Θανάτωση στους δρόμους τη νύχτα, κυρίως κατά την περίοδο αναπαραγωγής. Η στράγγιση των επιφανειακών νερών (8)

Αποξήρανση μικρών νερόλακκων όπου αναπαράγεται, θανάτωση στους δρόμους από αυτοκίνητα (16)

Ρύπανση υγροτόπων και τεχνικά έργα υδροδότησης, αποξήρανσης (9)

Καταστροφή σημαντικών βιοτόπων εξαιτίας της οικιστικής ανάπτυξης στην παράκτια ζώνη (90)

Θανάτωση στους δρόμους τη νύχτα από αυτοκίνητα κατά την περίοδο αναπαραγωγής (87)

Περιορισμός των μικρών ελωδών εκτάσεων λόγω δόμησης και διαμόρφωσης των παραλιών (88)

Θανάτωση από αυτοκίνητα κατά τη διέλευση αυτοκινητόδρομων, κυρίως κατά την περίοδο αναπαραγωγής. Αλλοίωση ενδιαιτημάτων από διάφορες αιτίες (89)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ρύπανση υδατοσυλλογών, εγκιβωτισμός του ρυακιού του Σκλήθρου, επιχωμάτωση μικρών νερόλακκων. Εξόντωση από τους ανθρώπους είτε για λόγους διαφόρων προλήψεων, είτε στους δρόμους την νύχτα από αυτοκίνητα κατά την περίοδο αναπαραγωγής (94)

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Η διατήρηση και αύξηση νερόλακκων με γλυκό νερό θα ευνοούσε την αναπαραγωγή (2)

Εργα συγκράτησης του νερού των πηγών με τη μορφή μικρών υδατοσυλλογών. Προτάσεις αποκατάστασης οικοτόπων και διαχείριση εγκαταλειμμένων καλλιεργειών που αποτελούν ενδιάστημα σημαντικών ειδών (12)

Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση κοινού (27)

Διατήρηση φυσικών ενδιαιτημάτων (μόνιμων επιφανειακών νερών, παραδοσιακών καλλιεργειών, φυτοφρακτών, θαμνώνων) και σύνδεσης βιοτόπων (15)

Διατήρηση πηγαδιών στα Κατάπολα, αύξηση δικτύου νερόλακκων (19)

Αύξηση του δικτύου νερόλακκων με κατασκευή νέων και συντήρηση υπαρχόντων, για επικοινωνία των πληθυσμών και μείωση του κινδύνου εξαφάνισης τοπικών πληθυσμών. Διατήρηση του περιβάλλοντος σε υφιστάμενες λιμνούλες με καθαρισμό και αφαίρεση φυτικής βιομάζας (23)

Περιορισμός των ορίων ταχύτητας και απαγόρευση της κυκλοφορίας οχημάτων σε ορισμένους δασικούς δρόμους. (42)

Εργα συντήρησης νερόλακκων (εκβαθύνσεις, μικρές διευθετήσεις) και δημιουργίας δικτύου νερόλακκων (16)

Διατήρηση των θέσεων αναπαραγωγής (έλη μόνιμα ή περιοδικά κατακλυζόμενα, νερόλακκοι, ρυάκια) με μέτρα ελέγχου όπως, αποτροπή αποξηράνσεων, ιδιαίτερα σε παραλιακά έλη και εκβολές ποταμών, απαγόρευση της παράνομης δόμησης στο έλος της Βουρβουρούς, αποφυγή εγκιβωτισμού της κοίτης των ποταμών (Τριπόταμος), αποφυγή καταπάτησης της παραποτάμιας βλάστησης, κ.λπ. Επαναδημιουργία θέσεων αναπαραγωγής και δημιουργία ενός δικτύου θέσεων αναπαραγωγής (να κατασκευαστούν μικρές λίμνες και νερόλακκοι και να περιφραχτούν και να συντηρούνται από προσχώσεις ή εισβολή πυκνής βλάστησης). Ενημέρωση του κοινού ώστε να αποφευχθούν περιπτώσεις σκόπιμης θανάτωσης των ατομών του είδους. Ελεγχος της ρύπανσης από απόβλητα, σκουπίδια, κ.λπ. Καταγραφή όλων των υδάτινων εκτάσεων με μόνιμη ή περιοδική παρουσία νερού. Παρακολούθηση των πληθυσμών, των θέσεων αναπαραγωγής τους και των περιοχών διαβίωσης (90)

Διατήρηση όλων των υδάτινων εκτάσεων, λεπτομερής χαρτογράφηση όλων των θέσεων αναπαραγωγής έτσι ώστε να προστατεύονται από ενδεχόμενες καταστροφικές δράσεις. Ανάδειξη της λίμνης που υπάρχει ΝΔ των Πόρων και χρησιμοποίησή της για Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (87)

Διατήρηση θέσεων αναπαραγωγής και επαναδημιουργία τους όπου χρειάζεται (88)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Διατήρηση των θέσεων αναπαραγωγής (νερόλακκοι, λιμνούλες, ρέματα) με: αποτροπή αμμοληπιών, περιορισμό των δρόμων που διέρχονται από αυτές, αποφυγή καταστροφής βλάστησης και μηχανικού «καθαρισμού» κοντά στις λιμνούλες, έλεγχος της δόμησης - κτηματολόγιο. Περιορισμός υπερβόσκησης ώστε να αναπτυχθούν θαμνώδη είδη τα οποία αποτελούν καταφύγιο. Φύτευση φυτοφρακτών σε αγροτικές εκτάσεις. Ορθολογική χρήση γεωργικών φαρμάκων και εφαρμογή μεθόδων καλλιεργειών φιλικότερων προς το περιβάλλον. Ενημέρωση και περιβαλλοντική εκπαίδευση ώστε να μειωθούν περιπτώσεις σκόπιμης θανάτωσης. Παρακολούθηση των πληθυσμών με στόχο την πληρέστερη γνώση, την εποπτεία και έγκαιρη συνειδητοποίηση των απειλών, την ετοιμότητα για επέμβαση και τον λεπτομερή καθορισμό της στρατηγικής προστασίας. (89)

Λεπτομερής καταγραφή όλων των υδάτινων εκτάσεων όπου αναπαράγονται τα αμφίβια. Διατήρηση των θέσεων αναπαραγωγής στην άκρη των λιμνών. Δημιουργία διαύλων στους καλαμώνες με κοπή και απομάκρυνση των καλαμιών (κοπή και όχι κάψιμο καλαμιών) Αναδημιουργία δικτύου θέσεων αναπαραγωγής στο ρυάκι του Σκλήθρου, στην εσωτερική πλευρά των αναχωμάτων, με τη δημιουργία μικρών υδατοσυλλογών. Διατήρηση λιβαδιών και φυτοφρακτών στις εκτάσεις γύρω από τις λίμνες και τους οικισμούς της περιοχής. Δημιουργία μικρών υπόγειων διαβάσεων κάτω από τους δρόμους (με την κατασκευή σηράγγων και περίφραξης). Καθαρισμός των τάφρων από καλάμια (94)

Βιβλιογραφία:	2, 47, 48, 50, 12, 27, 4, 15, 51, 19, 31, 23, 26, 24, 29, 28, 30, 52, 32, 41, 42, 33, 34, 35, 18, 37, 38, 6, 39, 40, 8, 16, 1, 9, 13, 43, 45, 46, 90, 87, 88, 89, 91, 94
Παρατηρήσεις:	Η παρουσία του στη Βραυρώνα σχετίζεται με την καλή κατάσταση του υγροτόπου (9)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Bufo viridis viridis</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Αμφίβια
Κατάσταση ¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	
Περιοχή:	10 Νοτιο-Δυτικός όγκος Λευκών Ορέων
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	10
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Centrostephanus longispinus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ασπόνδυλα
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, Σύμβαση της Βαρκελώνης
Εξάπλωση:	Ελληνικές θάλασσες
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Chalcides ocellatus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Λιακόνι
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Ηπειρωτική και νησιωτική Ελλάδα (π.χ. Κρήτη, Αττική, Πελοπόννησος, Αιτωλοακαρνανία, Ηπειρος).
Περιοχή:	3 Β. Κάρπαθος - Σαρία 9 Βραυρώνα 10 Νοτιο-Δυτικός όγκος Λευκών Ορέων 21 Γραμβούσα 29 Ελαφόνησος 31 Υγρότοπος Αγιάς 32 Πρέβελι 33 Λίμνη Κουρνά - Γεωργιούπολη Κρήτης 39 Αμβρακικός Κόλπος 45 Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογίου - Αιτωλικού 51 Κόλπος Κυπαρισσίας
Τοποθεσία:	Κάρπαθος (3) Καλλιέργειες, λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51) Κατοικημένες και αμμώδεις περιοχές Αμβρακικού κόλπου (39) Στην αμμουδιά και στα βράχια της ακτής, στους θαμνώνες κοντά στον υγρότοπο και κοντά σε σπίτια στη Βραυρώνα. (9)
Ενδιαίτημα:	Κατοικημένες περιοχές και καλλιεργούμενες εκτάσεις, αμμώδεις πεδινές περιοχές, σχισμές ή τρύπες στο έδαφος, κάτω από πέτρες.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Τρέφεται με έντομα, αράχνες και μαλάκια (39) Φίδι, δραστήριο νωρίς το πρωί και το απόγευμα. (9)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Σπάνιο στην Κάρπαθο (3) Αφθονο στη Γραμβούσα (21) Αρκετά καλός ο πληθυσμός στη Βραυρώνα. (9)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Μικροί και αραιοί πληθυσμοί στα Λευκά όρη (10)

Απειλές-Κίνδυνοι:

Ρύπανση από τη χρήση χημικών στις καλλιέργειες γύρω από τη λίμνη της Αγιάς και από τα λύματα του παρακείμενου οικισμού. Αυξομειώσεις στη στάθμη του νερού λόγω ανεξέλεγκτης λήψης για άρδευση. (31)

Αλλοίωση των βιοτόπων από ανθρώπινη παρέμβαση (39)

Στην Ελλάδα δεν θεωρείται ότι κινδυνεύει (9)

Καταστροφή βιοτόπων του (10)

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 31, 3, 51, 21, 29, 45, 32, 33, 39, 9, 10, 52

Παρατηρήσεις:

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Chalcides ocellatus ocellatus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV)
Εξάπλωση:	
Περιοχή:	3 Β. Κάρπαθος - Σαρία
Τοποθεσία:	Κάρπαθος (3)
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Σαύρα με αυστηρά κρυπτικής συμπεριφοράς. (3)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Σε ικανούς πληθυσμούς στην Κάρπαθο (3)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Μέτριας έντασης απειλή από υποβάθμιση ενδιαιτημάτων (3)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Δεν απαιτούνται ειδικά μέτρα προστασίας (3)
Βιβλιογραφία:	3
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Chamaeleo chamaeleon</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Χαμαιλέοντας, δρεπανούρα
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	R (Κόκκινο Βιβλίο), II/A (CITES)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, CITES, CORINE
Εξάπλωση:	Εξαπλώνεται κατά μήκος των ακτών της Μεσογείου, από την Βόρεια Αφρική, την Μέση Ανατολή, την Ιβηρική χερσόνησο και τη νότια ηπειρωτική και νησιωτική Ελλάδα. Επίσης απαντά σε πολλά νησιά της Μεσογείου όπως η Κύπρος, η Κρήτη, η Σάμος, η Χίος, η Μάλτα, και η Σικελία.
Περιοχή:	2 Αλυκή Ψυλής Αμμου, Σάμος 15 Μικρό και Μεγάλο Σεϊτάνι, Νήσος Σάμος
Τοποθεσία:	Κοντά στον οικισμό Ψυλής Αμμου (Σάμος) (2)
Ενδιαίτημα:	Ξηρές περιοχές με παράκτια βλάστηση και σε αμμόλοφους. Συχνά απαντά στον υπόροφο των πεύκων σε αμμώδη εδάφη.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Βραδυκίνητο. Μεταβάλλει το χρώμα του σώματός του. Τρέφεται με έντομα και αράχνες. (2)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Ο μεγαλύτερος πληθυσμός του είδους βρίσκεται στη Σάμο (2) Σπάνιο στο Σεϊτάνι Σάμου και άγνωστη η κατάστασή του (15)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Συλλαμβάνεται και μεταφέρεται σε αυλές, ακόμη και εκτός Σάμου (2) Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή μικρών υγροτόπων (15) Καταστροφή και υποβάθμιση βιοτόπων, συλλογή ατόμων (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση φυσικών ενδιατημάτων (μόνιμων επιφανειακών νερών, παραδοσιακών καλλιεργειών, φυτοφρακτών, θαμνώνων) και σύνδεσης βιοτόπων (15)
Βιβλιογραφία:	2, 15, 52
Παρατηρήσεις:	Η παρατήρηση του είδους απαιτεί πολύ χρόνο που δεν διατίθεται στα πλαίσια της μελέτης κι έτσι η εκτίμηση του πληθυσμού δεν είναι δυνατή (15)

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Chelonia mydas</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Χελώνα Μύδας, Τρίτωνας, Πρασινοχελώνα, πράσινη θαλασσοχελώνα
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο), EN (IUCN), I/A (CITES), E (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, CITES, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants, Σύμβαση της Βαρκελώνης
Εξάπλωση:	Εξαπλώνεται στη Μεσόγειο. Οι κυριότερες θέσεις ωοτοκίας βρίσκονται στα παράλια της Τουρκίας και της Κύπρου. Στα Ευρωπαϊκά νερά της Μεσογείου σπάνια το συναντάμε. Καταγράφηκαν μεμονωμένα άτομα στη Ρόδο, Μεσολόγγι και Λακωνικό κόλπο
Περιοχή:	4 Δυτικές και Βορειο-Ανατολικές ακτές Ζακύνθου 17 Αστυπάλαια: Ανατολικό τμήμα, γύρω νησίδες και Οφιδούσα 39 Αμβρακικός Κόλπος
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Τροπικά νερά.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Θαλάσσια χελώνα της τροπικής ζώνης. Φυτοφάγος (17)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Καταστροφή ή υποβάθμιση των ακτών στις περιοχές αναπαραγωγής, τυχαίες συλλήψεις σε δίχτυα και θήρευση για το κρέας (17) Καταστροφή και υποβάθμιση των περιοχών αναπαραγωγής, Ρύπανση, κυνήγι, αλιευτικά εργαλεία (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	4, 17, 39, 52
Παρατηρήσεις:	Η παρουσία του είδους στη Ζάκυνθο επιβεβαιώνεται μόνο από παρατηρήσεις ψαράδων (4)

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Coluber caspius</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Ζαμενής, αστραπόφιδο
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη εξαπλώνεται στη Δυτική Τουρκία, στην Ελλάδα, στην Αλβανία, στην Βουλγαρία, στην Πρώην Γιουγκοσλαβία, στην Ουγγαρία, και στην Μολδαβία. Στην Ελλάδα απαντά στις Κυκλάδες, στα νησιά του ΒΑ Αιγαίου, στα Δωδεκάνησα, στην Ηπειρο, στη Μακεδονία, στη Θράκη.
Περιοχή:	6 Χορταρολίμνη - λίμνη Αλυκή, Λήμνος 13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων 16 Αρκιοί, Λειψοί, Αγαθονήσι και βραχονησίδες 22 Διποταμάτα Ανδρου 23 Γράμμος - ΒΔ Βόϊος 24 Κεντρική Ροδόπη 27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου 28 Υγρότοπος και Ακτή Ψαλιδίου, Δήμος Κω 34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή 35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου 38 Ποταμός Αραχθος και ευρύτερη περιοχή 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 44 Εθνικό θαλάσσιο πάρκο Β. Σποράδων 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 47 Δάσος Διαδιάς 48 Ποταμοί Γαλλικός, Αξιός, Λουδίας, Αλιάκμονας, Αλυκή Κίτρους και λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 93 Ορος Βόρας
Τοποθεσία:	Δάσος δρυός στη Σκαλωτή (Κεντρική Ροδόπη) (24) Ευρύτερη περιοχή μελέτης (Κόλπος Καλλονής Λέσβου) (35) Δέλτα ποταμού Καλαμά (27)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
 για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	Σύμπλεγμα Αγαθονησίου και Φαρμακονησίου (Αγαθονήσι: κοντά στα Καθολικά) (16)
	Περιοχή Νέστου, Λίμνη Ισμαρίδα (46)
Ενδιαίτημα:	Ανοιχτές εκτάσεις. Ξέφωτα δασωμένων περιοχών. Αγροτικές εκτάσεις, αγροτική οικιστική ζώνη. Λιβάδια, θαμνώνες, φυτοφράχτες, δασύλλια.
Υψόμετρο:	Εως 1000 μέτρα
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Μεγάλο σε μέγεθος φίδι. Τρέφεται με μικρά θηλαστικά, σαύρες, ακρίδες. (23) Μεγάλο σε μέγεθος φίδι. Κοινό στις πεδινές εκτάσεις χαμηλών υψομέτρων της βόρειας Ελλάδας. Τρέφεται με μικρά θηλαστικά, σαύρες, ακρίδες. (24) Μεγάλο φίδι. Τρέφεται με μικρά θηλαστικά, σαύρες και ακρίδες. (16)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Σπάνιο στον Καλαμά (27) Παρόν στην ευρύτερη περιοχή Χορταρολίμνης - λίμνης Αλυκής στη Λήμνο (6)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Περιορισμός διάκενων στα δάση. Η ομοιογένεια του περιβάλλοντος στον υπόροφο και η αύξηση της πυκνότητας των δασών περιορίζει τα κατάλληλα ενδιαιτήματα (23) Επέκταση του δάσους σε βάρος των ανοιχτών θέσεων (24)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση διάκενων στα δάση. Διατήρηση πρεμνοφυών συστάδων. Παρακολούθηση της κατάστασης των πληθυσμών. Ενημέρωση κοινού (23) Διατήρηση διάκενων στα δάση. Ενημέρωση κοινού και αρμόδιων (24) Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση κοινού (27)
Βιβλιογραφία:	47, 48, 50, 22, 13, 23, 24, 35, 27, 28, 16, 41, 34, 6, 38, 44, 46, 52, 93
Παρατηρήσεις:	Πολύ πιθανή η παρουσία αλλά όχι βεβαιωμένη στην περιοχή Διποταμάτων Ανδρου (22)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Coluber jugularis</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Μαύρος ζαμένης
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Κυκλάδες, Δωδεκάνησα, Β. Ελλάδα
Περιοχή:	3 Β. Κάρπαθος - Σαρία 12 Νήσος Τήλος 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμνη και ευρύτερη περιοχή 40 Άγιος Μάμας 45 Σύμπλεγμα υδροτόπων Μεσολογίου - Αιτωλικού 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή
Τοποθεσία:	Μεταξύ Μεσοχωρίου και Μενετές (Κάρπαθος) (3) Ξηρή κοίτη ρέματος Χαρκαδιό, κάμπος Ερίστου, κοιλάδα Σκάφης (Τήλος) (12) Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια (37) Περιοχή Νέστου, Λίμνη Βιστωνίδα (46)
Ενδιαίτημα:	Εγκαταλειμμένες καλλιέργειες. Καλλιέργειες με διάσπαρτα δέντρα και θαμνοφράχτες. Περιοχές με διάσπαρτους θάμνους. Πευκοδάση. Υποβαθμισμένα μακί και φρύγανα.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Φίδι μήκους 1,5 m περίπου, σκούρου χρώματος. Τρέφεται με τρωκτικά, πουλιά και μικρά ερπετά. Δεν έχει δηλητήριο. Πνίγει το θήραμα. (12)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Κοινό στην Τήλο (12) Μέτριος αριθμός ατόμων στον Άγιο Μάμα (40)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Μέτριας έντασης απειλή η υποβάθμιση ενδιαιτημάτων (3)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Αποκατάσταση οικοτόπων και διαχείριση εγκαταλειμμένων καλλιεργειών που αποτελούν ενδιαίτημα σημαντικών ειδών (12)
Βιβλιογραφία:	3, 12, 45, 37, 40, 46, 52
Παρατηρήσεις:	Πιθανή παρουσία σε Βόλβη - Κορώνεια (37)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Coluber najadum</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Σαΐτα
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	N Βαλκάνια, Α Αδριατική. Ηπειρωτική Ελλάδα.
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 6 Χορταρολίμνη - λίμνη Αλυκή, Λήμνος 8 Ορος Ταΰγετος 9 Βραυρώνα 13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων 15 Μικρό και Μεγάλο Σεϊτάνι, Νήσος Σάμος 16 Αρκιοί, Λειψοί, Αγαθονήσι και βραχονησίδες 23 Γράμμος - ΒΔ Βόϊος 27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου 28 Υγρότοπος και Ακτή Ψαλιδίου, Δήμος Κω 30 Λιμνοθάλασσα Κούταβου 35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου 38 Ποταμός Αραχθος και ευρύτερη περιοχή 39 Αμβρακικός Κόλπος 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 42 Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου - Δάσος Στροφυλιάς και ευρύτερη περιοχή 45 Σύμπλεγμα υδροτόπων Μεσολογγίου - Αιτωλικού 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 47 Δάσος Δαδιάς 48 Ποταμοί Γαλλικός, Αξιός, Λουδίας, Αλιάκμονας, Αλυκή Κίτρους και λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας
Τοποθεσία:	Καλλιέργειες, ποτάμι, λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51)

Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

	Νότιες χαμηλές περιοχές Γράμμου και Βοΐου. (23)
	Δέλτα ποταμού Καλαμά. Στενά ποταμού Καλαμά (27)
	Σύμπλεγμα Λειψών (Λειψοί) (16)
	Φαράγγι Βουραϊκού (Όρος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού). (1)
	Περιοχή Νέστου, Λίμνη Βιστωνίδα (46)
Ενδιαίτημα:	Μακί, θαμνώδεις και βραχώδεις πλαγιές, χέρσα εδάφη, ξηρά δάση, παρυφές δασών, ελαιώνες, αμπελώνες, κήποι, παρυφές δρόμων, ερείπια, όχθες ρυακιών, κατοικημένες περιοχές.
Υψόμετρο:	Εως 1200 μέτρα
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Αναρριχάται σε θάμνους και πέτρες (47) Πολύ ευκίνητο φίδι. Τρέφεται με σαύρες και έντομα. Αναρριχάται σε θάμνους (8) Ευκίνητο φίδι, που λανθασμένα θεωρείται επιθετικό. Αναρριχάται σε πέτρες και θάμνους. Τρέφεται με σαύρες και έντομα. (23) Φίδι χωρίς δηλητήριο, μεγέθους μικρότερου του 1 m. Φέρει χαρακτηριστικά σχέδια στο σώμα. Δραστήριο την ημέρα και στο λυκόφως. Αναρριχάται. Κρύβεται σε πέτρες και σχισμές τοίχων. Τρέφεται με τρωκτικά και σαύρες ή νεοσσούς. Πέφτει σε χειμερία νάρκη για πολλούς μήνες. (16) Φίδι με μεγάλη τριγωνική κεφαλή και μεγάλους οφθαλμούς. Ημερόβιο. Αναρριχάται σε τοίχους και βράχους. Τρέφεται με μικρά θηλαστικά, σαύρες και πτηνά. (39) Τρέφεται με μικρές σαύρες και ακρίδες ή περιστασιακά με μικρά θηλαστικά. (9)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Σπάνιο στο Σεϊτάνι, σχετικά κοινό στην υπόλοιπη Σάμο (15) Σπάνιο στον ποταμό Καλαμά γενικά, αλλά κοινό στα στενά του Καλαμά (27) Παρόν στη Χορταρολίμνη Λήμνου (6) Σχετικά αραιός πληθυσμός στη Βραυρώνα. (9)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή βιοτόπων (15) Περιορισμός διάκενων στα δάση (23) Χρήση γεωργικών φαρμάκων, άμεση καταστροφή βιοτόπων, θανάτωση από τον άνθρωπο (30) Σκόπιμη θανάτωση (16) Σκόπιμη θανάτωση από τον άνθρωπο, που το θεωρεί επικίνδυνο (39) Στην Ελλάδα δεν θεωρείται ότι κινδυνεύει. Το σκοτώνουν κυνηγοί ή γεωργοί από άγνοια (9)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση φυσικών ενδιαιτημάτων (μόνιμων επιφανειακών νερών, παραδοσιακών καλλιιεργειών, φυτοφρακτών, θαμνώνων) και σύνδεσης βιοτόπων (15)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Διατήρηση διάκενων στα δάση. Διατήρηση πρεμνοφυών συστάδων. Διατήρηση φυτοφρακτών στις γεωργικές εκτάσεις. Παρακολούθηση της κατάστασης των πληθυσμών. Ενημέρωση κοινού (23)

Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση κοινού (27)

Αυστηρός έλεγχος για κατοχή φιδιών (16)

Βιβλιογραφία: 47, 48, 50, 8, 51, 15, 13, 23, 35, 27, 28, 30, 45, 16, 41, 6, 38, 39, 1, 9, 42, 46, 52

Παρατηρήσεις: Πολύ πιθανή η παρουσία του είδους στην ευρύτερη περιοχή της λίμνης της Καστοριάς αλλά όχι βέβαιη. (50)

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφoρίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Coluber nummifer</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Ζαμενής της Ρόδου, Λεβαντόφιδο
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Κάλυμνος, Κως, Σύμη
Περιοχή:	16 Αρκιοί, Λειψοί, Αγαθονήσι και βραχονησίδες
Τοποθεσία:	Σύμπλεγμα Λειψών (Λειψοί) (16)
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Σκόπιμη θανάτωση (16)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	16, 52
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Coronella austriaca</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Ασινόφιδο
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, CORINE
Εξάπλωση:	Κεντρική και νότια Ευρώπη. Στην Ελλάδα απαντά στην κεντρική Πελοπόννησο, στη Μακεδονία, στη Θράκη και στην Ηπειρο.
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 7 Φαράγγι Ενιπέα Ολύμπου 23 Γράμμος - ΒΔ Βόϊος 38 Ποταμός Αραχθος και ευρύτερη περιοχή 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 43 Ορος Πάρνωνα - υγρότοπος Μουστου (Οικολογικό πάρκο) 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 47 Δάσος Διαδιάς 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή
Τοποθεσία:	Υδατα Στυγός (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού). (1) Κύριος ορεινός όγκος Πάρνωνα (43)
Ενδιαίτημα:	Στο μεγαλύτερο μέρος της εξάπλωσής του, το συναντάμε σε ξηρά, πετρώδη, ορεινά ενδιαιτήματα. Στο νοτιοανατολικό τμήμα της εξάπλωσής του όμως το βρίσκουμε σε αμμώδη και χέρσα περιβάλλοντα. Επίσης, απαντά σε παρόχθιες διαπλάσεις, σε φυλλοβόλα δάση, σε ξέφωτα με ξηρό έδαφος και πέτρες, σε βοσκημένες περιοχές, και σε φυλλοβόλα δάση σε υψόμετρο άνω των 500 μέτρων.
Υψόμετρο:	Ανω των 500 μέτρων Εως 1400 μέτρα
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Αποφεύγει να κινείται κατά τις πολύ ζεστές ώρες. Τρέφεται με σαύρες, κονάκια, μικρά φίδια και τρωκτικά. (23)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Περιορισμός διάκενων στα δάση. Η ομοιογένεια του περιβάλλοντος στον υπόροφο και η αύξηση της πυκνότητας των δασών περιορίζει τα κατάλληλα ενδιαιτήματα (23)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση διάκενων στα δάση. Διατήρηση πρεμνοφυών συστάδων. Παρακολούθηση της κατάστασης των πληθυσμών. Ενημέρωση κοινού (23)
Βιβλιογραφία:	47, 50, 23, 41, 38, 7, 1, 43, 46, 52
Παρατηρήσεις:	Πολύ πιθανή η παρουσία του είδους στη λίμνη Καστοριάς αλλά όχι βέβαιη. (50) Πιθανή παρουσία αλλά όχι βέβαιη. στο Δέλτα του Νέστου (46)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Cyrtopodion kotschy</i>
Συνώνυμα:	<i>Cyrtodactylus kotschy</i>
Κοινή ονομασία:	Κασίριδα, κυρτοδάκτυλος
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, CORINE
Καθεστώς προστασίας:	Ενδημικό Ελλάδας. Κυκλάδες, Ιόνιο, Κρήτη. Υπάρχουν πολλά υποείδη στα νησιά και βραχονήσια του Αιγαίου, από τα οποία αρκετά είναι ενδημικά.
Εξάπλωση:	
Περιοχή:	4 Δυτικές και Βορειο-Ανατολικές ακτές Ζακύνθου 5 Κίμωλος - Πολύαιγος 7 Φαράγγι Ενιπέα Ολύμπου 11 Νήσος Μήλος 12 Νήσος Τήλος 16 Αρκιοί, Λειψοί, Αγαθονήσι και βραχονησίδες 17 Αστυπάλαια: Ανατολικό τμήμα, γύρω νησίδες και Οφιδούσα 18 Νησίδες Κυθήρων, Πρασονήσι, Δραγονάρα και Αντιδραγονάρα 19 Βόρεια Αμοργός και νησίδες Κίναρος, Λεβίθια, Μαύρια 20 Βραχονησίδες Νότιου Αιγαίου: Βελοπούλα, Φαλκονέρα, Ανανές, Χριστιανά, Παχειά, Φτενό, Αστακιδονήσια, Σύρνα και γύρω νησιά 22 Διποταμάτα Ανδρου 29 Ελαφόνησος 30 Λιμνοθάλασσα Κούταβου 31 Υγρότοπος Αγιάς 33 Λίμνη Κουρνά - Γεωργιούπολη Κρήτης 34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή 35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 43 Ορος Πάρνωνα - υγρότοπος Μουστού (Οικολογικό πάρκο) 44 Εθνικό θαλάσσιο πάρκο Β. Σποράδων 45 Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογίου - Αιτωλικού 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

- 47 Δάσος Δαδιάς
51 Κόλπος Κυπαρισσίας

Τοποθεσία:	<p>Ευρύτερη περιοχή μελέτης (Κόλπος Καλλονής Λέσβου) (35)</p> <p>Λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51)</p> <p>Αστυπάλαια, Κατσαγρέλι, Οφιδούσα (17)</p> <p>Αμοργός, Λιάδι, Κίναρος, Λέβιθα (19)</p> <p>Κύθηρα, Πρασονήσι, Δραγονάρα, Αντιδραγονάρα, Αυγό (18)</p> <p>Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια (37)</p> <p>Σύμπλεγμα Λειψών (Φράγκος, Μανώλη, Μακρονήσι, Β Ασπρονήσια, Ν Ασπρονήσια, Λύρα), Σύμπλεγμα Αρκών (Μαράθι, Καλόβολος, Σπαλαθονήσι, Αρεφούσα), Σύμπλεγμα Λειψών, Σύμπλεγμα Αγαθονησίου και Φαρμακονησίου (Αγαθονήσι) (16)</p> <p>Βελοπούλα, Φαλκονέρα, Ανάνες, Χριστιανά, Παχιά, Φτενό, Μακρά, Αστακιδονήσια, Καράβια, Μεγ. Ζαφορά, Σύρνα (Βραχονησίδες Ν Αιγαίου) (20)</p> <p>Κύριος ορεινός όγκος Πάρνωνα, χαράδρα Δαφνώνα (43)</p> <p>Περιοχή Νέστου, Λίμνη Βιστωνίδα, Λίμνη Ισμαρίδα (46)</p>
Ενδιαίτημα:	Αστικές περιοχές, ξερολιθιές και βράχια.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	<p>Νυκτόβιο είδος (47)</p> <p>Νυκτόβια μικρή σαύρα (σαμιαμίδι). Κρύβεται κάτω από φύλλα, πέτρες και κορμούς δέντρων. Έχει δυνατή φωνή. Αλλάζει το χρώμα το οποίο συνήθως είναι γκριζο ή γκριζοκάστανο με κοκκώδεις φολίδες. (12)</p> <p>Καλός αναρριχητής. (16)</p>
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	<p>Κοινό σε Κίμωλο και Πολύαιγο (5)</p> <p>Πολύ κοινό στην Τήλο. (12)</p> <p>Κοινό στο φαράγγι του Ενιπέα (7)</p>
Απειλές-Κίνδυνοι:	<p>Ρύπανση από τη χρήση χημικών στις καλλιέργειες γύρω από τη λίμνη της Αγίας και από τα λύματα του παρακείμενου οικισμού. Αυξομειώσεις στη στάθμη του νερού λόγω ανεξέλεγκτης λήψης για άρδευση. (31)</p> <p>Χρήση γεωργικών φαρμάκων, άμεση καταστροφή βιοτόπων (30)</p>
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	5, 47, 4, 31, 22, 35, 51, 17, 11, 12, 19, 29, 30, 45, 41, 33, 34, 18, 37, 44, 16, 7, 20, 43, 46, 52
Παρατηρήσεις:	Το πιο κοινό ερπετό στην Ανδρο. Πολύ πιθανή η παρουσία αλλά όχι βεβαιωμένη στην περιοχή Διποταμάτων Ανδρου (22)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Πιθανή παρουσία σε Βόλβη - Κορώνεια (37)

Αναφέρεται στο *Cyrtodactylus kotschy bibroni* (43)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Cyrtopodion kotschyi bartoni</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81
Εξάπλωση:	Ενδημικό της Κρήτης.
Περιοχή:	10 Νοτιο-Δυτικός όγκος Λευκών Ορέων
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Μικροί και αραιοί πληθυσμοί στα Λευκά όρη (10)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Καταστροφή βιοτόπων του (10)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	10
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Cyrtopodion kotschy oertzeni</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV)
Εξάπλωση:	Κάρπαθος, Σαρία
Περιοχή:	3 Β. Κάρπαθος - Σαρία
Τοποθεσία:	Κάρπαθος, Σαρία (3)
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Νυκτόβιο (3)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Ικανοποιητικοί πληθυσμοί στην Κάρπαθο (3)
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Δεν απαιτούνται ειδικά μέτρα προστασίας (3)
Βιβλιογραφία:	3
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Delphinus delphis</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Κοινό δελφίνι
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (Κόκκινο Βιβλίο), II/A (CITES)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/EOK (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, CITES, CORINE, Σύμβαση της Βαρκελώνης
Εξάπλωση:	Σχεδόν σε όλες τις ελληνικές θάλασσες. Κυρίως όμως στο Ιόνιο πέλαγος και στη θαλάσσια περιοχή των Σποράδων και της Πελοποννήσου.
Περιοχή:	4 Δυτικές και Βορειο-Ανατολικές ακτές Ζακύνθου 39 Αμβρακικός Κόλπος 44 Εθνικό θαλάσσιο πάρκο Β. Σποράδων 51 Κόλπος Κυπαρισσίας 89 ΒΑ άκρο Κρήτης
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Θαλάσσια ενδιαιτήματα
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ενόχληση από τουρίστες, ατυχήματα με ταχύπλοα, υπεραλιεία (που μειώνει τα αποθέματα τροφής), ρύπανση. (89)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Συστηματική καταγραφή των ειδών (89)
Βιβλιογραφία:	51, 4, 44, 39, 89
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Dermochelys coriacea</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Δερματοχελώνα
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο), EN (IUCN), I/A (CITES), E (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βόννης, CITES, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants, Βαρκελώνη
Εξάπλωση:	Εξαπλώνεται στη Μεσόγειο.
Περιοχή:	4 Δυτικές και Βορειο-Ανατολικές ακτές Ζακύνθου
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ρύπανση, αλιευτικά εργαλεία (52)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	4, 52
Παρατηρήσεις:	Η παρουσία του είδους στη Ζάκυνθο επιβεβαιώνεται μόνο από παρατηρήσεις ψαράδων (4)

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Dryomys nitedula</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Δενδρομυωξός
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	R (Κόκκινο Βιβλίο), LR (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN
Εξάπλωση:	Ευρέως διαδεδομένο είδος στην Βαλκανική χερσόνησο. Στην Ελλάδα απαντά στην Πελοπόννησο, Μακεδονία, Θράκη, Κυκλάδες και Ηπειρο.
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 7 Φαράγγι Ενιπέα Ολύμπου 22 Διποταμάτα Ανδρου 26 Εκβολές και στενά Αχέροντα 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπη και ευρύτερη περιοχή 38 Ποταμός Αραχθός και ευρύτερη περιοχή 39 Αμβρακικός Κόλπος 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 43 Ορος Πάρνωνια - υγρότοπος Μουστου (Οικολογικό πάρκο) 47 Δάσος Διαδιάς 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας
Τοποθεσία:	Ωριμα αραιό δρυοδάσος στην Πεσσάνη (Δαδιά Εβρου) (47) Μυγδονία λεκάνη (Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια) (37) Υδατα Στυγός (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού). (1) Κύριος ορεινός όγκος Πάρνωνια (43) Ευρύτερη λοφώδης και ορεινή περιοχή κόλπου Κυπαρισσίας (51)
Ενδιαίτημα:	Φυλλοβόλα δάση με θαμνώδη υπόροφο, δρυοδάση και μακί, ορισμένες φορές και σε δάση κωνοφόρων. Στην Θράκη απαντά κυρίως σε δασολίβαδα. Φωλιάζει στο φύλλωμα θάμνων, αλλά και σε τρύπες στα δέντρα, σε εγκαταλειμμένες φωλιές πουλιών η σε μία "σφαίρα" την οποία κατασκευάζει από χόρτα.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Νυχτόβιο δεντρόβιο είδος. (47)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

. (38)

Δεντρόβιο θηλαστικό. (39)

**Εκτίμηση μεγέθους
του πληθυσμού:**

Πολύ πιθανή η παρουσία του είδους στην περιοχή της λίμνης της Καστοριάς αλλά όχι επιβεβαιωμένη. (50)

Αυξάνει ο πληθυσμός στην ευρύτερη περιοχή του Αμβρακικού, λόγω αύξησης της παραποτάμιας βλάστησης (φύτευση συστάδων κατά μήκος των αρδευτικών και αποστραγγιστικών δικτύων). (39)

Απειλές-Κίνδυνοι:

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία:

47, 50, 22, 26, 41, 37, 38, 39, 7, 1, 43, 52, 51

Παρατηρήσεις:

Πολύ πιθανή η παρουσία του αλλά όχι επιβεβαιωμένη στην περιοχή Διποταμάτων Ανδρου (22)

Στην ευρύτερη περιοχή του όρους Πάρνωνα και του υγροτόπου Μουστού αναφέρεται το υποείδος *Dryomys nitedula wingei* (43)

Πιθανή η παρουσία του είδους στην περιοχή της Κυπαρισσίας αλλά όχι επιβεβαιωμένη. (51)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Eirenis modestus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Θαμνόφιδο
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Νησιά Ανατολικού Αιγαίου κοντά στα παράλια της Μικράς Ασίας (π.χ. Λέσβος, Χίος, Σάμος)
Περιοχή:	15 Μικρό και Μεγάλο Σεϊτάνι, Νήσος Σάμος 35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Σχετικά κοινό στη Σάμο και στο Σεϊτάνι (15)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή βιοτόπων (15)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση φυσικών ενδιαιτημάτων και διατήρηση της σύνδεσής τους. (15)
Βιβλιογραφία:	15, 35, 52
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Elaphe longissima</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Γιατρόφιδο, λαφίτης Ασκληπιού
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, CORINE
Εξάπλωση:	Κυρίως στη Βόρεια Ελλάδα (Ηπειρο, Μακεδονία και Θράκη) και σποραδικά στη Νότια. Η παρουσία του στις Κυκλάδες δεν έχει επιβεβαιωθεί.
Περιοχή:	7 Φαράγγι Ενιπέα Ολύμπου 13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων 23 Γράμμος - ΒΔ Βόιος 25 Δάσος Φρακτού - Χαϊντού Κούλα και γύρω κορυφές 34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή 40 Άγιος Μάμας 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 45 Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογίου - Αιτωλικού 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 47 Δάσος Διαδιάς 48 Ποταμοί Γαλλικός, Αξιός, Λουδίας, Αλιάκμονας, Αλυκή Κίτρους και λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας 87 Κάτω Ολυμπος
Τοποθεσία:	Καλλιέργειες, ποτάμι, λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51) Χαϊντού, Κούλα και γύρω κορυφές (25) Λίμνη Βιστωνίδα (46)
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	Εως 1300 μέτρα
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Ευκίνητο μεγαλόσωμο φίδι με αναρριχητικές ικανότητες. Τρέφεται με μικρά θηλαστικά, στρουθιόμορφα και σαύρες. (23)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Κοινό στον Γράμμο (23)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	Λίγα άτομα στον Αγιο Μάμα (40)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Περιορισμός διάκενων στα δάση. Η ομοιογένεια του περιβάλλοντος στον υπόροφο και η αύξηση της πυκνότητας των δασών περιορίζει τα κατάλληλα ενδιαιτήματα (23)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση διάκενων στα δάση. Διατήρηση πρεμνοφυών συστάδων. Παρακολούθηση της κατάστασης των πληθυσμών. Ενημέρωση κοινού (23)
Βιβλιογραφία:	47, 48, 50, 51, 13, 25, 23, 45, 41, 34, 40, 7, 46, 52, 87
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Eryx jaculus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Ερυξ, ερημόφιδο, λουρίτης
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	II/B (CITES)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, CITES
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη εξαπλώνεται στην Ελλάδα (Πελοπόννησος, Ηπειρος και Μακεδονία), στην Ευρωπαϊκή Τουρκία, στη Βουλγαρία, και τοπικά στη Ρουμανία. Απουσιάζει από τα μεγάλα νησιά της Μεσογείου. Απαντά στην Κέρκυρα, από τα νησιά του Ιονίου, και σε πολλά νησιά του Αιγαίου (π.χ. Κυκλάδες και Δωδεκάνησα).
Περιοχή:	2 Αλυκή Ψιλής Αμμου, Σάμος 5 Κίμωλος - Πολύαιγος 6 Χορταρολίμνη - λίμνη Αλυκή, Λήμνος 8 Ορος Ταϋγετος 15 Μικρό και Μεγάλο Σεϊτάνι, Νήσος Σάμος 19 Βόρεια Αμοργός και νησίδες Κίναρος, Λεβίθια, Μαύρια 28 Υγρότοπος και Ακτή Ψαλιδίου, Δήμος Κω 35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας
Τοποθεσία:	Κοντά στην αλυκή. Ψιλής Αμμου (Σάμος) (2) Ακτή με αμμοθίνες (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51) Ευρύτερη περιοχή μελέτης (Κόλπος Καλλονής Λέσβου) (35) Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια (37) Αμοργός, Κίναρος (19) Ευρύτερη ορεινή περιοχή Νέστου (46)
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Φίδι με κρυπτική συμπεριφορά. Τρέφεται με μικρά θηλαστικά. Δεν είναι δηλητηριώδες. (2) Κρύβεται στην άμμο ή στο χώμα. Βγαίνει έξω το σούρουπο. Τρέφεται με μικρά θηλαστικά που ζουν κάτω από το έδαφος. Σκοτώνει τη λεία του με σύσφιξη. Δεν έχει δηλητήριο. (8)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Ενα άτομο βρέθηκε στην Αλυκή Ψιλής Αμμου Σάμου (2) Σπάνιο σε Κίμωλο και Πολύαιγο (5) Κοινό στη Σάμο. Πιθανή αλλά όχι επιβεβαιωμένη παρουσία στο Σεϊτάνι (15) Παρόν στη Χορταρολίμνη Λήμνου (6)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Σκοτώνεται από τον άνθρωπο, λόγω προκατάληψης (2) Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή βιοτόπων (15) Το σκοτώνουν λόγω προκαταλήψεων (8)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση φυσικών ενδιαιτημάτων (μόνιμων επιφανειακών νερών, παραδοσιακών καλλιιεργειών, φυτοφρακτών, θαμνώνων) και σύνδεσης βιοτόπων (15)
Βιβλιογραφία:	2, 5, 51, 15, 35, 28, 41, 37, 8, 6, 19, 46, 52
Παρατηρήσεις:	Πιθανή παρουσία σε Βόλβη - Κορώνεια (37)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Felis silvestris</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Αγριόγατα
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	II/A (CITES)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, CITES, CORINE
Εξάπλωση:	A. Μακεδονία & Θράκη, Κ. & Δ. Μακεδονία, Θεσσαλία, Ηπειρος, Δ. Ελλάδα, Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησος. Υπάρχουν υποείδη ενδημικά της Ελλάδας.
Περιοχή:	23 Γράμμος - ΒΔ Βόϊος 24 Κεντρική Ροδόπη 25 Δάσος Φρακτού - Χαϊντού Κούλα και γύρω κορυφές 26 Εκβολές και στενά Αχέροντα 27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου 34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 38 Ποταμός Αραχθός και ευρύτερη περιοχή 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 47 Δάσος Δαδιάς 48 Ποταμοί Γαλλικός, Αξιός, Λουδίας, Αλιάκμονας, Αλυκή Κίτρους και λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου 49 Λίμνη Μαυρούδα, Ν. Θεσσαλονίκης 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας 86 Ελατιά 87 Κάτω Ολυμπος 88 Στρατωνικό Ορος 90 Ορος Ιταμος 91 Στενά Νέστου 94 Λίμνες Χειμαδίτιδα - Ζάζαρη
Τοποθεσία:	Δέλτα ποταμού Καλαμά. Έλος Καλοδικίου. Πιθανή παρουσία στα Στενά του

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	ποταμού Καλαμά (27)
	Ευρύτερη περιοχή Καστοριάς (50)
	Δάσος Φρακτού - Χαϊντού, Κούλα και γύρω κορυφές (25)
	Στο Φλάμπουρο παρατηρήθηκε ένα άτομο (Κεντρική Ροδόπη) (24)
	Φλάμπουρο (Γράμμος - ΒΔ Βόιος) (23)
	Μυγδονία λεκάνη (Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια) (37)
	Παραποτάμιο δάσος Νέστου, Λίμνη Βιστωνίδα (46)
Ενδιαίτημα:	Φυλλοβόλα δάση, όπου κυριαρχεί η βελανιδιά. Ακολουθούν τα δάση οξιάς, και τα μικτά. Η ύπαρξη διάκενων είναι εξίσου σημαντική, όπως και η ύπαρξη πυκνής βλάστησης και οι ρωγμές βράχων τα οποία χρησιμοποιεί για καταφύγιο όταν κυνηγάει. Επίσης, απαντά στην περιφερειακή ζώνη μεγάλων δασών καθώς και σε βραχώδεις θαμνότοπους.
Υψόμετρο:	Μικρότερο των 1500 μέτρων
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Μεγαλύτερο από την εξημερωμένη γάτα. Μοναχικό, νυχτόβιο ζώο. Αποφεύγει τον άνθρωπο. Αναρριχάται εύκολα αλλά κυνηγάει στο έδαφος. Τρέφεται με τρωκτικά κυρίως αλλά και με πτηνά, λαγούς, και άλλα μικρά θηλαστικά. (24) Μοιάζει με την εξημερωμένη γάτα αλλά είναι μεγαλύτερο. Μοναχικό και κυρίως νυκτόβιο. Αποφεύγει τον άνθρωπο. Αναρριχάται εύκολα αλλά κυνηγάει στο έδαφος, κυρίως τρωκτικά. Τρέφεται επίσης με πτηνά, λαγούς, κ.ά. (23)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Πολύ σπάνιο στον Καλαμά και στο έλος Καλοδικίου (27)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Χρήση δολωμάτων με δηλητήρια και γεωργικά φάρμακα (23) Καταστροφή - υποβάθμιση βιοτόπων, ανθρώπινη παρουσία, υβριδισμός με κατοικίδιες γάτες, ανταγωνισμός με το κουνάβι (52) Κυνηγιέται με δόκανα και τουφεκισμό κυρίως για τις ζημιές που κάνει στα θηράματα (94)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Μελέτη των πληθυσμών του, ενημέρωση κοινού, αναπαραγωγή σε αιχμαλωσία. (52) Ίδρυση καταφυγίου θηραμάτων σε τμήμα της Ελατιάς. Μελέτη ίδρυσης Ελεγχόμενης Κυνηγετικής Περιοχής νοτιότερα, η οποία θα απορροφήσει την κυνηγετική πίεση. Απαγόρευση θήρας στο βορειοδυτικό τμήμα της Ελατιάς, που περιλαμβάνει ενδιαίτηματα σε εξαιρετική κατάσταση διατήρησης. Ενίσχυση του προσωπικού φύλαξης και χορήγηση οικονομικών κινήτρων για υπερωριακή απασχόληση. Περιορισμός της χρήσης δασικών δρόμων (τοποθέτηση εγκαταστάσεων αποκλεισμού διέλευσης οχημάτων στις εισόδους του καταφυγίου κατά την περίοδο που δεν ασκούνται υλοτομίες και τακτικός έλεγχος και αντικατάσταση των κατεστραμμένων μπαρών) (86) Να κρατηθούν ορισμένες περιοχές απομονωμένες για να λειτουργήσουν ως "πυρήνες" αναπαραγωγής. Να γίνεται προσπάθεια απογραφής του πληθυσμού και εντοπισμού των ενδιαιτημάτων του ζώου κάθε 2-3 έτη (94)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Βιβλιογραφία:	47, 27, 49, 50, 51, 25, 24, 23, 26, 34, 41, 37, 38, 46, 48, 52, 86, 91, 87, 88, 90, 94
Παρατηρήσεις:	Πιθανή η παρουσία του είδους αλλά όχι βέβαιη (51)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Felis silvestris cretensis</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Αγριόγατα
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, CITES
Εξάπλωση:	Ενδημικό Κρήτης
Περιοχή:	10 Νοτιο-Δυτικός όγκος Λευκών Ορέων
Τοποθεσία:	Βρέθηκε σκελετός στον Αγιο Ιωάννη Σφακίων (10)
Ενδιαίτημα:	Φαράγγια με θαμνώδη βλάστηση σε σχετικά μεγάλο υψόμετρο
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Δειλό και ευαίσθητο την ανθρώπινη παρουσία. (10)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Σπάνιο (10)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Καταστροφή και κατακερματισμός των βιοτόπων του (π.χ. διάνοιξη δρόμων). Υβριδισμός με κατοικίδια (10)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Επείγει η μελέτη της οικολογίας του (10)
Βιβλιογραφία:	10
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Felis silvestris morea</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Αγριόγατα
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV)
Εξάπλωση:	Ενδημικό Πελοποννήσου (;)
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού
Τοποθεσία:	Αισθητικό δάσος Καλαβρύτων, Φαράγγι Βουραϊκού, Υδατα Στυγός (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού). (1)
Ενδιαίτημα:	Φαράγγια με θαμνώδη βλάστηση, φυλλοβόλα και μικτά δάση σε σχετικά μεγάλο υψόμετρο.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	1
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Grampus griseus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Σταχτοδέλφινο
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	R (Κόκκινο Βιβλίο), DD (IUCN), II/A (CITES)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, CITES, Βαρκελώνη
Εξάπλωση:	Είδος κοινό στη δυτική Μεσόγειο. Στην Ελλάδα έχει παρατηρηθεί στο Ιόνιο πέλαγος, στη θαλάσσια περιοχή της Β. Κρήτης και στη θαλάσσια περιοχή μεταξύ Βορείων Σποράδων και Χαλκιδικής.
Περιοχή:	44 Εθνικό θαλάσσιο πάρκο Β. Σποράδων 51 Κόλπος Κυπαρισσίας
Τοποθεσία:	Θαλάσσιο περιβάλλον (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51)
Ενδιαίτημα:	Θαλάσσια ενδιαίτηματα
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	51, 44
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Hyla arborea</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Δενδροβάτραχος
Κλάση:	Αμφίβια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	LR (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE
Εξάπλωση:	Εξαπλώνεται σε όλη την Ευρασία, εκτός από την Ολλανδία, τα Βρετανικά νησιά, και την Σκανδιναβία. Στην Ελλάδα απαντά σε όλη την ηπειρωτική χώρα, στην Πελοπόννησο και στην Κρήτη.
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 8 Ορος Ταΰγετος 10 Νοτιο-Δυτικός όγκος Λευκών Ορέων 13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων 15 Μικρό και Μεγάλο Σεϊτάνι, Νήσος Σάμος 23 Γράμμος - ΒΔ Βόϊος 24 Κεντρική Ροδόπη 26 Εκβολές και στενά Αχέροντα 27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου 28 Υγρότοπος και Ακτή Ψαλιδίου, Δήμος Κω 30 Λιμνοθάλασσα Κούταβου 31 Υγρότοπος Αγιάς 32 Πρέβελι 33 Λίμνη Κουρνά - Γεωργιούπολη Κρήτης 34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή 35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμνη και ευρύτερη περιοχή 39 Αμβρακικός Κόλπος 40 Άγιος Μάμας 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 42 Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου - Δάσος Στροφυλιάς και ευρύτερη περιοχή 43 Ορος Πάρνωνια - υγρότοπος Μουστου (Οικολογικό πάρκο) 45 Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογγίου - Αιτωλικού

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

- 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή
- 47 Δάσος Δαδιάς
- 48 Ποταμοί Γαλλικός, Αξιός, Λουδίας, Αλιάκμονας, Αλυκή Κίτρους και λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου
- 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή
- 51 Κόλπος Κυπαρισσίας

- 86 Ελατιά
- 87 Κάτω Όλυμπος
- 88 Στρατωνικό Ορος
- 90 Ορος Ιταμος
- 91 Στενά Νέστου
- 93 Ορος Βόρας
- 94 Λίμνες Χειμαδίτιδα - Ζάζαρη

Τοποθεσία:

Δέλτα ποταμού Καλαμά. Έλος Καλοδικίου. Στενά ποταμού Καλαμά (27)
 Λιμνοθάλασσα Καϊάφα, ποτάμιοι οικότοποι και παραποτάμια βλάστηση, δάσος πεύκης (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51)
 Αλιάκμονας (κοντά στο Νεστόριο), νότια του Γράμμου, λιμνούλα στους Χιονάδες. (23)
 Ποτάμι Αχέροντα (26)
 Βαθύρεμα, ίσως και Ελατιά (Κεντρική Ροδόπη) (24)
 Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια (37)
 Φαράγγι Βουραϊκού, Λίμνη Τσιβλού, Λίμνη Φενεού (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού). (1)
 Κύριος ορεινός όγκος Πάρνωνα (43)
 Περιοχή Νέστου, Λίμνη Βιστωνίδα, Λίμνη Ισμαρίδα (46)
 Βαθύρεμα (Ελατιά) (86)
 Λιμνούλα στους Ν. Πόρους (Κάτω Όλυμπος) (87)
 Έλος πίσω από την παραλία στον Ορμο Ολυμπιάδας (88)
 Στην έξοδο των Στενών του Νέστου, σε μικρή λίμνη στην Γαλάνη και σε χωμάτινη δεξαμενή στα Λιβερά (91)

Ενδιαίτημα:

Παρυφές δασών και ανοιχτές εκτάσεις με διάσπαρτη βλάστηση, δενδρώδη ή θαμνώδη. Στο νερό μόνο κατά την αναπαραγωγή.

Υψόμετρο:

Εως 1600 μέτρα

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
 για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	<p>Ο μοναδικός βάτραχος με αναρριχητικές δυνατότητες. Αναπαράγεται σε λιμνούλες όπου τα φυτά προεξέχουν από το νερό (47)</p> <p>Νυκτόβιο κυρίως. Αναρριχάται σε δέντρα, θάμνους και καλάμια. Αναπαράγεται σε ρηχά στάσιμα νερά το διάστημα Φεβρουάριος - Μάιος. (23)</p> <p>Νυκτόβιο κυρίως. Αναρριχάται σε δέντρα, θάμνους και καλάμια. Αναπαράγεται σε ρηχά στάσιμα νερά το διάστημα Φεβρουάριος - Μάιος. (24)</p> <p>Νυκτόβιο είδος βατράχου. Αναρριχάται σε θάμνους, δέντρα και καλάμια. Αναπαράγεται σε ρηχά στάσιμα νερά, το διάστημα Φεβρουάριος - Μάιος. (8)</p>
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	<p>Κοινό στον Καλαμά και στο έλος Καλοδικίου (27)</p> <p>Κοινό στη Σάμο. Πιθανή αλλά όχι επιβεβαιωμένη παρουσία στο Σεϊτάνι (15)</p> <p>Αφθονο στον Αγιο Μάμα (40)</p>
Απειλές-Κίνδυνοι:	<p>Η προγραμματιζόμενη αξιοποίηση της πεδιάδας Μαργαριτίου με ανάπτυξη αρδευτικού δικτύου αναμένεται να μειώσει την τροφοδοσία του έλους σε νερό και να επιδράσει αρνητικά τους οργανισμούς που ζουν εκεί (27)</p> <p>Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή μικρών υγροτόπων (15)</p> <p>Ρύπανση από τη χρήση χημικών στις καλλιέργειες γύρω από τη λίμνη της Αγιάς και από τα λύματα του παρακείμενου οικισμού. Αυξομειώσεις στη στάθμη του νερού λόγω ανεξέλεγκτης λήψης για άρδευση. (31)</p> <p>Ρύπανση νερών από γεωργικά φάρμακα και απόρριψη σκουπιδιών (23)</p> <p>Εκχερσώσεις (26)</p> <p>Επέκταση του δάσους σε βάρος των ανοιχτών θέσεων (24)</p> <p>Αλλοίωση και μετατόπιση των φυσικών ορίων του υγροτόπου από γεωργικές και τουριστικές δραστηριότητες (28)</p> <p>Ελάττωση βιοτόπων αναπαραγωγής, χρήση γεωργικών φαρμάκων και λιπασμάτων, μείωση επιφανειακών νερών, ρύπανση νερών, άμεση καταστροφή βιοτόπων (30)</p> <p>Περιορισμός των διαθέσιμων κατάλληλων ενδιαιτημάτων λόγω άναρχης οικοδόμησης. Οχληση από τους επισκέπτες. Ρύπανση των νερών της λίμνης από κακό αποχετευτικό σύστημα (33)</p> <p>Υποβάθμιση του περιβάλλοντος από ανθρώπινες δραστηριότητες (εγγειοβελτιωτικά έργα, εντομοκτόνα, αλλαγές χρήσης γης) (46)</p> <p>Περιορισμός των μικρών ελωδών εκτάσεων λόγω δόμησης και διαμόρφωσης των παραλιών (88)</p> <p>Καταστροφή σημαντικών βιοτόπων εξαιτίας της οικιστικής ανάπτυξης στην παράκτια ζώνη (90)</p> <p>Ρύπανση υδατοσυλλογών, εγκιβωτισμός του ρυακιού του Σκλήθρου, επιχωμάτωση μικρών νερόλακκων. Εξόντωση από τους ανθρώπους είτε για λόγους διαφόρων προλήψεων, είτε στους δρόμους την νύχτα από αυτοκίνητα κατά την περίοδο αναπαραγωγής (94)</p>

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση κοινού (27)

Διατήρηση φυσικών ενδιατημάτων (μόνιμων επιφανειακών νερών, παραδοσιακών καλλιεργειών, φυτοφρακτών, θαμνώνων) και σύνδεσης βιοτόπων (15)

Αύξηση του δικτύου νερόλακκων με κατασκευή νέων και συντήρηση υπαρχόντων, για επικοινωνία των πληθυσμών και μείωση του κινδύνου εξαφάνισης τοπικών πληθυσμών. Διατήρηση του περιβάλλοντος σε υφιστάμενες λιμνούλες με καθαρισμό και αφαίρεση φυτικής βιομάζας. (23)

Διατήρηση διάκενων στο δάσος. Ενημέρωση κοινού και αρμόδιων (24)

Διατήρηση των υδάτινων εκτάσεων και καταγραφή των ενδιατημάτων (καταγραφή όλων των υδάτινων εκτάσεων όπου αναπαράγεται, με μόνιμη ή περιοδική παρουσία νερού) (86)

Διατήρηση όλων των υδάτινων εκτάσεων, λεπτομερής χαρτογράφηση όλων των θέσεων αναπαραγωγής έτσι ώστε να προστατεύονται από ενδεχόμενες καταστροφικές δράσεις. Ανάδειξη της λίμνης που υπάρχει ΝΔ των Πόρων και χρησιμοποίησή της για Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (87)

Διατήρηση θέσεων αναπαραγωγής και επαναδημιουργία τους όπου χρειάζεται (88)

Διατήρηση των θέσεων αναπαραγωγής (έλη μόνιμα ή περιοδικά κατακλυζόμενα, νερόλακκοι, ρυάκια) με μέτρα ελέγχου όπως, αποτροπή αποξηράνσεων, ιδιαίτερα σε παραλιακά έλη και εκβολές ποταμών, απαγόρευση της παράνομης δόμησης στο έλος της Βουρβουρούς, αποφυγή εγκιβωτισμού της κοίτης των ποταμών (Τριπόταμος), αποφυγή καταπάτησης της παραποτάμιας βλάστησης, κ.λπ. Επαναδημιουργία θέσεων αναπαραγωγής και δημιουργία ενός δικτύου θέσεων αναπαραγωγής (να κατασκευαστούν μικρές λίμνες και νερόλακκοι και να περιφραχτούν και να συντηρούνται από προσχώσεις ή εισβολή πυκνής βλάστησης). Ενημέρωση του κοινού ώστε να αποφευχθούν περιπτώσεις σκόπιμης θανάτωσης των ατομών του είδους. Έλεγχος της ρύπανσης από απόβλητα, σκουπίδια, κ.λπ. Καταγραφή όλων των υδάτινων εκτάσεων με μόνιμη ή περιοδική παρουσία νερού. Παρακολούθηση των πληθυσμών, των θέσεων αναπαραγωγής τους και των περιοχών διαβίωσης (90)

Καταγραφή των θέσεων αναπαραγωγής. Παρακολούθηση των πληθυσμών, των θέσεων αναπαραγωγής τους και των περιοχών διαβίωσης. Διατήρηση των θέσεων αναπαραγωγής (έλη, μικρές υδατοσυλλογές, ρυάκια κλπ), ιδιαίτερα στην Καλή Πεδιάδα και το ρέμα της Παπαδιάς. Αποφυγή του εγκιβωτισμού της κοίτης των ποταμών και καταστροφής της παραποτάμιας βλάστησης (93)

Λεπτομερής καταγραφή όλων των υδάτινων εκτάσεων όπου αναπαράγονται τα αμφίβια. Διατήρηση των θέσεων αναπαραγωγής στην άκρη των λιμνών. Δημιουργία διαύλων στους καλαμώνες με κοπή και απομάκρυνση των καλαμιών (κοπή και όχι κάψιμο καλαμιών) Αναδημιουργία δικτύου θέσεων αναπαραγωγής στο ρυάκι του Σκλήθρου, στην εσωτερική πλευρά των αναχωμάτων, με τη δημιουργία μικρών υδατοσυλλογών. Διατήρηση λιβαδιών και φυτοφρακτών στις εκτάσεις γύρω από τις λίμνες και τους οικισμούς της περιοχής. Δημιουργία μικρών υπόγειων διαβάσεων κάτω από τους δρόμους (με την κατασκευή σιράγγων και περίφραξης). Καθαρισμός των τάφρων από καλάμια (94)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Βιβλιογραφία:	47, 48, 50, 27, 15, 51, 31, 23, 26, 24, 28, 30, 32, 41, 33, 34, 35, 37, 39, 40, 8, 1, 13, 10, 42, 43, 45, 46, 52, 86, 87, 88, 90, 91, 93, 94
Παρατηρήσεις:	Πολύ πιθανή η παρουσία του είδους στην περιοχή της λίμνης της Καστοριάς αλλά όχι βέβαιη (50)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
 για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον: *Hyla arborea cretensis*

Συνώνυμα:

Κοινή ονομασία:

Κλάση: Αμφίβια

**Κατάσταση¹
διατήρησης :**

**Καθεστώς
προστασίας:** Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV)

Εξάπλωση: Ενδημικό της Κρήτης

Περιοχή:

Τοποθεσία:

Ενδιαίτημα:

Υψόμετρο:

**Περιγραφή /
Στοιχεία βιολογίας:**

**Εκτίμηση μεγέθους
του πληθυσμού:**

Απειλές-Κίνδυνοι:

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Βιβλιογραφία: 52

Παρατηρήσεις:

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Hyles hippophaes</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ασπόνδυλα
Κατάσταση¹ διατήρησης :	DD (IUCN), V (Invertebrates in need of special protection in Europe & (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE, Invertebrates in need of special protection in Europe, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	A. Μακεδονία & Θράκη
Περιοχή:	6 Χορταρολίμνη - λίμνη Αλυκή, Λήμνος
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Παρόν στη Χορταρολίμνη Λήμνου (6)
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	6, 52
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Lacerta agilis</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Αμμόσαυρα
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, CORINE
Εξάπλωση:	Εξαπλώνεται σε όλη την Ευρώπη. Στην Ελλάδα απαντά στα βουνά της Πίνδου.
Περιοχή:	23 Γράμμος - ΒΔ Βόϊος 24 Κεντρική Ροδόπη 38 Ποταμός Αραχθός και ευρύτερη περιοχή 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή
Τοποθεσία:	Περιοχή καλύβια Ζάρα (Κεντρική Ροδόπη) (24) Υποαλπικές περιοχές του Γράμμου, σε θάμνους στις Αρένες (23)
Ενδιαίτημα:	Ανοιχτές εκτάσεις και πεδιάδες στη βόρεια Ευρώπη, ορεινές και υποαλπικές περιοχές ηπειρωτικού κλίματος νοτιότερα.
Υψόμετρο:	1800 - 2400 μέτρα
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Τρέφεται με έντομα. Κρύβεται σε τρύπες που σκάβει στο έδαφος. (24) Τρέφεται με έντομα. Κρύβεται σε τρύπες που σκάβει στο έδαφος. (23)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Επέκταση του δάσους σε βάρος των ανοιχτών θέσεων (24) Η δάσωση των ανοιχτών θέσεων παραμερίζει το είδος. Η ομοιογένεια του περιβάλλοντος στον υπόροφο και η αύξηση της πυκνότητας των δασών περιορίζει τα κατάλληλα ενδιαίτηματα (23)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση διάκενων στο δάσος. Ενημέρωση κοινού και αρμόδιων (24) Διατήρηση διάκενων στα δάση. Διατήρηση πρεμνοφυών συστάδων. Παρακολούθηση της κατάστασης των πληθυσμών. Ενημέρωση κοινού (23)
Βιβλιογραφία:	24, 23, 41, 38, 46, 52
Παρατηρήσεις:	Πιθανή παρουσία αλλά όχι βέβαιη στο Δέλτα του Νέστου (46)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Lacerta graeca</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Ελληνική σαύρα, Γραικόσαυρα
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Ενδημικό της Πελοποννήσου
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 8 Ορος Ταΰγετος 43 Ορος Πάρνωνα - υγρότοπος Μουστού (Οικολογικό πάρκο) 51 Κόλπος Κυπαρισσίας
Τοποθεσία:	Λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51) Αισθητικό δάσος Καλαβρύτων, Υδατα Στυγός (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού) (1) Κύριος ορεινός όγκος Πάρνωνα (43)
Ενδιαίτημα:	Απαντά σε ορεινές και σε παράκτιες περιοχές. Αποφεύγει τις ξηρές περιοχές.
Υψόμετρο:	Ανω των 400 μέτρων
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Λίγα άτομα βρέθηκαν στο Ορος Ταΰγετος (8)
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	51, 8, 1, 43, 52
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Lacerta trilineata</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Μεγάλη γουστέρα, Τρανόσαυρα
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Η εξάπλωσή του στην Ευρώπη περιορίζεται στη Βαλκανική χερσόνησο. Στην Ελλάδα απαντά στο μεγαλύτερο τμήμα της ηπειρωτικής χώρας, στις Κυκλάδες, στην Κρήτη και στα Δωδεκάνησα. Υπάρχουν διαφορετικά υποείδη, τα οποία είναι και ενδημικά, σε Κρήτη, Κυκλάδες και Δωδεκάνησα.
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 4 Δυτικές και Βορειο-Ανατολικές ακτές Ζακύνθου 5 Κίμωλος - Πολύαιγος 7 Φαράγγι Ενιπέα Ολύμπου 8 Ορος Ταΰγετος 13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων 15 Μικρό και Μεγάλο Σεϊτάνι, Νήσος Σάμος 18 Νησίδες Κυθήρων, Πρασονήσι, Δραγονάρα και Αντιδραγονάρα 21 Γραμβούσα 23 Γράμμος - ΒΔ Βόϊος 27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου 28 Υγρότοπος και Ακτή Ψαλιδίου, Δήμος Κω 29 Ελαφώνησος 30 Λιμνοθάλασσα Κούταβου 31 Υγρότοπος Αγιάς 32 Πρέβελη 33 Λίμνη Κουρνά - Γεωργιούπολη Κρήτης 34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή 35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 38 Ποταμός Αραχθός και ευρύτερη περιοχή 39 Αμβρακικός Κόλπος 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

- 42 Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου - Δάσος Στροφυλιάς και ευρύτερη περιοχή
- 43 Ορος Πάρνωνα - υγρότοπος Μουστου (Οικολογικό πάρκο)
- 44 Εθνικό θαλάσσιο πάρκο Β. Σποράδων
- 45 Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογίου - Αιτωλικού
- 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή
- 47 Δάσος Δαδιάς
- 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή
- 51 Κόλπος Κυπαρισσίας

89 ΒΑ άκρο Κρήτης

Τοποθεσία:

Καλλιέργειες, ποτάμι, δάσος πεύκης, λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51)

Κύθηρα, Αυγό (18)

Δέλτα ποταμού Καλαμά. Ελος Καλοδικίου. Στενά ποταμού Καλαμά (27)

Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια (37)

Καλλιέργειες και βραχώδεις θαμνότοποι πεδινών περιοχών Αμβρακικού κόλπου, κατοικημένες περιοχές και περιοχές με θάμνους και χόρτα. (39)

Αλόννησος (Σποράδες) (44)

Αισθητικό δάσος Καλαβρύτων, Φαράγγι Βουραϊκού, Σπήλαια Καστριών, Υδατα Στυγός (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού). (1)

Κύριος ορεινός όγκος Πάρνωνα, Οριώντας (43)

Λίμνη Βιστωνίδα (46)

Ενδιαίτημα:

Υγρές θαμνώδεις περιοχές, λιβάδια, μακί, ελαιώνες, δάση πεύκης και στην αγροτική οικιστική ζώνη.

Υψόμετρο:

Εως 1200 μέτρα

**Περιγραφή /
Στοιχεία βιολογίας:**

Είδος με αναρριχητικές δυνατότητες. Χρησιμοποιεί τους θάμνους και τις μικρές λόχμες για καταφύγιο. (47)

Μεγάλη ρωμαλέα πράσινη σαύρα (5)

Πράσινη σαύρα με αναρριχητικές ικανότητες. Χρησιμοποιεί τους θάμνους ή τις λόχμες ως καταφύγια. Τρέφεται κυρίως με έντομα αλλά και με μεγαλύτερα ασπόνδυλα. (23)

Σαυροειδές με καλά ανεπτυγμένα άκρα. Σαρκοφάγο. Τρέφεται με έντομα, μικρά ασπόνδυλα, ακρίδες. (39)

Η μεγαλύτερη σαύρα στην Ελλάδα. Αναρριχάται. Τρέφεται με έντομα και ασπόνδυλα. (8)

¹

Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	<p>Κοινό στην Κίμωλο και σπάνιο στο Πολύαιγο. Πολύ μικροί οι πληθυσμοί του. (5)</p> <p>Σχετικά κοινό στη Σάμο και στο Σεϊτάνι (15)</p> <p>Παρόν στη Γραμβούσα (21)</p> <p>Κοινό στον Καλαμά, στο έλος Καλοδικίου και στα στενά Καλαμά (27)</p> <p>Κοινό στο φαράγγι του Ενιπέα (7)</p>
Απειλές-Κίνδυνοι:	<p>Ρύπανση από τη χρήση χημικών στις καλλιέργειες γύρω από τη λίμνη της Αγιάς και από τα λύματα του παρακείμενου οικισμού. Αυξομειώσεις στη στάθμη του νερού λόγω ανεξέλεγκτης λήψης για άρδευση. (31)</p> <p>Το μικρό μέγεθος των πληθυσμών τους καθιστά ευαίσθητους σε κάθε πίεση (5)</p> <p>Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή μικρών υγροτόπων (15)</p> <p>Περιορισμός διάκενων στα δάση. Η ομοιογένεια του περιβάλλοντος στον υπόροφο και η αύξηση της πυκνότητας των δασών περιορίζει τα κατάλληλα ενδιαιτήματα (23)</p> <p>Η προγραμματιζόμενη αξιοποίηση της πεδιάδας Μαργαριτίου με ανάπτυξη αρδευτικού δικτύου αναμένεται να μειώσει την τροφοδοσία του έλους σε νερό και να επιδράσει αρνητικά τους οργανισμούς που ζουν εκεί (27)</p> <p>Χρήση γεωργικών φαρμάκων, άμεση καταστροφή βιοτόπων (30)</p> <p>Απειλείται από ανθρωπογενείς δραστηριότητες στις προστατευόμενες περιοχές (42)</p> <p>Εντατική καλλιέργεια πεδινών εκτάσεων Αμβρακικού κόλπου και μείωση της ποικιλίας των χλωριδικών ειδών στους λόφους της ευρύτερης περιοχής (39)</p> <p>Αλλοίωση ενδιαιτημάτων από διάφορες αιτίες. Καταστροφή νερόλακκων από διερχόμενα αυτοκίνητα. Η υπερβόσκηση καταστρέφει τους θαμνώτοπους και μειώνει τις θέσεις καταφυγίων. (89)</p>
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	<p>Διατήρηση φυσικών ενδιαιτημάτων (μόνιμων επιφανειακών νερών, παραδοσιακών καλλιεργειών, φυτοφρακτών, θαμνώνων) και σύνδεσης βιοτόπων (15)</p> <p>Διατήρηση διάκενων στα δάση. Διατήρηση πρεμνοφυών συστάδων. Παρακολούθηση της κατάστασης των πληθυσμών. Ενημέρωση κοινού (23)</p> <p>Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση κοινού (27)</p> <p>Περιορισμός των ορίων ταχύτητας και απαγόρευση της κυκλοφορίας οχημάτων σε ορισμένους δασικούς δρόμους. (42)</p> <p>Περιορισμός υπερβόσκησης ώστε να αναπτυχθούν θαμνώδη είδη τα οποία αποτελούν καταφύγιο. Φύτευση φυτοφρακτών σε αγροτικές εκτάσεις. Ορθολογική χρήση γεωργικών φαρμάκων και εφαρμογή μεθόδων καλλιεργειών φιλικότερων προς το περιβάλλον. Ενημέρωση και περιβαλλοντική εκπαίδευση ώστε να μειωθούν περιπτώσεις σκόπιμης θανάτωσης. (89)</p>
Βιβλιογραφία:	47, 4, 50, 31, 5, 51, 13, 35, 15, 18, 23, 21, 27, 28, 29, 30, 45, 32, 34, 41, 42, 33, 37, 38, 39, 8, 44, 7, 1, 43, 46, 52, 89
Παρατηρήσεις:	Αναφέρει το υποείδος <i>Lacerta trilineata trilineata</i> (44)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
 για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Lacerta trilineata hansschweizeri</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Μεγάλη γουστέρα
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV)
Εξάπλωση:	Ενδημικό των νησιών Μήλος, Κίμωλος, Σίφνος, Σέριφος.
Περιοχή:	11 Νήσος Μήλος
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	Υγρές θαμνώδεις περιοχές.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Μεγάλη, ρωμαλέα, πράσινη σαύρα. (11)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Μικροί πληθυσμοί στη Μήλο. (11)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Το μικρό μέγεθος του πληθυσμού καθιστά το είδος ευαίσθητο σε ανθρώπινες δραστηριότητες που επηρεάζουν το ενδιαίτημά του. (11)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	11
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Lacerta trilineata polylepidota</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Μεγάλη γουστέρα
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Ενδημικό Κρήτης
Περιοχή:	10 Νοτιο-Δυτικός όγκος Λευκών Ορέων
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Μικροί και αραιοί πληθυσμοί στα Λευκά όρη (10)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Καταστροφή βιοτόπων του (10)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	10
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Lacerta viridis</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Πρασινόσαυρα
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Στην Ελλάδα εξαπλώνεται από τον βορρά μέχρι το κεντρικό τμήμα της το οποίο αποτελεί το νοτιότερο όριο της εξάπλωσής της στην Ευρώπη.
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 7 Φαράγγι Ενιπέα Ολύμπου 9 Βραυρώνα 23 Γράμμος - ΒΔ Βόϊος 24 Κεντρική Ροδόπη 25 Δάσος Φρακτού - Χαϊντού Κούλα και γύρω κορυφές 34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 38 Ποταμός Αραχθός και ευρύτερη περιοχή 39 Αμβρακικός Κόλπος 40 Άγιος Μάμας 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 45 Σύμπλεγμα υδροτόπων Μεσολογίου - Αιτωλικού 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 47 Δάσος Διαδιάς 48 Ποταμοί Γαλλικός, Αξίος, Λουδίας, Αλιάκμονας, Αλυκή Κίτρους και λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας 87 Κάτω Όλυμπος 90 Ορος Ιταμος 91 Στενά Νέστου 93 Ορος Βόρας

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

94 Λίμνες Χειμαδίτιδα - Ζάζαρη

Τοποθεσία:	Καλλιέργειες, ποτάμι, δάσος πεύκης, λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51) Χαϊντού, Κούλα και γύρω κορυφές (25) Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια (37) Καλλιέργειες και βραχώδεις θαμνότοποι πεδινών περιοχών Αμβρακικού κόλπου, κατοικημένες περιοχές και περιοχές με θάμνους και χόρτα. (39) Φαράγγι Βουραϊκού, Υδατα Στυγός (Όρος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού). (1) Στους θαμνώνες, στις καλλιέργειες, στο πευκοδάσος και κοντά σε σπίτια, στη Βραυρώνα. (9) Ευρύτερη ορεινή περιοχή Νέστου, Λίμνης Βιστωνίδας, Λίμνης Ισμαρίδας (46) Λιμνούλα στους Ν. Πόρους (Κάτω Όλυμπος) (87)
Ενδιαίτημα:	Ζει σε περιοχές που φωτίζονται όπως στις παρυφές των δασών, στα διάκενα, σε λιβάδια, σε φυτοφράκτες, και σε πλαγιές. Απαντά, επίσης, σε αμμώδεις εκτάσεις ή περιοχές με χλοοτάπητα, σε Καλλιέργειες, σε βραχώδεις θαμνότοποι πεδινών περιοχών, σε παραποτάμια δάση, σε μακί, και σε οικισμούς.
Υψόμετρο:	Εως 1400 μέτρα
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Είδος με αναρριχητικές ικανότητες. Χρησιμοποιεί τους θάμνους και τις μικρές λόχμες για καταφύγιο. (47) Πράσινη σαύρα με αναρριχητικές ικανότητες. Χρησιμοποιεί τους θάμνους ή τις λόχμες ως καταφύγια. Τρέφεται κυρίως με έντομα και άλλα ασπόνδυλα. (24) Πράσινη σαύρα με αναρριχητικές ικανότητες. Χρησιμοποιεί τους θάμνους ή τις λόχμες ως καταφύγια. Τρέφεται κυρίως με έντομα και άλλα ασπόνδυλα. (23) Σαύρα με καλά ανεπτυγμένα άκρα. Σαρκοφάγο. Τρέφεται με έντομα και άλλα μικρά ασπόνδυλα. (39) Τρέφεται με ασπόνδυλα, φρούτα, αυγά και νεοσσούς. Κρύβεται σε θάμνους και σχισμές. (9)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Κοινό στο φαράγγι του Ενιπέα (7) Αφθονο στον Αγιο Μάμα (40) Εύρωστος πληθυσμός στη Βραυρώνα. (9)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Η ομοιογένεια του περιβάλλοντος στον υπόροφο και η αύξηση της πυκνότητας των δασών περιορίζει τα κατάλληλα ενδιαίτηματα (23) Εντατική καλλιέργεια πεδινών εκτάσεων Αμβρακικού κόλπου και μείωση της ποικιλίας των φυτικών ειδών στους λόφους της ευρύτερης περιοχής (39) Στην Ελλάδα δεν θεωρείται ότι κινδυνεύει (9) Αμμοληψίες, ανεξέλεγκτη διάθεση απορριμμάτων που ρυπαίνουν τα νερά. (87) Τα ερπετά στον Νέστο δεν απειλούνται ιδιαίτερα. Οι επισκέπτες πολλών τουριστών ίσως προκαλέσουν προβλήματα μελλοντικά (91)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Διατήρηση διάκενων στα δάση. Διατήρηση πρεμνοφυών συστάδων.
Παρακολούθηση της κατάστασης των πληθυσμών. Ενημέρωση κοινού (23)
Λεπτομερής χαρτογράφηση όλων των θέσεων αναπαραγωγής έτσι ώστε να
προστατεύονται από ενδεχόμενες καταστροφικές δράσεις. Ανάδειξη της λίμνης
που υπάρχει ΝΔ των Πόρων και χρησιμοποίησή της για Περιβαλλοντική
Εκπαίδευση (87)
Ενημέρωση του κοινού με ανάρτηση πινακίδων και έκδοση ενημερωτικών
φυλλαδίων. Πληθυσμιακή μελέτη του είδους (90)

Βιβλιογραφία:

47, 48, 50, 51, 24, 25, 7, 23, 45, 34, 41, 37, 38, 39, 40, 1, 9, 46, 52, 87, 94, 90, 91,
93

Παρατηρήσεις:

Πολύ πιθανή η παρουσία του είδους στην ευρύτερη περιοχή της λίμνης της
Καστοριάς αλλά όχι βέβαιη. (50)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Laudakia stellio</i>
Συνώνυμα:	<i>Stellio stellio</i>
Κοινή ονομασία:	Κροκοδευλάκι
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Ιόνιο, Κ. Μακεδονία, Κυκλάδες (π.χ. Μύκονος, Δήλος, Πάρος, Νάξος), Δωδεκάνησα και νησιά Β. και Α. Αιγαίου (π.χ. Λέσβος, Σάμος, Ικαρία).
Περιοχή:	2 Αλυκή Ψιλής Αμμου, Σάμος 4 Δυτικές και Βορειο-Ανατολικές ακτές Ζακύνθου 12 Νήσος Τήλος 15 Μικρό και Μεγάλο Σεϊτάνι, Νήσος Σάμος 16 Αρκιοί, Λειψοί, Αγαθονήσι και βραχονησίδες 28 Υγρότοπος και Ακτή Ψαλιδίου, Δήμος Κω 35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή
Τοποθεσία:	Μάντρες κοντά στην αλυκή Ψιλής Αμμου (Σάμος) (2) Βραχονησίδες Γαρμπιάς και ερημονήσι (Αγ. Γεώργιος, Κόλπος Καλλονής Λέσβου) (35) Σύμπλεγμα Αγαθονησίου και Φαρμακονησίου (Αγαθονήσι) (16) Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια (37)
Ενδιαίτημα:	Καλλιέργειες με διάσπαρτα δέντρα και φυτοφράχτες.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Ημερόβια, θερμόφιλη σαύρα. Τρέφεται με έντομα. (2) Μεγαλόσωμη σαύρα, μήκους έως 15 cm με την ουρά. Μεγάλο αγκαθωτό κεφάλι, χοντρό και πλατύ σώμα, δυνατά πόδια με γαμπά νύχια και αγκαθωτή ουρά. Χρώματος γκρι, που αλλάζει. Εντομοφάγο κυρίως. (12) Η μεγαλύτερη σαύρα της Ευρώπης. Ημερόβιο και θερμόφιλο είδος. Κρύβεται στις πέτρες. Εκτίθεται πολλές ώρες στον ήλιο. Τρέφεται με έντομα. (16)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Κοινό στη Σάμο (2) Σπάνιο στο Σεϊτάνι, σχετικά κοινό στην υπόλοιπη Σάμο (15) Κοινό στην Τήλο (12)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Απειλές-Κίνδυνοι:	Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή βιοτόπων (15)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση φυτοφρακτών στις γεωργικές εκτάσεις και οπωροφόρων στα λιβάδια και τους εγκαταλειμμένους οικισμούς (4) Διατήρηση φυσικών ενδιατημάτων (μόνιμων επιφανειακών νερών, παραδοσιακών καλλιεργειών, φυτοφρακτών, θαμνώνων) και σύνδεσης βιοτόπων (15)
Βιβλιογραφία:	2, 4, 35, 15, 12, 28, 52, 16, 37
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Lithophaga lithophaga</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Λιθοφάγος
Κλάση:	Ασπόνδυλα
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, Σύμβαση της Βαρκελώνης
Εξάπλωση:	Ν. Αιγαίο, Ιόνια Νησιά, θαλάσσια περιοχή Θεσσαλίας, Στερεάς Ελλάδας, Πελοποννήσου
Περιοχή:	39 Αμβρακικός Κόλπος
Τοποθεσία:	Αμφιλοχία, Βόνιτσα, σύνολο ασβεστολιθικών ακτών Αμβρακικού κόλπου. (39)
Ενδιαίτημα:	Βράχοι που έρχονται σε επαφή με αιωρούμενες οργανικές ύλες.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Δίθυρο μαλάκιο. Βενθικός οργανισμός που διεισδύει 10-20 cm σε σκληρό υπόστρωμα. Δημιουργεί στοές και αποικίες σε ασβεστολιθικούς βράχους. Πιο μεγάλη η πυκνότητα προς την επιφάνεια. Ο ρυθμός αύξησης είναι ιδιαίτερα αργός (περίπου 1 cm ανά 3 έτη). Γονιμοποιείται Ιούλιο - Αύγουστο. Οι προνύμφες εμφανίζονται το Φθινόπωρο. (39)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Η αλόγιστη αλιεία μειώνει δραστικά τους πληθυσμούς, που λόγω του μικρού ρυθμού αύξησης δεν ανακάμπτουν γρήγορα. Η ανάπτυξη των ακτών (κατασκευή λιμένων, δρόμοι κ.ά.) καταστρέφει τα ενδιαιτήματα και η χημική ρύπανση σκοτώνει προνύμφες και αυγά (39)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	39, 52
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Myotis blythi lesviacus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV)
Εξάπλωση:	
Περιοχή:	35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	35
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Myotis daubentonii</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Μυωτίδα του Daubenton
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, Σύμβαση της Βόννης, CORINE
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη εξαπλώνεται από τη Πορτογαλία και την Ιρλανδία μέχρι τα Ουράλια, και από τη Κεντρική Σκανδιναβία μέχρι τη Νότιο Ιταλία και τη Βόρειο Ελλάδα.
Περιοχή:	23 Γράμμος - ΒΔ Βόιος 24 Κεντρική Ροδόπη 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου
Τοποθεσία:	Πάνω Αρένα και Πεύκο (Γράμμος - ΒΔ Βόιος) (23)
Ενδιαίτημα:	Λίμνες, νερολακούβες και ρυάκια, αλλά συχνά κυνηγάει σε φυλλοβόλα και μικτά δάση. Καλοκαιρινά καταφύγια συνήθως είναι τα κοιλώματα στα δένδρα, αλλά μερικές φορές τα κτήρια, ρωγμές στα βράχια, και εγκαταλελειμμένες φωλιές της <i>Riparia riparia</i> . Διαχειμάζει σε σπηλιές, σε εγκαταλελειμμένα ορυχεία και σε κελάρια ή συγκεκριμένες καρβουναποθήκες στις μεγάλες πόλεις.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ελλειψη ώριμων δέντρων με κοιλότητες και παλιών κτηρίων για φώλιασμα. Ενόχληση στα καταφύγια (χειμερινά και θερινά) (23)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση ώριμων δέντρων και συστάδων (23)
Βιβλιογραφία:	23, 24, 41
Παρατηρήσεις:	

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Myotis mystacinus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Μουστακομυωτίδα
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, Σύμβαση της Βόννης, CORINE
Εξάπλωση:	Απαντά σε όλη την Ευρώπη εκτός από τη Σκοτία και τη Δανία. Αγνωστη η εξάπλωσή του στην Ελλάδα.
Περιοχή:	37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 45 Σύμπλεγμα υδροτόπων Μεσολογίου - Αιτωλικού 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας
Τοποθεσία:	Μυγδονία λεκάνη (Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια) (37) Αράκυνθος (Μεσολόγγι) (45) Καλλιέργειες, ποτάμιοι οικότοποι και παραποτάμια βλάστηση, δάσος πεύκης, λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51)
Ενδιαίτημα:	Κήποι, πάρκα και παράκτια ενδιαίτηματα. Κουρνιάζει σε κτήρια το καλοκαίρι, και κυρίως σε σπηλιές, ορυχεία, και κελάρια το καλοκαίρι.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	50, 41, 37, 45, 51
Παρατηρήσεις:	Πολύ πιθανή η παρουσία του είδους στην ευρύτερη περιοχή της λίμνης της Καστοριάς, αλλά όχι επιβεβαιωμένη. (50)

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Myotis nattereri</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Μυωτίδα του Natterer
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο), I (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, Σύμβαση της Βόννης, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη είναι ευρέως εξαπλωμένη στα κεντρικά και βόρεια. Στην Ελλάδα είναι άγνωστη η εξάπλωσή της.
Περιοχή:	23 Γράμμος - ΒΔ Βόϊος 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου
Τοποθεσία:	
Ενδιαιτήμα:	Είναι νυχτερίδα των δασών. Το καλοκαίρι κουρνιάζει σε κτήρια, κοιλώματα δένδρων, και μερικές φορές κάτω από γέφυρες. Διαχειμάζει σε σπηλιές, ορυχεία, και κελάρια. Κυριότερα ενδιαιτήματα διατροφής είναι τα όρια των δασών, πάρκα, περιθώρια δρόμων και περιοχές με νερό.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ελλειψη ώριμων δέντρων με κοιλότητες και παλιών κτηρίων για φώλιασμα. Ενόχληση στα καταφύγια (χειμερινά και θερινά) (23)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση ώριμων δέντρων και συστάδων (23)
Βιβλιογραφία:	23, 41
Παρατηρήσεις:	

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία), ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Natrix tessellata</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Λιμνόφιδο
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, CORINE
Εξάπλωση:	Στην Ανατολική Ευρώπη απαντά στην Τσεχία, στη Σλοβακία, στην Ουγγαρία και στη Βαλκανική χερσόνησο. Στην Ελλάδα απαντά σε όλη την ηπειρωτική χώρα και σε ορισμένα ελληνικά νησιά όπως η Κέρκυρα, η Λευκάδα, η Τήνος, η Σέριφος και η Κρήτη.
Περιοχή:	13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων 15 Μικρό και Μεγάλο Σεϊτάνι, Νήσος Σάμος 18 Νησίδες Κυθήρων, Πρασονήσι, Δραγονάρα και Αντιδραγονάρα 27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου 31 Υγρότοπος Αγιάς 32 Πρέβελη 33 Λίμνη Κουρνά - Γεωργιούπολη Κρήτης 34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή 35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου 36 Ποταμός Εβρος 38 Ποταμός Αραχθός και ευρύτερη περιοχή 39 Αμβρακικός Κόλπος 40 Άγιος Μάμας 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 42 Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου - Δάσος Στροφυλιάς και ευρύτερη περιοχή 43 Όρος Πάρνωνα - υγρότοπος Μουστού (Οικολογικό πάρκο) 45 Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογγίου - Αιτωλικού 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 47 Δάσος Δαδιάς 48 Ποταμοί Γαλλικός, Αξιός, Λουδίας, Αλιάκμονας, Αλυκή Κίτρους και λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	90 Ορος Ιταμος
	92 Σπερχειός Ποταμός, και Μαλιακός κόλπος
Τοποθεσία:	Σε όλα τα ποτάμια και τα ρέματα της προστατευόμενης περιοχής Δαδιάς (47) Ποτάμι (Σάμος) (15) Λιμνοθάλασσα Καϊάφα, ποτάμι (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51) Κύθηρα (18) Στενά ποταμού Καλαμά (Πέντε Εκκλησιές) (27) Αποστραγγιστικό δίκτυο των καλλιεργειών (Μεσολόγγι) (45) Κατά μήκος του δικτύου των ρεόντων υδάτων Λούρου και Αράχθου. (39) Κύριος ορεινός όγκος Πάρωνα (43) Περιοχή Νέστου, Λίμνη Βιστωνίδα, Λίμνη Ισμαρίδα (46)
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Η παρουσία του συνδέεται άμεσα με την παρουσία μόνιμων επιφανειακών νερών (15) Τρέφεται κυρίως με ψάρια. Τον Ιούνιο εγκαταλείπει τα νερά για να γεννήσει σε χαλαρό έδαφος κάτω από φύλλα και κλαδιά. (39)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Σπάνιο στο Σεϊτάνι (15) Μεγάλοι πληθυσμοί στην περιοχή Μεσολογγίου - Αιτωλικού (45) Μέτριος αριθμός ατόμων στον Άγιο Μάμα (40)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ρύπανση από τη χρήση χημικών στις καλλιεργειές γύρω από τη λίμνη της Αγιάς και από τα λύματα του παρακείμενου οικισμού. Αυξομειώσεις στη στάθμη του νερού λόγω ανεξέλεγκτης λήψης για άρδευση. (31) Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή μικρών υγροτόπων (15) Καταστροφή παραποτάμιων βιότοπων (39)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση φυσικών ενδιαιτημάτων (μόνιμων επιφανειακών νερών, παραδοσιακών καλλιεργειών, φυτοφρακτών, θαμνώνων) και σύνδεσης βιοτόπων (15) Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση κοινού (27) Εξασφάλιση της αδιάκοπης ροής νερού στο Σπερχειό καθ' όλη τη διάρκεια του έτους με ορθολογική χρήση των αποθεμάτων νερού και καταστολή της υπεράντλησης. Περίφραξη ορισμένων περιοχών και διάνοιξη υπόγειων διόδων στο οδικό δίκτυο για προστασία του είδους από τα αυτοκίνητα. Ενημέρωση κοινού. Ανάρτηση εντυπωσιακών ενημερωτικών πινακίδων όπου θα ειδοποιούνται οι οδηγοί για τη διέλευση ερπετών (92)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Διατήρηση των ρεμάτων και των στάσιμων νερών, η οποία θα επιτρέψει τη διατήρηση των πληθυσμών των αμφιβίων και τα οποία αποτελούν την κύρια τροφή των νερόφιδων στην περιοχή. Ενημέρωση του κοινού με ανάρτηση πινακίδων και έκδοση ενημερωτικών φυλλαδίων. Πληθυσμιακή μελέτη του είδους (90)

Βιβλιογραφία: 47, 48, 50, 31, 15, 51, 13, 18, 35, 27, 32, 34, 36, 41, 33, 45, 38, 39, 40, 42, 43, 52, 46, 92, 90

Παρατηρήσεις:

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Nyctalus lasiopterus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Μεγάλος Νυκτοβάτης
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο), LR (IUCN), R (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βόννης, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	
Περιοχή:	9 Βραυρώνα 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 86 Ελατιά 92 Σπερχειός Ποταμός, και Μαλιακός κόλπος
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Τρέφεται με έντομα. (9)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ελλειψη δέντρων όπου φωλιάζει (9)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Απαραίτητη η προστασία του δάσους Βραυρώνας (9) Διατήρηση γέρικων δένδρων και ώριμων συστάδων (86) Περιορισμός της χρήσης των χημικών ουσιών στην καλλιέργεια της γης και προστασία των υδάτινων πόρων από τη ρύπανση. Συστηματική παρακολούθηση των νυχτερίδων του Σπερχειού. Λήψη μέτρων για την διατήρηση και προστασία των γέρικων δέντρων. Καταγραφή, προστασία και διαχείριση των σπηλαίων της περιοχής στα οποία κατοικούν νυχτερίδες (να μην χρησιμοποιούνται για σταυλισμό ζώων, να μην γίνεται τουριστική αξιοποίησή τους χωρίς προηγούμενη μελέτη, όταν σφραγίζονται να αφήνονται δίοδοι για την έξοδο των νυχτερίδων) Διατήρηση και προστασία των παλιών κτηρίων που χρησιμεύουν σαν χώροι φωλιάσματος από τις νυχτερίδες. Ενημέρωση του ντόπιου πληθυσμού γύρω από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι νυχτερίδες (92)
Βιβλιογραφία:	41, 9, 86, 92
Παρατηρήσεις:	

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Nyctalus leisleri</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Μικρός Νυκτοβάτης
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο), LR (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, Σύμβαση της Βόννης, CORINE
Εξάπλωση:	
Περιοχή:	23 Γράμμος - ΒΔ Βόιος 24 Κεντρική Ροδόπη 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 51 Κόλπος Κυπαρισσίας 86 Ελατιά 92 Σπερχειός Ποταμός, και Μαλιακός κόλπος
Τοποθεσία:	Λίμνη Μουτσάλια στις Αρένες, Πεύκο, Σαραντάπορο (Γράμμος - ΒΔ Βόιος) (23)
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Δενδρόφιλος στη Βαλκανική, ανθρωπόφιλος στη Βόρεια Ευρώπη. (23)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ελειψη ώριμων δέντρων με κοιλότητες και παλιών κτηρίων για φώλιασμα. Ενόχληση στα καταφύγια (χειμερινά και θερινά) (23)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση ώριμων δέντρων και συστάδων (23) Διατήρηση γέρικων δένδρων και ώριμων συστάδων (86) Περιορισμός της χρήσης των χημικών ουσιών στην καλλιέργεια της γης και προστασία των υδάτινων πόρων από τη ρύπανση. Συστηματική παρακολούθηση των νυχτερίδων του Σπερχειού. Λήψη μέτρων για την διατήρηση και προστασία των γέρικων δέντρων. Καταγραφή, προστασία και διαχείριση των σπηλαίων της περιοχής στα οποία κατοικούν νυχτερίδες (να μην χρησιμοποιούνται για σταυλισμό ζώων, να μην γίνεται τουριστική αξιοποίησή τους χωρίς προηγούμενη μελέτη, όταν σφραγίζονται να αφήνονται δίοδοι για την έξοδο των νυχτερίδων) Διατήρηση και προστασία των παλιών κτηρίων που χρησιμεύουν σαν χώροι φωλιάσματος από τις νυχτερίδες. Ενημέρωση του ντόπιου πληθυσμού γύρω από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι νυχτερίδες (92)
Βιβλιογραφία:	23, 24, 41, 51, 86, 92

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Παρατηρήσεις:

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Nyctalus noctula</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, Σύμβαση της Βόννης, CORINE
Εξάπλωση:	
Περιοχή:	37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπη και ευρύτερη περιοχή 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 45 Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογγίου - Αιτωλικού 47 Δάσος Διαδιάς 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας
Τοποθεσία:	Μυγδονία λεκάνη (Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια) (37)
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Δεντρόβιο είδος (47)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Πολύ πιθανή η παρουσία του είδους στην περιοχή αλλά όχι βέβαιη (50)
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	47, 50, 41, 37, 45, 51
Παρατηρήσεις:	

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Ophiomorus punctatissimus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Οφιόμορος, στικτόστιγκος
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη το είδος απαντά μόνο στην Ελλάδα. Συνολικά σε 20 τοποθεσίες στην Πελοπόννησο και στα ανατολικά της ενδοχώρας από την Αττική έως το όρος Ολυμπος. Επίσης το συναντάμε στα Κύθηρα και σε ένα βραχονήσι κοντά στο Γύθειο., Κύθηρα
Περιοχή:	8 Όρος Ταΰγετος 18 Νησίδες Κυθήρων, Πρασονήσι, Δραγονάρα και Αντιδραγονάρα 39 Αμβρακικός Κόλπος 43 Όρος Πάρνωνα - υγρότοπος Μουστου (Οικολογικό πάρκο) 51 Κόλπος Κυπαρισσίας
Τοποθεσία:	Κύθηρα (18) Κύριος ορεινός όγκος Πάρνωνα, ορεινή Μελιγού, Χαράδρα Δαφνώνα (43)
Ενδιαίτημα:	Απαντά σε σωρούς από πέτρες και μεμονωμένες πέτρες, σε παραποτάμια δάση, σε καλλιέργειες και σε κατοικημένες περιοχές. Συνήθως ζει σε ξηρές ατμοσφαιρικές συνθήκες μέσα στο έδαφος.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Ημερόβιο είδος, με λεπτό και μακρύ σώμα, από το οποίο λείπουν τα άκρα. Τρέφεται με έντομα, σαλιγκάρια, αράχνες και μικρά ασπόνδυλα. (39) Αποδη σαύρα μικρού μεγέθους (20 cm μαζί με την ουρά). Κρύβεται στις πέτρες. Τρέφεται με μικρά έντομα. (8)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Μείωση των παραποτάμιων δασών, ρύπανση των υδάτων και εντατικοποίηση των καλλιεργειών στην ευρύτερη περιοχή του Αμβρακικού κόλπου (39)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	51, 18, 39, 8, 43, 52
Παρατηρήσεις:	Πιθανή η παρουσία του είδους στην περιοχή του κόλπου της Κυπαρισσίας αλλά όχι βέβαιη. (51)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Ophisaurus apodus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Τυφλίτης, φιδόσαυρα
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Τυπικό είδος της Βαλκανικής χερσονήσου. Απαντά στην ηπειρωτική Ελλάδα και στα νησιά του Ιονίου.
Περιοχή:	2 Αλυκή Ψιλής Αμμου, Σάμος 4 Δυτικές και Βορειο-Ανατολικές ακτές Ζακύνθου 7 Φαράγγι Ενιπέα Ολύμπου 8 Ορος Ταΰγετος 13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων 15 Μικρό και Μεγάλο Σεϊτάνι, Νήσος Σάμος 24 Κεντρική Ροδόπη 25 Δάσος Φρακτού - Χαϊντού Κούλα και γύρω κορυφές 27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου 28 Υγρότοπος και Ακτή Ψαλιδίου, Δήμος Κω 30 Λιμνοθάλασσα Κούταβου 34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή 35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 38 Ποταμός Αραχθός και ευρύτερη περιοχή 39 Αμβρακικός Κόλπος 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 42 Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου - Δάσος Στροφυλιάς και ευρύτερη περιοχή 43 Ορος Πάρνωνα - υγρότοπος Μουστού (Οικολογικό πάρκο) 45 Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογγίου - Αιτωλικού 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 47 Δάσος Δαδιάς 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τοποθεσία:	<p>Κοντά στην αλυκή Ψυλής Αμμου (Σάμος) (2)</p> <p>Ευρύτερη περιοχή μελέτης (Κόλπος Καλλονής Λέσβου) (35)</p> <p>Καλλιέργειες, λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51)</p> <p>Δάσος Φρακτού - Χαϊντού, Κούλα και γύρω κορυφές (25)</p> <p>Δέλτα ποταμού Καλαμά. Έλος Καλοδικίου. Στενά ποταμού Καλαμά (27)</p> <p>Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια (37)</p> <p>Κατοικημένες και αμμώδεις περιοχές Αμβρακικού κόλπου (39)</p> <p>Κύριος ορεινός όγκος Πάρωνα (43)</p> <p>Περιοχή Νέστου, Λίμνη Βιστωνίδα, Λίμνη Ισμαρίδα (46)</p>
Ενδιαίτημα:	<p>Μακί, φρύγανα, ελαιώνες, δάση πεύκης, παραλίμνια βλάστηση, λιβάδια, θαμνώνες, αγροτική οικιστική ζώνη, αμμώδεις περιοχές.</p>
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	<p>Αποδη σαύρα. Κάτω από βλάστηση κινείται πιο εύκολα και προστατεύεται. (2)</p> <p>Αποδη σαύρα (47)</p> <p>Αποδη σαύρα. (24)</p> <p>Τρέφεται με έντομα, αράχνες και μαλάκια (39)</p> <p>Αποδη σαύρα, μήκους έως 1,2 m.. (8)</p>
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	<p>Ενα άτομο βρέθηκε στην Αλυκή Ψυλής Αμμου Σάμου (2)</p> <p>Κοινό στη Σάμο. Πιθανή αλλά όχι επιβεβαιωμένη παρουσία στο Σεϊτάνι (15)</p> <p>Κοινό στον Καλαμά και στο έλος Καλοδικίου (27)</p>
Απειλές-Κίνδυνοι:	<p>Τυχαία και ηθελημένη θανάτωση από τον άνθρωπο (2)</p> <p>Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή μικρών υγροτόπων (15)</p> <p>Επέκταση του δάσους σε βάρος των ανοιχτών θέσεων (24)</p> <p>Χρήση γεωργικών φαρμάκων, άμεση καταστροφή βιοτόπων (30)</p> <p>Απειλείται από ανθρωπογενείς δραστηριότητες στις προστατευόμενες περιοχές (42)</p> <p>Αλλοίωση των βιοτόπων από ανθρώπινη παρέμβαση (39)</p>
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	<p>Διατήρηση φυσικών ενδιατημάτων (μόνιμων επιφανειακών νερών, παραδοσιακών καλλιιεργειών, φυτοφρακτών, θαμνώνων) και σύνδεσης βιοτόπων (15)</p> <p>Διατήρηση διάκενων στο δάσος. Ενημέρωση κοινού και αρμόδιων (24)</p> <p>Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση κοινού (27)</p>

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
 ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
 για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Περιορισμός των ορίων ταχύτητας και απαγόρευση της κυκλοφορίας οχημάτων σε ορισμένους δασικούς δρόμους. (42)

Βιβλιογραφία: 2, 47, 4, 50, 35, 51, 15, 13, 24, 7, 25, 27, 28, 30, 45, 34, 41, 42, 37, 38, 39, 8, 43, 46, 52

Παρατηρήσεις: Πιθανή παρουσία σε Βόλβη - Κορώνεια (37)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Ophisops elegans</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Οφίσωψ
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, CORINE
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη απαντά στη Νότιο Βαλκανική και στην Ευρωπαϊκή Τουρκία. Στην Ελλάδα απαντά στη Θράκη, στη Λέσβο, στη Χίο και στα Δωδεκάνησα.
Περιοχή:	<p>2 Αλυκή Ψιλής Αμμου, Σάμος</p> <p>3 Β. Κάρπαθος - Σαρία</p> <p>6 Χορταρολίμνη - λίμνη Αλυκή, Λήμνος</p> <p>12 Νήσος Τήλος</p> <p>15 Μικρό και Μεγάλο Σεϊτάνι, Νήσος Σάμος</p> <p>16 Αρκιοί, Λειψοί, Αγαθονήσι και βραχονησίδες</p> <p>17 Αστυπάλεια: Ανατολικό τμήμα, γύρω νησίδες και Οφιδούσα</p> <p>28 Υγρότοπος και Ακτή Ψαλιδίου, Δήμος Κω</p> <p>35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου</p> <p>46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή</p> <p>47 Δάσος Δαδιάς</p>
Τοποθεσία:	<p>Κοντά στην αλυκή Ψιλής Αμμου (Σάμος) (2)</p> <p>Παντού στην Τήλο. Γαϊδουρονήσι και Αντίτηλο. (12)</p> <p>Αστυπάλεια (17)</p> <p>Κάρπαθος, Σαρία (3)</p> <p>Βραχονησίδες Γαρμπιάς και ερημονήσι (Αγ. Γεώργιος, Κόλπος Καλλονής Λέσβου) (35)</p> <p>Σύμπλεγμα Αγαθονησίου και Φαρμακονησίου (Φαρμακονήσι, Αγαθονήσι, Κατσαγάνι, Νερωνήσι) (16)</p>
Ενδιαίτημα:	Ανοιχτές άνυδρες πεδιάδες, καλλιεργούμενες εκτάσεις, πετρώδεις λόφοι και περιοχές με αραιή βλάστηση.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Φίδι με κρυπτική συμπεριφορά. Τρέφεται με αράχνες και έντομα. (2)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	Μικρή σε μέγεθος, θερμόφιλη, εδαφόβια σαύρα. Δεν φέρει βλέφαρα στα μάτια. Σπανίως σκαρφαλώνει. Κρύβεται σε θάμνους και σχισμές στο έδαφος. (12)
	Κρύβεται στις πέτρες. Τρέφεται με έντομα και αράχνες. (17)
	Μικρή σαύρα. Κρύβεται στις πέτρες. Τρέφεται με έντομα και αράχνες (16)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Κοινό στη Σάμο (2) Πολύ κοινό στην Τήλο. (12) Σχετικά κοινό στη Σάμο και στο Σεϊτάνι (15) Πιθανή παρουσία αλλά όχι βέβαιη στο Δέλτα του Νέστου (46)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή μικρών υγροτόπων (15)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Προτάσεις χαρακτηρισμού ορισμένων περιοχών ως "περιοχές οικοανάπτυξης" και "περιοχές προστασίας της φύσης" (12) Διατήρηση φυσικών ενδιαιτημάτων (μόνιμων επιφανειακών νερών, παραδοσιακών καλλιιεργειών, φυτοφρακτών, θαμνώνων) και σύνδεσης βιοτόπων (15)
Βιβλιογραφία:	2, 47, 12, 15, 17, 3, 35, 28, 16, 6, 46, 52
Παρατηρήσεις:	Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία απαντά στην Κάρπαθο, αλλά στα πλαίσια της μελέτης δεν εντοπίστηκε. Ίσως δεν απαντά στη Β. Κάρπαθο (3)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Papilio alexanor</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ασπόνδυλα
Κατάσταση¹ διατήρησης :	Rev (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Ηπειρος, Ιόνια Νησιά, Δ. Ελλάδα, Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησος, Αττική, Β. Αιγαίο
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων 15 Μικρό και Μεγάλο Σεϊτάνι, Νήσος Σάμος
Τοποθεσία:	Αισθητικό δάσος Καλαβρύτων, Φαράγγι Βουραϊκού, Υδατα Στυγός (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού). (1)
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή βιοτόπων (15)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	13, 52, 15, 1
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Parnassius apollo</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ασπόνδυλα
Κατάσταση¹ διατήρησης :	VU (IUCN), II/A (CITES), R (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CITES, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Δ. Μακεδονία & Θράκη Ηπειρος, Ιόνια Νησιά, Θεσσαλία, Δ. Ελλάδα, Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησος
Περιοχή:	4 Δυτικές και Βορειο-Ανατολικές ακτές Ζακύνθου 25 Δάσος Φρακτού - Χαϊντού Κούλα και γύρω κορυφές 86 Ελατιά
Τοποθεσία:	Δάσος Φρακτού - Χαϊντού, Κούλα και γύρω κορυφές (25)
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Σχετικά σπάνιο στη Δ και ΒΑ Ζάκυνθο (4)
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	4, 25, 52, 86
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Parnassius mnemosyne</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ασπόνδυλα
Κατάσταση¹ διατήρησης :	Rev (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	A. Μακεδονία, Ηπειρος, Θεσσαλία, Δ. Ελλάδα, Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησος.
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων 38 Ποταμός Αραχθός και ευρύτερη περιοχή
Τοποθεσία:	Φαράγγι Βουραϊκού, Υδατα Στυγός (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού). (1)
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	13, 52, 38, 1
Παρατηρήσεις:	

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Pelobates syriacus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Πηλοβάτης
Κλάση:	Αμφίβια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, CORINE
Εξάπλωση:	Νοτιοανατολικά Βαλκάνια. Στην Ελλάδα το είδος εξαπλώνεται σε όλη τη χώρα ακόμα και σε αρκετά νησιά, αν και η εξάπλωσή του παρουσιάζει ασυνέχεια.
Περιοχή:	6 Χορταρολίμνη - λίμνη Αλυκή, Λήμνος 34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή 35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας 94 Λίμνες Χειμαδίτιδα - Ζάζαρη
Τοποθεσία:	Περιοχή Νέστου, Λίμνη Ισμαρίδα (46)
Ενδιαίτημα:	Ενδιαίτηματα αναπαραγωγής: λιμνάζοντα προσωρινά ύδατα, που δημιουργούνται κατά τη περίοδο των βροχών σε ακαλλιέργητα εδάφη, που βρίσκονται κοντά όμως σε καλλιεργημένα. Όχθες ποταμών και λιμνών. Μεγάλες στέρνες που βρίσκονται μακριά από τα ενδιαίτηματα των ενήλικων ατόμων. Στο τελευταίο τύπο ενδιαίτηματος αποθέσεις αβγών γίνονται μόνο τις χρονιές με ξηρασία.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Παρόν στη Χορταρολίμνη Λήμνου (6)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Υποβάθμιση του περιβάλλοντος από ανθρώπινες δραστηριότητες (εγγειοβελτιωτικά έργα, εντομοκτόνα, αλλαγές χρήσης γης) (46) Ρύπανση υδατοσυλλογών, εγκιβωτισμός του ρυακιού του Σκλήθρου, επιχωμάτωση μικρών νερόλακκων. Εξόντωση από τους ανθρώπους είτε για λόγους διαφόρων προλήψεων, είτε στους δρόμους την νύχτα από αυτοκίνητα κατά την περίοδο αναπαραγωγής (94)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Λεπτομερής καταγραφή όλων των υδάτινων εκτάσεων όπου αναπαράγονται τα

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

αμφίβια. Διατήρηση των θέσεων αναπαραγωγής στην άκρη των λιμνών. Δημιουργία διαύλων στους καλαμώνες με κοπή και απομάκρυνση των καλαμιών (κοπή και όχι κάψιμο καλαμιών) Αναδημιουργία δικτύου θέσεων αναπαραγωγής στο ρυάκι του Σκλήθρου, στην εσωτερική πλευρά των αναχωμάτων, με τη δημιουργία μικρών υδατοσυλλογών. Διατήρηση λιβαδιών και φυτοφρακτών στις εκτάσεις γύρω από τις λίμνες και τους οικισμούς της περιοχής. Δημιουργία μικρών υπόγειων διαβάσεων κάτω από τους δρόμους (με την κατασκευή σηράγγων και περίφραξης). Καθαρισμός των τάφρων από καλάμια (94)

Βιβλιογραφία: 51, 52, 41, 34, 35, 6, 46, 94

Παρατηρήσεις: Πιθανή η παρουσία του είδους αλλά όχι βέβαιη (51)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Pinna nobilis</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Πίννα
Κλάση:	Ασπόνδυλα
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Σύμβαση της Βαρκελώνης
Εξάπλωση:	Α. Μακεδονία & Θράκη, Κ. Μακεδονία, Θεσσαλία, Ιόνια Νησιά, Στερεά Ελλάδα, Ν. Αιγαίο
Περιοχή:	4 Δυτικές και Βορειο-Ανατολικές ακτές Ζακύνθου 12 Νήσος Τήλος 39 Αμβρακικός Κόλπος 92 Σπερχειός Ποταμός, και Μαλιακός κόλπος
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	12, 4, 52, 39, 92
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Pipistrellus kuhli</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Λευκονυχτερίδα
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (Κόκκινο Βιβλίο)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, Σύμβαση της Βόννης, CORINE
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη απαντά στα κεντρικά και νότια. Στην Ελλάδα απαντά στα νησιά του Ιονίου, στην Κρήτη, στην Πελοπόννησο, στην Μακεδονία και στην Ηπειρο.
Περιοχή:	4 Δυτικές και Βορειο-Ανατολικές ακτές Ζακύνθου 33 Λίμνη Κουρνά - Γεωργιούπολη Κρήτης 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας
Τοποθεσία:	Σπήλαιο ΝΑ του Γύρι, Λαγκαδάκια, Καμπί (Ζάκυνθος) (4) Μυγδονία λεκάνη (Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια) (37) Αλμυρόβαλτοι, λιμνοθάλασσα Καϊάφα, καλλιέργειες, ποτάμιοι οικότοποι και παραποτάμια βλάστηση, δάσος πεύκης, λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51)
Ενδιαίτημα:	Επιδεικνύει μεγάλο βαθμό συμβίωσης με τους ανθρώπους αφού είναι κοινό ή απαντά σε αθρόνι σε αστικές περιοχές. Η παρουσία του σχετίζεται με σχετικά ζεστές πεδινές εκτάσεις και ορεινές περιοχές που βρίσκονται σε χαμηλά υψόμετρα. Ως καταφύγιο το καλοκαίρι προτιμάει ρωγμές σε παλαιά και νέα κτήρια ενώ το χειμώνα ρωγμές σε βράχια ή κελάρια.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Να διασφαλιστεί η καταλληλότητα του σπηλαίου για τις νυχτερίδες (4)
Βιβλιογραφία:	4, 50, 41, 33, 37, 51
Παρατηρήσεις:	Πολύ πιθανή η παρουσία του είδους στην ευρύτερη περιοχή της λίμνης της

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Καστοριάς αλλά όχι βέβαιη. (50)

¹
Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Pipistrellus nathusii</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Τραχύδερμη νυχτερίδα, νυχτερίδα του Nathusius
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, Σύμβαση της Βόννης, CORINE
Εξάπλωση:	Στην Ευρώπη θεωρείται σπάνιο και η εξάπλωσή του είναι ασυνεχής. Εξαπλώνεται από την Ιβηρική χερσόνησο μέχρι τα Ουράλια και βόρεια μέχρι τη Νότιο Φιλανδία. Αγνωστη η εξάπλωσή του στην Ελλάδα.
Περιοχή:	23 Γράμμος - ΒΔ Βόιος 34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 45 Σύμπλεγμα υδροτόπων Μεσολογίου - Αιτωλικού 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 47 Δάσος Δαδιάς 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας 91 Στενά Νέστου
Τοποθεσία:	Μυγδονία λεκάνη (Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια) (37) Λίμνη Βιστωνίδα (46)
Ενδιαίτημα:	Πάρκα, μικτά δάση ή δάση πεύκων, συχνά και σε παράκτια περιβάλλοντα. Αν και σχετίζεται με κοιλάδες που βρίσκονται στα χαμηλά, έχει καταγραφεί και σε υψόμετρο 2.200 μ. στις Άλπεις. Το καλοκαίρι προτιμάει να κουρνιάζει σε κοιλώματα δένδρων, εκκλησίες, και χαμηλά κτήρια. Το χειμώνα προτιμάει ρωγμές στα βράχια, κοιλώματα δένδρων, και ρωγμές στα κτήρια.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ελλειψη ώριμων δέντρων με κοιλότητες και παλιών κτηρίων για φώλιασμα.

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	Ενόχληση στα καταφύγια (χειμερινά και θερινά) (23)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση ώριμων δέντρων και συστάδων (23)
Βιβλιογραφία:	47, 50, 23, 34, 41, 37, 45, 46, 51, 91
Παρατηρήσεις:	Πολύ πιθανή η παρουσία του είδους στην ευρύτερη περιοχή της λίμνης της Καστοριάς αλλά όχι βέβαιη (50) Είναι πιθανή η παρουσία στην περιοχή αλλά όχι επιβεβαιωμένη (45)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Νανονυχτερίδα
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, Σύμβαση της Βόννης
Εξάπλωση:	Ευρέως εξαπλωμένο στην Ευρώπη. Στην Ελλάδα απαντά στα νησιά του Β. Αιγαίου, στην Πελοπόννησο, στις Σποράδες, στα Δωδεκάνησα, στην Ηπειρο, στην Μακεδονία και στην Θράκη.
Περιοχή:	15 Μικρό και Μεγάλο Σεϊτάνι, Νήσος Σάμος 18 Νησίδες Κυθήρων, Πρασονήσι, Δραγονάρα και Αντιδραγονάρα 28 Υγρότοπος και Ακτή Ψαλιδίου, Δήμος Κω 30 Λιμνοθάλασσα Κούταβου 35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμνη και ευρύτερη περιοχή 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 44 Εθνικό θαλάσσιο πάρκο Β. Σποράδων 45 Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογίου - Αιτωλικού 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 47 Δάσος Δαδιάς 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας 93 Όρος Βόρας
Τοποθεσία:	Φαράγγι μεγάλου Σεϊτανίου (Σάμος) (15) Μυγδονία λεκάνη (Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια) (37) Γιούρα (Σποράδες) (44) Λίμνη Βιστωνίδα (46) Αλμυρόβαλτοι, λιμνοθάλασσα Καϊάφα, καλλιέργειες, ποτάμιοι οικότοποι και παραποτάμια βλάστηση, δάσος πεύκης, λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51)
Ενδιαίτημα:	Προτιμάει τις παρυφές δασών, πάρκα, κήπους μεγάλων πόλεων και γενικώς απαντά σε κατοικημένους χώρους κυνηγώντας πολλές φορές έντομα στους

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

λαμπτήρες των δρόμων. Κουρνιάζει κυρίως σε κτήρια, και μερικές φορές διαχειμάζει σε σπηλιέ. Τρέφεται σε μεγάλο εύρος ενδιαιτημάτων, όπως γεωργικές εκτάσεις, ανοιχτά δάση, πάνω από λίμνες, ακόμα και σε αστικές περιοχές.

Υψόμετρο:

**Περιγραφή /
Στοιχεία βιολογίας:** Σπηλαιόβιο. Τρέφεται με έντομα (15)

**Εκτίμηση μεγέθους
του πληθυσμού:** Κοινή η παρουσία του στο μικρό και μεγάλο Σεϊτάνι (15)
Μεγάλοι πληθυσμοί στην περιοχή Μεσολογγίου - Αιτωλικού (45)

Απειλές-Κίνδυνοι: Καταστροφή ή ενόχληση καταφυγίων, χρήση εντομοκτόνων (15)
Ελλειψη βιοτόπων για διατροφή, ξεκούραση και αναπαραγωγή, χρήση γεωργικών φαρμάκων, άμεση καταστροφή βιοτόπων, θανάτωση από τον άνθρωπο (30)

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:** Διατήρηση σπηλαίων και σχισμών στα φαράγγια (15)

Βιβλιογραφία: 47, 50, 15, 18, 35, 28, 30, 41, 37, 45, 44, 46, 51, 93

Παρατηρήσεις: Πολύ πιθανή η παρουσία του είδους στην ευρύτερη περιοχή της λίμνης της Καστοριάς αλλά όχι βέβαιη. (50)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Pipistrellus savii</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Βουνονυχτερίδα
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, Σύμβαση της Βόννης, CORINE
Εξάπλωση:	Ευρέως διαδεδομένο στις Μεσογειακές και Υπομεσογειακές περιοχές, περιλαμβανομένων και των περισσότερων νησιών. Στην Ελλάδα απαντά στην Πελοπόννησο, στην Ηπειρο και στην Μακεδονία.
Περιοχή:	7 Φαράγγι Ενιπέα Ολύμπου 13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας 89 ΒΑ άκρο Κρήτης 92 Σπερχειός Ποταμός, και Μαλιακός κόλπος 93 Ορος Βόρας
Τοποθεσία:	Μυγδονία λεκάνη (Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια) (37) Λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51)
Ενδιαίτημα:	Βραχώδεις περιοχές από το επίπεδο της θάλασσας μέχρι υψομέτρου 2.000 μ. Κουρνιάζει συνήθως σε ρωγμές στα βράχια, μερικές φορές και στα κτήρια ή στα δένδρα. Σπάνια απαντά σε σπηλιές. Τρέφεται σε ανοιχτές εκτάσεις ανάμεσα στα βράχια, σε δασωμένες πλαγιές, ορεινά λιβάδια, ρυάκια, και κατοικημένες περιοχές.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Πολύ πιθανή η παρουσία του είδους στην περιοχή αλλά όχι βέβαιη (50)
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Περιορισμός της χρήσης των χημικών ουσιών στην καλλιέργεια της γης και προστασία των υδάτινων πόρων από τη ρύπανση. Συστηματική παρακολούθηση των νυχτερίδων του Σπερχειού. Λήψη μέτρων για την διατήρηση και προστασία

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

των γέρικων δέντρων. Καταγραφή, προστασία και διαχείριση των σπηλαίων της περιοχής στα οποία κατοικούν νυχτερίδες (να μην χρησιμοποιούνται για σταυλισμό ζώων, να μην γίνεται τουριστική αξιοποίησή τους χωρίς προηγούμενη μελέτη, όταν σφραγίζονται να αφήνονται δίοδοι για την έξοδο των νυχτερίδων) Διατήρηση και προστασία των παλιών κτηρίων που χρησιμεύουν σαν χώροι φωλιάσματος από τις νυχτερίδες. Ενημέρωση του ντόπιου πληθυσμού γύρω από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι νυχτερίδες (92)

Βιβλιογραφία: 13, 50, 7, 41, 37, 51, 89, 93, 92

Παρατηρήσεις:

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Plecotus auritus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Ωτονυχτερίδα
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο), I (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, Σύμβαση της Βόννης, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Ευρέως διαδεδομένο στην Ευρώπη. Στο νότο εξαπλώνεται μέχρι την Πορτογαλία, την Ιταλία και την Ελλάδα όπου απαντά στην Πελοπόννησο, στην Ηπειρο και στην Μακεδονία.
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 23 Γράμμος - ΒΔ Βόϊος 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας
Τοποθεσία:	Μυθονία λεκάνη (Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια) (37) Φαράγγι Βουραϊκού (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού). (1)
Ενδιαίτημα:	Ποτάμιοι οικότοποι και παραποτάμια βλάστηση, δάση πεύκης, λόφοι με φρύγανα και μακί. Γενικά είναι είδος των δασών, αλλά επίσης κυνηγάει και γύρω από μεμονωμένα δένδρα σε πάρκα και κήπους. Χρησιμοποιεί τους χώρους στις στέγες των σπιτιών, στους στάβλους, στις εκκλησίες, όπως και στα κοιτώματα των δένδρων στη διάρκεια του καλοκαιριού. Διαχειμάζει σε σπηλιές, ορυχεία, κτήρια και δένδρα.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ελλειψη ώριμων δέντρων με κοιλότητες και παλιών κτηρίων για φώλιασμα. Ενόχληση στα καταφύγια (χειμερινά και θερινά) (23)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση ώριμων δέντρων και συστάδων (23)

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Βιβλιογραφία: 50, 23, 41, 37, 1, 51

Παρατηρήσεις: Πολύ πιθανή η παρουσία του είδους στην ευρύτερη περιοχή της λίμνης της Καστοριάς αλλά όχι βέβαιη. (50)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Podarcis erhardii</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Αιγαιόσαυρα, σιλιβούτι, χρυσοφυλλίδα
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Η εξάπλωση του είδους εμφανίζει μια συνεχή κατανομή στη νοτιοανατολική Ευρώπη που ξεκινάει από την Αλβανία και τη Νότιο Βουλγαρία διασχίζει την Ηπειρωτική Ελλάδα και φτάνει μέχρι τα νησιά του Αιγαίου (π.χ. Κυκλάδες, Κρήτη), όπου απαντούν ενδημικά υποείδη.
Περιοχή:	8 Ορος Ταΰγετος 13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων 17 Αστυπάλαια: Ανατολικό τμήμα, γύρω νησίδες και Οφιδούσα 19 Βόρεια Αμοργός και νησίδες Κίναρος, Λεβίθια, Μαύρια 20 Βραχονησίδες Νότιου Αιγαίου: Βελοπούλα, Φαλκονέρα, Ανανές, Χριστιανά, Παχειά, Φτενό, Αστακιδονήσια, Σύρνα και γύρω νησιά 21 Γραμβούσα 22 Διποταμάτα Ανδρου 23 Γράμμος - ΒΔ Βόιος 28 Υγρότοπος και Ακτή Ψαλιδίου, Δήμος Κω 29 Ελαφόνησος 31 Υγρότοπος Αγιάς 33 Λίμνη Κουρνά - Γεωργιούπολη Κρήτης 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 38 Ποταμός Αραχθός και ευρύτερη περιοχή 39 Αμβρακικός Κόλπος 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 44 Εθνικό θαλάσσιο πάρκο Β. Σποράδων 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 47 Δάσος Δαδιάς 48 Ποταμοί Γαλλικός, Αξιός, Λουδίας, Αλιάκμονας, Αλυκή Κίτρους και λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

89 ΒΑ άκρο Κρήτης

Τοποθεσία:

Αστυπάλαια, Κατσαγρέλι, τηγάνι, Χονδρόπουλο, Αγ. Κυριακή, Οφιδούσα, Ποντικούσα (17)

Αμοργός, Λιάδι, Κίναρος, Λέβιθα (19)

Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια (37)

Καλλιέργειες και βραχώδεις θαμνότοποι πεδινών περιοχών Αμβρακικού κόλπου, κατοικημένες περιοχές και περιοχές με θάμνους και χόρτα. (39)

Αλόνησος (Σποράδες) (44)

Χριστιανά, Παχιά, Φτενό, Μακρά, Αστακιδονήσια, Μεγ. Ζαφορά, Σύρνα, Στεφανειά (Βραχονησίδες Ν Αιγαίου) (20)

Λίμνη Βιστωνίδα (46)

Ενδιαίτημα:

Ξηρά, πετρώδη ενδιαίτηματα με χαμηλούς θάμνους και αραιή ποώδη βλάστηση. Αποφεύγει τις ορεινές περιοχές.

Υψόμετρο:

Ανω των 400-500 μέτρων

Εως 1400 μέτρα

**Περιγραφή /
Στοιχεία βιολογίας:**

Καστανόχρωμη σαύρα. Τρέφεται με ασπόνδυλα (έντομα, αράχνες). (17)

Καστανόχρωμη σαύρα με γραμμές στην πλάτη. Τρέφεται με ασπόνδυλα (έντομα, αράχνες). (23)

Σαυροειδές με καλά ανεπτυγμένα άκρα. Σαρκοφάγο. Τρέφεται με έντομα, μικρά ασπόνδυλα, ακρίδες. (39)

Καστανόχρωμη σαύρα με γραμμές στην πλάτη. Τρέφεται με ασπόνδυλα (έντομα, αράχνες). (8)

Απουσιάζει η ινιακή γραμμή (στο πίσω και κάτω μέρος του κρανίου) από τις σαύρες της Αλοννήσου (44)

**Εκτίμηση μεγέθους
του πληθυσμού:**

Κοινό στην Ανδρο (22)

Αφθονο στη Γραμβούσα (21)

Αμφίβολη η παρουσία του στον Ταΰγετο. (8)

Απειλές-Κίνδυνοι:

Ρύπανση από τη χρήση χημικών στις καλλιέργειες γύρω από τη λίμνη της Αγίας και από τα λύματα του παρακείμενου οικισμού. Αυξομειώσεις στη στάθμη του νερού λόγω ανεξέλεγκτης λήψης για άρδευση. (31)

Περιορισμός διάκενων στα δάση. Η ομοιογένεια του περιβάλλοντος στον υπόροφο και η αύξηση της πυκνότητας των δασών περιορίζει τα κατάλληλα ενδιαίτηματα (23)

Εντατική καλλιέργεια πεδινών εκτάσεων Αμβρακικού κόλπου και μείωση της ποικιλότητας των χλωριδικών ειδών στους λόφους της ευρύτερης περιοχής (39)

¹

Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Αλλοίωση ενδιατημάτων από διάφορες αιτίες. Καταστροφή νερόλακκων από διερχόμενα αυτοκίνητα. Η υπερβόσκηση καταστρέφει τους θαμνώτοπους και μειώνει τις θέσεις καταφυγίων. (89)

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Διατήρηση διάκενων στα δάση. Διατήρηση πρεμνοφυών συστάδων. Παρακολούθηση της κατάστασης των πληθυσμών. Ενημέρωση κοινού (23)
Περιορισμός υπερβόσκησης ώστε να αναπτυχθούν θαμνώδη είδη τα οποία αποτελούν καταφύγιο. Φύτευση φυτοφρακτών σε αγροτικές εκτάσεις. Ορθολογική χρήση γεωργικών φαρμάκων και εφαρμογή μεθόδων καλλιεργειών φιλικότερων προς το περιβάλλον. Ενημέρωση και περιβαλλοντική εκπαίδευση ώστε να μειωθούν περιπτώσεις σκόπιμης θανάτωσης. (89)

Βιβλιογραφία:

47, 48, 50, 31, 22, 13, 17, 19, 23, 21, 28, 29, 52, 41, 33, 37, 38, 39, 8, 44, 20, 46, 89

Παρατηρήσεις:

Πολύ πιθανή η παρουσία αλλά όχι βεβαιωμένη στην περιοχή Διποταμάτων Ανδρου (22)

Μόνο στη Β. Πελοπόννησο επιβεβαιωμένες πληροφορίες για το είδος (8)

Αναφέρει το υποείδος *Podarcis erhardii ruthveni* (44)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Podarcis erhardii cretensis</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, ΠΔ 67/81
Εξάπλωση:	Ενδημικό Κρήτης
Περιοχή:	10 Νοτιο-Δυτικός όγκος Λευκών Ορέων
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Μικροί και αραιοί πληθυσμοί στα Λευκά όρη (10)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Καταστροφή βιοτόπων του (10)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	10
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Podarcis erhardii leukaorii</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, ΠΔ 67/81
Εξάπλωση:	Ενδημικό Κρήτης
Περιοχή:	10 Νοτιο-Δυτικός όγκος Λευκών Ορέων
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Μικροί και αραιοί πληθυσμοί στα Λευκά όρη (10)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Καταστροφή βιοτόπων του (10)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	10
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Podarcis erhardii livadiaca</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV)
Εξάπλωση:	Κεντρική Ελλάδα, Πελοπόννησος, Εύβοια, Ύδρα, Πρασονήσι, Σαλαμίνα.
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 43 Ορος Πάρνωνα - υγρότοπος Μουστού (Οικολογικό πάρκο)
Τοποθεσία:	Υδατα Στυγός (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού) (1) Κύριος ορεινός όγκος Πάρνωνα (43)
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	1, 43
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Podarcis milensis</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Σαύρα της Μήλου
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	VU (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, IUCN
Εξάπλωση:	Ενδημικό του Αρχιπελάγους της Μήλου.
Περιοχή:	11 Νήσος Μήλος 20 Βραχονησίδες Νότιου Αιγαίου: Βελοπούλα, Φαλκονέρα, Ανάνες, Χριστιανά, Παχειά, Φτενό, Αστακιδονήσια, Σύρνα και γύρω νησιά
Τοποθεσία:	Βελοπούλα, Φαλκονέρα, Ανάνες (Βραχονησίδες Ν Αιγαίου) (20)
Ενδιαίτημα:	Παράκτιες περιοχές, καλλιεργούμενες περιοχές, μονοπάτια και πέτρινοι τοίχοι.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Εως 20 cm μήκος. Τα θηλυκά είναι χρώματος καφέ ενώ τα αρσενικά φέρουν εντονότερους χρωματισμούς και θαλασσί στίγματα κατά την αναπαραγωγή. (11)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Δεν υπάρχουν εμφανείς κίνδυνοι. Η καταστροφή βιοτόπων και η εντατική χρήση γεωργικών φαρμάκων ενδεχομένως να προκαλούν πρόβλημα. (11)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	11, 52, 20
Παρατηρήσεις:	Η ΕΠΜ αναφέρεται στο υποείδος <i>Podarcis milensis milensis</i> (11)

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Podarcis muralis</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Τοιχόσαυρα
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Πελοπόννησος, Ηπειρωτική Ελλάδα και Σαμοθράκη.
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 7 Φαράγγι Ενιπέα Ολύμπου 8 Ορος Ταΰγετος 13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων 23 Γράμμος - ΒΔ Βόϊος 24 Κεντρική Ροδόπη 39 Αμβρακικός Κόλπος 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 43 Ορος Πάρνωνα - υγρότοπος Μουστου (Οικολογικό πάρκο) 45 Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογίου - Αιτωλικού 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 47 Δάσος Λαδιάς 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας 90 Ορος Ιταμος 91 Στενά Νέστου 94 Λίμνες Χειμαδίτιδα - Ζάζαρη
Τοποθεσία:	Λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51) Ανοιχτές περιοχές Ν Γράμμου. (23) Καλλιέργειες και βραχώδεις θαμνότοποι πεδινών περιοχών Αμβρακικού κόλπου, κατοικημένες περιοχές και περιοχές με θάμνους και χόρτα. (39) Σπήλαια Καστριών, Υδατα Στυγός (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού). (1) Κύριος ορεινός όγκος Πάρνωνα (43)
Ενδιαίτημα:	Θαμνώνες (φρύγανα και μακί), καλλιέργειες - οικισμοί (αγροτικές εκτάσεις και

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	οικισμοί που περιβάλλουν αυτές) και λιθώνες (εκτεταμένα βράχια και σπήλαια μέσα σε αυτά).
Υψόμετρο:	Ανω των 500 μέτρων Βρέθηκε και πάνω από τα δασο-όρια (1800 μέτρα). Εως 2000 μέτρα
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Καστανόχρωμη σαύρα. (23) Σαυροειδές με καλά ανεπτυγμένα άκρα. Σαρκοφάγο. Τρέφεται με έντομα, μικρά ασπόνδυλα, ακρίδες. (39)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Μεγάλοι πληθυσμοί στον Γράμμο (23)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Επέκταση του δάσους σε βάρος των ανοιχτών θέσεων (24) Περιορισμός διάκενων στα δάση. Η ομοιογένεια του περιβάλλοντος στον υπόροφο και η αύξηση της πυκνότητας των δασών περιορίζει τα κατάλληλα ενδιαιτήματα (23) Εντατική καλλιέργεια πεδινών εκτάσεων Αμβρακικού κόλπου και μείωση της ποικιλίας των χλωριδικών ειδών στους λόφους της ευρύτερης περιοχής (39) Τα ερπετά στον Νέστο δεν απειλούνται ιδιαίτερα. Οι επισκέπτες πολλών τουριστών ίσως προκαλέσουν προβλήματα μελλοντικά (91)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση διάκενων στο δάσος. Ενημέρωση κοινού και αρμόδιων (24) Διατήρηση διάκενων στα δάση. Διατήρηση πρεμνοφυών συστάδων. Παρακολούθηση της κατάστασης των πληθυσμών. Ενημέρωση κοινού (23) Ενημέρωση του κοινού με ανάρτηση πινακίδων και έκδοση ενημερωτικών φυλλαδίων. Πληθυσμιακή μελέτη του είδους (90)
Βιβλιογραφία:	47, 50, 51, 13, 24, 7, 23, 52, 45, 41, 39, 8, 1, 43, 46, 90, 91, 94
Παρατηρήσεις:	Αναφέρεται στο <i>Podarcis muralis albanica</i> (43) Πιθανή παρουσία αλλά όχι βέβαιη στο Δέλτα του Νέστου. (46)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Podarcis peloponnesiaca</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Πελοποννησιακή σαύρα
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Ενδημικό της Πελοποννήσου.
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 8 Ορος Ταΰγετος 42 Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου - Δάσος Στροφυλιάς και ευρύτερη περιοχή 43 Ορος Πάρνωνα - υγρότοπος Μουστού (Οικολογικό πάρκο) 51 Κόλπος Κυπαρισσίας
Τοποθεσία:	Λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51) Αισθητικό δάσος Καλαβρύτων, Φαράγγι Βουραϊκού, Σπήλαια Καστριών, Υδατα Στυγός (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού). (1) Κύριος ορεινός όγκος Πάρνωνα, Οριώντας (43)
Ενδιαίτημα:	Εδαφος, πέτρες, κορμοί δένδρων.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	51, 52, 8, 1, 42, 43
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Podarcis taurica</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Βαλκανόσαυρα, Ταυρική γουστέρα
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Στην Ελλάδα απαντά στο μεγαλύτερο μέρος της ενδοχώρας και στα νησιά του Ιονίου πελάγους, αλλά και στη Θασοπούλα στο Αιγαίο.
Περιοχή:	4 Δυτικές και Βορειο-Ανατολικές ακτές Ζακύνθου 7 Φαράγγι Ενιπέα Ολύμπου 8 Ορος Ταΰγετος 13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων 30 Λιμνοθάλασσα Κούταβου 34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 39 Αμβρακικός Κόλπος 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 42 Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου - Δάσος Στροφυλιάς και ευρύτερη περιοχή 45 Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογγίου - Αιτωλικού 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 47 Δάσος Δαδιάς 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας
Τοποθεσία:	Ακτή με αμμοθίνες, καλλιέργειες, ποτάμι, δάσος πεύκης, λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51) Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια (37) Καλλιέργειες και βραχώδεις θαμνότοποι πεδινών περιοχών Αμβρακικού κόλπου, κατοικημένες περιοχές και περιοχές με θάμνους και χόρτα. (39) Περιοχή Νέστου, Λίμνη Βιστωνίδα, Λίμνη Ισμαρίδα (46)
Ενδιαίτημα:	Περιοχές με χαμηλή βλάστηση, ανοιχτές πεδιάδες και καλλιεργημένες εκτάσεις, πάρκα, όχθες ρυακιών, θίνες.

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Υψόμετρο:	Κυρίως άνω των 500 μέτρων
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Σαυροειδές με καλά ανεπτυγμένα άκρα. Σαρκοφάγο. Τρέφεται με έντομα, μικρά ασπόνδυλα, ακρίδες. (39)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Πολύ κοινό στη Ζάκυνθο (4)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Χρήση γεωργικών φαρμάκων, άμεση καταστροφή βιοτόπων (30) Εντατική καλλιέργεια πεδινών εκτάσεων Αμβρακικού κόλπου και μείωση της ποικιλίας των χλωριδικών ειδών στους λόφους της ευρύτερης περιοχής (39)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	47, 50, 4, 51, 13, 30, 52, 45, 34, 41, 37, 39, 8, 7, 42, 46
Παρατηρήσεις:	Πολύ πιθανή η παρουσία του είδους στην περιοχή της λίμνης της Καστοριάς αλλά όχι βέβαιη. (50)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Podarcis taurica ionica</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV)
Εξάπλωση:	Πελοπόννησος, Δ Ελλάδα
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου 43 Ορος Πάρνωνα - υγρότοπος Μουστου (Οικολογικό πάρκο)
Τοποθεσία:	Δέλτα ποταμού Καλαμά. Έλος Καλοδικίου. Στενά ποταμού Καλαμά (27) Αισθητικό δάσος Καλαβρύτων, Φαράγγι Βουραϊκού, Σπήλαια Καστριών, Υδατα Στυγός (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού). (1) Κύριος ορεινός όγκος Πάρνωνα (43)
Ενδιαίτημα:	Περιοχές με χαμηλή βλάστηση, ανοίγματα μακίας βλάστησης.
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Κοινό στον Καλαμά. Όχι ιδιαίτερα κοινό στα στενά Καλαμά. (27)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Η προγραμματιζόμενη αξιοποίηση της πεδιάδας Μαργαριτίου με ανάπτυξη αρδευτικού δικτύου αναμένεται να μειώσει την τροφοδοσία του έλους σε νερό και να επιδράσει αρνητικά τους οργανισμούς που ζουν εκεί (27)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση κοινού (27)
Βιβλιογραφία:	27, 1, 43
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύουν, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Proserpinus proserpina</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ασπόνδυλα
Κατάσταση¹ διατήρησης :	DD (IUCN), V (Invertebrates in need of special protection in Europe & (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE, Invertebrates in need of special protection in Europe, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Πελοπόννησος
Περιοχή:	
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52
Παρατηρήσεις:	

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Rana dalmatina</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Ευκίνητος βάτραχος, σβελτοβάτραχος
Κλάση:	Αμφίβια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, CORINE
Εξάπλωση:	Εξαπλώνεται σε μεγάλο τμήμα της Ευρώπης. Στην Ελλάδα απαντά στην Πελοπόννησο και σε άλλες περιοχές της ηπειρωτικής χώρας.
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 8 Ορος Ταΰγετος 23 Γράμμος - ΒΔ Βόιτος 24 Κεντρική Ροδόπη 26 Εκβολές και στενά Αχέροντα 30 Λιμνοθάλασσα Κούταβου 34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπη και ευρύτερη περιοχή 39 Αμβρακικός Κόλπος 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 43 Ορος Πάρνωνα - υγρότοπος Μουστού (Οικολογικό πάρκο) 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 47 Δάσος Δαδιάς 48 Ποταμοί Γαλλικός, Αξιός, Λουδίας, Αλιάκμονας, Αλυκή Κίτρους και λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας 86 Ελατιά 88 Στρατωνικό Ορος 90 Ορος Ιταμος 91 Στενά Νέστου 93 Ορος Βόρας 94 Λίμνες Χειμαδίτιδα - Ζάζαρη

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία), ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τοποθεσία:	Ποτάμι Αχέροντα (26)
	Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια (37)
	Λεκάνες Λούρου και Αράχθου (39)
	Φαράγγι Βουραϊκού, Λίμνη Τσιβλού, Λίμνη Φενεού, Υδατα Στυγός (Όρος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού). (1)
	Κύριος ορεινός όγκος Πάρνωνα (43)
	Περιοχή Νέστου, Λίμνη Βιστωνίδα, Λίμνη Ισμαρίδα (46)
	Ποταμάκι Τουρκόλακκος (88)
	Ρεματιά στον Τσάκαλο (Ελατιά) (86)
	Παραποτάμιο δάσος Νέστου (91)
Ενδιαίτημα:	Δάση φυλλοβόλων, παρόχθια δάση, υγρές θέσεις εκτεταμένων αγρών, λιβάδια ορεινής ζώνης. Εκτός αναπαραγωγικής περιόδου απαντά και στα πιο ξηρά μέρη του δάσους.
Υψόμετρο:	Εως 1500 μέτρα Εως 1700 μέτρα
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Ανεξάρτητο από το νερό αλλά χωρίς αντοχή στην ξηρασία. Αναπαράγεται πολύ νωρίς την άνοιξη σε εφήμερες μικρές λιμνούλες, χαντάκια και άλλες μάζες νερού. (47) Σχετικά ανεξάρτητο από το νερό αλλά απουσιάζει από ξηρά περιβάλλοντα. Αναπαράγεται νωρίς την άνοιξη σε ρηχά νερά. Πέφτει σε χειμερία νάρκη. (24) Σχετικά ανεξάρτητο από το νερό αλλά απουσιάζει από ξηρά περιβάλλοντα. Αναπαράγεται νωρίς την άνοιξη σε ρηχά νερά. Πέφτει σε χειμερία νάρκη. (23) Ανεξάρτητο από το νερό, αλλά όχι σε ξηρά περιβάλλοντα. Αναπαράγεται την άνοιξη σε ρηχά νερά. (8)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Λίγα άτομα σε διάφορους τύπους ενδιαιτημάτων στην περιοχή Γράμμουν - ΒΔ Βοΐου (23) Πολύ μικρός πληθυσμός στην Ελατιά (86)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Επέκταση του δάσους σε βάρος των ανοιχτών θέσεων. Κατασκευή φραγμάτων (24) Προγραμματιζόμενη κατασκευή φραγμάτων σε Αλιάκμονα και Βράχο. Υπεράντληση νερού για πότισμα κοπαδιών. Περιορισμός διάκενων στα δάση. Ρύπανση νερών από γεωργικά φάρμακα και απόρριψη σκουπιδιών (23) Εκχερσώσεις (26) Ελάττωση βιοτόπων αναπαραγωγής, χρήση γεωργικών φαρμάκων και λιπασμάτων, μείωση επιφανειακών νερών, ρύπανση νερών, άμεση καταστροφή βιοτόπων (30) Η στράγγιση των επιφανειακών νερών (8) Περιορισμός των μικρών ελωδών εκτάσεων λόγω δόμησης και διαμόρφωσης των παραλιών (88)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Καταστροφή σημαντικών βιοτόπων εξαιτίας της οικιστικής ανάπτυξης στην παράκτια ζώνη (90)

Ρύπανση υδατοσυλλογών, εγκιβωτισμός του ρυακιού του Σκλήθρου, επιχωμάτωση μικρών νερόλακκων. Εξόντωση από τους ανθρώπους είτε για λόγους διαφόρων προλήψεων, είτε στους δρόμους την νύχτα από αυτοκίνητα κατά την περίοδο αναπαραγωγής (94)

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Αποφυγή κατασκευής φράγματος Αρκουδορέματος. Διατήρηση διάκενων στο δάσος. Ενημέρωση κοινού και αρμόδιων (24)

Αύξηση του δικτύου νερόλακκων με κατασκευή νέων και συντήρηση υπαρχόντων, για επικοινωνία των πληθυσμών και μείωση του κινδύνου εξαφάνισης τοπικών πληθυσμών. Διατήρηση του περιβάλλοντος σε υφιστάμενες λιμνούλες με καθαρισμό και αφαίρεση φυτικής βιομάζας (23)

Διατήρηση θέσεων αναπαραγωγής και επαναδημιουργία τους όπου χρειάζεται (88)

Διατήρηση των υδάτινων εκτάσεων και καταγραφή των ενδιατημάτων (καταγραφή όλων των υδάτινων εκτάσεων όπου αναπαράγεται, με μόνιμη ή περιοδική παρουσία νερού) (86)

Διατήρηση των θέσεων αναπαραγωγής (έλη μόνιμα ή περιοδικά κατακλυζόμενα, νερόλακκοι, ρυάκια) με μέτρα ελέγχου όπως, αποτροπή αποξηράνσεων, ιδιαίτερα σε παραλιακά έλη και εκβολές ποταμών, απαγόρευση της παράνομης δόμησης στο έλος της Βουρβουρούς, αποφυγή εγκιβωτισμού της κοίτης των ποταμών (Τριπόταμος), αποφυγή καταπάτησης της παραποτάμιας βλάστησης, κ.λπ. Επαναδημιουργία θέσεων αναπαραγωγής και δημιουργία ενός δικτύου θέσεων αναπαραγωγής (να κατασκευαστούν μικρές λίμνες και νερόλακκοι και να περιφραχτούν και να συντηρούνται από προσχώσεις ή εισβολή πυκνής βλάστησης). Ενημέρωση του κοινού ώστε να αποφευχθούν περιπτώσεις σκόπιμης θανάτωσης των ατομών του είδους. Έλεγχος της ρύπανσης από απόβλητα, σκουπίδια, κ.λπ. Καταγραφή όλων των υδάτινων εκτάσεων με μόνιμη ή περιοδική παρουσία νερού. Παρακολούθηση των πληθυσμών, των θέσεων αναπαραγωγής τους και των περιοχών διαβίωσης (90)

Καταγραφή των θέσεων αναπαραγωγής. Παρακολούθηση των πληθυσμών, των θέσεων αναπαραγωγής τους και των περιοχών διαβίωσης. Διατήρηση των θέσεων αναπαραγωγής (έλη, μικρές υδατοσυλλογές, ρυάκια κλπ), ιδιαίτερα στην Καλή Πεδιάδα και το ρέμα της Παπαδιάς. Αποφυγή του εγκιβωτισμού της κοίτης των ποταμών και καταστροφής της παραποτάμιας βλάστησης (93)

Λεπτομερής καταγραφή όλων των υδάτινων εκτάσεων όπου αναπαράγονται τα αμφίβια. Διατήρηση των θέσεων αναπαραγωγής στην άκρη των λιμνών. Δημιουργία διαύλων στους καλαμώνες με κοπή και απομάκρυνση των καλαμιών (κοπή και όχι κάψιμο καλαμιών) Αναδημιουργία δικτύου θέσεων αναπαραγωγής στο ρυάκι του Σκλήθρου, στην εσωτερική πλευρά των αναχωμάτων, με τη δημιουργία μικρών υδατοσυλλογών. Διατήρηση λιβαδιών και φυτοφρακτών στις εκτάσεις γύρω από τις λίμνες και τους οικισμούς της περιοχής. Δημιουργία μικρών υπόγειων διαβάσεων κάτω από τους δρόμους (με την κατασκευή σηράγγων και περίφραξης). Καθαρισμός των τάφρων από καλάμια (94)

Βιβλιογραφία:

47, 48, 50, 24, 51, 23, 26, 30, 52, 41, 34, 37, 39, 8, 1, 43, 46, 88, 86, 90, 91, 93, 94

¹

Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Παρατηρήσεις:

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζών της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Rana graeca</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Γραικοβάτραχος, βάτραχος των ρυακιών
Κλάση:	Αμφίβια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Το είδος εξαπλώνεται σε τέσσερις χώρες της Ευρώπης, την Ελλάδα, την Βουλγαρία, την Αλβανία, και την πρώην Γιουγκοσλαβία.
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 7 Φαράγγι Ενιπέα Ολύμπου 8 Ορος Ταΰγετος 13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων 23 Γράμμος - ΒΔ Βόϊος 24 Κεντρική Ροδόπη 25 Δάσος Φρακτού - Χαϊντού Κούλα και γύρω κορυφές 27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου 34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή 38 Ποταμός Αραχθός και ευρύτερη περιοχή 39 Αμβρακικός Κόλπος 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 43 Ορος Πάρνωνα - υγρότοπος Μουστού (Οικολογικό πάρκο) 45 Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογγίου - Αιτωλικού 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 47 Δάσος Δαδιάς 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 51 Κόλπος Κυπαρισσίας 86 Ελατιά 87 Κάτω Ολυμπος 93 Ορος Βόρας
Τοποθεσία:	Τσάκαλος. Νέστος στα 440 - 1500 μέτρα (Κεντρική Ροδόπη) (24) Χαϊντού, Κούλα και γύρω κορυφές (25)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	Κυρίαρχο είδος στα ρέματα των στενών του ποταμού Καλαμά και στα ρέματα που εκβάλλουν στο ποτάμι. (27)
	Ποταμός Εύηνος (Μεσολόγγι) (45)
	Λεκάνες Λούρου και Αράχθου (39)
	Φαράγγι Βουραϊκού, Λίμνη Τσιβλού, Σπήλαια Καστριών, Λίμνη Φενεού, Υδατα Στυγός (Όρος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού). (1)
	Κύριος ορεινός όγκος Πάρνωννα (43)
	Ευρύτερη ορεινή περιοχή Νέστου (46)
	Ρυάκια στον Τσάκαλο (Ελατιά) (86)
Ενδιαίτημα:	Καθαρά ρυάκια, πηγές, και μικρά ποτάμια, που έχουν τρεχούμενο νερό όλο το χρόνο, και τα οποία βρίσκονται σε φυλλοβόλα ή σε μικτά δάση, αλλά και σε λοφώδεις ή ορεινές κοιλάδες.
Υψόμετρο:	Ανω των 500 μέτρων Εως 2300 μέτρα
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Ζει κοντά στο νερό και στις όχθες των ρυακιών. Αναπαράγεται Μάρτιο - Μάιο. (24) Ζει κοντά στο νερό και στις όχθες των ρυακιών. Αναπαράγεται Μάρτιο - Μάιο. (23) Αναπαράγεται Μάρτιο - Μάιο. (8)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Πολύ πιθανή η παρουσία του είδους στην περιοχή αλλά όχι βέβαιη (50) Κοινό στα στενά Καλαμά (27) Κοινό στο φαράγγι του Ενιπέα (7) Μάλλον μικρός πληθυσμός και περιορισμένος σε λίγες θέσεις στην Ελατιά (86)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Επέκταση του δάσους σε βάρος των ανοιχτών θέσεων. Κατασκευή φραγμάτων (24) Προγραμματιζόμενη κατασκευή φραγμάτων σε Αλιάκμονα και Βράχο. Υπεράντληση νερού για πότισμα κοπαδιών. Ρύπανση νερών από γεωργικά φάρμακα και απόρριψη σκουπιδιών (23) Η στράγγιση των επιφανειακών νερών (8) Υποβάθμιση του περιβάλλοντος από ανθρώπινες δραστηριότητες (εγγειοβελτιωτικά έργα, εντομοκτόνα, αλλαγές χρήσης γης) (46)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Αποφυγή κατασκευής φράγματος Αρκουδορέματος. Διατήρηση διάκενων στο δάσος. Ενημέρωση κοινού και αρμόδιων (24) Αύξηση του δικτύου νερόλακκων με κατασκευή νέων και συντήρηση υπαρχόντων, για επικοινωνία των πληθυσμών και μείωση του κινδύνου εξαφάνισης τοπικών πληθυσμών. Διατήρηση του περιβάλλοντος σε υφιστάμενες λιμνούλες με καθαρισμό και αφαίρεση φυτικής βιομάζας (23) Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση κοινού (27)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Διατήρηση όλων των υδάτινων εκτάσεων, λεπτομερής χαρτογράφηση όλων των θέσεων αναπαραγωγής έτσι ώστε να προστατεύονται από ενδεχόμενες καταστροφικές δράσεις. Ανάδειξη της λίμνης που υπάρχει ΝΔ των Πόρων και χρησιμοποίησή της για Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (87)

Διατήρηση των υδάτινων εκτάσεων και καταγραφή των ενδιαιτημάτων (καταγραφή όλων των υδάτινων εκτάσεων όπου αναπαράγεται, με μόνιμη ή περιοδική παρουσία νερού) (86)

Καταγραφή των θέσεων αναπαραγωγής. Παρακολούθηση των πληθυσμών, των θέσεων αναπαραγωγής τους και των περιοχών διαβίωσης. Διατήρηση των θέσεων αναπαραγωγής (έλη, μικρές υδατοσυλλογές, ρυάκια κλπ), ιδιαίτερα στην Καλή Πεδιάδα και το ρέμα της Παπαδιάς. Αποφυγή του εγκιβωτισμού της κοίτης των ποταμών και καταστροφής της παραποτάμιας βλάστησης (93)

Βιβλιογραφία:

47, 50, 24, 13, 51, 25, 23, 27, 52, 41, 34, 45, 38, 39, 8, 7, 1, 43, 46, 87, 86, 93

Παρατηρήσεις:

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Sciurus anomalus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Ασιατικός σκίουρος, γαλία
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (Κόκκινο Βιβλίο), LR (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, CORINE
Εξάπλωση:	Τουρκία, Μέση Ανατολή και Νήσος Λέσβος.
Περιοχή:	35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου
Τοποθεσία:	Δάσος Καστανιάς (του όρους Ολυμπος), Λιμανάκι Παρακοΐλων, Ποταμός Ταξιάρχης Παρακοΐλων. (Κόλπος Καλλονής Λέσβου) (35)
Ενδιαίτημα:	Δάση φυλλοβόλων (π.χ. δάση βελανιδιάς) & κωνοφόρων, δενδροφυτείες (π.χ. ελαιώνες).
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Τρέφεται με ελιές, κάστανα, αμύγδαλα, καρύδια, βελανίδια, βλαστούς και τρυφερά φύλλα. Θεωρείται επιβλαβής για τις καλλιέργειες (35)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Κυνήγι, δηλητήρια (52) Θεωρείται επιβλαβής για τις καλλιέργειες και γι' αυτό θανατώνεται από τους γεωργούς. Κίνδυνοι συρρίκνωσης υγρότοπου (35)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Μελέτη του πληθυσμών του, ενημέρωση κοινού (52)
Βιβλιογραφία:	52, 35
Παρατηρήσεις:	

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Stenella caeruleoalba</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Ζωνοδέλφινο
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	V (Κόκκινο Βιβλίο), LR (IUCN), II/A (CITES)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, IUCN, CITES, Βαρκελώνη
Εξάπλωση:	Δωδεκάνησα, Σποράδες, Κόλπος Κυπαρισσίας
Περιοχή:	12 Νήσος Τήλος 44 Εθνικό θαλάσσιο πάρκο Β. Σποράδων 51 Κόλπος Κυπαρισσίας 89 ΒΑ άκρο Κρήτης
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Τυπικό πελαγίσιο δελφίνι (12)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ενόχληση από τουρίστες, ατυχήματα με ταχύπλοα, υπεραλιεία (που μειώνει τα αποθέματα τροφής), ρύπανση. (89)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Περιορισμός υπερβόσκησης για να αναπτυχθεί η θαμνώδης βλάστηση που προσφέρει καταφύγιο και τροφή. Φύτευση φυτοφρακτών και διατήρηση υποβλάστησης στους ελαιώνες (89)
Βιβλιογραφία:	51, 12, 44, 89
Παρατηρήσεις:	

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Stylurus flavipes</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ασπόνδυλα
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Invertebrates in need of special protection in Europe), I (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, Invertebrates in need of special protection in Europe, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Θεσσαλία, Β. Αιγαίο
Περιοχή:	6 Χορταρολίμνη - λίμνη Αλυκή, Λήμνος
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Παρόν στη Χορταρολίμνη Λήμνου (6)
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52, 6
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Telescopus fallax</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Αγιόφιδο, γατόφιδο
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Εξαπλώνεται σχεδόν σε όλη την Ελλάδα (π.χ. Πελοπόννησος, Στερεά, Ηπειρος, Μακεδονία, Κρήτη, Κυκλάδες, νησιά Β. Αιγαίου). Στα νησιά απαντούν ενδημικά υποείδη.
Περιοχή:	<ol style="list-style-type: none"> 1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 4 Δυτικές και Βορειο-Ανατολικές ακτές Ζακύνθου 5 Κίμωλος - Πολύαιγος 7 Φαράγγι Ενιπέα Ολύμπου 8 Ορος Ταΰγετος 11 Νήσος Μήλος 13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων 15 Μικρό και Μεγάλο Σεϊτάνι, Νήσος Σάμος 16 Αρκιοί, Λειψοί, Αγαθονήσι και βραχονησίδες 18 Νησίδες Κυθήρων, Πρασονήσι, Δραγονάρα και Αντιδραγονάρα 19 Βόρεια Αμοργός και νησίδες Κίναρος, Λεβίθια, Μαύρια 20 Βραχονησίδες Νότιου Αιγαίου: Βελοπούλα, Φαλκονέρα, Ανανές, Χριστιανά, Παχειά, Φτενό, Αστακιδονήσια, Σύρνα και γύρω νησιά 21 Γραμβούσα 27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου 29 Ελαφώνησος 30 Λιμνοθάλασσα Κούταβου 31 Υγρότοπος Αγιάς 32 Πρέβελι 33 Λίμνη Κουρνά - Γεωργιούπολη Κρήτης 35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου 38 Ποταμός Αραχθός και ευρύτερη περιοχή 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 42 Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου - Δάσος Στροφυλιάς και ευρύτερη περιοχή

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	45	Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογίου - Αιτωλικού
	46	Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή
	47	Δάσος Δαδιάς
	50	Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή
	51	Κόλπος Κυπαρισσίας
	89	ΒΑ άκρο Κρήτης
Τοποθεσία:		Λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51) Πιθανή παρουσία στα Στενά του ποταμού Καλαμά (27) Κύθηρα (18) Σύμπλεγμα Λειψών (Λειψοί) (16) Χριστιανά (Βραχονησίδες Ν Αιγαίου) (20) Αμφίβολη η παρουσία του στην Αμοργό. (19) Φαράγγι Βουραϊκού, Υδατα Στυγός (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού). (1) Λίμνη Βιστωνίδα (46)
Ενδιαίτημα:		
Υψόμετρο:		Κάτω των 200 μέτρων
Περιγραφή /		Νυκτόβιο φίδι (4)
Στοιχεία βιολογίας:		Οπισθόγλυφο φίδι. Κινείται συνήθως το σούρουπο. (8) Οπισθόγλυφο φίδι. Κινείται κυρίως το σούρουπο. Τρέφεται με σαύρες και σαμιαμίδια. (16)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:		Σχετικά κοινό στη Σάμο και στο Σεϊτάνι (15) Κοινό σε Κίμωλο και Πολύαιγο (5)
Απειλές-Κίνδυνοι:		Ρύπανση από τη χρήση χημικών στις καλλιέργειες γύρω από τη λίμνη της Αγιάς και από τα λύματα του παρακείμενου οικισμού. Αυξομειώσεις στη στάθμη του νερού λόγω ανεξέλεγκτης λήψης για άρδευση. (31) Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή βιοτόπων (15) Χρήση γεωργικών φαρμάκων, άμεση καταστροφή βιοτόπων, θανάτωση από τον άνθρωπο (30) Σκόπιμη θανάτωση (16) Απειλείται από ανθρωπογενείς δραστηριότητες στις προστατευόμενες περιοχές (42) Αλλοίωση ενδιαιτημάτων από διάφορες αιτίες. Καταστροφή νερόλακκων από διερχόμενα αυτοκίνητα. Η υπερβόσκηση καταστρέφει τους θαμνώτοπους και μειώνει τις θέσεις καταφυγίων. (89)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Διατήρηση φυσικών ενδιαιτημάτων (μόνιμων επιφανειακών νερών, παραδοσιακών καλλιεργειών, φυτοφρακτών, θαμνώνων) και σύνδεσης βιοτόπων (15)

Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση κοινού (27)

Προτείνεται ο περιορισμός των ορίων ταχύτητας ή και η απαγόρευση της κυκλοφορίας οχημάτων σε ορισμένους δασικούς δρόμους της περιοχής, καθώς και η ενημέρωση των οδηγών (42)

Περιορισμός υπερβόσκησης ώστε να αναπτυχθούν θαμνώδη είδη τα οποία αποτελούν καταφύγιο. Φύτευση φυτοφρακτών σε αγροτικές εκτάσεις και διατήρηση υποβλάστησης στους ελαιώνες. Ορθολογική χρήση γεωργικών φαρμάκων και εφαρμογή μεθόδων καλλιεργειών φιλικότερων προς το περιβάλλον. Ενημέρωση και περιβαλλοντική εκπαίδευση ώστε να μειωθούν περιπτώσεις σκόπιμης θανάτωσης. (89)

Βιβλιογραφία:

47, 50, 4, 31, 8, 15, 11, 51, 27, 13, 18, 21, 35, 29, 30, 52, 32, 16, 41, 42, 33, 38, 5, 20, 19, 7, 1, 45, 46, 89

Παρατηρήσεις:

Αμφίβολη η παρουσία του στην Αμοργό. (19)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Telescopus fallax pallidus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Ενδημικό Κρήτης
Περιοχή:	10 Νοτιο-Δυτικός όγκος Λευκών Ορέων
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Μικροί και αραιοί πληθυσμοί στα Λευκά όρη (10)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Καταστροφή βιοτόπων του (10)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	10
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Triturus cristatus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Λοφιοφόρος τρίτωνας
Κλάση:	Αμφίβια
Κατάσταση¹ διατήρησης :	LR (IUCN)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CORINE
Εξάπλωση:	Σε όλη την Ευρώπη με εξαίρεση την Πορτογαλία και την Ισπανία.
Περιοχή:	13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων 23 Γράμμος - ΒΔ Βόϊος 24 Κεντρική Ροδόπη 25 Δάσος Φρακτού - Χαϊντού Κούλα και γύρω κορυφές 34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 47 Δάσος Δαδιάς 48 Ποταμοί Γαλλικός, Αξιός, Λουδίας, Αλιάκμονας, Αλυκή Κίτρους και λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου 50 Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή 86 Ελατιά 91 Στενά Νέστου
Τοποθεσία:	Περιοχή Γιαννούλη (Δαδιά Εβρου) (47) Λίμνη χωρίς όνομα (Αρένες), λιμνούλες στα χωριά Γράμμος, Αετομηλίτσα, Χρυσή, Χιονάδες. (23) Δάσος Φρακτού - Χαϊντού, Κούλα και γύρω κορυφές (25) Λιμνούλες κοντά στο Στραβόρεμα (Κεντρική Ροδόπη) (24) Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια (37) Ευρύτερη ορεινή περιοχή Νέστου (46) Κοντά στο Στραβόρεμα (Ελατιά) (86) Δεξαμενές σε Λιβερά και Αγιο Κοσμά (91)
Ενδιαίτημα:	Στάσιμα βαθιά νερά με μεγάλη επιφάνεια. Ρηχά νερά λιμνών και μεγάλων υδατοσυλλογών. Χωμάτινες στέρνες μικρού βάθους.

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Υψόμετρο:	Εως 1800 μέτρα
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	<p>Ο μεγαλύτερος τρίτωνας στην Ελλάδα. Εξαρτάται απόλυτα από το νερό. Τρέφεται με αυγά και προνύμφες άλλων αμφιβίων και με υδρόβια ασπόνδυλα. Αναπαράγεται Μάρτιο - Μάιο. (23)</p> <p>Ο μεγαλύτερος τρίτωνας στην Ελλάδα. Εξαρτάται απόλυτα από το νερό. Τρέφεται με αυγά και προνύμφες άλλων αμφιβίων και με υδρόβια ασπόνδυλα. Αναπαράγεται Μάρτιο - Μάιο. (24)</p>
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	<p>Μικρός πληθυσμός στο Δάσος Δαδιάς (47)</p> <p>Μικρός και εντοπισμένος σε μία περιοχή (24)</p> <p>Μικρός πληθυσμός εντοπισμένος σε μικρή περιοχή στην Ελατιά (86)</p> <p>Λίγες δεκάδες άτομα (91)</p>
Απειλές-Κίνδυνοι:	<p>Περιορισμός μόνιμων βαθιών νερών. Ρύπανση νερών. Προγραμματιζόμενη κατασκευή φραγμάτων σε Αλιάκμονα και Βράχο. Υπεράντληση νερού για πότισμα κοπαδιών. Ρύπανση νερών από γεωργικά φάρμακα και απόρριψη σκουπιδιών (23)</p> <p>Υποβάθμιση του περιβάλλοντος από ανθρώπινες δραστηριότητες (εγγειοβελτιωτικά έργα, εντομοκτόνα, αλλαγές χρήσης γης) (46)</p> <p>Περιορισμός των μόνιμων βαθιών νερών. Ρύπανση. Ανταγωνισμός και θήρευση από ψάρια. (86)</p> <p>Καταστροφή και περιορισμός ενδιαιτημάτων και θέσεων αναπαραγωγής (οι φυτεύσεις λεύκας περιορίζουν τις ελεύθερες εκτάσεις που είναι ευνοϊκές για το είδος). Ρύπανση των νερών λόγω απόρριψης σκουπιδιών δίπλα στην κοίτη του ποταμού. Σοβαρή απειλή για τον Λοφιοφόρο Τρίωνα αποτελεί η συγκέντρωσή του σε τεχνητά μόνο ενδιαιτήματα, των οποίων η διαχείριση γίνεται με προτεραιότητες διάφορες από την προστασία των ειδών. Επί πλέον τα ενδιαιτήματα αυτά βρίσκονται εκτός προστατευόμενων μέχρι στιγμής περιοχών (91)</p>
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	<p>Αραίωση των δέντρων γύρω από τη Λίμνη χωρίς όνομα για μείωση της σκιάσης, καθαρισμός λιμνούλας στον Φούσια, μείωση καλαμώνα στην Χρυσή. Αύξηση του δικτύου νερόλακκων με κατασκευή νέων και συντήρηση υπαρχόντων, για επικοινωνία των πληθυσμών. (23)</p> <p>Διατήρηση των υδάτινων εκτάσεων και καταγραφή των ενδιαιτημάτων (καταγραφή όλων των υδάτινων εκτάσεων όπου αναπαράγεται, με μόνιμη ή περιοδική παρουσία νερού) (86)</p>

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Διατήρηση των υπαρχόντων θέσεων αναπαραγωγής (νερόλακοι και παραδοσιακές χωμάτινες δεξαμενές, λιμνούλα στην κοινότητα Γαλάνης, ρυάκια, δευτερεύοντες κλάδοι ποταμού με χαμηλή ροή με: Αποφυγή αποξηράνσεων, εγκιβωτισμού της κοίτης του ποταμού ή δευτερευόντων κλάδων και καταστροφής παραποτάμιας βλάστησης, Αποφυγή φύτευσης λεύκας σε σημεία όπου δημιουργούνται φυσικοί νερόλακοι. Διατήρηση των λιβαδιών και εφαρμογή της αγρανάπανσης σε γεωργικές εκτάσεις εκατέρωθεν των Στενών. Επαναδημιουργία θέσεων αναπαραγωγής σε ορισμένες φωτεινές περιοχές (όρια της Περιοχής Προστασίας της Φύσης στο βόρειο άκρο, στα Λιβερά και στον Αγ. Κοσμά). Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των επισκεπτών. Αντιμετώπιση ρύπανσης από σκουπίδια και εντατική γεωργία.. Καταγραφή όλων των υδάτινων εκτάσεων με μόνιμη ή περιοδική παρουσία νερού. Καταγραφή της εξάπλωσης του είδους και στην ευρύτερη περιοχή (να συμπεριλαμβάνονται και οι γειτονικές ημιορεινές και πεδινές περιοχές). Παρακολούθηση του πληθυσμού και των ενδιαιτημάτων του είδους (91)

Βιβλιογραφία: 47, 48, 50, 23, 25, 24, 41, 34, 37, 13, 46, 86, 91

Παρατηρήσεις: Πολύ πιθανή η παρουσία του είδους στην περιοχή της λίμνης της Καστοριάς, αλλά όχι βέβαιη (50)

Πιθανή παρουσία σε Βόλβη - Κορώνεια (37)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Vespertilio murinus</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Παρδαλονυχτερίδα
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	E (Κόκκινο Βιβλίο)
Καθεστώς προστασίας:	ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, Κόκκινο Βιβλίο, Σύμβαση της Βόννης, CORINE
Εξάπλωση:	
Περιοχή:	24 Κεντρική Ροδόπη 37 Λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, Μακεδονικά Τέμπε και ευρύτερη περιοχή 86 Ελατιά 92 Σπερχειός Ποταμός, και Μαλιακός κόλπος
Τοποθεσία:	Μυγδονία λεκάνη (Λίμνες Βόλβη - Κορώνεια) (37)
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Συγκεντρώνονται σε μεγάλες αποικίες. (24)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	Ελλειψη καταφυγίων (κοιλότητες δέντρων και παλιά κτήρια). Ενόχληση στα καταφύγια (24)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	Διατήρηση γέρικων δένδρων και ώριμων συστάδων (86) Περιορισμός της χρήσης των χημικών ουσιών στην καλλιέργεια της γης και προστασία των υδάτινων πόρων από τη ρύπανση. Συστηματική παρακολούθηση των νυχτερίδων του Σπερχειού. Λήψη μέτρων για την διατήρηση και προστασία των γέρικων δέντρων. Καταγραφή, προστασία και διαχείριση των σπηλαίων της περιοχής στα οποία κατοικούν νυχτερίδες (να μην χρησιμοποιούνται για σταυλισμό ζώων, να μην γίνεται τουριστική αξιοποίησή τους χωρίς προηγούμενη μελέτη, όταν σφραγίζονται να αφήνονται δίοδοι για την έξοδο των νυχτερίδων) Διατήρηση και προστασία των παλιών κτηρίων που χρησιμεύουν σαν χώροι φωλιάσματος από τις νυχτερίδες. Ενημέρωση του ντόπιου πληθυσμού γύρω από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι νυχτερίδες (92)
Βιβλιογραφία:	24, 37, 86, 92
Παρατηρήσεις:	

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Vipera ammodytes</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Οχιά, αστρίτης
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης
Εξάπλωση:	Εξαπλώνεται από την Βορειοανατολική Ιταλία και τη Νότια Αυστρία, έως τη Βαλκανική χερσόνησο και τον Καύκασο. Στην Ελλάδα απαντά σε όλη την ηπειρωτική χώρα, στην Πελοπόννησο, στις Κυκλάδες και στις Σποράδες.
Περιοχή:	1 Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού 7 Φαράγγι Ενιπέα Ολύμπου 8 Ορος Ταΰγετος 9 Βραυρώνα 13 Λίμνη Παμβώτιδα Ιωαννίνων 18 Νησίδες Κυθήρων, Πρασονήσι, Δραγονάρα και Αντιδραγονάρα 22 Διποταμάτα Ανδρου 23 Γράμμος - ΒΔ Βόιος 24 Κεντρική Ροδόπη 25 Δάσος Φρακτού - Χαϊντού Κούλα και γύρω κορυφές 27 Δέλτα Καλαμά, στενά Καλαμά και έλος Καλοδικίου 30 Λιμνοθάλασσα Κούταβου 34 Λίμνη Κερκίνη και ευρύτερη περιοχή 38 Ποταμός Αραχθός και ευρύτερη περιοχή 39 Αμβρακικός Κόλπος 40 Άγιος Μάμας 41 Ορεινοί όγκοι Πίνδου 42 Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου - Δάσος Στροφυλιάς και ευρύτερη περιοχή 43 Ορος Πάρνων - υγρότοπος Μουστού (Οικολογικό πάρκο) 44 Εθνικό θαλάσσιο πάρκο Β. Σποράδων 45 Σύμπλεγμα υγροτόπων Μεσολογίου - Αιτωλικού 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή 47 Δάσος Δαδιάς

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	48	Ποταμοί Γαλλικός, Αξιός, Λουδίας, Αλιάκμονας, Αλυκή Κίτρους και λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου
	50	Λίμνη Καστοριάς και ευρύτερη περιοχή
	51	Κόλπος Κυπαρισσίας
	87	Κάτω Ολυμπος
	92	Σπερχειός Ποταμός, και Μαλιακός κόλπος
	93	Ορος Βόρας
	94	Λίμνες Χειμαδίτιδα - Ζάζαρη
Τοποθεσία:		Ακτή με αμμοθίνες, λόφοι με φρύγανα και μακί (Κόλπος Κυπαρισσίας) (51) Κύθηρα (18) Δάσος Φρακτού - Χαϊντού, Κούλα και γύρω κορυφές (25) Δέλτα ποταμού Καλαμά. Έλος Καλοδικίου. Πιθανή παρουσία στα Στενά του ποταμού Καλαμά (27) Νησιά Αδέλφι και Αδελφοπούλα, Σκόπελος, Σκιάθος (Σποράδες) (44) Αισθητικό δάσος Καλαβρύτων, Φαράγγι Βουραϊκού, Υδατα Στυγός (Ορος Χελμός - Φαράγγι Βουραϊκού). (1) Κύριος ορεινός όγκος Πάρωνα, χαράδρα Δαφνώνα, Οριώντας (43) Ευρύτερη ορεινή περιοχή Νέστου, Λίμνης Βιστωνίδας (46)
Ενδιαίτημα:		
Υψόμετρο:		Εως 1500 μέτρα
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:		Μικρόσωμο, δηλητηριώδες φίδι. Τρέφεται με μικρά πουλιά και σαύρες. (8) Μικρόσωμο σχετικά φίδι με ισχυρό δηλητήριο. Τρέφεται με μικρά θηλαστικά, πουλιά και σαύρες. (23) Μικρόσωμο σχετικά φίδι με ισχυρό δηλητήριο. Τρέφεται με μικρά θηλαστικά, πουλιά και σαύρες. (24) Δηλητηριώδες φίδι. (39) Τρέφεται με σαύρες, μικρά θηλαστικά, βατράχους και πουλιά που σκοτώνει με το δηλητηριό του. (9)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:		Κοινό στον Καλαμά. Σπάνιο στο έλος Καλοδικίου (27) Λίγα άτομα στον Αγιο Μάμα (40) Κοινό στο φαράγγι του Ενιπέα (7) Σχετικά αραιός πληθυσμός στη Βραυρώνα. (9)
Απειλές-Κίνδυνοι:		Περιορισμός διάκενων στα δάση (23) Επέκταση του δάσους σε βάρος των ανοιχτών θέσεων (24)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

	Χρήση γεωργικών φαρμάκων, άμεση καταστροφή βιοτόπων, θανάτωση από τον άνθρωπο (30)
	Δεν θεωρείται ότι απειλείται άμεσα με εξαφάνιση στην Ελλάδα. Θανάτωση από κυνηγούς και γεωργούς. (9)
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	<p>Διατήρηση διάκενων στα δάση. Διατήρηση πρεμνοφυών συστάδων. Παρακολούθηση της κατάστασης των πληθυσμών. Ενημέρωση κοινού (23)</p> <p>Διατήρηση διάκενων στο δάσος. Ενημέρωση κοινού και αρμόδιων (24)</p> <p>Διατήρηση σύνδεσης οικοτόπων με οικολογικούς διαδρόμους. Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση κοινού (27)</p> <p>Εξασφάλιση της αδιάκοπης ροής νερού στο Σπερχειό καθ' όλη τη διάρκεια του έτους με ορθολογική χρήση των αποθεμάτων νερού και καταστολή της υπεράντλησης. Περίφραξη ορισμένων περιοχών και διάνοιξη υπόγειων διόδων στο οδικό δίκτυο για προστασία του είδους από τα αυτοκίνητα. Ενημέρωση κοινού. Ανάρτηση εντυπωσιακών ενημερωτικών πινακίδων όπου θα ειδοποιούνται οι οδηγοί για τη διέλευση ερπετών (92)</p>
Βιβλιογραφία:	47, 48, 50, 52, 22, 8, 13, 51, 18, 23, 24, 25, 27, 30, 34, 41, 38, 39, 40, 44, 7, 1, 9, 42, 43, 46, 45, 87, 92, 93, 94
Παρατηρήσεις:	<p>Πολύ πιθανή η παρουσία αλλά όχι βεβαιωμένη στην περιοχή Διποταμάτων Ανδρου (22)</p> <p>Σημαντικό είδος λόγω της θέσης του στην τροφική αλυσίδα (9)</p>

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία), ?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Vipera xanthina</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Βασιλική οχιά, κουντούρα, ασκόντριχας, Βουνόχεντρα, Οθωμανική οχιά
Κλάση:	Ερπετά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/EOK (IV), Σύμβαση της Βέρνης, CORINE
Εξάπλωση:	Βορειοανατολική Μακεδονία και Θράκη. Βιβλιογραφικά αναφέρεται και σε ορισμένα νησιά του Αιγαίου (π.χ. Δωδεκάνησα, Λέσβος, Χίος).
Περιοχή:	2 Αλυκή Ψιλής Αμμου, Σάμος 12 Νήσος Τήλος 15 Μικρό και Μεγάλο Σεϊτάνι, Νήσος Σάμος 16 Αρκειοί, Λειψοί, Αγαθονήσι και βραχονησίδες 35 Κόλπος Καλλονής Λέσβου 36 Ποταμός Εβρος 47 Δάσος Δαδιάς
Τοποθεσία:	Μεταξύ Μεσόκαμπου και Ψιλής Αμμου. (Σάμος) (2) Σύμπλεγμα Λειψών (Λειψοί) (16)
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	Ημερόβιο και νυκτόβιο φίδι, λίγο μεγαλύτερο της γνωστής οχιάς. Τρέφεται με τρωκτικά και σαύρες. (2) Μεγάλο φίδι, μήκους έως 1,5 m. Δηλητηριώδες αλλά όχι επιθετικό. Γκρι, κιτρινωπό ή καφετί με σκούρες ραβδώσεις στη ράχη και βούλες στα πλευρά. Τρέφεται με τρωκτικά, νεοσσούς και πουλιά. Τα νεαρά τρώνε έντομα και σαύρες. Σκοτώνει τη λεία του με το δηλητήριο. (12) Μεγάλη οχιά. Ημερόβια αλλά δραστηριοποιείται και τη νύχτα. Τρέφεται με τρωκτικά και στρουθιομορφα. Τα νεαρά τρέφονται με σαύρες. (16)
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	Κοινό στη Σάμο. Πιθανή αλλά όχι επιβεβαιωμένη παρουσία στο Σεϊτάνι (15) Σπάνιο στην Τήλο (12)
Απειλές-Κίνδυνοι:	Σκοτώνεται από τον άνθρωπο, λόγω προκατάληψης (2) Δράσεις όπως διάνοιξη δρόμων, υποβάθμιση και καταστροφή βιοτόπων (15) Σκόπιμη θανάτωση (16)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

**Προτεινόμενα
μέτρα προστασίας:**

Διατήρηση φυσικών ενδιαιτημάτων (μόνιμων επιφανειακών νερών, παραδοσιακών καλλιεργειών, φυτοφρακτών, θαμνώνων) και σύνδεσης βιοτόπων (15)

Προτάσεις αποκατάστασης οικοτόπων και διαχείριση εγκαταλειμμένων καλλιεργειών που αποτελούν ενδιαίτημα σημαντικών ειδών (12)

Βιβλιογραφία:

2, 47, 52, 15, 12, 35, 36, 16

Παρατηρήσεις:

¹ E: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)

Τάξον:	<i>Zerynthia polyxena</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	
Κλάση:	Ασπόνδυλα
Κατάσταση¹ διατήρησης :	Rev (European Red List of Globally Threatened Animals and Plants)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (ΙV), ΠΔ 67/81, Σύμβαση της Βέρνης, CORINE, European Red List of Globally Threatened Animals and Plants
Εξάπλωση:	Νησιά Ιονίου, Δ. Ελλάδα, Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησος, Ν. Αιγαίο
Περιοχή:	43 Ορος Πάρνωννα - υγρότοπος Μουστού (Οικολογικό πάρκο) 46 Δέλτα Νέστου, σύμπλεγμα λιμνών Βιστωνίδας και Ισμαρίδας και ευρύτερη περιοχή
Τοποθεσία:	Κύριος ορεινός όγκος Πάρνωννα (43) Περιοχή Νέστου (46)
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	52, 43, 46
Παρατηρήσεις:	

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Τάξον:	<i>Ziphius cavirostris</i>
Συνώνυμα:	
Κοινή ονομασία:	Ζιφιός
Κλάση:	Θηλαστικά
Κατάσταση¹ διατήρησης :	DD (IUCN), II/A (CITES)
Καθεστώς προστασίας:	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (IV), Σύμβαση της Βέρνης, IUCN, CITES, Σύμβαση της Βαρκελώνης
Εξάπλωση:	
Περιοχή:	44 Εθνικό θαλάσσιο πάρκο Β. Σποράδων 51 Κόλπος Κυπαρισσίας
Τοποθεσία:	
Ενδιαίτημα:	
Υψόμετρο:	
Περιγραφή / Στοιχεία βιολογίας:	
Εκτίμηση μεγέθους του πληθυσμού:	
Απειλές-Κίνδυνοι:	
Προτεινόμενα μέτρα προστασίας:	
Βιβλιογραφία:	51, 44
Παρατηρήσεις:	Πιθανή η παρουσία του είδους στη θαλάσσια περιοχή του κόλπου της Κυπαρισσίας αλλά όχι βέβαιη. (51)

¹ Ε: κινδυνεύον, V: τρωτό, R: σπάνιο, ?: άγνωστο (ακόμα και το αν υπάρχουν στοιχεία),
?/: δεν περιλαμβάνεται στο «Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων σπονδυλοζώων της Ελλάδας» και
για αυτόν τον λόγο δίνεται ο διεθνής χαρακτηρισμός της κατάστασής του

Ο αριθμός σε παρένθεση αντιστοιχεί στον κωδικό της πηγής πληροφορίας (Παράρτημα Ι)